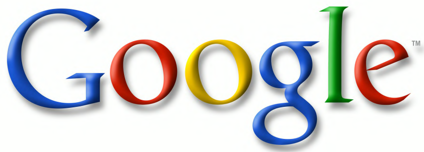
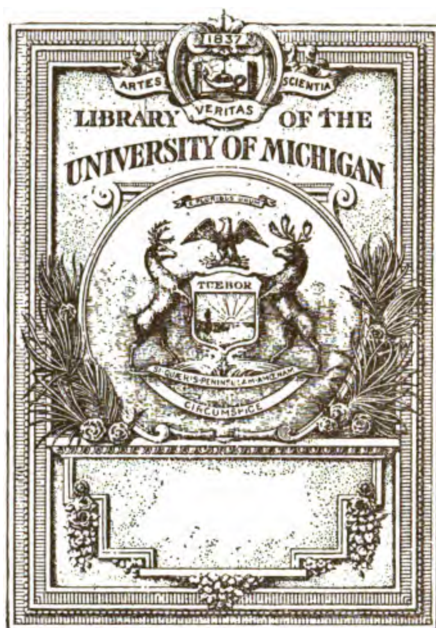





1837
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

BRIEVEN UIT EN OVER NOORD-AMERIKA.

Nog staat gij dáár vol kracht en schoonheid,
Die onverzwakte jeugd ten toon spreidt;
En zoo de last van zonde en schuld,
Die 't grijs Euroop weegt op de schouderen,
U niet, als ons, doet vroeg verouderen,
Wie schetst ons, wat gij worden zult,
Wat nieuwe toekomst u gaat blinken,
Als reeds Euroop in 't graf zal zinken?
Schoon de oude wareld onderga?
O Jong en Schoon Amerika!

TER HAAR.

BRIEVEN

[illegible]

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA

door

JONATHAN

[illegible]

door

Dr. E. B. SWALUE.

MET PLATEN EN KAARTEN.



SCHOONHOVEN,

S. E. VAN NOOTEN.

1853.



Natuurlijke brug in Virginia . bl 64.



C. C. A. Last. Steendr v. P. Blommers te 's Hage.

Smithson's Instituut . bl . 59 .

BRIEVEN

UIT EN OVER DE

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA,

DOOR

JONATHAN.

UITGEGEVEN MET EENE INLEIDING EN BIJSCHRIFT,

DOOR

DR. E. B. SWALUE,
PREDIKANT TE AMSTERDAM.



Met Platen en eene Kaart.



SCHOONHOVEN,
S. E. VAN NOOTEN.
1853.



INLEIDING.



De *Brieven,* welke ik op mij nam, bij ons Publiek in te leiden, zijn mij toegezonden door eenen vriend, welke ze van den Schrijver, die zich JONATHAN noemt 1) en sinds langen tijd in Noord-Amerika woont, ontvangen had ter uitgave. Hoewel de Schrijver mij nog onbekend was, bespeurde ik uit zijne brieven, dat hij een man van kennis was en christelijke beginselen bezat, gelijk een iegelijk, die deze brieven leest, mij gereedelijk zal toestemmen. Daarbij zijn dezelve geschreven in eenen heerlijken stijl en de vorm van brieven heeft niets onaangenaams of vervelends, daar de Schrijver dien vorm geenszins gebruikt, om over, voor het publiek onverschillige

---

1) In den strijd tegen JOHN BULL is *broeder* JONATHAN bekend. Wie *deze* ook zij, wij noemen hem gaarne *broeder*. — Men herinnere zich echter (en wij merken dit op ter voorkoming van alle misverstand en gissingen) dat JONATHAN en AMERIKAAN voor *synoniem* worden gehouden, even gelijk JOHNBULL en ENGELSCHMAN.

dingen, uit te weiden. Hij had zijn werk even goed in hoofdstukken kunnen verdeelen, maar koos welligt den titel van brieven, om meer vrij te zijn, en onderwerpen van grooten omvang meer beknopt te kunnen behandelen. De geachte uitgever zond ze mij ter beoordeeling toe, daar hij meende dat ik na de bewerking van de voortreffelijke, maar helaas bij ons publiek nog weinig bekende en gewaardeerde *Kerkelijke geschiedenis en godsdienstig leven der Vereenigde Staten van Noord-Amerika door* ROBERT BAIRD (2 deelen, Schoonhoven, S. E. VAN NOOTEN, 1846, 1849) hiertoe in staat en op de hoogte was. Daar vooral bij en na dien arbeid mijne belangstelling in de Nieuwe wereld zeer was verhoogd, was mij dit aanzoek welkom, en na de lezing dezer brieven kon ik met volle overtuiging de uitgave van dezelve aanraden. De Schrijver heeft met een eigenaardigen tact zijn onderwerp op eene populaire wijze behandeld, geeft bij het algemeene overzigt van Amerika's geschiedenis, toestand en vooruitzigten, treffende opmerkingen en weet telkens door belangrijke, niet algemeen bekende, bijzonderheden de aandacht te boeijen. Nevens hetgeen over Amerika in den jongsten tijd geschreven is, verdienen deze brieven eene eervolle plaats, en zoowel zij, die met de Nieuwe wereld goed bekend zijn, als zij, die er nog niet veel van

weten, zullen dit werk niet onbevredigd uit de handen leggen. Het geeft in een beknopt bestek veel. De Schrijver had er, om zijne plaatsbeschrijvingen meer aanschouwelijk te maken, eenige afbeeldingen bijgevoegd, welke door de keurige overbrenging de waarde van het werk zeer verhoogen, en getuigen, dat de uitgever geene kosten heeft gespaard, om het een behagelijk aanzien te geven. Dezelve zijn niet naar rangorde der bladzijden geplaatst, maar eene duidelijke aanwijzing verhelpt zulks. Het *Smithson's Instituut*, eerst voor het titelblad (bladz. 59 opgegeven) bestemd, heeft later eene andere plaats gekregen.

Van den Schrijver geldt, wat de Hoogleeraar KIST in zijne uitmuntende voorrede voor het genoemde werk van BAIRD in 't algemeen opmerkt. „In Amerika werd de Europeër Amerikaan. Zijn oorspronkelijken aanleg en het hem eigen karakter, kan hij wel niet verloochenen, en het eigenaardig onderling verschil van oorsprong en landaard, althans niet spoedig en nimmer geheel, door hem worden afgegelegd; maar de nieuwe grond, dien hij bewoonde, de nieuwe voorwerpen, door welke hij zich omringd zag, de nieuwe hemel, onder welke hij ademde, de geheel nieuwe toestand en het nieuwe leven, waarin hij verplaatst was, bragten toch in al dat eigenaar-

dige van lieverlede wijzigingen en veranderingen te weeg, die Amerika's nieuwe bewoners langzamerhand ook tot een nieuw menschengeslacht hebben gevormd, en die veroorzaakten, dat het land van COLUMBUS, na drie eeuwen, nogmaals, maar in een ander opzigt als vroeger, voor *Europa* het belangrijke schouwspel eener Nieuwe wereld kwam aanbieden."

Onze Schrijver, *Nederlander* van afkomst, en de liefde tot zijn vaderland niet verloochenende, is *Amerikaan* geworden, en dit komt sterk bij hem uit. Hij is wel niet blind voor het kwade, dat ook in *Amerika* gevonden wordt, maar over 't algemeen hecht hij veel meer op het goede, is er, en te regt, zeer mede ingenomen, gelijk er in den vrijen burgerlijken en kerkelijken toestand, zoo als die dáár ontstaan en bevestigd is, veel goeds gelegen is, doch hij doet het wel eens met zekere vooringenomenheid, en niet *altijd* met juiste voorstelling van 't geen in Europa, ook in ons vaderland gedaan wordt: hij ziet het verschil der toestanden wel eens voorbij en hoewel wij gaarne erkennen, dat Europa's volken in vele opzigten behoefte hebben aan hervormingen, (die echter onzes inziens niet onvoorwaarlijk van *Amerika* behoeven ontleend te worden) ja dat er zeer veel kwaads in de Europesche Maatschappij bestaat; er is toch bij velen nog een Christelijke zin,

die zich in Christelijke daden uitspreekt, en wij zijn even als de *Amerikanen* in het bezit van dat dierbaar Evangelie, 't welk tot de beste hervorming leidt, wanneer het goed gekend en gewaardeerd wordt. Dat geschiedt helaas! niet overal, niet door de meesten (in Amerika zullen het ook allen niet doen), maar het wordt toch door velen gedaan, wier invloed niet ongezegend is. Ik mag hier spreken van mijn Vaderland, en het is dan hierom ook, dat ik bij de brieven van onzen *Nederlandschen-Amerikaan*, wiens goede bedoeling niet altijd in gelijke verhouding met zijn oordeel staat, eenig bijschrift heb gevoegd, daar ik zijn werk liefst onveranderd gaf, mij slechts (waartoe ik volmagt had) eenige uitlatingen veroorloovende. Ik achtte dit vooral nuttig, wanneer die brieven over zee steken, en in de Nieuwe wereld komen, waar zij wel lezers zullen vinden. Waar toch een Amerikaan zoo goed onze taal schrijft, zullen er wel wezen, gelijk er zijn (hoewel niet zoo velen, als nog bij het begin dezer eeuw, toen voor 250,000 Amerikanen de Evangelie-prediking nog in het Hollandsch geschiedde) die dezelve verstaan. Voorts heb ik in dat bijschrift den belangstellenden lezer, die iets meer van sommige, hier slechts aangestipte zaken, weten wil, naar eenige andere werken, vooral naar dat van BAIRD verwezen en daaruit hier en

daar iets medegedeeld, 't welk tot bevestiging of wijziging van des Schrijvers opgaven en oordeelvellingen strekken kon. Onder het uitgeven kwamen mij de *Atlantische Studiën* (Leipzig-Wigand) in handen, die minder gunstig den politieken, maatschappelijken, kerkelijken en huisselijken toestand der Vereenigde Staten en den zin hunner bevolking schetsen, maar ik meende er geen gebruik van te moeten maken, wijl hierin overdrijving is en humor wat veel in 't spel komt. Dat laatste laat ik 't liefst voor 't geen het is en wat het bij ieder geldt: waar een meer ernstige toon heerscht, wordt het min goede zeker te sterk gekleurd: of zou het geene overdrijving, ja, onwaarheid bevatten, als men dáár zonder eenig bewijs leest? „De godsdienstige en Staatkundige Inrigtingen zijn er door Charlatannerie, Nepotismus en menigvuldig bederf van haar doel ontaard. — In 't algemeen wordt alles beheerscht door den koopmansgeest, van den President tot den zwarten slaaf, die zelf eene koopwaar is. Ook de landbouwer is met dien geest geheel doortrokken, zoodat het meerder getal der landbouwende bevolking hier niets afdoet, en het algemeen karakter des volks dus mercantieel is en blijft."

Onze schrijver is van een anderen zin en andere meening en wat hij van godsdienstige en politieke inrigtin-

gen, van vrijheid en slavenstand, van handel, nijverheid en landbouw opgeeft, 't welk van vele achtingswaardige zijden bevestigd wordt, leidt tot eene andere zienswijze. De schrijver van het eerste artikel in de *Atlantische Studiën*, zijne beschouwingswijze niet boven alle bedenking verheven achtende, mogt na de bovenvermelde uitspraak, al schrijven: „het is moeijelijk iets, dat algemeen erkend wordt, over *Amerika* te zeggen, want *Amerika* is het land van tegenspraak," doch als men iets van dien aard schrijft, had men te voren wel eens mogen nagaan, wat er tegen kan ingebragt worden, en ten minste bewijs voor zijne meening leveren. Dit heeft onze schrijver gedaan. Zijne mededeelingen worden ook van elders gestaafd, en zijn Christelijke zin zal daarbij voor de meesten onzer landgenooten wel eene aanbeveling zijn, waarin zij een waarborg vinden voor de goede trouw, waarmede zijne mededeelingen geschieden. Mogen die brieven veel nut stichten en zulke lezers vinden, die niet onvoorwaardelijk afkeuren, wat aan gene zijde des Oceaans plaats grijpt, en tevens niet alles, wat daar goed en dienstig is, als volstrekte behoefte ook op ons willen toepassen, waartegen onze BROES op goede gronden reeds waarschuwde [1]). Wat echter ten allen

---

[1]) *De Kerk en de Staat* IVe D. 1^e^ st. bl. 211—232.

tijde en overal goed is, dat worde door allen behartigd: daartoe mogen deze brieven eene nieuwe bijdrage zijn, opdat alzoo de ware christelijke band tusschen de oude en nieuwe wereld vaster gemaakt worde en allen zich vereenigen tot het heerlijk doel, waarnaar alle burgers van Gods koningrijk, 't welk de gansche wereld omvat, streven moeten. Zoo naderen wij den tijd, *dat de aarde vol zal zijn van de kennisse des Heeren, dat vrede door het bloed des kruises aller leuze zij, alzoo zich aller knie buige in den naam van* JEZUS, *en alle tong belijde dat Hij is de Heer, tot heerlijkheid Gods des Vaders.*

Dan is de bede des Heilands vervuld, *dat allen geheiligd in de waarheid, welke is Gods woord, één zijn in den Vader en in den Zoon, en alzoo volmaakt tot één. Dan is er eene heilige algemeene christelijke kerk op aarde.* Dan is het schoone apostolische beeld des christendoms verwezenlijkt, het ons voorstellende *als eene kolonie des hemelschen Vaderlands, werwaarts het Hoofd is heengegaan, opdat allen tot één zouden vergaderd worden in Hem, allen die op aarde en in den hemel zijn!*

E. B. SWALUE.

AMSTERDAM, 25 Maart 1853.



INHOUD.



EERSTE BRIEF.

5 JULIJ 1848.



The independence and liberty you possess, are the work of joint counsels and joint efforts — of common dangers, sufferings and success.

(De onafhankelijkheid en de vrijheid, welke gij bezit, zijn het werk van vereende beraadslagingen, van vereende pogingen — van gemeenschappelijk gevaar, lijden en uitkomst.)

WASHINGTON'S *farewell.*

In voldoening, waarde Vriend! aan uw herhaald verzoek, om u 't een en ander betrekkelijk Amerika mede te deelen, neem ik heden de pen op, om door dezen brief, daarmede een begin te maken.

Ofschoon het mijn doel is, om de bijzonderheden, welke gij in uwen laatsten aanroert, van lieverlede te beantwoorden, zoo moet gij mij nogtans veroorlooven, zulks naar gelang van tijd en luim te doen. Op deze wijze wil ik u mededeelen wat ik zag, opmerkte en gevoelde; of wat ik, als eene vrucht van nader onderzoek, van tijd tot tijd heb opgeteekend.

Bovenal zal ik u, volgens uw verlangen, aangaande

de godsdienstige gesteldheid van dit land — en wat men hier gedaan heeft en doet „opdat het *Woord van God* overal verspreid worde" — zoodanig trachten in te lichten, dat ik geen oogenblik twijfel of ik zal u, tot de dankbare overtuiging brengen: dat de wijze en milde Staatsregeling van *Amerika's Vereenigde Staten* — als gegrondvest op Gods woord [1]), en, onder aanroeping van Zijnen heiligen naam, aan het licht gebragt — in de hand der Voorzienigheid een der krachtigste middelen is geworden, om heil en zegen over den ganschen aardbodem te verspreiden. Dat N. Amerika onder het uiten der vurige bede: „*Uw Koningrijk kome*" zegenrijk alle natiën in zijne christelijke liefde omvat, daar het aan deze bede zijne rustelooze pogingen paart, ter betrachting van 't bevel des Heeren: „*Predikt het Euangelium aan alle creaturen.*"

De tijdsgelegenheid verschaft mij heden eene ongezochte stof om mijn geschrijf er mede aan te vangen. Gisteren werd het Jaarfeest gevierd der *onafhankelijkheid* van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

De geestdrift waarmede dit jaar de *vierde Julij* is gevierd, ontving eenen verhoogden gloed door den welverdienden roem in den strijd tegen Mexico verkregen. Want, was die krijg glorierijk door overwinningen en eindelijke zegepraal, nog schooner schitterden de vaderlandsliefde en heldenmoed, die hij heeft ontwikkeld en die de stoutste verwachting hebben overtroffen! — En heden staat de gansche

---

[1]) Dit wordt uitvoerig aangewezen door R. BAIRD, t. a. p. D. I, bladz. 258—281.

Amerikaansche bevolking dáár, — krachtig *in* en *door* zichzelve; terwijl in het sints eeuwen beschaafd Europa troonen waggelen en zwaarden flikkeren, die het bloed van Landzaat en van Vreemden te gelijk doen stroomen!...

o Mogten heden de Vorsten leeren: dat zoo min in een ringmuur van geharnaste krijgsknechten, als in de gunst van den Adelstand, of eene Priestermagt hunne sterkte en veiligheid gelegen is — maar dat zij alleen hunne kracht van de Natiën moeten ontleenen, in wier hand eigenlijk alle magt berust [1]).

De vierde Julij is hier *de heilige dag* voor de gansche bevolking. Het is 't feest der *onafhankelijkheid.* Het is de herinnerings-dag, hoe in 1776, zes en vijftig edele mannen, in naam der toen bestaande dertien Gewesten (*koloniën*) plegtig bijeen kwamen, om dezelve, „bij beroep op den oppersten Regter der wereld voor de regtmatigheid van hun voornemen" *onafhankelijk te verklaren;* voor de volvoering dezer verklaring, „in onwrikbaar vertrouwen op de goddelijke Voorzienigheid, onderling aan elkander verpandende, hun leven, hunne bezittingen en hunne heilige eer."

Aldus begonnen hier de voorvaderen het groote doch zeer hagchelijke werk: de afschudding van het steeds drukkender wordende juk, door het magtige Brittanje hen opgelegd, onder de bewustheid, dat, bij de onverhoopte mislukking van hunne poging,

---

[1]) *Alle magt is van God,* zegt PAULUS. De Noord-Amerikaan, dit niet voorbijziende, spreekt echter op zijn democratisch standpunt: maar huldigt toch niet de leer der *volkssouvereiniteit* van ROUSSEAU, van welke de toepassing gebleken is schrikkelijk te zijn. S.

een iegelijk hunner dit stout bestaan met zijn hoofd boeten zou! — Doch vertrouwende op God, gevoelden zij zich aangegord met heldenmoed; en, ofschoon trillende van edele aandoening, namen zij de veder op en schreven met vaste hand hunnen naam op het parkement, 't welk de *onafhankelijkheid* van Amerika's Staten aan de verbaasde wereld verkondigen zou.

Ik kan niet nalaten hier aan te halen, wat JOHN ADAMS — dien men als den voornamen doorzetter van het reeds vroeger gesmeedde Vrijheids-ontwerp mag beschouwen — (en wien wij, later, als President der vereenigde Staten zullen wedervinden) den volgenden dag aan een' zijner vrienden schreef. Het is, als 't ware, eene voorzegging, die tot den dag van heden is vervuld geworden.

„Philadelphia den 5 Julij 1776."

„Sir! Gisteren werd het grootste vraagstuk beslist, dat ooit in Amerika is bepleit; en grooter welligt als er nimmer onder menschen, is, of zal worden beslist."

„Er is, door al de kolonies, zonder éénig verschil van gevoelen, een besluit genomen: *dat de Vereenigde Staten zijn, en van regtswege behooren te zijn, vrije en onafhankelijke Staten.*"

„De dag is geëindigd. De vierde Julij 1776 zal een gedenkwaardig tijdstip blijven in de geschiedenis van Amerika. Ik ben geneigd om te gelooven, *dat dezelve door de opvolgende geslachten als een groote jaarlijksche feestdag zal worden gevierd. Dezelve be-*

hoort te worden herdacht als de dag der bevrijding, door plegtige dankoffers, toegewijd aan den Almagtigen God. Dezelve moet plegtiglijk gevierd worden met pracht en luister, spel en vreugde, kanon- en klokgebom, vreugdevuren en illuminatiën van het eene einde des lands tot aan het andere; van heden tot zoo lang er tijd zijn zal."

„Gij zult denken dat ik tot hooge geestdrift ben vervoerd, doch ik ben zulks niet. Ik ben volkomen bewust hoeveel moeite, bloed en schatten, het zal kosten, om deze verklaring gestand te doen, en deze Staten te handhaven en te verdedigen: toch zie ik, door al die donkerheid heen, de stralen van licht en glorie; — ik zie, dat het doeleinde al de middelen overwaardig is, en dat de nakomelingschap zal *zegepralen*, ofschoon gij en ik 't ons ook mogten beklagen, 't welk ik hoop dat wij niet zullen doen [1])."

„Ik ben enz.

JOHN ADAMS."

Ja JOHN ADAMS' woord werd vervuld; deze dag wordt door het nageslacht als een „groot feest" in eere gehouden; meer dan twintig millioenen men-

---

[1]) Het is opmerkelijk dat JOHN ADAMS het halve Eeuwfeest der bevrijding nog heeft mogen beleven. Hij stierf den 4 Julij 1826, even over den middag. Onze edele en vrome WILLEM *de Zwijger*, den eeretitel *van vader des vaderlands* waardig, mag wel nevens TELL de groote voorganger van de N. A. vrijheidszonen genoemd worden, maar hij mogt die uitkomst niet beleven. God verhoorde echter zijne laatste bede: en de dankbare tijdgenoot bragt hem op zijn graf de welverdiende hulde toe, waarbij de laster, die ook in onze dagen door *sommigen* verbreid wordt, verstommen moet. S.

schen vieren het: armen zoowel als rijken; niemand ziet zich uitgesloten. Allen scharen zich om den standaard, van wiens top de met *starren* bezaaide banier hare *gestreepte* banen golven laat: om den standaard der *ware vrijheid!*"

Hoe is het te bejammeren, mijn vriend! dat dit woord, verkeerd begrepen, in plaats van 't verlangde heil, vaak jammer en ellende heeft te weeg gebragt. Doch — ik wil vervolgen.

De tot bedrijvigheid en handel als in de wieg gelegde Amerikaan, zou voor geene uitspanning ter wereld, zijn winkel, pakhuis of kantoor sluiten: maar de verjaardag zijner onafhankelijkheid ligt hem te na aan 't hart, dan dat hij niet in de algemeene vreugde zou deelen, en zonder bevel, wordt heden alle handwerk en bedrijf gestaakt.

Naauwelijks is de zon aan de oosterkim zigtbaar, of de wachtende lont strijkt neêr, en het daverend geschut kondigt den jubeldag aan! Eene onafzienbare vloot van eigene en vreemde koopvaarders hijschen de banier der vrijheid en de vlaggen en wimpels van allerlei natien, hoog in top, en het mastbosch schittert van duizend kleuren, waarop het oog met welgevallen staart.

Op dezen dag alleen wordt in *New-York*, *dezelfde* vlag, welke Generaal WASHINGTON, toen in 1783 de stad door de Engelsche troepen werd ontruimd, op de batterij plantte, onder het uitbundig gejuich van duizenden, omhoog geheschen. — Geen wonder dat dezelve, hoe ook verkleurd en verouderd, als een heilig goed wordt bewaard, 't welk eene dubbele aantrekkelijkheid bezit.

Langzamerhand vergaderen verschillende vrijkorpsen in hunne nette uniformen op eene ruime loopplaats bijeen: want er zal eene groote optogt plaats hebben. Levendig en welluidend krijgsmuziek doet zich hooren, en zoodra het hart-verheffend volkslied: *„Hail Columbia happy land!"* wordt aangeheven, ontlokt het gemakkelijk een luid *Hurra!* aan de lippen der toegestroomde menigte — omdat het lied der onafhankelijkheid eene echo vindt in aller hart.

Intusschen zijn ook de burgerlijke hooge en mindere beambten, de leden van Regtbanken en verschillende Collegien, de Consuls, de leden van verscheidene heilzame Maatschappijen en Inrigtingen, de officieren der land- en zeemagt, enz., enz. aangetreden. Hier achter voegen zich eenige achtingwaardige grijsaards *„de Veteranen van* 1814 *en* 1815" genoemd, omdat ze destijds hun leven voor de verdediging van 't Vaderland veil hadden. Zij zijn in 't zwart gekleed, en alleen te onderkennen aan het blaauwe lint, dat slechts op dezen dag op hunne borst prijkt, en waarop de herinnering aan hun moed en volharding staat geprint.

Aanmerkelijk wordt nog de trein verlengd en een sierlijk aanzien gegeven, door een aantal Brandblussing-kompagniën — ieder met hare kostbare, prachtig op zijden stof geschilderde en rijk vergulde *banieren* aan 't hoofd, — in hare fraaije en sterk gekleurde kostumen, die de welgevormde gestalte der vlugge vrijheidszonen, gunstig doet uitkomen, en waardoor men in hen geen loontrekkende dienaren, maar welgestelde burgers van den Staat herkent.

Het geheel wordt door een der korpsen vrijwillige ruiterij gesloten.

De Maarschalken en Commissarissen van orde, allen te paard gezeten, zijn gemakkelijk te onderkennen aan den breeden zijden sjerp, die van den regter schouder tot de linkerheup afdaalt en zich aldaar in een' strik vereenigt, waarvan de einden in gouden en zilveren franje afhangen.

Op eens begeven zich deze geleiders van den optogt voorwaarts, want van uit eene wolk van stof komt een gansche stoet rijke uniformen aanrennen — het is de Gouverneur van den Staat met zijne staf-officieren.

Trompetten-geschal kondigt nu den optogt aan; de Gouverneur plaatst zich aan het hoofd; de Maarschalk zwaait zijn staf en de schier onafzienbare trein zet zich in beweging.

Overal waar, volgens gegeven programma, de stoet zal voorbij trekken, zijn de straten met verwachtingvolle aanschouwers vervuld, en vendels uitgestoken; terwijl de volgestroomde balkons getuigen, dat het schoon gelacht in 1848 niet minder belang stelt in de onafhankelijkheid van Amerika, dan in de dagen van WASHINGTON.

Op het groote stadsplein is een platform opgeslagen, met een spreekgestoelte in 't midden, en zitplaatsen ter wederzijden. De optogt aldaar aangekomen zijnde, beklimt de spreker, gevolgd door eenigen der voornaamste personen, de hoogte, welke door eenen triomf-boog van vlaggen overschaduwd wordt. In kringen, die zich telkens achter de vorigen al digter en digter aansluiten, wordt het gestoelte om-

ringd. Er heerscht eene ongevergde stilte! — Met luider stem en op plegtigen toon wordt de *verklaring der onafhankelijkheid* aan den volke voorgelezen, 't welk door eene aanspraak wordt achtervolgd, en door eene zegenbede besloten. En al het volk zegt: Amen!

Na deze verrigting mag de optogt zich als ontbonden beschouwen, terwijl de tijd nu ook elk in den kring der zijnen aan het middagmaal roept, dat heden meestal in gezelschap van ieder's vertrouwdste vrienden en onder menige vaderlandsche toast wordt gebruikt.

Gij vermoedt welligt, dat op zulke vreugdedagen de policie wel handen vol werks zal hebben, om gedrang en ongeregeldheden voor te komen: — niets van dat alles, mijn vriend! — een ieder kent hier zijne plaats, en niet één is er, die zich niet schamen zoude, eenige teregtwijzing of bestraffing van een policie-beambte noodig te hebben.

In den avond van dezen gedenkdag, wanneer eene verkwikkende koelte eene menigte van wandelaars heeft uitgelokt, ziet men, in 't reeds vermelde park, een breeden toestel tot vuurwerk gereed.

Terwijl de salvo's van 't geschut langs de boorden van de *Mississippi* weêrgalmen, ruischen de dertien eerste vuurpijlen omhoog, verveelvuldigen zich in eene ontelbare menigte lichtende sterren, welke eenen wonderbaren lichtglans op de omhoog starende menigte werpen, en een emblema schijnen van de vermenigvuldiging van Amerika's gewesten.

In 't kort, al wat de kunst in dit opzigt vermag, wordt hier bij opklimming vertoond en met goedkeuring begroet, totdat in het einde eensklaps uit

eenen vuurregen den naam van den *Vader des vaderlands* in veelkleurige, vlammende letteren voor het starend oog der verrukte menigte staat te prijken.

De kreet, die bij herhaling opgaat, is niet zoozeer uit de betoovering der zinnen geboren, maar heeft zijnen oorsprong in de liefde tot het vaderland, van welke die voor WASHINGTON onafscheidelijk is. Want was *hij* het niet, die aan de spitse stond, toen de kampstrijd onder de leus: "*dood of vrij*," voor Amerika's onafhankelijkheid moest worden gestreden?

Men heeft ten allen tijde als een gewoon verschijnsel opgemerkt, dat vaderlandsche gedenkdagen van uitreddingen of overwinningen, langzamerhand hunne aantrekkelijkheid en kleur verliezen. 18 *November* 1813 en 18 *Junij* 1815 mogen er in Holland ten bewijze van strekken: Ja men zou bijna niet aarzelen om vast te stellen, dat, naarmate men verder van het tijdstip der gebeurtenis verwijderd raakt, naar die mate ook de belangstelling verflaauwt.

Is de geestdrift bij de herdenking van Holland's verlossing reeds in 25 jaren zóó verflaauwd, dat dezelve aan onverschilligheid grenst, wat heeft men dan na twee-en-zeventig jaren te wachten?... Amerika schijnt mij toe eene uitzondering op dien algemeenen regel te zijn, nadat ik het het feest zijner onafhankelijkheid zag vieren op den 4den Julij 1848.

Heeft Nederland misschien minder rijke stof dan de Vereenigde Slaten, om zich dankbaar over zijne verlossing te verheugen [1]?

---

[1]) Gewisselijk neen. Maar de toestand en omstandigheden ver-

De geschiedenis der onderdrukking en bevrijding van Amerika, tegenover die van Nederlands vernedering en herstel levert voor het tegendeel een treffend bewijs op.

Mij dunkt, ik hoor u vragen: wat mag dan toch de reden van dit verschijnsel wezen? — Gij zult in de brieven, die ik u nog verder wil toezenden, van zelve het antwoord op uwe vraag vinden. Ik keer daarom tot mijne vertelling weder.

Het gansche volk viert feest; niet het bevel der overheid heeft den 4den Julij tot een' dag van algemeene vreugde gemaakt. Het eenstemmig volksgevoel voor redelijke en zedelijke vrijheid, die allen als broeders innigljjk vereenigt, heeft dezen dag tot een plegtigen feestdag geheiligd!

Ieder Amerikaan ziet in de uitbreiding zijner landpalen, in den bloei en voorspoed zijner magtige *Unie*, het gevolg van het manmoedig besluit zijner vaderen, in de mogendheid des Heeren, vóór twee-en-zeventig jaren, op dezen dag genomen, en gevoelt, dat hij dus nog ruimere stof heeft om God te danken, dan zijne vaderen hadden.

Dat is het, wat de brave huisvader gevoelt en aan den avond van dezen dag aan zijne kinderen inscherpt. Hij schetst hun in een levendig tafereel, welk een moedig stuk hunne voorouders hebben be-

---

schillen te veel ter vergelijking. Nederland werd slechts, en nog niet ten volle, wat 't vroeger was geweest, N. Amerika kende de vrijheid en nationaliteit tot 1776 niet. Wij zullen zien, of Nederland over 25 jaren het 3de eeuwfeest zijner eerste en groote verlossing beter vieren zal, dan het 2de eeuwfeest van den Munsterschen vrede? S.

staan, toen zij het dwangjuk afwierpen. Hoe zij digt aaneen gesloten, met heldenmoed den kampstrijd waagden tegen de overmagt; doch ook, hoe zij vóór den strijd, met het zwaard aan de heup gegespt, nederknielden voor den Heer der Heirscharen en, door Zijnen arm gesterkt, overwonnen.

Vandaar, dat niets zoo vast in 't hoofd en in 't hart der jeugd is geprent, dan de geschiedenis van het *geliefde* vaderland, dan de grootheid en deugd van hem, die zich den eernaam heeft verworven van *de eerste in oorlog; de eerste in vrede; de eerste in 't hart van ieder landgenoot*, van — WASHINGTON! De veertienjarige knaap juicht met heel zijn hart, terwijl hem 't donkerbruine oog fonkelt: „Ook ik ben een vrij geboren Amerikaan!"

Ik ben enz.



TWEEDE BRIEF.

AUGUSTUS 1848.



Natuur, volmaakt in al hare orden,
Verhief ons boven dwinglandij.
De nood dwingt niemand slaaf te worden,
Wie sterven durft blijft eeuwig vrij.
RHIJNVIS FEITH. *Oden.*

„*De Heere regeert, de aarde verheuge zich!*" — De heerschzucht moge voor een' tijd zegevieren, zij legt — in haren overmoed al verder en verder gaande — zelve den grond tot haren ondergang, en bereidt den triumf der onderdrukten.

De geschiedenis van *den druk, den moedigen tegenstand, de bevrijding, vestiging en tegenwoordigen bloei van dit Gemeenebest,* levert een treffend bewijs: dat God op zijnen tijd, tot alle dwingelanden zegt: „*tot hiertoe en niet verder;*" en dat Hij het is die volken helpt en zegent, die hun heil en sterkte zoeken bij den Almagtige!

Laat mij uwe aandacht, voor eene wijl, nog een paar jaren verder rugwaarts leiden (1774) dan in

mijn vorigen, ten einde u te doen zien, met welk een gemoedsbestaan de voorvaderen de handen ineen legden, om aan de heerschzucht 't hoofd te bieden.

De maat der grieven was allengs voller en voller geworden. De vroeger toegekende regten en vrijheden werden vernietigd; de handel der Koloniën werd gedrukt, om dien van Engeland te meer te bevorderen; verschillende belastingen volgden elkander op; de Gewestelijke-Vergaderzaal der vertegenwoordigers van *Massachusetts* zag men tot eene kazerne vernederd; het krijgsvolk ontheiligde den Zondag, en de kerken moesten hen tot magazijnen verstrekken; en, of dit alles nog niet genoeg ware, het vreedzame volk werd ook nog op allerlei wijze gedrukt en beleedigd door tolbeambten, die, gerugsteund door gewapende krijgsmagt, meenden zich alles te mogen veroorloven.

Doch dat volk betoonde eene geestkracht, eene zelfstandigheid, die zelfs tot in Engeland's hoofdstad en staatsvergadering bewondering verwierf. — Liever handteerden de aanzienlijkste vrouwen, met onvermoeiden ijver spinnewiel en weefgetouw, dan zich te kleeden met *vreemde* stoffen: Ja men verboodt zóó lang de schapen als voedsel te gebruiken, tot dat men zich overtuigd hield, dat er een meer dan genoegzamen voorraad wol voorhanden was; „en, die kleederen droeg van op eigen bodem vervaardigde stof, bezat het zekerste middel om zich van de algemeene hoogachting te verzekeren."

Het zelfstandig handelen der Amerikanen werd met eene onedele wraakoefening gestraft: want Engeland beval, dat de haven van *Boston* (welke stad men „den zetel des opstands" noemde) zou gesloten worden.

Verontwaardiging bezielde alle de bewoners der verschillende landschappen bij het leed, dat *Boston* stond te treffen, zoodat de vergadering der Vertegenwoordigers van *Virginia* verklaarde: „dat de dag waarop de sluiting der haven van Boston werkelijk zou plaats hebben, door een ieder moest beschouwd worden *als een vast- en bededag.*" Dit werd algemeen beaamd.

Maar geen wonder dan ook, dat na deze nieuwe onregtvaardigheid, de zucht naar regtmatige vrijheid algemeen ontvonkte; welke dan ook het *Algemeen Congres* in *Philadelphia,* op den 7 September 1774, ten gevolge had.

Lettende in dezen tijd, alléén op 't algemeen belang, zette men zijne bijzondere aangelegenheden ter zijde; — één geest vereenigde allen. Geene opgewondenheid van het oogenblik bestuurde de mannen, die bijeenkwamen; men begeerde slechts regt en ontheffing van die lasten, welker oplegging met de aan hun verzekerde vrijheid in strijd was.

Ofschoon niet al de leden van dit Congres denzelfden vorm in de uitoefening van den Godsdienst volgden, was aller gemoed doordrongen van de waarheid: *„dat, zoo God voor ons is, niemand tegen ons zijn kan;"* — en er werd eenstemmig besloten, om den leeraar der Episcopaalsche Gemeente uit te noodigen, om deze Vergadering plegtiglijk te openen.

Ik wil u hier het eenvoudige, doch naar mijn oordeel, treffende tafereel, 'twelk de pen van JOHN ADAMS ons heeft bewaard, mededeelen.

„Dien ten gevolge" (dus schrijft hij) „verscheen Mr. DUCHE in zijn plegtgewaad, en las verscheidene, naar kerkordening vastgestelde gebeden, en, vervolgens de Psalter voor den zevenden dag van September, welke was de 35ste Psalm. Gij moet u herinneren, dat dit de eerste morgen was, nadat wij de verschrikkelijke kanonnade te Boston hadden gehoord. Het scheen alsof de hemel had verordend, dat deze Psalm op dien morgen moest gelezen worden.

Hierna — onverwachts voor een ieder onzer — brak Mr. DUCHE los, in een onvoorbereid gebed, 'twelk het hart van een ieder die tegenwoordig was vermeesterde. Ja zelfs Doct. COOPER, had nooit met zulk eene warmte, met zooveel geestdrift, juistheid en gevoel, en in eene taal zoo schoon en verheven, voor het Congres, voor Massachusetts, en bijzonder voor de stad Boston, gebeden, als hij deed. 't Had eene buitengewoone uitwerking op een ieder."

„Hier was een tooneel, 't penseel eens kunstenaars waardig. 't Was in *Carpenters-Hall* in Philadelphia; een gebouw, dat steeds in gedachtenis bewaren zal, dat deze godvruchtige mannen aldaar vergaderden, voor wie deze eeredienst gehouden werd. — Dáár knielden WASHINGHON neder, en HENRY, en RANDOLPH, en RADLEGGE, en LEE en JAY; en nevens hen stonden eerbiedig gebogen de vaderlandlievende *Puriteinen* van Nieuw-Engeland, die op dat oogenblik reden hadden te gelooven, dat de gewapende

krijgsmagt bezig was hunne nederige woningen te vernielen, (men geloofde, dat Boston gebombardeerd en verwoest was). Zij baden vuriglijk voor Amerika, „voor 't Congres; voor 't Gewest en bijzonder voor de stad Boston," en wie is in staat de gemoedsaandoening te beschrijven, met welke zij zich tot den Hemel wendden, smeekende om Goddelijke tusschenkomst en hulp? 't Was genoeg (dus eindigt hij) om een hart van ijzer of steen te doen smelten of te breken. Ik zag een vloed van tranen ontspringen aan de oogen der oude, deftige, bedaarde Kwakers van Philadelphia."

Het regt vindt immer zijn' verdediger, want toen in het Parlement de zaak dezer kolonien bepleit werd, stond er een' PITT op, en ontzag zich niet om openlijk voor koning en rijks-grooten te verklaren: „dat het Gouvernement geen regt had de kolonien belastingen op te leggen; dat hij zich verheugde, dat zij zich hadden verzet, en hoopte, dat zij zich zouden blijven verzetten tot den laatsten droppel van hun bloed!"

En toen later het *Adres van het Congres van den 7 September* om „ontheffing der bestaande grieven" was ter tafel gebragt, liet de waardige man zich dus hooren: „De geschiedenis, Mylords! was mijne geliefkoosde studie, en in de beroemde geschriften der oudheid heb ik menigmaal de vaderlandsliefde van Griekenland en Rome bewonderd, maar, Mylords! ik verklaar en belijde het openlijk, dat ik in de magtigste Staten der wereld geen volk noch raadsvergadering ken, welke in zulk een zamenloop van moeijelijke omstandigheden, hooger in onze

schatting zoude behooren te staan, dan de Afgevaardigden in het algemeen Congres te Philadelphia vergaderd."

Zóó sprak de *Graaf van Chattam*, onbewimpeld als de vriend van waarheid, vrijheid en regt en zijne taal vindt nog een weerklank in de borst van ieder regtschapen man. O! mogten allen, die in hooge vergaderingen eene plaats innemen, den edelen PITT gelijken! Mogten zij allen trachten naar de wijsheid die van boven is, want "door haar worden de Vorsten tot Vorsten en 's lands Overheden tot Edelen [1])."

Daar Engeland niet geneigd was om toe te geven, werd het Amerikaansche volk, uit achting voor zich zelve en uit zucht tot zelfbehoud, gedrongen, de wapenen op te vatten, 't welk eindigde in eene algeheele afwerping van Engeland's dwangjuk en openlijke *verklaring der onafhankelijkheid*, op den 4 Julij 1776. Hiermede was echter de zaak niet afgedaan. Brittanje hield zijne prooi zoo lang mogelijk vast. Het behoud der onafhankelijkheid eischte tallooze offers. Doch het was alsof de Voorzienigheid deze juist verordende om de *dertien* gewesten [2]) zusterlijk te vereenigen en daardoor te doen zegepralen.

De omwenteling van Amerika is gewis eene der

---

[1]) Spreuken VIII: 16. "Door mij (de wijsheid en de vreeze des Heeren) regeren de Koningen" staat er. S.

[2]) Deze 13 Staten of kolonien waren: *New-Hampshire*, *Massachusetts*, *Rhode Island*, *Connecticut*, *New-York*, *New Jersey*, *Pennsylvania*, *Delaware*, *Maryland*, *Virginia*, *North-Carolina*, *South-Carolina* en *Georgia*; te zamen eene bevolking van drie millioenen zielen uitmakende. S.

meest belangwekkende in de wereld-historie. De geschiedenissen van andere volken leveren roerende tafereelen op van *onderdrukking* en *bevrijding*, maar hier zien wij eene vereeniging van weinige zwakke kolonien, zonder land- en zeemagt, zonder vestingen of krijgsbehoeften, zonder gevestigde regering, zonder inkomsten, manmoedig voortreden, om zich met de oude, geoefende krijgsmagt van eenen trotschen, sterken en wraakzuchtigen vijand te meten! Wij zien deze kolonien te midden van behoefte, armoede en tegenspoed, aangevuurd door den wakkeren geest der vrijheid, en geleid door de hand der Voorzienigheid, nagenoeg acht jaren lang, het wigt van een' vernielenden worstelstrijd op eigen bodem torschen. Eindelijk zien wij haar overwinnaars; de vijand verlaat hare oevers — en, van dat oogenblik af, staan deze nederige kolonien in de geschiedenis opgeteekend als: een vrije, magtige en onafhankelijke Staat [1]).

„Laat ons," zegt de Amerikaansche historie-schrijver GOODRICH, „nooit vergeten, den dank dien wij schuldig zijn, niet alleen aan hen die voor ons streden — hun bloed stortten en stierven — maar vooral aan die liefderijke Voerzienigheid, die paal en perk gesteld heeft van de trotsche golven der Britsche overheersching. Laat ons ook Staatkundige wijsheid uit de Amerikaansche omwenteling verzamelen. Zij leert de wereld op eene nadrukkelijke wijze, dat onderdrukking strekt tot verzwakking en

---

[1]) De overeenkomst met de afwerping van 't Spaansche juk door de Nederlanders is opmerkelijk. S.

vernietiging van de magt des onderdrukkers; — dat een volk, door zucht naar vrijheid vereenigd, onverwinnelijk is voor dengene, die het onder slavernij wil brengen, en dat de Heer des Hemels altijd vergramd zal nederzien op de bewerkers van het onregt en eindelijk eene heilvolle uitkomst verleenen aan hen, die zich tegen hetzelve verzetten."

In het jaar 1782 eindigde de worstelstrijd voor Amerika's onafhankelijkheid, die, met WASHINGTON aan de spitse, meer dan acht jaren had geduurd. De belegering van *York-town* door WASHINGTON, op den 6 October 1781 begonnen, eindigde met de overgave door CORNWALLIS, waarbij zevenduizend krijgsgevangenen en een aanzienlijk aantal wapenen enz., in de handen der Amerikanen vielen. Toen de Britsche krijgsgevangenen hunne wapenen zouden nederleggen, verbood de nederige veldheer aan zijne soldaten om een *hura!* aan te heffen, zeggende: *„het nageslacht moge hura! roepen voor u!"* Met deze overgave mogt men den geheelen oorlog als geëindigd beschouwen.

„Toen in de doodsche stilte van den nacht (zegt PAULDING) een nachtwacht in de straten van Philadelphia gehoord werd, roepende: *„De klok heeft twaalf geslagen — en, een vrolijke morgen!* — CORNWALLIS *is gevangen genomen!* — ontwaakten allen, op deze heilvolle tijding, uit den slaap. De stad werd geheel leven te middernacht. De lichten werden aangestoken, de vensters werden overal geopend om te luisteren naar de herhaling van den uitroep — ten einde zich te verzekeren, dat men niet gedroomd had."

„De burgers liepen door de strateu om de waarheid nog nader te onderzoeken; men drukte elkander de hand, omarmde elkander en weende van vreugde!....

„Iedereen geloofde het nieuws, want zelfs in de donkerste dagen der omwenteling had alle man een zekere hoop gevoed (die nagenoeg met de kracht eener voorzegging gelijk stond) *dat* WASHINGTON *ongetwijfeld eenmaal de vrijheid aan zijn vaderland geven zou.*"

Toen de zon des vredes over *Amerika's vereenigde Staten* (1783) was opgegaan, was men al aanstonds bedacht, — „*ten einde eene meer volkomene unie te vormen, 't regt te handhaven, inwendige rust te verzekeren, voor verdediging te zorgen, algemeene welvaart te bevorderen, en 't heil der vrijheid voor zich en de nakomelingschap te verzekeren*" om eene Constitutie zamen te stellen, welke nog heden ten dage door den naneef als in steenen tafelen gegraveerd, geeerbiedigd wordt.

Deze grondwet is gebouwd op de waarheid ademende stelling: „dat alle menschen in gelijkheid geschapen zijn, dat zij door hunnen Schepper zijn begiftigd met zekere onvervreemdbare regten, dat onder deze moeten gerekend worden: 't leven, de vrijheid en het streven naar geluk, — en dat, om zich van deze regten te verzekeren, de Regeringen (Gouvernementen) zijn daargesteld, wier wezenlijke magt afgeleid wordt van — of bestaat in de goedkeuring van degenen, die bestuurd worden,"

Zij bedoelt ('t geen alle wetten behoorden te doen) regtstreeks *het heil des volks.*

Gij vraagt misschien — heeft de toenmaals daargestelde vorm van bestuur aan deze bedoeling wel beantwoord? — Ik heb, ter beantwoording dier vraag, u slechts te wijzen op het twee en zeventigjarig bestaan van het Staatsgebouw van dit gemeenebest, dat op deze grondwet gevestigd is, op den wonderbaren vooruitgang, en den tegenwoordigen bloei en waardigen rang van hetzelve onder de natien der wereld, om u te overtuigen: zulk eene milde regeringsvorm *leidt regtstreeks tot het heil des volks!*

Alvorens ik u verhale, op welk eene eenvoudige wijze dit uitgestrekte land wordt bestuurd, wil ik u eene korte schets geven, tot welk een magtig rijksgebied de *dertien Staten*, welke zich in 1776 *vereenigd* hebben, zich hebben uitgebreid, en wat zij zijn in 1848.

Na het eindigen van den oorlog met Engeland kon de bevolking van de toenmalige Vereenigde Staten niet hooger dan *drie millioen tweemaal honderd en vijftigduizend* zielen berekend worden.

De landbouw was in de laatste jaren menigwerf in haren voortgang gestuit, door het gemis van arbeiders, die 't geweer voor het vaderland hadden opgenomen, alsook bij gebrek aan verzending van producten naar buiten.

Gelijk meermalen uit het kwade het goede voortspruit, zoo hadden ook de bange jaren van oorlog en geschorsste scheepvaart, ongedachte, gunstige gevolgen. Behoefte deed een buitengewone geest en ijver om zich zelven te helpen, allerwege ontwaken; fabrieken en trafieken rezen op en begonnen aldra

het land van 't meest noodzakelijke te voorzien. De handel, die niet alleen met Engeland maar nagenoeg met alle andere natien langen tijd was gestaakt, moest, even als de visscherijen, aan alle zijden op nieuw met kracht hervat worden, en alles worden aangewend om de nijverheid te doen herleven.

Dus was de toestand der Vereenigde Staten, toen de zon des vredes uit de kim verrees.

Nadat de dankbare natie in een' algemeenen dank- en bededag aan God de hulde voor hare verlossing had gebragt, sloeg zij, in afwachting van Zijnen zegen, met moed de hand aan 't werk, en Amerika was, van dat oogenblik af aan, een toonbeeld van voorspoed, bloei en kracht, waarvan men op den geheelen aardbol te vergeefs naar een ander voorbeeld zoekt.

In een kort tijdsbestek van vier en zestig jaren, heeft het zijne landpalen zoodanig uitgezet, dat zijn gebied zich thans uitstrekt van de kusten des Atlantischen Oceaans tot aan de boorden der stille Zee; en 't zelve een eersten rang heeft bekomen onder de magtigste rijken der wereld.

Bij zulk eene verbazende uitgestrektheid van grondgebied, zal het u wel niet verwonderen, dat men in hetzelve een groot verschil van grond, klimaat en vruchtbaarheid aantreft. Hier wordt het gezigt geboeid door bergen en bergketens, ginds ontdekt men onafzienbare vlakten, en verder is de grond zelfs zoo laag dat duurzame voorzorg nog naauwelijks tegen waterschade kan behoeden. Als de bewoners van het Noordelijk deel des lands den vloed met een dikken ijskorst zien bedekt, en bergen van

sneeuw menigmaal de openbare wegen versperren; plukken hunne zuidelijke broeders terzelfder tijd de frissche rozen van den stengel en hebben nog nimmer sneeuw gezien. Vandaar dat men zich in de *Oostelijke* Staten op de veeteelt, 't bereiden van boter en kaas enz. in de *middel-* en *Westersche* op 't bouwen van tarwe, Indiaansch koren, enz. en in de *Zuidelijke* Staten op de teelt van katoen, suiker tabak en rijst toelegt.

Voorts zijn ook verscheidene Staten ruim bedeeld met mijnen van verschillende soort en waardij.

Het fabriekwezen heeft eene aanmerkelijke hoogte bereikt, en neemt met ieder jaar nog aanmerkelijk toe; — de waardij van voortbrengselen van eigen vlijt wordt jaarlijks op meer dan 400 millioen dollars geschat — terwijl deze som, door de voortbrengselen van bosch en veld, van mijnen en visscherij tot op 1300 millioen dollars moet verhoogd worden.

De koophandel is, met uitzondering alleen van dien van Engeland, de uitgebreidste der wereld: dezelve strekt zich uit over alle deelen van den aardbol en omvat de voortbrengselen van natuur en kunst van alle natien. Het aantal schepen dat de havens der Vereenigde Staten jaarlijks inkomt en verlaat, bedraagt van 24 tot 25 duizend!

De groote visscherij is een zeer belangrijke tak van bestaan, en behoort voornamelijk in de Oostelijke-Staten of New-Engeland te huis; zij bestaat hoofdzakelijk in de walvisch-vangst (die alléén over de 650 schepen vereischt); en vervolgens in de makareel- en kabeljaauw-visscherij, waardoor aan zes

en dertig duizend menschen arbeid wordt verschaft. Dit middel van bestaan brengt jaarlijks tusschen de *tien* en *twaalf millioen* dollars op.

Waar ergens vindt men een' inlandschen handel zoo als in de Vereenigde Staten? Alle baaijen, meeren en rivieren worden door stoombooten bevaren. In de Mississippi-rivier alleen, (met de zich in haar ontlastende riviertakken), varen op den duur meer dan 400 stoombooten op en nederwaarts, welke verbazende massa's van producten, koopmanschappen, enz. af en aanvoeren.

Aan stoomkracht en stoom-werktuigen heeft Amerika een groot deel van zijnen voorspoed te danken. Sedert 1807 heeft men *dertien honderd* stoombooten gebouwd, van welke er op dit oogenblik nog acht honderd in de vaart zijn. Het aantal der *stoom-werktuigen*, zoo in fabriekon en stoombooten als op spoorwegen in gebruik gaat dat van *drie duizend* te boven.

De gezamenlijke spoorbanen — thans nagenoeg honderd in getal — beslaan te zamen niet minder dan acht duizend een honderd en vier en veertig mijlen, langs welke de wagens in een gemiddelden spoed van 25 mijlen in het uur, worden voortgestuwd. Met uitzondering van slechts twee zijn dezelven allen in de zestien laatste jaren gelegd.

De grootste aanwinst in grondgebied dagteekent zich sedert 't begin der tegenwoordige eeuw; en heden maken niet minder dan *dertig Staten* benevens het Distrikt *Columbia* (de zetel van het Gouvernement) het *Bondgenootschappelijk Gemeenebest* uit, 't welk den naam draagt van: De Vereenigde Staten

van Amerika; en waarvan de bevolking thans ver over de twintig millioenen bedraagt.

Hierbij mag nog worden gevoegd de uitgestrekte landschappen *Oregon* en *California*, welke *Territories* genoemd worden, zoolang ze nog niet tot den rang en de regten van eenen *Staat* in de Unie verheven zijn. De bevolking dezer Territories is op dit oogenblik niet met zekerheid te bepalen. Eindelijk behoort men ook nog bij het grondgebied op te tellen het *Missouri-territoir* en *Indianen-territoir*. Het eerste ontleent zijn naam van de rivier van denzelfden en wordt thans grootendeels door Indiaansche stammen bewoond; terwijl het laatste verdrag, (om van elders te verhuizen) aan verscheidene Indiaansche volksstammen, omstreeks 300,000 zielen sterk) ter bestendige woonplaats is afgestaan [1]).

Ik acht het voor mijn doel niet ongepast, om u, al is zulks slechts in losse omtrekken, met de verschillende Staten eenigzins nader bekend te maken; als mede, om u in 't voorbijgaan, omtrent eenige der voornaamste steden, kortelijk een en ander mede te deelen. Daartoe wil ik u eerst derzelver namen geven; en hierbij aanmerken, dat het hier eene vaste gewoonte is, om, wanneer men van eene zekere stad gewaagt, altijd den Staat er bij te noemen in welke dezelve gelegen is; dit verzuimende zou men

---

[1]) De Indianen, vroeger op grondgebied in gedeelten van sommige Staten levende, waren steeds in vijandschap met de overige bewoners en bleven onbeschaafd. Thans naar eigen gewesten, door hen geheel bezet, verhuisd, zijn zij in vrede met de anderen en nemen in beschaving toe. S.

groote misslagen kunnen begaan, wijl er hier eene menigte steden van denzelfden naam gevonden worden.

Ik zie echter dat mijn brief reeds tot zulk eene lengte is uitgedijd, dat ik de uitvoering van dit voornemen tot een volgende moet verschuiven.

Ik ben, enz.

DERDE BRIEF.

SEPTEMBER 1848.



> The history of the world furnishes no parallel to the history of the united States.
>
> (De wereld-geschiedenis levert niets, dat gelijkt op de geschiedenis der Vereenigde Staten.)
>
> GOODNICH.

Ik geloof, mijn vriend! dat ik niet beter doen kan, dan, met de kaart van de „Vereenigde Staten" vóór mij, de geographische orde te volgen in de opnoeming van de Staten of Provinciën van dit Gemeenebest; dewijl deze mij de natuurlijkste voorkomt [1]).

De *Oostelijke* of *New-Engeland Staten*, welke oostwaarts van de *Hudson's* rivier gelegen zijn, heeten: *Maine* (15), *New-Hampshire* (5), *Vermont* (14), *Massachusetts* (4), *Rhode-Island* (6) en *Connecticut* (7).

---

[1]) Dezelve zijn door mij genummerd, om de volgorde naar den tijd der kolonisatie aan te wijzen. Sommige dagteekenen van nagenoeg denzelfden tijd. S.

De *Middel-Staten* bevatten *New-York* (2), *New-Jersey* (8), *Pennsylvania* (9) en *Delaware* (10).

De *Zuidelijke Staten* besluiten: *Maryland* (3), *Virginia* (1), *North Carolina* (11), *South Carolina* (12), *Georgia* (13), *Florida* (27), *Alabama* (23), *Missisippi* (20), *Louisiana* (22) en *Texas* (28). Het district *Columbia* mag bij deze afdeeling beschouwd worden te behooren.

De *Westelijke Staten* zijn: *Ohio* (17), *Kentucky* (18), *Tenessee* (16), *Indiana* (19), *Illinois* (21), *Michigan* (24), *Missouri* (25), *Arkansas* (25), *Jöwa* (30) en *Wisconsin* (29), Hier komen bij de nog niet georganiseerde landschappen enz., als: *Oregon*, *Missouri*, het *Indiaansche territoir* en *California*.

Bijna de helft der oppervlakte van New-England wordt ingenomen door den Staat *Maine*, welke in den jare 1820 in de unie opgenomen werd. Zijn grond is beter voor gras- dan bouwland geschikt. Uitgestrekte bosschen leveren jaarlijks eene aanmerkelijke hoeveelheid timmerhout op, 't welk nagenoeg op twee millioen dollars (vijf millioen gulden) begroot wordt. Langs de zeekust verschaffen baaijen en havens groot voordeel en gemak aan den handel en de visscherij. De scheepsbouw benevens de verzending van ijs naar het Zuiden en naar de West-Indien, mag ik niet vergeten te vermelden.

Augusta is de hoofdstad, aan de Kennibec-rivier gelegen. Het Gouvernements-gebouw van graniet en 's lands arsenaal zijn opmerkenswaardig.

Portland, aan de Casco-baai, is de grootste en belangrijkste stad in dezen Staat, is wèl uitgelegd en goed gebouwd en drijft een' uitgebreiden buiten-

landschen en kust-handel. Voorts *Bangor, Thormaston, Gardiner, Hallowell* enz., enz. zijn bloeijende steden.

New-Hampshire wordt menigmaal genoemd het „*Zwitserland van Amerika,*" wegens de menigte van schoone natuurtooneelen, die het door zijne bergen en dalen, meeren en rivieren, beeken en watervallen, aanbiedt. Daar er een groot aantal graniet-rotsen in hetzelve gevonden wordt, wordt het ook wel „de grániet-staat" genoemd. De kruinen der „Witte bergen," welke bijna allen de namen van Presidenten of andere beroemde bewinds-personen dragen, zijn meer dan tien maanden des jaars met sneeuw bedekt.

Aan den regteroever van de rivier *Merrimach* is de hoofdstad, *Concord* gelegen; eene zeer aangename en bloeijende plaats door een' Spoorweg met *Boston* verbonden. De eenige zeehaven is *Portsmouth,* slechts 3 mijlen van zee gelegen. 's Landswerf voor de Marine aldaar is zeer bezienswaardig. Ook vindt men te *Hannover* het *Dartmouth-college:* een zeer gezocht en bloeijend Instituut.

Reeds in 1791, werd *Vermont* in de rij der Staten eene plaats aangewezen. Het „Groen gebergte," waarvan het zijnen naam ontleent en 't welk zich van het noorden tot het zuiden uitstrekt, verdeelt dezen bergachtigen gezonden en welvarenden Staat, in twee gelijke deelen. De grond is rijk in voortbrengselen; de aankweeking van vee is er gemakkelijk; — zoodat de wol een hoogst belangrijk artikel is, zoo wel als de boter en kaas, enz., van dit oord overal geroemd wordt.

Montpelier, eene kleine doch zeer nette stad de zetel van het Gouvernement van dezen Staat, en aan de *Onion*-rivier gelegen. *Middlebury* en *Rudland* aan de Otterkreek, en *Bratleborô*, *Norwich* en *Windsor* aan de connecticut-rivier zijn wel geene groote doch zeer bloeijende steden; — de eerstgenoemde bezit het collegie, naar haren naam genoemd en de laatste de Norwich-universiteit:

Massachusetts is de oudste en allerbelangrijkste van de New-England-Staten. Deze staat is nagenoeg overal bebouwd en bewoond. Zijn scheepvaart, handel, en walvischvangst zijn verbazend. Hij is, als 't ware, het middenpunt, van waar eene menigte van Spoorwegen, in allerlei rigtingen de Staten van New-England doorkruissen, waarvan eenigen hun' loop aan de andere zijde van de Hudson's-rivier voortzetten. Letterkundige en Godsdienstige inrigtingen en instellingen van Liefdadigheid worden allerwege in dezen Staat aangetroffen. Hij mag zich beroemen op eene groote menigte van welvarende Steden en Dorpen, waarvan sommigen zich door heilrijke Gestichten en prachtige Kerken onderscheiden. Onder dezen beslaat de hoofdstad, *Boston*, eene eerste plaats. Haar handel en scheepvaart is ondenkbaar groot en strekt zich uit naar alle deelen der aarde. Zelfs de handel in ijs, is hier eene zaak allezins der aandacht van een koopman waardig. Frankrijk heeft met bewondering erkend dat Amerika's ijs-handel nagenoeg met het beloop van zijn' wijn-handel gelijk stond. Één enkel handelhuis in Boston strekke tot voorbeeld, 't welk in één jaar 101 schepen beladen met ijs naar Azië zond ter

somme van 17,000,000 florijnen; 'twelk volgens een fransch dagblad, eene som is die gelijk staat met de opbrengst van den jaarlijkschen wijnoogst van Bordeaux.

Zeven verschillende spoorwegen staan den handel van Boston ten dienste; van welke de kortste 37, en de langste 200 mijlen lang is. Heden is er sprake om een' Spoorweg aan te leggen van Boston naar *California*, welke over de 100 millioen dollars zou kosten.

Ten aanzien van voortgang en bekwaamheid en wat Amerika's kunst en vlijt kon daarstellen, is Boston alleen, genoegzaam in staat u op een groot aantal voorbeelden te wijzen; — ik wil hier slechts één uit velen opnoemen: ik bedoel de *Piano*-fabriek van JONAS CHICKERING. Uit een brief dezer dagen, van daar, door een' onpartijdig beoordeelaar, geschreven, wil ik het berigt overnemen, dat hij, na de geheele inrigting behoorlijk (en met kennis van zaken), bezigtigd te hebben van dezelve geeft. Hij schrijft: „Een ander Bostoniaan, wiens naam overal (behalve in de politieke wereld) bekend is, is Mr. CHICKERING, de koning der Piano-forte makers. Ik was zeer verwonderd in hem een nog zoo jong man aan te treffen: als ook, dat hij — niet tegenstaande het groote vermogen reeds door hem verworven — steeds al de werkzaamheden van zijne verbazend groote inrigting in eigen persoon bestuurt."

„Ik kon in het doorwandelen der werkplaats het gevoel der sterkste bewondering niet onderdrukken. Verbeeld u een gebouw van honderd en vijftig voet

lang en 130 voet breed, vijf verdiepingen hoog, in 't welk gij ziet maken, ieder deel, zelfs tot in het kleinste onderdeel toe, van het geheele zamenstel van dat welluidend speeltuig, 't welk den naam draagt van *Piano-forte!*"

„Ieder ding wordt hier onder 't oog des meesters verrigt. Er is even buiten de stad nog een ander gebouw, 't welk mede tot deze Fabriek behoort en waar het grovere deel der Piano's bewerkt wordt. Honderd en vijftig werklieden vinden er duurzamen arbeid; waardoor er iedere week twintig Piano's gereed komen. Ik zag er eene, welke als eene bewonderenswaardige proeve van des makers bekwaamheid en smaak verstrekken mag."

„Mr. CHICKERING verhaalde mij, dat de wekelijksche uitgave voor zijne fabriek niet minder dan drie duizend dollars is; en dat hij, toen hij in 1820 zijne zaak was begonnen, de grootste moeite der wereld had, om 25 dollars, ter betaling zijner werklieden, bijeen te krijgen. In dat eerste jaar maakte hij niet meer dan vijftien piano's. De verbazende opklimming die men hier ziet, toont de begaafdheid, ondernemingszucht en geestkracht van dezen man duidelijk aan: waarbij ik nog voegen kan dat Mr. C. een man is zoo eenvoudig in zijn doen en karakter, als grootmoedig en welwillend, dewijl hij van zijn, door eigen vlijt verworven schat, een vrij en prijzenswaardig gebruik maakt."

Boston's openbare en bijzondere gebouwen hebben niet zeldzaam de bewondering verwekt van hen die de voornaamste landen van Europa hadden doorreisd. Men wil er de menigte van heilzame Insti-

tuten nog vermeerderen, met het daarstellen van goedkoopere algemeene badhuizen; iets waarvan men in ons vaderland, het heil dat zulks voor de gezondheid der bevolking vooral van groote steden hier te lande bevat, niet ten volle gevoelen of waarderen kan [1]).

Charleston is met *Boston* door drie bruggen verbonden op een schier-eiland gelegen, in welks midden *Bunkerhill* ligt, beroemd wegens eenen veldslag in den worstelstrijd voor de onafhankelijkheid. De *Bunkerhill's* gedenkzuil, welke twee honderd en twintig voet hoog is, en zich boven al de omringende gebouwen verheft, is van graniet-steen gebouwd, en rust op een voetstuk van dertig voet in 't vierkant.

Salem, *Newburyport*, *Beverley*, *Gloucester*, *Marblehead*, en *New-bedfort* zijn mede, wegens handel en scheepvaart, steden van naam. Aan *Plymouth* verbindt zich, voor velen, eene aangename herinnering, namelijk: dat in den jare 1620, de zoogenoemde *Pelgrims* daar geland zijn, welke gebeurtenis nog heden ieder jaar wordt herdacht — dan wordt aan den Naneef verhaald: hoe de vrome voorvaderen vervolgd, en beroofd van 't voorregt om God te dienen naar de inspraak van hun eigen geweten — ten getale van 101, Engeland ontvloden, en, met hun Leeraar in hun midden, zich naar het zich

---

[1]) Men gevoelt er, om juister te spreken, de behoefte dan eerst aan, wanneer om velerlei ziekten de baden aangeraden worden. Men kan ze er mede voorkomen. „De Nederlander,” zegt een hedendaagsch schrijver, „ziet overal rondom zich water en reinigt er alles meê, maar is bang, om er zijne huid aan toe te vertrouwen.” S.

vrij strijdende Holland begaven en daar eene veilige schuilplaats vonden. Hun eigen Land en taal en wetten bleven hun echter nog altijd dierbaar, en dit deed in hun den wensch oprijzen, om zich naar de wildernissen van Amerika te begeven, waartoe zij van de Londen- of Virginia-Compagnie eene Vergunning verkregen. Zoo ging men te *Delfshaven* op den 1 Augustus 1620 aan boord van de *Speedwill;* in *Southamton* (England) voegde zich, het schip genaamd de *Mayflower*, voerende eene menigte handswerkslieden, bij hen.

Daar het bleek dat het eerstgenoemde schip zich in slechten staat bevond, deed men de bemanning uit hetzelve in de *Mayflower* overgaan, en zette op den 16 September met hetzelve de reis voort. Den 19 November bereikten zij de Amerikaansche kusten; doch bleven eene maand voor anker liggen, welke tijd gebezigd werd, om eene voegzame landing- en woonplaats te vinden. Op den 21 December peilde men de haven, vondt dezelve goed en bevaarbaar, het land behoorlijk van zoet water en van boomen voor timmerhout voorzien, landdden aldaar en begonnen met zich in dien omtrek neder te zetten.

Stel u echter het tooneel van die aankomst niet te aangenaam voor. Het was in eene huilende woestenij, bewoond door Wilden, en verslindend gedierte; in 't midden van den winter die het gansche oord met dikke sneeuw bedekt had en zonder eenig verblijf te bezitten, — onder zulke omstandigheden was het — dat men voor het eerst Amerika's grond betrad. Doch hun vertrouwen was

alleen op God; — zij knielden neder en dankten den Heer. Hun lot was echter zoo hard dat vóór de eerste lentedag aangebroken was, en reeds zes en veertig van hen in het graf waren gedaald.

Het is te betreuren, dat, eenige jaren later (1656), deze vrome Puriteinen, bij de eerste aankomst der Kwakers in New-England de beginselen van verdraagzaamheid zoo ver schenen te hebben vergeten; dat zij in plaats van hen als hunne Christen-broeders te ontvangen, hen van daar verdreven.

Rhode Island is de kleinste staat in de Unie; doch is zeer aangenaam gelegen. Aan de boorden van de *Narragansett* baai, vindt men de meeste vruchtbaarheid en het schoonste vee. De noordzijde is rots- en berg-achtig. De katoen-fabrieken verschaffen in dezen staat aan vele handen werk; en geven, als 't ware, den toon in dezen tak van nationale vlijt. De eerste katoenmolen in de Vereenigde Staten werd hier gebouwd.

Providence, aan de rivier van denzelfden naam gelegen, mag wegens hare bevolking, welvaart en handel, de tweede stad van New-England, genoemd worden.

Newport is op een klein eiland gelegen, 'twelk wegens zijne schoonheid en vruchtbaarheid, het „*Eden van Amerika*" genoemd wordt. *Bristol* is eene aangename en welvarende koopstad.

De meest zuidelijke van de New-Engeland's Staten is:

Connecticut; uitmuntend door hare letterkundige inrigtingen; alsmede door hare meerdere beschaving — hare ondernemingszucht en de goede zeden des volks.

Het land geeft eene aangename afwisseling van

bergen en dalen; het klimaat is gezond, de grond is over 't algemeen goed; doch het vruchtbaarste is de vallei aan de *Connecticut*-rivier.

Behalve den koornbouw, levert een groot aantal boomgaarden aanmerkelijke voordeelen op.

Het fabrikaat bestaat in katoenen-, wollen- en zijden stoffen, klokken, staalwerk, knoopen, rijtuigen, enz.

De intresten van het Schoolfonds voorzien in de behoeften van behoorlijk onderwijs van meer dan negentigduizend kinderen.

Het provinciaal Gouvernement vergadert, beurtelings te *New-Haven* en te *Hartfort;* welke laatste stad zoo door hare regelmatigheid in bouworde, als door hare netheid, bijzonder de aandacht na zich trekt. Zij is in de laatste jaren verbazend toegenomen in handel, welvaart en bevolking. Het *Washingtons-Collegie*, benevens het eerste *Gesticht voor Doofstommen* is hier gevestigd.

New-London en *Stonington* zijn beroemd wegens hare groote visscherij; zoo als *Middleton*, *Norwich*, *Brision*, *Plymouth* en *Waterbury* wegens hare fabrieken.

Het was in 1633 dat het *eerste* huis in *Connecticut* werd gebouwd. Het schijnt niet zekèr of de Hollanders van het destijds genoemde *Nieuw-Nederland*, dan of de bewoners van *New-Plymouth*, de ontdekkers zijn van de *Connecticut-rivier*, en der schoone weiden langs hare oevers. Zoo veel is echter zeker, dat Hollanders dáár omstreeks dien tijd een fort gebouwd hebben, waar thans de stad *Hartfort* is gelegen en haren naam van ontleent [1]).

---

[1]) In de *New World* door B. J. LOSSING, (voornamelijk wegens

De groote Staatsman CALHOUN, eindigde voorleden jaar zijn' brief aan de Afgevaardigden van de New-England's-Maatschappij te *Washington* met deze woorden: "Door welke oorzaken heeft een zoo nietig beginsel, onder zulke gewigtige en schier onoverkomelijke zwarigheden, in zulk een kort tijdsbestek, zulke magtige gevolgen?... Zij zijn te vinden in de zuivere zedelijkheid en echte geestbeschaving der Pelgrims. Hun geloof, hunne vroomheid en hun onwankelbaar vertrouwen op eene allesbesturende Voorzienigheid; hunne liefde voor een vaderland, door hen gevonden, voor vrijheid en orde; hun lust tot onderzoek; en hun vaste moed en edele volharding: deze zijn het, die iederen hinderpaal wegruimden en die tot zulke verbazende uitkomsten hebben geleid."

De *Middelstaten* bevatten de meest bergachtige streken der Unie; lange bergketens, grootendeels met bosschen bedekt, strekken zich van het zuidwesten naar het noord-oosten uit, en vormen hier

---

de historische schetsen der vroegste reizen en ontdekkingen enz., een lezenswaardig geschrift) komt bladz. 34 het volgende voor:

"Eene afdeeling van 't volk van Plijmouth ontdekte de Connecticut-rivier in 1632, en rigtte het volgende jaar te Windsor, zeven mijlen noordwaarts van de tegenwoordige stad Hartford, eene factory op. De Hollanders van Nieuw-Amsterdam, de voorgenomen vestiging vernemende, besloten ook om dit oord in bezit te nemen; en zij vestigden een handelhuis waar de stad Hartfort thans ligt, in 1633, vóór dat de bewoners Plymouth zich te Windsor gevestigd hadden. Het volgend jaar poogden de Hollanders de Engelschen van daar te verdrijven; doch vonden hen te goed verschanst om een aanval te wagen, en gaven dus hun voornemen op. Niet lang daarna vertrokken zij van daar." S.

en daar de eenzaamste wildernissen, waar nimmer een menschelijke voet den grond heeft gedrukt.

Een groot deel van den grond is vruchtbaar en wel bebouwd: en levert een ruimen oogst van allerlei graan en ooft aan den arbeidzamen eigenaar op.

Het klimaat is over 't algemeen zachter dan in New-Engeland's Staten, behalve in de noordelijke deelen van *New-York*, alwaar de winterkoude even gestreng is, en waar het niet ongewoon is, zes maanden lang den grond met sneeuw bedekt te zien.

New-York is de bloeijendste, rijkste en volkrijkste Staat van geheel de Unie. Hij vertoont een van die verbazingwekkende voorbeelden van aanwas en voorspoed als nergens elders wordt aangetroffen. De landbouw levert een rijken oogst van boekweit en andere granen: — meer, als voor de bevolking noodig is, en welke dus voorts als voorwerpen van handel naar elders verzonden worden. De fabrieken zijn zeer belangrijk en de koophandel wordt hier op eene groote schaal gedreven.

IJzer-erts word er in groote hoeveelheid gevonden; alsmede lood, gisp en tufsteen.

De minerale bronnen van *Bolston* en *Saratoga* zijn bekend en beroemd wegens hare gezondheid herstellende hoedanigheden, en worden druk bezocht. Het water wordt niet alleen naar de andere Staten maar zelfs naar vreemde landen verzonden.

De natuurlijke grensscheiding tusschen westelijk *Canada* en den *New-York-Staat* wordt hier grootendeels door het meir *Erie* en het meir *Ontario* gevormd; deze twee meiren worden door eene rivier met elkander vereenigd, welke den naam van *Niagara*

draagt. Daar het eerstgenoemde meir omstreeks vijfhonderd voet hooger dan het laatstgenoemde gelegen is, heeft het water zich eenen weg gebaand, en heeft de natuur (niet verre van het fort van denzelfden naam), eenen waterval gevormd, die 4000 voet in breedte beslaat en zich met eenen val van 150 voet, onder een donderend geraas in den schuimenden afgrond stort. Mijlen ver dreunt de grond, en op een afstand van twintig mijlen wordt het gedruisch gehoord!

De gewaarwordingen uit te drukken bij het zien van zulke wonderen der schepping — vermag mijne zwakke pen niet. De Indiaan knielt ter aarde, uit eerbied „voor den Grooten Geest" en beschaamt menig edelman uit het beschaafd Europa, die wel verwonderd staat, doch niet nederknielt, voor HEM die alle deze dingen geschapen heeft!

Het groote Westersche-kanaal, verdient wel een reuzenarbeid genoemd te worden, en brengt, even als de spoorwegen onberekenbare voordeelen voor onderling verkeer en handel aan.

De stad *New-York*, is gelegen op het *Manhattan-eiland*, aan het vereenigingspunt van de *Hudsons-rivier* en de *Oost-rivier*. Zij is de groote stapelplaats van den handel van Amerika; en is, naast *London* en *Liverpool* de grootste stad der wereld.

Ten einde de stad van versch water te kunnen voorzien, is er in 1835 eene voortreffelijke waterleiding aangelegd, welke iedere vierentwintig uren, 60 millioen gallons water, uit de *Croton-rivier* — een afstand van 44 mijlen — in de stad voert. Deze inrigting, op stads kosten gemaakt, heeft 13 millioen dollars gekost.

Eene groote menigte publieke gebouwen, zou — indien mijn bestek zulks toeliet — der vermelding overwaardig zijn; — waaronder het prachtige, geheel van wit marmer gebouwde, Stadhuis, en de Universiteit, in de eerste plaats verdienden genoemd te worden.

Hare uitbreiding zal u ras in 't oog vallen, als ik hier alleen bijvoege, dat er in het vorige jaar niet minder dan 1856 huizen zijn aangebouwd; dat heden de bevolking op 430,000 zielen wordt begroot; en er thans 370 omnibussen in alle rigtingen de stad doorkruissen.

In 1835 vernielde een verschrikkelijke brand niet minder dan 530 huizen, welke eene schade van ruim zeventien millioen dollars veroorzaakte; doch die wond van Amerika's pronk der steden, was verwonderenswaardig spoedig geheeld — en veel schooner gebouwen verrezen als door tooverslag uit de assche [1]).

Meer dan honderd vijftig kerken verheffen hier hare spitsen — terwijl de hier opgerigte Bijbel-, tractaat- en zendeling-genootschappen, enz. van den Godsdienstigen geest der stad en der geheele provincie getuigen. Ik zal later nog wel gelegenheid vinden om hierop terug te komen en u breeder in te lichten.

Een weinig de Hudson's-rivier opwaarts van *New-York* ligt *West-Point*, waar 's Lands Militaire-Akademie is gevestigd.

---

[1]) Men denkt hierbij van zelve aan *Hamburg*, namelijk aan het nieuwe gedeelte, met zijne huizen als paleizen.

Albany slechts 150 mijlen noordwaarts van *New-York* gelegen, is de hoofdstad van dezen Staat. Zij is het vereenigingspunt van een uitgebreiden en belangrijken inlandschen handel; daar zij, door middel van de Hudson's-rivier, met den Oceaan — door het kanaal met de meiren *Erie* en *Champlain* — en door eenen welingerigten spoorweg met *Boston* en *Buffalo* gemeenschap heeft.

Newburg, Poughkeepsie, Catskill en *Hudson* zijn alle bloeijende steden, die aan de *Hudson's-rivier* aangenaam gelegen zijn. *Schenectady, Utica, Syracuse, Rochester, Lockport* en *Buffalo*, zijn de belangrijkste plaatsen aan het *Erie-kanaal.*

Niet verre van *Albany* ligt, landwaarts in, het aangename stadje *Schoharie*. Aan deze plaats zoowel als aan *Albany* en *New-York* is voor den Hollander menige oud-vaderlandsche herinnering verbonden. Het is toch bekend, dat HENRY HUDSON, in 1609, ofschoon een Engelschman, als kapitein bij de O. I. Kompagnie in dienst stond, en, met het oogmerk een Noordwestelijken koers houdende een' weg naar Oost-Indië te vinden, onder zeil ging: doch, in plaats daarvan de rivier vondt, welke sedert zijn naam draagt. De Hollanders noemden de ontdekte landstreek Nieuw-Nederland; bouwden in 1613 aan de westzijde van de *Hudson's-rivier*, 150 mijlen afstands van zee, een fort 'tgeen de naam van 't *fort Oranje* droeg; en op het eiland *Manhattan* bouwde men eenige huizen, ten einde zoo handel met de Indianen te drijven. Dit beginsel van eene stad verkreeg den naam van *Nieuw-Amsterdam.*

Niet lang echter bleef men ongestoord in het bezit

aan deze Kolonie. Engeland betwistte Holland het regt op dezelve, op grond dat HUDSON een Engelschman van geboorte was. Bezwijkende voor de magt van den sterksten, gaf zich de Kolonie reeds het volgende jaar (1614) over. Weldra echter hieven de Hollanders weder het hoofd op, en, Engeland's eischen in den wind slaande, onttrok men zich aan deszelfs gezag, en ging voort met voor zich zelven te handelen — doch ook deze staat van zaken nam later een einde.

Het was in 1664 dat KAREL II aan zijn' broeder den Hertog van *York* en *Albany* het Landschap, insluitende de Kolonies *New-York*, *Jersey* en *Delaware*, afstond. In datzelfde jaar nog, zondt de laatste eene krijgsmagt, onder bevel van Kolonel NICHOLS, naar de Hollandsche Kolonie op *Manhattan*, die sedert jaren had geweigerd Engeland's gezag te eerbiedigen. Hij eischte in naam zijner Britsche Majesteit de overgave van het Landschap. De Gouverneur STUYVESANDT besloten hebbende zich te verdedigen, weigerde de overgave: — doch, zich ontbloot vindende van de noodige middelen van verwering, en op verzoek van een aanmerkelijk deel zijns volks, gaf hij eindelijk het bewind over in handen van Kolonel NICHOLS, die daarentegen beloofde, aan hen hunne vrijheid, bezittingen en de voorregten der Engelsche Natie te zullen verzekeren.

Ter eere van den Hertog werden de twee door de Hollanders gestichte plaatsen naar *zijnen* naam genoemd, en 't fort Oranje in *Albany* en Nieuw-Amsterdam in *New-York* veranderd, maar de oude namen leven nog in veler harten, al is 't niet in

New-York zelve, want in deze laatste stad is er welligt het minst van het oud-hollandsche karakter bewaard gebleven, doch in *Albany*, in *Schoharie* en bij de aldaar in den omtrek verspreid wonende landlieden, vindt men een aantal huisgezinnen, alwaar men zich nog in den vaderlandschen tongval en met ongedwongen gulheid een *„welkomen gast”* hoort noemen, zoodra men bemerkt heeft dat de bezoeker uit het *„oude lieve Vaderland”* (zooals zij het nog altijd noemen) is gekomen. Ja men vindt nog enkele huizen, waar de schoorsteenen in hunne oud-vaderlandsche tegeltjes, met bijbelsche tafereelen versierd, ons aan den vroegeren tijd van meerdere eenvoudigheid en meerdere welvaart doen denken. Ja gij zoudt gewis betuigen, als gij hunne huisselijkheid, zedigheid en godsdienstigheid waarnaamt, dat HOOFT en VONDEL zich niet zouden schamen in hun de echte naneven hunner landgenooten te erkennen.

Deze eenvoudige lieden toonen eene gehechtheid aan het oude vaderland, door het in eere houden van hunne moedertaal, al is dit dan ook (zooals natuurlijk is) met eenig gebrek vergezeld. Jaarlijks houden zij een feestdag, waarop met geestdrift aan ’t lieve vaderland gedacht en voor zijn bloei en welvaart wenschen worden geuit.

Het is te wenschen, dat ieder hedendaagsch Nederlander deze goede menschen daarin moge gelijken, en zijne moederspraak in eere houden — want met de vermindering van achting voor zijne taal, gaat ook weldra de liefde tot het vaderland en met dezelve het deftige, eerlijke en godsdienstige, wat nog altijd den waren Hollander zoo gelukkig van andere

natiën onderscheidde — langzamerhand verloren!

En, nu zoude ik u nog op eene gansche reeks van schier ongeloofelijke legenden betrekkelijk de *Hudson's rivier* en de plaatsen langs hare oevers, kunnen vergasten, maar, daar zulks niet tot mijn tegenwoordig oogmerk behoort, en dezen brief tot eene onbehoorlijke grootte zoude doen uitdijen, zoo ga ik die met stilzwijgen voorbij, zijnde het niet onmogelijk, dat ik u later en meer opzettelijk, „omtrent de Hudson's rivier en de vestiging en bloei van de aan hare boorden gelegene plaatsen," eene schets zal zamenstellen, die gij gewis met belangstelling lezen zult.

Om dan den draad weder op te vatten: daar zijn, behalve de reeds opgenoemde, nog eene menigte aanwassende steden in dezen Staat, van welke *Rome, Auburn, Geneva, Canandaigua, Ithaka, Oswego, Sackett's Harbour* en *Plattsburg* de voornaamste zijn. Deze laatste plaats is belangrijk in Amerika's geschiedenis, door twee overwinningen op de Britsche krijgsmagt behaald in den jare 1814.

New Jersey is bergachtig in zijn noordelijk deel, tamelijk vlak in het midden, en meestal zandig in het zuidelijke gedeelte. Over 't algemeen is de grond bebouwbaar gemaakt en levert granen, fruit en groenten in overvloed, waardoor zelfs de markten der groote steden van de naastbij liggende Staten worden voorzien. De fabrieken in katoen en wollenstoffen, van glas, ijzer, leder enz., zijn allen in een' bloeijenden staat. Kanalen en spoorwegen maken het verkeer met de noordelijke en zuidelijke deelen der Unie gemakkelijk.

Trenton aan de *Delaware-rivier*, is de hoofdstad; *Newark* de grootste en *Paterson* de belangrijkste fabriekstad in deze provincie. *New Brunswick* is eene plaats van uitgebreiden handel, aan de *Raritan-rivier* gelegen, alwaar ook het *Rutgers-collegie*, een hoogst achtenswaardig instituut, is gevestigd [1]). *Princeton* mag zich op het *New Jersey-college* als een der oudsten in dit land beroemen.

Dewijl èn mijn bestek èn de aard van dit geschrijf vordert, om slechts met een paar woorden van elken Staat iets aan te stippen, zoo hoop ik nogthans, dat ik er mijn oogmerk mede bereiken zal, namelijk, om u eene ruwe schets te geven van de uitbreiding — tegenwoordige grootte — bloei en beschaving der Vereenigde Staten. En zoo kom ik tot den zeer belangrijken Staat

Pennsylvania. Eene eenvoudige vergelijking zal hier misschien niet ten eenemale ongepast zijn. Ons vaderland beslaat eene oppervlakte van 13,890 vierkante mijlen — het gewest *Pennsylvania* beslaat er 43,950. Geheel Nederland heeft ongeveer eene bevolking van 2,820,000 zielen, *Pennsylvania* telde eene bevolkiag van 2,125,000 bij hare laatste opneming, maar dezelve is sedert nog aanmerkelijk vermeerderd.

In 1681 stond koning KAREL II aan WILLIAM PENN, den zoon van den *admiraal* PENN — ter belooning van door den laatsten aan de kroon bewezene diensten — het landschap, 't welk hij naar den naam van deszelfs nieuwen bezitter, *Penn-sylvania*

---

[1]) Hier worden de leeraars voor de Hollandsch-Gereformeerde gemeente gevormd. S.

heette. Met WILLIAM PENN aan 't hoofd, gingen drie schepen met kolonisten, meest Kwakers, het volgende jaar herwaarts. Men vestigde zich en vormde een eigen Gouvernement, waarvan PENN het hoofd of de gouverneur was. Hij begon de stad *Philadelphia* te bouwen, welke in één jaar tot honderd huizen aangroeide en zich allengs verder en verder uitbreidde.

Pennsylvania had meer voorspoed in hare eerste vestiging, dan eenige andere kolonie. Zulks was deels toe te schrijven aan hare gezonde luchtstreek en vruchtbaren grond, deels daaraan, dat de grootste moeijelijkheden reeds waren overwonnen door andere kolonies, en deels door de godsdienstige verdraagzaamheid, zachtheid en gematigdheid, welke hare wetten, haar bestuur en haar gedrag kenmerkten.

Zoodanig was de *kolonie Pennsylvania* in het laatst der 17de eeuw. — Wat is de *Staat* Pennsylvania in 1848?

Deze Staat onderscheidt zich door hare menigvuldige fabrieken, door haren delfstoffelijken rijkdom en door hare uitgebreide openbare werken. Zij wordt door een aantal bergketens doorkruist, ofschoon het oostelijk en westelijk deel meer vlak is.

De grond is overal wel bebouwd en levert een overvloed van granen en fruit op; kalk-, steenkool- en ijzermijnen treft men in menigte aan — en de mineraalbronnen zijn ontelbaar.

Groote verbeteringen zijn er tot stand gebragt, waardoor er thans een gemakkelijk handelsverkeer bestaat tusschen dezen Staat en de oost- en westelijke deelen der Unie.

Sedert 1834 hebben de verbeteringen in onderwijs

en opvoeding in 't oog loopende voordeelen opgeleverd. Behalve zevenduizend gewone scholen, (waarin over de *driemaal honderd en zeventig duizend* leerlingen onderwijs ontvangen) — is er eene Universiteit en zijn er achttien Collegies, benevens nog een aantal kostscholen en zoogenoemde privaat-scholen. Het *Girard-Collegie*, voor ouderlooze kinderen (even buiten *Philadelphia* gelegen) werd daargesteld door den rijkdom en de liefdadigheid van een enkel man STEPHEN GIRARD, welke in 1832 stierf en twee millioen dollars legateerde ten einde den opbouw en het duurzaam onderhoud van dit Gesticht te verzekeren!

Harrisburg is de hoofdstad van den Staat, en regt aangenaam, aan den oostelijken oever van de *Susquehanna* rivier, 98 mijlen van *Philadelphia* gelegen.

Philadelphia is eene der regelmatigst gebouwde steden van Amerika. Zij ligt aan den westelijken over van de *Dalaware* rivier, slechts honderd mijlen van zee verwijderd, en is geacht wegens de zindelijkheid der straten en de netheid harer gebouwen. Als fabriek-plaats behoort zij onder de eerste steden des Rijks. Hoogst belangrijk is haar buitenlandsche handel; terwijl de inlandsche, met de Westersche Staten, gewigtig en uitgebreid mag genoemd worden. *Philadelphia* heeft den regtmatigen roem van de zetel te zijn van letterkunde en wetenschappen, bijzonder der geneeskunde. De Universiteit en geneeskundige-school staan beide in hooge achting. De algemeene en bijzondere scholen zijn ontelbaar en welbezocht; en de stad vloeit, als 't ware, over van godsdienstige en menschlievende instellingen en genootschappen, die getuigen zijn van den geest

harer bevolking, zij is ook versierd met eene menigte fraaije gebouwen onder welke het *Tolhuis* (*Custom-house*), *de Beurs*, en de *Munt* (alwaar in den loop des voorgaanden jaars ver over de twintig milloen, *gouden* munt geslagen werd, om niet van 't zilver te spreken) 't meest uitmunten. Het *Armhuis*, *Staats-verbeterhuis*, het *Zeemans-armengesticht* en *Girard-collegie* zijn alle groote gestichten welke even buiten de stad zijn opgerigt.

Ik mag niet voorbij gaan nog te vermelden, dat het *Fairmont-waterwerk*, aan de *Schuijlkill* rivier, de gansche stad van heerlijk water voorziet, 't welk in pijpen onder den grond in alle rigtingen door de stad geleid wordt. Niet ver van daar vindt men eene fraaije brug van gevlochten ijzer over deze rivier geslagen, 357 voet lang en 30 voet boven de oppervlakte van 't water, zonder bogen of steunsels maar hangende door hare eigene veerkracht! — Lager de rivier afgaande vindt men nog twee andere bruggen; welke over de *Schuylkill* zijn gebouwd. De gansche stad wordt, op eene prachtige wijze, door gaz verlicht.

De werf voor de scheeps-bouw is belangrijk en allezins bezienswaardig. Nog niet lang geleden werd hier het linie-schip *Pennsylvania* gebouwd. Dit gevaarte, waarschijnlijk het grootste dat immer is zamengesteld, is 247 voet lang en 59 voet diep, voert honderd en veertig stukken geschut, en is van 3,306 tonnen last.

Pittsburg aan het begin der *Ohio*-rivier gelegen, is wegens hare menigvuldige fabrieken alom bekend. In 1845 woedde hier eene verschrikkelijke brand, die omstreeks duizend huizen in den asch legde,

en eene schade veroorzaakte die tusschen de 8 en 9 millioen dollars wordt geschat. *Alleghanie* en *Birmingham*, worden eigenlijk als voorsteden van *Pittsburg* beschouwd en door bruggen met haar vereenigd. In het laatste verloopene jaar werden in Pittsburg twee en vijftig stoombooten, en twee zee-stoomschepen gebouwd.

Lancaster, twee en zestig mijlen westwaarts van *Philadelphia*, is in eene vruchtbare en vlakke landstreek gelegen. *Reading*, *Easton*, *Lebanon*, *Carlisle*, *Potsville*, *Beaver*, *Wilkesbarre*, *en Erie* zijn alle belangrijke steden: de laatste vooral, wegens hare welgelegene haven. Ik zou hier nog een reeks van meer dan veertig steden moeten bijvoegen, eer ik al de steden van *Pennsylvanië* zou hebben vermeld, doch die namen alleen zouden weinig beteekenen.

De laatste staat der *Middelstaten* is:

Delaware. Behalve *Rhode-Island* is het de kleinste Staat der geheele Unie. De grond is zeer geschikt voor bebouwing. Aan het Indiaansche koorn en de boekweit, die hier groeijen, wordt boven diezelfde gewassen van vele andere oorden de voorkeur gegeven.

De beek *Brandywine*, in 't hooge gedeelte van den Staat, brengt eene verbazende waterkracht voort, waardoor een aantal belangrijke fabrieken op kostelooze wijze in beweging worden gehouden. Behalve de korenmolens mag ik hier de fabrieken van katoenen en wollen stoffen, alsook van papier en buskruid optellen.

De *Chesapeake en Delaware kanaals* — de *New-Castle*, de *Frenchtown*, de *Philadelphia* en *Baltimore* spoorwegen strekken zich in verschillende rigtingen in het hooge deel van dezen Staat uit.

Niet ver buiten *Lewistown* is een hoogst belangrijk nationaal werk te bezien, de *Delaware-waterbreker* genoemd, alwaar bij storm of ijsgang, aan de schepen eene volkomen veilige wijkplaats wordt aangeboden. De kosten dezer zoo nuttige inrigting komt den lande op drie millioen dollars te staan.

Wilmington is gelegen tusschen de *Christiana* en *Brandywine* kreeks, en is de grootste en belangrijkste stad in dezen Staat, welke nog dagelijks aanwint. Het arsenaal, de kerken en de banken zijn belangwekkende gebouwen. Handel, fabriekwezen en de walvischvangst, — ziedaar de voornaamste middelen van bestaan.

Dover, met haar fraai gouvernements-huis, is de hoofdplaats en zetel van de regering. *New-Castle*, *Georgetown* en *Smyrna* zijn almede plaatsen, der bijzondere opmerking waardig.

Lewistone is de oudste stad in den Staat, zijnde oorspronkelijk gesticht en bewoond door de Zweden, de Finnen en mogelijk ook door eenige Hollanders, omstreeks 1630.

In een' volgenden brief wil ik in eenige omtrekken de *Zuidelijke Staten* voorstellen, en besluit daarom dezen met den wensch, dat gij dien met even veel genoegen als mijne vorigen moogt ontvangen.

Ik ben enz.



VIERDE BRIEF.

JANUARIJ 1849.



Oh, come to the South!
'T Is the home of the heart," —
(Het Zuiden is het land,
Waaraan zich 't harte hecht).

AM. SONG.

De *Zuidelijke Staten* strekken zich uit van de *Susquehanna-rivier* tot aan de *Rio grande del Norte;* zij worden aan de oostzijde door den *Atlantischen Oceaan,* en ten zuiden door de Golf van *Mexico* bespoeld.

Aan de zeekust is de grond over 't algemeen laag en moerassig — en somtijds zandig.

De bewoners der zuidelijke Staten zijn meestal van Britschen, en voorts van Franschen en Spaanschen oorsprong; — zij houden zich voornamelijk met den landbouw bezig; en menigeen bezit zelfs meer dan eene uitgebreide plantagie, benevens een groot aantal slaven.

De negers maken omtrent twee vijfde van de bevolking uit, doch worden als eene afzonderlijke behandeld.

Het aanzienlijke en gegoede deel der bevolking is over 't algemeen wèl opgevoed en onderwezen; en wordt alom wegens gastvrijheid geprezen. De mindere volksklasse is echter minder beschaafd dan in de Middelstaten. Doch dit gebrek zal in korten tijd verholpen worden door de alom opgerigte vrijscholen en het daarstellen van gepaste middelen tot vermeerdering van kennis en beschaving.

Nagenoeg de geheele oogst van de katoen wordt *hier* ingezameld, welke met die van het suiker-riet en de rijst in het zuidelijk deel dezer Staten t'huis behoort: terwijl in het noordelijke tabak, boekweit en koorn verbouwd wordt.

De streek waar goudmijnen gevonden worden, strekt zich van *Virginia* door *North-* en *South-Carolina* en *Georgia* tot aan *Alabama* uit; waarom er te *Dahlonega* in *Georgia*, en te *Charlotte* in *N. Carolina* een tak van de groote munt is geplaatst, ten einde het hier gegraven goud te munten.

De eerste der zuidelijke Staten *Maryland* is onregelmatiger in den vorm zijner grenzen dan eenige andere Staat in de Unie; en is door de *Chesapeake-brai* nagenoeg in twee deelen verdeeld, welke gemeenlijk de „*Ooster- en Westerstranden*" worden genoemd. Koorn en tabak zijn de voornaamste voortbrengselen van den grond; terwijl nevens den landbouw het fabriekwezen en den koophandel eene aanmerkelijke hoogte hebben bereikt. De delfstoffen hier aanwezig, bestaan alleen uit ijzer en steenkolen.

In *Maryland* heeft zich het eerst eene gansche Kolonie Roomsch-Katholijken neder gezet, onder

de bescherming en leiding van Lord BALTIMORE: wiens wijs en vrij bestuur, landverhuizers van alle oorden tot zich trok — 't geen niet weinig tot de spoedige vergrooting en den bloei der Kolonie heeft bijgedragen [1]).

---

[1]) Uitvoerige mededeelingen en opmerkingen hieromtrent vindt men bij BAIRD t. a. pl. D. I, bl. 127 en D. II, bl. 218 en 219. Gelijk meestal, zoo is deze Schrijver ook hier onpartijdig en regtvaardig.

Hij schrijft: „Door Lord BALTIMORE werd Maryland tot een toevlugtsoord voor vervolgde R.-Katholijken bestemd. Toen de eersten dezer landverhuizers onder aanvoering van CALVERS, den zoon van dezen edelman in 1644 op een eiland *Potomac* aanlandden, namen zij „zoo wel" in den naam des Verlossers „als ook" in den naam van den Koning hunnen Heer „bezit van de landstreek." Zij verleenden gelijke vrijheid van Godsdienst aan alle afdeelingen der Christelijke kerk, en vijftig jaren lang handhaafde de Regering der Kolonie hare daarop betrekking hebbende bepalingen. Hoe ook ons oordeel over haar geloof moge zijn, wij kunnen aan de Kolonie van Lord BALTIMORE den roem niet ontzeggen, dat zij de eerste geweest is, in welke aan alle Christelijke partijen volledige Godsdienst-vrijheid is toegestaan: dit is des te meer opmerkelijk, daar destijds de Nieuw-Engelsche Puriteinen onder elkander verdeeld waren, de Virginische ijveraars de Papisten en Baptisten met gelijke verachting behandelden en in de Protestantsche wereld de stelling gehuldigd werd: dat men der Roomsch-Katholijken geene verschooning schuldig was. En die geest van verdraagzaamheid heerschte nog ten jare 1649, toen na den dood KAREL I, de Engelsche regering zelve in handen van Rome's hevigste vijanden geraakte. „En wijl gewetensdwang in Godsdienstzaken — zoo luidden de woorden van het statuut — aanleiding geeft tot gevaarlijke verdeeldheden, zoo zal in deze Kolonie tot bevordering van liefde en eensgezindheid onder de inwoners, niemand, die aan JEZUS CHRISTUS gelooft, op eenigerlei wijze verontrust, noch onvriendelijk behandeld worden, hetzij om de belijdenis zijns geloofs, hetzij om zijne wijze van Godsdienstoefening." (Het ware te wenschen, dat dit stelsel door allen *we-*

De stad *Baltimore* is aan een tak der *Patapso-rivier,* 200 mijlen van zee gelegen, zij bezit eenen uitgebreiden uit- en inlandschen handel; en zij is de *grootste koornmarkt der wereld.* Verscheidene Spoorwegen verbinden de stad met de naburige deelen der Unie.

Grootsche publieke gebouwen getuigen welke vorderingen men hier in de bouwkunde heeft gemaakt. De Beurs, de Hoofdkerk, de Monumenten voor den slag in 1814 en voor *Washington* moeten vooral worden vermeld. Het laatste is een der schoonste gewrochten in zijne soort. Het is eene dorische kolom, 140 voet hoog en 20 voet in doorsnede aan deszelfs bodem, en staande op een voetstuk van 20 voet hoog. Op den top der kolom prijkt het kolossale standbeeld van den *vader des Vaderlands!*

Het fort Mr. *Henrij*, even beneden de stad, bestrijkt den mond van de haven, en beantwoordt volkomen aan het doel. Toen hetzelve door de Britsche zeemagt in 1814 werd gebombardeerd, verdedigde de bezetting van dit fort zich zoo dapper, dat de aanranders verpligt waren spoedig af te trekken.

Annapolis is de hoofdstad van *Maryland,* aan de *Severn-rivier,* drie mijlen van de *Chesapeakebaai,*

---

derkeerig ter goeder trouw gevolgd en gehandhaafd werd). Intusschen, zoo vervolgt BAIRD, is het getal der Protestanten zoo vermeerderd, dat de regering van *Maryland* zelfs in hunne handen is overgegaan. — De R.-Katholijken maken verre weg de meerderheid uit, en zijn zelfs geringer in getal zoo wel dan de Episcopalen als de Methodisten."

(Het is opmerkelijk, dat de R.-Katholieken die in N.-Amerika, gelijk alle gezindten, volkomen vrijheid hebben, er niet vooruitgaan, en eigenlijk niet tieren kunnen). $.

gelegen. Het Gouvernementshuis is fraai; zijnde hetzelfde gebouw, alwaar het oude Congres eenige zijner zittingen hield.

Uit het oogpunt van bevolking bezien, verdient *Frederic-City*, 47 mijlen van *Baltimore*, de tweede plaats in den Staat te worden geheeten. *Hageastown* en *Williamsport*, zijn almede opkomende steden. Ook *Easlon*, *Cambridge* en *Emmitsburg* zijn belangrijke plaatsen; in de laatste is het *St. Mary-College* gevestigd.

De rivier de *Potomac*, is, voor het grootste deel de natuurlijke grens, die de Staten *Maryland* en *Virginia* van een scheidt. Omstreeks 110 mijlen van den mond der genoemde rivier, is eene streek lands, inhoudende slechts 64 vierkante mijlen, deels aan den regter-, deels aan linkeroever van de *Potomac*, en dus zoowel op 't grondgebied van *Virginia* als van *Maryland*, gelegen.

Beide Staten hebben, in 1790, dit kleine deel van hun' grond aan het *Gouvernement* van de *Vereenigde Staten* afgestaan: ten einde daaruit het *distrikt Columbia*, of, (zoo als het ook menigmaal wordt genoemd) *het Bondgenootschappelijk distrikt*, te vormen. Dit distrikt nu is een grondgebied 't welk onder het onmiddelijk beheer van het Congres staat. Het bevat de steden *Washington* en *Georgetown*. De stad *Washington*, de *Hoofdstad* der *Vereenigde Staten*, werd in 1791, uitgelegd, onder het oppertoezigt van den achtenswaardigen man, wiens naam zij draagt; en in 1800 werd de zetel van het Gouvernement van *Philadelphia* derwaarts overgebragt.

Washington is de verblijfplaats van den President



Het Kapitool te Washington. bl. 57.



C. J. A. Last. Steendr. v. P. Blommers te s Hage

Het IJzeren-kristal Paleis,

of het gebouw der Tentoonstelling te Nieuw York. bl. 41.

der Vereenigde Staten, en van al de hooge ambtenaren van Algemeen Bestuur, alsmede van de gevolmagtigde Ministers van vreemde Mogendheden.

Het kapitool is in het midden der stad op eene hoogte gelegen, van waar men een schoon uitzigt heeft over de geheele uitgestrektheid der stad. Het is een verbazend groot en prachtig gebouw, geheel van wit arduinsteen — 352 voet lang, en in de gedaante van een kruis, gebouwd. De zaal voor de vergadering der Vertegenwoordigers van dit vrije volk, en die voor de Kamer van den Senaat, maken de beide vleugels uit, welke zich ter wederzijde van de ruime *Rotunda* bevinden.

De kamer der Vertegenwoordigers is eene waarlijk prachtige zaal in den vorm van eenen halven cirkel, ontvangende haar licht door het koepeldak; zij is versierd met eene kolonade van fijn gepolijste marmeren pilaren en heeft eene lengte van 95 voet. De kamer van den Senaat is van dezelfde gedaante, doch slechts 74 voet lang. De *Rotunda* is 96 voet in doorsnede, en 96 voet van den grond tot den top van den dom van binnen. De geheele zaal is van het fijnste marmer, waarvan de keurig ingelegde vloer het kunstwerk voltooit.

In de andere zalen wordt eene schoone boekverzameling, een museum van schilderijen, van Natuurlijke Historie enz. enz. gevonden.

Het geheel, zoo uit- als inwendig, maakt bij de bezigtiging zulk een' indruk, dat men niet weet wat ons meer getroffen heeft, de schoonheid en pracht, of de grootsche eenvoudigheid van dit nationaal paleis.

Omtrent vijf en twintig minuten gaans van het Kapitool, staat het huis van den President; gebouwd van wit arduin-steen — en daarom misschien in de wandeling bekend onder den naam van „*het witte huis.*" — Het is slechts twee verdiepingen hoog, doch heeft een fraai aanzien; terwijl in eene ruime uitgestrektheid, ter regter- en linkerzijde, de gebouwen voor de Departementen van Algemeen Bestuur, in eene schilderachtige groep, zijn opgetrokken.

Het *Nationaal Congres* vergadert in het Kapitool ieder jaar, en wel den eersten Maandag in December; ook houdt het Hoogste Geregtshof zijne jaarlijksche zitting in deze Residentie. Gedurende de zitting van het Congres wordt *Washington* als 't ware overstroomd door bezoekers uit alle oorden der wereld.

Het postkantoor, de bank, het tuighuis, de 's Lands scheepswerven, de geweerfabrieken en vele andere nuttige inrigtingen, strekken *Washington* tot sieraad: onder de laatsten mag ik niet nalaten bijzonderlijk te vermelden, het „*Smithson's Instituut ter vermeerdering en verspreiding van wetenschappen onder het menschdom.*" JAMES SMITHSON, naar wiens naam deze inrigting is genoemd, vermaakte zijn gansche vermogen aan de Vereenigde Staten, daar bij te kennen gevende zijn bepaalden wensch, dat hetzelve zoude worden besteed, tot daarstelling en onderhouding van dit Instituut. De oorspronkelijke som was *vijfmaal honderd vijftien duizend één honderd negen zestig dollars;* waarvan alleen de renten moesten gebruikt worden voor den bouw van gezegd

Instituut — en na de voltooijing van hetzelve in twee gelijke deelen verdeeld: waarvan het ééne zou strekken tot vermeerdering en verspreiding van wetenschappen, langs den weg van „eigen onderzoek en openbare gemeenmaking" en het andere tot het van lieverlede verzamelen „van eene Boekverzameling, een museum en eene kunstgalerij," zou worden gebezigd.

De afbeelding op het titelblad zal u een meer duidelijk denkbeeld geven van de pracht en grootte van het gebouw, dan eene schets door mijne pen vermag.

Overigens is *Washington* door hare gezonde en aangename ligging, bouworde, en fraaiheid, waardig het middelpunt te zijn van het grootste en gelukkigste Gemeenebest op den aardbol!

Mede aan den linkerzoom van de *Potomac,* doch afgescheiden van *Washington* door de *Rots-kreek,* ligt, de in bloei toenemende stad *Georgetown:* zij bestaat van den handel en is de zetel van *Georgetown's College;* ook vindt men er een Nonnenklooster, waarin zich van 50 tot 70 nonnen bevinden.

Virginia. Tot aan de opneming van *Texas* onder de Staten van Amerika, was Virginia de grootste Staat in de Unie; deze staat was 't, welke van de Engelsche kolonies, het eerste werd bewoond, en wordt van daar, ook menigmaal „*het oude grondgebied*" genoemd [1]). Zij is de wieg en bakermat van een aantal uitmuntende mannen, van welke ik hier

---

[1]) *Virginie* is in zekeren zin de moeder der overige Koloniën in 't Zuiden. Deze zijn uit haar niet alleen gekoloniseerd, maar zij kreeg ook op deze een overwigt, welke zij als *Staat* nog bezit. BAIRD t. a. pl. D. I, bl. 122. S.

slechts wil opnoemen: een WASHINGTON, JEFFERSON, MADISON en MUNROE, die allen Presidenten zijn geweest van de Vereenigde Staten. Doch ook op haren grond werd de man geboren, die, in de laatste jaren vooral, door zijn moed en krijgsbeleid, aan zijn Vaderland de grootste diensten bewezen en zijn naam vereeuwigd heeft: ik bedoel den Generaal ZACHARY TAYLOR.

Waar is de man, die, bij zulke herhaalde en glorievolle overwinningen, — welke (naar den mensch gesproken) alleen aan zijne kennis, aan zijn doorzigt, zijne vastberadenheid en nimmer wijkende tegenwoordigheid van geest te danken zijn — zooveel nederigheid en eenvoud ten toon spreidt, als hij?

Als eene kleine proeve (om voor eenige oogenblikken een uitstap van mijn eigenlijk onderwerp te maken) — als eene kleine proeve, hoe aan TAYLOR de kortheid en vastheid van een der beroemdste Romeinen, eigen is, moge zijne briefwisseling, vóór den slag bij *Buena Vista*, met den Mexicaanschen Generaal SANTA ANNA, strekken:

Het was aan TAYLOR niet onbekend dat zijn vijand, in getal, veel sterker was dan hij. SANTA ANNA's magt was 21,340, en die van TAYLOR slechts 4073 man.

Den aanmarsch van de Mexicanen vernemende, vertoonde zich zijne krijgsbedrevenheid en overleg in het kiezen van den grond, waarop den slag zal moeten geleverd worden. Daartoe trok hij terug naar *Angostura*, eene naauwe bergpas, tegen over

de Plantagie *Buena Vista*. Hier wachtte hij de aankomst van SANTA ANNA af. Deze plaats was door de natuur als met fortifikatiën voorzien, terwijl de weg, welke den naderenden vijand alleen open stond, door eene naauwe berg-engte — eene soort van *Thermopilae* — liep.

Op den morgen van den 22sten Februarij 1847 (de gedenkdag der geboorte van WASHINGTON)! was het leger van den vijand tot op twee mijlen afstands voortgerukt. Men hield daar halt; en SANTA ANNA schrijft op snorkenden toon aan TAYLOR: dat hij door twintig duizend man omringd is, en het dus met geene mogelijkheid anders te verwachten is, dan dat hij (TAYLOR) met zijn geheele leger zal worden in de pan gehakt — tenzij hij zich op genade wil overgeven, onder de verzekering van eene zoodanige behandeling, als de billijke aard van 't Mexikaansche karakter meê bragt.

Op het eigen oogenblik dat TAYLOR deze regelen had ontvangen en gelezen, was ook zijn besluit genomen; hij zette zich terstond neder en schreef:

„Hoofdkwartier, bij *Buena Vista*,
den 22sten Februarij 1847.

„Sir! veroorloof mij, in antwoord op uwe Nota van heden — mij dringende om mij en mijne krijgsbende op genade over te geven — te zeggen: dat ik uw aanbod wijze van de hand.

Met hoogachting ben ik,

Sir! uw gehoorzame Dienaar,
Z. TAYLOR."

In het bloedig gevecht dat den volgenden morgen aanving en tot den avond aanhield, werd DON ANTONIO LOPEZ DE SANTA ANNA geheel geslagen, en een nieuwe lauwer gevoegd aan de burgerkroon, die Amerika reeds bezig was te bereiden voor zijnen grijzen held! — want, sinds deze nieuwe overwinning ging er door het geheele land één luide kreet op, die Generaal TAYLOR tot den eerlang te benoemen *„President der Vereenigde Staten"* verklaarde.

En wat evenaarde de geestdrift, waarmede op den 3den December deszelven jaars, de held, na een langdurend afzijn, door zijne landgenooten werd ontvangen? — Eene gansche vloot van stoombooten, bevolkt met een aantal familien van den eersten rang, gingen mijlen ver de Mississippi af, ten einde den geëerden landgenoot het eerste *welkom!* toe te roepen; terwijl eene schaar, die niemand tellen kon, den grond deed daveren van 't gejuich, toen de achtbare grijsaard aan wal stapte en in haar midden verscheen.

Zoo ooit, dan werd hier de echte hulde aan Vaderlandsliefde en dapperheid toegebragt. Het was hier de burger die zijn' medeburger huldigde — de landgenoot die voor zijnen broeder, eertropheën oprigtte en palmtakken strooide!

Het was een tooneel, waarvan de allerjuistste en meest omstandige beschrijving toch datgene missen zou, wat er de eigenlijke ziel van uitmaakte, en waardoor zelfs geen vreemdeling het kon aanstaren zonder getroffen te zijn!

Onder de veelvuldige latere blijken van de erken-

tenis van 's mans verdiënsten, wil ik hier nog vermelden, dat de Staat *Virginia* te dezer dagen hem een zwaard heeft aangeboden, bijzonder tot dat einde vervaardigd, 't welk niet minder dan één duizend vierhonderd dollars heeft gekost. Gevest en schede zijn van louter goud en prachtig bewerkt: de kling van fijn staal met bloemwerk enz. versierd. Op de schede prijkt, onder meer andere zinnebeelden: *de godin der vrijheid* — *Amerika's Adelaar* — *eene schets van de bestorming van* Monterey, benevens de volgende opdragt:

„*Aangeboden door den Staat Virginia aan zijnen vereerenswaardigen zoon, den Generaal-Majoor* ZACHARY TAYLOR, *voor zijne dapperheid en zijn braaf gedrag in* Palo alto, Resaca de la Palma, Monterey en Buena Vista."

Het kistje, waarin dit zwaard besloten ligt, is de eere waardig, zoodanig een vorstelijk geschenk te bevatten. Het draagt op een zilveren plaat dit eenvoudig opschrift: *Major-Gen.* Z. TAYLOR *U. S. Army.*

De Staat *Virginia* wordt doorkruisd van het *Alleghany gebergte* en den *blaauwen bergrug.* Het oostelijke deel is bijna geheel vlak, doch het westelijke daarentegen berg- en heuvelachtig. Boekweit, katoen, tabak en Indiaansch koorn groeit overal. Aan een aanmerkelijk aantal werklieden wordt thans dagelijks werk verschaft in de goudmijnen, terwijl hier ook koper, lood, ijzer, steenkolen en zout in ruimte worden gevonden. De mineraal-bronnen zijn wegens derzelver geneeskrachtige eigenschappen zeer beroemd en worden druk bezocht.

De wonderbaar, door de natuur gevormde brug

over de *Cedar-kreek*, eene kleine stroom in *Rockbridge county* [1]), bestaat uit eene verbazende boog of rotskloof, meer dan 200 voeten boven het water, dat tusschen hare bijna lijnregt opwaarts gaande wanden henen vloeit, en zich in de *James rivier* uitstort. Het is alsof een stuk rots over de opening van de kloof geworpen is, en die eene brug van omstreeks 90 voet lang, met aarde en boomen bedekt.

Het is huiveringwekkend, om van deze brug naar beneden te zien — maar grootsch en indrukwekkend is het, om, staande aan de boorden van het helderstroomend water, den blik naar haren top te verheffen.

Deze brug is van een onberekenbaar nut, alzoo zij eenen weg gevormd heeft over die verbazende rotskloof, welke mijlen ver ter regter noch ter linker zijde kan worden overschreden. Zij is niet het werk van menschenhanden, en de tand des tijds knaagt er eeuwen lang te vergeefs aan.

Richmond is de hoofdstad van dezen Staat, en gelegen aan de *James-rivier*, honderd en tien mijlen van derzelver mond. Het land dat deze stad omringt, wordt met vrucht bebouwd. De handel is er in een' bloeijenden staat.

Norfolk aan de *Elizabeth-rivier* is de voornaamste en schoon gelegene zeehaven en heeft meer buiten-

---

[1]) Men weet dat het woord *county* eigenlijk graafschap beteekent, — doch *hier* beteekent het een klein onderdeel van eenen Staat (niet te verwarren met *Distrikt*); en zal dus in 't vervolg altijd *in die beteekenis gebezigd worden.*

landschen handel, dan eenige andere stad in dezen Staat. Te *Gosport* tegenover *Norfolk* wordt eene der belangrijkste lands-werven van de Vereenigde Staten aangetroffen.

Petersburg, *Frederiksburg* en *Lynchburg*, zijn hoogst belangrijke steden. *Yorktown* is in de geschiedenis beroemd wegens de overgave van CORNWALLIS in 1781; *Charlotteville* is door hare universiteit beroemd en *Monticello* slechts 2 mijlen van daar gelegen mag vermeld worden als eens de woonplaats van THOMAS JEFFERSON den *derden* President van de Vereenigde Staten geweest te zijn. Zoo wordt ook nog heden in *Westmoreland-county* aan de *Potomac-rivier* de plek aangewezen, waar WASHINGTON geboren werd, Van het huis, 't welk omtrent eene halve mijl van de rivier stond, is niet meer dan een puinhoop overig, doch een eenvoudige steen, met het opschrift: „*Hier werd op den 22 Februarij* 1732 GEORGE WASHINGTON *geboren*," wijst de geheiligde plaats aan.

Verder op de rivier, acht mijlen beneden *Alexandria*, ligt *Mount Vernon* de latere verblijfplaats van dien waarlijk grooten man!

North-Carolina, is eene uitgestrekte, doch niet sterk bevolkte Staat. Langs de kust is het land laag en zandig, meer landwaarts wordt de grond meer heuvelachtig en eindigt, aan de westelijke grenzen, in bergen, wier toppen hooger zijn dan in een eenigen van de Atlantische Staten: zijnde de *zwarte berg* zes duizend vier honderd zes en zeventig voet hoog.

Menigvuldige pijn-boom-bosschen leveren de grondstof voor een' belangrijken handel: daar zij een

grooten overvloed van terpentijn, teer, pik en harst, voortbrengen. Behalve de opgenoemde, zijn ook katoen, rijst, en tabak voorwerpen van uitvoer en handel.

Goud, ijzer, lood, ook wel koper, zijn *N. Carolina's* voornaamste delfstoffen, en van zooveel gewigt, dat er eene tak van de nationale munt te *Charlotte* is gevestigd, ten einde het goud van dezen en van naburige Staten aldaar te munten.

Raleigh is de hoofdstad. Hier stond het stadhuis, waar CANOVA's beroemde standbeeld van WASHINGTON, duizende bewonderaars trok. Helaas in 1831 werd het geheele gebouw door een' plotselingen brand geheel vernietigd, en ofschoon een nieuw prachtig Raadhuis van graniet-steen thans weder op dezelfde plaats staat, het kunstgewrocht van CANOVA is helaas! verloren.

Wilmington is de grootste stad in *N. Carolina*, en drijft niet alleen grooten handel met de Noordelijke en Middelstaten, maar zelfs met de West-Indiën.

Taijetteville, staande aan het hoofd der Stoomboot-vaart, kan ook haar 's Lands wapen-magazijn aanwijzen — even als *Chapil-hill* hare universiteit. *Newborn*, *Salem*, *Charlotte* zijn kleine, doch bloeijende steden, vooral is *Salem* zeer liefelijk.

South Carolina, ligt nagenoeg in de gedaante van een' driehoek, tusschen *N. Carolina* en *Georgia*. Deze Staat beslaat bijna de helft van de grootte van den laatste, en staat gelijk in klimaat, grond en voortbrengselen met de nevens liggende Staten. Katoen en rijst zijn zijne voornaamste producten, of-

schoon er ook vrij wat koorn, boekweit, haver, aardappelen en tabak wordt geoogst.

De handel, ofschoon die zich voornamelijk bepaalde tot den uitvoer der voortbrengselen van eigen grond, en van dien van *Georgia* en *N. Carolina*, is zeer belangrijk.

De *Charleston en Hamburg's spoorweg*, (één honderd zes en dertig mijlen lang) is een der belangrijkste werken in zijne soort, en heeft groote voordeelen aan den handel toegebragt.

Het middelste en lage gedeelte van *S. Carolina* wordt voornamelijk door gegoede planters bewoond, welke zich door eigene vlijt een goed inkomen verzekeren en geacht zijn wegens hun gezond oordeel en kieschheid in den omgang.

Charleston ligt aan de vereeniging van de *Ashley en Cooper's* rivieren; zij is de voornaamste stad in *S. Carolina*, en te gelijk de grootste uit al de Atlantische Staten aan de zuidzijde van de Potomac-rivier. Zij wordt geroemd wegens de gastvrijheid harer bewoners. Haar koophandel, belangrijk als zij reeds is, wint nog jaarlijks aan in kracht en uitgebreidheid.

De hoofdstad van den Staat, *Columbia*, is regelmatig uitgelegd; haar wijde straten en nette gebouwen geven haar een regt aangenaam aanzien. *Georgetown* aan de *Winyanbaai*, *Camden* aan de *Wateree rivier* en *Hamburg* aan de *Savannah*, mogen mede onder de voornaamste plaatsen geteld worden.

Georgia is, wat omvang betreft, de derde Staat van de zuidelijke Staten; hij was de laatste van de *dertien* oorspronkelijke kolonies, welke bewoonbaar

werd gemaakt, doch niets evenaart zijnen aanwas en tegenwoordigen bloei.

Katoen is het voornaamste voortbrengsel van den Staat, waarvan de oogst in het laatst voorgaande jaar ruim honderd drie en zestig millioen ponden heeft bedragen. De overige voortbrengselen zijn koorn, rijst, timmerhout, pik, teer en terpentijn, al hetwelk in groote hoeveelheden wordt uitgevoerd.

De voornaamste delfstof is goud, 't welk in 't noordelijk deel van dit Landschap gevonden wordt, en aan een groot aantal handen geregelden arbeid verschaft. Het aanleggen van verscheidene spoorwegen, waarmede men reeds aanmerkelijk gevorderd is, geeft voordeelige uitzigten voor den handel.

Savannah, gelegen aan de rivier van denzelfden naam, slechts 18 mijlen van zee, is het voornaamste handel-depôt van *Georgia* en is eene der bloeijendste steden in de zuidelijke Staten.

Milledgeville is de hoofdstad, gelegen aan de *Oconce-rivier;* zij is eenigzins eene handelplaats en heeft een fraai gouvernements-huis.

Augusta is de binnenlandsche stapelplaats van den Staat, is verbonden met *Charleston* door Charleston-Hamburg's-spoorweg, en met *Savannah* door de *Savannah-rivier*. Het is eene welgebouwde stad, en bevat verscheidene merkwaardige gebouwen. Eene brug van twaalfhonderd voet lang verbindt haar met *Hamburg*.

Columbus, *Macon*, *Darien*, *Brunswick* en *St. Mary* zijn allen steden in meerder of minder bloeijenden staat.

Florida is 't zuidelijkste deel van de Vereenigde

Staten. Voor omstreeks 200 jaren was dezelve eene Spaansche provincie, en werd in 1819 door Spanje aan het Amerikaansche gouvernement afgestaan; in 1822 werd zij gevormd tot een *Landschap* (*Territory*) en in 1845 als de 27ste Staat in de Unie opgenomen.

De grond is over 't algemeen vlak en laag; doch langs de stroomen ongemeen vruchtbaar en allezins geschikt voor den bouw van katoen, rijst, tabak, suiker en koorn. Oranje-appel-, vijgen-, dadel- en granaat-appelboomen, leveren in ruimte hunne rijpe vruchten.

Slechts het kleinste deel van *Florida* is ontgonnen. Vele oorden zijn ruim zoo geschikt voor weiland als voor den akkerbouw. Talrijke kudden van hoornvee, paarden en zwijnen verspreiden zich over de groene vlakten.

Eikenhout, zoo noodwendig voor den scheepsbouw, is een van de meest belangrijke voortbrengselen van *Florida* en wordt in groote hoeveelheid even als het cederhout, in groote blokken of tot planken gezaagd, tot gebruik voorbereid.

De blanke bewoners van dezen Staat werden vroeger menigwerf door de Indianen verontrust, en somtijds van alles beroofd, doch sedert 1842 werden dezen; na eene oneenigheid van ettelijke jaren, bij verdrag naar het „*Landschap der Indianen*" over gebragt.

St. Augustin is de oudste stad in de Vereenigde Staten, en is in Spaanschen stijl gebouwd. Het klimaat is overheerlijk in dit oord, 't welk daarom sterk bezocht wordt tot herstelling van eene kwijnende gezondheid.

Tallahasee, de hoofdstad, aan de *Apalachee-baai* gelegen, heeft een fraai kapitool en verscheidene kerken.

St. Mark, *Apalachicöla* en *St. Joseph*, zijn de voornaamste handelsplaatsen van *Middel-Florida*, en allen in een voorwaarts strevenden staat. *Pensacola* is belangrijk wegens hare werf voor 't bouwen van oorlogschepen ten behoeve van den Staat.

De Staat Alabama is opmerkenswaardig wegens zijne spoedige toeneming in bevolking; welvaart en algemeenen voorspoed. In 1810 had *Alabama* slechts 10,000 inwoners, en thans bevat deze Staat meer dan *zeventig* maal dat getal. Het was in 1820, dat dezelve als een Staat in de Unie werd ingelijfd.

Katoen is het voornaamste voortbrengsel van den grond, vervolgens koorn, en in het noordelijk deel van dit gewest wordt ook tabak geplant.

Er zijn reeds verschillende belangrijke werken aangelegd, welke van nog meerdere staan gevolgd te worden, waardoor de meest vruchtbare distrikten in het inwendig deel van dezen Staat, met de *Golf van Mexico* vereenigd zijn geworden, en die dus veel bijdragen tot den bloei en voorspoed van den Staat. Verscheidene rivieren, die dit gewest in verschillende rigtingen doorkruisen, verschaffen gelegenheid aan eene sterke stoomboot-vaart, door welke de voortbrengselen van 't inwendige der Provincie naar de groote handelmarkten *Mobile* en *New Orleans* worden afgevoerd.

Mobile, aan de punt van de *Mobile-baai*, was hier de eerste bevolkte stad. *Tuscaloosa* was voormaals de hoofdplaats, alsmede de zetel van de uni-

versiteit; thans is zij door *Montgomery* vervangen. *Wetumpka* en *Gainesville*, in 't midden van den Staat gelegen, zijn bloeijende steden, terwijl *Florence*, *Tuscumbia*, *Decatur* en *Huntsville*, in de vallei van de *Tennessee-rivier*, ook plaatsen van beteekenis zijn.

De Staat Mississippi is, even als *Alabama*, belangrijk wegens zijne sterke vermeerdering van bevolking. De landverhuizing naar dit oord is in de laatste jaren zoo sterk geweest, dat de bevolking, in het korte tijdsverloop van 1830 tot 1840, *verdriedubbeld* is geworden.

In 1817 werd aan denzelven in den rang der Staten eene plaats vergund.

Het voornaamste gewas in *Mississippi* is katoen, 't welk dan ook aan vele handen werk verschaft en goede voordeelen oplevert. In de laatste jaren bedroeg de jaarlijksche oogst 193 millioen ponden, zijnde de grootste in de geheele Unie.

Indiaansch koorn vindt men nagenoeg overal in overvloed, en hier en daar ook tabak en rijst. In het zuidelijk deel van dezen Staat heeft men ook suiker geplant, doch niet met zulk een gelukkig gevolg als de zoete aardappelen. Ook de persik-, vijgen- en andere fruitboomen groeijen er welig en geven rijke vruchten.

Verschillende belangrijke spoorwegen zijn beraamd en eenigen van dezelve zijn reeds voltooid. Een aanmerkelijk deel van dezen Staat, had, van de zich aldaar nog ophoudende Indiaansche stammen, veel te lijden, doch deze zijn sedert eenigen tijd bijna allen naar het aan hun afgestane landschap (*Indian-Territory*) overgevoerd.

Jackson, aan den westelijken oever van de *Pearl-rivier*, is de hoofdstad van dezen Staat. Zij is schoon gelegen, en bezit, bij andere openbare gebouwen, een fraai Gouvernementshuis en goed ingerigt Verbeterhuis.

Natchez, de grootste en belangrijkste plaats in den Staat, is omstreeks driehonderd mijlen boven *New-Orleans* aan de *Mississippi* gelegen, en is grootendeels gebouwd op eene hoogte van ruim tweehonderd voet boven de oppervlakte der rivier. Het lager deel der stad bevat voornamelijk eene verzameling van magazijnen en winkels. De bovenstad is zeer regelmatig uitgelegd, heeft ruime straten met schaduwrijke boomen beplant. De publieke gebouwen zijn der beschouwing overwaardig; het geheel heeft een regt aangenaam en welvarend voorkomen.

Menige rijke planter heeft hier zijne verblijfplaats gekozen, en men treft hier een' beschaafden en achtingwaardigen kring aan, waarin men met genoegen kan verkeeren.

Het is eene belangrijke stad voor de verzending van katoen, ook als markt voor den handel van de omliggende plaatsen.

Niettegenstaande de hooge ligging van de stad, wordt zij nogthans van tijd tot tijd door de geele koorts bezocht: en dit mag dan ook wel de reden zijn, dat hare bevolking niet zoo sterk vermeerdert, als van vele andere steden. Men berekent dat de stad thans omstreeks acht duizend inwoners bevat.

Er zijn hier verscheidene uitgebreide ijzersmelterijen en andere fabrieken, met goed gevolg, in werking;

en daarbij heeft men zich in de laatste jaren bijzonder toegelegd op 't maken en verbeteren van brandspuiten, katoen-persen, suikermolens en dergelijke — 't welk zeer veel heeft meêgewerkt tot de toeneming in welvaart van deze stad.

In 1840 werd *Natchez* door eene verschrikkelijke windhoos geteisterd, welke groote verwoestingen aanrigtte, en alles wat zij, in haren weg door de stad, ontmoette, ter nedervelde: in welk welk lot een aantal der fraaiste gebouwen begrepen was. Zij is echter dezen schok thans geheel te boven, en er is naauwelijks eenig overblijfsel van gezegde ramp meer te zien.

De naam van *Natchez* is van Indiaanschen oorsprong; en het zal u misschien niet onaangenaam zijn, dat ik u hier in 't voorbijgaan iets harer vroegere geschiedenis mededeele.

Natchez werd, omstreeks 1700, door D. HERVILLE, die door Frankrijk werd uitgezonden, om de navorschingen welke de overleden' LA SALLE begonnen had, voort te zetten, gesticht. Hij nam voor, om de stad die hij hier vestigen zou, ter eere van de gravin PONCHARTRAIN ROSALIA te noemen. Zoo werd dan ook in 1714 het Fort Rosalia op deze plek gebouwd, destijds bewoond door de *Natchez*, eene magtige en in verstands-ontwikkeling boven anderen staande stam van Indianen in het *Mississippi-dal.* Zij waren afgoden-dienaars, vereerders van de *Zon*, en hadden een' tempel, aan dat hemellicht toegewijd, waarin een altijddurend vuur op den altaar brandde. Zij behandelden de Fransche kolonisten met groote vriendelijkheid, en verwachtten met reden, dezelfde

minzaamheid van hen te zullen ondervinden. In 1722 werden de Franschen door eenen anderen stam, de *Chickasaws*, verontrust; deze vielen op een fort aan de *Yazoo* aan, en vernielden het. De vriendschappelijke tusschenkomst der Natchez bevrijdde de kolonisten. Daarentegen bejegende het volgend jaar de bevelhebber van 't fort Rosalia hen met verachting en onregtvaardigheid. Hiertoe gaf eene kleine twist tusschen een ouden *Natchez*-krijgsman en een Fransch soldaat, over eenig koorn, aanleiding. De *Natchez* daagde den Franschman tot een tweegevecht uit, die, door vrees overvallen, „*moord*" uitriep. De *Natchez* poogde uit het kamp te vlugten, doch de schildwacht vuurde op hem; hij werd doodelijk gewond en stierf kort daarna. Geene straf werd er aan den pleger van dit verraad opgelegd — terwijl de kommandant zich in vele andere opzigten hatelijk tegen de *Natchez* gedroeg.

Het doodschieten van den *Natchez*-krijgsman veroorzaakte een opstand van den geheelen volksstam, om zich wraak te verschaffen; zij vielen de Franschen op alle punten aan en doodden er velen zonder verschooning. Op het het laatst kwam STUNG-SERPENT een der stamhoofden van grooten invloed, met zijn gezag tusschen beide: er werd een vrede-verbond gesloten — en het vroegere vertrouwen scheen weder hersteld. Doch deze vrede strekte slechts om de *Natchez* in slaap te wiegen, en verschafte aan de Franschen de gelegenheid om de zwartste verraderij voor te bereiden en uit te voeren.

Nadat de Gouverneur van *Louisiana*, BIENVILLE,

eerst het vredesverdrag bekrachtigd had, verscheen hij kort daarna op eene zoo verraderlijke als voorzigtige wijze op het fort *Rosalia*, met zevenhonderd gewapende mannen; aanvallende en slagtende de weerlooze inboorlingen, niet minder dan vier dagen lang! — en gaf alzoo, aan deze zijde van den Oceaan, een blijk, dat wreedheid en trouwloosheid niet zelden eigen zijn aan het karakter van een' Franschman, zoodra hij eenige magt bezit.

Van toen af gaven de *Natchez* de hoop op van ooit weder met de Franschen in vrede te zullen leven; en smeedden heimelijk het plan tot hunne vernietiging.

Intusschen tartte hen de bevelhebber van het fort *de Chopart* tot razernij: — hij begon, namenlijk, eene stad te bouwen, op dezelfde plek waar *White Apple*, een groot Indiaansch dorp, gelegen was (nagenoeg negen mijlen beneden de tegenwoordige stad *Natchez*); welke door hen als eene geheiligde plaats geacht werd. Hij gebood hun, vervolgens, om hunne hutten af te breken en het dorp te verlaten.

Onder de hulpmiddelen, die de welberadene Indianen bezigden, om tijd te winnen, ten einde de strijdbare manschap uit het volk te vereenigen en 't plan van wraakneming zijn beslag te geven, was dit voorstel aan den Franschen bevelhebber: „dat een iegelijk van hen, hun een mand met koorn en een hoen zoude brengen, indien hij hun toestond om aldaar nog te verblijven tot den oogst.”

Nu hielden zij menigmaal geheime vergaderingen en verzochten de *Chickasaws* zich met hen te ver-

eenigen. Niettegenstaande hunne voorzigtigheid en geheimhouding lekte hunne zamenzwering uit; doch *de Chopart* sloeg de bekomen waarschuwing in den wind.

Het plan tot rijpheid gekomen zijnde, begaf, op den 3den November 1729, de *Grandsun* zich, met zijne strijders, naar het fort, met de geheele schatting van koorn en hoenders bij zich. Op eens drongen zij de poort binnen, ontwapenden de soldaten en rigtten een' niemand sparenden moord aan! — Alleen de slaven en eenige weinige vrouwen en kinderen ontkwamen aan deze slagting. Geen man werd gespaard. Zoo min de Indiaansche krijgsman als zijn aanvoerder wilde zijne hand bezoedelen met het bloed van *de Chopart*, en daarom werd een der gemeenste dienaren onder de *Natchez* geboden om hem met een knots dood te slaan.

Het getal der zich aldaar gevestigd hebbende Franschen bedroeg omstreeks zevenhonderd. De forts en woonplaatsen aan de *Yazoo* en de *Wachita*, ondergingen hetzelfde lot.

Het gerucht van dit moordtooneel, vervulde *New-Orleans* (destijds mede onder de magt der Franschen) met schrik en diepe verslagenheid; doch de Kommandant PERIER, was aldra gereed middelen ter beveiliging of wraak aan te wijzen. De Franschen lokten nu, op hunne beurt, de *Chickasaws* op hunne zijde, die vijftienhonderd strijders aanbragten, welke zich, in den omtrek van *Natchez*, bij een detachement troepen van *New-Orleans*, onder bevel van LOUBOIS, zouden voegen.

Daar de *Natchez* voorzagen dat zij zouden aange-

vallen worden, zoo hadden zij zich daartoe behoorlijk voorbereid in het door hun versterkte fort. Zij gaven intusschen voor, den vrede te begeeren; en menige andere list werd aan beide zijden in het werk gesteld. Eindelijk besloten de *Natchez* om het fort bij nacht in stilte te verlaten; en, beladen met roof, staken zij de *Mississippi* over en trokken zich terug in eene stelling aan de *Red-rivier*, eenige weinige mijlen beneden *Nachitoches:* en hier bouwden zij een fort.

PERIER versterking uit Frankrijk ontvangen hebbende, kwam met eene geduchte magt en goede artillerie, tegen hen opdagen. Zij verdedigden zich moedig, deden verscheidene wanhopige uitvallen, doch werden met groot verlies teruggedreven. Hun tegenweer en pogingen om een vredesverdrag te treffen ten eenemaal vruchteloos zijnde, moesten zij zich in het eind op genade overgeven. De vrouwen en kinderen werden tot slavernij verwezen en op de plantagiën verspreid, en het overschot van dit, eens zoo magtige volk, ten slotte naar *St. Domingo* gezonden. Aldus ging de verlichtste, beschaafdste en edelste volks-stam van dit vaste land ten eenemale en voor altijd onder! — Dat deden de beschaafde Franschen!

Zoo als ik reeds vermeld heb, de godsdienst der *Natchez* was afgodisch, en in sommige opzigten waren zelfs hunne zeden en gewoonten geheel barbaarsch. Bij den dood van een Opperhoofd, of *Zon*, zoo als zij genoemd worden, en bij sommige andere gelegenheden, werden er menschen geofferd! — De opperste Zonnen waren met eene uitsluitende magt

bekleed, en de Onderzonnen maakten eene soort van ondergeschikten adeldom uit. De *Natchez* worden door verschillende schrijvers, als een regtvaardig en goedaardig volk voorgesteld; vooral gereed om hulp en verzachting toe te brengen aan dezulken, die zich in nood of ongeluk bevinden. CHARLEVOIX die in 1721 eenige dagen bij hen doorbragt, geeft een aantal bijzonderheden van hunne gewoonten, gebruiken en godsdienst, op. Hij verhaalt onder anderen, dat bij den dood van een Opperhoofd, zijn voedster, en menigmaal zijne lijfgarde ten getale van honderd en daarboven, werden ter dood gebragt: opdat hij naar het „geesten-land" mogt gevolgd worden door een' stoet overeenkomstig met zijn' rang op aarde.

Behalve de zon en het vuur eerden zij ook kleine afgoden in de gedaante van een aap, een slang, enz.

Ik heb deze bijzonderheden omtrent het vroeger bestaan en den ondergang van dezen inderdaad belangwekkenden Indiaansche volksstam, getrokken uit de Schetsen van PECKS [1]) en hoop u met dit kleine uittreksel geen ondienst gedaan te hebben.

In 1823 waren de bouwvallen van het fort *Rosalia* nog zigtbaar; op welken tijd de stad nog maar zevenhonderd inwoners telde.

Vicksburg is op een heuvel, bijna tweehonderd voet boven 't hoogste gedeelte waterwerk, aan de Mississippi-rivier, 520 mijlen van derzelver mond, gelegen. Een gedeelte der stad, 'twelk geheel aan bedrijvigheid en handel is toegewijd, is omlaag en

---

[1]) J. PECKS, Sketches of the Mississippi valley.

langs de rivier gebouwd. Van het voornaamste produkt uit den omtrek, katoen, werden hier jaarlijks vijf en zeventig duizend balen gescheept. *Vicksburg* is, vooral in de laatste jaren, verbazend toegenomen. Er bestaat thans een spoorweg, die zich tot *Jackson*, den zetel van het gewestelijk-bestuur, uitstrekt. De stad bezit vijf kerken, een fraai geregtshof, drie academie's, een algemeen zieken- of gasthuis, een schouwburg, twaalf scholen, benevens twee ijzergieterijen welke een gewenscht voordeel opbrengen. De bevolking is omstreeks vijfduizend zielen.

Om u een staaltje van de zedelijkheid van Vicksburg's inwoners te geven, dient het volgende. Weinige jaren geleden, hadden zich eenige spelers hier neder gezet en de goede ingezetenen tot hunne dobbeltafels weten te lokken. Hun getal groeide bij den dag aan, en dreigde de geheele gemeente met een' gewissen ondergang. De geheele bevolking der stad werd tot eene openlijke, algemeene vergadering uitgenoodigd, en verscheen in massa. Het gevolg was, dat aan al de spelers werd aangekondigd om „binnen een bepaalden tijd de stad te verlaten." Doch de spelers verzetteden zich en zochten langs verschillende wegen den invloed der Openbare Magt krachteloos te maken. Toen vereenigden zich de burgers onderling, dreven de verdervers buiten de stad en voltrokken aldaar aan hen het vonnis der regtvaardigheid. Dit geschiedt op het continent van Europa niet.

Onder meer andere bloeijende plaatsen van den Staat, mag *Grandgulf* aan de Mississippi, en *Port*

Gipson, zeven mijlen van daar, meer landwaarts in, *Manchester* aan de Yazoo-rivier, *Grenada* aan de Yalabusha, en *Aberdeen* on *Columbus* aan de Tombigby-rivier, geteld worden.

En zoo ben ik genaderd tot de negende der Zuidelijke Staten: *Louisiana*.

Het grondgebied, dat deze Staat, benevens het uitgebreide landschap, westelijk van de *Mississippi* gelegen, bevat, werd vroeger al te zamen *Louisiana* geheeten, en hetzelve werd in 1803, door het Gouvernement der Vereenigde Staten van *Frankrijk*, voor eene som 15,000,000 dollars, gekocht.

Toen de onderhandelingen voor dit belangrijk stuk, tot genoegen der wederzijdsche Gouvernementen waren afgelopen, waaromtrent de Amerikaansche Minister, LEVINGSTON, zijne vreugde te kennen gaf, zeide NAPOLEON (destijds 1ste Consul) tegen Marquis MARBOIS: „Deze aanwinst van Grondgebied stevigt voor altijd de magt van de Vereenigde Staten, en zoo heb ik dan aan Engeland een' mededinger ter zee gegeven, die vroeger of later zijn hoogmoed vernederen zal."

In het jaar 1812 werd *Louisiana* als een Staat in de Unie ingelijfd.

Het land hetwelk in dien staat, langs de *Mississippi* gelegen is, is over 't algemeen lager dan de oppervlakte van den stroom; en wordt daarom, omstreeks tweehonderd mijlen ver, door een aarden dijk tegen overstrooming beveiligd.

De voornaamste voortbrengselen van *Louisiana* zijn suiker en katoen; ofschoon er ook rijst, koorn en en tabak wordt gekweekt. In het laatste verloopen



Nieuw-Orleans. bl. 81.



Steendr. v. P. Blommers te 's Hage.

De watervallen van de Niagara, bij Clifton-house. bl. 40.

jaar bedroeg de katoen-oogst tweemaal honderd en zeven millioen ponden.

Gedurende den laatsten oorlog met *Engeland* drong een magtig Britsch leger in dezen Staat, doch werd door de Amerikaansche legerbenden, onder aanvoering van den heldhaftigen Generaal JACKSON, op den 8sten Januarij 1815, volkomen geslagen en gedrongen deze oevers in allerijl te verlaten.

Deze slag, die weinige mijlen beneden *New-Orleans* plaats had, wordt aldaar ieder jaar plegtig herdacht.

Het dankbaar nageslacht houdt niet alleen dezen 8sten Januarij in eere: maar is bezig den onvergetelijken held een ridderlijk standbeeld op te rigten, 'twelk gegoten zal worden uit 't metaal der stukken, vroeger door hem zelven in *Florida* veroverd. De werkplaats van den bekwamen kunstenaar CLARK MILLS in *Baltimore*, wordt in de laatste weken door honderden bezocht. Hij heeft het model van 't strijdros van Generaal JACKSON voltooid. Het gedenkstuk zal den Generaal en zijn paard in eene stijgerende houding, een derde meer dan levensgrootte, voorstellen, zoo als hij in 1815 New-Orleans binnentrok.

De hoeksteen van het voetstuk van dit standbeeld, 'twelk op een der stads pleinen (*Public-square*) zal worden geplaatst, zal eerlang worden gelegd; hebbende dat plein nu den naam van *Jackson's-square* verkregen.

New-Orleans, de hoofdstad van dezen Staat, is aan den linker-oever van de rivier de *Mississippi*, omtrent honderd mijlen van haren mond gelegen.

Een vreemdeling staat, bij het intreden in deze stad, in 't eerst verbaasd, als hij hare naauwe straten, oude gebouwen, met kroonlijst en ijzeren balkons en menige andere bijzonderheden, beschouwt, eigen aan steden in Spanje en Frankrijk — doch hij herinnert zich daarbij, dat de historie dezer stad vermeldt, dat het als 't ware vroeger haar noodlot scheen, om telkens van bezitter te veranderen.

Zet hij echter zijne wandeling voort, en komt hij in 't nieuwe, en nog dagelijks aangebouwd wordende, gedeelte, dan ontwaart hij niets meer van dat nederdrukkende gevoel, 'twelk hem eerst overmeesterde: vriendelijke huizen in Amerikaanschen stijl gebouwd, lagchen hem aan, wijde en luchtige straten doen hem ruimer ademen.

De handel van *New-Orleans* is reeds zeer groot, doch, „het zal (zegt een der beste Amerikaansche schrijvers over dit onderwerp) de grootste handelstad der wereld worden, wanneer de tijd de tegenwoordige beloften, later zal hebben vervuld, en iedere morgen gronds van de *Mississippi valei* zal zijn ontwoekerd aan de heerschappij van moerassen en wouden, en voor de bebouwing en bewoning geschikt gemaakt."

„Vertoont thans, daar deze groote verbetering zich nog maar in deszelfs beginselen ontwikkelt, haar handel zich reeds in zulk eene reusachtige gestalte, tot welk eene verbazende hoogte moet dezelve opklimmen bij de vervulling van 't geen men zich van de toekomst voorstellen mag." — Die toekomst was lang beneveld. New-Orleans was lang de zedelooste van alle Amerikaansche steden.

De handel wordt voornamelijk gedreven van de maand October tot het einde van Junij. Gedurende den zomer is de stad minder gezond, en wordt niet zelden in den nazomer door de geele koorts bezocht, die soms honderden der inwoners, *maar vooral vreemdelingen*, in korten tijd ten grave sleept.

Niettegenstaande dat, is hare bevolking sterk vermeerderd; dezelve was in 1810 slechts 24,500, in 1830, 49,800 en is thans 150,000 zielen. Het is dus niet te verwonderen, dat men deze stad den toenaam van *„the crescent city"* gegeven heeft.

Men heeft op de zedelijkheid van deze stad veel te zeggen gehad; en ik geloof, dat daarvoor vroeger ook gegronde reden bestond; doch de laatste acht of tien jaren getuigen gunstig van hare verbetering. Overal zijn er kerken opgerezen en zondags-scholen gebouwd, welke ijverig worden bezocht. De zondag wordt, even als in andere steden, geëerbiedigd als de rustdag naar Gods verordening. De stilte en orde, die des avonds laat en gedurende den nacht, in deze groote en schier door allerlei natiën der wereld bewoonde stad, heerscht, pleit zoowel voor hare zedelijkheid (vooral in vergelijking met hetgeen dáár vroeger plaats had), als voor de waakzaamheid der policie.

Voor het onderwijs der jeugd, is door het daarstellen van een aantal vrij-scholen in groote luchtige gebouwen, op eene doelmatige wijze zorg gedragen.

Het gebouw voor de *Universiteit van Louisiana* (dit jaar voltooid), benevens het vroeger gebouwde *Geneeskundige Kollegie*, strekken tot eere van den bouwmeester, en beloven schoone vruchten in de

toekomst. Behalve de Munt, verscheidene gestichten van liefdadigheid, drie schouwburgen, enz., mogen ook verscheidene prachtige Hotels, waar vele honderde personen te gelijk kunnen gelogeerd worden, als zoo vele sieraden der stad worden opgemerkt.

De overige steden van *Louisiana* zijn allen veel kleiner; doch eenigen van dezelven drijven ongemeen veel handel. *Donaldsonville*, *Plaquemine*, *Baton Rouge* (waarheen het Gewestelijke Bestuur verplaatst is), *Bayou Sara* en *St. Francisville* zijn aan de Mississippi, en *Alexandria*, *Nachitoches* en *Schreveport* aan de Red-rivier gelegen.

De „*groote bank*," zijnde eene verbazende ophooping van drijfhout, die de vaart naar de bovenste deelen van de Red-rivier belette, is sinds eenigen tijd, met ongelooflijk veel moeite zóó weggeruimd, dat de stoombooten nu eenige honderd mijlen hooger op kunnen varen dan te voren.

Texas, de laatste der Zuidelijke Staten, werd, bij eene onderlinge overeenkomst der wetgevende magt, van de beide Gemeenebesten, in het jaar 1845, in de *Vereenigde Staten van Amerika* ingelijfd. Hij was vroeger een Mexikaansche staat, doch na de nederlaag van SANTA ANNA, den Mexikaanschen President, in den veldslag van *San Jaciento*, herschiep de vereenigde wil des volks dien in een onafhankelijk Gemeenebest, en laatstelijk in een van Amerika's Staten, van welken hij de grootste is — beslaande eene plek gronds, achtentwintig maal grooter dan het Koningrijk der Nederlanden. Hij is echter nog schaars bevolkt. Het klimaat is er over 't algemeen zacht en gezond. De grond is ongemeen vruchtbaar

en brengt met weinig arbeid een' rijken oogst voort, zoowel van katoen en tabak, als van suiker, rijst, boekweit, enz.

Texas is gewis een der schoonste landstreken op den aardbol voor de veefokkerij. Grasrijke weiden geven overvloed van voedsel, en doen onder den gunstigen invloed van een, schier altoosdurend lenteweder, het vee met voorbeeldeloozen spoed opgroeijen en snel vermeerderen, zoodat er jaarlijks talrijke kudden ter verkoop naar de omliggende Staten heengedreven worden.

Benevens dit alles zwerven er geheele kudden van buffels, herten en wilde paarden over de nog onbewoonde vlakten van het binnenland. Van de laatsten worden er op den duur veel gevangen door middel van strikken, waarvan een vlugge paardrijder, die op deze jagt is afgerigt, zich bedient.

De bewoners van *Texas* bestaan nagenoeg geheel uit Anglo-Amerikanen, verhuizers uit de Vereenigde Staten, eenige Mexikanen, benevens weinige negerslaven en Indianen.

Austin, de hoofdstad van *Texas*, ligt aan de *Colorado-rivier*, omtrent 200 mijlen van zee. De andere voornaamste steden zijn *Houston*, *Brazoria*, *Matagorda*, *San Felipe*, *Nacogdoches*, *San Augustine* en *Galveston*. De laatste is eigenlijk op een klein eiland gelegen en is de voornaamste zeehaven van Texas. De handel van *Texas* houdt een aantal koopvaardijschepen in beweging tusschen hare voornaamste steden en *New-Orleans*, terwijl uitlandsche koopvaarders de voortbrengselen des lands naar verschillende Europesche havens overbrengen.

Boven dit alles gaat er iedere vijf dagen een stoomschip van *New-Orleans* naar *Galveston*, vice versa.

En hiermede eindige ik dezen, en wil u in een' volgenden brief, ten besluite, een kort overzigt over de Westelijke Staten geven.

Ik ben enz.

VIJFDE BRIEF.

MAART 1849.



> The possible destiny of the United States of Amerika, as a nation of a hundred millions of freemen, stretching from the Atlantic to the Pacific, living under the laws of Alfred, and speaking the language of Shakspeare and Milton, is an august conception.
>
> (De waarschijnlijke bestemming van de Vereenigde Staten van Amerika, als een vrij volk, honderd millioenen zielen sterk, en wonende van de kusten van den Atlantischen Oceaan tot de stille Zuidzee, en levende onder de wetten van ALFRED en sprekende de taal van SCHAKSPEARE en MILTON, is eene verhevene gedachte).
>
> COLERIDGE'S *Table talk.*

Ter volvoering van mijn voornemen, aan het einde van mijn laatste schrijven aan u geuit, zal ik dezen brief aan eene korte beschrijving van de *Westelijke Staten* toewijden.

Wegens de groote uitgestrektheid van dit gebied, bezit zijn klimaat een aanmerkelijk verschil van temperatuur. De winters zijn hier meer veranderlijk,

en er valt minder sneeuw, dan in, op gelijken graad liggende, plaatsen in de Atlantische Staten.

't Geen in dit wijd uitgestrekt deel des Lands den eersten en sterksten indruk wekt, zijn de ontelbare menigte rivieren, hooge bosschen, en uitgestrekte vlakten (*Prairiën*). Deze laatsten zijn schier onmetelijk, en strekken zich hier verder dan het menschelijk oog kan reiken. Zij zijn nagenoeg geheel ontbloot van geboomte, doch met lang gras en heesters bedekt. Dit oord, dat tusschen het *Rots-* en *Alleghany-gebergte* gelegen is, wordt ook menigmaal het *Mississippi-dal* genoemd, dewijl het voornamelijk door die groote rivier en hare aanhoorige stroomen wordt doorsneden. Dit geeft aan den inlandschen handel een buitengemeen groot gemak, en maakt dit landschap, tot de, in dat opzigt rijkst bedeelde oorden der aarde.

De westersche stooomen worden door meer dan vierhonderd stoombooten, en eenige honderd platbodem-rivierbooten, bevaren. Deze laatste soort komen met produkten beladen, met den stroom de rivier af, en worden, op de plaats harer bestemming gekomen, zoodra ze ontladen zijn, verkocht en gesloopt. De stevige planken van deze booten worden niet zeldzaam tot het bouwen van eenvoudige houten huizen, stallen enz. gebruikt, zoo dat men menigeen dezer booten „in eene hut herschapen, op het land" kan zien staan.

Geen landschap van gelijke uitgestrektheid is er op den geheelen aardbol, 't welk zulk een' rijkdom van delfstoffen met een zoo vruchtbaren grond ver-

éénigt, en dat zoo menigvuldige gelegenheden van vervoer aanbiedt als dit.

Katoen en tabak worden in de zuidelijke distrikten geteeld; terwijl boekweit, Indiaansch koorn, hennep, haver en gerst, de voortbrengselen der overige deelen van deze Staten zijn. Hoornvee, varkens en paarden worden in overvloed aangefokt, en brengen ruime vergoeding voor de waarlijk geringe moeite, die men er hier aan behoeft te besteden.

Een groot deel van dit meest westelijk gelegen grondgebied is eerst sedert kort ontgonnen en bewoond geworden, doch de lage prijs van 't land, de groeizaamheid van den grond, en de aangenaam heid van 't klimaat, hebben een stroom van landverhuizers herwaarts gelokt, die dit oord bevolken met eene snelheid zonder voorbeeld.

Met eene lofwaardige geestkracht wordt hier het onderwijs en de opvoeding der jeugd bevorderd. Het aantal openbare scholen vermeerdert (om zoo te spreken) bij den dag; terwijl ook de collegies, en hoogere seminariën zich eveneens vermenigvuldigen.

De bevolking der Westersche Staten en Territories, bedraagt meer dan vijf millioen zielen, waarvan de negerslaven een elfde deel uitmaken. Slavernij heerscht nog slechts in *Tennesee*, *Kentucky*, *Missouri* en *Arkansas*, doch bestaat niet in de overige Staten of Territories; alwaar de negers even zoo vrij zijn als de blanken.

Bijna al de Indianen in de Vereenigde Staten, worden binnen den omtrek van dit gewest gevonden. Eenigen hunner stammen zijn eenigzins beschaafd, doch een verbazend groot aantal blijft

steeds onveranderd; en ofschoon de beschaving door den landbouw, kunsten en wetenschappen, en door de zendelingen aangebragt, hen van alle zijden omringen, en op hen pogen te werken, schijnen zij echter hunnen oorspronkelijk wilden aard en aanleg niet te kunnen afleggen. De *Creeks*, *Choctaws*, *Cherokees* en meer andere stammen, die in het Indiaansche grondgebied (*Territoir*) woonen, staan onder de bescherming van het Gouvernement, en nemen sterk toe in getal en in welvaart; terwijl de *Sioux*, *Riccarces*, *Zwartvoeters* (*Blackfeet*) en andere ruwe, zwervende benden van de *Opper-Missouri* niet alleen in aantal, maar in ieder ander opzigt verminderen en afnemen [1]).

In een tijdsverloop van slechts weinige jaren, hebben de kinderpokken, bij duizenden van hen ten grave gesleept, en stammen, die vroeger talrijk en krachtvol waren, zijn thans versmolten tot op enkele personen.

Ohio, ofschoon niet vroeger dan sedert het jaar 1789 bewoond. is een bloeijende Staat, en komt het naast in bevolking bij *Pennsylvania*; — zijn toenemen in welvaart en gewigt is zoo sterk, dat men te vergeefs in de geschiedenis naar een ander voorbeeld zoeken zoude.

Het Zuidelijk deel van *Ohio* is ongelijk en heuvelachtig; het overige is, over 't algemeen, vlak-

---

[1]) Over de vermindering dier stammen en hare oorzaken zoowel, als over de verhuizing van dezelve naar een afzonderlijk grondgebied, en de werkzaamheden der zendelingen onder hen is hoogst belangrijk en in zijn oordeel, gelijk meestal, onpartijdig. BAIRD, t. a. pl. D. II, 8e boek, bladz. 280—301.

land, met eene menigte uitgestrekte *Prairiën*. De geheele Staat is zoodanig met rivieren doorsneden, waardoor overal zoo veel loopend water verschaft wordt als er water-kracht noodig is, om molens en fabrieken enz., aan den gang te houden.

De eerste voortbrengselen zijn tarwe en koorn; doch ook rogge, haver, boekweit en tabak worden alom aangetroffen. Hier bloeijen de rijkste boomgaarden, en brengen de heerlijkste appelen en fijnere fruiten in ruime mate voort; en jaarlijks worden bij duizenden, de aangefokte paarden, runderen en zwijnen naar de markten der Oostelijke Staten gevoerd.

Het fabriekwezen is hier dermate uitgebreid als nog in geen der Westelijke Staten 't geval is, en bestaat in katoenen- en wollen stoffen, meel, papier, enz.

Eerst in 1828 werden de plannen tot het graven van eenige kanalen beraamd, welke nu nagenoeg allen zijn voltooid. Ten gevolge daarvan zijn de eigendommen, langs dezelve gelegen, oneindig in waardij gestegen; en heeft de handel er veel bij gewonnen.

Columbus, de hoofdstad van den Staat, aan den linker oever van de *Scioto*, is in een overschoon en rijk distrikt gelegen. De stad is regelmatig aangelegd — en met een aantal kerken en andere aanzienlijke gebouwen versierd.

Cincinnati ligt aan den regter oever van de *Ohio-rivier*, 520 mijlen van haren mond. De bloei en aanwas van deze stad, heeft met die van den Staat een' gelijken tred gehouden. Zij is

regelmatig uitgelegd; vele gewone woonhuizen zijn in een fraaijen stijl gebouwd; terwijl er hier ontelbaar vele openbare gebouwen, welke modellen van bouwkunst mogen heeten, worden aangetroffen. In 1800 beliep de bevolking van *Cincinnati*, slechts 750; en in 1848 is dezelve tot over de 100,000 zielen gestegen.

Deze stad drijft een' verbazenden handel door middel van de *Ohio-rivier* en het *Miami-kanaal;* 't welk te dezer plaatse met genoemde rivier in één vloeit. Spek en gerookte hammen zijn artikelen van grooten handel; 't welk gij eenigzins zult kunnen berekenen, als ik u verzeker, dat er hier tot dat einde in het voorledene jaar niet minder dan viermaal honderd twaalf duizend, een honderd een en zestig varkens zijn geslacht. Bovendien wordt er ook veel tarwe, meel, whiskey, benevens een groote verscheidenheid der hier in de fabrieken gemaakte voorwerpen uitgevoerd.

In de laatste twee jaren zijn hier dagelijks twee honderd en drie stoomwerktuigen in beweging ten einde hunne dienst aan de verschillende fabrieken te bewijzen.

Er worden iederen dag dertien verschillende Nieuwsbladen uitgegeven: daar en boven bestaan er nog 25 welke ééns in de week, en vier, welke iedere maand verschijnen — de welke allen hunne lezers vinden.

Er heerscht door geheel de stad eene zekere zindelijkheid, orde en godsdienstigheid (voor 't laatste mogen buitendien het groot aantal kerken getuigen) waaronder men zich regt wèl gevoelt. In de voor-

naamste Hotels vindt men behalve een „wegwijzer door de stad,” een net gebonden Bijbel, ten gerieve van den reiziger, voorhanden. In sommige opzigten doet deze stad een Hollander aan zijn vaderland denken, als hij langs de grachten met bruggen wandelt en door het zien der *trekschuiten* wordt aangetrokken!

Zanesville is eene belangrijke plaats; bekend wegens hare koornmolens en veelvuldige fabrieken. *Cleveland* is de voornaamste haven aan het Meer *Erie*, en eene plaats van uitgebreid bedrijf. *Steubenville*, *Dayton*, *Portsmouth*, *Toledo* en *Sandusky*, zijn allen opkomende en reeds eenigzins bloeijende steden.

Kentucky. Deze Staat werd het eerst bewoond en bebouwd door DANIEL BOONE en eenige anderen in het jaar 1769. Gedurende eenigen tijd maakte hij een gedeelte van *Virginia* uit, doch in 1790 greep er eene afscheiding plaats, en twee jaren later werd *Kentucky* als een Staat in de Unie ingelijfd. Het Oostelijk gedeelte is bergachtig, doch het Westelijke daarentegen vlak; terwijl een groot deel van den grond in *Kentucky* wegens zijne groeizaamheid geroemd wordt. Zijne voornaamste voortbrengselen zijn: Indiaansch koorn, tarwe, haver, hennep en tabak. Paarden, hoornvee en varkens worden in groote menigte aangefokt en jaarlijks in de naburige Staten ter markt gebragt. De zoute bronnen, welke in dezen Staat aangetroffen worden, verschaffen de gemakkelijke gelegenheid tot het bereiden van een zeer goed soort van zout. Ook worden hier verscheidene uitgestrekte grotten gevonden, die allezins de aandacht van natuur-onderzoekers

waardig zijn, en van welke de *Mammouth-grot* de belangrijkste is, zijnde ontdekt op een afstand van verscheidene mijlen van deszelfs ingang.

Vroeger leed deze staat veel van de invallen en rooverijen der Indianen, doch zulks is sedert het jaar 1795 geheel opgehouden.

Frankfort, de hoofdstad, is aan den regteroever van de *Kentucky-rivier*, zeventig mijlen van haren mond, gelegen. — *Lexington*, de oudste plaats in dezen Staat, verheft hare torens vijf en twintig mijlen oostwaarts van *Frankfort*, in het midden van een welbebouwd distrikt, en is de zetel van de *Transylvania-Universiteit.* De naam der voornaamste stad in *Kentuckey*, aan den linker-oever van de *Ohio*, drie honderd zeventig mijlen van haren mond gelegen, is *Louisville.* Deze stad drijft een' zeer uitgebreiden handel. Duizende van platbodem-rivierbooten komen hier jaarlijks van alle deelen der *Opper-Ohio*; — dagelijks komen en vertrekken er eene menigte van stoombooten van en naar allerlei oorden, en geven eene ongemeene levendigheid aan deze plaats. De stad is net gebouwd, regelmatig uitgelegd en met welgeplaveide, ruime straten voorzien. Zij werd gegrondvest in den jare 1780 en in 1828 tot eene stad verheven.

Maijsville is eene bloeijende handelplaats.

Newport en *Corington*, beiden tegenover *Cincinnati* zijn toenemende steden, alwaar men verscheidene fabrieken van ruw of pak-linnen aantreft, eene stof, die hier verbazend veel gebruikt wordt. Al deze steden liggen aan den zoom van de *Ohio-rivier*.

Oorspronkelijk was dat deel des lands, 't welk de

Staat Tennessee bevat, een deel van *North-Carolina* welke 't zelve in 1790 aan het Generale-Gouvernement afstond. In hetzelfde jaar werd het ingelijfd in het landschap zuidwest van de Ohio-rivier gelegen, en werd in 1796 een onafhankelijke Staat.

Het klimaat is hier zacht en gezond — en de grond over 't algemeen zeer vruchtbaar. Het voorname middel van bestaan is de landbouw.

Er wordt in dezen Staat meer Indiaansch koorn verbouwd dan in eenigen anderen van de Unie. Katoen en tabak, benevens tarwe, rogge, hennep, enz., worden allerwege aangetroffen.

De bergen bevatten ontelbare grotten, vol van met salpeterstof bezwangerde aarde, waaruit de salpeter wordt gemaakt. IJzer, goud, kolen en zout zijn de voornaamste delfstoffen van *Tennessee*, van welke de eerstgenoemde aan veler handen bestendig werk verschaft.

Nashville is de hoofdstad, aan den linkeroever van de *Cumberland-rivier*, twee honderd mijlen van haren mond gelegen; dezelve heeft in een vruchtbaar en schilderachtig oord hare plaats gevonden, en bezit, bij verscheidene andere merkwaardige openbare gebouwen, een kortelings gebouwd, prachtig provinciaal-Gouvernementshuis.

Memphis is de tweede stad in den Staat, en is gebouwd op eene schoone hoogte aan den oostelijken oever van de *Mississippi-rivier*. Haar tegenwoordige aanwas belooft, dat zij eens eene stad van gewigt worden zal. Ook hier is eene der landswerven gevestigd.

Knoxvilie aan de *Nolston-rivier*, was vroeger de hoofdplaats. *Franklin* en *Columbia*, beiden zuidelijk van *Nashville*, *Murfreesboro'*, zuid-oostelijk van dezelfde stad en *Bolivar* aan de *Hatchee-rivier*, mogen onder de meest bloeijende steden van *Tennessee* opgeteld worden.

Michigan. Deze Staat bevat twee groote schiereilanden, waarvan het eene tusschen de meeren *Huron* en *Michigan* en het andere tusschen de meeren *Superior* en *Michigan* gelegen is. Het eerstgenoemde wordt alleen door de blanke bevolking bewoond, terwijl het laatste door weinige Indianen, waarvan men niet veel weet, nog ten verblijf verstrekt.

Het bebouwbaar gemaakte deel van *Michigan* is vlak en vruchtbaar land, niet ongelijk aan de hooge kleigronden van Nederland, waarom dit oord voor Nederlandsche landverhuizers zeer geschikt is [1]. Ruime oogst van tarwe, koorn, haver, en rogge beloont des landmans vlijt. Appel-, peren en andere fruitboomen groeijen er welig. De groote meeren, welke *Michigan* meerendeels omringen, zijn voor schepen van de grootste soort bevaarbaar, zooals blijkt uit de zeegevechten, die op dezelven hebben plaats gehad. PERRY behaalde de overwinning op de Engelsche vloot op het meer *Erie*, den 10den September 1813. Het was door den persoonlijken moed van dien vlootvoogd, dat deze slag in eene volkomen victorie eindigde, waarbij hij het geheele Engelsche eskader krijgsgevangen maakte. Hij gaf hiervan ver-

---

[1]) Er zijn echter streken, waar de uitroeijing van bosschen en het graven van kanalen veel moeite vereischt. S.

slag in de volgende eenvoudige, zedige doch krachtige bewoording: *„Wij hebben den vijand ontmoet, en — hij is ons."*

Een aantal stoombooten en andere vaartuigen gerijven den handel, en brengen de landverhuizers van het Oosten naar het Westen over.

Langs den Zuidelijken oever van het Meir *Superior* wordt het koper in ruimte gevonden.

Het was eerst in 1836, dat *Michigan* als een Staat in de Unie werd opgenomen.

Detroit, de hoofdplaats, ligt aan de rivier van denzelfden naam. Zij is wonderbaar gelukkig voor den koophandel gelegen en heeft daarvan reeds met goed gevolg een ijverig gebruik gemaakt. De stad is regelmatig uitgelegd en bevat een aanmerkelijk aantal algemeene gebouwen, terwijl derzelver bevolking sedert 1830 verviervoudigd is.

Monroe, digt bij den mond van de *Rasin-rivier*, is eene belangrijke en opkomende stad. *Mackinaw* en *St. Mary* behooren tot de Noordelijke, *Mount-Clemens*, *Fecumseh* en *Ann-Arbour*, tot de Oostelijke en *Niles* en *St. Joseph* tot de Westelijke steden van *Michigan*, die zich (vooral de laatsten) in een bloeijenden staat bevinden.

Het is in dezen Staat, dat zich eene Hollandsche kolonie van ruim 3000 zielen, onder de leiding van hunnen leeraar, Ds. VAN RAALTE, heeft gevestigd. Men heeft daartoe drie duizend Acres land aangekocht, die men bezig is te ontginnen. Hunne stad is *Holland* genoemd, en in de omliggende plaatsen of dorpen (te zamen uit 630 huizen bestaande) vindt men *Groningen*, *Zeeland*, *Drenthe*, *Vriesland*, *Over-*

ijssel enz. Scholen, waarin Engelsch en Nederduitsch wordt onderwezen, zijn er opgerigt, waarbij aan de onderwijzers, behalve het gewone onderwijs, even als voor 2 eeuwen in Nederland, het bestendig gebruik van den Heidelbergschen katechismus is aanbevolen.

Zij hebben echter (even als vele vroegere kolonies) met velerlei ontberingen en moeijelijkheden te kampen, die gedeeltelijk ontstaan door het missen van de gereede middelen van vervoer der voortbrengselen, bij voorbeeld van timmerhout, dat er genoegzaam voorhanden is, en wèl verkocht zoude kunnen worden, als ook van hetgene de grond nu reeds en verder kan opleveren, enz.

Het is dus van groot belang, dat men met kennis van zaken te werk ga, indien men eene plek kiest, om eene kolonie te vestigen. Vele mannen moeten zich naar elders begeven en arbeiden voor anderen; ten einde het onderhoud voor zich en de hunnen te vinden. — Men heeft de liefdadigheid van hunne medechristenen in deze Staten voor hen ingeroepen, en zulks is niet zonder gevolg gebleven.

De kleinste der Westelijke Staten is:

Indiana. Hij is, wat zijn grond, vruchtbaarheid en uiterlijk aanzien betreft, gelijk aan *Ohio.* In 1816 werd hij tot den rang van eenen Staat verheven.

De arbeid van den landman wordt hier rijkelijk betaald door het in ruimte inoogsten van Indiaansch koorn, tarwe, rogge en haver, welke met gezouten rundvleesch, spek enz., de voornaamste artikelen van uitvoer zijn.

Het delfstoffelijk rijk levert hier geene groote schatten op, alhoewel er kolen, ijzer, kalk en zout gevonden wordt.

Verscheidene plannen tot graven van kanalen en 't aanleggen van spoorwegen zijn ontworpen, waarvan men zich met regt den besten uitslag belooft.

Indianapolis, de hoofdstad, is in eene schoone vlakte, digt bij de *White-rivier* gebouwd, en met veel smaak, regelmatig uitgelegd. Hare openbare gebouwen zijn opmerkenswaardig.

New Albany aan de *Ohio*, is de grootste stad in den Staat, alwaar een verbazende handel gedreven wordt. *Madison* en *Jeffersonville*, mede aan de *Ohio-rivier* gelegen, zijn beiden evenzeer bloeijende steden.

Vevay wordt bewoond door eene kolonie nijvere *Zwitsers*, die uitgestrekte wijngaarden hebben aangelegd, waaruit zij jaarlijks eene verbazende hoeveelheid uitmuntenden wijn bereiden.

Vincennes is de oudste en *New-Harmony*, *Terra-Haute*, *Lafayette* en *Logansport* zijn allen opkomende steden. *Michigan-stad*, aan het hoofd van 't meer *Michigan*, *South-Bend* aan de St. Joseph's en *Fort Wayne* aan de *Maumee-rivier*, zijn de voornaamste plaatsen in het Noordelijk deel van dezen Staat.

Illinois is een der vruchtbaarste Staten in de Unie. Zij bestaat voornamelijk uit welige en uitgestrekte *prairien*, en wordt doorsneden door een aantal heldere stroomen, van welke de *Illinois* en nog eenige anderen door stoombooten bevaren worden.

De landbouw is hier het voorname en meest voordeelige middel van bestaan. De algemeene voort-

brengselen zijn: Indiaansch koorn, tarwe, rogge, hennep en tabak. Rundvee, paarden en varkens vindt men in overvloed, want dezelve worden in deze vruchtbare streken met zeer geringe moeite en weinige zorg gefokt.

Eerst in 1818 werd *Illinois* als een Staat op de lijst zijner broeder-Staten aangeteekend.

De loodmijnen, welke in den omtrek van *Galena* gelegen zijn behooren (met die van den aangrenzenden Staat *Wisconsin*) onder de rijksten der wereld en beslaan een grondgebied van eenige honderden vierkante mijlen in uitgestrektheid. Het kanaal, hetwelk 't meer *Michigan* met de *Illinois*-rivier zal vereenigen, is nagenoeg voltooid. Even zoo zijn er verscheidene plannen voor spoorwegen ontworpen en goedgekeurd, waarvan men zich voor de toekomst groote voordeelen belooft.

Chicago, aan het hoofdeinde van het meer *Michigan*, is de belangrijkste plaats in *Illinois*. Zij is in weinige jaren het middenpunt van een uitgebreiden en nog steeds aangroeijenden handel geworden. Ontelbare stoombooten, brikken, driemasters en andere schepen, die in hare haven bestendig af en aan varen, zijn er de levendigste bewijzen van.

In het midden van dezen Staat ligt *Springfield*, de hoofdstad, niet verre van de *Sangamon*-rivier. Het is eene bloeijende stad, in eene der vruchtbaarste distrikten van *Illinois* gelegen.

Peoria, *Breardstown* en *Naples*, aan de *Illinois*-rivier, — *Quincy* en *Alton* aan de *Mississippi*, benevens *Galena* en *Jacksonville*, zijn alle welvarende plaatsen. In de nabijheid van de laatste treft men

het *Illinois-college* aan, zijnde het belangrijkste instituut in den Staat.

De derde Staat, wat zijne uitgestrektheid betreft, in de Unie, is:

Missouri. De oppervlakte des lands levert eene verscheidenheid op van heuvelen, vlakten en *prairien*, waarvan de laatsten het grooter deel uitmaken.

Indiaansch koorn, tarwe, haver, hennep, tabak en in het Zuiden ook katoen — zijn de voornaamste voortbrengselen van den vruchtbaren grond. De schoone graslanden, die hier ook worden aangetroffen, geven ruime gelegenheid tot het gemakkelijk aanfokken van gansche kudden hoornvee, paarden en zwijnen.

Missouri is rijk in delfstoffen; de loodmijnen, na meer dan 100 jaren in dezelve met goed gevolg gearbeid te hebben, hebben nu nog over de vijf millioen ponden 's jaars opgeleverd.

De *Pilot knot* en de *IJzerberg* zijn plaatsen, die verbazende massa's nagenoeg zuiver ijzer bevatten, hetwelk ieder soort, dat elders gevonden wordt, in waarde overtreft.

Het was in 1821, dat *Missouri* als een Staat in de Unie werd opgenomen.

Er werd tusschen dezen Staat en *Santa Fé* in *New Mexico* veel handel gedreven. De kooplieden vormen zich op hunne handelsreizen in groote karavanen. Vele paarden en wagens, beladen met koopmanschappen, bij zich hebbende, wapenen zij al de manschappen met geweren, ten einde zich tegen de mogelijke aanvallen der Indianen te beveiligen.

Omstreeks honderd en vijftig mijlen van den

mond der *Missouri*-rivier, vindt men aan hare zuidzijde de hoofdplaats van den Staat *Jefferson-City* geheeten. Haar Gouvernements- en gevangenishuis munten onder de overige openbare gebouwen bijzonder uit.

St. Louis ligt aan den westelijken oever der *Mississippi*, dertien honderd mijlen van zee en is de grootste stad in *Missouri*. Zij drijft een zeer uitgebreiden handel, waartoe hare ligging allergunstigst is. Het afgaan en aankomen van stoombooten, van schier alle deelen van het *Mississippi-dal*, verschaft eene aangename levendigheid aan den rivierkant. Onder de openbare gebouwen mag men een en veertig kerken, het hospitaal, weeshuis, stadhuis en den schouwburg niet vergeten op te noemen. De Jeffensons's kazerne, vijf mijlen beneden de stad gelegen, is het hoofdkwartier der Westelijke divisie der staande armée van de Vereenigde Staten.

St. Charles, *Franklin*, *Booneville*, *Lexington*, *Independence*, *Herculaneum*, *New-Madrid*, *St. Venevieve* en *Cape-Giardo*, zijn steden, deels aan de *Missouri*, deels aan de *Mississippi* gelegen.

Arkansas werd als een Staat toegelaten in de Unie, in den jare 1836. Het oostelijk deel van denzelven, langs de *Mississippi*, is laag en moerassig; doch het binnenland is hooger, gezond en aangenaam.

De grond, digt bij de rivieren, is over 't algemeen vruchtbaar en brengt een goeden oogst van katoen en koorn voort. Tarwe en andere granen groeijen ook zeer goed op den hoogeren grond, benevens pruimen-, persiken- en andere fruitboomen geven er goede vruchten.

Deze Staat bezit ook verscheidene voordeelen voor den koophandel: bijna overal wordt hij doorsneden van rivieren en stroomen, welke in de *Mississippi* uitvloeijen.

Bij hoog water varen de stoombooten tot omtrent zeshonderd mijlen de *Arkansas-rivier* op; terwijl de *Red-rivier*, de *White-*, *St. Francis-* en *Washita-rivier*, op den duur geheel of ten minste grootendeels bevaarbaar zijn.

De heete bronnen, omtrent vijftig mijlen westelijk van *Little Rock*, behooren onder de voornaamste bijzonderheden van dit oord; het water van sommige dezer bronnen bezit zulk een' hoogen graad van warmte, dat men er in 15 minuten een ei tot hardheid in kan koken. Dezelve worden menigvuldig bezocht, en menige invalide heeft zijn herstel aan derzelver werking te danken gehad.

Little Rock, de hoofdstad van den Staat, gelegen aan de *Arkansas-rivier*, is eene zeer belangrijke stad; terwijl in de tweede plaats ook de steden *Arkansas*, *Batesville*, *Helena*, *Fulton* en *Lafayette* mogen genoemd worden.

Wisconsin vormde tot het jaar 1836 het westelijk deel van *Michigan*. In 1846 nam het Congres een besluit om dit landschap in de rij der Staten op te nemen. Deze Staat bevat omtrent tweederde van de oppervlakte van het vroegere grondgebied van het Landschap (*Territory*) *Wisconsin*, en is in uitgestrektheid nagenoeg gelijk aan den Staat *Georgia*. Het noordwestwaarts liggende overschot van dit Landschap is nog niet georganiseerd.

De bevolking van *Wisconsin* bepaalt zich tot nog

toe voornamelijk tot het zuidwestelijk deel van den Staat; doch de ruime bronnen van bestaan, voortvloeijende uit de mijnen, en uit de groeizaamheid van den grond, trekt een aantal landverhuizers, ook uit de andere deelen der Vereenigde Staten, derwaarts henen.

Het land is rijk in voortbrengselen uit het delfstoffelijk rijk. Lood, koper en ijzer wordt er in groote hoeveelheid aangetroffen. De voornaamste handel van *Wisconsin* bestaat in den uitvoer van lood en andere produkten, naar de verschillende markten aan de *Mississipi* en *Ohio rivieren.*

Madison de hoofdstad van *Wisconsin* is aan een' arm van de *Rock-rivier* en omtrent halverweg tusschen de *Mississippi* en 't *Meir Michigan* gelegen. Ofschoon eerst sedert kort uitgelegd, bevat zij een aantal aanzienlijke gebouwen.

Milwankie, Racine, Navarino, Mineralpoint, Prairie du chien en *Cassville,* zijn de overige voornaamste steden.

De voornaamste stammen der Indianen (welke zich in het Noordelijk deel van Wisconsin ophouden) zijn de *Chippeways* en de *Mennomonies.* De eersten generen zich meestal met de wilde rijst; maken zich hutten en kanoes van berkenboombast, doch vertoonen bij dit werk weinig oordeel. De *Mennomonies* overtreffen hen in geest en handigheid, zij maken lederen gordels, schoenen die even als rijglaarsjes worden vastgeregen, kokers, enz., met eene bewonderenswaardige netheid en versieren een en ander met koralen of egel-pennen.

Iöwa werd tot een Landschap bevorderd in het

jaar 1838, en als Staat erkend in 1846. Hij sluit het zuidelijk deel van het vroeger Landschap *Iöwa* in, en beslaat het derde deel van deszelfs grondgebied. Hij staat in uitgebreidheid nagenoeg gelijk met *Illinois*. Het overig deel van het Landschap (*Territory*) is tweemaal zoo groot als *Virginia*, doch nog niet georganiseerd.

De Staat, voor zoover hij reeds is bewoond, is schoon in zijn uitwendig voorkomen; en bezit eene buitengewone vruchtbaarheid van grond.

Rijke oogst van koorn, tarwe en haver, beloont er des landmans vlijt.

Lood is hier de voornaamste delfstof en wordt er in grooten overvloed gevonden. De rijkste mijnen in de Vereenigde Staten zijn die, welke in den omtrek van *Dubuque* gegraven worden.

De steden zijn, over 't algemeen, klein: *Iöwa-city* is de hoofdstad, en zeventig mijlen van haren mond, aan de *Iöwa-rivier*, gebouwd. Zij werd begonnen in 1839 en is nu eene niet onaanzienlijke plaats.

Burlington, de vroegere hoofdstad, werd in 1833 uitgelegd aan den westelijken oever van de *Mississippi*, en drijft een zeer beduidenden handel. *Dubuque* is eene drukke handelstad, in het midden van het *mijning-distrikt* van *Iöwa*. *Fort Madison*, *Bloomington*, *Davenport*, *Montrose* en *Salem* behooren tot de voornaamste der overige steden.

In het midden en noordelijke deel van *Iöwa*, wonen verschillende stammen van Indianen; als de *Winnegaboes*, *Iöwas*, *Sacs* en *Foxes*.

En zoo ben ik tot dat deel van de Vereenigde

Staten gekomen, wat eigenlijk het Landschap der Indianen (*Indian Territory*) wordt genoemd; dewijl het Congres dit gewest aan de Indianen, die van tijd tot tijd van het oostelijk deel der Unie zijn verhuist, ten verblijf heeft afgestaan [1]).

Hier is aan de Indiaansche stammen eene eigene regeringsvorm verzekerd, naar hunne eigene keus; en zij zijn slechts in zooverre onder de magt of onder de bescherming der *Unie* gesteld, als ter bewaring van den onderlingen vrede, voor hen noodzakelijk en heilzaam is. De bevolking bedraagt omtrent tachtig duizend zielen; waarvan twee derde deel van elders zijn ingekomen — de vorigen zijn stammen, die van oudsher deze streek bewoond hebben. De

---

1) DU PRATZ verhaalt in zijne *Historie van Louisiana*, dat een bijzonder beschaafd en verstandig Indiaan van de *Yazoo*-stam, met name MONCATCHTAPE, vijf jaren reisde, niet alleen met oogmerk om zijne kennis te vermeerderen, maar voornamelijk om zich te vergewissen van welk land het Indiaansche ras oorspronkelijk gekomen was.

De *Missouri*-rivier volgende, kwam hij tot aan haren oorsprong; — hij toog de bergen over en reisde voorwaarts en voorwaarts, tot dat hij den westelijken Oceaan bereikte, toen vervolgde hij zijne reis langs de kust, tot dat hij in 't eind een oud man ontmoette, die hem raadde, om zijne reis niet verder voort te zetten (Hij was niet ver meer van de *Beringstraat*). De man vertelde hem, dat hij in zijne jeugd een oud man gekend had, die het land, dat thans door het water van *Amerika* was afgesneden, aan elkander verbonden had gezien.

Met één woord, het lange verhaal van dezen Indiaan, schijnt den heer DU PRATZ zooveel genoegdoening gegeven te hebben, dat hij tot de overtuiging werd gebragt, dat de oorspronkelijke Indianen van het vaste land van *Asië*, langs den weg van de *Beringstraat*, in *Amerika* zijn gekomen. S.

Choctaws, *Creeks*, *Cherokees* en *Shawnees* zijn de meest beschaafde, van de hier henen verhuisde stammen. Zij bezitten gewoonlijk vrij goede huizen, wel bebouwde velden en zijn menigmaal in eene zekere mate rijk te noemen in paarden en hoornvee. Ook hebben zij hunne eigene bouwkundige werklieden en handelaars.

De oorspronkelijke stammen bestaan grootendeels uit de *Pawnees*, *Osages*, *Kanzas*, *Omahas*, enz.; deze behouden onveranderd hunne oorspronkelijke wildheid en leven nagenoeg alleen van de jagt.

De verhuisde stammen echter vorderen in beschaving en hebben smaak gekregen in 't genot en de gemakken van eene geregelde levenswijze. Zij gevoelen zich gelukkiger dan te voren, en het is te wenschen, dat zij ongestoord in deze hunne tegenwoordige bezitting zullen kunnen verblijven. Zij ontvangen een jaargeld van de Vereenigde Staten voor het grondgebied, dat zij verlaten en aan het Gouvernement afgestaan hebben [1]).

Jaarlijks, in den zomer, reist er, tot dat einde, een gezantschap naar *Washington*, bestaande gewoonlijk uit drie of vier opperhoofden en ongeveer twintig andere personen, uit verschillende stammen gekozen. De opperhoofden, in hunne veelkleurige kleedij, rijkelijk met witte koralen versierd, zijn gemakkelijk van de overigen te onderkennen. Zij worden in alle steden die zij doortrekken vriendelijk behandeld en kosteloos geherbergd.

---

[1]) Dit is hen meer opgedrongen, dan 't door hen begeerd was.
S.

De negers, al neemt men ook dezulken die hier te lande geboren zijn, behouden altijd dat plompe en (men verschoone 't woord) aapachtige in den vorm van hun hoofd; die groote handen, en nog grootere voeten, 't geen sommigen hier (ik voor mij zeg: *„ten onregte"*) doet staande houden, „dat dit een ras van menschen is, waarin men geenzins den broeder van Adams wege, kan begroeten." Doch de Indianen met hunne ligt koperkleurige huid, met hunne gitzwarte, vlugge en sterk sprekende oogen, kleinen neus, welgevormde leden, kleine handen en nette voeten, schijnen een iegelijk als 't ware de verklaring af te dwingen: *„dat wij met hun gewis van één geslachte zijn* [1])."

Het oord tusschen *Oregon* en *Wisconsin gelegen*, en *Mandan-* en *Minesota-distrikt* genoemd, is eene verbazend groote Wildernis, slechts hier en daar bewoond door eenige stammen der Indianen. Het bestaat uit uitgestrekte vlakten (*Prairiën*), over welke tallooze drifts van buffels, elanden, herten en wilde paarden omzwerven.

Aan de westelijke grenzen, bij het hemelhooge Rotsgebergte, waarvan de toppen met eeuwig ijs en sneeuw bedekt zijn, huist de grijze beer - het grootste en grimmigste dier in zijne soort; en welke ook alleen in Noord-Amerika t'huis behoort.

Dit landschap wordt van tijd tot tijd door blanke

---

[1]) Over de waarschijnlijkheid, dat het menschelijk geslacht van éénen stam afkomstig zij, zie men de schoone Verhandeling van Prof. J. L. C. SCHROEDER VAN DER KOLK, in het Tijdschrift *Waarheid in Liefde*, 1845, I, bl. 7—41.

kooplieden bezocht, welke met de Indianen een' ruilhandel drijven, en voor hunne waren, buffel-, beeren- en beverhuiden (waarvan zij, door de jagt op deze dieren meester geworden zijn) terug nemen.

De voornaamste stammen der Indianen, welke zich hier ophouden, zijnde *Pawnees*, *Sioux*, *Riccarces*, *Crow* en *Blackfeet* Indianen.

Oregon (of eigenlijk *Oregon-territory*) is het westelijkste deel der Vereenigde Staten; zich uitstrekkende van het Rotsgebergte tot de Stille zee, en Noordwaarts van de 42° tot de 49° N. breedte; welke na eene langdurige onderhandeling met Engeland, eindelijk in Julij 1846 werd vast gesteld als grenslijn tusschen de bezitting van Grootbrittanje en de Vereenigde Staten.

De *Columbia* is de hoofdrivier van dit landschap. Het Rotsgebergte vormt de Oostelijke grens. Verder Westwaarts vindt men het Blaauw-gebergte; en eindelijk in dezelfde rigting als de zeekust, een bergketen — *Cascade Range* — evenarende in hoogte aan het Rotsgebergte, terwijl twee harer toppen vulkanen zijn.

Het land, gelegen tusschen de zee en de *Cascade Range* is het schoonste deel van *Oregon*: deszelfs tarwe en andere voortbrengselen, zijn van den edelsten aard. De weiden zijn voortreffelijk; en de fokkerij van hoornvee kost weinig moeite.

De pijnboomen aan den oever der Rivier *Columbia* groeijen tot de verbazende hoogte van 250 voet. Het klimaat is er zachter, dan men berekenen zou, 't aldaar te moeten zijn.

Bij het tractaat met Engeland omtrent de grens-

scheiding werd er onder anderen overeengekomen: „het vrij bevaren van de *Columbia*, van de burgers van de Vereenigde Staten — voor de *Hudsonsbaai-Kompanie* en voor al de Engelschen die met dezelve handel willen drijven.”

Reeds sinds eenige jaren heeft de *Hudsonsbaai-Kompanie*, in verschillende deelen van *Oregon*, handelhuizen opgerigt. Onder dezen zijn *Fort van Couver*, *Wallawalla*, en *Colville* de voornaamsten. Bij 't Fort van *Couver*, ligt een belangrijk dorp, van waar een regtstreeksche handel met Groot-Brittanje en even zoo met de Sandwich-Eilanden gedreven wordt.

De bewoners van *Oregon* bestaan uit omtrent 20,000 Indianen en 6000 Amerikanen, benevens de kooplieden verbonden aan de Hudsonsbaai-Kompanie.

Zoo bevinden zich hier ook een aantal Amerikaansche Zendelingen, welke bloot gesteld aan duizend gevaren en ongemakken, en met verzaking van alle aardsche voordeel en gemak, met eenen voorbeeldeloozen ijver bezig zijn, om het Evangelie der zaligheid aan de Indianen te verkondigen [1]). De voornaamste Indiaansche stammen hier gevonden

---

[1]) Velen dezer Zendelingen, vroeger werkzaam onder deze stammen, toen zij nog op grondgebied der Unie zich bevonden, hebben al de gevaren en rampen van den tegen hen gevoerden oorlog gedeeld, en hebben ze niet verlaten, toen zij voor de kracht der sterkeren bezweken, bij verdrag zich naar deze oorden begaven. Zie BAIRD t. a. pl. D. II, bl. 293 en 294. Hunne taak is moeijelijk, maar edel en belooft thans eenigen goeden uitslag.

wordende, zijn: de *Flatheads*, *Nezperces*, *Walla-wallas* en *Shoshones*.

De Amerikanen welke zich hier hebben nedergezet, hebben, tot zoolang het Congres zijne magt niet over dit Landschap uitstrekt, eene eigene Regering daar gesteld. De hoofdstad van dit nieuwe gebied is *Oregon-city*, gelegen in eene schoone vruchtbare valei aan den val van de *Willamette*-rivier — hebbende 500 inwoners. *Astoria*, digt bij den mond van de *Columbia*-rivier, was het eerste Amerikaansche handelspunt, doch wordt thans niet meer voor dat oogmerk gebruikt.

California, is gelegen tusschen de Stille zee en het *Rots- en Anahuac-gebergte;* en zuidelijk van *Oregon*. Vroeger was het meest noord-westelijk distrikt van *Mexico*, doch de zeemagt van de Vereenigde Staten, nam, in Julij 1846 bezit van hetzelve; — en na het sluiten van 't vredestractaat, met de Mexicanen, is dit deel des lands in het bezit der Amerikanen gebleven.

Twee bergketens, de *Coast-Range* en de *Sierra Nevada*, strekken zich, nagenoeg in eene evenwijdige rigting van de zeekust van 't Noorden naar het Zuiden uit; de Sierra Nevada is de verst van zee verwijderde, en heeft de verbazende hoogte van 15,500 voet.

Van het binnenste gedeelte dezer landstreek is weinig bekend: het bestaat deels uit dorre zandwoestijnen waar nergens eenig water word gevonden — en deels uit zoodanige oorden die vol zijn

van meeren en rivieren, waarvan er echter niet één in zee uitloopt. Het groote Zout-meir, digt bij de noordelijke grensscheiding, is zouter dan de Oceaan, ofschoon het Ufah-meir, dat zich in hetzelve uitstort, zoet water is.

Verder zijn de voornaamste: de *Tule*, *Mountain* en *Pyramide* meeren.

Dit laatste meir, werd door kapt. FRÉMONT, op zijne Expeditie, in 1843 en 44 (op order van het Gouvernement volvoerd), ontdekt; het is 35 mijlen lang, zijne oppervlakte is 4890 voet boven de zee, terwijl eene piramide of rotspunt van 600 voet hoog, zich van uit het water verheft; van waar, dit meir zijn' naam ontleent. — De voornaamste rivieren zijn de *Colorado*, *Sacramento* en *San-Joaquin*.

San *Francisco-baai*, is de voornaamste haven van *California*, en is ruim genoeg om de Vereenigde vloten van al de Europesche zee-magten te bevatten. Het land in zijn omtrek, zoowel als dat, tusschen *Sierra Nevada* en de zee gelegen, is een der schoonste, en voor den koorn-bouw geschiktste oorden in Amerika.

De inwoners van het bewoonbare deel van dit landschap, bestonden vroeger uit omstreeks 15,000 Indianen, en 5000 blanken. Doch, sedert de ontdekking van de goudmijnen, heeft de gouddorst, zooveel duizenden van alle oorden der aarde naar *California* gelokt — dat de bevolking thans niet te bepalen is. Neem slechts in aanmerking dat, gedurende de eerste 14 maanden na de eerste ontdekking van 't goud, 309 schepen, 19,717 personen

naar *California* hebben overgevoerd; dat het trekken derwaarts nog dagelijks voort gaat en dat het niet te berekenen is wanneer het verhuizen derwaarts zal ophouden [1]).

De welvaart in California bestaat in het bezit van hoornvee, paarden, graanlanden enz. De uitvoer bepaalt zich hoofdzakelijk tot huiden, hoornen en talk.

Monterey, de hoofdplaats, benevens *San Francisco*, *San Diego*, en *Pueblo de los Angelos*, zijn de voornaamste steden. *Nueva Helvetia* is de plaats waar zich een aantal Amerikanen hebben gezeteld, en als het ware eene nieuwe woonplaats hebben gesticht; dezelve is gevestigd aan een der armen der Sacramento-rivier. Het is dáár dat men zich 't digst aan de goudbron bevindt.

Een ooggetuige, onlangs van California wedergekeerd, die te gelijk een man van kennis en ervaring is, heeft mij, door hetgeen hij heeft opgeteekend, een verslag geleverd aangaande de goudmijnen, de manier van graven enz. waarvan ik eenige punten wil overnemen en hier laten volgen:

„Ik mag u verzekeren dat de opgaven, omtrent het uitgegraven goud, in de nieuwspapieren, niet overdreven zijn. Het goud wordt in grooten overvloed gevonden in eene uitgestrektheid gronds van 300 mijlen breedte en 1000 mijlen lengte; en steeds wordt er verder op nog meer ontdekt.

---

[1]) Sedert dit geschreven werd, is, gelijk men weet, de zucht, om het goudoord te bezoeken, eene ware manie geworden. Maar men vindt hier geen *El-Dorado*, en velen vinden er spoedig hun graf, weinigen komen er rijk van terug. S.

Het eerste goud werd in Februarij 1848 ontdekt; doch, ofschoon het nieuws in *San Francisco* (niet ver van daar gelegen) verbreid werd „dat er goud gevonden was," scheen het in 't eerst geen indruk te maken op de bevolking van die stad. Zij konden niet beseffen dat zoo digt bij hen het goud maar zoo voor de voeten lag.

Weldra echter ontwaakte alle man, en toog uit; mannen, vrouwen en kinderen gingen aan 't goud graven. Men had het niet eer voor mogelijk gehouden, dan toen zij de menschen zagen terug komen, die getuigden dat men van 3 tot 10 dollars goudstof per dag had gegraven.

Nu brak de stroom los, en in de eerste zes weken daarna, had men 600,000 dollars goud vergaderd.

De hoeveelheid goudstof door één persoon iederen dag gegraven, bedraagt, door elkander genomen, van een once (dat is: 10 doll. aldaar) tot 100 doll. toe. Men verzekert zelfs dat er goud bestaat aan beide zijden van de *Sierra Nevada*, van de 41° N. breedte, tot zoo ver als San *Joaquin*; en ofschoon het land nog niet geheel is onderzocht, daar is geen twijfel of het *goud-landschap* beslaat meer dan 1000 mijlen langs de valei van de Sacramento en San Joaquin, en zelfs nog verder zuidwaarts. De goudbron is letterlijk onuitputtelijk. Naar mijne gedachten kan honderd duizend man in een twintig jarigen arbeid dezelve naauwelijks ledigen."

„De hoeveelheid van goud tot heden, dus in ruim één jaar tijds opgedolven, bedraagt omstreeks *vier millioen dollars!*"

„Het goudwasschen is een zwaar werk; velen overwerken zich, en, slapen daarbij in de opene lucht, worden ziek en sterven in weinige dagen. Dengene, die verstandig genoeg is om zijn gouddorst aan banden te leggen, zich eerst eene woning te verschaffen en dagelijks slechts zekere bepaalde uren te arbeiden, en dan behoorlijk zijne rust te nemen, kan bijna zeker zijn zijne gezondheid te behouden en zich een goed fortuin te verwerven. Kapt. BLANCHARD, de kapitein van het schip waarmede ik ben gekomen, vergaderde zich in drie weken tijds 10,000 dollars goud. De grootste klomp louter goud, die ik ooit heb gezien, woog zeven pond." „Weinige dagen voor ik vertrok las ik in de *California-Star* dat één man in zes dagen 12000 doll. had bijeenvergaderd: en dat drie anderen 36 ponden gouds in één enkelen dag verkregen. Ik betwijfel geenzins de waarheid, hoe ongelooflijk het ook schijne."

Verder geeft hij de beste wijze op, om zich van het noodige te voorzien, als van tenten, gom-elastieke-laarsen, enz. enz. zeggende dat zulks even goed in *San Francisco* als in New-York of elders kan verkregen worden.

Vraagt gij, mijn vriend! wat mijn gevoelen, aangaande dit aller harten tot zich trekkend oord is? — Na alles, wat er vóór en tegen te zeggen is, in de schaal gelegd te hebben: is *mijn* antwoord: het is oneindig beter door arbeid aan den kost te komen, dan om goud te gaan graven. Toch is 't goed dat niet allen zoo denken.

Velen komen er schatrijk van terug, doch het

getal dergenen, dien dit geluk *niet* is te beurt gevallen, is gewis nog grooter. Daarbij is het goud-oord menigmaal een tooneel van jalouzij, wangunst, hasardspel, dronkenschap, woede en moord!

Hoe menig een is er, na maanden lang den hardsten arbeid en allerlei ontberingen verduurd te hebben, in de eerste dagen van zijne t'huis-reis door roovers in de woestenij overvallen en van zijn goud beroofd, of verloor in een dag aan de speeltafel, zijn zuur gewonnen fortuin en ging heen — dood arm — of sloeg wanhopend de hand aan zijn leven.

De reis geheel ter zee te doen zou men het beste moeten keuren — doch de afstand van *New-York* en *San Francisco* is niet minder dan 17000 mijlen; waarvan de vracht voor ieder persoon 300 dollars is. De reis derwaarts zal na eenigen tijd gemakkelijker min kostbaarder en veel spoediger kunnen geschieden.

Ik hoop niet dat iemand mijner Landgenooten zich door de zucht naar rijkdom zal laten vermeesteren en zich naar *California* inschepen.

Er is echter geen twijfel aan, of *California* zal in weinige jaren een goed en vruchtbaar land en welbevolkt oord zijn, waar orde en wet regeert; 't welk 't geval zal zijn, zoodra het onder de Staten van Amerika zijne plaats zal verkregen hebben.

Zoo heb ik dan, als 't ware de *Vereenigde Staten van Amerika* met u doorwandeld; en u, zoo ik hoop, eene ruwe schets gegeven van de thans op eene aanmerkelijke hoogte staande Republiek. Doch ik heb slechts kunnen aanstippen, alzoo het bestek

van een' brief geene lange beschrijvingen toelaat En nu, blik met mij terug in de verloopene eerste helft der negentiende eeuw en gij zult met mij verbaasd staan, over 't geen zulk een kort tijdsverloop kon daarstellen.

Eene halve eeuw geleden zonk GEORGE WASHINGTON ten grave, beweend en gezegend door het volk, dat hij eerst van overheersching en vervolgens van regeringloosheid had verlost, en het nu pas geboren vaderland, (juist aan het gevaar van een oorlog met Frankrijk ontsnapt), begon, na de verzekering der regten zijner burgers, door eene gematigde grondwet, de zegeningen der onafhankelijkheid en vrijheid te genieten.

THOMAS JEFFERSON was toen als President gekozen.

De bevolking van dit land was ruim vijf millioen zielen; en dus minder dan het vierde gedeelte der tegenwoordige. De Unie bestond toen uit zestien Staten — zijnde slechts *Vermont*, *Tennessee* en *Kentucky* tot de dertien oorspronkelijke Staten toegevoegd. *Ohio* was begonnen bewoond en bebouwd te worden, te *Marietta*, *Cincinnati*, *Warren* en misschien op nog een of twee andere punten, doch had nog geene bevolking genoeg, om als een Staat te worden erkend.

Te *Detroit* en nog een paar andere plaatsen West van *Ohio*, hadden zich een klein aantal nijvere lieden nedergezet, doch *Louisiana* was eene Spaansche provincie, insluitende *St. Louis* zoowel als *New-Orleans*, en de *Mississippi* eene Spaansche rivier, door welke het vervoer aan de Amerikanen, die zich in de valeijen van de *Ohio* hadden nedergezet, van de

voortbrengselen van hunnen grond, niet werd toegestaan. *Florida* was gevolgelijk geheel Spaansch, en wat nu de Staten *Alabama* en *Mississippi* uitmaakt, was voor een gedeelte Spaansch, doch eigenlijk eene volmaakte wildernis. De Staat *New-York* had naauwelijks één' blanken inwoner aan de Westelijke zijde van den oorsprong van de *Mohawk* en *Susquehanna*; *Buffalo* en *Rochester* waren wouden, welke slechts door wilden doorkruisd werden. De weligste verbeelding durfde zich het *Erie Kanaal* niet droomen — en de Westelijke grens van den Staat, (welke na weinige maanden tijdsverloop, in 24 uren van uit de hoofdstad *New-York* zal kunnen worden bereikt) was destijds *inderdaad* (d. i. als reiziger gesproken) verder af dan *Parijs* nu is.

De stad *New-York* had naauwelijks 60,000 bewoners, en dus het één achtste deel der tegenwoordige bevolking. *Boston* had 25,000, *Baltimore* 26,500 inwoners, terwijl *Washington City* (waarheen toen juist de zetel van het Gouvernement was verplaatst) niet meer dan 3,200 zielen telde. Eenige weinige onverschrokkene en ondernemende mannen waren toen ook juist begonnen, om van de oudste deelen van *New-Engeland* naar Westelijk *New-York* en Noordoostelijk *Ohio* te verhuizen — destijds eene niet minder moeilijke en gevaarvolle onderneming, als eene verhuizing van daar naar *California* en *Oregon* nuis.

Destijds besloegen de Vereenigde Staten een grondgebied van één millioen vierkante mijlen, en thans omvat de Unie eene plek gronds op het vasteland van Noord-Amerika, dat niet minder dan drie mil-

lioen, tweemaal honderd en vijftig duizend vierkante mijlen in zich besluit. Omringd door bezittingen van Europesche magten, bezat Spanje destijds onder den naam van *Spaansch Amerika*, *Louisiana*, *Florida*, *Texas*, *New-Mexico*, welke thans tot de Vereenigde Staten behooren, terwijl het overschot van *Mexico*, *Centraal Amerika*, *Venezuela*, *New-Granada*, *Quito*, *Peru*, *Chili*, *Buenos Ayres* en wat daarbij behoort, onafhankelijk zijn geworden, zoodat geen Spaansche noch Portugesche vlag thans meer waait over het vasteland van Amerika!

Zoodanig *was* en *is* de toestand van Noord-Amerika's Vereenigde Staten, in de eerste helft der negentiende eeuw!

In mijn volgenden brief hoop ik u eene schets te geven met hoe weinig kosten en omslag dit onmetelijk gebied wordt beheerd.

Ik ben enz.



ZESDE BRIEF.

APRIL 1849.



Gij zult geen vreemden man, die uw broeder niet is, over u stellen mogen.

5de Boek v. MOZES XVII: 15b.

U te verhalen, mijn Vriend! *op welk eene wijze dit gemeenebest bestuurd wordt,* is het doel, dat ik mij bij het schrijven van dezen brief heb voorgesteld.

Er bestaan hier eigenlijk twee soorten van regeringen. De eene wordt genoemd de *Algemeene Regering* — welke zich over *al* de Staten uitstrekt, — de andere is de *Staten-regering* (*'t Provinciaal bestuur*) — welke binnen de grenzen van *iederen Staat* besloten blijft.

Het *Algemeene Gouvernement* is uit drie deelen zamengesteld: uit eene *Wetgevende magt,* welke de wetten maakt, uit eene *Regterlijke magt,* welke dezelve verklaart en toepast, en uit eene *Uitvoerende magt,* wier bemoeijing het is, om toe te zien, dat de wetten behoorlijk worden ten uitvoer gebragt.

En nu, mijn vriend! houdt steeds voor uwe aandacht, dat hier al de magt die het Gouvernement bezit, van het *volk* werd afgeleid.

Het volk, (d. i. al de Burgers van de Vereenigde Staten) komen, ter bevordering van hun eigen belang en geluk onderling overeen om eenen Regeringsvorm daar te stellen. Als ook, omtrent de wijze waarop de Ambtenaren zullen gekozen worden; omtrent hun tijd van dienst, en hunne geldelijke belooning; waarbij er door kracht van wet grenzen aan hun gezag zijn gezet.

Toen de tegenwoordige regeringsvorm werd daargesteld, waren er (zoo als gij vroeger hebt gezien) slechts dertien Staten in de Unie begrepen. Men moest op twee dingen bedacht zijn; *vooreerst:* dat iedere Staat, tot op eene zekere hoogte, behoort erkend te worden als eene *onafhankelijke magt*, om 't even wat zijne uitgestrektheid, rijkdom of bevolking zij. En *ten tweede*: dat iedere Staat juist zóóveel deel in de Algemeene-Regering hebbe, als waarop hij van regtswege aanspraak heeft, door zijne bevolking, zijn grondgebied, rijkdom enz., en niet meer. Want het zoude niet billijk zijn, dat duizend personen even zooveel magt zouden uitoefenen in 't maken van wetten, als tien duizend zouden mogen doen; en derhalve *Delaware* en *Rhode Island* behooren te vreden te zijn met hun mindere stem in het Gouvernement, dan aan *Pennsylvania* of *New-York* is toegekend.

Om beide deze doeleinden te bereiken is de *wetgevende* magt, in twee deelen of takken verdeeld; te weten: in den *Senaat* en de Kamer van *Verte-*

genwoordigers; — beide deze ligchamen te zamen, worden genoemd het *Congres van de Vereenigde Staten:* en alle wetten van de Vereenigde Staten, worden door dit Congres gegeven. Ieder dezer wetten wordt door den Voorzitter van den Senaat en door dien van de Kamer der Vertegenwoordigers geteekend, en alsdan aan den *President* ter goedkeuring voorgelegd. Indien zij met zijne denkwijze overeenstemt, teekent hij dezelve; doch indien hij aan eenige wet zijne goedkeuring niet kan geven, moet hij dezelve, van zijne aanmerkingen vergezeld, terug zenden; in welk geval deze verandering door twee derde van den Senaat en van de Kamer moet worden aangenomen, alvorens kracht van wet te bekomen.

Het Congres vergadert jaarlijks, en wordt op den eersten Maandag in December geopend.

De *Senaat* is zamengesteld uit twee personen van iederen Staat; de dertig Staten geven dus thans zestig leden. Een verkiesbaar persoon voor Senator moet voor het minst den ouderdom van dertig jaren bereikt hebben, en negen jaren burger van de Vereenigde Staten zijn geweest. De Senatoren worden „voor den tijd van zes jaren” gekozen, door de wetgevende magt (*Legislature*) van iederen Staat, welke, als door het volk gekozen, dus ook het volk vertegenwoordigt. Ieder Raadsheer heeft ééne stem, zoo dat in alle zaken, welke de Senaat heeft te beslissen, al de Staten, groot of klein, *dezelfde magt* uitoefenen.

Hoever de magt van den Senaat zich eigenlijk uitstrekt, kan ik u uit de drie volgende punten

doen opmaken: 1°. Twee derdedeel van denzelven moet éénstemmig wezen, zal een Tractaat met eene vreemde Mogendheid van verbindende kracht zijn. 2°. De Senaat moet bewilligen in de aanstelling van de Ambassadeurs, Consuls, Leden van het hoogste Geregtshof, en meer andere hooge ambtenaren, als door den President benoemd worden; en indien zij dezelve niet goedkeuren, is de President verpligt anderen te benoemen. 3°. Indien een der hooge ambtenaren van de Vereenigde Staten, ook zelfs de President, van eene gewigtige misdaad in de uitoefening van zijn ambt, wordt aangeklaagd of beschuldigd, is alléén aan den Senaat het geregtelijk onderzoek verbleven.

De Vice-President van de Vereenigde Staten, is, tengevolge van het ambt dat hij bekleedt, de Voorzitter in den Senaat.

Het tweede deel der Wetgevende magt, is de *Kamer der Vertegenwoordigers.* En het is hier, dat de magt van iederen staat, naar zijne grootte of bevolking wordt afgemeten, daar er in iederen Staat, bij stemming, één vertegenwoordiger voor iedere 70,680 personen wordt gekozen — en wel, voor den tijd van twee jaren. Het tractement, 't welk aan een volks-vertegenwoordiger, behalve de vergoeding zijner reiskosten, wordt toegekend, is *acht* dollars per dag, gedurende de zitting. De president of voorzitter van deze kamer geniet het dubbel van de genoemde som.

De *Regterlijke magt* bestaat uit drieërlei soort van van Geregtshoven. Het *Hoogste Geregtshof* (*Supreme Court*) 't welk uit acht leden en één Voorzitter is

zamengesteld, bezit de hoogste regterlijke magt, en houdt éénmaal 's jaars in *Washington* zijne zitting, welke even als die van 't Congres, in de maand December aanvangt. Het salaris der leden is 4500 dollars 's jaars, en dat van den Voorzitter 500 dollars meer.

De Leden van dit Geregtshof worden door den *President*, onder goedkeuring van den Senaat, benoemd; zij behouden dezen post levenslang, tenzij wangedrag of hooge ouderdom gebiedt dien neder te leggen.

De Vereenigde Staten zijn in negen *Regterlijke cirkels* of *Afdeelingen*, verdeeld; in ieder van welke elk half jaar het Geregtshof (de *Circuit Court* genoemd) gezeten is, 't welk waargenomen wordt door een Regter van het Hoogste Geregtshof en den Distrikts-regter van den Staat of 't Distrikt, waarin dit hof zitting houdt.

Eindelijk is dit Gemeenebest nog verdeeld in 37 Distrikten, in welke de Distrikt-Geregtshoven worden gehouden, waargenomen wordende door vier en dertig regters.

De *uitvoerende magt* berust bij den *President* der Vereenigde Staten. Hij bekleedt dezen hoogstgewigtigen post, voor den tijd van vier jaren, en wordt naar den vrijen wil des volks tot denzelven gekozen. De hooge ambtenaren welke met hem arbeiden zijn: De Secretaris van Staat, van Marine, en van Binnenlandsche Zaken, de Postmeester-Generaal, en de Procureur-Generaal. Deze gezamenlijke ambtenaren, die, aangesteld en afgedankt worden naar het goeddunken van den *President*, vormen

met en benevens den Vice-President het *Staats-Kabinet.*

Vroeger over het Distrikt *Columbia* schrijvende heb ik u, *Washingthon* reeds als den zetel van het Gouvernement, en dus ook als de woonplaats van den *President* doen kennen, en ga zulks dus heden met stilzwijgen voorbij.

Het tractement van den man, die aan het hoofd staat van zulk een magtig en groot gebied, als dat der Vereenigde Staten, is slechts *vijf en twintig duizend* dollars. Geen sterren of ordelinten versieren zijne borst; zijn eenvoudig-deftig zwart gewaad zou u, wanneer ge hem op de straat ontmoette, in hem niemand anders doen vermoeden, dan een man van den deftigen stand. Al wat naar hofpracht en onnoodigen zwier gelijkt, blijft verre van hem geweerd. Eene lijfwacht, die zijn persoon beschermt of zijn paleis bewaakt, heeft hij niet van noode. Het zoogenoemde „*Witte huis*" dat hij met zijn gezin ter woning heeft, wordt op 's Lands kosten van al die meubelen ruim voorzien, welke in zulk een paleis passen.

Zoo was het reeds ten tijde van den eersten President WASHINGTON; de deftigheid ging met eenvoudigheid gepaard — en zoo is het heden ten dage nog. Op deze wijze worden er duizenden bij duizenden gespaard, die door de hoven der Europesche Vorsten, verslonden worden, terwijl hunne landen onder het wigt der Staats-schulden dreigen te bezwijken.

Zie slechts naar Frankrijk — waar men met het woord „*vrijheid*" in den mond en het *despotismus*

in 't hart eene staatsregeling scheen te willen instellen eenigzins gelijkende naar die der Vereenigde Staten — men begint met den President 600,000 franks of 133,333 dollars toe te leggen — waaraan hij gewis nog niet genoeg zal hebben [1]). En wat kost eene hofhouding als die van de Koningin van Grootbrittanje?

Doch — ik wil tot mijn onderwerp wederkeeren en u ook in weinige woorden schetsen de *tweede soort* van regering, namelijk die der verschillende *Staten*.

Daar ligging, klimaat, voortbrengselen en wat al meer, de onderscheidene Staten in de behartiging van hun belang moet doen verschillen, is het huishoudelijk beheer van iederen Staat naar zijne behoefte ingerigt. Iedere Staat heeft zijne eigene constitutie, welke echter in niet één enkel opzigt in strijd mag zijn met de Algemeene grondwet der Vereenigde Staten.

Aan het hoofd van zulk een Gewestelijk bestuur staat de Gouverneur met zijne onderhoorige ambtenaren, terwijl eenmaal 's jaars „de wetgevende magt," te weten de Senaat en de kamer der volksvertegenwoordigers van den Staat, in de hoofdstad van 't gewest bijeen komt.

Ook de Gouverneur wordt bij stemming door de bevolking van iederen Staat gekozen. De tijd zijner regering is vier jaren. Bijna altijd is hij in 't zwart gekleed, en steeds is hij gereed om met dezelfde

---

[1]) De meening en het voorgevoel des schrijvers zijn wel bevestigd. S.

bereidwilligheid den karreman te woord te staan, als waarmêe hij gewoon is den major van de stad te ontvangen. Bij plegtige gelegenheden, als hij zich in 't openbaar moet vertoonen, is hij in Generaals-uniform uitgedoscht, en te paard gezeten, van een' prachtigen staf omgeven. Doch deze geheele staf kost den Staat niets. Het is eene eerewacht, die door welgestelde personen, die zich zelven een paard en uniform aanschaffen, zonder bezoldiging wordt waargenomen.

Hoe vele Gouverneurs en Prefecten in Europa zouden vriendelijker en regtvaardiger handelen, wanneer zij bewust waren, dat de keuze des volks hun na 4 jaren *al* dan *niet* in het bezit van hun post laten zoude, en dat alle openbare nieuwspapieren open stonden om *regtmatige* aanmerkingen op hun doen en gedrag onbewimpeld aan het licht te brengen?

Ieder burger van eene stad kan tot Burgemeester (*Major*) voor den tijd van twee jaren gekozen worden. Hij heeft voor het bekleeden van dit ambt natuurlijk eenige bezoldiging, doch deze kan men meer als eene vergoeding beschouwen voor de menigvuldige uitgaven, waartoe hij in zijne betrekking verpligt is, dan als eene werkelijke belooning voor de moeite en zorg aan zijnen post verknocht.

De Municipale-raden, (almede door de keus hunner stadgenooten, wier belangen zij behartigen, benoemd) hebben voor den tijd van twee jaren zitting in den Raad, ten ware zij, bij het eindigen derzelven, weder herkozen worden, 't welk menigmaal het geval is. De eenige belooning, die men voor het getrouw waarnemen van dezen post verwachten kan,

is de goedkeuring en hoogachting zijner medeburgers, bij de bewustheid van wèl gehandeld te hebben.

Dat dus iemand, die iets op 't Raadhuis of Secretarie te doen heeft, voor geene onheusche behandeling of vernederenden toon behoeft te vreezen, zal ik niet behoeven aan te merken.

De Major der stad gevoelt zich vereerd door het vertrouwen zijner medeburgers; hij is de behartiger van hunne belangen, en als zoodanig is hij als het ware hun dienaar — en waant zich nimmer hun beheerscher te wezen, en daarom is hij minzaam jegens allen; en even zoo zijn al zijne onderhoorige ambtenaren. Ziet hier weder een der aangename voorregten van eenen liberalen regeringsvorm. Ver is het er van daan, dat deze bandeloosheid en wanorde zou daarstellen; zij brengt gematigdheid, menschelijkheid en regt aan.

Niemand wordt hier meerder gerekend of verhevener geacht om den post dien hij bekleedt, en nog minder om den rang, dien zijn vader of grootvader bezat, indien hij zelf een man van geene beteekenis is; neen — men acht een waarlijk achtenswaardig man om zijns zelfs wil — om zijne eigene verdiensten. Gij gevoelt, dat men hier dus niet veel kan ophebben met klinkende titels, adelijke wapens en alle dergelijke ijdele zelfsverheffingen.

Ik wil u hier eene anecdote mededeelen, die u misschien als een sprookje zou voorkomen, als ik er niet kon bijvoegen, dat zij de zuivere waarheid bevat, en in een der volkrijkste steden der zuidelijke Staten heeft plaats gehad.

Een koopman, Engelschman van geboorte, doch

die het Amerikaansch burgerschap reeds sedert jaren verkregen had, had grooten voorspoed in den handel gehad, en een kapitaal verzameld, dat hem in staat stelde, nu op de onbekrompenste wijze het leven te genieten. Geen wonder, dat men zijne equipage als een der fraaisten in de stad kon aanwijzen, zonder dat het iemand in de gedachten kwam hem dit voorregt te benijden. Maar nu begon de man zich zelven te verheffen: hij kleedt zijn koetsier en knecht in *livrij* en vertoont zich dus zittende in zijne opene calèche. — Weinige dagen later zag men een dergelijk open rijtuig met koetsier en knecht, in dezelfde kleuren van zijne livrij gekleed, de stad doordraven, waarin een afzigtelijk leelijke neger, die volkomen op een aap geleek, gezeten was, met een narren-bellen-muts op het hoofd. Men heeft den koopman nimmer weder met zijne bedienden in livrij zien rijden; ééne les was voor hem voldoende.

De belastingen, die hier geheven worden, zijn niet hoog en weinig in getal. Vaste bezittingen, handel en bedrijf zijn hoofdzakelijk de voorwerpen, die aan belasting onderworpen zijn. Naar eene gemoedelijke opgave wordt men aangeslagen. Naar mate van iemands bezittingen, of iemands winsten in den handel, betaalt hij. Dit is billijk. In Europa is de rijke baron omdat hij *niets* doet als zijne coupons knippen, van velerlei belasting vrij, die den burgerman ter neêr drukt. De invordering geschiedt mede zeer eenvoudig. De ontvanger zendt met zijne kwitantie (in eens over het geheele jaar) bij de belastingschuldigen, zijn agent vraagt vriendelijk om

de betaling, welke hij bij velen dadelijk ontvangt: Doch, wordt hem gezegd, dat het heden niet gelegen komt en bepaalt men een naderen tijd, in de volgende maand bij voorbeeld, dan vertrekt hij even beleefd, alsof hij de gelden had ontvangen, en teekent den dag zijner terugkomst op de achterzijde van de kwitantie aan, en daarmede is de zaak afgedaan.

Behalve de staande armee, die in vredestijd zeer klein is, en thans uit niet meer dan 10,000 man bestaat, is de zoogenoemde „*militia*" in dit jaar op een getal van niet minder dan 1,934,824 man gebragt. In de militie wordt, met slechts weinige uitzonderingen, als geestelijken enz., alle weerbare manschap begrepen, van 20 tot 45 jaren oud. De President heeft de magt om dezelve tot verdediging van het vaderland (een ieder voor zijnen eigenen Staat), of tot handhaving van inwendige rust en orde op te roepen.

Het Gouvernement behoeft tot zijne veiligheid of tot de handhaving van zijn gezag, niet een enkelen soldaat. Wordt het land van buiten door een' vijand aangevallen, dan vliegen op 't eerste woord van den President de vrijheidszonen te wapen, en het getal *vrijwilligers* overtreft in de meeste Staten het gevraagde getal — zooals zulks gedurende den oorlog met *Mexico* gebleken is.

Zoodra de oorlog geëindigd is, keert een ieder naar zijne haardstede terug en ontvangt, boven zijne bezoldiging gedurende zijn' diensttijd, eenige akkers land tot eene belooning. Gebruikt hij alsdan met vlijt de spade, dan kan hij zich in korten tijd een

onafhankelijk bestaan verschaffen, en aan zijne kindskinderen nog verhalen, op welk eene wijze hij dit eigendom verworven heeft.

Wend men het oog in deze dagen naar Europa — welk een schrikverwekkend schouwspel doet zich aan hetzelve voor! — Millioenen worden opgeofferd, om aan allen kant onoverzienbare legers op de been te houden.

Ik ben enz.

ZEVENDE BRIEF.

JULIJ 1849.



Geef uwen knecht een verstandig herte, om uw volk te rigten.

1 KON. III: 9ª.

Heb ik, in mijn vorigen, slechts over het ambt of de werkzaamheden van de *Presidenten der Vereenigde Staten* gesproken, zoo hoop ik, dat het u niet vervelen zal, indien ik u, ook met de personen, die, sedert de vestiging van dit Gemeenebest, dezen post bekleed hebben, wat nader bekend make.

Hij, in wiens naam de gansche beschaafde wereld *het voorleden, tegenwoordig* en *toekomstig heil* van dit gelukkig land, leest, was de eerste President der Vereenigde Staten:

GEORGE WASHINGTON.

Toen er voor hem gestemd werd, was er niet één die een ander had gekozen. In 1789 werd hij alzoo plegtig ingehuldigd. En toen de, bij de *Constitutie*

bepaalde, vier jaren verloopen waren, werd hij ten tweedemale door den eenstemmigen wensch des volks als President uitgeroepen. Doch toen men hem bij het ten einde loopen van dit tweede tijdvak in tijds te kennen gaf, van hem ten derde male te zullen kiezen, trok hij zich wijsselijk terug; en toonde in zijn „*vaarwel* aan zijne Landgenooten" — 't welk van 's mans doorzigt, juist begrip van ware vrijheid en echte liefde voor zijn vaderland getuigt, en als een dierbaar legaat aan de nakomelingschap mag beschouwd worden — uit welk eene edele bron het weigeren, van ten derde maal aan het hoofd der regering te staan, voortvloeide.

Den 4den Maart 1797 gaf hij de teugels in handen van zijn' opvolger over, om in den schoot der zijnen, op *Mount Vernon*, op het stille land, de rest zijner dagen te slijten.

Washington was een edel en inderdaad zeldzaam man. Vorsten hebben hem bewonderd; geschiedschrijvers hebben zijne daden vereeuwigd; dichters hebben hem bezongen; tijdgenooten hebben hem geëerd, lief gehad en den eernaam van „*Vader van zijn vaderland*" gegeven; terwijl het dankbaar nageslacht, 't welk hem schier vergoodt, zijn naam niet dan met eerbied op de lippen neemt.

Ik ben niet van voornemen om u zijne levensgeschiedenis volledig te geven; — gij hebt dezelve welligt elders gelezen; maar ik wil u slechts eenige punten, die ik geloof minder bekend te zijn en 's mans karakter kenmerken, mededeelen.

Reeds van zijne vroegste jeugd af, was hij een vriend van waarheid en regt, en betoonde hij een'

zekeren moed en eene onverschrokkenheid, die slechts zeldzaam zóó in een knaap van 14 à 15 jaren wordt aangetroffen. Hij was daarom onder zijne schoolmakkers steeds degene, die in een onderling geschil uitspraak deed, waaraan zich dan ook iedereen gaarne onderwierp.

Hij verdeelde al de scholieren in twee militaire-afdeelingen: en altijd werd hij door de vrije keuze zijner makkers tot aanvoerder van één der beide korpsen gekozen, welke in spiegel-gevechten elkanders krachten beproefden.

Hij verloor, naauwelijks tien jaren oud zijnde, reeds zijn' vader. Zijne moeder was eene wijze en brave vrouw. Eens met eenige knapen in het veld wandelende, zagen zij dáár het schoone veulen ('t welk zijn moeders lieveling genoemd werd) grazen. Met moeite lag hij hetzelve 't gebit in den mond, en moedig besteeg hij in een zwenk het fraaije beest. Het verschrikte dier zoo iets geheel ongewoon, vloog als woedend door het veld; door deze onnatuurlijke sterke inspanning barstte er een zijner bloedvaten.... waardoor het plotseling nederstortte en stierf!

Het was een jong paard van groote waarde, en menig jongeling zou, in zijne plaats, gepoogd hebben eene hem ontheffende verschooning te vinden. Niet alzoo was het met GEORGE. Hij ging oogenblikkelijk naar zijne moeder, verhaalde haar eenvoudig en naar waarheid de geheele omstandigheid — en vroeg toen vergiffenis. „Ik vergeef u, mijn jongen," was het antwoord, „omdat gij den moed gehad hebt, om mij voor de vuist de waarheid te

zeggen; hadt gij dezelve zoeken te verbergen, ik zou u veracht hebben."

Zijne neiging tot de zeedienst, deed hem van zijne moeder (ofschoon tegen haar genoegen) de toestemming bekomen om dezelve te volgen. Alle dingen waren in gereedheid om als cadet in zee te gaan. Het schip lag tegenover de ouderlijke woning; de boot kwam aan wal om hem af te halen en zijn geheele ziel was vervuld met de reis, die hij ging ondernemen.

Nadat zijn koffer naar de boot was gebragt, ging hij zijne moeder vaarwel zeggen en zag een tranenvloed aan hare oogen ontspringen. Desniettemin zeide hij niets tegen haar — maar, gevoelende, dat zij steeds in angst, en misschien nimmer weer gelukkig zou zijn, als hij weg ging, keerde hij zich tot den bediende en sprak: „ga, en zeg hen, dat zij mijn koffer terugbrengen; ik wil niet weggaan en breken 't hart mijner moeder."

De moeder was getroffen door dit besluit, en zeide tot hem: „GEORGE, God heeft beloofd die kinderen te zegenen die hunne ouders eeren, en ik geloof Hij zal u zegenen."

Toen hij in 1755, op aandrang van den Engelschen Generaal BRADOCK als Aide-de-Camp in eene expeditie tegen de Franschen en Indianen diende, gaf hij — als met 't oorlog voeren der Indianen meer bekend — zijn Generaal, even vóór den aanval een goeden raad; doch deze wees dien, uit de hoogte op den „jongen Amerikaan" neêrziende, trotselijk van de hand. De slag werd verloren. De Generaal zelf viel, doodelijk gewond. De meeste

verdere hoofd-officieren waren gedood of gewond en de troepen begaven zich, in de grootste wanorde, op de vlugt. Met ongelooflijke moeite bragt WASHINGTON hen weder bij één, en deed hen toen in goede orde terugtrekken tot het fort Cumberland.

Het is opmerkelijk, dat WASHINGTON, — die gedurende het gansche gevecht, bij het overbrengen der orders, bestendig aan de kogels der vijandelijke scherpschutters was blootgesteld — ofschoon er twee paarden onder hem werden dood geschoten en vier kogels door de panden van zijn rok gegaan waren, ongedeerd uit dezen slag wederkeerde. Men verhaalt, dat een Indiaan gezegd had: „dat hij op dien dag vijftien malen op WASHINGTON geschoten had, doch dat hij hem maar niet had kunnen treffen."

Daarna bij zijne moeder op *Mount-Vernon* tehuis komende, om na al het doorgestane, door stille rust weder op zijn verhaal te komen, volgden hem de hartelijkste zegenbeden van de gansche kolonie. Het was omtrent dezen tijd, dat de Leeraar DAVIS in eene zekere Leerrede het volgende prophetische woord uitte: „Ik kan niet anders dan verwachten, dat de Voorzienigheid dezen jongeling heeft gespaard, om eens de bevrijder van zijn Vaderland te worden."

Toen, ten gevolge van het eerste Algemeen Congres (in 1774 gehouden) het zwaard moest getrokken worden, voor vrijheid en regt, bleek het al ras, dat de Voorzienigheid zijn leven inderdaad tot grootere einden had gespaard.

Met eene edele, nederige beschroomdheid was het, dat hij den belangrijken post, van aan het hoofd der

gansche Amerikaansche legermagt te staan, aanvaardde.

Ofschoon het Congres hem vijfhonderd dollars per maand had toegekend, begeerde hij voor zich zelven *geene belooning*, doch gebruikte deze gelden voor alle uitgaven, die ten dienste van het leger hadden gestrekt — waarvan hij naauwkeurig aanteekening hield.

Het was in dezen langdurigen worstelstrijd, tegen overmagt en dwingelandij, waarin hij zoo menige proeve van zijn krijgsbeleid, zijne standvastigheid, gematigdheid en liefde tot zijn vaderland gaf, dat hij, als grondlegger der Amerikaansche vrijheid, zich den eeretitel van: *„Vader zijns vaderlands"* verworven heeft.

Zijne overwinningen waren over 't algemeen meer het gevolg van de bedaarde kalme berekening des Veldheers, dan van krijgsgeluk of moed van 't oogenblik.

Voor dat hij het slagveld betrad, knielde hij (even als WILLEM DE ZWIJGER en DE RUIJTER hadden gedaan) eerbiedig neder voor den Heer der heirscharen!... en toog dan, vol moed, het zwaard uit de schede — en, overwon.

Bij de staking der vijandelijkheden in 1782 en het openen der vredes-onderhandelingen met Groot-Brittanie, gegrond op eene „geheele onafhankelijkheid der Kolonies," zag WASHINGTON met zijn doordringend oog reeds in de verte, de donkere wolken die zich boven zijne armée zamenpakten. De soldaten waren sints lang zonder soldij, en het afdanken was ongeraden, daar het Congres onmagtig was. WASHINGTON's voorzigtigheid voorkwam een groot onheil; hij wist op geschikte wijze de ontwapening en af-

danking der krijgsmagt te doen uitstellen en verbleef zelf in het hoofd-kwartier bij zijne krijgsmakkers te *Newburg* aan de Hudson's-rivier.

Hier ontving hij een' brief van een oud, eerwaardig en bij het leger algemeen geacht Kolonel, die hem „het wantrouwen in een Gemeenebestelijk Gouvernement" te kennen gaf, daarbij voorstellende: om eene onafhankelijke monarchie daar te stellen; verklarende, „dat de eenstemmige begeerte der geheele armée was om hem als KONING uit te roepen."

WASHINGTON's antwoord was spoedig gereed. (Het herroept een GIDEON voor onzen geest). Het ving aan met eene berisping van des schrijvers verkeerden ijver en eindigde met de verklaring: „*dat geen voorval gedurende den geheelen oorlog hem zooveel smart veroorzaakt had als deze aanbieding.*"

Waar heeft ooit Vaderlandsliefde, met verzaking van eigen eer en grootheid, schooner uitgeblonken?...

Gevoelig voor vriendschap, was het afscheid, dat de groote Veldheer na het einde van den achtjarigen kampstrijd voor de onafhankelijkheid, van het leger en ten laatste van zijne officieren nam, zoo aandoenlijk, dat het laatst vaarwel, toen de boot, waarop hij zich bevond, van wal stak, „*geen woorden meer had, maar aller oogen vervulde met tranen*"....

Doch niet minder gunstig leert ge den man kennen, als ge hem voor het Congres ziet verschijnen, en, na het nederleggen van de door hetzelve aan hem toevertrouwde magt en waardigheid, hoort zeggen: „ik acht het een duren pligt om de laatste plegtige handeling van mijn openbaar leven, te besluiten, met de belangen van ons dierbaar Vaderland

in de bescherming te bevelen van den Almagtigen God, en hen, die het opzigt over hetzelve is toevertrouwd, om Zijnen naam steeds te heiligen."

Het congres drukte zijn' dank uit, in de verheffing der wijsheid en geestkracht, die WASHINGTON, zoowel bij het ten einde brengen als bij het voeren van dezen oorlog had ten toon gespreid. Het deelde in zijn gevoelen, om de bescherming des vaderlands aan God te bevelen, en van Hem te smeeken, om de harten der burgers te neigen, om alle hunne krachten aan te wenden om eene gelukkige en geachte natie te worden. "En wat u betreft," (zoo eindigde de spreker) "wij rigten onze innigste bede tot God, dat uw zoo dierbaar leven, het voorwerp zijner bijzondere zorg moge zijn; dat uwe dagen zoo gelukkig mogen zijn als zij luisterrijk zijn geweest, en dat Hij u eens die belooning geve, die deze wereld niet geven kan."

WASHINGTON keerde als een ambteloos burger, maar overal begroet als *de redder des vaderlands*, naar het stille land weder.

Zijne rust was echter niet van langen duur: het vaderland had andermaal zijne dienst noodig. De *constitutie* was daargesteld, doch er moest nu een *President voor de Vereenigde Staten* gekozen worden. Het gansche volk stemde, en — "GEORGE WASHINGTON" was aller kreet. Op den 30sten April 1789 werd hij in tegenwoordigheid van het *eerste* congres onder de nieuwe constitutie en van eene ontelbare schare van toeschouwers, tot dezen gewigtigen post ingehuldigd. Na den afloop der ceremonies hield hij in de *Kamer van den senaat* eene aanspraak, welke

hij, na over het gewigt en de verantwoordelijkheid enz., aan dezen post verbonden, gehandeld te hebben, aldus eindigt: „Het zou zeer onvoegzaam zijn, bij deze mijne *eerste* ambtsverrigting te vergeten, mijne vurige smeekingen op te zenden tot den Almagtigen Regeerder van 't Heelal, die voorzit in de raadsvergaderingen der natien."

Na het eindigen van zijne aanspraak begaf hij zich met al de leden der beide Kamers naar de *Paulus'* kapel, en gaf aan vorsten en volken een voorbeeld, hoe men in de vreeze des Heeren de teugels des bewinds behoort te aanvaarden.

Het congres, diep gevoelende, hoe grooten dank het gansche volk aan God verschuldigd was, verzocht den President, om aan de natie het houden van een „algemeene dank- en bededag" aan te bevelen, „waarop zij met dankbare harten zouden erkennen, de blijkbare en veelvuldige voorregten aan hun door den Almagtigen God geschonken — bijzonder in het verleenen der kalme gelegenheid om eene constitutie daar te stellen, die hun veiligheid en geluk verzekeren zou."

Toen WASHINGTON, twee dagen nadat hij de tijding zijner benoeming had ontvangen, zich tot het aanvaarden van zijn ambt naar New-York (destijds de zetel van het Gouvernement) begaf, was zijne reis derwaarts „eene voortdurende triomftogt" te noemen; — in iedere plaats die hij doortrok, werd hij met vreugdekreten en aanspraken begroet. Te *Philadelphia* werd hem de burgerkroon op 't hoofd gezet, en te *Trenton*, waar hij door eene deputatie uit het congres werd opgewacht, was er eene prach-

tige eereboog voor hem opgerigt, waarbij eene schaar van edele vrouwen, maagden en kinderen zich verzameld had, die een roerend lied aanhief en zijn pad met rozen bestrooide. Met één woord, „zoo groot waren de eerbetooningen (zegt RAMSAY) waarmede hij werd overladen, dat het niet missen kon, of het zou den geest van een' man van den gewonen stempel tot trotschheid verheffen — doch niets van dien aard werd ooit ontdekt in dezen buitengewonen man.”

Doch, waar zoude ik eindigen, indien ik al de merkwaardigheden uit het leven en karakter van dezen zeldzamen man zoude opsommen?

Hij eindigde zijn nuttig en roemvol leven, ruim twee jaren nadat hij de teugels des bewinds in de hand van zijnen opvolger had overgegeven, den 14den December 1799, in den ouderdom van 67 jaren. Zijn sterven was het zacht ontslapen van een Christen.

Niet minder dan 24 steden in de Vereenigde Staten zijn naar zijnen naam genoemd.

Zijn opvolger, dien gij vroeger reeds als een warm vriend des vaderlands, en als een der grondleggers van Amerika's onafhankelijkheid eenigzins hebt leeren kennen, was

JOHN ADAMS.

In zijne jeugd beoefende hij de regtsgeleerdheid, en een geschrift, destijds door hem uitgegeven, ge-

tuigde van de helderheid van zijn hoofd, en van de juiste begrippen, die hij koesterde omtrent vrijheid, regt en wet. In 1766 werd hij bekend met mannen als JOHN HANCOCK, JAMES OTIS en anderen, en deelde in hunne vaderlandslievende gevoelens, en het was deels als hulde aan zijne talenten, deels om zijne diensten en talenten ten voordeele der Engelsche kroon te verzekeren, dat de Koninklijke Gouverneur hem den voordeeligen post van Advokaat-Generaal bij het Admiraliteits-Geregtshof aanbood. Hij begreep, dat de aanneming van denzelven in strijd was met zijne grondbeginselen, en bedankte voor een' post, die duizenden in zijne plaats zouden aangenomen hebben.

Toen hij als lid van den Raad van Massachusetts gekozen was, werd hij door den Gouverneur GAGE verworpen, doch later was hij als lid van het congres (in Philadelphia in 1774 bijeen gekomen) een der werkzaamste mannen van dat ligchaam. „En hij was het, die (in 1776) met RICHARD H. LEE, PATRICK HENRY en anderen aan zijne zijde, onbeschroomd op eene *onafhankelijk-verklaring* aandrong.”

Gedurende het overige deel van 't jaar 1776 en van 1777, was hij lid van niet minder dan negentig Staats-vergaderingen — en voorzitter in 25 derzelven.

In 1779 ging hij als gevolmagtigd minister naar Groot-Brittanje, om aldaar een vredes-verdrag te sluiten. Hij bezocht vervolgens Parijs in 1780, en ging in Augustus van datzelfde jaar naar Amsterdam, alwaar hij twee jaren onafgebroken werkzaam was tot heil van zijn vaderland.

In 1785 zich als gezant voor de Vereenigde Sta-

ten aan het hof van Groot-Brittanje bevindende, was het bij die gelegenheid, dat hij aan een' zijner vrienden zijn eerste gehoor bij den Koning, op zijne natuurlijke doch volzinnige wijze beschrijft.

De krachtige en ronde toon, waarmede ADAMS — (de *eerste* afgezant, die van wege het overzeesche *gemeenebest* zich voor Zijne Majesteit vertoonde) den Monarch aansprak, trof den Koning zoodanig, dat het een onderhoud werd, hoedanig er zelden een binnen de wanden van eene koninklijke audientie-zaal gehoord wordt.

In het jaar 1797 werd hij President van de Vereenigde Staten. Het was geen geringe zaak om de eerste na een' WASHINGTON te zijn, die aan het hoofd der republiek zou staan. Daarenboven dreigde er een oorlog met Frankrijk uit te barsten. Met kracht en moed nam hij het roer van Staat in handen — en door zijn wijs beleid werd 's lands eer gehandhaafd en ook de vrede bewaard.

Hij was een man van een zeer helder doorzigt. Eene zedelijke kracht kenmerkte alle zijne handelingen. Hij sprak langzaam — en daardoor was 't wel doordacht, wat van zijne lippen vloeide. Hij was rein van zeden en een beproefd Christen, „en (zegt zijn levensbeschrijver) „hij heeft een naam achter gelaten, begeerlijk geacht door alle wijzen en goeden.”

Hij was boven dit alles een verstandig vader. „De opvoeding van onze kinderen” (zoo sprak hij eens tot zijne echtgenoote) „is nimmer uit mijne gedachten. Leidt hen op tot deugd, gewen hen aan vlijt en werkzaamheid, wek moed in hen op, zorg dat zij iedere ondeugd als schandelijk en onmannelijk leeren achten,

vuur hunne eerzucht aan om nuttig te zijn en doe 't hen verachtelijk en ongelukkig keuren, om de kennis van een enkele noodzakelijke wetenschap te ontbreken."

Als eene aangename vrucht van de goede opvoeding zijner kinderen, zag hij in 1825 zijn' zoon als President den zetel beklimmen.

Hij bereikte een hoogen ouderdom, en mogt het halve eeuwfeest van de *onafhankelijkheid* der Vereenigde Staten beleven — ofschoon niet overleven. Op den morgen van den 4den Julij 1826, toen het niet meer twijfelachtig was, dat zijn einde naderde, en men hem vroeg, „of hij niet een toäst had voor dezen dag?" — waren de laatste woorden die hij sprak, deze: „*Independence for ever.*" (*Onafhankelijkheid voor altoos*).

Ten een ure na den middag ontsliep hij.

De derde President der Vereenigde Staten was

THOMAS JEFFERSON.

Hij was een man van zulke zeldzame bekwaamheden en die zulk een onbepaalden invloed uitoefende op de denk- en handelwijze van 't volk, dat de geschiedenis slechts zeer weinige voorbeelden, die hem evenaren, leveren kan.

Reeds in zijn negende jaar beoefende hij de oude talen, en de geschiedenis der Grieken en Romeinen ontstak in zijnen geest een vuur, dat niet dan door zijnen dood is uitgebluscht.

Hij beminde 't hem zoo heilige vaderland met al

de kracht zijner ziel — doch vereenigde met deze liefde eene uitgestrekte menschenliefde, welke den ganschen aardbol kon omvatten. Hij was een echte wijsgeer en een scherpziend Staatsman. Ofschoon geen openlijk voorstander van de godsdienst (ja zelfs een vrijdenker geheeten) bezat hij zuivere en onbesmette zeden. In Staats-aangelegenheden, of waar het ooit 't heil van zijn vaderland goldt, was hij eerlijk, vurig en dienstvaardig. Zijne vriendschap was duurzaam en hartelijk. Zijn vertrouwen onbepaald en wantrouwen hem vreemd. Zijne manieren waren eenvoudig doch verheven, — en zijn dagelijksche omgang bezat een gewigt van zeldzame waardij voor allen, die hem omringden. Bij uitstek vriendelijk en welwillend, was hij een zachtzinnige meester over zijne bedienden en mild en gulhartig jegens zijne naburen.

Hij bezat eene opmerkenswaardige effenheid des gemoeds — zoodat men beweert, dat niemand hem ooit in drift gezien heeft en dat hij kon glimlagchen, waar menigeen in toorn zou ontstoken zijn. De volgende anecdote strekke daarvan eenigzins ten bewijze.

De beroemde reiziger HUMBOLDT, hem ten tijde van zijn presidentschap bezoekende, vond in een nieuwspapier dat op zijne tafel lag, een' lagen en lasterlijken aanval op zijn karakter. „Waarom vervolgt en straft gij dien man niet?" vroeg HUMBOLDT. „Steek het papier in uwen zak," sprak JEFFERSON met een glimlach, „en bijaldien na uwe terugkeering in uw vaderland, iemand de vrijheid van onze drukpers mogt betwijfelen, leg hem 't zelve voor en vertel hem waar gij het hebt gevonden."

Zijn leven was, om 't met één woord te zeggen, geheel aan zijn vaderland toegewijd; en de uitkomsten zijner handelingen en daden mogen als zoo vele legaten, aan de menschheid nagelaten, beschouwd worden.

Hij was de stichter van vele letterkundige- en opvoedings-instituten; de zamensteller van de *Verklaring der Onafhankelijkheid;* van de wetten die aan zijnen Staat (*Virginia*) de vrijheid van godsdienst verzekerden, terwijl zijn grafschrift hem vermeldt als „de Vader van de Universiteit van *Virginia.*"

Hij bekleedde, even als WASHINGTON, een dubbeltal van jaren (1801—1809) het hoogste ambt in den Staat; en toen hij van het tooneel des openbaren levens was afgestapt, sleet hij nog zeventien jaren in aangename rust op zijn goed *Monticello*, „alwaar hij," zegt WEBSTER, „leefde zoo als het een wijs man betaamt."

Ook *zijn* verscheiden was op de 50ste verjaring van de „Verklaring der Onafhankelijkheid;" hij stierf, 'twelk waarlijk opmerkelijk is, op den 4den Julij 1826, op den middag, en dus nagenoeg op hetzelfde oogenblik als zijn vriend en voorganger JOHN ADAMS.

JAMES MADISON,

was de onmiddelijke opvolger van JEFFERSON in het Presidentschap. Reeds vroeg had hij eene letterkundige opvoeding en bestudeerde de klassieke Autheuren, en werd tot den regtsgraad bevorderd om als regtsgeleerde te kunnen optreden. Hij werd al spoedig als lid van onderscheidene Staatsvergaderingen van

Virginia, en vervolgens als afgevaardigde voor dien Staat naar het Algemeen Congres, benoemd.

Hij arbeidde een geruimen tijd om eene Constitutie te vervaardigen, die heilrijk voor zijn Vaderland zijn zou. WASHINGTON was te dien aanzien met hem van dezelfde denkwijze, en de ten slotte aangenomene Grondwet draagt de merkbare indrukken van zijn geest en pen. Door JEFFERSON werd hij benoemd tot Staats-Secretaris; welken post hij heeft waargenomen gedurende de acht jaren van JEFFERSON's bestuur; wien hij in 1809 opvolgde.

Aan het einde van zijn vierjarig bestuur weder herkozen zijnde, genoot ook hij de eer van acht jaren het roer van Staat in handen te hebben. Op den 3den Maart 1817 sloot zich 't laatste jaar van zijne administratie. Onder zijn bestuur had het Vaderland de moeilijkheden van den oorlog doorgeworsteld en hij gaf zijn post in handen van zijn opvolger over, te midden van de zegeningen des vredes en van algemeenen voorspoed. Hij sleet de rest zijner dagen op zijne plantagie in *Monpelier*, in *Orange-County*, in *Virginia*; zich geheel aan het landleven en den landbouw toewijdende. MADISON was niet groot van persoon, doch een weinig gezet. Gewoonlijk droeg hij gepoederd haar en was altijd geheel in 't zwart gekleed. Zijne manieren waren zedig en ingetogen, en in de zamenleving aangenaam en leerrijk. Zijn vloeijende stijl als schrijver werd slechts door weinigen geëvenaard — en het belangrijk deel, dat hij had in de zamenstelling der Constitutie, en in de handhaving van dezelve, schonk hem den titel van: „Vader van de Constitutie."

JAMES MONROE,

geboren in *County Westmoreland*, in Virginia, was de vijfde President der Vereenigde Staten.

Geboren in een tijd, dat het vuur der omwenteling reeds begon te smeulen, werd in zijn Vaderlandlievend gemoed, de lust tot het krijgsmansleven ontvonkt. Op zijn achttiende jaar verliet hij het Collegie, en begaf zich, bezield met het vuur, dat de Verklaring van de Onafhankelijkheid hem had ingeblazen, naar Washington's hoofd-kwartier in New-York (Augustus 1776). Hij woonde de ongelukkige schermutseling te *Harlem* [1]) op *York-eiland* bij, en het even ongelukkige gevecht van *White plains*. Te *Trenton* in de voorhoede zijnde, werd hij door een kogel getroffen, welke hem een lidteeken naliet voor geheel zijn leven. Zijn moed werd beloond met den rang van kapitein hem aan te bieden. In de veldtogten van 1777 en 1778, bewees hij als aide-de-camp groote diensten, en in de gevechten van *Brandywine*, *Geemantown* en *Monmouth*, onderscheidde hij zich door moed en dapperheid.

Later keerde hij tot de beoefening der regtsgeleerdheid weder; — doch wanneer de nood des vaderlands zijn arm vorderde, was hij altijd weêr de eerste die zich in de rij der vrijwilligers schaarde.

In het jaar 1782 werd hij als lid van het wetgevend ligchaam van *Virginia* gekozen; en het vol-

---

[1]) Deze plaats verkreeg en draagt nog dien naam naar onze stad *Haarlem* in Noord-Holland.

gende jaar, ofschoon eerst 25 jaren oud, vertegenwoordigde hij als afgevaardigde in het Congres den laatstgenoemde Staat.

In volgende jaren was hij in verschillende hooge betrekkingen zijn vaderland van nut, en strekte de hem opgedragene posten tot eere.

Onder de administratie van MADISON was hij Secretaris van Staat; en had zelfs een geruimen tijd daarbij het Departement van Oorlog onder zijn beheer: welke dubbele werkzaamheden hij met een ongelooflijken ijver en trouw volbragt.

Op den 4den. Maart 1817 begroette men hem als President; tot welken hoogen post hij ook andermaal geroepen werd, en welke hij niet minder dan al zijne vorige bedieningen, met eere bekleedde.

Gedurende zijne administratie werden er niet minder dan zes Staten tot de Unie toegevoegd. Tegen het einde van 1817 werd er door het Congres bepaald, dat het getal der strepen van de nationale vlag en van 's lands wapen: *rood* en *wit* ('t eerst aangenomen in 1777) *dertien* zijn zou; en dat verder de Unie zou worden vertegenwoordigd door een getal van *witte sterren op een blaauw veld*, gelijk aan 't getal der Staten. En zoo kwamen er nog een aantal andere nuttige inrigtingen onder dezen President tot stand, waardoor 's mans nagedachtenis nog lang in zegening blijven zal.

MONROE was van eene hooge, doch welgevormde gestalte; zijn blond haar, zacht gelaat en blaauwe oogen, gaven hem een aangenaam voorkomen, waarop eerlijkheid, vastheid en voorzigtigheid, meer dan een hoogdravend verstand, hun stempel hadden gedrukt.

Hij was vlijtig en onvermoeid in den arbeid; warm en welmeenend in zijne vriendschap — en zijne manieren droegen steeds het kenmerk van fijne beschaving. Zijn lang leven was eervol voor hem zelven en allernuttigst voor zijn vaderland. Hij stierf in het 72ste jaar zijns levens, en wel op den 4den Julij 1831 — en was dus de *derde* President die op het Jaarfeest der Onafhankelijkheid ontsliep!

Op den 11den der maand Julij 1767 werd de man geboren, van wien ik u in de volgende regelen eene schets zal pogen te geven; het is

JOHN QUINCY ADAMS,

de zesde President van de Vereenigde Staten. Hij was de zoon van JOHN ADAMS, die u als de opvolger van WASHINGTON, reeds bekend is. Reeds op zijn elfde jaar vergezelde hij zijn' vader in Frankrijk en genoot aldaar dagelijks de vriendelijke omgang en het onderwijs van Dr. FRANKLIN en andere beroemde mannen.

Toen hij twee jaren later (1780) met zijn vader andermaal naar Frankrijk trok, bezocht hij, ofschoon slechts voor korten tijd, de school te Parijs; doch toen zijn vader zich vervolgens naar Holland begaf om aldaar een tijdlang te verblijven, werd hij te Amsterdam naar de Latijnsche school gezonden — en later begaf hij zich naar de hooge school te Leyden. In zijn vijftiende jaar, vergezelde hij FRANCIS DANA naar Rusland in hoedanigheid van bijzonderen

Secretaris der Legatie; terwijl hij in den winter van het volgende jaar eene reis door Zweden en Denemarken maakte en van daar over Hamburg en Bremen, weder naar 's Hage terugkeerde, alwaar zijn vader zich destijds als Ambassadeur voor de Vereenigde Staten bevond.

Toen in 1785 zijn vader tot Ambassadeur naar Engeland werd benoemd, keerde hij weder huiswaarts, met oogmerk om zijne, telkens verhinderde, letterkundige studiën, met ernst voort te zetten; ten welken einde hij zich naar de *Harvest-Universiteit* begaf, alwaar hij (in Julij 1787) den verlangden graad bekwam.

Vervolgens beoefende hij de regtsgeleerdheid te *Newburyport;* waar hij, reeds als student, bijzondere bewijzen gaf, dat hij ééns regt bekwaam zou zijn, om de pen wèl te voeren. Na de volvoering zijner studiën, zette hij zich in *Boston* als practiserend regtsgeleerde neder, en besteedde zijne ledige uren in het schrijven van staatkundige geschriften: onder welke zijn betoog, „dat het Gouvernement der Vereenigde Staten verpligt was, om ten aanzien van den twist tusschen Engeland en Frankrijk, de onzijdigheid te bewaren" — aller aandacht trok en ook niet zonder uitwerking bleef. Zijne talenten werden ook door WASHINGTON gewaardeerd. In Mei 1794 werd hij tot Ambassadeur naar de Nederlanden benoemd; en later tot Afgezant naar het hof van Portugal en daarna naar dat van Pruissen.

In Amerika teruggekeerd, werd hij (1802) tot lid van de Senaat van *Massachusetts* verkozen; en in het volgende jaar bekwam hij eene zitplaats in

den Senaat van de Vereenigde Staten, welke hij eervol tot in 1806 bekleedde.

In 1809 benoemde de nieuwe President MADISON hem als Ambassadeur naar Rusland; en Keizer ALEXANDER betoonde hem zulk eene vriendschappelijke gemeenzaamheid, als „geheel buitengewoon" kon genoemd worden: en toen in 1812 de oorlog tusschen de Vereenigde Staten en Groot-Brittanie verklaard was, bood deze Vorst zijne bemiddeling aan; doch dezelve werd door 't laatstgenoemde Gouvernement afgewezen. In 1812 werd ADAMS aan het hoofd eener Commissie geplaatst, om met de Engelsche Agenten te *Gent* een vredestractaat tot stand te brengen; en later bragt hij de handelsbetrekking met Groot-Brittanie op een' voet, die van zijn doorzigt getuigt en thans nog de basis is van Amerika's betrekking te dien aanzien met dat Rijk.

Was hij in 1815 als Ambassadeur naar Engeland benoemd, twee jaren later bood de President MONROE hem eene plaats in zijn Kabinet aan, als Secretaris van Staat: welken post hij, gedurende de 8 jaren van de administratie van dezen President, eervol bekleedde. Zijn onvermoeide vlijt en zijne heldere staatkundige inzigten, maakten hem tot een der nuttigste mannen voor zijn vaderland. In 1824 waren er ('tgeen zeldzaam gebeurt) vijf kandidaten voor het Presidentschap. De stemmen waren verdeeld, en de Kamer der Vertegenwoordigers moest derhalve uitspraak doen, en — JOHN QUINCY ADAMS was President.

De administratie van ADAMS mag gelukkig ge-

noemd worden. Dat hij veel gedaan had, om de eer, den roem, en de voorspoed van den Lande te bevorderen kon door niemand wêersproken worden. Inwendige verbeteringen waren alom met milde hand daargesteld: meer dan veertien millioen dollars waren er aan verschillende weldadige en andere heilrijke instellingen besteed; ruim vijf millioen dollars afgezonderd in billijke vergelding van de „nog levende officieren van de revolutie," terwijl gelijktijdig 's lands verschuldigde intressen stiptelijk werden betaald, en de schuld met dertig millioen dollars verminderd.

Toen ADAMS den Presidents-stoel verliet, was de Unie met geheel de wereld in vrede!

Naauwelijks had hij zich aan de rust eenigzins toegewijd, of men geloofde als Vertegenwoordiger van het distrikt waar hij woonde, geen beter lid voor het Congres te kunnen benoemen dan den nu zijn 65sten levensjaar iugetreden Staatsman. En van dat oogenblik tot aan het einde zijns levens heeft hij onafgebroken eene plaats in deze groote Staatsvergadering bekleed. Hij was daar een der werkzaamste en onvermoeidste leden.

Zijne krachtige welsprekendheid vooral bij gelegenheden wanneer hij met warmte eene of andere goede zaak verdedigen wilde, gaf hem in gewigtige beraadslagingen een groot overwigt, en deed hem den toenaam van „de oude welsprekende" verwerven.

In al zijne handelingen betoonde hij zich altijd den verdediger van *volks-vrijdom*, en van de *regten der menschheid;* en daarom was hij ook steeds de

voorstander van „'t regt om petitiën in te brengen" in den ruimsten zin des woords.

Adams bijzonder leven en karakter is steeds boven alle berispingen verheven geweest; en al zijne handelingen en daden bewezen, dat hij een naauwgezet Christen was.

Hebbende van zijne jeugd af aan zich steeds op 't tooneel des openbaren levens bevonden, en daardoor op den duur in betrekking gestaan met beroemde mannen uit verschillende natiën, zoo had de school der ondervinding hem een schat van kennis en wijsheid doen vergaderen, waar zijne, hem tot in zijne grijsheid bijblijvende geestdrift voor letterkunde, niet weinig aan toebragt. Hij werd door geheel Amerika voor een der eerste mannen van zijnen tijd erkend.

Nog blonk, op tachtigjarigen ouderdom, uit zijn donkerbruin en doordringend oog, een onverflaauwde straal van geest en leven, hoewel het wigt der jaren zijne ligchaamskrachten aanmerkelijk afgenomen en het hoofd een weinig gebogen had. Doch zag men hem voor zijn lezenaar in het Congres gezeten, zoude niets dan zijne zilveren haren u hebben doen gelooven, dat de hut zijner sterfelijkheid weldra stond gesloopt te worden. — En zoo was het toch: op den 23sten Februarij 1848, op gewone wijze zich ter vergadering bevindende, gevoelde hij zich op ééns onwel — zijn ligchaam zonk in den armstoel neder, maar zijne, van het aardsche stof ontheven geest, zweefde in de woningen des lichts en der zaligheid!

Weinige maanden voor zijn' dood verklaarde hij in een vertrouwelijk gesprek, aan zijn' leeraar en

vriend: dat hij nooit verzuimd had, vóór hij ging slapen, bij zichzelven 't kleine gebed te herhalen, 'twelk zijne moeder hem in zijne eerste kindschheid had geleerd:

Now I lay me down to sleep
I pray the Lord my soul to keep;
If I should die before I wake
I pray the Lord my soul to take [1]).

De zevende President der Vereenigde Staten van Amerika was

ANDREW JACKSON.

Hij werd in de Waxham-volkplanting in South-Carolina, op den 15den Maart 1767 geboren. Te jong om zijn verlies te beseffen, verloor hij zijn vader, die een welgesteld landbouwer was en aan zijne weduwe genoegzaam vermogen naliet om ANDREW en zijne twee oudere broeders eene goede opvoeding te geven. Zij begeerde haren jongsten zoon tot een Evangelie-dienaar bij de Presbyteriaansche gemeente te zien opgeleid; en hij werd tot dat einde aan de leiding van een bekwaam man (HUMPHRIES) toevertrouwd. Langs dezen weg verkreeg hij de noodige

---

[1]) Waarvan de zin nagenoeg deze is:

Nu ik mij neêrleg om te gaan slapen
Bid ik den Heer mijne ziele te bewaken;
Zoo ik mogt sterven vóór ik ontwaak
Dat mijne ziel voor zijn troon dan genaak'!

kennis der Latijnsche en Grieksche talen en verder van al datgene, wat tot zulk eene opleiding behoort.

Doch ziet, de geestdrift der omwenteling was ook tot in zijnen omtrek doorgedrongen, de militie werd te velde geroepen — en, zijn oudste broeder verloor zijn leven op 't slagveld!

Getroffen door het zien der Britsche onderdrukking, ontvlamd door de zucht om zijn' broeder te wreken, nam hij met zijn' tweeden broeder dienst in het korps vrijwilligers onder Generaal SUMTER, ofschoon hij destijds slechts even over de dertien jaren oud was.

Zij werden beiden gevangen genomen, en thuiswaarts gekeerd zijnde verloor hij zijn' broeder ten gevolge eener vroeger bekomene wond. (Een Engelsch officier had hem een geweldigen slag aan het hoofd toegebragt, omdat hij weigerde eene al te lage dienst voor hem te verrigten.

Kort daarop stierf ook zijne moeder; en zoo was ANDREW JACKSON de eenige overgeblevene van het geheele geslacht.

Toen de revolutie-oorlog geeindigd was, verviel de jeugdige JACKSON, met eene wel voorziene beurs en ontbloot van verstandige raadslieden, tot eene levenswijze die zijn' ondergang scheen te voorspellen. Doch nog in tijds zichzelven aangrijpende, begon hij in 1784 de beoefening der regtsgeleerdheid te Salisburg, N. Carolina. Kort na de voltrekking zijner studien werd hij door den Gouverneur tot Sollicíteur benoemd voor dat deel van den Staat, 't welk thans als *Tennessee* bekend is. Vervolgens was hij lid der Conventie om eene Constitutie voor Tennes-

see te vormen, terwijl hij als eerste afgevaardigde voor dezen nieuwen Staat, in het Congres verscheen.

Bij afwisseling bekleedde hij verschillende posten bij den Staat, en klom, door zijne verdiensten als krijgsman, tot den rang van Generaal op; eerst bij de Militie en later bij de Armée. Het was in de laatste betrekking dat hij aan zijn vaderland onbetaalbare diensten bewees in den oorlog met Engeland in 1814 en 15; en dat hij door zijn beleid en moed, de wankelende oorlogskans besliste, in den slag, nabij New-Orleans, op den 8sten Januarij 1815, welke een einde aan den oorlog maakte.

Hulde en erkentenis wachtten hem bij zijne intrede in de stad. Zijn pad door dezelve naar het heiligdom waarbij hij met eene schaar, die niemand tellen kon, henen toog om den God der heirscharen dank en eere toe te brengen, werd door de hand van jeugdige maagden met bloemen bestrooid; en de naneef viert nog heden den 8sten Januarij als een' heiligen dag voor 't vaderland, waarbij JACKSON's naam steeds in zegening zal blijven.

In den jare 1829 aanvaardde hij de waardigheid van President der Vereenigde Staten; en had even als WASHINGTON, MADISON en MONROE de eer van zich tweemalen tot dezen eerepost geroepen te zien.

Zijne administratie, even als zijn vroeger leven, kenmerkte zich door velerlei moeilijkheden; doch een en ander heeft welligt medegewerkt om hem die vastheid te doen verkrijgen, welke hem tot een groot man gemaakt heeft.

Generaal JACKSON was van eene buitengewoon

groote gestalte (hij was over de zes voet lang) doch niet gezet. Zijn scherp oog drong tot diep in de ziel. Ofschoon aangenaam in zijn' omgang en manieren, had zijn toon iets onweerstaanbaar gebiedends, — doch zijn meest merkwaardige karaktertrek was standvastigheid. Opregt en naauwgezet van geweten, kon geen hinderpaal hem in den weg worden gezet, die hem noopte om te verzuimen of na te laten, wat hij regtmatig oordeelde te moeten doen. Welwillendheid was eene nimmer sluimerende deugd in hem, en zijn geheel zedelijk karakter was boven berisping verheven.

Hij stierf den 8sten Junij 1845, in het 79ste jaar zijns levens, — het geheele land bedreef rouwe, en men sprak: „een groot man in Israël is gevallen."

Niet verre van het kapitool in Washington, verrijst een kolossaal standbeeld te paard, opgerigt uit de vrijwillige giften der burgers, het is dat van ANDREW JACKSON!

Onder de vroegere verhuizers van Holland naar Amerika, was ook de familie VAN BUREN. Zij zettede zich neder op een plek aan den Oostelijken oever van de Hudson-rivier, thans bekend onder den naam van Kinderhoek, in Columbia-County. Aldaar werd op den 5den December des jaars 1782 geboren

MARTIN VAN BUREN,

de achtste President der Vereenigde Staten van

Amerika. Zijn vader was een landman van middelmatig vermogen, doch zijne ouders hadden zich beiden gunstig onderscheiden door schranderheid, gezond verstand en opregtheid van karakter. De opleiding welke MARTIN in zijne kindschheid in de Kinderhoek-school genoot, zou voor menigeen ontoereikend geweest zijn, doch droeg bij een vlijtigen zoon van zulke ouders, dubbele vruchten. Vervolgens beoefende hij de regtsgeleerdheid, en was in 1803 toegelaten als praktiserend advokaat in het hooge geregtshof van den lande. Twee jaren later werd hij benoemd als gevolmagtigde van Columbia-County, en van dat tijdstip af had hij ongelooflijken voorspoed in zijne bedieningen.

In 1812 werd hem eene plaats in de Senaat van den Staat aangewezen, en, nadat de vier jaren zijner zitting verstreken waren werd hij herkozen — en tegelijk verkreeg hij den eerepost van Regent der Universiteit.

Door verandering in het bestuur werd VAN BUREN na vervulden diensttijd als Procureur-Generaal, niet weder herkozen, — doch daarentegen werd hij kort daarna gekozen als Senator in de Vereenigde Staten; ook was hij een belangrijk en zeer werkzaam lid van de commissie tot herziening van de Constitutie van den Staat New-York.

In 1828 werd hij tot Gouverneur van zijnen Staat verkozen, en, of zulks nog niet genoeg ware, benoemde Generaal JACKSON hem reeds het volgende jaar tot Secretaris van Staat.

Na het einde der administratie van JACKSON, werd hij tot Ambassadeur naar Groot-Brittanje benoemd,

en eindelijk werd de kroon op het werk gezet, toen MARTIN VAN BUREN op den 4den Maart 1837 als President van de Vereenigde Staten plegtiglijk werd ingehuldigd.

Zijne administratie was aan sommige moeijelijkheden onderworpen; zijne leiding, vooral ten aanzien van de scheiding van de Bank van den Staat, zal eerst later op de regte wijze kunnen beoordeeld worden.

Op den 3den Maart 1841 eindigde zijne administratie en hij keerde naar zijn bevallig buitenverblijf te Kinderhoek weder, alwaar hij al die genoegens smaakte, welke na eene wel volbragte taak, gezondheid, rijkdom en een uitgezochte kring van vrienden kunnen aanbrengen.

Zijn karakter, zoowel in zijn bijzonder als in zijn openbaar leven, kan de nijd zelfs niet bevlekken.

Zuivere beginselen, strikte opregtheid, beminnelijkheid van karakter, een gelukkige toon in den omgang en een onlaakbaar gevoel van eigenwaarde, gepaard met eene kiesche eerbiediging van de gevoelens van anderen bezittende, en eene bewonderenswaardige gelijkmatigheid in zijn' wandel aan den dag leggende, mag hij met regt *„het sieraad van den gezelligen kring en de glorie van zijn vaderland"* genoemd worden.

WILLIAM HENRY HARRISON

was de negende President van de Vereenigde Staten van Amerika. Ofschoon hij begonnen was de Geneeskunde te bestuderen, bragt de plotselinge dood

zijns vaders hem tot andere gedachten, en hij begaf zich in de krijgsdienst. Weldra was men in staat om zijn beleid en moed op de regte waarde te schatten, en hij werd tot kapitein bevorderd. — En toen in 1801 *Indiana* tot een Territoir werd verhoogd, werd hij door den President ADAMS tot Gouverneur van hetzelve benoemd, in welke hoedanigheid hij aan dat landschap en aan zijn vaderland belangrijke diensten bewees. Zijne dapperheid in den oorlog van 1812 bezorgde hem de bevordering tot Generaal, eerst bij de militie en vervolgens bij de armee.

Een misverstand tusschen hem en den toenmaligen Secretaris van oorlog, deed hem echter, niet lang daarna zijne waardigheid nederleggen, en naar zijne plantagie in *Ohio* wederkeeren. Doch de stem des volks riep hem weldra weder op het tooneel van het staatsleven, en gaf hem bij afwisseling eene plaats in de wetgevende vergadering en de kamer der vertegenwoordigers; — vervolgens als Senator, en als Afgezant naar de Republiek *Columbia* in Zuid-Amerika; — doch nog eens verhief zich de stem des volks, HARRISON werd met eene ongewone meerderheid tot President verkozen, en den 4den Maart 1814 ingehuldigd. Zoo deed de stem des volks regt aan de verdiensten van een' man, die gedurende zijn lang leven had uitgemùnt door scherpzinnigheid van oordeel, stipte opregtheid, zuiverheid van zeden, en vaderlandsmin zonder eerbejag.

De klank van het gejuich bij zijne inhuldiging was nog naauwelijks vervlogen — toen de doodklok werd gehoord, en het ligchaam van den ouden wel beminden Staatsman, reeds als een lijk lag uitge-

strekt in de prachtige woning, welke hem slechts weinige weken ten verblijf gestrekt had. Hij stierf den 4^{den} April 1841, en dus juist ééne maand na zijne inhuldiging; — en al het volk bedreef rouw over hem!

Na het overlijden van den algemeen betreurd wordenden HARRISON, trad volgens de Grondwet van dit Gemeenebest, de vice-president dadelijk als zijn opvolger op, en dus werd

JOHN TYLER,

de tiende President der Vereenigde Staten. Reeds van zijne jeugd af aan opgeleid tot de beoefening der regtsgeleerdheid, betrad hij reeds met lof op zijn 19de jaar als geoefend pleitbezorger de regtszaal en, terwijl zijne bekwaamheid zijnen jeugdigen leeftijd deed vergeten, had hij weldra het vertrouwen van allen, die hem in kleineren of wijderen kring omringden.

Even als verscheiden zijner voorgangers waren 't lidmaatschap in 't provinciaal wetgevend ligchaam, de benoeming tot Gouverneur van zijnen Staat, en later tot Senator, de voorboden van eindelijk tot vice-president van de Unie te worden verkoren — welke waardigheid hem nu, wettiglijk, op den presidialen stoel plaatste.

Als de uitvoerder van den wil des Volks, spreidde hij al de gematigdheid en kloekmoedigheid ten toon van den hoogsten magistraats-persoon in den lande.

Ja zelfs getuigde één uit zijne politieke tegenpartij: „dat het niet te weerspreken was, dat gedurende zijne administratie, de buitenlandsche betrekkingen van de Vereenigde Staten, regt goed waren bestuurd, en hij steeds in zijn kabinet de bekwaamste mannen had vereenigd."

Niettegenstaande zijne wakkere wijze van handelen heeft men fouten in zijne wijze van bestuur willen vinden — waaromtrent het heden nog te vroeg is om te oordeelen.

Hij was eenvoudig en vriendelijk in zijnen omgang en vooral in 't huisselijk leven beminnelijk, herbergzaam en hoffelijk, en werd zeer geliefd wegens zijne veelvuldige deugden door al degenen die hem kenden.

Na het overgeven van zijn post aan zijnen waardigen opvolger, keerde hij naar zijn aangenaam verblijf digt bij *Williamsburg* in Virginia weder, alwaar hij tot heden rustige dagen slijt.

JAMES KNOX POLK

was de elfde President van de Vereenigde Staten; hij werd den 2den November 1795 in *Mecklenburg County*, North Carolina geboren, doch zijn vader vertrok van daar met vrouw en tien kinderen naar Tennessee. Op zijn 17de jaar werd POLK in een handelshuis geplaatst, doch, daar zijn smaak geenszins met den geest des koophandels instemde, verkreeg hij van zijnen vader de toestemming om in de regtsgeleerdheid te gaan studeren. Hij was meer dan een gewoon student, en muntte boven allen uit,

vooral in de beoefening der mathesis en der classieke schrijvers. Het sterk studeren had zijne gezondheid zeer benadeeld — en daarom nam hij bij het einde van zijn academie-leven, naar Tennessee. wedergekeerd, eenige rust. In 1820 zette hij zich in *Maury-County* neder, en zijn eenvoudige krachtige en onbewimpelde toon en aangename manieren verzamelden een grooten kring van vrienden om hem heen, en in minder dan drie jaren had hij reeds zitting in het wetgevend ligchaam van Tennessee Hij en zijne geheele familie stonden bekend als Democraten.

(Gij weet mijn vriend, dat hier steeds twee partijen zijn, de *Whig-* en de *Democraat*-partij geheeten).

Steeds vast houdende aan de beginselen zijner partij, kwam hij altijd kordaat voor zijn gevoelen uit, doch handelde met gematigdheid, waaraan hij de achting van andersdenkenden en de innigste verkleefdheid zijner vrienden te danken had.

Toen hij als volksvertegenwoordiger zijner provincie in de Kamer optrad, wordt gezegd, dat hij de jongste was van de geheele vergadering, waarin hij door herhaalde wederverkiezing, niet minder dan 14 jaren zijne plaats behield.

In 1839 werd hij tot Gouverneur gekozen, en op den 4^{den} Maart 1845 als President der Vereenigde Staten ingehuldigd.

De administratie van het Gouvernement was voor POLK eene zwaarwigtige taak, waarvan de oorlog met Mexico een voornaam deel heeft uitgemaakt. Het ontbrak ook hier toen niet aan vele voorbarig oordeelende wijshoofden, die de zaken beter meen-

den in te zien, en die de van wijsheid en beleid getuigende maatregelen afkeurden. Mogt zulks den man, die zich met zijne gansche ziel aan het welzijn van 't vaderland had gewijd, grieven, hij genoot aan den anderen kant ruime vergoeding in het veel grooter aantal zijner landgenooten, die luide erkenden, dat de bekwaamheid en vastheid in de wijze van zijn bestuur ten volle de verwachting, die men van hem had gekoesterd, verwezenlijkte.

Zijn hoog voorhoofd, vlug en doordringend oog en waardige uitdrukking van zijn gelaat, gaven aan zijn geheele voorkomen eene zekere achtbaarheid en schenen hem als 't ware 't regt te hebben gegeven op de hooge plaats, die hij bekleedde. Zijne reine zeden en beminnenswaardig karakter verzekerden hem als mensch de achting van allen, die hem kenden, ook zelfs van hen, die in staatkundige gezigtspunten van hem verschilden.

Eene voor den lande voordeelige vrede met Mexico was gesloten; het grondgebied der Vereenigde Staten aanmerkelijk vergroot, en de geheele Unie in eenen staat van bloei en voorspoed, toen POLK op den 3^{den} Maart dezes jaars de teugels des bewinds nederlag.

Niet lang nadat hij *Washington*, alwaar hij de plegtige inhuldiging van zijnen opvolger in 's lands beheer vriendbroederlijk had bijgewoond, verlaten had en tot het huisselijk leven was wedergekeerd, sneed de Engel des doods zijn' levensdraad af. Nog had hij zijn 55ste levensjaar niet bereikt. Hij stierf den 15^{den} dag der vorige maand — door eene gansche schaar van vrienden inniglijk betreurd.

In mijn vierden brief, over de Zuidelijke Staten handelende, heb ik u den Staat *Virginia* als de wieg en bakermat van verschillende groote en edele mannen aangewezen, en toen bij één harer waardige zonen, den Generaal TAYLOR stilgestaan, die als de held van *Monterey* en *Buena Vista*, toen reeds door een groot deel van het Amerikaänsche volk als de „aanstaande *President*" werd uitgeroepen. Doch het was in 't begin des jaars 1847, dat de slag bij *Buena Vista* voorviel, en eerst in November des volgenden jaars moest de verkiezing van een' nieuwen President plaats hebben. „Zouden zij, die nu zoo luide hun kreet voor hem verhieven, ook dan nog even zoo denken?" zoo vroeg men.

November 1848 heeft bewezen, dat zulks geen voorbijgaande geestdrift is geweest; de natie heeft gesproken, en

ZACHARY TAYLOR

was de twaalfde President der Vereenigde Staten van Amerika!

Is ooit mannelijke kloekmoedigheid met fijne gevoeligheid van hart — ernstige vastberadenheid met zich overbuigende welwillendheid — grootheid van ziel met kindsche eenvoudigheid in éénen man op het allervoortreffelijkst vereenigd geweest, het is zulks in den persoon van Generaal TAYLOR.

Gij zoudt hem slechts éénmaal behoeven te zien om u van de waarheid dezer lofspraak te overtuigen.

Dat de nederige man, door schranderheid en deugd niet minder dan door onversaagdheid en va-

derlandsliefde schittert, erkent en weet een ieder hij zelf schijnt zulks alleen niet te weten.

En om slechts één staaltje bij te brengen welk een gevoelig hart er onder de in den krijg verstaalde borst klopt, diene de volgende woordelijke vermelding van een' ooggetuige: „Het tooneel van scheiding (dus schrijft hij) tusschen Generaal TAYLOR en het vrijwilliger-Mississippi-Regement, na den slag van *Buena Vista*, was zoo roerend als buitengewoon. Toen de manschap hem voorbij marcheerde, ten einde hem als 't ware hun laatsten groet te brengen en dan huiswaarts te keeren, werd hij door de herinnering der heldendaden, welke hen dierbaar aan hem hadden gemaakt — en door het gevoel hunner hoogachting en liefde voor hem zoo overstelpt, dat hij te vergeefs eene poging deed om hen toe te spreken. Terwijl volle tranen den grijzen held langs de voren zijner kaken rolden was alles wat hij uitten kon: „*Go on, boys — go on — I can 't speak* [1]).

TAYLOR werd, zooals gij vroeger gezien hebt, in *Virginia* geboren, doch zijn vader, Kolonel TAYLOR, verliet dezen Staat, toen ZACHARY één jaar oud was, en vestigde zich in *Kentucky* niet verre van dààr, waar thans de bloeijende stad *Louisville* ligt, alwaar hij eene groote uitgestrektheid land aankocht, met oogmerk om eene plantagie aan te leggen.

Onder de moeijelijkheden en gevaren aan grondontginning, vooral in dien tijd, verbonden, groeide

---

[1]) 't Welk men 't best dus vertalen kan: „Gaat mijne kinderen — gaat — ik kan niet meer spreken."

hij op; en daarom was hij met allerlei ongemakken en gevaren even zoo gemeenzaam als een kind uit eene weelderige hoofdstad aan gemak en veiligheid gewoon is.

Ofschoon tot het landleven en de beoefening van den akkerbouw opgebragt, — waar hij zich ook met alle vlijt op toelegde — gevoelde hij desniettegenstaande eene onweêrstaanbare begeerte tot de krijgsdienst. Het bloed zijns onversaagden vaders stroomde ook in zijne aderen even als in dat zijns broeders, die reeds den rang van luitenant had bereikt. In 1808, na den dood zijns broeders, verkreeg hij de opengevallen plaats. Hij was toen 24 jaar oud en in het bezit van een genoegzaam fortuin; maar toch verkoos hij het kalme en onafhankelijke leven op zijne plantagie tegen de gevaarvolle en moeijelijke roeping van den krijgsman te verruilen.

Langen tijd had Engeland door allerlei middelen, zendelingen en verscheidene Indiaansche stammen tegen de vreemzame landbewoners op de grenzen aangehitst. Nog in tijds werd het verraderlijk verbond ontdekt. Generaal HARRISON, toen Gouverneur van het Noordwestelijk Territoir ('twelk thans uitmaakt de Staten: *Ohio*, *Michigan*, *Indiana* en *Illinois*) werd bevolen, om de noodige magt te doen oprukken. Tot deze expeditie behoorde luitenant TAYLOR, en de bloedige slag van *Tippecanoe* (1811) deed hem niet alleen de hoogste achting van zijn' opperbevelhebber verwerven, maar verhief hem kort daarop tot den rang van kapitein. Toen de winter voorbij was (1812) en de vijandelijkheden werden hervat, werd het fort *Harrison* onder zijn bevel geplaatst.

Drie maanden later werd de oorlog door Groot-Brittanie openlijk en in forma verklaard; de Indiaansche stammen waren in korpsen ingedeeld tot eene algeheele „uitroeijing der blanken," en daardoor hunne opgehitste gemoederen in volle vlam gezet. Het fort *Harrison* zoude het eerste voorwerp van hunnen aanval zijn; en TAYLOR met eene betrekkelijk geringe magt hetzelve verdedigen; 'twelk als 't begin van zijne roemvolle militaire loopbaan mag beschouwd worden.

Ik zou u een heel gedenkboek van zijn' krijgsroem kunnen vullen, doch daar dit niet tot mijn oogmerk behoort, wil ik slechts 't een en ander met een woord aanstippen.

Na de buitengewoon heldhaftige verdediging van het fort gaf hij in weinige woorden aan zijn' Generaal het verslag van zijne handelingen; in 'twelk men niet weet wat men meer bewonderen moet, de gezonde, krachtige, schoon eenvoudige taal, of de zedigheid van dèn Schrijver.

Generaal HARRISON zegt van hem in een' brief aan den Gouverneur van *Kentucky*: „De krachtige en schier nimmer geëvenaarde verdediging van 't fort *Harrison*, door kapitein TAYLOR, heeft hem doen rijzen tot eene waardigheid van karakter, die door lofspraak slechts zou verminderd worden."

De President schonk hem den rang van Majoor.

In 1816 werd hem 't kommando te *Green Bay* opgedragen, en hij verwierf zich aldaar, in 1819, den rang van Luitenant-Kolonel.

Van dien tijd tot 1832 was hij steeds volijverig in de dienst van zijn Vaderland aan de Westelijke

en Noordwestelijke grenzen, en stichtte veel goeds voor het krijgswezen, waarvoor de naneef hem nog danken zal. Aan het einde van dit laatstgenoemde tijdvak ontving hij van President JACKSON de benoeming tot Kolonel: en in die waardigheid legde hij op nieuw zijn moed en bekwaamheid aan den dag, in den oorlog bekend onder den naam van: „*Black Hawk war.*"

Ik mag niet nalaten u eene anecdote uit denzelven te vertellen, die u van TAYLOR's karakter een juist denkbeeld zal doen verkrijgen.

Toen Kolonel TAYLOR de *Black Hawk's* bende vervolgde, was hij met eene groote massa vrijwilligers en slechts een handvol van de staande armée, tot in 't gezigt van de Rock-rivier (destijds gehouden voor de ware noordwestelijke grond van *Illinois*) genaderd; volgens een gemompel, 'twelk aan TAYLOR was ter oore gekomen, zouden de vrijwilligers weigeren de rivier over te trekken. „Zij waren militie (dus spraken zij) opgeroepen ter verdediging van den Staat, en het was dus tegen de Constitutie om hen op Indiaansch grondgebied te brengen." TAYLOR hield halt en legerde zich vlak vóór de gezegde grensscheiding. Hij wilde geen voet verder gaan zonder order. Hij had *Black Hawk* reeds buiten den Staat verdreven, doch de vraag of men ook de Rock-rivier niet moest overgaan, scheen met zijne begrippen, aangaande de onschendbaarheid der Grondwet, aan de eene — en de wet der noodzakelijkheid (uit een militair oogpunt beschouwd) aan de andere zijde, in grooten strijd. Nog dienzelfden nacht ontving hij de order van Generaal SCOTT, „om *Black*

Hawk tot het uiterste te vervolgen." De rustigheid van den Armée-Kolonel, in dien tusschentijd, bragt het plan van de oproerige militie te meer tot rijpheid: zij riepen eene soort van gemeente-vergadering op de vlakte bijeen; en verzochten TAYLOR om dezelve bij te wonen. Na een geruimen tijd geduldig naar 't geen er verhandeld werd, geluisterd te hebben, kwam de beurt aan TAYLOR, om het woord tot de sprekers of hoofden dezer vergadering te rigten. Hij had (zeide hij) met groot genoegen bemerkt, de gevoelens en gezigtspunten, welke verscheidene sprekers, omtrent de *onafhankelijkheid* en *waardigheid* van ieder bijzonder Amerikaansch burger, hadden uitgedrukt en aangewezen. — Hij gevoelde, dat al de Heeren, aldaar tegenwoordig, *zijns gelijken* waren — ja, hij was inderdaad overtuigd, dat sommige van hen, in weinige jaren zijne *Overheden* zouden zijn; en misschien, in hoedanigheid als leden van 't Congres, beslissers zijn van de welvaart en den rang van nederige dienaren der republiek, gelijk hij zelf er een was. Hij hield zich verzekerd hen alsdan gehoorzaam te zullen zijn, als de *uitvoerders van den wil des volks:* en, de beste proef welke hij geven konde, dat hij hen *zoude* gehoorzamen, was, *nu* de orders na te komen van diegenen, welke het volk thans in posten van dat gezag gesteld had, naar welke menigeen van de heeren rondom hem, met regt verlangend uitzagen.... In plat Engelsch gesproken, mijne heeren en medeburgers! ik heb order uit *Washington* ontvangen, om *Black Hawk* te vervolgen en u als soldaten met mij te nemen. Ik ben voornemens beide te doen. Dáár voor u liggen de

boten aan den wal, en ginds volgt *Uncle Sam's* [1]) armée u van achter op de hielen."

Hunne constitutioneele angstvalligheid was verdwenen, en zij togen de Roch-rivier zonder eenige tegenspraak over.

Niet lang daarna werd aan TAYLOR het bevel over het fort Crawford opgedragen, alwaar hij verbleef tot 1836, toen het Gouvernement hem naar *Florida* zondt ten einde de oproerige *Seminole*-Indianen tot onderwerping te helpen brengen. Was er ooit een strijd waar moed en volharding te pas kwam, het was hier, waar moerassige bosschen elke krijgsbeweging voor de troepen hoogst bezwaarlijk maakten en voor de Indianen gewenschte schuilhoeken verschaften. Verschrikkelijk was de strijd — en de slag van *Okee-cho-bee* zal in de annalen van Amerika even gedenkwaardig blijven, als de naam van den held, die zoo veel moed als beleid in denzelven ten toon spreidde.

Kolonel TAYLOR werd door den Secretaris van Oorlog de hoogste lof toegezwaaid; ontving de dankzegging van den President der Vereenigde Staten, die op eene officiëele wijze aan hem door den Generaal MACOMB, Hoofd-Bevelhebber der geheele armée, werd overgebragt; en kort daarop werd hij bevorderd tot den rang van Brigade-Generaal bij brevet.

Zoo ging hij voort met hoogst gewigtige diensten aan zijn vaderland te bewijzen; als bevelvoerder van

---

[1]) Bij verkorting wordt United States (Vereenigde Staten) menigmaal dus geschreven U. S. — Ziedaar den oorsprong van *Uncle Sam*. Zoo wordt Engeland *John Bull* genoemd.

het Eerste Departement van de armée in 't Zuidwesten; alsmede als kommandeur van 't fort *Gibson;* tot dat hij eindelijk in 1846 zich met zijne krijgsmagt tot op de Mexikaansche grenzen verplaatst zag; en hier opende zich een nieuw veld voor den reeds grijs geworden held.

Ik heb u vroeger reeds een en ander uit den oorlog met Mexico medegedeeld, waarbij ik thans niets anders voegen wil, dan, dat na de verovering van *Matamoras*, onder goedkeuring van den Senaat, de President POLK, TAYLOR's vernieuwde moedbetoon vereerde met zijne benoeming tot Generaal-Majoor.

Nog meerdere lauweren wachtten hem — de bestorming en inneming van *Montercy* — en de slag van *Buena Vista*, rigtten hem een eertrophée op in het hart van alle zijne landgenooten, en verhieven hem later tot den hoogsten Magistraats-persoon in het bloeijendste Gemeenebest, tot President der *Vereenigde Staten van Amerika!*

En hier zoude ik mijne korte schets van President TAYLOR voor geëindigd kunnen houden, doch misschien zal het u niet onaangenaam zijn, dat dezelve met eene voorstelling van de plegtigheden, welke bij de inhuldiging van hem op den 5den Maart dezes jaars hebben plaats gehad, besloten wordt. Ik wil u dezelve meêdeelen uit de pen van een' ooggetuige, en gij zult u bij de onderscheidene *scenes* gemakkelijk met uwe gedachten in Amerika's hoofdstad verplaatsen.

„HET FEEST.

Gisteren heeft, op het bepaalde uur, de inhuldiging van Generaal ZACHARY TAYLOR, als President van de Vereenigde Staten in de vóór-galerij voor het kapitool plaats gehad. De menigte des volks te dezer gelegenheid, uit ieder deel der Unie alhier verzameld, meent men grooter te zijn geweest dan ooit in *Washington* is bijeen gezien. Het weder was, voor den tijd des jaars, zoo aangenaam als men wenschen kon.

Reeds bij het aanbreken van den dag weêrklonk 't krijgsmuzijk in de hoofdstraten der stad, en honderden der „met sterren bezaaide" vlaggen ontrolden zich en wapperden van torenspitsen en gebouwen, — en onder het krachtig gelui der klokken, rigtten, reeds vóór het gewone ontbijtuur, verbazende scharen haren weg naar het kapitool.

„DE BEGROETING.

Ten negen ure bestegen honderd heeren, — de Maarschalken van het feest van dezen dag — vóór het stadhuis hunne paarden, en begaven zich gezamenlijk naar *Willard's-Hotel*, ten einde als een bewijs hunner achting en eerbied, een bezoek bij Generaal TAYLOR af te leggen. Zoodra zij in de groote zaal van het Hotel geleid waren en zich in eene regte linie geschaard hadden, verscheen de verkozen President, leunende op den arm van den Major der Stad, en reikte ieder der aanwezenden,

in beantwoording van hunne vereerende begroeting, de hand. De Generaal was eenvoudig, geheel in 't zwart, gekleed en scheen het voorregt van zijne gewone goede gezondheid te bezitten.

Na het einde van deze ceremonie begaf de Generaal zich naar zijne appartementen, ten einde zich gereed te maken voor den

OPTOGT.

Ten half twaalf ure stelde de optogt zich in beweging, in de orde, vroeger bij programma aangekondigd. De verschillende militaire kompagniën, van welke ik er tot twaalf heb geteld, gaven in hare nette en schitterende uniformen, aan dezelve een fraai aanzien. De stoet trok langs de Pennsylvania-laan naar het Kapitool, terwijl de verschillende korpsen muzikanten bij afwisseling een welluidend muziek lieten hooren. Het rijtuig, waarin de nieuwe President gezeten was, werd door vier snuivende schimmels getrokken en als 't ware bewaard voor den te sterken drang der menigte, door de kavalcade der honderd Maarschalken, vroeger vermeld. De personen, welke Generaal TAYLOR in zijne koets vergezelden, waren de President van de Kamer der vertegenwoordigers en de Major van *Washington.* Toen het rijtuig tot voor het *Joving-Hotel*, alwaar de ex-President POLK zijn verblijf heeft, genaderd was, hield de optogt halt, en Mr. POLK werd naar het rijtuig geleid en naar de voor hem open gehoudene plaats in, aan de regterhand van den verkoren President, die zijn' voorganger regt hartelijk de

hand reikte. De ongedwongenheid en kieschheid van deze verrigting werd zoo innig gevoeld door heel de menigte des volks, die er getuige van was, dat een negenmaal herhaald hurra! klonk tot in de wolken.

De trein hervatte den togt. Beide zijden van de *Pennsylvania-laan* waren opgepropt men menschelijke wezens, den geheelen weg langs van *Willard's-Hotel* tot het *kapitool.* Vele daken waren als met menschen overdekt en ieder raam vertoonde een zamengedrongen klomp van menschenhoofden. Oude mannen en vrouwen, zoowel als jongelingen en meisjes en zelfs kinderen, waren overal op de been — en het gejuich der menigte bij elke zich daartoe voordoende gelegenheid, toonde aan hoe hartelijk elk in het feest van den dag deel nam. De tijd, die de processie besteed had om de oostzijde van het kapitool te bereiken, was omstreeks een uur — en toen de Inwijdings-plegtigheid geëindigd was, daverde het geschut van het eene tot het andere einde van *Washington.*

"EEN TOONEEL IN HET KAPITOOL.

Het tooneel, dat zich voordeed in de Kamer van den Senaat, was inderdaad indrukwekkend. Het zou moeijelijk zijn om in dit of in eenig ander land eene plaats te vinden, welke in zulk eene kleine ruimte meer voortreffelijks besloot — hetzij wij met dezen term willen aanduiden de gewone verheffing van stand of betrekking in de maatschappij, of die meer ware verhooging, welke het voorregt is van mannen, groot door van God verkregen gaven. Men

mogt zien naar welken kant men wilde, overal vondt men voedsel voor het oog en den geest.

Om aan het schoon geslacht den voorrang, die het toekomt, te geven, wil ik u, in de eerste plaats, vermelden, dat de halve-cirkel-galerij (daartoe afgezonderd) tot overvloeijing toe, gevuld was met ladies, lang voor er zich iemand in de vergadering bevond. De oorzaak van deze vervroegde toelating, bij bijzonder voorregt (als zijnde deze door zij-deuren ingelaten twee uren voor het openen der deuren) aan familiën van Regters en Senatoren, was, om niet bij den algemeenen toevloed van minder bevoorregte dames en vrouwen, verdrongen te worden.

Het schijnt schier ondoenlijk, zelfs in het meest Republikeinsch Gouvernement geheel en al uit te sluiten of te verbannen de kenmerken van Adelbeheersching, ten minste ten aanzien van het schoon geslacht!

Langzamerhand vulde zich de zaal met Senatoren ex-Senatoren en Leden van de Kamer der Vertegenwoordigers; ten 11 uur werd met luiden hamerslag de vergadering geopend — en de plegtigheid van den dag nam een aanvang met een zeer ernstig en voor de gelegenheid passend gebed, uitgesproken door den Wel-Eerw. Mr. SLICER, Kapellaan van den Senaat.

De President voor dezen dag werd gekozen en deze was D. R. ATCHISON, Senator van Missouri.

Vervolgens werd het *Corps Diplomatique* aangekondigd; en bood bij zijne intrede, het gewone indrukwekkende schouwspel aan, veroorzaakt bij een

zoo talrijke verzameling van aanzienlijke mannen, gedost in allerprachtigste gewaden, zoo als de gewoonte in Europa bepaald heeft voor deze Vertegenwoordigers van nationale Souvereinen. Wij zien in dit land zoo weinig van dat soort van opschik, dat, wanneer 'tzelve bij bijzondere Staats-plegtigheden wordt ten toon gespreid, het gewis aller oogen tot zich trekt.

Aan het hoofd van het Corps was M. BODISCO, wiens welbekende militaire houding en mannelijke gedaante, bedekt met schitterende orde-teekenen, de aandacht van alle aanschonweren tot zich trok. Daar was ook de Vertegenwoordiger der Duitsche Staten, een wijs en bezadigd man, met zware épauletten doch overigens in een eenvoudig uniform. Nevens hem zag men het rond, edel en welwillend aangezigt van MONCALDERON, de waardige Minister van de oude Spaansche Monarchie; een gestreept orde-lint golft van zijn schouder en overdekt hem de borst, en schijnt bijzonder aan de deftigheid van den persoon te passen. Eene sterke overstelling tegen de schitterende borduursels van sommige van zijne naburen (zoo ik meen de Belgische en Mexikaansche gezanten) was de, in vergelijking ongedecoreerde gedaante van onzen ouden vriend M. POUSIN, wiens glanzig haar, doordringend arendsoog en vlugge manieren, niet in den persoon kunnen doen mistasten. Het Corps van Diplomaten was nu zoo talrijk geworden, dat het eene dubbele rei van zitplaatsen aan de linkerzijde van 't gestoelte innam.

Deszelfs luister leverde eene schoone tegenoverstelling met de donkere tabbaarden en statige aan-

gezigten van de Vertegenwoordigers der *Regterlijke Magt*, tegenover hetzelve gezeten.

Vice-President DALLAS zag men nu de zaal verlaten; doch na een kort verwijl terugkomen, inleidende den nieuw gekozen Vice-President MILLARD FILLMORE. De opene zitplaats van zijnen voorganger innemende, legde hij den eed af bij de aanvaardiging van dezen post voorgeschreven. De geheele kamer op eens in eene plegtige stilte overgaande, hield de Heer FILMORE met kalmte en waardigheid eene korte maar voor de gelegenheid allezins passende aanspraak, welke hij in dezer voege eindigde: „Vergelijkt de vreedzame verwisselingen der eerste Magistraats-personen van deze Republiek met de kortelings plaats gehad hebbende revolutiën in Europa. Daar wordt slechts de stem des volks gehoord te midden van 't gekletter der wapenen en der ijsselijkheden van binnenlandsche onlusten; maar hier, in ons eigen bevoorregt land, wordt onder de leiding onzer Constitutie, de onweêrstaanbare wil der Natie, van tijd tot tijd, op de vreedzaamste wijze door 's volks vrije stemmen uitgedrukt, en allen buigen zich in gehoorzame onderwerping voor deszelfs raadsbesluit. — Het Bewind, dat gisteren nog de lotgevallen van deze groote Natie bestuurde, trekt heden zijn gezag in en verlaat zonder schijn van murmurering het Kapitool."

„Ik wensch u, Senatoren, ik wensch mijn vaderland geluk met deze telkens wederkeerende heugelijke bewijzen onzer bevoegdheid voor zelfbestuur. — Laten wij hopen, dat het verheven schouwspel, waarvan wij heden getuigen zijn, zoo menigwerf

mag herhaald worden, als het volk eene verwisseling van Bestuurders zal begeeren, en dat deze geëerbiedigde Constitutie en deze roemruchtige Unie mag blijven bestaan, zoo lang er tijd zijn zal."

Ten twaalf ure verschenen de leden van het voormalige Kabinet, ingeleid door Mr. BUISANAU en namen de plaatsen aan de linkerzijde van de ex-Vice-Presidenten in.

Alle dingen waren nu gereed tot de ontvangst van den nieuw-gekozen President. Aller oogen waren op de groote deur, en de klok boven dezelve, gevestigd. De klank van krijgsmuzijk gaf nu aan elk de verzekering, dat de optogt het Kapitool genaderd was en spande aller verwachting. Het geruisch, dat de zaal vervulde, hield op, de groote deur opende zich en de verkozen President, door zijnen voorganger begeleid, trad binnen en nam de voor hem bereid zijnde zitplaats in, terwijl Mr. POLK zich op die naast zijne linkerhand neder zette.

Het voorkomen van Generaal TAYLOR is zoo geheel zonder zelfverheffing, dat menigeen bij herhaling moest onderzoeken, vóór dat hij zich zelven kon verzekerd houden, dat deze de man ware, wiens naam en daden de trompet der faam had verbreid en die de liefde en hoogste achting gewonnen had van al zijne landgenooten. De Generaal groette degenen die het digtste bij hem waren met een voorkomen van openhartigheid en goedwilligheid, en hield daarop, fluisterend, eenige woordenwisseling met Mr. FANEY, (waarschijnlijk betrekkelijk de plaats hebbende ceremonie).

Na eene kleine pause werd de order van den optogt aangekondigd, en de gansche menigte verliet de

kamer van den Senaat, in de orde bij 't programma voorgeschreven, gaande door de Rotunda, naar de oostelijke overdekte galerij (*Portico*) van het kapitool, alwaar een ruim en voor deze gelegenheid ingerigt balkon was daargesteld.

DE INWIJDING.

Genaderd zijnde op het plat-form, 't welk over de trappen van het kapitool was opgeslagen en staande in het vol gezigt van de opwaarts starende oogen van, (op 't minst) twintigduizend menschen, vertegenwoordigende iederen Staat en Territoir der Unie, sprak de President zijne bewonderingwaardige Inwijdingsrede uit. Deze aanspraak werd met eene buitengewoon indrukmakende stem: en menig gedeelte, met bijzondere helderheid en klem uitgedrukt, ontlokte aan de omringende menigte den luiden kreet van toejuiching.

Zoodra als de algemeene juichtoon, die het eindigen der aanspraak vergezelde, was gestild, werd de eed *„van de ambtsverpligting als President der Vereenigde Staten getrouw te vervullen en naar al zijne vermogens de constitutie te bewaren, te beschermen en te verdedigen*, met de gewone daaraan verbondene plegtigheid afgelegd.

Nu werd de President als 't ware overstroomd met gelukwenschingen, waarin de chef-regter FANEIJ en ex-president POLK de voorgangers waren.

De salvo's van 't geschut kondigden het einde der ceremonies op het kapitool aan, en onder het herhaald gebulder van hetzelve rigtte de president

en allen die hem omringden, hunnen stap naar de wachtende rijtuigen, welke, geëscorteerd als te voren door Maarschalken en militairen, naar het zoogenoemde *Witte Huis* snelden, ingerigt tot verblijfplaats der opvolgende Presidenten der Vereenigde Staten.

AANKOMST IN HET WHITHE HOUSE.

Gevolgd door eene verbazende massa volks, betrad de President de woning, die hem voortaan tot verblijfplaats strekken zou, en ontving daar, met zijne gewone hoffelijkheid, de begroetingen van eenige duizenden personen, welke in eenen immer oprukkenden trein hem voorbij gingen, reikende iedere lady de hand, — eene ceremonie, met welke het hem, wegens derzelver verbazend groot aantal, niet mogelijk was voort te varen, en dus allen niet voldoen kon.

Het is eene omstandigheid, zoo aangenaam als verwonderenswaardig om te verhalen, dat bij zulk een verbazend gedrang, zoo te voet als te paard en met rijtuigen, geen ongeval hoe gering ook, heeft plaats gehad, waardoor de algemeene vreugde is gestoord geworden."

Het bal in de *City Hall* van *Washington* ter eere van den President, dien avond gegeven, heeft opgebragt eene som van *ƒ* 3000, welke aan de twee weeshuizen der stad geschonken is.

Deze brief is tot eene buitengewone grootte uitgedijd, ik hoop nogtans daarvoor, door zijnen inhoud, bij u verschooning te zullen vinden.

Ik ben enz.



ACHTSTE BRIEF.

JANUARIJ 1850.



"The branch which our fathers planted, under the fostering care of Heaven, rose, extended, invigorated."

GOODRICH.

(De boom, dien onze vaderen geplant hebben, groeit, breidt zich uit en staat dáár krachtvol, onder de koesterende zorg des hemels).

Van de zeven en twintig Staten, waarin Europeanen sedert het jaar 1565, hebben begonnen zich neer te zetten, is het mij gebleken, dat *de helft* het eerst door *Engelschen* is bevolkt, en vandaar dat hunne taal en literatuur hier de algemeene is.

De Franschen bevolkten wel nagenoeg een *derde* deel, doch hebben nimmer een' blijvenden invloed op het nationaal karakter uitgeoefend. Hunne afstammelingen zijn talrijker in *Louisiana* dan in eenigen anderen Staat, en velen van hen spreken thans nog alleen de Fransche taal. De afstammelingen van de Hollanders worden bijna alleen langs de boorden van de *Hudson-* en *Mohawk-rivieren* gevonden. De Duitschers (die reeds vroeg bij duizenden naar Ame-

rika zijn verhuisd) worden meestal in *Pennsylvania*, *Ohio* en *New-York* gevonden. De Ieren zijn bijna overal in de groote steden verspreid; terwijl een aantal Schotten, benevens eene menigte uit de verschillende overige deelen van Europa, hier en elders wordt aangetroffen.

Dat zich uit zulk een mengelmoes een eigenlijk nationaal karakter vormen zou, schijnt moeijelijk te gelooven — en echter heeft de geschiedenis gestaafd, dat de Amerikanen een, geheel van alle natiën der wereld verschillend, karakter bezitten; — een karakter, de hulde waardig van elk verlicht en weldenkend mensch. Dat karakter is alzoo gevormd: dank aan de vrije instellingen van zijn bloeijend Gemeenebest; den onvermoeiden arbeid van wijze mannen, aan opvoeding en onderwijs besteed; waardoor de eerbied voor God, zijne dienst en geboden is aangekweekt. Dit alles heeft aan *den vrijen Amerikaan*, die edele en krachtige houding gegeven, die hem gunstig van vele Natiën onderscheidt en hem voor heerschzucht en laatdunkendheid bewaart. Altijd de zijde van het *regt* kiezende, wijfelt de echte Amerikaan nimmer; — hij is een doodvijand van datgene wat men in 't gewone leven *slenteren* pleeg te noemen. Wat hij eens heeft voorgenomen, zet hij met ijver en kracht dóór, en is onvermoeid in zijn pogen totdat hij in 't eind zijn doel bereikt heeft. Hij heeft een betamelijk gevoel van eigenwaarde, zeer verschillend echter van den terugstootenden trots van een' Engelschman. Hij zou zijn hoed niet afligten voor een Prins, met goud en ordelinten overladen, indien het een slechthoofd ware — maar

hij buigt zich gaarne ter vereering van een man van wezenlijke verdiensten. Er is een nationaal gevoel, een gevoel van eigenwaarde, 'twelk de Amerikanen als volk kenmerkt en aan hooghartigheid grenst [1]), doch daarmede is goedwilligheid verbonden. Bewogen door den toestand van eenen ongelukkige, voor wien gij zijne hulp inroept, spilt hij niet één enkel woord, om het voorwerp van zijn mededoogen te beklagen, maar tast zwijgend in zijne beurs, en is, eer gij gezien hebt van wat waarde de gift is, die hij u in de hand drukte, reeds verdwenen. Zonder eenige bijzondere pligtpleging onder mannen, is de Amerikaan, in zijne hoffelijke onderscheiding van het vrouwelijk geslacht, een voorbeeld voor *alle* natiën. Daarom kan zich een Amerikaan, die Europa bezoekt, niet begrijpen, hoe aldaar een vrouwelijk wezen (al is zij dan ook van den minderen stand) tot harden veldarbeid kan verwezen worden; — evenmin hoe een schipper van een binnenvaartuig rustig aan het roer kan zitten, terwijl eene vrouw, aan eene lange lijn, even als een paard, het vaartuig voortsleept.

Wat nu de teedere sexe zelve aangaat — de vrou-

---

[1]) Kenmerkend is te dien opzigte 'tgeen F. VON RAUMER mededeelt (*De Vereenigde Staten van Noord-Amerika*, D. II, bl. 336). „Toen eens bij eenen optogt in de straten een groot gedrang was, eenige heeren zeiden: „maakt plaats, want wij zijn *afgevaardigden des volks*," antwoordde men: „maakt gijlieden plaats, want wij zijn het *volk zelf*."

Dat dit te ver is gedreven, blijkt bij de opmerking, dat men bij 't volhouden van het laatste, het gansche denkbeeld van Volksvertegenwoordigers vernietigt, en die dan missen kon. S.

wen zijn niet minder vlug van begrip en helder van oordeel; zij zijn vrij en levendig in den dagelijkschen omgang, terwijl zij zorg dragen, dat 't niemand ooit in zijn gedachten komen kan om zich ten haren opzigte te gemeenzaam te gedragen. Zij beminnen grootheid van ziel, mannelijke vastheid en moed, en zijn daarom steeds met hart en hand gereed om voor den held, die 't vaderland kloekmoedig verdedigde, een' laauwerkrans te vlechten. Gevoelig van hart, zijn ze vaardig om de tranen van ongelukkigen of beroofden te droogen [1]). Wilt ge één voorbeeld uit velen? In een naburig gehucht, *Milneburg* geheeten, ontstond onlangs een' hevige brand, welke in weinige uren nagenoeg het geheele gehucht in den asch legde. *Milneburg* aan de boorden van een vischrijk meir gelegen, is, behalve het *Badhuis* en twee of drie mindere ververschingsplaatsen, nagenoeg alleen door visschers en eenvoudige menschen, die van hunnen dagelijkschen arbeid leven, bewoond. Hunne woningen zijn ligte houten huizen, welke bijna allen, als in een oogenblik, door de snel voortwoedende vlammen, reeds vroeg in den morgenstond, werden verteerd. Ofschoon er hier in Amerika honderd malen in één jaar brand ontstaat, waarbij tienmaal meer waarde te loor gaat, zoo was desniettegenstaande bij dit ongeval ieders harte meer bewogen, daar het op ééns een aanmerkelijk aantal personen

---

[1]) Dit alles wat onze Schrijver van het Amerikaansche karakter, de hoedanigheden der vrouwen en den omgang der beide seksen verhaalt, vindt men bevestigd bij BAIRD, D. II, bl. 389 vv.

S.

van *alles* beroofde en in grooten rampspoed stortte! — van de naaste stad toog men er in menigte heên, om het treurtooneel te aanschouwen — en, te helpen.

Op staanden voet vereenigden zich dertig aanzienlijke mannen, en bragten door voorbeeld en invoed in weinige dagen een fonds bijeen, waardoor alle tranen konden gedroogd en de huizen herbouwd worden. Het was in den namiddag van den dag van *Milneburg's* ramp, dat ook eenige dames zich aldaar bevonden. Met aandoening aanschouwende de nog rookende puinhoopen van het bijna geheel vernielde dorp, waren zij getuige van een schouwspel van dierlijke teederheid, die allen, doch inzonderheid de moeders onder haar bijzonder trof. Bij het woeden der vlammen was een jong kalf van hare voedstermoeder afgeraakt [1]) en, staande tusschen twee brandende huizen, stierf het door de onuitstaanbare hitte. Kort nadat de vlammen het onnoozele dier hadden gedood, vondt de moeder haar jong weder; en, schoon zwart en eenigzins misvormd, herkende zij het terstond. Uren lang stond zij over hetzelve, starende met haar groot, ernstig oog op den halfverbranden klomp, en haar klagend geloei, drukte hare smart uit met welsprekendheid, die ik vergeefs zou trachten te beschrijven. Men kon haar niet verdrijven van het voorwerp harer droefenis, en zij wekte deelneming bij allen die het zagen. Ook de bovengenoemde ladies waren tot tranen toe geroerd; —

---

[1]) Men neemt hier, zoo als zulks in Holland gewoonte is, het kalf *niet* van de koe af.

doch zij lieten het niet bij tranen, zij vereenigden zich en kochten voor hoogen prijs een jong kalf, zoo veel mogelijk gelijk aan dat, wiens dood de oorzaak hunner bemoeijing was; huurden in de nabijheid een' kleinen stal, waar beiden ten haren koste zouden gevoed en verzorgd worden, tot dat huis en stal van den eigenaar weder zouden zijn opgebouwd.

Zoogenaamde fijngevoelige of poëtische vrouwen zouden in plaats van een kalf te koopen, geschreid en gejammerd of den volgenden dag eene Elegie op de moederliefde gemaakt hebben. — Welke der twee soorten verdient 't meest onzen bijval?

De ongemeene groeikracht die men alom in de nieuwe wereld aantreft, beantwoord de vraag, waarom de Amerikanen (zoowel vrouwen als mannen) algemeen grooter van persoon zijn dan over 't geheel de bevolking van Europa. De bewoners van den Staat *Kentucky* overtreffen te dezen opzigte nog die van al de andere Staten; zoodat men een *Kentuckiaan* overal gemakkelijk kan onderkennen. — Gebrekkige of mismaakte menschen worden hoogst zeldzaam onder de Amerikanen aangetroffen. De kinderen worden van hunne geboorte af, niet ingebakerd en vastgekluisterd, maar los en vrij gekleed alsof ze reeds een halfjaar oud waren. Meestentijds wordt het hoofdje geheel bloot gelaten (vooral in de Zuidelijke en Westelijke Staten) en dagelijks brengt men het wichtje in de open lucht, dat al dadelijk zóó begint te groeijen, dat gij een kind van drie jaren voor een van vijf, en een meisje van 15 jaren voor eene huwbare maagd zoudt aanzien.

Er is niets vreemds in, als men hier een knaap van acht jaren, als een welbedreven ruiter een moedig ros ziet bestijgen, en, in vollen ren in één oogwenk uit het gezigt verdwijnen. Hebt gij dienzelfden knaap vóór u — hij ziet u vrij en onbedeesd in 't aangezigt; en aan de beantwoording uwer vragen blijkt het u aldra, dat hij helder van hoofd, vlug van bevatting is en ook veel meer verkregen kennis bezit dan gij verwachtte. Vreemd aan hetgene men vrees noemt, ontwikkelt in voorkomende gevallen een 12jarige Amerikaan een' persoonlijken moed, die u zou verbazen — ja hij schijnt bij voorkeur naar zulke verrigtingen te haken, welke van gevaar verzeld gaan.

Geheel ongegrond is de meening: „dat men in beschaving hier nog zeer ten achteren is."

Eene eenvoudige mededeeling van de middelen die hier ter volksbeschaving gebezigd worden, zal u van zelve doen zien, in hoeverre men hierin regt oordeelt of mistast.

Men heeft, wat het onderwijs en de opvoeding der jeugd betreft, in de laatste twintig jaren reuzenstappen gedaan: de Gewestelijke besturen wedijverden in het oprigten en verbeteren van *Algemeene Vrijscholen*, waar rijk en arm, zonder onderscheid, gebruik van maakten, als strokende met het denkbeeld van gelijkheid in burgerlijke voorregten. Deze scholen zijn ruim en luchtig en geheel voor het oogmerk gebouwd. In verschillende vertrekken afgedeeld, wordt aldaar door geëxamineerde en bekwaam bevondene onderwijzers, doelmatig klassikaal-onderwijs gegeven. Eenmaal 's jaars wordt er examen gehouden,

waarna, in het warme jaarsaisoen, aan meesters en leerlingen weinige rust geschonken wordt.

Reeds in 1840 was het aantal dezer lagere scholen tot 47,209 gestegen en sints dien tijd tot ongeveer *vijftig duizend* vermeerderd. Zoo is het getal der eenigzins hoogere scholen (hier *Grammar-Schools* en *Academies* geheeten) thans tot over de 4000 opgeklommen; en dat der *Hooge Scholen* (*Universities* en *Collegies*) bedraagt niet minder dan 231.

Uit al deze gezamenlijke bronnen worden meer dan drie millioen kinderen en jonge lieden gelaafd, 'twelk hen in staat zal stellen om de plaats, die zij naderhand in de maatschappij te vervullen hebben, niet tot oneer te verstrekken.

En opdat de gewoonte der vaderen, *om ieder goed of belangrijk werk,* „in den naam des Heeren" *te beginnen,* bij de kinderen zoude bewaard blijven, worden *alle scholen,* zoodra het uur tot den aanvang heeft geslagen, geopend, met het zingen van een gepast Gezang; vervolgens leest de onderwijzer een hoofdstuk uit Gods woord; waarna hij zich met al zijne leerlingen in een gemeenschappelijk gebed vereenigt — den zegen des Allerhoogsten afsmekende *over het werk van den dag.*

Onder de verdere middelen ter bevordering van kennis en beschaving bij het opkomend geslacht, mogen ook de menigvuldige *boekerijen* (*public librarys*), die allerwege worden aangetroffen, geteld worden. Men heeft den toegang tot dezelven, niet alleen voor een ieder opengesteld; des avonds 't gebouw met gaz-lampen verlicht en in den winter verwarmd; — maar zelfs elk burger der stad in de gelegenheid

gesteld, om voor zeer weinige dollars in 't jaar, zich als lid te doen inschrijven, waardoor hij het regt bekomt om voor 8 of 14 dagen een boek met zich te nemen — waardoor een geheel gezin in 't zelfde voorregt deelt.

De ondervinding heeft bewezen, dat het nut, 'twelk deze Bibliotheken op die wijze aanbrengen, onberekenbaar groot is.

Er zijn in de Vereenigde Staten *zeshonderd vier en negentig* zulke openbare boekerijen; waarvan die, welke de bibliotheek van 't Congres is geheeten, de kostbaarste van allen is, en een groot aantal werken van aanmerkelijke waardij bevat.

Frankrijk alleen heeft een grooter aantal (241) van publieke bibliotheken, dan alle andere landen van Europa; doch blijft ver beneden dat der Vereenigde Staten; ofschoon waarschijnlijk 't getal van *boekdeelen* in *iedere* Boekverzameling over 't algemeen grooter zijn zal, dan dat der Amerikaansche boekzalen.

Men heeft ook in Holland schoone algemeene bibliotheken; doch deze zijn meestal de Sanctuarien der geleerden, of van hen die 't wanen te zijn; en de doorreizende Engelschman gaat dezelve bezoeken, omdat ze in zijn reisboekje staan aangeteekend onder „de dingen die hij moet gaan zien." Men zegt wel, „ze staan voor een ieder open;" doch eigenlijk heeft het algemeen er geen toegang. Duizende boeken staan er op de planken dezer Boekerijen, die nimmer worden aangeraakt, dan alleen door de hand van den bediende, wien het afstoffen der boeken is aanbevolen. — Welk soort van boeke-

rijen of lees-inrigtingen zou nu tot de *algemeene* beschaving 't meest bijdragen [1]?

„Ja maar" — zult gij zeggen: „men heeft hier voor die klasse van menschen welke geene boeken hebben, de Leesbibliotheken van *'t Nut van 't Algemeen.*" Dat is zoo, maar het naargeestige, ja armelijke voorkomen, dat die inrigtingen meestal hebben, en de verpligting die aan de gegadigden is opgelegd, om op een bepaald tijdstip ter wisseling der boeken te verschijnen, is meer geschikt om de menschen af te schrikken dan aan te lokken. Het komt mij, nadat ik die inrigtingen gezien heb, voor, alsof er voor die *Nut van 't Algemeen-bibliotheken* geschreven stond: *voor de Armen.*

Hier kan men *ten allen tijde* eene bibliotheek binnentreden en vragen om 't boek dat men begeert; de bibliothekaris (geadsisteerd door een of twee klerken), is van den morgen tot den avond op zijn post, waarvoor hij behoorlijk wordt gesalariseerd. Het *algemeen*, het *volk*, is dus hier de hoofdpersoon, en wordt dus ook als zoodanig behandeld.

Waar is de oorzaak, dat het met al zulke dingen hier anders dan elders geschapen staat, anders te zoeken dan in het algemeen toepassen der grond-

---

[1]) Des schrijvers oordeel is hier wel wat partijdig en onjuist. Niet overal zijn die door hem genoemde Leesbibliotheeken zoo ingerigt. Daarenboven zijn er menigvuldige gelegenheden in de steden, ja zelfs op 't platte land, om voor weinig geld lectuur voor zijnen smaak te vinden. Voor 't volk wordt er nog al wat gedaan en worden doelmatige geschriften gratis verspreid. De leiding van den smaak des volks is echter eene moeijelijke taak, die nog niet genoeg behartigd wordt. S.

beginselen waarop de milde en vrije constitutie van dit Gemeenebest berust. Zij gedoogt geene eigendunkelijke Alleenheersching; evenmin adeltrots en onderdrukking; waaruit volgt dat zij geen scherpe grenslijn wil getrokken hebben tusschen menschen van gelijke beweging en die op gelijke voorregten aanspraak hebben. Den schoenmaker of handwerksman, die des avonds de boekenzaal (een der prachtige zalen van het Stadhuis) instapt, zal, met even dezelfde vaardigheid 't verlangde boek worden ter hand gesteld als aan den Notaris, Predikant of Doctor, die terzelfder tijd met hem is binnengetreden.

Even zoo min bestaat hier zulk eene grenslijn als in Europa tusschen den koopman of winkelier en zijne onderhoorigen; en het woord *knecht* wordt in het woordenboek van een Amerikaan niet aangetroffen. Meent gij, dat daardoor menig koopman of fabrikant zich ook rijkelijk over den hoogen toon zijner klerken zal te beklagen hebben — dan vergist gij u. Juist de vrije toon en omgang die hier bestaat tusschen heer en bedienden, verwekt bij den laatsten als van zelve eene hartelijke zorg voor de zaken en aangelegenheden des anderen, welke bij de knechtelijke onderwerping en onderdanigheid in Europa, niet kan verwacht worden. Zie zelve rondom u, en gij zult u bij het intreden in een Europesch handelshuis nimmer vergissen in den persoon van patroon en bediende. Het air van meerderheid en gewigt des eenen, de buigzaamheid en het letten op 's meesters wenk, tot zelfs de grovere stof van 't kleed des anderen, laten u geen twijfel over [1]).

[1]) Dit is minder van toepassing op ons vaderland, waar toch

De handelaar beschouwt hier zijne *klerken* (dit is de algemeene naam aan *alle emplooi*, 't zij hoog of laag, gegeven) niet als menschen, die hij als zoo vele knechts gehuurd heeft, en dus die hij, omdat hij ze betaalt, kan behandelen naar zijn luim en bevelen wat hem gelust; maar hij ziet in hen die onontbeerlijke helpers, buiten welke hij zelve niet in staat zou zijn, om te doen, wat hij nu vermag; en hij aarzelt niet om te erkennen, dat hij buiten de krachtdadige hulp zijner klerken zich over zulke winsten niet zou kunnen verheugen, als het einde des jaars hem bewijst, dat hij werkelijk heeft behaald; en een ongevergd bewijs zijner dankbare tevredenheid is het aangename loon voor verdienste, ijver en trouw.

De elders zoo algemeene naijver of broodnijd bij menschen van hetzelfde bedrijf wordt hier slechts zeldzaam, ja bijna geheel niet aangetroffen; vandaar dat vele handelaren van dezelfde soort, of winkels van denzelfden aard, digt bijeen, ja naast elkander worden aangetroffen, waarvan de vreedzame bezitters als broeders zamen wonen [1]). Niet alles is hier echter te dien opzigte in 't reine.

---

nog iets van den ouden Republikeinschen geest is overgebleven; maar het geldt meer en bovenal *Duitschland*. S.

[1]) VON RAUMER t. a. pl. bl. 333 die sterk partij trekt voor den Amerikaan, kan intusschen niet ontkennen, dat de rijke kooplieden met de kleine kramers niet gezellig verkeeren, maar de laatsten zien het welgemoed aan, en benijden de rijkeren niet, terwijl zij zich ook in hunnen kring vrij bewegen. Somtijds komen zij toch met elkander in aanraking en er bestaat geen onderscheid. Op stoombooten, in logementen, diligences en spoorwagens heeft geene afscheiding in klassen plaats. S.

De eerste blanke bewoners, die zich in dat gedeelte der Vereenigde Staten, wat thans de *New-Engeland-Staten* wordt genoemd, hadden nedergezet, zagen zich door de gedurige onverwachte aanvallen der Indianen gedrongen, om zelfs in het gaan naar de kerk zich van geweer en wapen te voorzien, ten einde niet alleen zich zelven maar vooral ook vrouw en kinderen te beveiligen of te verdedigen.

Ik kan niet zeggen of dit welligt den grond gelegd heeft dat de Amerikaan niet alleen op zelfverdedigen bedacht, maar spoedig gereed is om de minste beleediging op eene krachtige en bloedige wijze te wreken. Het tweegevecht (zoo vaak uit het dwaas en verkeerd begrip van eer geboren) valt hier nog maar al te dikwijls voor; ofschoon ik er moet bijvoegen, dat het getal jaarlijks afneemt, naarmate de godsdienstige beschaving meer veld wint.

Ik ben, enz.

NEGENDE BRIEF.

NOVEMBER 1850.

De waarheid zal u vrij maken.
JOH. VIII: 32b.

Aan alle godsdienstige gezindheden, van welken naam ook, wordt in de Vereenigde Staten door de grondwet volkomen vrijheid verzekerd. Het Gouvernement heeft in de Kerk niets te bevelen [1]) doch verleent daarentegen ook tot het bouwen van kerken of het bezoldigen van Leeraars geene bijdragen. Elke gemeente zorgt voor zich zelve, sticht haar eigen kerkgebouw en bezoldigt haar eigen leeraar.

Hoewel er dus eigenlijk hier te lande geen heerschende godsdienst bestaat, mag dit Gemeenebest nogthans met regt „een protestantsch land" genoemd worden.

---

[1]) Uitvoerig en naauwkeurig is vooral hierover BAIRD t. a. pl. D. I. boek 3, bladz. 218—281. — Hij bewijst, dat de scheiding tusschen Kerk en Staat van zelve is voortgevloeid uit de constitutie, maar dat de Regering eene moederlijke Regering is. S.

De protestantsche kerk is hier in eene menigte *Gezindheden* van verschillende benamingen verdeeld: want behalve de *Presbyterianen*, *Episcopalen* en *Baptisten*, welke het grooter deel uitmaken, vindt men nog vijftien anderen, als: *Lutherschen*, *Hollandsch-Gereformeerden*, *Mennonisten*, enz. Deze bezitten te zamen niet minder dan ruim *dertig duizend* kerken, waarin door nagenoeg een gelijk aantal leeraars gepredikt wordt [1]).

Het getal der Roomsch-Katholijke kerken is één duizend en drie en zeventig, waarin door 1081 geestelijken de dienst verrigt wordt [2]). Hier en daar

---

[1]) Volgens BAIRD t. a. pl. D. II Bijlage 2 en 3 bl. 385—390, beloopt het Evangelisch gedeelte der bevolking ruim 23 millioen zielen, en is er omtrent ééne kerk voor 500 zielen. — Er zijn in Amerika ook zoogenaamde onevangelische kerken, waartoe men brengt de *R. Katholieken*, de *Unitariers*, *Universalisten*, *Swedenburgianen* en *Tunkers*. In de laatste rei staan de *Rappisten*, *Shakers*, *Mormonieten*, *Deïsten*, *Socialisten*, *Fourrierristen*. S.

[2]) Hiermede stemt BAIRD, die de opgave der R. Katholieken naar hunne eigene bladen mededeelt, overeen. D. II bl. 218—234. Hun getal zielen was in 1846 ongeveer 1,300,000 zielen. Dat het Katholicismus in Amerika geen opgang maakt, maar kwijnt, kan blijken uit eene opgave in de *Ultramontaansche Tablet* 1852, waarin een N. Am. Priester het resultaat zijner onderzoekingen mededeelt.

Katholieke emigranten uit Europa 1825—1852,	2,250,000.
Katholieke bevolking 1840	1,200,000.
Aanwas door geboorte van 1840—1852	500,000.
Overgangen tot het Katholicismus	20,000.
	3,970,000 totaal
Werkelijk getal	1,980,000
Verloren zielen	1,990,000.

Volgens den Katholieken Herald 1851 hebben zij 1307 Priesters en 1245 kerken.

worden ook Joodsche Synagogen aangetroffen; doch ik ben niet in de gelegenheid geweest om wegens derzelver aantal met juistheid onderrigt te worden.

Hier rijst misschien de vraag bij u op: „Hoe zijn de Amerikanen zulk eene *Protestantsche natie* geworden?" Eenige weinige historische herinneringen zullen deze vraag beantwoorden — en te gelijkertijd Gods voorzienigheid zigtbaar doen uitkomen in de leiding dezer natie, van hare eerste vorming als bewoners van Noord-Amerika, tot op heden.

In het jaar 1493, één jaar na de ontdekking van Amerika, gaf de Paus van *Rome*, geheel Noord-Amerika, als eene bezitting aan de Spaansche kroon. Tusschen 1510 en 1540 rustte Spanje vier verschillende Expeditiën uit, ten einde het land te bebouwen en het zendelingswerk voor de Roomsche kerk met kracht te beginnen en voort te zetten. Doch de eene achter de andere viel ongelukkig uit. De laatste en belangrijkste was onder HERNANDO DE SOTO. Hij was een geacht edelman, de medgezel van PIZARRO in de verovering van *Peru.* Met een gezelschap van negenhonderd man, prachtig uitgerust, landde hij in *Florida,* in 1539, en drong de wildernis door tot dáár waar thans de westelijke grensscheiding van *Arkansas* is. Hij was waarschijnlijk de eerste blanke, die de Mississippi-rivier aanschouwde, en ook de eerste Europeaan die in hare rustelooze golven zijn graf vondt. Het grootste deel van zijn prachtig gevolg verging door de wreedheden der Indianen, en nooit te voren gekende ziekten. Alle opvolgende pogingen van Spanje, om op deze hare overzeesche bezittingen en koloniën de Roomsche godsdienst in te

voeren, leden schipbreuk. God had dit land, gedurende tien eeuwen van pausselijke overweldiging in Europa, bewaard tot een beter einde, dan om 't ten laatste ten prooi te laten aan heerschzucht en bijgeloof.

In het begin der 17[de] eeuw begonnen Frankrijk en Engeland beiden Kolonies te planten in het Noorden en Oosten. De Franschen eischten het bezit van het noordwesten als een deel van *Canada.* CHAPLAIN bestuurde eene Kolonie op *St. Lawrence* en vestigde *Quebec* en *Montreal.* Hij gebruikte Jesuiten-priesters om zich met de Indiaansche stammen te bevredigen en om dezelve te bekeeren; en in 1634 waren zij de wildernis doorgedrongen tot de straat van *St. Mary* en den zuidelijken oever van het meir *Superior.* „Geene rivier werd er opgevaren," zegt een der oudste Amerikaansche historie-schrijvers, „geen kaap in bezit genomen, of een Jesuit ging vooruit en baande den weg." Deze onderneming-zuchtige orde schonk aan de Kolonies al de sterkte die zij bezaten, en strekten hunnen invloed westwaarts tot aan de Mississippi uit. Doch de Voorzienigheid was magtiger dan de zendelingen van Rome en beperkte hen door de vijandelijkheden der Indianen en door Hollandsche en Engelsche jaloerschheid, waardoor hen het verder indringen, beneden de meiren, belet werd.

In 1673, zochten MARQUETTE, het hoofd der zending te *Mackinaw* en JOLIET, een koopman te *Quebec,* de Mississippi-rivier op, omtrent welke de Indianen hun hadden onderrigt en welke zij meenden, dat zich in de Stille Zee ontlastte, hopende,

dat zij een' nieuwen weg naar China vinden zouden. Zij gingen eerst de Fox-rivier op en daalden vervolgens langs de *Wisconsin*-rivier naar de *Mississippi* af, en langs deze nog elfhonderd mijlen nederwaarts tot aan den mond van de *Arkansas*-rivier en keerden ten slotte, langs de *Illinois*-rivier en het meir *Michigan* terug. Geheel *Canada* was vervuld met blijdschap over den (vermeenden) aangewonnen nieuwen weg naar China!

In 1678 bereikte LA SALLE, uitgegaan zijnde om den mond van de Mississippi te ontdekken, gelukkiglijk de golf van *Mexico*, en nam in naam van zijnen Koninklijken Zender, plegtig bezit van het Landschap, dat hij ter eere van zijnen Koning *Louisiana* noemde. — De Franschen en de dienaren van Rome's stoel drongen als 't ware hand in hand de Mississippi-valei binnen. In 1684 zocht LA SALLE andermaal naar den mond van de Mississippi, doch van den zeekant; en wel aan het hoofd van eene vloot van vier schepen met een genoegzaam aantal soldaten en priesters; doch de poging om hier eene volkplanting te vestigen werd door de hand der Voorzienigheid alweder verijdeld. Zij verloren hunne berekening; één der schepen verging; en eindelijk landde men in *Matagorda-baai* in *Texas*. Na een jaar tijdsverloop, gedurende 't welk men allerlei ongemakken te verduren had, ondernam LA SALLE met twintig man, den togt door bosschen en moerassen ten einde de verloren rivier weder te vinden; — doch hij werd door één zijner eigene manschappen onderweg gedood; en zoo liep de verbazende onderneming, om de altaren van de Roomsche

kerk langs de boorden van de Mississippi te stichten, op *niets* uit [1]).

Intusschen was Gods hand bezig een uitgezocht volk in Engeland (langs den weg van lijden en van beproeving) voor te bereiden en aan te gorden om op *dit* vaste land van Amerika de grondslagen te leggen voor het nieuwe rijk van een vrij volk! — In 1608 werd de kolonie in *Virginia* gevestigd; en in 1620 landden de Pelgrims te *Plymouth* [2]). Ten opzigte van het klein begin, den voortgang en bloei dezer Kolonies, heb ik u reeds een en ander medegedeeld in mijne korte schets, die ik u van al de Staten vroeger gegeven heb. Ik heb dus niet noodig u deswegens iets te herhalen.

Eindelijk vondt het gezifte zaad uit de Oude wereld in de Nieuwe eene voor hetzelve geschikte aarde. Het was als de *„handvol koorn in 't land op de hoogte der bergen; waarvan de vrucht zal ruisschen als* (de ceders van) *de Libanon.*"

Naarmate de Engelsche koloniale magt aangroeide, zocht Frankrijk de hare te versterken in hare bondgenootschappen en hare verdedigingsmiddelen. Een keten van forten strekte zich van *Canada* tot in de *Mississippi*-valei uit. Een wreedaardige oorlog woedde langs de *Alleghanies*, tusschen de Franschen met de Indianen ter eenre — en Engeland met de Kolonies ter anderer zijde, tot dat, in 1763, de Voor-

---

[1]) Wij kunnen niet nalaten, om aan den moed en de volharding dezer lieden hulde toe te brengen. Het was toch godsdienstijver, die hen drong. S.

[2]) Zie de 4e Brief pag. 61 en 3e Brief pag. 35 enz.

zienigheid in één enkelen slag in de vlakten van *Abrahim* te *Quebec* het geschil beslistte, de *Canada's* aan Engeland toewijzende, en daardoor het geheele land, behalve *Louisiana* en *Florida*, onder bescherming van de grootste Protestantsche Mogendheid in de Christen-wereld, plaatsende.

Bij het einde van den omwentelings-oorlog, trad 't Gouvernement der Vereenigde Staten bij verdrag in al Engelands regten, betreffende het grondgebied, met uitzondering van de *Canada's* en *Nova Scotia.*

In 1803 kochten de Vereenigde Staten van Frankrijk het verbazend groote Grondgebied *Louisiana*, 't welk zich uitstrekte van de *Mississippi* tot het *Rots-gebergte* [1]), en van de *Golf van Mexico* tot aan de meiren *Superior* en *Michigan.* Aldus eindigde de heerschappij van Frankrijk in Noord-Amerika.

Het Mississippi-dal was derhalve voor den Oceaan geopend; en de steeds vermeerderende stoombootvaart bevorderde het zich neërzetten van honderde huisgezinnen op deszelfs vruchtbaren grond, en even daardoor, deszelfs ontwikkeling en bloei.

In 1821 stond Spanje *Florida* aan de Veréénigde Staten voor vijf millioen dollars af; en de Pausselijke magt hield, sinds dien stond, in Amerika (zoo ik hoop voor altoos), op!

Het is niet noodig om zich in bespiegelingen te verdiepen, welke de gevolgen voor dit Land zouden geweest zijn, ware hetzelve onder Spaansch- of Fransch-Pausselijk gezag gebleven. Helaas, de tegen-

---

[1]) Rockey mountaint; zie 5e Brief bl. 116.

woordige staat van *Mexico* en *Oost-Canada* is de duidelijke, doch treurige verklaring wat de verzengende invloed uitwerkt van bijgeloof en priesterdwang, waarvan Gods Voorzienigheid deze *Staten* heeft bevrijd. De vergelijking van het openbaar karakter en de verhouding der Vereenigde Staten met de naburige Provinciën en Gemeenebesten, zal gewis op elken onpartijdigen beschouwer den diepsten indruk maken.

Hoe wonderbaar zijn de bestellingen der Voorzienigheid! hoe heerlijk hare uitkomsten! In dat licht de Geschiedenis van Amerika's Vereenigde Staten lezende, zal men duidelijk zien, dat de elkander opgevolgde oorlogen, verdragen en grondaankoopingen, gedurende een tijdvak van drie eeuwen, (sedert de eerste ontdekkingen door Spanje, Frankrijk en Engeland), zijn bestuurd door eene Goddelijke hand, ten einde *dit land* van de pauselijke heerschappij te bevrijden: waarvan het bestuur, onder Gods leiding, zou worden toevertrouwd aan eene groote, vrije en *Protestansche natie!*

Zulk eene taak kan nimmer op de regte wijze worden volbragt, dan door Gods woord in ieders handen te stellen; door het zuiver Evangelium van JEZUS CHRISTUS, aan alle menschen te prediken; en door gepast gebruik te maken van allerlei middelen ter verbreiding van de ware leer der zaligheid. Langs dezen weg alleen zullen het pausselijk oppergezag — de vijandigheid van 't ongeloof — staatkundige volks-verleidingen, en domme onverschilligheid, overwonnen of verstrooid, en Noord-Amerika's vrije instellingen altoosdurend gemaakt worden.

Ik durf hier gerustelijk bijvoegen, dat men deswegens van de toekomst alles goeds verwachten mag. Waar wordt met meer ernst aan de verspreiding van den Bijbel — aan het Zendelings-werk — aan de uitdeeling van Traktaatjes en andere geschriften, gearbeid, dan hier?

Niet lang geleden heb ik 't laatste jaarlijksch Rapport van *vijftien* dergelijke Godsdienstige en menschlievende Genootschappen in handen gehad, van welke de jaarlijksche ontvangst ver over een millioen dollars [1]) bedroeg. — Op eenige der voornaamsten van dezelven wil ik later terugkomen en u een en andere bijzonderheden mededeelen.

Hoezeer men gewoon is hier zijne beurs te openen voor dergelijke inrigtingen, blijkt uit eene groote menigte uiterste-wil's beschikkingen, gemaakt door menschen die meestal reeds gedurende hun leven veel gedaan hadden. Met geen omhaal of loftuitingen wordt zulks in het openbaar vermeld. Zoo las ik bij voorbeeld de volgenden in een der Nieuwspapieren: „Het Amerikaansch Bijbel-Genootschap heeft een legaat van 6000 dollars ontvangen bij den dood van RUFUS POWERS, van Elfield, *Massachusetts.*" Alsmede: „Wijle ABRAHAM G. THOMPSON van *New-York*, heeft nagenoeg 200,000 dollars nagelaten, voor de navolgende weldadige Genootschappen, als: Voor het Bijbel-Genootschap 30,000 dollars, Traktaat-Genootschap 30,000 dollars, Inlandsch Zendeling-Genootschap 20,000 dollars, voor 't Genootschap voor Kolonisatie 20,000 dollars, voor dat van Op-

[1]) De juiste som is 1,040,518,00 Sch.

voeding 20,000 dollars, voor de Buitenlandsche Zendelingen 20,000 dollars, voor 't Instituut van Doofstommen 20,000 dollars en voor dat der Blinden 20,000 dollars."

Een ander was in dezer voege: "Mr. JOHN HOFF, een burger van *South-Carolina* en van *Pennsylvania* onlangs in *Philadelphia* overleden, heeft de volgende legaten gemaakt: 3000 dollars aan het *Philadelphia's Bijbel-Genootschap;* 3000 dollars aan het *Methodisten Bijbel-Genootschap* van *Charleston;* 3000 dollars aan het Bijbelgenootschap der Doopsgezinden van *Charleston;* 3000 dollars aan het *Protestantsch Episcopaalsch Bijbel-Genootschap* van *Charleston* en 2500 aan het *Princeton's Theologisch Seminarium.* Hij vermaakte ook nog 10,000 dollars aan de kerk voor de zeelieden (*Marine church*) te *Charleston* en 10,000 dollars aan het Kolonisatie-Genootschap in *Pennsylvania* tot daarstelling eener kolonie voor vrije zwarten in Afrika, tot aankoop van land voor gekleurde personen, aan 'twelk de naam moet gegeven worden van *Distrikt van Hoff.*"

Ik zou deze voorbeelden nog aanmerkelijk kunnen vermeerderen, doch ik weet niet waarvoor zulks nuttig zou zijn. De bovenstaande zijn genoegzaam om u te doen zien, dat dergelijke giften hier niet vreemd zijn, en dat er daarom geen ophef van gemaakt wordt. Toen de vermaarde zangeres JENNY LIND hier was en na duizenden in Amerika voor zich zelve ingezameld te hebben, van tijd tot tijd de geheele opbrengst van een concert aan eene of andere godsdienstige of maatschappelijke inrigting ten beste gaf, galmden de nieuwsbladen haren

lof uit — want van kunstenaars was men zulke vrijgevigheid *niet* gewoon.

De lust en gereedheid om iets, dat goed en van algemeen nut kan zijn, te helpen daarstellen, is als 't ware, in 't karakter van den Amerikaan in geweven; — geen wonder, dat de godsdienstige klassen door hare weldadigheid en haren ijver wonderen hebben verrigt, de hulde van alle Christen-natiën waardig!

Bij eene volgende gelegenheid wil ik u over het *Amerikaansche Bijbelgenootschap*, enz. schrijven.

Ik ben enz.

TIENDE BRIEF.

DECEMBER 1850.



En de heerlijkheid des Heeren zal geopenbaard worden.

JES. XL: 5a.

Alvorens ik u bepaaldelijk over het *Amerikaansch Bijbelgenootschap* ga schrijven, wil ik (als een gevolg van mijn onderzoek deswegens), een kort overzigt over het nut, dat de Bijbelgenootschappen door het verspreiden van Gods woord, in een betrekkelijk kort tijdsverloop hebben gesticht, in weinige regels mededeelen.

Er zijn tienmaal zooveel bijbels gedrukt sedert 't jaar 1804, — toen het Britsche en Buitenlandsche Bijbelgenootschap werd opgerigt — als er ooit hebben bestaan in al de vroegere eeuwen van de wereld te zamen genomen. Deze verklaring is geenszins gegrond op losse gissingen. De bibliotheek van den Hertog van SUSSEX, alwaar nagenoeg van elke uitgaaf des Bijbels sedert de uitvinding der druk-

kunst een exemplaar gevonden wordt, levert de grondigste bewijzen voor de bovengenoemde stelling.

De vertalingen van den bijbel uit het Latijn, Grieksch en Hebreeuwsch, begonnen al spoedig na de uitvinding der boekdrukkunst te vermenigvuldigen. De eene veroorzaakte natuurlijk de andere. Doch het getal van bijbels in de volkstalen bleef nog klein, totdat de bijbel-genootschappen hunnen loop begonnen. Sedert de reformatie tot 1804 waren er slechts tusschen drie en vier millioenen bijbels in omstreeks veertig verschillende talen gedrukt.

De vertaling van den bijbel door Koning JACOBUS bespoedigde deszelfs verspreiding onder het volk, doch in het jaar 1777, toen het drukken eener nieuwe bijbel-uitgave in 't congres ter tafel kwam, berekende men dat er slechts vier millioen gedrukte bijbels in de wereld waren! — Op dien tijd waren er niet minder dan vierhonderd millioen volwassen personen in de wereld, en van dit aantal één honderd millioen belijders van 't christendom. Er bestond derhalve slechts één bijbel voor ieder honderdtal volwassene personen!

Sla nu het oog op 't geen er sints dien tijd met den bijbel is gebeurd.

Het *oude congres* besloot om 20,000 bijbels van Holland, Schotland en elders aan te koopen. In 1781 werd de nieuwe uitgave des bijbels van AITKEN te *Philadelphia* goedgekeurd. Het is nagenoeg sedert de Verklaring der Onafhankelijkheid en allermeest sedert den jare 1800, dat de bijbel-verspreiding met kracht is doorgezet.

En nu, werp een blik op die verspreiding.

Het Britsche en buitenl. Bijbelgenoots.	20,000,000	ex.
〃 Amerikaansche 〃	6,000,000	〃
〃 Britsche depôt in Parijs	2,009,211	〃
〃 Zweedsche Bijbelgenootschap . .	564,378	〃
〃 Nederlandsche 〃 . .	274,733	〃
〃 Frankfortsche Agentschap	701,027	〃
〃 Wurtembergsche Bijbelgenoots. .	464,567	〃
〃 Pruissische 〃 .	1,271,194	〃
De Russische Bijbelgenootschappen .	993,569	〃
Het Bijbelgen. te *Calcutta* (opg. 1811)	491,567	〃
〃 〃 〃 *Madras* (opg. 1820)	462,505	〃

Voorts mag men veronderstellen dat de hier niet opgetelde Bijbelgenootschappen [1]) het geheel getal van verspreidde bijbels zullen brengen op voor 't minst *vijf en dertig millioenen* exemplaren.

Dit alles is gebeurd sedert 1815, waarbij nog valt op te merken dat er gedurende datzelfde tijdsverloop door middel der gewone boekwinkels een aanmerkelijk aantal onder de menschen is gebragt. Daar moeten derhalve voor 't minst twintigmaal zooveel exemplaren der Heilige Schrift in de wereld zijn, in evenredigheid tot de lezende bevolking, als er waren in 1800. En dit is nog niet alles; de Bijbel, thans overgezet in omstreeks *honderd en zestig* verschillende talen en tongvallen, (van welke er *tien* in Afrika en drie aan de Westelijke kust thuis behooren) is het boek der beschaving geworden; zelfs van die barbaarsche volken, tot wien nooit te voren een lichtstraal door de duisternis der onwe-

[1]) Zijnde nog een aantal van *twee en vijftig*.

tendheid, die hen omringde, was heengedrongen. Gewis de Bijbel is een boek voor alle volken!

Reeds vóór het jaar 1816 bestonden er in verschillende deelen van dit gemeenebest plaatselijke Bijbelgenootschappen, welke reeds veel goeds gesticht hadden. Men vondt nogthans, dat, daar er zich geene personen bij uitsluiting aan dit goede werk hadden toegewijd en de benoodigde boeken in boekwinkels moesten aangekocht worden, deze genootschappen nog steeds met vele moeijelijkheden zouden te strijden hebben. Men gevoelde bovendien dat de arm van ieder dezer plaatselijke ligchamen te kort was, om menige afgelegene streek in dit uitgestrekte land te bereiken en dat er geene eigenlijke voorziening was gemaakt, om Gods Woord ook buiten 's lands aan de van dien zegen verstokenen in handen te geven.

Er werd derhalve eene vergadering bijeen geroepen in New-York, ten einde maatregelen voor eene algemeene organisatie te nemen. Deze vergadering, zamengesteld uit afgevaardigden van de bestaande Bijbelgenootschappen en andere vrienden voor de goede zaak, kwamen op den 8sten Mei 1816 bijeen.

Ofschoon hier Christenen bijna van alle namen en uit de verschillende deelen der Unie, in aanraking met elkander waren gebragt, werden hunne beraadslagingen door eene buitengewone eenstemmigheid gekenmerkt. Op den 11den Mei werden de *wetten* en de *aanspraak* aan hunne landgenooten, welke door eene bijzondere commissie waren zamen-

gesteld, goedgekeurd en openbaar gemaakt. In die aanspraak (opgesteld door den eerw. JOHN M. MASON, Theol. doct.) komt onder anderen de volgende paragraaf voor, welke bewijst, welk een edele geest er algemeen heerschte onder degenen, die den grondslag van Amerika's Bijbelgenootschap hebben gelegd.

Na alvorens het eenvoudige maar groote voorwerp wat men voor zich had en de heerlijke uitkomsten die men van hetzelve zich voorstellen mogt, in het licht gesteld te hebben, voegt de spreker er bij:

„Onder zulke indrukken en met dit doeleinde vóór ons, vaders, broederen, medeburgers, is het *Amerikaansche Bijbel-Genootschap* gevormd geworden. Bijzondere gevoelens, partij-vooroordeelen, en sectengeest, werden, volgens de natuur der zaak, geheel uitgesloten. Deszelfs Leden zijn verbonden in *dat*, en in *dat* alleen, 't welk doet ontwaken ieder geheiligd — en uitdooft ieder onheilig grondbeginsel — de verspreiding namelijk van de H. Schrift in verschillende talen, en in een getrouw onderzoek waar dezelve begeert wordt. In zulk een werk, heeft, al wat verheven, goed, achtbaar en waar is, een wijd uitgestrekt doelwit, terwijl secten-geest bekrompenheid en onderlinge naijver geen weg vinden kan om zulks immer te bereiken."

Aan de verwachting van de grondleggers van het Amerikaansch Bijbel-Genootschap, is door de uitkomst, volkomen beantwoord. In al de Staten hebben zich van lieverlede, meer en meer Bijbel-Genootschappen, en Hulp-Genootschappen, (naar

mate van derzelver uitgestrektheid en plaatselijke gelegenheid), gevestigd, dewelke thans tot het onderstaande getal zijn opgeklommen, als:

Maine	24.
N. Hampshire	1.
Vermont	5.
Massasuchetts	38.
Rhode Island	7.
Connecticut	43.
New-York	96.
New-Jersey	39.
Pennsylvania	6.
Delaware	4.
Maryland	12.
Virginia	50.
North Carolina	53.
Georgia	75.
South Carolina	32.
Ohio	116.
Kentucky	58.
Tennessee	83.
Indiana	91.
Illinois	86.
Mississippi	33.
Louisiana	6.
Michigan	31.
Alabama	56.
Missouri	45.
Florida	6.
Arkansas	15.
Transportere . . .	1111.

Transport . . .	1111.
Wisconsin	25.
Jöwa	20.
Texas	13.
en	
Op de Sandwich's Eilanden	2.
	1171.

In de stad New-York, waar het Hoofdbestuur gevestigd is, staat in Nassau-straat, een ruim gebouw 't welk geheel voor de behoefte van 't Bijbel-Genootschap is ingerigt. Daar vindt men de noodige en wel ingerigte bureaux van het Bestuur; de zetterij en drukkerij, papier-magazijn, boekbinderij enz. enz. op eene vrij groote schaal en zóó keurig ingerigt, dat ieder boekdrukker en boekbinder van welk oord der wereld hij komen mag, gaarne den hoed voor deze Inrigting wil afligten.

In nog eenige weinige andere steden, in ver afgelegen Staten, heeft men ook *Bijbel-huizen* daargesteld, ten einde altijd in korten tijd de omliggende streken, in alle tijden des jaars, van bijbels te kunnen voorzien. Zoo is te dezer dagen, bijv. te New-Orleans ook de grond voor zulk een bijbelhuis, door vrijwillige bijdragen, voor 4500 dollars aangekocht, en, eer er een jaar verstreken is, zal een kapitaal gebouw van drie verdiepingen hoog den meerderen godsdienstigen ijver van die steeds aangroeijende stad vermelden.

Het Bijbelgenootschap heeft in het laatste jaar, in niet minder dan *twee en dertig* verschillende talen, uitgegeven een aantal van 209,821 Bijbels en 382,611. N. Testamenten, makende te zamen een *geheel* van

592,432 exemplaren, en sedert de vestiging van 't Genootschap, een *geheel* van 7,572,967 exemplaren.

De rekening van ontvangst en uitgaaf over het laatste jaar, bedraagt niet minder dan £ 277,020,02 met een batig saldo van 120 dollars.

In deze rekening komen onder anderen in de uitgaven de volgende posten voor, welke misschien voor u niet geheel onbelangrijk zullen wezen:

„Aan reizende *Agenten* en Afgezanten naar de hulpgenootschappen . . . . £ 28,204,68.

Tot ondersteuning van de Bijbelvrienden in
China . . . . £ 5,500,00.
Frankrijk . . . . „ 3,500,00.
Sandwich-eilanden . . . . „ 100,00.

Hetgeen door *Agent* hier bedoelt wordt, is welligt niet duidelijk te verstaan dan bij eenige omschrijving zijner werkzaamheden. Gewoonlijk maken veertig of vijftig *counties* [1]) het veld van een' Agent uit. Hij sluit zich overal aan de leeraars en vrienden van Bijbelverspreiding aan; daar het hem onmogelijk is *alle* menschen zelve te bezoeken. Hij kollecteert gelden voor 't B. Gen., doch tegelijk is het zijne bemoeijing om de bijbels van het B. G. zooveel mogelijk tegen betaling te verspreiden, doch dáár, waar de betaling bezwaarlijk vallen zou, ten geschenke te geven. In zoodanige oorden, ver afgelegen van een Bijbel-huis, voornamelijk in 't *Zuiden* en *Westen*, doen de Hulp-Genootschappen slechts zeer weinig dan met den raad en de hulp van den Agent. Hij is derhalve in vele opzigten de middel-

---

[1]) Ik heb vroeger de beteekenis van dit woord gegeven.

persoon tusschen het Hoofd-bestuur en de hulpgenootschappen.

Ik zal niet behoeven te zeggen, dat zulke Agenten, wanneer men daarvoor steeds personen kiest, die dezen post niet alleen met hun' hand maar ook met geheel hun hart waarnemen, van een onberekenbaar groot nut zijn, want door hunne hand wordt het Woord van God gebragt in de op het land en langs de rivieren verspreide woningen en in de hutten der armen. Het zijn *Bijbel-zendelingen* als 't ware.

Het jaarlijksch rapport van het *Amerikaansche bijbelgenootschap* ('t welk een boekdeel van 272 bladzijden in gr. 8°. beslaat) maakt melding van den staat en de werkzaamheden van ieder plaatselijk B. Gen. — Dat van de stad New-York moge strekken om u eenig denkbeeld te geven van den arbeid der plaatselijke genootschappen en van de wijze van verspreiding der H. Schrift:

„Er zijn gedurende 't afgeloopen jaar bezocht 55,549 huisgezinnen, en 5,500 van Bijbels voorzien. Er zijn uitgereikt aan zeevarenden 465 Bijbels; 633 aan militairen; 1,550, in gestichten en gevangenissen; 8,899 aan landverhuizers; 1,878 in Sabbath-scholen; 399 in Hotels; 7,901 aan het Marine-departement, en 7,248 onder de bevolking der stad."

Op aanvragen van de zendelings-standplaatsen bij de *Indianen* — in de *Roomsche landen*, in *Turkijë*, *Syrië*, *Perzië*, *Westelijk Afrika*, *West-*, *Zuid-* *en* *Noordelijk China*, en *de Eilanden in de Stille zee*, is er in behoefte van Bijbels, en Testamenten voorzien.

De Bijbels en Testamenten welke door het Bijbelgenootschap worden gedrukt zijn bijna allen, in *stereotype* gebragt, en daardoor zeer *juist* in taal en spelling; zij zijn op fijn, wit, velin papier keurig net gedrukt, en in allerlei smaakvolle banden gebonden: zoodat men verwonderd staat, als men den prijs van een 18° of 24° Bijbel verneemt, welke naar 't schijnt de waarde van den band alléén niet te boven gaat [1]).

Ik zou een half boekdeel kunnen vullen indien ik u wilde aantoonen het nut, dat Amerika door zijnen ijver in de verspreiding van Gods Woord reeds gesticht heeft. Het bovenstaande zal intusschen voldoende zijn om u te doen erkennen, dat het eene eervolle plaats beslaat in den kring der vrienden van den Bijbel en dezelver verspreiding [2]).

Ik ben, enz.

---

[1]) En toch schrijft BAIRD I 363 „benadeelt het debiet, 't welk het Bijbelgenootschap heeft geenszins den particulieren boekhandel; het is opmerkelijk dat de boekverkoopers (proportioneel naar de berekening) thans meer Bijbels verkoopen, dan voormaals vóór de oprigting des Bijbelgenootschaps," zoo is het ook hier te lande. S.

[2]) Men moet hierbij opmerken, dat de Amerikanen niet zooals over 't algemeen de Engelschen doen, den Bijbel maar verspreiden, maar even gelijk men in Nederland doet, zorgen dat de Bijbel verstaan en gebruikt wordt. Daartoe zijn bekwame colporteurs niet slechts werkzaam, maar de zoogenaamde Bijbelklassen, of onderwijzingen ter verklaring des Bijbels, die schier overal nevens de katechisatiën door de leeraars gehouden worden, bewijzen uitnemende dienst. Zie BAIRD I 340 v. v. S.



Bunkerhill's gedenkzuil. bl. 34.



Het gebouw van 't Tractaat genootschap, in Nassau straat te New-York, uit 't Park te zien. bl. 217.

ELFDE BRIEF.

MAART 1851.



Toont mij uw geloof uit uwe werken.
JACOBUS.

Eene andere proeve, dat 't Amerikaansch gemeenebest een *Protestantsch land* is, en in waren Christelijken zin ijvert voor de godsdienstige verlichting en beschaving van al deszelfs bewoners is het *Amerikaansch Tractaat Genootschap.*

In Nassaustraat nabij het Park in *New-York* daar staat een groot gebouw van 80 voet breed en negentig voet diep en van vijf verdiepingen hoog, 't welk door de milddadigheid van eenige *gentlemen* in New-York werd gebouwd, ten dienste van dit genootschap. Later is hetzelve nog aanmerkelijk vergroot. (Hierbij voeg ik eene afbeelding).

De eerste verdieping wordt gebruikt als magazijn of winkel waar de boeken enz. worden verkocht, en verder verhuurd aan winkels van anderen aard; De tweede verschaft bureaux aan de besturen van

verscheiden weldadige genootschappen, de derde bevat een algemeen magazijn van boeken, tractaten enz., en de bureaux der verschillende afdeelingen des bestuurs; de vierde is de boekbinderij; en de vijfde is de drukkerij. De boekdruk- en *hydrauliek*-persen (waarvan er twintig in werking zijn) en andere werktuigen worden door stoom in beweging gebragt. Het getal der boekdrukkers, binders en verdere personen in dit gebouw werkzaam, is nagenoeg 250; en deze inrigting levert dagelijks niet minder dan 25,000, door het genootschap uitgegeven geschriften, insluitende 3000 boeken.

Het *Amerikaansch Tractaat-genootschap* heeft zijn begin genomen op den 11den Mei 1825; en werd gevormd door eene vereeniging van Christenen van verschillende gezindheden, „ten einde de kennis van onzen Heer JEZUS CHRISTUS, als den verlosser van zondaren te verspreiden, en de belangstelling in levende godsvrucht en echte zedelijkheid te bevorderen, door het verspreiden van zoodanige godsdienstige geschriften, welke de goedkeuring van alle Evangelische christenen verdienen."

Deze eensgezinde vereeniging der volgelingen van één en denzelfden Zaligmaker, is sedert derzelver oprigting zonder eenige stremming blijven bestaan ofschoon hare hoofd-bestuurders, directeuren en agenten uit meer dan twaalf verschillende kerkgenootschappen gekozen zijn.

De uittegeven geschriften worden, volgens derzelver erkende verdienste, uitgelezen door eene commissie van zes leeraren van verschillende gezindheden, uit den grooten voorraad van werken van „beoefe-

nende godgeleerdheid," van de tegenwoordige en vroegere eeuwen, en voorzien in de behoefte van allerlei lezers. Het hoofddoel van *zestien honderd* geschriften, welke de catalogus dezer inrigting vermeld, is: „de vereering van CHRISTUS als een volkomen Zaligmaker, en de regtvaardiging door het geloof alleen door zijne verzoenende offerhande en de noodzakelijkheid van de vernieuwende en heiligende kracht van den Heiligen Geest, in 't gemoed te prenten."

De algemeene verspreiding dezer geschriften (hetzij vrijwillig of tegen betaling) geschiedt door het uitdeelen van Tractaten over allerlei onderwerpen, door middel der hulp-genootschappen, reizende gezanten, predikers voor de zeelieden (op de schepen en in daartoe ingerigte *kapellen*) zendelingen, leeraars en eindelijk door alle christelijk gezinde bijzondere personen.

Er is ook nog een ander middel: de arbeid der reizende agenten of *colporteurs*, dat is: de verspreiding van godsdienstige boeken en tractaten (eerst bij wijze van verkoop en vervolgens door 't uitdeelen als een geschenk) vergezeld van eene gemoedelijk ernstige toespraak en een gebed — 't welk gebleken is, onder den goddelijken zegen, de krachtdadigste en minst kostbare wijze te zijn, om goed te doen.

Het getal *colporteurs* van dit genootschap is van het jaar 1841 tot 1851, van *elf* tot *vijf honderd negen en zestig* aangegroeid; — zij zijn ten deele al de Staten, waaronder ook California, benevens Canada en Mexico doorgetrokken. Het getal der huisgezin-

nen, welke in het afgeloopen jaar zijn bezocht, gaat dat van *vijfmaal honderd en vijf duizend* te boven.

Nagenoeg 452,000 boeken blijken te zijn verkocht en 127,888 aan armen gegeven, benevens eenige millioenen tractaten.

Dat ook, na dit alles, deze inrigting liefdadig naar buiten werkt, wil ik slechts aanstippen met de vermelding, dat het genootschap sedert deszelfs vestiging tot op heden, naar elders heeft overgemaakt de som van *f* 363,794, 't geen door elkander gerekend op *f* 15,000 's jaars neerkomt.

De ontvangst en uitgaaf-rekening over het laatste jaar is *f* 310,618,09 met een batig saldo van 109 dollars.

In deze rekening komt een post voor van *twintigduizend* dollars, voor *buiten 's lands* hulpbetoon.

Er bestaat eene andere weldadige inrigting onder den naam van: *'t Amerikaansch bestuur voor het buitenlandsch Zendelings-werk.* Dit genootschap is opgerigt in 1810 en bekleed geen geringen rang onder de inrigtingen van dien aard in andere landen.

Het genootschap heeft onder deszelfs beheer *vijfentwintig zendingen*, bevattende 104 *Zendelings-standplaatsen*, 163 bevestigde Zendeling-predikers, acht geneesheeren, 238 helpers uit dit land; wordende dit aantal nog vermeerderd door 31 predikers en 100 andere helpers, uit de inboorlingen van de verschillende landen, waar het genootschap-*standplaatsen* heeft gevestigd; makende dus allen te zamen een getal van 540 personen welke arbeiden door de

zorg van 't Bestuur, aan het heil hunner medemenschen.

Het getal der kerken door bovengenoemde *Zendingen* opgerigt en bestuurd is *zeven en tachtig*, bevattende 26000 ledematen, waárvan er 2000 in het afgeloopen jaar zijn aangenomen.

Voor de opvoeding is gezorgd, door zeven Seminarien, voor de opleiding van de inboorlingen tot predikers en onderwijzers, waarin 350 studenten of scholieren geteld worden; 24 kostscholen, bevattende 726 leerlingen; benevens nog 305 vrij-scholen, in welke 9,355 kinderen en jonge lieden worden onderwezen: makende dus het getal van leerlingen, welke onderwijs van de Zendelingen ontvangen, tot *tien duizend vier honderd en dertig* personen.

Zoo zijn er twaalf boekdrukkerijen opgerigt en in werking: welke in het laatste jaar hebben geleverd, in verschillende talen, zes en dertig millioen pagina's; en sedert de oprigting dezer Zendingen meer dan 750 millioen pagina's, „bevattende het woord van Gods vergevende genade." De standplaatsen dezer *Zendingen* (*Missions*) zijn gevestigd in Zuid-Afrika, West-Afrika, Griekenland, Europisch-Turkye, Klein Azië, Sijrië [1]), Persië, verschillende punten in Hin-

---

[1]) Onlangs las ik in een Godsdienstig Nieuwsblad het volgende: LICUT LYNCH, Kommandant der ontdekkings-Expeditie voor de Vereenigde Staten naar de Doode Zee, schrijft: „Aan de kust van Moab werden wij begroet door een gezantschap van *Christenen* van Kerak, het Kirjath Moab in den Bijbel. De vreugde dezer menschen bij deze ontmoeting kende geen palen. Wij verhaalden hen, dat onze vormen van eeredienst verschilden van de hunne. „Wat hindert dat? CHRISTUS stierf voor allen. Gelooft gij niet in Hem?"

dostan en onder de belangrijkste stammen der Indianen.

De jaarlijksche ontvangst en uitgaaf bedraagt ongeveer *tweemaal honderd* en *negentig duizend* dollars. Het hoogste jaar was 318,396:53 Sch.

Het geheele bedrag van het eerste jaar van 't bestaan van dit Genootschap was nog niet volkomen duizend dollars. Wie is er die den kennelijken zegen op den arbeid dezer Christelijke Vereeniging kan loochenen?

Behalve het opgenoemde leggen nog de volgende Kerkgenootschappen ieder voor zich zelven hun gewigt in de schaal; als: 1°. de *Presbyteriaansche Kerk*, welke haar Genootschap vormde in 1807. Het strekt deszelfs armen uit tot in West-Afrika, in Noordelijk Indië, in Siam en in China, en verschaft hulp in de voortplanting der Evangelische Godsdienstleer in de Roomsche landen van Europa.

Het is door de tusschenkomst van dit Genootschap, dat, in de stad *Rome*, den zetel van den Paus, eene kapel gesticht is, waarin de leer der Hervormde kerk gepredikt en God in geest en in waarheid aangebeden wordt [1])!

Wij verzekerden hen dat wij zulks deden; waarop zij zeiden: „Wat zijn dan vormen in Gods oog? Hij ziet op 't hart. Wij zijn broeders." En zij noemden ons „broeders" tot 't laatste oogenblik. Zij Zij maken omstreeks een aantal van 150 huisgezinnen uit, en wonen in het eenig overgebleven stadje, van het eens zoo zeer bevolkte land van Moab. Deze arme Christenen hebben somtijds veel te lijden van hunne ongeloovige naburen.

[1]) Het is niet zonder moeijelijkheden, dat men het zoo ver gebragt heeft. Eene belangrijke redewisseling tusschen de Kardinaals

Het laatste rapport van 't Genootschap bewijst, dat hetzelve onder de Indiaansche stammen tien Leeraars en vijf en dertig hulp-arbeiders onderhoudt; drie Leeraars met hunne helpers in West-Afrika, benevens twee Zendelingen, onlangs afgereisd ten einde eene nieuwe *Zending* of Zendeling-standplaats digt bij den Evenachtslijn te vormen. In Indië heeft het Genootschap omstreeks *zestig*, zoo Amerikaansche als aldaar geboren' arbeiders; en in China *twee en twintig*, van welke er *twaalf* bevestigde Leeraars zijn. De ontvangst van het laatste jaar is 126,013:37 Sch. geweest.

2º. *De Amerikaansche Baptist-Zendelings-Vereeniging.* Dit Genootschap werd in 1814 in Philadelphia gevormd en heeft veel gedaan voor de verspreiding van het Evangelium onder de Heidenen.

Deze Vereeniging heeft onder haar opzigt 17 *Zendingen* (*Missions*) bevattende 329 Zendelings verblijf- of standplaatsen; 56 Zendelingen, benevens 57 vrouwelijke hulp-Zendelingen; alsmede 214 arbeiders onder de inboorlingen; makende te zamen een aantal van 320.

Het getal der gestichte kerken is 151 — bevattende een aantal van 12,290 ledematen. Het getal scholen is 102, met 2648 leerlingen.

Het getal der aangenomen ledematen in het afgelopen jaar is meer dan *twaalf honderd.*

---

en den Gezant van de Vereenigde Staten in November 1850, is geëindigd in de vrije toelating van de Godsdienstoefeningen in deze kapel, met de belofte, dat dezelve voortaan zonder hinder of kwelling zoude kunnen geschieden.

De ontvangst van het laatste jaar is geweest 104,137,20 Sch.

De werkzaamheden der Zendelingen strekken zich uit tot in verscheidene punten van het Birman-rijk en de omliggende provinciën van Tavoy en Arracan; in Siam en Assam; in China; onder de Telogoes van Hindostan; onder de Bassas van West-Afrika; in Frankrijk, Duitschland, Griekenland en eindelijk onder de stammen van Amerika's oorspronkelijke bewoners.

3o. *Het Zendeling-Genootschap der Methodist Episcopale Kerk.*

Deze vereeniging, welke van 1819 dateert; heeft het Zendelings-werk *buiten* 's lands met dat voor het binnenland, vereenigd.

Hare buitenlandsche Zendingen bevatten: Liberia, Zuid-Amerika, China en Duitschland — onderhoudende in deze oorden te zamen *vijf en dertig* Zendelingen.

Het inlandsche Zendelings-werk van dit Genootschap bepaalt zich voornamelijk tot de hier aangekomen Landverhuizers uit Duitschland, welke zich meestal in de Staten *Ohio*, *Indiana*, *Wisconsin*, *Missouri* en *New-York* hebben nedergezet. Onder dezen heeft hetzelve 90 *missions* gevestigd, 108 Zendelingen werkzaam en 150 kerken of gemeenten gesticht, waarvan de Leden thans tot 7128 zijn aangegroeid.

Deze vereeniging strekt ook met kracht hare helpende hand uit tot Landverhuizers uit Zwitserland, Denemarken en Noorwegen (welke thans dit Gemeenebest bewonen), met gelijk gelukkig gevolg. Het geheele getal der Zendelingen van deze Vereeniging

is niet minder dan 498 personen, en de leden van de verschillende gestichte gemeenten 40,493. Het bedrag van het laatst verloopen jaar is omstreeks *honderd en vijftigduizend* dollars.

4⁰. Het *Zendeling-genootschap van de Zuid- Methodist-Episcopale gemeente*, 't welk in 1844 werd opgerigt — heeft even als de voorgaande het *in-* en *uitlandsch* Zendelingswerk vereenigd — strekkende zich uit van China tot de Indianen die ons omringen, zoowel als tot de vreemdelingen in de Vereenigde Staten. Het genootschap telt onder zijn beheer 382 *missies*, 273 Zendelingen, 147 kerken of gemeenten, en 59,707 Ledematen, benevens 108 Zondag-scholen, waarin *twintigduizend driehonderd acht en veertig* kinderen godsdienstig onderwijs ontvangen — terwijl in acht *handwerkscholen*, driehonderd en tachtig leerlingen tot een nuttig handwerk worden opgeleid.

5⁰. De *Episcopale Protestantsche kerk* rigtte in 1835 een Zendeling-genootschap op, welks heilrijk doel (even als van het voorgaande) zoowel *uit* als *in* het land wordt bereikt. Het veld voor de Zendelingen buiten het land besluit, Griekenland, Constantinopel, West-Afrika en China, terwijl de kring der werkzaamheden *in* dit land zich voornamelijk tot de door de Indianen bewoonde territories bepaalt. *Honderd achttien* personen, waaronder drie Bisschoppen, zijn werkzaam, en worden door het genootschap bezoldigd.

De ontvangst van het afgeloopen jaar was *een en zeventig duizend* dollars.

De simpele vermelding van 't geen Amerika doet

als een nog jeugdig Gemeenebest, tot heil van andere natiën, zal hetzelve hoop ik ook in uw oog den naam van een *godsdienstig-Protestantsch land* waardig maken [1]).

Ik ben enz.

---

[1]) Met deze mededeelingen en opgaven kan men vergelijken BAIRD D. I, bl.: 305—316 en 365—371, — en Deel II, bl. 278—345.



TWAALFDE BRIEF.

MEI 1851.



"Charity begins at home."
(De *liefde vindt* hare eerste *werkplaats in den huisselijken kring*).
* * *

Heeft Amerika 't gebod "*predikt het Evangelium aan alle creaturen*" zoeken te betrachten met het zenden zijner Zendeling-predikers tot andere volken, het begrijpt ook dat die christelijke liefde in zijn eigen gebied beginnen moet; van daar het bestaan van het Binnenlandsch Zendeling-Genootschap, onder den naam van *American home missionary society.*

Dit Genootschap werd in Mei 1826 opgerigt, met het doel, om hulp te verschaffen aan jonge, zwakke Gemeenten — aan de prediking van 't Evangelium — en aan het stichten van Gemeenten, in van godsdienstig onderrigt ontbloot zijnde plaatsen, binnen de grenzen van dit Gemeenebest.

De voortgang en uitbreiding, (voornamelijk der jongere Staten van Amerika), doen duizende mor-

gen gronds ontginnen, waar te voren slechts eene wildernis was; en huizen bouwen en huisgezinnen zich nederzetten, waar vroeger geen menschelijke voet, dan misschien van een' enkelen jager, den grond heeft gedrukt. — Op deze wijze ontstaan gehuchten, buurtschappen, dorpen en steden. Is er ergens een getal van drie, vier huizen, tot een gehucht of buurtschap aangegroeid, dan strekt 't Genootschap zijne weldadige hand tot hulp uit: een zendeling wordt er heên gezonden — eene geschikte plaats uitgekozen, eene Zondags-school opgerigt; en zóó de eerste steen gelegd tot het stichten van eene nieuwe Gemeente. Na verloop van een of twee jaren, wanneer de arbeid van den Zendeling-leeraar gezegend voortgaat, ziet men, nevens de school, een kerkgebouw verrijzen; gedeeltelijk uit milde bijdragen van de gansche nabuurschap, en van welgezinde elders wonende vrienden des christendoms, en gedeeltelijk door de hulp en onder het bestuur der *Zendelings-Commissie* in dat distrikt, opgebouwd. Is deze Gemeente zoodanig aangegroeid dat zij in staat is haar eigen leeraar behoorlijk te onderhouden en zich zelve te beheeren — dan beroept zij als *vasten predikant* den Zendeling-leeraar, of ook eenig ander zoo als dat de wensch der geheele Gemeente blijkt te zijn. En hiermede heeft de bemoeijing van 't Zendeling-Genootschap, ten aanzien van zulk eene Gemeente, een einde.

Niet zelden heeft zulk een Zendeling-prediker drie of somtijds vier zulke, zich ontwikkelende, Gemeenten onder zijne zorg; welke roeping dan ook al zijne krachten vordert.

De ontvangst van 't Genootschap over het laatste jaar is geweest: *eenmaal honderd zeven en vijftig duizend, een honderd zestig dollars.*

Gedurende dat jaar had het Genootschap, in 27 verschillende Staten en Territories, niet minder dan 1032 Leeraars in dienst, die in 1575 nieuw opgerigte gemeenten het Evangelium gepredikt hebben. De leerlingen van verschillende Zondags-scholen maken te zamen een aantal van *vijf en zeventig duizend* kinderen uit; terwijl het getal *aangenomen leden*, volgens het rapport, 3108 bedroeg.

Gedurende hetzelfde jaar waren er veertig gemeenten uit den Staat van afhankelijkheid tot dien van op zich zelve te kunnen bestaan, overgegaan; zestig kerken voltooid; het bouwen van 58 andere begonnen, en 44 anderen vergroot.

Behalve dit, bestaan er nog *twee* dergelijke genootschappen, welker vermelding ik geenzins mag verzuimen, zijnde:

1o. *Het Amerikaansch Baptist-Inlandsch Zendeling-Genootschap.* Hetzelve werd opgerigt in *New-York* in April 1832; zijnde deszelfs voorname doel „de prediking van het Evangelium *aan iederéén in den lande.*" De bedeeling echter van de ontblootte streken in de West was het hoofd-oogmerk, bij de zamenstelling van deze Vereeniging.

Gedurende het jaar, eindigende April 1850, hebben er voor 't Genootschap, 118 personen, zoo Agenten als Zendeling-predikers gearbeid. Tien dezer laatsten hebben de hulp des Genootschap niet meer

noodig, zijnde hunne gemeenten in staat zelve hen te bezoldigen. In 17 verschillende Staten strekt deze Vereeniging hare hulpbiedende hand uit; in welke op 338 verschillende plaatsen gepredikt wordt. Gedurende het jaar zijn er 949 personen gedoopt, 33 gemeenten gesticht en dertig Leeraren bevestigd.

en 2°. Een Inlandsch Zendeling-Genootschap van de Presbyteriaansche kerk, (onder den titel van *General Assembly's board of Missions*), opgerigt in 1818.

Het jaarlijks rapport brengt het getal van Leeraars door deze Vereeniging ondersteund of geholpen op 570; en dat der geholpene zwakke gemeenten en Zendeling-plaatsen op 1461. De Zendelingen hebben in *vijf en twintig* verschillende Staten gearbeid. Meer dan zestig nieuwe gemeenten zijn geörganiseerd en 140 kerken gebouwd; terwijl meer dan *veertig duizend* kinderen wekelijks onderwijs ontvangen onder het toezigt der Zendeling-predikers.

Het bedrag van 't fonds van deze Vereeniging, door legaten en vrijwillige giften bijeen gebragt, is iets meer dan *honderd duizend* dollars.

Eindelijk, bestaat nog een ander dergelijk *Protestantsch-Genootschap*, onder den naam van *Amerikaansche en Buitenlandsche Christelijke Vereeniging*. Haar doelwit is: „Om door Predikers, verspreiders van godsdienstige geschriften, door de drukpers, en andere eigenaardige hulpmiddelen, de grondbeginselen van Godsdienstige Vrijheid; en een zuiver Evangelisch Christendom, te verspreiden en voort te planten, zoo binnen- als buiten 's lands, waar ergens een verbasterd Christendom gevonden wordt."

Dit Genootschap heeft Duitsche, Fransche, Por-

tugesche, Italiaansche en Iersche arbeiders in dit land uitgezonden, te zamen één en twintig in getal, van welke sommigen bevestigde predikanten zijn. Even zoo heeft het zijne Zendelingen, in verschillende deelen van Europa; eenigen zelfs in Italie. In *Canada* is men met vrucht bezig; en ook op *St. Domingo*, te *Valparaiso* en in *Brazilie*, zendt deze Vereeniging hare Zendelingen uit.

Het is hier welligt niet te onpas, dat ik u nog het een en ander, omtrent de zorg aan de godsdienstige vorming der *Indianen* besteed [1]), opzettelijk ga mededeelen.

---

[1]) Dit behartigden reeds de eerste Kolonisten, en het was mede één hunner bedoelingen en werkzaamheden bij hunne vestiging. *Het Koninklijk charter*, volgens 't welk de *Plymouth-kolonie* gevestigd werd, hield in, dat men zich op de bekeering der Wilden tot het Christendom *moest* toeleggen, gelijk dat door de Kolonisten gevraagd was, waarom in het charter gezegd wordt, dat men deze verdienstelijke gezindheid der Kolonisten gaarne wilde ondersteunen.

De wetgeving van *Massachusetts* zette voorop als hoofddoel der kolonisatie, om de inboorlingen tot de omhelzing van het Christendom te brengen. Op het zegel of wapen der kolonie was een Indiaan afgebeeld, met het opschrift:

„Kom over en help ons."

In 1646 moedigde de wetgevende vergadering van *Massachusetts* dit werk krachtig aan en in hetzelfde jaar begon de vrome en volijverige JOHN ELIOT, die wel de *Apostel der Indianen* verdient genoemd te worden, zijne werkzaamheden, in een omtrek van 100 mijlen, en wijdde daaraan zijn leven (Men zie over hem GUTZLAFF, geschiedenis der uitbreiding van CHRISTUS Rijk, II, 111—113. — Een stukje van het Nederlandsche Zendeling-Genootschap, 1842, getiteld ELLIOT; en BAIRD, t. a. pl. II, 282). Door BAIRD wor-

In mijn' vijfden brief heb ik van Landschappen, welke door de Indianen bewoond worden, en ook inzonderheid van der Indianen-territorie gesproken; en behoef dit dus hier niet te herhalen.

Onder de aldaar vermeld zijnde stammen der indianen, hebben, sedert een aantal jaren, de Zendelingen met kracht en geestdrift gearbeid. Langen tijd scheen hun werk met weinige vruchten achtervolgd te worden — doch sedert het jaar 1840 is het Zendelingswerk gezegend voortgegaan; en van dat jaar tot 1848, zijn er niet minder dan *veertien honderd* personen der *Choctaws* als ledematen der gemeente aangenomen. Hand aan hand is met de godsdienst, de beschaving in het dagelijksche leven en bedrijf toegenomen. Verbazende verbeteringen zijn er daargesteld in de opvoeding der jeugd, in 't algemeen bestuur, en ten aanzien van den landbouw, waardoor het huisselijk geluk allengs gekend en gewaardeerd word.

Eene som van *zes en twintig duizend vijf honderd* dollars wordt 's jaarlijks voor de scholen besteed, waarvan *negenduizend* bijzonderlijk strekken tot ondersteuning van vijf groote kost-scholen, welke bij uitsluiting aan de zorg van de Zendeling-predikers zijn toevertrouwd; die te gelijkertijd er al hun werk van maken, om eene nuttige lectuur voor de *Choctaws* voorhanden te hebben.

---

den nevens ELIOT nog vele mannen genoemd, ook uit de Moravische broeders, die met zegen deze zaak hebben behartigd en er hun leven voor veil hadden, gelijk er dan ook eenigen onder bezweken zijn. S.

Het geheele *Nieuwe Testament* is in hunne taal overgezet en gedrukt, op kosten van het Amerikaansch Bijbelgenootschap; en het *O. Testament*, reeds ter perse; 't welk weldra gereed zijn zal.

Nog verscheidene andere kost-scholen, waarin nagenoeg 200 kinderen worden opgevoed, bewijzen welk een gunstigen invloed een verstandig onderwijs onder eene godsdienstige leiding op de geestgesteldheid der jeugd uitoefent.

De verschillende kerken zijn in een' bloeijenden staat — de inboorlingen mogen *voorbeelden*, als Christenen genoemd worden — de meesten van hen, vooral de vrouwen, kunnen lezen, „en (zooals 't rapport zegt): stellen zij het hoogste belang in 't verstaan der H. Schrift, en leggen zich toe op verbetering van hart en wandel." Niet minder gunstig zijn de berigten aangaande de *Creeks*, *Seminoles* en *Cherokies*, welke laatsten zelfs gezegd worden, de *Choctaw's* in beschaving en oordeel te overtreffen. Niet minder dan 3000 van hen hebben zich plegtig verbonden, om nimmer meer eenigen sterken drank te drinken, en houden hunnen eed.

Evenzoo strekt zich de arm van 't zendeling-genootschap liefderijk uit tot de verdere stammen der Indianen, als de *Shawnees*, *Sioux*, de *Jöwa* en *Sac-Indianen*, de *Ojibwas*, de *Oneidas*, de *Stockbridge* en *Michigan Indianen* benevens die, welke in den *New-York-Staat* gevonden worden, welke aldaar op hun eigen grond wonen. Hoewel er altijd nog veel te doen overig blijft, is het verblijdend, de vruchtgevolgen op te merken, die de prediking van het Euan-

gelium onder deze oorspronkelijk woeste menschen heeft geschonken.

Het is hier, dat ik uwe aanmerking over de Neger-slaven in Amerika wil beantwoorden. Ik kan het gemakkelijk toegeven, dat het den meesten voorkomt, „dat aan de zwarten hier een hard lot is te beurt gevallen, vooral zoolang zij *slaven* zijn en voor geld verkocht worden, enz.” Ik heb zelf juist zóó gesproken, doch, nadat ik de zaak meer van nabij heb gezien, ben ik aanmerkelijk van gedachte veranderd. De handel in slaven is, zonder eenige bedenking, een schandelijk en zondig bedrijf. Doch, al de negers, die zich in de Vereenigde Staten bevinden, in eens vrij te verklaren, zou eene onbedachte handeling zijn, en daarenboven niet eens strekken om de menschen gelukkig te maken. De negers in de vrije Staten hebben ’t niet half zoo goed als die, welke slaven genoemd worden. ’t Spreekt van zelve, dat ik hier in ’t algemeen spreek — en niet van dezen- of genen, die een’ harden meester heeft. De voorbeelden zijn niet zeldzaam, dat slaven, die weggeloopen waren en zich naar een’ der vrije Staten begeven hadden, na korter of langer tijdsverloop weder tot hun meesters huis vrijwillig zijn weêrgekeerd. Te dezer dagen heb ik nog twee zulke voorbeelden in de nieuwspapieren, met vermelding van de namen en plaatsen, vermeld gezien.

Wat moet dan voor de zwarten gedaan worden? Vooreerst, den slavenhandel met alle kracht beletten, gelijk zulks geschiedt, en verder de regte middelen

te baat nemen om die ongelukkigen langzamerhand weder in hun eigen vaderland terug te brengen. Gods Voorzienigheid heeft den weg daartoe geopend en schijnt het wegvoeren der Afrikanen als slaven naar elders te hebben toegelaten, opdat zij naderhand door het beschaven, verlichten en bekeeren van hunne broederen, de redders en heilaanbrengers van hun eigen vaderland zijn zouden.

Het is dit jaar juist eene eeuw geleden, dat de eerste Engelsche zendeling ANDREW THOMPSON naar West-Afrika werd gezonden. Thans zijn aldaar, in eene uitgestrektheid van 1800 mijlen langs de kust van het punt genaamd *Cape Coast-Castle* (alwaar hij landde) over de *tien duizend* leden (communikanten) van verschillende Christen-gemeenten. Nergens wordt eene sterker proeve gevonden, dat Gods hand het zendelingswerk gezegend heeft, dan hier!

Vier duizend jaar geleden was 't noordelijk deel van Afrika beter bekend bij de Oostersche volken dan Europa. De Phoenicische zeelieden voeren, onder de bescherming van NECHO, den koning van *Egypte,* de geheele kust van dit werelddeel langs. En het is onze opmerking waardig, dat de slavenhandel [1]) — tot dewelke de ontdekking van Amerika

---

[1]) Weinige jaren na de ontdekking van Amerika zondt Spanje eenige Negers naar zijne overzeesche bezittingen. Spoedig bleek het, dat zij de inboorlingen (Indianen) in kracht en geschiktheid tot den arbeid overtroffen, dat het klimaat voordeelig was voor hunne gezondheid en dat hun getal vermenigvuldigde. Het Indiaansche ras daarentegen, nam onder de slechte behandeling en den zwaren arbeid, die hun werd opgelegd, sterk af. Zij hadden een sterken weêrzin tegen den arbeid — en waren er ongeschikt voor.

de aanleiding gaf, — de middel-oorzaak is geweest van de eerste naauwkeurige en eenigzins uitgebreide kennis van dat werelddeel onder de hedendaagsche beschaafde volken. Die kennis is allengs vermeerderd door de beoefening der Wetenschappen, door Koophandel, Menschlievendheid en Godsdienst.

Het geheele vaste land van Afrika, 'twelk omstreeks het een achtste deel der bevolking van den aardbol bevat, mag op eene zeer natuurlijke wijze in drie afdeelingen worden verdeeld. Het eerste deel bevat het Caucasische ras, in de valei van den Nijl en langs de kust van de Middellandsche Zee. Tot dit gedeelte bepaalde zich de aloude beschaving en Christendom van Afrika. Deszelfs inwoners zijn thans voornamelijk Mahomedanen; en de pogingen der weinige Fransche en Engelsche Protestantsche Zendelingen hebben weinig uitgewerkt.

Werden zij er toe gedwongen, zij kwijnden weg en stierven. Op *St. Domingo* alleen waren zij in zeven jaren van 60,000 tot op 14,000 verminderd. Na zulk eene ondervinding werden de Negers in grooten getale door de Spanjaarden in Amerika overgebragt.

Het schip, dat in 1620 de eerste Negerslaven in de *New-Engeland Staten* heeft aangebragt, was een Hollandsch schip! De schrijver van de geschiedenis der Vereenigde Staten (GOODRICH) drukt zich dienaangaande in de volgende bewoordingen uit: „Gedurende het jaar 1620 werd het houden van slaven in de kolonie ingevoerd. Een Hollandsch schip, van Afrika komende, deed *Jamestown* aan, landde en verkocht twintig Negerslaven. Zij werden door de planters gekocht, en met dezelven werd er een kwaad in het land gebragt, welks treurige gevolgen worden gevoeld tot op dezen dag. De Nederlanders hebben echter in hunne West-Indische kolonien 50 jaren lang zonder slaven met voordeel gewerkt, en mogten zelfs geene slaven hebben. Zie mijn werk: *De daden der Zeeuwen gedurende den opstand tegen Spanje*, blz. 284. S.

Het tweede deel besluit nagenoeg al het land 'twelk ten zuiden van den Evenaar ligt, en door de Zingiaansche stammen wordt bewoond, welke allen, eenigzins verschillende, doch naauw verwandte talen spreken. Holland heeft hier het Zendelingswerk 't eerst beproefd, doch met weinig vrucht; de Moravische broeders hebben 't voorbeeld gevolgd; en daarna heeft Engeland (als in 't bezit van de Kaap de Goede Hoop gekomen zijnde) almede de hand aan 't werk geslagen. In 't begin bepaalden zich de pogingen alleen tot de Hottentotten, doch reeds sinds langen tijd hebben dezelve zich tot de Kaffers en andere stammen uitgestrekt. Hier zijn ook Fransche, Duitsche en Amerikaansche Zendelingen, onder aanmoedigende verschijnselen, werkzaam.

De derde afdeeling omvat het rijk bevolkte landschap tusschen de Groote Woestijn aan de noordzijde en de Zingiaansche stammen aan de zuidzijde, bevattende van het oosten naar het westen eene uitgestrektheid van 3500 mijlen en langs de kust van 2300 mijlen. — Dit landschap werd door millioenen van volken bewoond, die in gedaante en alle andere karaktertrekken, ontegenzeggelijk blijken het Negerras te zijn. Zij zijn sedert de dagen van het oude Egypte, meest altijd de slagtoffers des slavenhandels geweest. Men heeft berekend, dat in slechts twee eeuwen *veertig millioen* dezer ongelukkigen van de hunnen wreedelijk zijn afgescheurd en naar Amerika en de West-Indische eilanden overgebragt.

Toen, in 1772, Lord MANSFIELD bewees, dat er op Brittisch Grondgebied geen slavernij mogt be-

staan, vormde GRANVILLE SHARP het plan om 400 slaven naar Afrika te zenden, die langs dien weg hunne vrijheid verkregen. Zij landden (in 1787) in *Seirra Leone*, en werden omtrent vijf jaren later door nog *twaalf honderd* [1]) opgevolgd.

De onderneming ontmoette allerlei moed-benemende hinderpalen gedurende een aantal jaren. De Kolonisten waren niet voorbereid voor het deel, dat zij in 't werk behoorden te nemen. Men vestigde nogthans eene toenemende oplettendheid op Afrika, en deed eene vernieuwde belangstelling in deszelfs beschaving ontwaken. Er bestond in 1788 nog eene groote onzekerheid ten aanzien van de aardrijkskundige gesteldheid van de binnenlanden, toen eenige weinige geleerde edellieden in Engeland met *Sir Joshua Bank* aan 't hoofd, zich tot eene Associatie vormden, ten einde des aangaande meerdere ontdekkingen te doen. *Houghton Park*, *Denham*, *Clapperton* en anderen, hebben onder 't bestuur van dit Genootschap, hoogst belangrijke berigten ingewon-

---

[1]) De meesten dezer Kolonisten waren door de Britten, gedurende den omwentelings-oorlog, aan hunne Amerikaansche bezitters ontrukt. Het landschap, tot dat einde verkregen, was klein; slechts omstreeks vijf en twintig bij vijftien mijlen inhoudende. Pogingen om Zendelings-standplaatsen te vestigen, werden in 1792 aangewend, en in 1795 en 1797 herhaald, doch zonder gelukkig gevolg. Zulks scheen bewaard voor de pogingen van het Engelsche Zendeling-Genootschap in 1808. Daar zijn nu 64 scholen met 8000 leerlingen; 7000 ledematen en 15000 personen welke geregeld de godsdienstoefeningen bijwonen. In de *Grammar*-school wordt onderwijs gegeven in 't Grieksch, Latijn en in de Mathesis, zoowel als in al datgene wat tot eene Engelsche opvoeding behoort (*Report of Trustrees and Donations etc.*).

nen en meêgedeeld. In 1807 werd er eene andere Vereeniging, door WILBERFORCE, CLARKSON, en anderen zamengesteld: „ter afschaffing van den slaven-handel en ter bevordering der beschaving onder de Afrikaansche volken." Het schijnt niet te min voor de *Christelijke Zendelingen*, die 't land van alle kanten zijn ingedrongen, bewaard te zijn gebleven, om de meest gewigtige ontdekkingen te doen.

Tot geen deel van 't vaste land van Afrika is thans de aandacht der wereld met meer belangstelling gevestigd, dan op dat, waar de Amerikaansche en Engelsche kolonies aan de Westelijke kust zijn gevestigd geworden. Deze kolonies — Liberia en Cape Palmas, welke als *één* mogen gerekend worden — bezitten thans een staatkundig regtsgebied (ten gevolge eener werkelijke aankoop van den grond [1]) van een distrikt of landschap, 't welk zich 600 mijlen uitstrekt langs de kust, vroeger door fortificatien beschermd, van waar duizende slaven jaarlijks werden weggevoerd, en landwaarts nagenoeg overal eene breedte van *veertig* mijlen beslaat.

Dit Landschap bevat tusschen de zeven en acht duizend kolonisten, en 200,000 inboorlingen, van welke er meer dan *vijftig duizend* de Engelsche taal spreken kunnen. Eene Gemeenebest-regeringsvorm

---

[1]) De laatste aankoopen zijn door de vereenigde krachten van weldadige menschenvrienden in de Vereenigde Staten en Engeland geschied. Één enkele Amerikaan SAMUËL GURNEY, gaf *vijf duizend* dollars; en een ander ongenoemd Gentleman in *Ohio* gaf eene som nagenoeg gelijk aan deze. Zie BAIRD, t. a. pl. D. II, bl. 391.
S.

geheel en al naar het model van die der Vereenigde Staten zamengesteld, is hier gevestigd [1]), onder het uitsluitend eigen bestuur van deze kleurlingen. De onafhankelijkheid van dezen nieuwen Staat is door Engeland en Frankrijk erkend; en met het eerste een tractaat gesloten aan vrede, vriendschap en koophandel.

In Augustus 1849 werd de heer GURLEY van wege de Vereenigde Staten gemagtigd om deze kolonies te bezoeken — en naauwkeurig den staat des lands enz. te onderzoeken. In zijn Rapport deswegens, nu omstreeks een jaar geleden uitgebragt en gedrukt, geeft hij een veel gunstiger verslag, van klimaat, en grond enz. dan men zou verwachten. „Niemand," zegt hij onder anderen, „kan de sterk gespierde en welgevormde Afrikaansche inboorlingen of ook de inwoners der steden en dorpen van 't Gemeenebest *Liberia* aanschouwen, en blijven het denkbeeld vasthouden, dat men op de Afrikaansche kust geen goede gezondheid genieten kan."

Hij was overtuigd, dat al de gevaren of moeijelijkheden van het klimaat voor de gekleurde Landverhuizers steeds zullen verminderen en afnemen, door

---

[1]) De President wordt gekozen voor slechts twee jaren; de *Senators* voor vier en de Vertegenwoordigers voor twee. Zij hebben een Secretaris van Staat; een voor de Schatkist; en een Procureur-Generaal; een hoogste Regtbank — hetwelk driemaandelijksche zittingen in de *Counties* houdt en een Magistraats-Regtbank, welke iedere maand vergadert. Al deze Ambtenaren worden door den President aangesteld, met medewerking of toestemming van den Senaat. Zie BAIRD t. a. pl. D. II, bl. 300.

het bebouwen van den grond en door al zulke verbeteringen, die een vrijen en regelmatigen regeringsvorm als van zelve volgen, en waaronder eene op ondervinding gegronde medicinale hulp vooral ook moet opgesomd worden. Het binnenland wordt beschreven, als alleraangenaamst afgewisseld door heuvelen en dalen, doorweven met beken van heerlijk bronwater; terwijl een vetten grond den arbeid met rijke vruchten beloont, of de voedster is van uitgebreide bosschen, wier trotsch geboomte zijn kruin tot de wolken verheft.

De *Militia* is het ligchaam waarin de militaire magt tot veiligheid of zelfverdediging berust.

Sinds vele jaren zijn de scholen door vrijwillige bijdragen uit de Vereenigde Staten ondersteund, en de Zendeling-Genootschappen van verschillende gezindheden, hebben in tallooze scholen, de kinderen der inboorlingen en geëmigreerde zwarten, doen onderwijzen [1]). De wetten der Republiek verschaffen buitendien van zelve eene algemeene school in iedere stad, hoe klein dezelve ook moge zijn.

En daar nu door de ondervinding is bewezen, dat er op het vaste land van Afrika eene kolonie voor vrije zwarten kon gesticht en een vrij Gemeenebest gevestigd worden — zoo komt het mij voor dat er daardoor voor de gekleurde bevolking van de ver-

---

[1]) Te Monravia heeft de Eerwaarde HARRISON ELLIS, eenmaal een slaaf in *Alabama*, het opperbestuur over de *Alexander-Hooge-School*, welke in een fraai ijzer gebouw is gevestigd, gegeven door een der burgers van New-York, kostende over de *tien duizend* dollars; terwijl een ander Gentleman in een der Zuidelijke Staten eene bibliotheek heeft geschonken ter waarde van *zes honderd* dollars. S.

eenigde Staten een licht aan den horizont is verschenen, dat eenmaal in volle glorie zal prijken, als de zon op den middag.

De tuingroenten, zoowel als het koorn kunnen tweemaal des jaars geoogst worden; — en koffij, suiker, katoen, gember, arrowroot zijn alle voortbrengselen geschikt voor den handel.

Engeland begrijpt reeds dat *Liberia* een belangrijk kanaal voor zijne manufacturen is — en de Staatsmannen in dit land hebben bij hunne discussien omtrent de stoom-scheepvaart bewezen, dat zij begrepen, welk belang de handel in den bloei en voortgang der kolonien heeft.

Het wordt nu al reeds berekend, dat niet minder dan *twee millioen* personen, in de binnenlanden, hunne behoeften van Europische goederen, door tusschenkomst dezer kolonies ontvangen.

In den loop des jaars 1848 werd Liberia door *twee en tachtig* schepen bezocht; en wie weet hoe kort na dezen, de vlaggen der koopvaarders van allerlei natien aan Afrika's westkust zullen wapperen [1])!

Wat zal dan nu de invloed zijn van alle deze dingen op de godsdienstige beschaving en voortplanting van het Christendom, op het uitgestrekte vaste land van Afrika, 't welk zóózeer door zijne geographische ligging is bevoorregt, en in zich zelven zulke onschatbaar rijke bronnen van welvaart, door de natuur aan hetzelve mildelijk toebedeeld, bezit? — Het is niet meer twijfelachtig, welk antwoord de toekomst in haren schoot verborgen houdt.

---

[1]) Zouden ook onze handelaars hierop niet met voordeel zaken kunnen doen? S.

De *Amerikaansche kolonisatie-Maatschappij* heeft met allen ijver de hand aan het werk geslagen; en godsdienst- en menschenvrienden van onderscheidene kerkgenootschappen ondersteunen dat werk met vereenigde pogingen [1]).

De Negers, hier als slaven gekomen, ofschoon thans voor een aanmerkelijk deel vrije menschen gevoelen duidelijk, dat hun' toestand tegenover de blanken, altijd die van een minder geacht menschenras blijven zal. Zij mogen dus gerekend worden als te leven in het huis der dienstbaarheid, als pelgrims in een vreemd land — waar zij echter in den tijd dat zij er vertoeven het groote voordeel genieten van te leven te midden van eene beschaafde, godsdienstige en handeldrijvende natie. Zij hebben daardoor eene zekere mate van kennis verkregen, zoodat men van de Negers hier te lande (zoo min slaven als vrijen) niet meer kan zeggen, dat zij ten eenemaal onwetende en onopgevoedde menschen zijn, ja hunne beschaving mag in vergelijking met den toestand van de groote massa van hun eigen ras, met regt *een zegen* worden gerekend. En, als de kroon op 't werk, mag ik hierbij voegen, dat de Negers hier bijna algemeen geregeld godsdienstig

---

[1]) Over de kolonie *Liberia* en kaap *Palmas*, alsmede over de werkzaamheden van het *Amerikaansch genootschap van kolonisatie* is zeer belangrijk BAIRD t. a. pl. bl. 339—345. Veel vroeger, dan onze schrijver opgeeft, is men in deze streken tot het opgegeven doel werkzaam geweest. Reeds had de beroemde COX de *Afrikanen* zich aangetrokken, en men behartigt thans vooral het woord, dat zijnen stervenden mond uitging: „*Al moest het duizend menschenlevens kosten, de bekeering van Afrika moet men niet opgeven.*" S.

onderwijs ontvangen en de openbare godsdienst tegelijk met de blanken bijwonen, ja, dat een *beoefenend Christendom* onder een groot deel van hen, eene dierbare erfenis is geworden in dit land hunner vreemdelingschap. De prediking van het Euangelium heeft in hun midden dieper wortelen geschoten, dan welligt elders in het midden van menschen die Christenen genoemd worden, 't geval is [1]).

Zullen zulke menschen, wanneer zij langzamerhand terugkeeren in het land hunner vaderen, niet de hervormers worden van hunne natuurlijke broeders, die nog nimmer den naam van JEZUS CHRISTUS hebben gehoord?

Dr. BRECKENRIDGE eindigt zijne redevoering over deze kolonisatie, in de Kentucky-afdeeling der *kolonisatie maatschappij*, aldus: „Ons is een gedeelte van dit voortreffelijk werk toebetrouwd. Wij hebben een beschaafden Staat in Afrika onder den evenaar geplant. Wij hebben de fondamenten gelegd van een rijk, welks onwaardeerbare erfenis is eene *vrije Staatsregeling* en een *open Bijbel!* Wij hebben door Gods genadige hulp volbragt, wat de vervlogene eeuwen

---

[1]) „Het aantal der Christelijke belijders onder de Negers in de Zuidelijke Staten, is grooter dan dat van al de bekeerden in de Heidensche Landen over den geheelen aardbodem, door middel der Zendelingen. Van de drie millioen slaven in dit land, zijn er niet minder dan een halve millioen (*één* van iedere *zes*) belijders van de christelijke godsdienst; welk getal, naar evenredigheid grooter is, dan onder eenige andere klasse onder het menschdom gevonden wordt, waar de keus aan een ieder wordt vrijgelaten.

Het aantal Christen-belijders in Heidensche Landen wordt op 190,623 berekend, terwijl dat onder de Christen-belijders onder de negers 500,000 is." — Presb. Mag. 1851.

hadden behooren te doen, maar niet vermogten. Laat *ons vaderland* — laat *onze eeuw* eindelijk bevatten en voleindigen, het werk door ons begonnen — en dat deel der aarde, zoo lang in duisternis verzonken, zal doordrongen worden van het helder licht der waarheid!"

Er heerscht thans aldaar eene bijzondere begeerte naar christelijk onderwijs, en de eerw. WILSON getuigt, dat het algemeen karakter der Afrikanen (inboorlingen) hen bijzonder geschikt maakt tot de voortplanting van het Christendom.

In *Massachusets* heeft men eene vereeniging gevormd, ten einde een fonds bijeen te brengen om eene hoogeschool in *Liberia* te vestigen. Een menschenvriend aldaar heeft alleen *tienduizend* dollars aan dit fonds ten geschenke gegeven, terwijl er reeds een som van *achtduizend* dollars, in kleinere giften, was ingeschreven.

Wijlen Mr. BLOOMFIELD (New-York Staat) heeft een legaat nagelaten van *twintig duizend* dollars *voor de bekwaming van gekleurde personen tot het Leeraarsambt in Afrika.* Een ander heeft aan ieder der twee inrigtingen tot het vormen van school-onderwijzers, *vijftien honderd* dollars gegeven, terwijl nog een ander vriend der jeugd aan de Amerikaansche zondagschool-vereeniging *tien duizend* dollars heeft ter hand gesteld als een blijvend fonds, ten einde de jaarlijksche rente te besteden om een aantal van door deze vereeniging uitgegevene godsdienstige geschriften aan te koopen en op de Sabbath-scholen in *Liberia* te verspreiden.

Zoo heeft Mr. MC. DONOGH van New-Orleans, in zijn'

uitersten wil, vermaakt, gedurende den tijd van vijf en twintig opvolgende jaren, *ieder* jaar, eene som van *vijf en twintig duizend* dollars ter ondersteuning van het kolonisatie-fonds.

Het wetgevend ligchaam van den Staat *Virginia*, heeft eene som van *dertig duizend dollars per jaar, gedurende vijf jaren* vastgesteld, ter hulp en ondersteuning der vrije zwarten in dien Staat, welke zich naar de kolonie in Afrika willen begeven.

Op de laatste, dat is de 35ste jaarlijksche vergadering van de *Maatschappij voor kolonisatie* bleek het, dat de ontvangst van het afgeloopen jaar *zeven en negentig duizend vier honderd drie en veertig* dollars was geweest; eene veel grootere som dan ooit in eenig jaar te voren ontvangen was. — Het rapport vermeldt verder, dat er in *zeven* Expedities naar *Liberia* een veel grooter aantal Landverhuizers (vrije Negers) was overgebragt, dan in eenig jaar sedert de vestiging der kolonie is geschied.

Is het niet — als men op alle deze dingen ernstig let — als of God, even als bij JOSEPH, het vervoeren der zwarten als *slaven* naar dit land, heeft toegelaten, om, later, door dezelven een groot volk in het leven te behouden? Bevestigt niet alles, wat wij zien gebeuren, dit gevoelen? — En mag men dan niet met regt zeggen: dat de ochtendgloor van een schooner dag voor Afrika aan de kimmen is verschenen?

Voordat ik u schrijf over de *Zondag-scholen*, (waartoe ik later gereede aanleiding vinden zal) wil

ik u met nog eene heilrijke inrigting in de Vereenigde Staten bekend maken, zijnde: *De Amerikaansche Zondagsschool-Vereeniging* [1]). Dezelve werd in Mei 1824 opgerigt; hebbende deze vijf voorname doeleinden; als:

1o. Om de pogingen van de Sabbath-schoolbesturen in de verschillende deelen des lands, in één punt te vereenigen.

2o. Om krachtiglijk de hand te bieden aan de vrienden van *godsdienstig onderwijs op den dag des Heeren.*

3o. Om zoodanige bekendmakingen en onderrigtingen van deze *Unie* te doen uitgaan als tot algemeen nut mogen dienen.

4o. Om zedekundige en godsdienstige geschriften te drukken en door het geheele land te verspreiden.

En eindelijk en voornamelijk:

5o. Om, waar ergens menschen wonen, eene nieuwe Zondag-school te planten.

Daar deze Unie eene *algemeene* vereeniging is, bestaat dezelve uit verschillende gezindheden: zoowel Methodisten als Baptisten; — zoowel Presbyterianen als Episcopalen, Lutherschen en anderen. Allen werken in eenstemmigheid van zin te zamen en houden steeds hetzelfde doel in 't oog, namelijk:

---

[1]) Men vergelijke hierbij BAIRD D. I, bladz. 333—340, die er bij vermeldt, dat deze Zondag-scholen ook voor de kleurlingen geopend zijn, en dat godvruchtige grondbezitters in *Georgie en Z. Carolina* ook voor hunne slaven Zondag-scholen hebben opgerigt. ADAM SMITH noemt de Zondag-scholen *de goedkoope broeikassen der natie.* S.

het hulpverleenen in het vestigen van Zondag-scholen, en in 't aanschaffen van eene lees-bibliotheek voor dezelven.

De Vereeniging verschaft deze lees-bibliotheken zonder eenig bejag van voordeel, voor een' verwonderenswaardig lagen prijs. — Zoo kan bijvoorbeeld een geheel stel van 682 boekdeelen in klein octavo netjes gedrukt, (velen met platen), en ingebonden, benevens eene kaart der Oude wereld en van Palestina, voor de, betrekkelijk geringe som van *een honderd vier en twintig dollars* en *vijftig* cents verkregen worden.

De *kinder kabinet-bibliotheek*, bevattende vijf en zeventig boekjes, gebonden in 50 halve marokijnen bandjes in 32° formaat, kost slecht *twee* dollars en *vijftig* cents!

De *dorps- en familie-bibliotheek*, inhoudende de maandelijks uitgegeven wordende deelen van het Londensche godsdienstig Tractaat-Genootschap, — 192 bladzijden in 18mo met papier-omslagen, voor 12½ cent, per deel.

De Zondag-school en huis-bibliotheek; bevattende 100 uitgelezene boekdeeltjes in klein 8°. behoorlijk ingebonden, met 24 catalogussen van dezelve is voor *tien* dollars te bekomen; en kost dus slechts 10 cents, (*dat is* 5 *hollandsche stuivers*) per deel; geen boekbinder zou den band alléén voor dezen prijs willen leveren.

Eene *tweede* verzameling, in alles gelijk aan de laatstgenoemde *bibliotheek*, (behalve dat de inhoud der boeken natuurlijk verschillend is) is voor denzelfden prijs van *tien* dollars verkrijgbaar gesteld.

Eindelijk, de goedkoopste Zondagschool-bibliotheek die ooit is uitgegeven, is de *Boekerij voor de Jeugd.* Dezelve bevat 100 boeken, gebonden in 75 boekdeelen van 52 tot 162 bladzijden groot, (met bruin of groen linnen ruggen en verder met marmer papier voltooid) welke voor de geringe som van slechts 5 dollars wordt afgeleverd.

De geheele Catalogus bevat 5213 uitgelezen, nuttige en aangename geschriften, waarvan een aanmerkelijk deel met houtsneê-platen (die een eervol bewijs leveren hoe ver men het in Amerika in die kunst gebragt heeft), zijn versierd.

Aan het einde van het jaarlijksche Rapport van deze *Vereeniging* vinde ik eene tweeledige rekening en verantwoording, als:

1°. Eene rekening van ontvangen legaten en giften en van uitgegevene salarissen aan 127 Zendelingen, in dienst der Unie, tot het oprigten van nieuwe scholen enz.; — boekgeschenken aan Zondagscholen, enz. enz., bedragende 58,137:47 Sch.

2°. Rekening van ontvangst en uitgaaf, gedaan voor, door het Departement: *uitgegevene geschriften,* bedragende 148,126:48 Sch.

In gemeld Rapport komt ook eene aanspraak, door een der leden van Bestuur op de algemeene vergadering gehouden, voor, van welke ik mij niet weêrhouden kan eenige weinige regelen af te schrijven.

Nadat hij in breeder bewoordingen had aangetoond, dat men die mate van verstandsontwikkeling en wezenlijke vroomheid, als de tegenwoordige tijd vordert, alléén kan verwachten van eene heldere en

getrouwe onderwijzing van 't opkomend geslacht in de waarheden der Heilige Schrift — gaat de spreker dus voort: „Indien er eenig grondbeginsel aan 't hart van een Amerikaan dierbaar is, het is, de waarde van de Heilige Schrift — der eenvoudige onvervalschte Heilige Schrift — aan te bevelen aan 't verstand en te prenten in 't hart van onze kinderen. Dat grondbeginsel mag beschouwd worden als het steunsel van den Staat; en, hetzij gij gaat naar het ver van hier gelegen oord, waar de Pelgrims landden, hetzij gij doordringt tot in 't hart van deze schoone vallei, waar de zachtmoedige Kwakers 't eerst de banier des vredes hebben geplant, of dat gij afdaalt langs de *Virginia*-rivieren, waar het Protestantismus zich in zijne volle kracht vertoont — overal wordt ditzelfde grondbeginsel gevonden."

„Zouden wij 't ooit gedoogen, dat ons hetzelve — of slechts een gering deel er van — werd ontnomen?

„Drie jaren geleden, stond ik hier ook voor u, juist nadat wij 't berigt van de Omwenteling in 1848 in Parijs, hadden ontvangen — en, — terwijl onze vrienden in New-York juichten over den grooten triomf der vrijheid — nam ik de vrijheid om bij die gelegenheid te zeggen: dat het een valsch flikkerlicht was, *dat er geen bijbel op den bodem lag;* dat die vrijheid eene vleister was, welke nooit kon blijven bestaan, tenzij zij zich kon slingeren en hechten rond eene hechte steunpilaar — en dat er geen andere steunpilaar was, dan de Bijbel.

„Heeft Frankrijk dit niet zelve bevestigd? — Waar is thans de vrijheid van Frankrijk? Zij is geleid naar de slagtbank der Jezuiten en overgegeven om ten

eenemaal vernietigd en verdelgd te worden [1]). Er is aldaar thans geen meerdere godsdienstige vrijheid dan in Oostenrijk. Vrijheid gepaard met *ongeloof,* is eene vrijheid die eeniglijk ter verdelging strekt."

Zijne aanspraak strekt overigens om te betoogen, dat wezenlijke vrijheid en volksgeluk, niet anders dan door de *godsdienstige* beschaving der jeugd kunnen verkregen worden; dat Hoogescholen en Theologische Seminariën daarvoor ongenoegzaam zijn — dat men met de kinderen beginnen moet — dat het aller pligt is om de ware beginselen van vrijheid en godsdienst te helpen bewaren op Amerika's grond, en dat men alsdan voor de toekomst niet bezorgd behoefde te zijn.

Hierop laat hij ten slotte volgen: „Wij zien den tijd te gemoet, wanneer de arme Landverhuizers of hunne afstammelingen, den geestverheffenden invloed zullen gevoelen van een Gemeenebest, 'twelk zijnen eenen voet heeft geplaatst op den Bijbel en den anderen op het *Charter* van menschen-vrijheid, en zegt: *Door deze twee veréénigd staan wij, en op deze twee vereenigd rusten onze grondvesten;* de arme Landverhuizer zal gevoelen, dat ook *zijn* toestand is verhoogd, als hij zijne regten bevat, zijne voorregten en vermogens bespeurt, welke hem in staat stellen, om in uw midden op te treden en te zeggen: „*ook ik, ik ben een mensch!*"

„Hoe wilt gij dit uitwerken? Daartoe is er geene magt zoo krachtvol dan *deze Unie!*

---

[1]) Deze rede werd in 't begin van 1851 uitgesproken door den Wel-Eerw. Dr. TYNG.

„De tijd schijnt nog niet gekomen, dat magtige en groote mannen mede hunne hand tot dit werk leenen: doch de tijd zal komen, dat magtigen en grooten zullen wenschen, dat zij de hand tot dit werk hadden geleend — en, rugwaarts ziende, gedrongen zijn te betuigen: „Ach! hadden wij slechts van den beginne af dit werk heiliger geacht!""

Ik moet eindigen, ik zou anders nog kunnen optellen, onder Amerika's heilrijke Inrigtingen, de *Protestantsche Maatschappij*; het *Buitenlandsch Evangelisch Genootschap*; 't *Amerikaansch Genootschap*: dat *van de vrienden der zeelieden*; [1]) 't *Genootschap tot wering van den slavenhandel*; het *Matigheids-Genootschap* en dergelijken; doch ik vertrouw, dat het medegedeelde, voor het oogmerk waartoe ik het nederschreef, genoegzaam wezen zal.

Ik ben, enz.

---

[1]) Hierover kan men nazien BAIRD, D. I, bl. 340—398. Zeer behartigingswaardig zijn vooral zijne mededeelingen aangaande 't geen men in *Amerika* met gezegenden uitslag doet ter verbetering van het lot, de opleiding, de levenswijze en den zedelijken toestand der *zeelieden*. Reeds bestaan in 12 voorname zeehavens Matrozen-logementen, die thans door zeer velen gezocht worden. Ook in ons Land te *Amsterdam en Rotterdam* worden pogingen ter oprigting hiervan aangewend, wier welslagen wij hartelijk wenschen. Gebrek aan deelneming zou onze natie tot oneer zijn, en van onverschoonlijke flaauwheid en verkeerd begrepen eigenbelang getuigen. Het hier boven aangevoerde slotwoord van TYNG zou dan ook in dit opzigt voor de zulken, die zich onttrekken, toepassing vinden. S.

DERTIENDE BRIEF.

JULIJ 1851.



Niet de vrijheid hebbende als een deksel der boosheid, maar als dienstknechten Gods.
1e Brief van PETRUS II: 16b.

Beletselen van verschillenden aard hebben mij teruggehouden, om u eerder te antwoorden aangaande den vorm van bestuur, de eerdienst enz. in de Protestantsche kerken alhier. Ik wil u (als één voorbeeld onder velen) eene korte schets teekenen van de *Presbyteriaansche kerk*, als komende deze mijns inziens, met de *zuivere* leer der hervormde kerk in Nederland, wat de hoofdzaak betreft, geheel overeen [1]), en zijnde ingerigt naar Gods woord en

[1]) Wij hebben het verschil en de overeenkomst in bijzonderheden aangewezen in onze aanteekeningen op het 5e Hoofdstuk van het 6e boek, Deel II, van 't werk van BAIRD, handelende over de *Presbyteriaansche kerk*. Onze schrijver komt met BAIRD tot in statistieke bijzonderheden overeen: waar verschil is, zal ik zulks opgeven. S.

de Apostolische instellingen, voor zoo verre dit in onze tijden en omstandigheden geschieden kan.

Zij staat geheel op zich zelve, en heeft, even als alle andere gezindheden, met de Regering des lands niets uitstaande; en maakt dus, vrij en onverlet haar eigen Gondwet en heeft haar eigen bestuur.

Men heeft bij de *Presbyteriaansche kerk*, drieërlei kerkvergaderingen; de *Presbyterie*, de *Synode*, en de *Algemeene Vergadering*, (*General Assembly*.)

Eenige weinige Gemeenten (naarmate van hare ligging, meerder of minder in getal) vormen eene *Presbyterie* — eene vergadering van Leeraren en Ouderlingen. — Zij behandelt alle voorkomende kerkelijke belangen en aangelegenheden; zij examineert kandidaten voor de H. dienst; zij heeft de magt om Leeraren aan te stellen en af te zetten; en besluiten te nemen aangaande voorkomende godgeleerde vraagstukken en omtrent kerkelijke tucht; als mede, om kerken te bezoeken enz., en alles te doen wat tot den uiterlijken en geestelijken welstand der Gemeenten strekken kan [1]).

Even als de Presbyterie eene vergadering is van

---

[1]) De meermalen door ons aangehaalde voortreffelijke schrijver BAIRD, geeft volgens zijn plan opgave en beschrijving van alle in de Vereenigde Staten gevestigde kerken of kerkgenootschappen. Zelf tot de Presbyteriaansche kerk behoorende, is hij hieromtrent zeer uitvoerig, doch zonder vooringenomenheid of partijdigheid. Hij geeft meer, dan onze schrijver, wiens opmerkingen echter nevens die van BAIRD wel mogen behartigd worden. Wij verwijzen den lezer, die van de inrigting der overige kerken, bijzonder der grootere, als de *Episcopaalsche*, *Methodistische*, *Congregationale* en *Baptistische*, iets meer wil weten, naar het 6e boek van genoemd werk, Deel II, bladz. 75—158. S.

Leeraars en Ouderlingen van een zeker distrikt, zoo is de *Synode* eene vergadering van Leeraars en Ouderlingen van een grooter landschap, bevattende ten minste *drie* Presbyteries. Alle Leeraars met één hunner Ouderlingen, welke dezen kring insluit, hebben, zonder uitzondering, zitting in deze Vergadering.

De Synode heeft de magt om alle beroepen welke door de Prestbyteries ingebragt worden te ontvangen en te beoordeelen; om alle voorgelegde vraagstukken te beslissen; om de *Handelingen der vergaderingen* van de Presbyteries te onderzoeken of na te zien, en al of niet goed te keuren en te teekenen; om te zorgen dat de grondstellingen der kerk, door de Presbyteries behoorlijk worden nagekomen; om nieuwe Presbyteries daar te stellen, enz., enz., en eindelijk, om zoodanige maatregelen aan de *General Assembly* ter aanneming voor te dragen, als tot algemeen nut der kerk strekken kunnen.

De Synode komt éénmaal 's jaars in eene der daartoe meest geschikte steden bijeen — verwisselende van plaats ieder jaar. Zij houdt hare vergaderingen in een der kerkgebouwen in het openbaar, zoodat een ieder, die lust heeft den gang der zaken naauwkeurig na te gaan, daartoe geschikte gelegenheid heeft. De vergaderingen worden met eene leerrede geopend, en elke zitting met gebed en dankzegging begonnen en gesloten. Bovendien wordt er, hetzij des morgens of des avonds, gedurende den tijd dat men vergadert, dagelijks éénmaal gepredikt door een der leeraars, die leden dezer vergadering zijn.

De *General Assembly* heeft het hoogste gezag in

de Presbyteriaansche kerk. Zij vertegenwoordigt in één ligchaam al de bijzondere gemeenten van dit kerkgenootschap en draagt den titel van: *Algemeene vergadering der Presbyteriaansche kerk in de Vereenigde Staten van Amerika.* De leden dezer vergadering worden bij verkiezing benoemd.

Van iedere vierentwintig leeraars in eene Presbyterie verschijnt er één, vergezeld van een' ouderling, als gevolmagtigde in deze vergadering, alwaar, naar den aard dezer hoogste kerkvergadering, alle zaken van gewigtiger aard behandeld en de *Handelingen der Synode* nagezien, bekrachtigd of verbeterd worden.

Het is de pligt van deze vergadering te waken voor alle dwaling of afwijking ten aanzien van de godsdienstleer, voor de geringste onzedelijkheid in leeraars, opzieners of belijders der kerk, en alles te doen, wat onderlinge liefde, kennis der waarheid en echte vroomheid bevorderen kan.

Even als de vroeger beschrevene, wordt ook deze vergadering in 't openbaar gehouden en op eene plegtige wijze begonnen en gesloten.

De Presbyterianen hebben geene formulieren voor iedere kerkelijke of godsdienstige verrigting [1]). Zoo als zij den Bijbel en den Bijbel alléén, tot grond-

---

[1]) Dit is blijkbaar eene misstelling of vergissing. De Presb. kerk heeft de Westminstersche geloofsbelijdenis aangenomen en houdt er zich aan. Alleen de *Congregationalen*, die uit haar zijn uitgegaan, hebben geene formulieren. Onze schrijver meer bepaald hechtende op formulieren voor de verschillende kerkelijke verrigtingen, als bij Doop, Avondmaal enz.: vergeet echter, dat er b. v. voor de bevestiging van eenen leeraar een formulier of vragen bestaan. BAIRD t. a. pl. D. II, bl. 114. S.

slag van hunne leerbegrippen en prediking stellen, zoo is het voorbeeld der Apostelen in elke openbare of uitwendige godsdienstige verrigting, hun eenige gids.

Om u dezelve te doen kennen, kan ik niet beter doen, dan u uit te noodigen met mij in uwe verbeelding het heiligdom in te treden. Het is de morgen van den dag des Heeren; gij hoort niets, dan een zacht orgelspel en ziet de gemeente zonder eenig gedruisch zich vergaderen in 't huis des gebeds, vóór dat het uur van aanvang der eigenlijke godsdienstoefening slaat. Daar opent de leeraar (die zonder eenig tooisel of toga maar in eenvoudig zwart gewaad gekleed is) [1]) den Bijbel, en leest, na een kort voorgebed, een stuk uit het Oude Verbond voor, 't welk hij met eenige weinige woorden tot verklaring of besturing besluit. Een psalm of gezang volgt. Na het zingen leest de leeraar uit het Nieuwe Testament — spreekt eene wijle — en gaat dan over tot het gemeenschappelijk *gebed.*

Gij ziet, hoe hier niet alleen de mannen, maar ook de vrouwen opstaan om zich met eerbied te buigen voor den Heer des hemels en der aarde! — Gij wenscht, dat zulk eene eerbiedige wijze van bidden overal plaats had — ik wensch dat met u.

Het tweede deel der godsdienstoefening — de

---

[1]) Dit is echt Presbyteriaansch, was oorspronkelijk ook alzoo in de Ned. Hervormde kerk en het behoorde er nog zoo te zijn. Zoo wordt meer uitgedrukt, dat de broeder tot broeders spreekt. Ieder zoogenaamd Priesterlijk ambtsgewaad, zoowel het meest behagelijke en bevallige, als het wanstaltige en opgesierde, is ongepast of onwelvoegelijk en ondoelmatig. S.

predikatie — houdt vooral uwe aandacht geboeid. Maar, mijn vriend! — ik kan 't met u niet eens worden, dat de leerrede toch eigenlijk 't voornaamste der geheele godsdienst-oefening, en het overige slechts voorbereiding en bijwerk is. Ik kan echter wel begrijpen, waarom gij u bij de preêk eerst regt *tot hooren* gingt zetten: omdat gij van kindsbeen af onwillens een' indruk hebt gekregen, als of het lezen van Gods heilig woord niet van zulk een groot gewigt was, daar het enkel scheen te dienen, om onderwijl de in de kerk komende menschen eenigzins stiller *plaats te laten nemen;* 't welk, verzeld van de verregaande oneerbiedigheid der kerkbedienden vooral in groote steden, en zooveel gedruisch verwekt, dat het bijbel-lezen voor diegenen, die 't nog zouden willen hooren, geheel verloren moet gaan.

Het is zoo — door het langdurend aanschouwen derzelfde gebreken, is het als of men, helaas! er langzamerhand mede bevredigd wordt. Zoo is 't misschien ook met u gegaan; want ik heb 't u kunnen aanzien, dat gij *gevoeldet* dat de eerdienst een wezenlijk, een voornaam, gedeelte van de godsdienstoefening uit maakt; — en dat gij getroffen waart, toen, bij het einde van het nagezang de geheele gemeente weder oprees, en aller mond en hart zamenstemde in de *lofverheffing* van God en den Zaligmaker.

Verdient het bijwonen van eene godsdienst-oefening op een gewonen Zondag reeds zoo zeer uwen bijval — gij zoudt niet minder ingenomen zijn met de wijze van Avondmaal-viering. Iedere twee maan-

den heeft deze plegtigheid plaats [1]). Vrijdags te voren is de dag van voorbereiding; en er wordt alsdan des morgens en 's avonds op 't gewone uur gepredikt; terwijl de morgen-godsdienst wordt aangevangen met den doop der kinderen der gemeente. Zóó worden, telken twee maanden, de beide en éénige Sacramenten der Protestantsche kerk *Doop* en *Avondmaal*, plegtiglijk voor ons vernieuwd.

Op denzelfden voormiddag dat de bediening des H. Avondmaals plaats heeft, worden de nieuwe leden openlijk aangenomen. De predikant komt van den predikstoel; op eene opene plaats vóór denzelven vergaderen de nieuw aangekomenen, op 't aflezen van hunne namen; hier doen zij, bij monde van den leeraar, eene plegtige verklaring voor God en de Gemeente van hunne keuze en gezindheid — en worden daarna door den Herder der gemeente *welkom geheeten als broeders en zusters in den Heer.*

Geen lid der Presbyteriaansche kerk zult gij op den dag des Heeren eenig vermaak zien genieten; ja niemand ontvangt op dezen dag bezoeken of gaat uit om bezoeken te doen. Men blijft in den kring zijner eigene familie. Even zoo onthoudt men zich van 't bijwonen van bals en schouwburgen, te allen tijde.

Zóó zijn de Gemeenten — over 't algemeen voorbeeldig in gedrag en wandel; — maar wat zijn hare Leeraars? — Het zijn geen heiligen; maar, 't zijn

---

[1]) Ik voor mij heb reden te gelooven dat de eerste Christenen, vrij wat meer dan viermaal 's jaars des Heeren H. Avondmaal vierden; en verheug mij in de verordening der Presbyteriaansche kerk, om hetzelve om de twee maanden te vieren. *De Schrijver.*

over 't algemeen menschen, die zich den eernaam van *bedienaar des Euangelium's* in leer en wandel volkomen waardig maken. Zij prediken eene gezonde uitlegkunde des Bijbels, en maken daarvan vervolgens gebruik, om, onder den afgebeden invloed van den Heiligen Geest, krachtig op de gemoederen hunner hoorders te werken. Zij leggen zich daarom niet toe om fraaije redevoeringen voor te dragen, die door verrassende wendingen of dichterlijke bloemen wegslepen, zoo lang als ze worden aangehoord — omdat die meestal meer strekken tot bewondering en lof van den leeraar, dan tot heil van zondaren en tot eer van God.

Zij prediken het *Euangelium der zaligheid* — eenvoudig en onbewimpeld — naar het voorbeeld van onzen Heere JEZUS CHRISTUS en van zijne Apostelen. Zij gevoelen diep de verantwoordelijkheid die op hen rust; — zij gevoelen, dat zij *gezanten Gods* zijn en dus verpligt om met liefde en ernst hunne gemeente toe te roepen: *wij bidden u van* CHRISTUS *wege, laat u met God verzoenen;* — en, — wat de grootste kansel-welsprekendheid, zonder dien apostolischen gloed, niet vermag, dat vermag de eenvoudige, onweêrstaanbaar op 't geweten werkende voorstelling der *waarheid* van *Gods woord, dat levendig is en krachtig, en scherpsnijdender dan eenig tweesnijdend zwaard, en doorgaat tot de verdeeling der ziel en des geestes, en der tezamenvoegselen en des mergs, en een oordeeler is der overleggingen des harten.*

De ouderlingen — mannen van leeftijd, van kennis en van een vromen levenswandel — staan in het herderlijke werk hunnen leeraar bij. Zij bezoe-

ken nevens hem de zieken, vertroosten de bedroefden, raden den twijfelmoedigen, ja brengen vaak den afgedwaalden teregt en stichten, door *gebed* en *toespraak*, vaakmaal vrede, heil en zaligheid in de woningen hunner broeders en zusters. — De ouderlingen zijn hier zelfstandig en niet slechts *pro forma.*

Aan de diakenen is de zorg der bedeeling der armen (welke hier gelukkig niet veel zijn) toevertrouwd.

De gewone godsdienstoefening neemt des voormiddags ten elf ure en des avonds ten 7 ure een aanvang. Vraagt gij, waarom zulks niet vroeger kan beginnen? — zoo wil ik u mededeelen, hoe eigenlijk de geheele Zondag wordt besteed.

Ten negen ure des morgens is het uur, dat de kinderen in de Zondagschool vergaderen. Deze school wordt gehouden in de vertrekken onder de kerk (bijzonderlijk daartoe zóó gebouwd) of in een ander gebouw, dat naast de kerk staat. De *superintendent* (de opzigter over de school en het onderwijs — zijnde meestal een der ouderlingen) opent de school met een gebed, gevolgd door bijbellezen en zingen. Een aantal onderwijzers en onderwijzeressen beginnen alsdan hunne taak; dat is: om de hun toevertrouwde klasse, bestaande uit acht of tien kinderen, godsdienstig te onderwijzen. Al het onderwijs is op dezelfde leest geschoeid; doch natuurlijk naar de jaren der kinderen gewijzigd. Twee voorname punten worden nimmer uit het oog verloren; namelijk om *de jeugd den Bijbel te doen kennen* en den hoogsten eerbied voor dit goddelijke boek in te boezemen: als ook, om hen reeds in hunne kindschheid te doen gevoelen, *dat ook zij een' Zaligmaker behoeven* —

opdat zij als kinderen reeds leeren, den *Heere* JEZUS *lief te hebben.*

Ten half elf ure wordt de school wederom met gebed en gezang gesloten; en onderwijzers en kinderen hebben gelegenheid, om vóór elf uur ter kerk te kunnen zijn.

Ten drie ure is er eene Zondagschool (in dezelfde vertrekken) voor de Negers; gedeeltelijk kinderen en groote menschen. Ook tot het onderwijs van dezen, even als in de Zondagschool des voormiddags, vereenigen zich ouderlingen, diakenen en leden der kerk. Deze Catechisatie voor de Zwarten duurt slechts één uur; en alsdan wordt er voor hun eene korte predikatie of toespraak gehouden; geheel naar hunne behoefte en vatbaarheid ingerigt. Behalven deze godsdienstige opleiding is er ééne galerij in de kerk waar zij allen eene geschikte plaats gratis bekomen kunnen; — welke galerij meest altijd wel bezet is.

Op maandag avond is het ten 7 ure bidstond. Op woensdag avond gewone godsdienstoefening. Op vrijdags (des winters alleen) wordt er eene bijeenkomst gehouden onder den naam van: *Ladies Bijbelklasse.* Deze is *niet* voor kinderen. Hier wordt een of ander Bijbelboek in regelmatige opvolging behandeld, ter bevordering van bijbelkennis. Dit is meestal de taak van den leeraar zelven of van een der oudste of meest geschiktste ouderlingen.

Ook is er nog eene andere bijeenkomst van al de onderwijzers der Zondagschool; waarin, met den opziener aan 't hoofd, de les wordt behandeld voor den toekomenden zondag: waar rapporten worden ingebragt en zwarigheden vereffend; — en welke allezins

geschikt is, om de goede harmonie onder zoovelen te bewaren en eenheid in het onderwijs te bevorderen.

De *Zondagschool-bibliotheek* verschaft der leergierige jeugd gelegenheid, om iedere week zich van een ander leesboek te voorzien, zonder dat hiervoor iets behoeft betaald te worden. Bijna zonder uitzondering maken alle kinderen van dit voorregt geregeld gebruik.

De Presbyteriaansche kerk heeft (even als de andere gezindheden, waarvan ik in 't begin van mijn *negenden brief* heb gewaagd) haar eigen kweekscholen, ter bekwaming en vorming van de toekomstige herders der gemeenten. Het bestuur, waaraan de zorg voor de studerende jeugd in 't bijzonder is opgedragen, heeft den naam van *Raad of Bestuur van Opvoeding* (*Board of Education*).

Er zijn *zeven en veertig* Voorbereidings-scholen (*Colleges*), welke allen onder de vleugelen van de Presbyteriaansche kerk zijn opgerigt, zonder dat zulks het wetenschappelijk onderwijs belemmert of de keus der studerende jeugd beperkt; maar, door *haren* invloed wordt de jongelingschap voor vele struikelingen gewaarschuwd en behoed. En, bij het aanleeren van talen en wetenschappen, worden tegelijk de grondbeginselen van godsvrucht en deugd in hunne teedere harten geplant.

Onder de *vier en veertig* Protestantsche Seminariën telt de Presbyteriaansche kerk er *tien*. Het *opvoedings-bestuur* verschaft thans aan zeven en zeventig der kandidaten of studenten tot den H. dienst, de noodige middelen om hunne studiën te voltooijen. Deze Seminariën (zoowel wat de keus der Professoren als de zorg voor de studenten betreft), staan

onder de dadelijke leiding der Presbyteriaansche kerk. Zij matigt zich echter geen drukkend, op menschelijke inzigten steunend gezag aan; zij waakt slechts voor het heil der Gemeenten, en dus voor *dat* dergenen, die later hare Herders en Leeraars zullen worden.

Zij wenscht de *zuivere verkondiging* van Gods woord in haar kerkgenootschap te bewaren — eene gezonde *uitlegkunde des Bijbels* te bevorderen — en Euangelie-predikers in haren eigen' schoot op te kweeken, die aan kennis en geleerdheid zulk een vromen levenswandel paren, dat zij waardige opvolgers mogen zijn van de apostelen onzes Heeren, en dus niet alleen door prediking maar ook door hun gedrag en voorbeeld de Gemeente mogen stichten en opbouwen.

Biedt zich een kandidaat ter examinatie bij de Presbyterie aan, dan wordt hem nadat het onderzoek naar zijne bekwaamheden geëindigd is, ernstig afgevraagd of hij zich bereid gevoelt en of 't volkomen de keuze zijns harten is, om zijn leven en al zijne krachten aan de dienst van den Heere JEZUS CHRISTUS toe te wijden. Er wordt intusschen (voor hij wordt toegelaten) een behoorlijk onderzoek naar zijn zedelijk karakter en levenswijze gedaan — en, mogt dit onderzoek nadeelig voor hem uitvallen, zoo zou hij alhier *geene toelating* tot het predikambt bekomen, al had hij ook overigens al de vereischte bekwaamheden.

Ik weet niet of *al* de Protestantsche gezindheden dezelfde gestrengheid gebruiken; doch ik heb reden om te gelooven, dat als men in Amerika (na jaar

en dag aan de Academie zijns vaders geld verteerd, zijn tijd verzuimd, en loszinnig geleefd te hebben) zich op 't laatst, met kunst en vliegwerk tot een Theologisch-kandidaat liet fabriceren, ten einde tot de heilige dienst te worden toegelaten — dat men met verachting zou worden weggezonden. Wanneer Christen-leeraars zich niet met heel hun hart aan hunne voortreffelijke roeping hebben toegewijd; en meenen dat in het voordragen van eene wèl-klinkende leerrede, de vervulling van dezelve bestaat — dan zal men weldra bevinden, dat het geestelijk *leven* van eene gemeente wegkwijnt, ofschoon zij ook voor het tegenwoordige, een' uiterlijken welstand mogt vertoonen.

Reeds van de vestiging dezer Republiek af, bestond er eene bestendige gewoonte, om in elk der verschillende Staten, jaarlijks een *dank- en bededag* af te zonderen; waartoe, naar den wensch des volks, de Gouverneur van den Staat de onderscheidene gezindheden, openlijk uitnoodigde. Thans echter wordt er op een en denzelfden dag door *al* de Vereenigde Staten een algemeene plegtige *dank- en bededag* uitgeroepen [1]).

In de Proclamatie tot dat einde uitgegeven komt onder anderen voor, om, behalve voor een groot aantal zegeningen en weldaden, God vuriglijk te danken: *„dat de vrije instellingen, welke wij geërfd hebben van onze voorvaderen, ten koste van hun goed, hunne volharding en hun bloed, in al derzelver kracht*

---

[1]) BAIRD, II, Bijlage 9, deelt zulk een biddags-brief, die voortreffelijk mag genoemd worden, mede. S.

zuiver zijn in stand gebleven; — en dat burgerlijke en godsdienstige vrijheid in onbeperkte volkomenheid worden genoten."

Het bezit dezer voorregten is voor iederen Amerikaan het dierbaarste, wat hij kent en daarom is hij van harte bereid, om er bij herhaling voor te danken. Sla 's lands geschiedboek open, en gij ziet alom de sporen, dat men overal de hand van God erkent, en dat de *Historie van Amerika eene geschiedenis is van Gods Voorzienigheid.*

In de dagen van benaauwdheid schreven de vaderen vast- en bededagen uit en *baden* vuriglijk tot Hem, die zekerlijk verlossen kan [1]), doch zij vergaten ook niet te *danken* in de lange jaren van zegen en voorspoed.

Toen de cholera (van elders overgebragt) verscheidene Staten in rouwe dompelde — toen zette men zijn vertrouwen op den Heere — en stroomde naar het bedehuis; daar zocht het verslagen gemoed versterking [2]) en 't gevoelde de kracht van Gods Woord, toen de gezant des Heeren het troostwoord van den heiligen zanger voor zijne gemeente vertolkte: „Die in de schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduwe des Almagtigen, — hij zal redden van de pestilentie, die in de donkerheid wandelt [3]).

---

[1]) Dit herinnert ons aan onze vaderen vooral in den tachtigjarigen strijd voor vrijheid van geweten tegen Spanje. S.

[2]) Dit is ook in de laatste jaren in ons vaderland, tijdens den Belgischen opstand en het woeden der cholera, gebleken. De nood leerde bidden. — Een goede godsdienstzin ontwaakte, en heeft, zij het ook niet algemeen, toch bij velen goeden indruk nagelaten. S.

[3]) Psalm XCI: 1 tot 6.

Toen de dertien oorspronkelijke Staten het dwangjuk afgeworpen, zich tot een gemeenebest vereenigd en eene grondwet voor den pasgeboren Staat ontworpen hadden — was 't hunne eerste zorg om een' *Algemeenen dank- en bededag* uit te roepen, ten einde aan den *Allerhoogsten* hunne verlossing dank te wijten, en Zijnen zegen op al hun pogen af te smeeken. Thans, — nu deze *dertien* gewesten tot *dertig* magtige Staten zijn aangegroeid, waarin vrede en welvaart wonen — verzuimt het nageslacht niet, om het treffelijk voorbeeld van zijne vrome vaderen te volgen en jaarlijks rijzen uit meer dan *dertig duizend* heiligdommen de dankgebeden tot den God aller weldadigheid omhoog, van den oever des *Atlantischen Oceaans* tot aan de boorden der *Stille Zee!*

Volgt het nakroost in Nederland even zoo het voorbeeld van zijne vrome voorvaderen?

Voor ruim honderd en twintig jaren predikte de met regt vermaarde J. SAURIN, destijds Fransch predikant in 's Gravenhage, over *de verloochening en 't berouw van* PETRUS — welke leerrede [1]) als eene

---

[1]) De leerredenen van den onnavolgbaren SAURIN, door drie vermaarde Engelsche Godgeleerden in hunne landtaal overgebragt en te Londen gedrukt, werden door een van Amerika's meest geachte kerkleeraren, in 1832 in *New-York*, met eene krachtige voorrede van zijne hand, voor Amerika in 't licht gegeven. De geheele verzameling van honderd leerredenen, in twee kolommen stereotype gedrukt, is in twee groot 8° boekdeelen zamengevat; tot een matigen prijs te bekomen en is daarom in veler handen.

voorbereiding voor een' bededag, welke den eerstvolgenden Woensdag zou gehouden worden, strekken moest. Nadat hij in het laatste deel zijner ernstige en treffende leerrede zijne hoorders heeft afgevraagd, hoe zij voor God zullen verschijnen en boete doen, indien zij voortgingen met Hem te versmaden en te volharden in allerlei zonden — haalt hij het 34—38ste vers van psalm LXXVIII aan, en vervolgens, zegt hij: „overweeg de woorden, die op deze aanhaling volgen" (vs. 59—62) „*God hoorde het en werd verbolgen; en versmaadde Israël zeer. Dies verliet Hij den Tabernakel te Silo; de tente* [*die*] *Hij tot eene woning gesteld had onder de menschen. En hij gaf zijne sterkte in de gevangenis; en zijne heerlijkheid in de hand des wederpartijders. En hij leverde zijn volk over ten zwaarde; en werd verbolgen tegen zijne erfenisse.*"

„Holland! Holland! hier is de aankondiging van uw lot!"

„Mijne broeders, zijn wij nog gespaard gebleven om alarm te blazen — en zouden wij ons niet aangorden om dezen vast- en bededag op eene nieuwe en betere wijze aan te wenden, opdat wij ons van deszelfs goede vrucht mogen verzekerd houden?"

„En gij, onze Raadsheeren en Bestuurders des lands! die dezen plegtigen dag hebt verordend, la-

---

Waarom is in Holland — waar men zóóveel vertaalt — dit boek ook niet in de taal des lands te bekomen? *De schrijver.*

(Den schrijver schijnt het onbekend, dat gelijk er van meer werken van SAURIN eene Nederd. vertaling bestaat, ook zijne leerredenen 4 deelen in het Nederduitsch in de vorige eeuw zijn uitgegeven). S.

ten wij ook u aan de verpligting aan denzelven verschuldigd, herinneren. Komt op aanstaanden Woensdag, gelijk andere Josahphats en legt de waardigheid en magt waarmede gij bekleed zijt, en van welke gij plegtig rekenschap zult moeten geven, aan den voetbank van Gods troon neder. Komt en laat uwe grootheid bestaan in verootmoediging en bekeering. Komt, en geeft in Zijne almagtige hand de teugels des bewinds van dit gemeenebest over, — en zweert dat gij 't zelve voortaan naar geen grondregel dan alleen Zijne wet, regeren zult. En God schenke de genade om zulk een lofwaardig voorbeeld in zijne kerk te stellen, en, dit edele voornemen in uwe harten hebbende doen oprijzen, moge Hij hetzelve ook met eene gezegende vrucht bekroonen!"

„Predikers van JEZUS CHRISTUS, die door de Voorzienigheid geroepen zijt, om op aanstaanden woensdag het woord te voeren, uwe taak is inderdaad gewigtig. Welk eene zorg is u aanvertrouwd! Op u berust voornamelijk de pligt om de goddeloozen te verontrusten en tot verootmoediging te brengen. Op u berust voornamelijk de pligt, om den stroom van ongeregtigheid te stuiten, welke gevolgd wordt door deze vreesselijke rampen. Op u berust voornamelijk de pligt, om de vlam der Hemelsche wraak, die tegen de zonde ontstoken is, uit te blusschen. *„Wie is tot alle deze dingen bekwaam?"* Maar, wendt gij slechts al uwe pogingen aan, en verwacht dan het overige van den zegen van God. Spreekt, zooals Gods dienaren bij dergelijke gelegenheden behooren te spreken. „Roept luide — verheft uwe stemme gelijk een trompet; toont JACOB zijne overtredingen

en Israël zijne zonden." Zoo gij der waarheid getuigenis geeft, 't bekommere u niet, indien men ook tegen uwe redenen murmureerde."

„Moge God u een geest van kloekmoedigheid verleenen, overeenkomstig het gewigt der zending, waarmede gij bekleed zijt.

„En gij — Christelijke gemeente — wat zult gij op aanstaanden woensdag doen? — Het is niet enkel uwe tegenwoordigheid in dezen tempel — het zijn niet enkel gezangen en gebeden, smeekingen en tranen, welke wij vragen, — een boete-dag moet, door meer onderscheidende teekenen van berouw en bekeering gekenmerkt worden; deze zijn: wederkeering, onderlinge verzoening, ware liefdadigheid, en een naarstig onderzoek naar de behoeftigen welke zoowel uit schaamte, als uit gebrek, omkomen. Hier, hier, mijne waarde Broederen, is hetgeen wij verlangen. Laat mij die bede verkrijgen. o Laat mij zelfs op dezen predikstoel den laatsten adem uitblazen, onder het pogen, om iets aan de kracht en 't leven van uwe godsvrucht en aan eene gezegende uitwerking van uwen boete-dag bij te dragen!"

Zoo sprak SAURIN — die, zijner hooge roeping bewust, niet aarzelde, om, *zonder aanzien des persoons met ernst en kracht 't woord van God te verkondigen* — en zijne taal vindt nog heden in de Protestantsche kerk in Noord-Amerika een weerklank in ieders hart.

Is dit evenzóó in Nederland? — Wat denkt gij mijn vriend! dat de man zeggen zou, wanneer hij heden het oude Holland eens weder kwam bezoeken? — Zou hij er nog den ernst en de godsdien-



Park en Stadhuis te Nieuw-York. bl. 41.



C. J. A. Last. Steendr. v. P. Blommers te s Hage

Presbyterian Board of Publication. bl. 271.

stigheid, de zuivere prediking van 't Evangelium, de dank en bededagen, en de algemeene eerbiediging van den dag des Heeren, uit de dagen der vaderen vinden [1])?

Eer ik dezen eindig, wil ik u nog met eene andere, uit de Presbyteriaansche kerk voortspruitende, inrigting bekend maken, welke den naam draagt van *Presbyterian board of publication;* zijnde *het Bestuur over het uitgeven van boeken en geschriften door het Presbyteriaansche kerkbestuur goedgekeurd of noodig geoordeeld.*

In de stad *Philadelphia*, vindt ge een fraai gebouw, vier verdiepingen hoog, in welks voorgevel met groote letteren te lezen staat: Presbyterian board of publication. Het werd in 1849, door daartoe grootmoedig geschonkene bijdragen, gesticht. Zoodra men de voordeur intreedt, komt men terstond in een ruim, fraai, *magazijn van boeken.* Dan volgen de kamers waar de administrative werkzaamheden worden verrigt; en achter deze een apartement van waar alle kisten, pakken, enz. door middel van eene deur, in de achterstraat uitkomende, worden verzonden.

[1]) Wij hebben reeds aangewezen, wat hierop is te antwoorden. Wij houden het er voor, dat er in Nederland bij veel ligtzinnigheid en slechte viering van den Zondag bij uitwendige godsdienstigheid, toch nog veel ware godsdienstige belangstelling en vroomheid gevonden worden, hoewel in anderen vorm, dan die onzer voorvaderen, op wier handelingen, hoezeer wij in vele opzigten die hoogachten, nog al wat af te dingen is. Eene vergelijking is altijd moeijelijk en kan schier niet juist zijn. Het al of niet houden van biddagen *op vaste tijden zonder bijzondere aanleiding*, is geen maatstaf voor de godsdienstigheid. S.

De tweede verdieping bevat 't voorname deel van deze Inrigting en is eene fraaije vergaderzaal voor al de *Besturen* van de *General Assembly*, enz. Langs de wanden staan ruime boekenkasten, bevattende eenige duizende, grootendeels uitlandsche, werken, betrekkelijk theologie, kerkgeschiedenis, enz. enz., welke het *Bestuur* in de zamenstelling van uit te geven werken kunnen dienstbaar zijn.

De verdere verdiepingen van dit gebouw worden, behalve voor berging der gedrukte stukken, der stéreotype-platen en houtgravuren, ook nog voor werkplaatsen en voor bureaux en vergader-kamers van drie andere Besturen (als dat der zendelingen en der opvoeding) gebezigd.

Weinige schreden van dit gebouw staat, in de achterstraat, een huis van zes verdiepingen; waarvan de vijf bovenste zijn verhuurd aan de boekbinders, welke al het bindwerk van de Inrigting verrigten; terwijl de onderste voor berging van brandstoffen en voor eene pakzaal wordt gebruikt, van waar 't Zendelings-bestuur kleeding en andere behoeften naar hunne Zendelingen verzendt.

Het geheele établissement wordt met gaz verlicht en iedere voet ruimte tot een nuttig einde gebruikt.

De bovenstaande omschrijving moet niet zoo zeer dienen, om u een juist denkbeeld van de vermelde gebouwen te geven, als wel om het begin van eene schets van den aard en de uitgestrektheid dezer Inrigting uit te maken.

De Presbyteriaansche kerk wenscht, dat er steeds eene uitgelezene verzameling van studie-boeken voor hare Leeraars en eene geijkte godsdienstige lectuur

voor de leden van haar kerkgenootschap (en voor alle Christenen die er gebruik van begeeren te maken) tegen een onbegrijpelijk lagen prijs, in voorhanden te hebben en te verspreiden: ten einde daardoor de Predikanten in de gelegenheid te stellen om, zonder groot bezwaar voor hunne beurs, zich eene keur van godgeleerde boeken aan te schaffen; — zuivere godsdienstige kennis te verbreiden; — en vooroordeel en dwaling uit te roeijen of voor te komen.

Hare Catalogus bevat, behalve de kleine Schriften, reeds 300 boekwerken, welke niet dan na eene ernstige examinatie, den stempel van goedkeuring verkregen hebben.

Onder de leesboeken, zou, bij voorbeeld, een boek als dat van EGELING, *de weg der zaligheid*, indien zulks in 't Engelsch bestond, zeker worden opgenomen. Denk echter niet, dat door deze wijze van handelen eenig ander uitgever ooit in zijn eigendoms-regt wordt te kort gedaan. Is een boek, 'twelk men wel zou willen herdrukken, in de Staten van Amerka uitgegeven, dan verstaat men zich eerst met den uitgever en koopt van hem het regt van eigendom en de voorhandene exemplaren — en vervaardigt alsdan eene stéreotype uitgave; van daar dat deze boeken, waarvan vele duizenden worden verkocht, zoo goedkoop kunnen gesteld worden.

Deze instelling doet nog meer — zij zendt ook *colporteurs* uit, die de menschen, vooral op 't land, gaan bezoeken, boeken verkoopen of somtijds voor niet geven. Honderd zes en twintig personen zijn thans in dit goede werk bezig.

In het laatste jaarlijksche rapport omtrent den

staat enz. dezer inrigting, komen onder anderen een aantal der personeele rapporten dezer *Zendelingen* (in de Westelijke Staten werkzaam) voor, waarvan ik er één, ten deele, wil afschrijven. Hij zegt: „Ik heb hier, met veel moedgevend gevolg, Leeraar en Gemeente bezocht. Ik ben met open armen en vriendelijke gastvrijheid ontvangen, en heb beiden, de Leeraars en de Ouderlingen, bereidwillig gevonden, om met terzijdestelling hunner eigene dagelijksche roeping, mij te vergezellen in het bezoeken der inwoners en te helpen in de verspreiding mijner boeken. Zij verheugden zich, dat de tijd gekomen was, dat hunne gemeenten en vrienden mogten worden voorzien van boeken, welke de echte godsdienst- en beoefeningsleer der Presbyteriaansche kerk bevatteden; — van *dat* kerkgenootschap, dat hun boven alle anderen dierbaar was.

„'t Doet mij goed, te zien, met welke eene gretigheid onze godgeleerde werken worden aangekocht en gelezen.

„Indien de *Board of publication* vóór twintig jaren had kunnen doen doen wat zij nu doet, ons kerkgenootschap zou, tegen den dag van heden, het grootste deel van de West met zijnen letterschat hebben voorzien, en veel dwaling, welke er nu nog heerscht, hebben weggeruimd.

„Doch daar is nog overvloedige gelegenheid om goed te doen: en ik hoop gij zult volharden in uwe pogingen, tot dat de waarheid overal is verbreid."

De rekening en verantwoording van het laatste jaar bedraagt niet minder dan *tachtig duizend negen honderd en tachtig* dollars.

Gedurende datzelfde jaar (eindigende 31 Maart 1851) heeft de pers dezer Instelling 't volgende geleverd: negentien nieuwe boeken zijn aan de catalogus toegevoegd, van welke 33,800 exemplaren zijn gedrukt; 12 nieuwe traktaten, van welke 56,000 exemplaren zijn gedrukt; 5 nieuwe 18mo traktaten en catechismussen, van welke 10,000 exemplaren zijn gedrukt. Daar zijn bovendien 20,000 exemplaren der Christelijke familie-almanak voor 1851 gedrukt; benevens 20,000 psalm- en gezangboeken, in 64mo. Het geheele getal der nieuwe uitgaven van dit jaar is dus 139,800 exemplaren. De nieuwe drukken van boeken en traktaten in stereotype-platen bedraagt 290,500 exemplaren. Het geheele getal van alle boeken en traktaten, gedurende dit jaar gedrukt en uitgegeven, bedraagt dus 430,300 exemplaren; zijnde 46,800 exemplaren *meerder* dan het laatstvoorgaande jaar. Men heeft ook nog uitgegeven 20,000 exemplaren — *tweemaal 's maands* van de Presbyteriaansche Zondagschool-bezoeker (*Presbyterian Sabbathschool visitor*), makende 120,000 exemplaren voor de drie eerste maanden van het loopende jaar.

Dit blad iets grooter dan een vel ordinair folio schrijfpapier, in 3 kolommen net en op velin papier gedrukt, komt den 1e en 15e van iedere maand van de pers; en doet denken aan een penning-magazijn voor de jeugd. Ieder nummer bevat, behalve het vignet aan het hoofd, 5 à 6 keurige houtsneê-gravuren. Zoo als men uit den titel kan afleiden, is het voor de jeugd en in een godsdienstigen trant geschreven.

De prijs van eenen geheelen jaargang is 25 cents,

en, als men voor 20 exemplaren inschrijft, *drie* dollars; dat is dus nog minder dan *één* Amerikaansche cent per nummer; of, nog geen twee cents Hollandsche munt.

De kinderen in de Zondagscholen ontvangen dezen *Visitor* en soortgelijken *gratis;* en ik geloof, dat het geld daarvoor uitgegeven, hoogst nuttig besteed is.

Zou het ook in Holland niet wenschelijk zijn, dat er zulk een godsdienstig blad of penning-magazijn voor kinderen bestond, 'twelk wekelijks op de scholen en catechisatiën, door middel van vrijwillige bijdragen der Christelijke gemeente, gratis werd uitgereikt?

Ik ben, enz.

VEERTIENDE BRIEF.

NOVEMBER 1851.



De vreemdeling, die als vreemdeling onder u verkeert, zal onder u zijn als een inboorling van ulieden.

LEVIT. XIX: 34a.

Het *landverhuizen* heeft in den laatsten tijd inzonderheid de aandacht van volken en vorsten tot zich getrokken, als zullende op het lot van Europa eenen hoogst gewigtigen invloed uitoefenen: ja dit reeds doende. Wie aan deze zijde van den Atlantischen oceaan leeft, beziet de zaak gewis uit een geheel ander oogpunt, dan de bewoners van Europa [1]). Ik wil u uit daadzaken toonen dat het getal der hier dagelijks aankomende Europeanen, *verbazend* mag genoemd worden; dat men niet bevreesd behoeft te

---

[1]) Daarom juist is het voor ons belangrijk, van daar opmerkingen en mededeelingen te ontvangen, om onze gezigtspunten uit te breiden en minder eenzijdig te oordeelen. S.

zijn, dat er in Amerika weldra geen plaats meer zijn zal, en dat de wijze, waarop men de vreemdelingen hier opneemt, de hulde verdient van alle christen-natien der wereld.

Men zegt, dat meer dan honderd jaren na de ontdekking of hervinding van Amerika door COLUMBUS, nog niet één enkel huisgezin tusschen *Florida* en *Groenland* werd gevonden; — en, meer dan 130 jaren waren er verloopen na de landing der Pelgrims, voor dat de kolonisten het waagden, het *Alleghanische Gebergte* over te trekken. Neem nu de kaart van de *Vereenigde Staten* voor u, en laat uw oog weiden, van dat gebergte, *over de sinds gevestigde Staten en aangeworven Gewesten*, tot dat het stuit aan den oever der *stille zee*. Dáár ligt *California* [1]), bevattende eene uitgestrektheid van 188,981 vierkante mijlen, benevens drie Territories: (*Oregon*, inhoudende 341,463 vierkante mijlen; *Utah* bevattende 187,923 en *New-Mexico* inhoudende 210,944 vierkante mijlen —) te zamen over de *negenmaal honderd duizend* vierkante mijlen gronds uitmakende. — Langs de zeekust strekt *California* zich 970, *Oregon* 480

---

[1]) *California*, in mijn 5den brief als een Landschap vermeld, is den 7 September 1850, als eene Staat in de Unie ingelijfd. Hij heeft thans, even als de andere Staten, eene geordende, eigene regeringsvorm; dagelijks vestigen zich, niet alleen in *San Françisco* maar overal elders, handelhuizen, huisgezinnen, enz., en de onuitputtelijke goud-bron, trekt nog steeds een stroom van uit allerlei standen en van allerlei oorden derwaarts, waarvan er velen besluiten in den nieuwen Staat te verblijven; waardoor de aldaar gevestigde eigenlijke bevolking thans tot tusschen de twee en driemaal honderd duizend zielen is vermeerderd. *De Schrijver.*

mijlen uit — makende met de *Straat van St. Juan de Fuga* (100 mijlen) *een duizend vijfhonderd en vijftig* mijlen uit; 'twelk gelijk staat met de geheele lengte der kust langs den Atlantischen Oceaan. De oorspronkelijke *dertien Staten*, omvatten niet veel meer dan het *tiende deel* van 't tegenwoordig grondgebied der Unie; zijnde derzelver gezamenlijke uitgestrektheid niet veel grooter dan van *Oregon* alléén. Hier is dus een onafzienbaar veld open voor landverhuizing en grond-ontginning. Overal waar men begonnen heeft te ploegen en te zaaijen, heeft men ongemeene vruchtbaarheid en een' rijken oogst gevonden; — en dit waarborgt een even gelukkigen uitslag bij verdere pogingen. Men behoeft niet uitsluitend of 't meest, om *goud uit de mijnen* te graven, naar dit oord te gaan, er is ook goud *op* de velden te winnen.

En of dit alles nog niet genoeg ware: daar zijn duizende millioenen morgen lands (*publiek land* geheeten) in de Staten *Ohio, Illinois, Indiana, Wisconsin, Iöwa, Missouri, Texas, Louisiana, Mississippi, Alabama* en *Florida,* welke op de ploeg des landmans wachten — en aan millioenen, onder eenen milden regeringsvorm, het eigen brood verschaffen kunnen.

Sedert ik met het schrijven dezer brieven een aanvang maakte zijn er in de verschillende havens van de Vereenigde Staten jaarlijks (*de jaren door elkander gerekend*) 350,000 personen uit Europa aangeland; dat is dus in een kort tijdsverloop van slechts *drie* jaren, meer dan *een millioen* zielen! — Indien de stroom der landverhuizers in gelijke mate

blijft aanhouden, dan zal het einde van dit jaar *al* de vorigen overtreffen.

Om u van deze vermeerdering eenig denkbeeld te geven, wil ik u eenen staat (getrokken uit het *Journal of commerce*) voorleggen, welke u het aantal der alleen in de haven van *New-York* aangekomene landverhuizers, gedurende de *tien* afgeloopene maanden dezes jaars — in vergelijk met dezelfde maanden van 1850 — naauwkeurig zal doen kennen:

	1850.	1851.
Januarij	13,154	14,709
Februarij	3,206	8,170
Maart	5,569	16,055
April	14,627	27,779
Mei	42,846	38,858
Junij	10,772	34,403
Julij	34,456	27,512
Augustus	18,092	30,251
September	21,054	33,586
October	23,260	21,497
Te zamen . . .	187,016	252,820
Geeft eene vermeerdering in 1851 van		65,804

Van de landverhuizers in de vorige maand (October) aangekomen, waren er van *Ierland* 11,088, *Engeland* 2,032, *Duitschland* 6,822, *Schotland* 353, *Frankrijk* 230, *Wales* 198, *Belgie* 196 en van *Zwitserland* 296.

Volgens eenen anderen staat, door de *Washington Union* (over een tijdverloop van tien jaren) opgemaakt, blijkt het, dat in opgemelde haven van 1842—1846 (vijf jaren) zijn aangekomen 380,443,

en van 1847 tot October 1851 (vijf jaren min 2 maanden) 1,058,928 personen.

Wie is er, die zijn vaderland niet bemint? — En vanwaar dan dit bewonderingwekkend verschijnsel?

Vraagt het den wereld-wijze dezer eeuw, of hij 't u misschien kan ontcijferen. Doch ziet, hij staat verstomd als hij den geduchten en zich eeuwig voorwaarts stuwenden trein, ziet voorbij trekken — van welke *dag aan dag* voor dat de zon ter westerkim is neêrgedaald, *negenhonderd pelgrims* de grenzen van hun nieuw vaderland zijn binnengetrokken.

Hij ziet *eenen ongevergden optogt der natiën van Europa!* — *eene processie van de volken uit het oord der beschaving,* — *rusteloos voortspoedende naar het oord der vrijheid* — de nieuwe wereld! — *het jong en schoon Amerika,* om 't woord van den dichter te gebruiken [1]) die waarheid spreekt.

Zijn oog staart langs den onafgebroken trein en poogt zijn *einde* te ontdekken — te vergeefs — de oneindige sleep schijnt zich, ginds in de verte, in mist en schemering te verliezen...... Hij weet niet meer of hij droomt, dan of hij waakt — zijne wijsheid heeft hem begeven — hij kan het geheimzinnig verschijnsel niet verklaren!...

Wie zal dan het raaadsel oplossen, dat — even als het geheimzinnige schrift *door de vingeren eener menschenhand op den wand van* BELSAZAR's *paleis geschreven* — *Wereld-monarchen doet verbleeken?* — Wat is het toch, dat zulk een geduchten trein in

---

[1]) TER HAAR (*De St. Paulus-rots*).

beweging heeft gezet, en rusteloos voorwaarts — en voorwaarts — drijft?

Het is de adem des Almagtigen — mijn vriend! — die dezen volks-stroom met onweerstaanbare kracht en tot een Hem welbehagelijk doel doet vloeijen; die verschillende natiën, — zoo onderscheiden in aard, als in taal en zeden — tegelijk, als uit een doodslaap doet ontwaken; hunne haardsteden, hunne vrienden en hun vaderland verlaten; en den pelgrims-staf doet opnemen, om, — evenals de trekvogels, door *één en hetzelfde* instinct gedreven — zich mede bij den algemeenen optogt te voegen. Waarheen? — Naar het hun onbekende *Westen* — naar Amerika's oneindige bosschen — onafzienbare vlakten — hemelhooge, en met eeuwige sneeuw bedekte bergen — vooral naar de vruchtbare dalen der nieuwe wereld, waar nog maar schaars eene menschelijke voet den bodem betradt!

Wie het eenvoudige geloof bezit, dat God alleen het lot van landen en volken regelt, dat Zijne Voorzienigheid ook evenzeer *de plaats bestemt van ieders woning*, die ziet ook duidelijk, dat de vinger Gods het pad *dezer pelgrims van de negentiende eeuw* heeft afgeteekend, ofschoon velen onder hen niet eens beseffen, dat eene hemelsche hand hen leidt en beveiligt [1]).

---

[1]) Het is hoogst opmerkelijk, dat nu juist, wijl deze heerlijke streken na eeuwen van rust als toebereid tot ontginning, begeerd worden door volken, die al de kennis en middelen bezitten, om er de meeste voordeelen van te trekken.

Die zucht is sterker dan de gehechtheid aan 't vaderland: men zoekt en vindt hier een nieuw vaderland.

En hoe worden deze vreemdelingen door de Amerikanen ontvangen?

Hoort het in de taal van een' hunner geachte redenaars, die de tolk der algemeene gezindheid mag genoemd worden.

„Onze pligt jegens deze landverhuizers is hoofdzakelijk in de *drie* volgende dingen begrepen:

„*Eerstelijk.* Hen vriendelijk te ontvangen. *De aarde is des Heeren en derzelver volheid.* De Almagtige heeft dit vasteland niet alleen aan eenige huisgezinnen van eenige bijzondere natie en derzelver nakomelingen gegeven. Evenmin heeft Hij dit heerlijke land bij uitsluiting aan eenig koninklijk geslacht toegewezen. Hij heeft het tot een toevlugts-oord gemaakt voor den verdrukte uit alle hemelstreken; — het „*tehuis van den vrijen en het land van den dapperen.*" De arme, de verworpene, de verwaarloosde, de onwetende — zoowel als de beter opgevoedde, de fijn beschaafde en de rijke, die onder ons *zijn tehuis* zoekt, moet op onze oevers verwelkomt worden: en het land, door hen tot vaderland aangenomen, moet hun geen stiefmoeder wezen, maar hen aan haren boezem drukken even als die, welke uit haren schoot

---

Zoo leeren wij Gods voorzienigheid aanbidden, welke niet doelloos die schier onmetelijke gronden schiep — bewaakte en nu bevolkt.

Mogen de landverhuizers den band met de oude wereld toch niet verbreken, maar vastsnoeren. Geen zeeën scheiden broederen. Godsdienst, handel, nijverheid, kunst en wetenschap zijn toch zoo vele punten van vereeniging en gemeenschappelijk belang. De oude en nieuwe wereld of liever *Europa* en *N. Amerika* moeten elkander wederkeerige diensten doen, die weer ten nutte komen voor de overige werelddeelen. S.

geboren zijn. Ik weet niet, hoe iemand, die ooit Europa heeft gezien, de verhuizers naar Amerika beschuldigen kan. Ik weet niet hoe eenig Amerikaan — die ooit, wanneer hij zich in een vreemd land bevond, gedrongen is geworden, te zeggen: dat hij, ofschoon hij reisde te midden der verhevenste tooneelen van Natuur en kunst, nogthans gevoelde hoe rijk en gezegend de erfenis was, welke de Almagtige aan hem geschonken had — iets anders kan doen dan wijd zijne armen openen om *allen* te ontvangen, die zoo gelukkig zijn om den oever van zijn zoo zeer bevoorregt land te bereiken.

„In plaats van terugstooting — in plaats van den verarmden vreemdeling, die hongersnood, geweld en de gevaren der zee naauwelijks ontkomen is, met smadelijde bijnamen te overladen — in plaats van hen barsch van onze deuren te verdrijven — moeten wij hen vriendelijk toespreken; in hunne behoeften voorzien; hen met goeden raad dienen; hen doen gevoelen, dat zij geenszins van God en de menschen verlaten zijn; dat er nog menschelijke wezens zijn, die een meêgaand gevoel voor hen hebben; en dat er dus hoop is voor hen en voor hunne kinderen. Spreek niet van veler onwaardigheid en ondeugd. 't Is genoeg, dat zij ellendig zijn. 't Is genoeg, dat zij onder 't bereik zijn van ons helpend mededoogen. *Een vreemdeling en hij heeft mij geherbergd* — is oneindig meer waard, dan al de wijsheid die ooit in het ontdekken van een' bedrieger is ten toon gespreid."

„Ik herhaal het dus, het is onze eerste pligt, om hen vriendelijk te ontvangen; hen te doen gevoelen,

dat wij een Christelijk volk zijn en dat wij op hen nederzien — niet als gezonkenen, maar als op menschen, gemaakt naar het beeld van God en erfgenamen eener heerlijke onsterfelijkheid.

„*Ten tweede.* Wij moeten voorzien in al datgene, wat zij onmiddelijk noodig hebben. De tijd is mij niet vergund om al de middelen aan te wijzen, welke daartoe behooren gebezigd te worden. Zonder twijfel nogthans moeten de arme vreemdelingen, die in de groote steden aan wal komen, zoo spoedig als mogelijk is, naar de binnenlanden gezonden worden, waar overvloed van plaats is, en alwaar zij, in twaalf maanden na hunne aankomst, zich zelven kunnen onderhouden. Zij moeten beveiligd worden voor de *landhaaijen*, die langs onze kaaijen rondzwerven. Zij moeten door middel van goedkoope volks-traktaten en nieuwspapieren bekend gemaakt worden, met den aard van ons klimaat en van onzen grond, met den weg om naar het binnenland te trekken; en met de beste middelen om zich een onafhankelijk leven te bereiden.

„Ik spreek nu niet van godsdienstige of politieke traktaten; maar van die volksgeschriften, welke over zulke algemeen noodige en nuttige onderwerpen handelen.

„*Hervorming-scholen* en een *tehuis* voor den vreemdeling zonder vriend- of maagschap, zijn hier beiden evenzeer noodig. De man van vermogen, die ons begiftigde met deze Instellingen, zou inderdaad een weldoener zijn van zijn geslacht en nog gezegend worden door de late nakomelingschap. De vreemde armen in onze straten zijn niet het een tiende deel

van 't geen het in weinige jaren zijn zal [1]). En hoe spoediger en doeltreffender er een, op regtmatigheid gegrond plan om hen te ondersteunen, door ons wordt gevormd, hoe beter voor hen en voor ons. *Amerikaansche armoede* is eene term, die gelukkig, tot hiertoe niet in onze geschiedenis wordt aangetroffen; doch voor 't minst in onze Atlantische steden, zal dezelve weldra zoo luide om hulp roepen, dat wetgevers en burgers en grondbezitters en menschenvrienden, verpligt zullen zijn om voorzieningen daar te stellen."

„*Ten derde*. Wij moeten de kinderen der vreemdelingen opvoeden; en door allerlei geschikte middelen, beide, ouden en jongen, zoeken te vervullen met den geest van CHRISTUS. De twee groote werktuigen waardoor zulks kan geschieden, zijn de publieke scholen — en de inlandsche Zendelingen. Dit zijn de twee groote *Agentschappen*, toevertrouwd aan de Amerikaansche menschenvrienden en Christenen, opdat door dezelven zoovelen van de oude wereld mogen herboren worden, als het God in zijne Voorzienigheid zal behagen te werpen aan den boezem der nieuwe. Van alle maatschappelijke Inrigtingen, waardoor 't goede ook voor de vreemdelingen bewerkt wordt, is er niets te vergelijken met ons *vrije openbare School-Stelsel*. En al werd er niet één enkel der hier geboren kinderen bevoorregt door onze publieke scholen, dezelve moeten door alle

---

[1]) Ook der nieuwe wereld dreigt dus het Pauperisme. Men slage gelukkiger, om het te voorkomen, dan in de oude, om het op te heffen. S.

hindernissen heen, worden opgevoerd en opgehouden, *om der wille van het kind van den vreemdeling die in onze poorten is, en om der wille van het weesje, 'twelk bevolen is aan den Staat door zijnen Almagtigen Vader in de hemelen.*

„Ik bedoel niet, dat de openbare scholen alleenlijk tot dit oogmerk zouden dienen — volstrekt niet; zij zijn open en behooren zulks te zijn, voor allen, rijken en armen, inboorling en vreemde. Maar ik bedoel, dat zij van het grootst gewigt zijn in betrekking tot de Verhuizers naar dit land. Het is dáár, dat zij beginnen te proeven het zoete der vrijheid, het is dáár, dat zij een en ander van onze gezegende Instellingen beginnen te leeren kennen en tevens te verstaan, hoe men van dezelve 't genot kan smaken. Naast de *Openbare School* staat de *Drukpers:* maar boven alles, en 'tgeen van een oneindig gewigt voor hun welzijn is voor deze en voor de toekomende wereld, is *het Euangelium van* CHRISTUS, als gepredikt en aan ons nagelaten door onzen aanbiddelijken Verlosser en zijne heilige apostelen. De prediking toch van het Euangelium, is, onder alle middelen welke het Gode behaagd heeft, om ter behoudenis der wereld te verordenen, het magtigste! Hij zal ze zegenen, gelijk Hij ze gezegend heeft, tot de wedergeboorte des menschdoms."

Het was in Februarij 1849, dat de redevoering, waarvan het boven aangehaalde een gedeelte uitmaakt, werd uitgesproken. Veel was er reeds voor de Emigranten gedaan. Doch, men moet blind zijn indien men niet ontwaart, hoe veel meer er sinds tot heil der hier aankomende vreemdelingen wordt

gedaan; en dat er duizenden, die, in Europa gebleven zijnde, *„reddeloos verlorenen”* zouden geworden zijn, nu op den weg zijn tot hun natuurlijk en zedelijk herstel [1]).

Doch waarvoor zoude het noodig zijn, om hier nog iets bij te voegen, ter uwer overreding? Waar de daadzaken zóó duidelijk spreken, zijn woorden overbodig.

Ik ben enz..

---

[1]) Ook in de landen, die de verhuizers naar Amerika verlaten, moet meer tot voorziening in hunne behoeften gedaan worden, en vooral moeten er, gelijk thans hier en daar geschiedt, goede gelegenheden voor hunnen overtogt geopend worden. Er is meer te doen, om hen in staat te stellen wel toegerust en met goede vooruitzigten dààr aan te landen. Hoe meer dit geschiedt, hoe meer men den band met de nieuwe wereld zal versterken en algemeen wederzijds belang bevorderen. S.

VIJFTIENDE BRIEF.

JANUARIJ 1852.



Uw Koningrijk kome!

Gij ontvangt hier, waarde vriend, mijn *vijftienden*, en ten aanzien van Amerika mijn' *laatsten* brief, tot *besluit*.

Sommige Historie-schrijvers hebben willen beweren, dat de *duurzame voorpsoed eener natie, eene zedelijke onmogelijkheid* moet genoemd worden; dat landen en volken op- en ondergaan, als de baren der zee — en dat alle dingen aan eb en vloed onderworpen zijn: want *dat alle vleesch is als gras, en des menschen heerlijkheid is als de bloem des velds.* Dit heeft de ondervinding der eeuwen over 't algemeen bevestigd.

De Heilige oorkonden beloven nogthans bij herhaling de aan *Israëlieten* eenen altoos durenden voorspoed — indien zij zouden volharden in gehoorzaamheid aan God. Maar het nageslacht van ABRAHAM is *ontrouw geworden aan God* — het heeft den *Messias verworpen* — en daarom zwerft het als balling over de aarde.

De geschiedenis is niets meer en niets minder dan eene gedenkrol van de wegen der Goddelijke Voorzienigheid, in de bedeeling van het lot der volken; — en een spiegel, waarin de Natiën der wereld hare eigene toekomst kunnen lezen.

Het behoeft geen betoog, dat Amerika's Vrije Gemeenebest, van zijne wording af, een bijzonderen zegen — een' niet geëvenaarden voorspoed heeft genoten; dat het thans tot eene schitterende hoogte is geklommen — en door de Voorzienigheid schijnt bestemd te zijn om niet alleen gelukkig in en door zich zelven te wezen, maar een zegen voor de Natiën der wereld te worden.

Maar, is er dan geen gevaar dat de beker van glorie en weelde die *Babel*, *Carthago*, *Corinthe*, *Athene* en *Rome* zoowel als *Genua*, *Venetie* en *Pisa* deed duizelen, ook dit Gemeenebest zal betooveren en vergiftigen?"

Het is waar, dat de vrees niet ongegrond zou zijn, dat de duizelige hoogte waarop Amerika staat, hetzelve 't hoofd zóó zou kunnen doen draaijen, dat het misschien niet langer in staat zou zijn om zich zelven op te houden; indien het niet een steunsel bezat, 't welk de opgenoemde Staten niet bezaten. En daarom — *Amerika kan vallen* — *doch is bekwaam te staan.*

Mogt men duchten, dat voorspoed, rijkdom, en verfijnde beschaving tot weelde, ondeugd, vernedering en eindelijken ondergang zouden leiden, — de Amerikanen bezitten in het Christendom al de wapenen tegen deze vijanden van hun duurzaam geluk. Het liefde-ademend en kracht-volle Evangelie, geeerbiedigd door de kerk der natie, is een genoeg-

zaam steunsel, om den val voor te komen, van welken zij in de ééns zoo schitterende en magtige Staten der oude en nieuwe wereld, het waarschuwend voorbeeld hebben. De Bijbel — en de Bijbel alléén — zal Amerika's grootheid verzekeren, — en de zuivere en naauwgezette godsdienstigheid van zijne bewoners het fundament zijn van zijn onverwelkbare glorie!

Zoo lang vaders en moeders begrijpen, dat het duurzaam geluk van Amerika in hun eigen hand berust en in die hunner kinderen en kindskinderen; — zoo lang Gods Woord het *opvoedings boek* der jeugd, het *wetboek* der natie en de *grondzuil der vrijheid* wezen zal, zoo lang heeft Amerika geen ondergang te vreezen [1])!

Elk die de Heilige Schrift gelooft — gelooft ook dat er eens een tijd zal komen, *dat de aarde vol zal zijn van de kennis des Heeren!*

Van den tempel te *Jerusalem* is niet één steen met zekerheid meer aan te wijzen; en de Joden zwerven buiten hun Vaderland, dat thans onder de magt der *Turken* is; — maar tot op den dag van heden wordt *Palestina* het *Heilige land* genoemd, en is dáár nog de heuvel, waar eens het kruis *van den Verlosser der wereld*, geplant werd! — Ééns zal het aan JACOB's nakroost vergund worden dat *heilige land* weder te bewonen: als *de Heer de verdrevenen Israëls zal verzamelen, en de verstrooiden uit Juda vergaderen van de vier einden der aarde* (Jes. XI). Dan zal er een ongestoorde vrede *heerschen op den Heiligen*

---

[1]) Dit is van toepassing op alle christen-volken. S.

berg des Heeren — in geheel het Israëlitische land, en in de geheele wereld, die dat land als haren hoofdzetel zal beschouwen. Kennis en vreeze Gods zullen de bronnen zijn, waaruit die gelukstaat vloeit: en Jood en Heiden zal belijden dat JEZUS CHRISTUS *is de Heer.*

Wie is er, — die zich naar den naam van CHRISTUS noemt, — die zich niet verheugt in 't vooruitzigt van dien eindelijken triumf des Christendoms? doch, is dit genoeg? Moet er niets *gedaan* worden?

Dat de heidensche landen moeten bekeerd worden, zal wel niemand, die geen vreemdeling is in de prophetiën en beloften door God gegeven, betwijfelen; dat het openen der oogen van Israels nageslacht, evenzeer tot onze dure christelijke verpligting behoort; en dat het tijd is, om de hand aan 't werk te slaan en het dekkleed, dat dwaling, bijgeloof en priesterdwang over duizenden en honderd duizenden, geworpen hebben, voorzigtiglijk weg te nemen — zal wel niemand die in het licht der waarheid wandelt, durven weêrspreken.

Gods Voorzienigheid heeft aan alle ware Christenen een duidelijken wenk gegeven, dat de tijd tot handelen dáár is: door in de laatste 25 jaren bijna elken slagboom, die de gemeenschap met de in de duisternis zittende natiën, afsloot, neder te werpen.

De wereld is thans niet half zoo groot meer als zij was, een vierde van eene eeuw geleden. Stoomschepen, spoorwegen, telegraphen, de drukpers en de koophandel, hebben landen en volken digter bij elkander gebragt, algemeene beschaving en onderling verkeer bevorderd — en de volken tot wat beters *voorbereid.* Wat men zegge, er is vooruitgang al gaan

sommigen terug en anderen langs kronkelingen vooruit.

Amerika heeft dien wenk verstaan en ter harte genomen. Het bidt: „*Uw koningrijk kome,*" en wendt de middelen aan, het werkt onafgebroken en met al de krachten, die het bezit, aan het heil der menschheid, het predikt de blijde boodschap der zaligheid aan *alle* volken. Door zijnen invloed zullen allengs de nu nog in het duister zittende natien ontwaken en gevoelen, dat de *ware godsdienst de moeder is der echte vrijheid* [1]) en dat de laatste zonder de eerste dus niet kan bestaan.

Amerika strekt in christelijke liefde zijne weldoende handen naar bijna alle volken der wereld uit; het geeft hun het Woord van God (voor een iegelijk in hun eigen taal vertolkt) in de hand; zendt Euangelie-predikers, godsdienstige geschriften en geldelijke ondersteuning; het bouwt hunne kerken, sticht hunne scholen en voedt hunne kinderen op; en uit het midden van de gemeenten der Christenen (daartoe op gezette tijden verzameld) rijzen de vurigste gebeden: „*dat God aan hunne planting den wasdom moge geven*" ten hemel op [2]).

Ja — gij erkent met mij — er is een licht van uit het Wester-halfrond der aarde opgegaan, dat zijne weldadige stralen al verder en verder zal verspreiden!

Dat licht — het licht des Euangeliums, zal eens in vollen luister schijnen, en de Heidenen zullen hunne

---

[1]) „*De waarheid zal u waarlijk vrij maken,*" zegt de Heer, die zelf de waarheid is. S.

[2]) Men herinnere zich hier wat ik in den 10den, 11den en 12den brief, ten aanzien van Amerika's *Bijbel- Tractaat-* en *Zendeling-genootschappen* heb medegedeeld. *De Schrijver.*

afgoden verbrijzelen en den waren God aanbidden — de Jood zal zijne dwaling erkennen en 't geloovig oog naar het kruis van CHRISTUS wenden en de duizenden, die door den nacht van bijgeloof, dwaling en priesterdwang worden omgeven, zullen hunne ketenen verbreken, zoodra het licht van Gods Woord, dat alleen de weg ten Hemel wijst en den mensch waarlijk vrijmaakt, in hun hart is doorgedrongen. Zij zullen klaarlijk zien, dat overal waar de Bijbel verbannen en door menschelijke dwaalleer vervangen wordt, waar heerschzucht en dwingelandij ten troon zit, de volken ook in een nacht van onkunde en bijgeloof jammerlijk verzonken liggen — en het uur hunner verlossing tegenzuchten, maar dat God, die gezegd heeft: „*Ik maak een einde aan de hoovaardij der trotschen, en verneder den hoogmoed der tirannen* [1]),” eens den stoel van Rome zal doen vallen en de troonen der geweldenaren doen omstorten. Dan zal er vrijheid en vrede op aarde heerschen — *de wolf zal met het lam verkeeren en de luipaard bij den geitenbok nederliggen* (Jes. XIII: 11b — niets zal den gelukstaat storen.

Meent gij, dat zelfs niet in de verte, van het aannaderen dier gulden eeuw nog *niets* te zien is, dan moet ik zeggen, dat de *ochtendschemering* van den grooten dag der wereld-hervorming slechts verschenen is; u wijzen op de *verbazende grootte* van

---

[1]) Jez. XI: 6a. „Het elfde Hoofdstuk van JEZAJA beschrijft niet alleen de weldaden van het Euangelium maar ook den staat der wereld en van het joodsche land in die tijden, waarin de Israëliten den Zoon van God voor hunnen Messias zullen erkennen.” *Aant. van* V. D. PALM. *De Schrijver.*

het werk, maar ook op de *gunstige teekenen*, die zich opdoen. Of verdient het geene opmerking, dat in de laatste 25 jaren zich *meer* Joden tot het Christendom bekeerd hebben, dan in tien eeuwen, die dit tijdperk zijn voorafgegaan?

Is het niet een gunstig teeken, dat *Indie* en *China* (meer dan de helft der bevolking der aarde bevattende), vroeger ontoegankelijk, thans geopend zijn om de Christelijke zendelingen, Bijbel en tractaten te ontvangen [1])?

Is het bij toeval, dat thans het grooter deel der Europesche landverhuizers Roomsch-katholijken zijn en verplaatst worden in een land, waar vrijheid van geweten heerscht, waar zij, omringd van Protestanten, al spoedig ontdekken kunnen, dat der Protestanten Bijbel het echte Woord van God bevat, en beter is, dan al 't geen hunne onwetende en vaak zedelooze priesters hun hebben wijs gemaakt?

Ik weet het — de Paus heeft betuigd *„dat hij in het westelijk deel der Vereenigde Staten een groot veld voor zich geopend zag,"* doch dat zich zelf *onfeilbaar* noemend *hoofd* der Katholijke kerk zal welligt spoediger, dan hij vermoedt, ondervinden, dat hij zich heeft vergist, want dat de vrijheid, die de roem is van Amerika, zich evenmin met den gewetensdwang van Rome's stoel laat vereenigen, als 't *licht* zich kan vereenigen met de *duisternis.*

Behoort het niet onder de moedgevende verschijnselen van deze dagen, dat er op Afrika's kust een

---

[1]) Dank aan 't *Amer. Zendeling-genootschap* en den ijver van den zaligen GUTZLAFF. S.

vrij *Gemeenebest* [1]) gevestigd is; en dat het zich onlangs tegen de verraderlijke aanslagen, — door de werkers der ongeregtigheid tot deszelfs ondergang gesmeed — glorierijk heeft staande gehouden: want het nieuwe Staatsgebouw was op een rotssteen gebouwd, en het is niet gevallen.

Gods woord is de grondslag van deszelfs Wetgeving — en 't rigtsnoer van bestuur.

Lees de aanspraak, waarbij de voor de derde maal herkozene President, (de Hon. J. J. ROBERTS), zijn bestuur op nieuw aanvaart; — hoort van den Moorman — bestraalt met het licht des Euangeliums — eene taal, die den President van het ongelukkige Frankrijk moest doen blozen!

In de volgende regelen wil ik er u een uittreksel van mededeelen:

„Het is geene fabel maar eene wezenlijke daadzaak: een, op Christelijke beginselen gevestigde Staat, heeft zijn aanwezen verkregen, en wint in krachten aan, langs de vroeger barbaarsche kust van het gezegend Afrika; en het komt mij voor, dat wij ontwijfelbaar vast mogen gelooven, dat het de wil des Hemels was, die ons in ons Vaderland deed wederkeeren. Hierom heeft *Liberia* de oplettendheid van geheel de beschaafde wereld tot zich getrokken. Aller oogen zijn er op gevestigd — met wikkend oordeel nagaande iederen stap, dien het doet."

„De bevolking van *Liberia* moet, zonder twijfel, het groote vraagstuk oplossen: *of het Afrikaansche volk bekwaam is zich zelve te regeren;* en ik twijfel

---

[1]) *Liberia*, zie mijn 12den Brief. *De Schrijver.*

er niet in het minst aan, dat *Liberia* het door God uitgekozen werktuig is, om zulks ten uitvoer te brengen, en aan Afrika, eenen Regeringsvorm, een Naam, en de zegeningen van beschaving en Godsdienst te brengen. En, *Gentlemen!* onder den Goddelijken zegen, *hebt* gij alreeds veel voor het verdrukte Afrika uitgewerkt; en hebt alle aanmoediging om te volharden in uwe pogingen ter volvoering van de taak, welke aan uwe hand is toevertrouwd."

„Vraagt men: Wat hebt gij gedaan? — Het antwoord is bij de hand, en kan — schoon ook de vijanden van *Liberia* 't mogten beproeven — niet wedersproken worden: Gij hebt eenen gelukkigen strijd gevoerd tegen den ergsten vloek voor dit Land, den verfoeijelijken Slavenhandel; en hebt door uwe onvermoeide pogingen, krachtig medegewerkt, om deze monsters in menschen-gedaante, — die eens deze kust verpestten — uit dit oord te verdrijven. Gij hebt duizenden van de naamlooze ellenden bevrijdt, die de gevolgen zijn van de verwoestingen, van wreedaardige oorlogen, — aangestookt door gewetenlooze slavenhandelaars [1]) — en hen, met duizenden benevens hen, binnen de palen van zedelijkheid en orde teruggebragt. En boven alles — uit *Liberia* is het *licht des Christendoms* opgegaan, en

---

[1]) Die slavenhandelaars komen ook uit Amerika, waar in de zuidelijke staten, wat de schrijver ter vergoelijking ook vroeger gezegd heeft, de slavernij nog in al hare verderfenis bestaat. Het is niet genoeg, dat *sommige* slavenhouders christelijk-gezind zijn. *Men moet de slavernij afschaffen.* Zie het voortreffelijke werk van H. BEECHER STOWE *Uncle Tom's Cabin* dat ('t is een gelukkig verschijnsel) algemeene sympathie vindt al is er wat overdrijving in de voorstelling. S.

is door de dikke duisternis van heidensch bijgeloof en afgoderij heêngedrongen, zoodat men, heinde en ver, mag ontwaren, dat de zonen van het boschrijk Afrika de vurigste belangstelling aan den dag leggen voor de zaligende *leer des Kruises!*"

Ik eindig waar ik meê begonnen ben — met de hoop namelijk, van u, mijn vriend! te hebben overtuigd: dat dit Gemeenebest in de hand der Voorzienigheid het middel is geworden, om heil en zegen over den ganschen aardbol te verspreiden; dat Amerika bidt: „*Uw Koningrijk kome*" en daar beneven het bevel des Heeren betracht, „*predikt het Euangelium allen Creaturen.*"

Ja — onvermoeid is het in het aanwenden zijner pogingen: *allen* werken zamen. Kinderen zelfs, in de Zondags-scholen, vormen *Vereenigingen* ter bevordering van het Zendelings-werk; en allen brengen op gezette tijden hun spaarspenning; om daarmede de kosten te vinden van het onderwijs en de opvoeding (in een kostschool der Zendelingen) van drie of vier kinderen uit *China*, *Palestina*, of ergens elders; op deze wijze, worden, door de weldadigheid van *kinderen*, honderden kinderen van de heinen onderwezen, tot christenen en christelijke onderwijzers gevormd, die in latere dagen, op hunne beurt, een zegen worden voor hunne eigene landgenooten. Van tijd tot tijd ontvangt elke Zondagschool een berigt (een brief van den Zendelingprediker aan de kinderen der school) van den toestand, de vorderingen, enz., harer kweekelingen; en de belangstellende aandacht en hartelijke deelneming der 8, 10 en 12jarige leden dezer kinder-vereeniging,

zoudt gij gewis met welgevallen aanschouwen. *Zij bidden veel voor die toekomstige broeders en zusters* [1]).

Zal 't gevoel en de overtuiging: dat het tot onze Christelijke verpligting behoort, om aan de behoudenis en zaligheid van onze medemenschen mede te arbeiden, en een gedeelte van 't geen we bezitten over te hebben — steeds in volle kracht en werking blijven, zoo moet men met de kinderen beginnen: alsdan wordt de zaak der Bijbelverspreiding — de zaak der Zendeling-prediking — *de zaak van allen!*

Zóó is 't hier. En is Amerika dan geen treffend voorbeeld voor vele magtige Staten van Europa?....

Tel eens de tonnen gouds te zamen, door Amerika's Christelijke liefde bijeengebragt, om aan de menschheid beschaving en godsdienst — heil en vrede aan te brengen; — oog op de wereldkaart de heirmagt van Euangelie-gezanten na, die den aardbodem doorkruissen, om de *blijde boodschap des vredes* aan alle volken te verkondigen: en die tot dezen togt, — aan allerlei moeijelijkheden, ontberingen, ja doodsgevaren blootgesteld, zich alleen door *Christelijke liefde* (geenszins door geldelijke belooningen) lieten bewegen; — en toon mij, zoo gij kunt, op het geheele *vaste land van Europa,* één enkel Rijk, dat zich in de betrachting van die Christelijke verpligting met dit Gemeenebest kan meten [2]).

---

[1]) Mogt dit niet zonder behartiging en navolging blijven in ons vaderland, waar men thans veel doet voor de zendelingszaak: maar zij is nog geene *volkszaak.* S.

[2]) Nederland komt er nog veel in te kort. Het heeft in den beginne zijner vestiging in den vreemde die taak aangevangen, maar niet voortgezet. In deze eeuw is het op nieuw ontwaakt.

Wend uw oog naar Europa. Men zegt: „dat in het jaar 1849 meer dan *honderd en elf duizend* menschelijke wezens, als slagtoffers van de oorlogen, in dat jaar gevoerd, zijn gevallen; en dat de kosten gedurende datzelfde tijdsverloop op 1,832,000 francs, dat is omstreeks *negenhonderd millioen* guldens, worden berekend!" — Welk Christelijk hart krimpt niet in één bij zulk een tafereel van bloed en tranen, — van onderdrukking en armoede!

Heerschzucht, bijgeloof en gewetensdwang houden een groot deel van Europa gekneld in eenen nacht van onkunde en dwaling. Deze zijn het, welke men als de wreede moorders van meer dan honderd duizend onnoozelen moet aanmerken — wier bloed tegen de bewerkers van al dat kwaad zal getuigen in den dag der algemeene vergelding!

Millioenen schats worden er besteed, opdat de volken van 't beschaafde Europa, zich tegen elkander in het harnas stellen; — of, o gruwel! de wapenen tegen hunne eigene landgenooten keeren; terwijl uit tallooze kerkerholen de kreet der vertwijfeling oprijst tot den hemel!

Hoevele Bijbels hadden er voor deze sommen verspreid — hoeveel predikers uitgezonden — hoeveel heil en vrede gesticht — hoevele zielen ten eeuwigen leven behouden kunnen worden!....

Maar het doet nog niet, wat het doen kan en doen moet. Er rust ten deze een zware schuld op ons Vaderland, maar zij kan ten deele afgelost worden, en die afdoening zal Nederland zegen aanbrengen. Treffend is dit aangewezen door broeder N. BEETS in zijn: *Des christens schuld aan den Heiden*, enz. S.

o! Dat Europa nog in dezen zijnen dag mogt bekennen wat tot zijnen vrede dient!

Blik nog éénsterug op Amerika. — De geheele staande armee dezer Unie bestaat thans uit slechts *negen duizend* man, die de grenzen bewaken. Het gevoelt, dat overal waar *de sterkte* van het Rijk op de bajonnetten der soldaten berust, aan hetzelve alle zedelijke kracht ontbreekt; en, bij gevolg, van geen duur zijn kan. *Amerika's sterkte* is, *zijne op Gods woord gegrondde regeringsvorm.*

Wordt het echter *aangevallen*, dan trekken *twee millioen* van Amerika's zonen [1]) het zwaard ter *verdediging* van hun dierbaar Vaderland en ter handhaving hunner vrije regten, en wat een minder en gering getal godsdienstige vrijheidszonen waard is, dat bewees Nederland in de 16de en 17de ook nog in de 19de eeuw.

o! Mogt *nu* ook in mijn Vaderland — gelukkig door zijnen milden regeringsvorm — een' geest oprijzen, even vurig en krachtig werkende voor de zaak des Evangeliums, als weleer en gelijk aan dien, welke hier in Amerika heerscht; mogt die stille godsdienstige ernst, die mildadigheid, en broedermin, die Amerika zoo gunstig onderscheiden, ook in *Nederland* wonen. Mogten alle leeraren en leden der Hervormde kerk zich vast houden aan de *ware leer des Bijbels;* dan zullen zij ook den Katechismus,

---

[1]) De *ter Rolle* ingeschrevene *Militia* thans juistelijk bedragende 2,006,068 man, kan, in een oogenblik des tijds, des noodig, worden op de been gebragt. Ingeval van buitenlandschen oorlog heeft het nog nimmer aan vrijwilligers ontbroken; zoo als in den oorlog met Mexico gebleken is. Ter zee kan het Engeland misschien 't hoofd bieden. *De Schrijver.*

in eere houden, als een dierbaar geschenk van de hand hunner vrome vaderen[1]). Mogten zij hunne eer en hunnen roem stellen in JEZUS CHRISTUS te prediken als den *eenigen Meester en volkomen Verlosser van zondaren;* Hem erkennende en vereerende als *de weg, de waarheid en het leven;* overeenkomstig met de Apostelen, als zij Hem noemen: *hunnen Heer en Koning, den Middelaar Gods en der menschen* en zoo als Hij ons, door de pen van den beminnelijken JOHANNES in zijn Evangelium in al den luister zijner Goddelijke grootheid, met onmiskenbare trekken wordt geteekend.

Het heeft mij in der daad doen huiveren, als ik vaakmaal heb moeten opmerken, hoe men somtijds met zekere schroomvalligheid, te dezen aanzien, is te werk gegaan, als of men vreesde *te veel eere* toe te brengen aan den *eeniggeboren Zoon van God.* En het is een treurig verschijnsel dat er onder mannen van beproefde Godgeleerde kennis, dezulken gevonden worden, die zelfs zwarigheid hebben gemaakt, om de aanbidding van den Heere JEZUS CHRISTUS goed te keuren.*

De Bijbel is een boek, niet voor geleerden alléén — maar voor alle menschen; verstaanbaar ook voor den eenvoudigsten in alles wat onze zaligheid betreft.

---

[1]) Hoewel onze namiddag-kerken, waar de Catechismus behandeld wordt, in de groote steden schaars bezocht worden, 'twelk echter op 't land en in sommige provinciën bijzonderlijk *niet* het geval is, wordt echter de Catechismus, al vereenigt men zich niet met alles daarin vervat, in eere gehouden. Zelfs de zoogenaamde Groninger School is er mede ingenomen. Één harer voortreffelijke Woordvoerders getuigde, dat dezelve een der beste en dierbaarste gedenkstukken uit den tijd der Hervorming was. S.

Hij die met *kinderlijk geloof* Gods openbaring leest, poogt in 't geen ondoorgrondelijk is, niet verder als hem vergund wordt, in te dringen — en, veel minder naar zijne eigene wijsheid Gods verborgenheden te verklaren — maar knielt in nederige aanbidding, met zijne Discipelen voor zijnen Heer neder, en roept met THOMAS uit: *„mijn Heer en mijn God."* Te laat zullen vele godgeleerden der 19de eeuw, welligt erkennen dat ze schromelijk gedwaald hebben, steunende alléén op het licht *hunner* taalkennis en eigen wijsheid, in plaats van op het licht van den Heiligen Geest, die ons de waarheid doet verstaan.

Mannen als VAN DER ROEST, KIST, EGELING en VAN DER PALM hebben er anders over gedacht en anders gepredikt en hebben niet geaarseld om rond voor hun gevoelen uit te komen [1]). Doch — Gode zij dank! dat er ook heden nog andere V. D. ROESTEN KISTEN, EGELING'S en V. D. PALM'S in Nederland gevonden worden, die zich niet schamen te prediken, dat JEZUS CHRISTUS, *de eeniggeboren, eeuwige, natuurlijke Zoon van God is* [1]), *het begin en het einde der gansche Openbaring uitmaakt*: die leeren, dat de Heilige Geest (de *Geest van God* de *Geest van* CHRISTUS) van den Vader en den Zoon onderscheiden en niettemin met den Vader en den Zoon innig vereenigd is: die prediken, „dat wij door het onderwijs van Gods Woord en het *licht van den Heiligen Geest* tot

---

[1]) Zie: VAN DER ROEST, leerredenen, KIST, beoefeningsleer en leerredenen, EGELING, weg der zaligheid en VAN DER PALM, leerredenen vooral. *De Schrijver.*

geloof in JEZUS CHRISTUS en tot bekeering gebragt worden," — die de rolle der Propheten openen en *"de hooge Godsregering over de versmaders van zijn Woord en dienst"* voor de gemeente helder verklaren en met ernst toepassen.

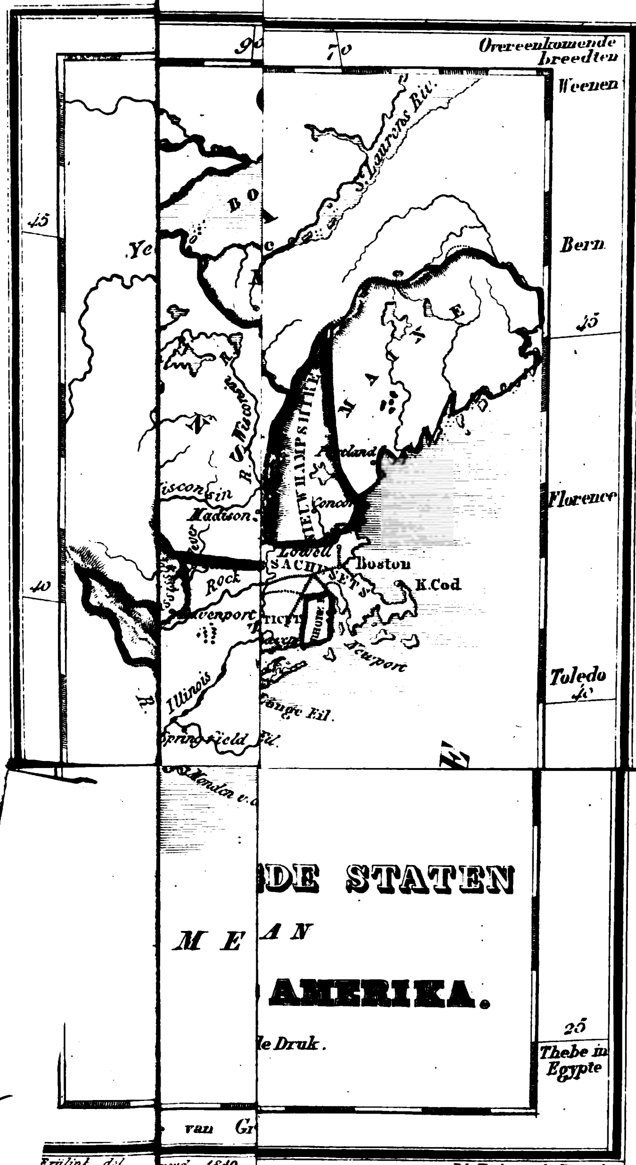
Nederlanders! houdt de zoodanigen in waarde, volgt hunne leiding, want *zij* houden zich vast aan het eeuwig en onwankelbaar Woord van God. Bewaart de onvervalschte leer, in dat Woord geopenbaart, als een' dierbaren schat en geeft ze als eene kostbare erfenis over aan uwe kinderen en kindskinderen — en zijn er vele zulke *ootmoedigen en geloovigen in den lande, die den Heere zoeken,* dan zal Nederland staande blijven, wanneer de magtigste rijken der aarde — even als het oude Babel — zullen in duigen vallen.

Let op Amerika — ziet zijne wegen en wordt wijs! want de geschiedenis van Amerika bewijst aan alle volken dat het woord des Heeren waarachtig is:

W e l g e l u k z a l i g is het volk, wiens God de Heere is. Psalm CXLIV: 15.

---

[1]) Heidelb. Cath. antw. op vr. 33, die hem noemt den eeuwigen, natuurlijken Zoon van God, 't welk bij wettige gevolgtrekking kan gezegd worden op grond der Schrift. S.


Overeenkomende breedten
Weenen
Bern
Florence
Toledo
Thebe in Egypte
S. Laurens Riv.
Boston
K.Cod
Lowell
Portland
Madison
Rock
Illinois
DE STATEN
M E A N
AMERIKA.
le Druk.
van Gr
Frijlink del.
xcud. 1849.
D. Veelwaard Jr. sculps.







UNIVERSIDAD DE VALLADOLID
PUBLICACIONES DE LA SECCIÓN DE ESTUDIOS AMERICANISTAS
SERIE QUINTA, NÚMERO V



EL MITO DEL ORO EN LA CONQUISTA DE AMÉRICA

POR

MANUEL FERRANDIS TORRES
CATEDRÁTICO DE LA FACULTAD DE FILOSOFÍA
Y LETRAS

TRABAJO BASADO EN LAS CONFERENCIAS DADAS
EN EL COLEGIO MAYOR DE SANTANDER DURANTE
EL VERANO DE 1929



1 9 3 3
TALLERES TIPOGRÁFICOS
«CUESTA»
MACÍAS PICAVEA, 38 Y 40

PRÓLOGO

Entre las gestas heroicas de la Humanidad ninguna se muestra tan llena de sugerencias como la que se refiere al descubrimiento y conquista del Nuevo Mundo. Fueron tan grandes las dificultades y obstáculos que hubo que vencer, tan escasos los medios empleados y tan extraordinarias sus consecuencias, que no es de extrañar que la atención de los hombres se volviera en todas las épocas hacia la hazaña gloriosa y constituyera ésta un tema fundamental entre sus investigaciones y estudios.

Infinitos han sido los puntos de vista desde los que se ha estudiado la epopeya americana. Todas las naciones han buscado afanosas en su historia y se han sentido orgullosas cuando han podido hallar entre sus antepasados algún copartícipe de aquellas aventuras; nuestra Patria, a la que nadie ha podido disputar la legítima gloria de ser la creadora y organizadora de los nuevos países, guarda con amoroso cuidado el relato de las hazañas de sus héroes; hoy, en el mundo entero, lo mismo en el viejo que en el nuevo continente, se rivaliza en dar a conocer nuevos matices y desconocidos aspectos del Descubrimiento y la Conquista.

Las biografías de los conquistadores, sus itinerarios y marchas heroicas, sus rivalidades, sus relaciones con los indígenas, la distribución y civilización de éstos antes del contacto con los españoles, la legislación y organización colonial, todas las particularidades que tan decisivo acontecimiento podía ofrecer, han sido sometidas al tamiz de la Historia y presentadas a la Humanidad a través de las ideas, preocupaciones y, no pocas veces, de las pasiones de los que las han estudiado.

*Existe, sin embargo, una especial faceta que ha escapa
casi siempre a la curiosidad de los investigadores. La ilusión
espejismo, el engaño tras el que corrieron los exploradores
siglo XVI, apenas si merecía en los tratados una ligera alusi
una cita fugaz, que no dejaba entrever la importancia que en
decisiones tuvo este factor psicológico y aleatorio. Aunemos, pu
esas ilusiones, busquemos las relaciones que existieran en
ellas, demos a la leyenda el alto papel impulsor que en realid
ejerció y entonces surgirá una visión nueva de la conquista,
mundo irreal e imaginario, más propio de la novela y de la poes
que de la Historia, que pobló de fantasmas los nuevos territori
pero que fué el resorte que mantuvo en perpetua actividad a
conquistadores e hizo posible su infinita resistencia ante la pe
pectiva de un ensueño que muy pocos lograron alcanzar.*

*Este nuevo aspecto de la Gran Aventura es el que hen
pretendido mostrar en nuestro modesto trabajo. Es indudable
en cada una de sus manifestaciones la investigación y la crí
podrán llegar aún más lejos de lo que nosotros hemos llega
pero nuestro afán ha sido tan sólo presentar una vista de conju
para el interesado en cuestiones americanas y nos daremos
satisfechos de nuestra labor si, al acabar su lectura, se ha pe
bido un nuevo matiz en las gloriosas aventuras de nuest
antepasados.*

CAPÍTULO I

La leyenda y la Historia.

Si seguimos con todo rigor las modernas orientaciones que igen la elaboración de las ciencias históricas, es indudable que oe ser rechazada toda intervención de la fantasía y que sólo la más urosa investigación y la más depurada crítica deben presidir las maciones del historiador. La Historia así elaborada tendrá todos caracteres de una ciencia exacta, sus relatos serán inconmovibles a pasión abandonará un campo que sólo a la razón quedará reser- do, pero ¿no habremos llenado de aridez una disciplina en la que oía brillar la amenidad? ¿No habremos reservado al corto círculo enamorados de la crítica histórica lo que debía ser afición y recreo todos los amantes de las glorias patrias?

Si es la Historia la vida pasada de la Humanidad y si ha de lejar de un modo sincero y completo el espíritu de aquellos hom- es que nos precedieron, ha de hacerlo sin deshumanizarse, sin escindir de sus defectos y errores, reflejando en sus líneas el mismo or que ponían en sus empresas los héroes históricos y aceptando is de una vez, junto a los hechos ciertos, los relatos imaginarios, hazañas fantásticas, los espejismos y leyendas que poetizan el sado y nos trasladan, casi siempre con más exactitud, al ambiente que los mismos se desenvolvieron.

Escribir una Historia en la que se prescinda por completo de la enda, no sólo no es conveniente, sino que hasta se podría afirmar e es imposible. En primer lugar, sería presentar una Historia des- da, sin el ropaje maravilloso de las tradiciones, de las consejas, de romances, que guardan y transmiten el hecho histórico a través l relato legendario. No olvidemos, por otra parte, que la Historia

no ha podido recoger en su campo científico la explicación de hech
y hazañas que andan muy a sus anchas en el campo de la leyen
el saber popular, con más o menos fundamento, halla explicación
todo, porque a lo que no comprende aplica las fuerzas sobrenatura
y hace surgir la leyenda que es en muchos casos nuestra única fue
informadora. Y si nos fijamos tan sólo en los grandes sucesos his
ricos, en aquellos hechos que por sus dificultades, o sus dimension
o sus consecuencias, hieren vivamente las imaginaciones human
entonces comprenderemos la imposibilidad de rechazar o desprec
la leyenda: nuestras luchas contra cartagineses y romanos, la ca
de la monarquía visigoda, la Reconquista personificada en el Cid,
gran epopeya americana, son momentos de nuestra Historia que
exaltada imaginación popular ha poblado de leyendas y que el his
riador no tendrá más remedio que recoger si quiere reflejar con to
su intensidad la época que relata.

Y no hablamos tan sólo de aquellas leyendas *posteriores*
hecho que envuelven a éste en su ropaje nebuloso ocultándolo
desfigurándolo ante las miradas inquisitivas de la Historia, sino
nos referimos también a las leyendas *anteriores* al suceso, las
sirven de motivo para realizar las hazañas heroicas, verdade
espejuelos de la vida que fuerzan la actividad de los mortales
persecución de un ideal, de un mito, tanto más inasequible cua
más perseguido. Hoy no se puede afirmar que existan *leyend*
totalmente legendarias, puro producto de la imaginación, sin co
tacto ni relación alguna con la realidad, no; en toda leyenda h
siempre un fondo de verdad aprovechable para la Historia.
leyenda inicia el camino, marca la existencia de un hecho que
envuelve en el ropaje vistoso de la fábula para sobrevivir a la mar
del tiempo, y la Historia se encarga de restituirlo a sus proporcio
exactas, de desenvolver poco a poco el ropaje que lo desfigura,
disminuir el campo de lo legendario substituyéndolo por la afirmac
científica.

En cualquier rama del saber humano encontramos el mis
proceso. La astrología y la quiromancia fueron los primeros jalo
que abrieron camino a la astronomía y los hombres que comenza
por observar los astros para predecir el destino humano, que vin
laron la responsabilidad de sus hechos en la situación de determi
das estrellas, acabaron por conocer las maravillosas leyes que rig
el movimiento del Universo y sentaron los principios de la cien
astronómica. Los alquimistas, que dedicaron todos sus esfuerzo

nvestigaciones al descubrimiento de la piedra filosofal, no se daban uenta que al empuje de su creencia legendaria colocaban los cimienos de la ciencia química, una de las más maravillosas y fecundas le nuestros días. Y así se ha podido ver cómo la cábala precedía a as matemáticas, el presagio abría el camino del cálculo, la hechiceía precipitaba el desarrollo de la medicina y, en general, los primeos esfuerzos de la inteligencia humana, borrosos, imprecisos, llenos le fantasía, eran el heraldo que anunciaba el triunfo posterior de las istintas ciencias.

Pues bien, es indudable que la Geografía y la Historia son, entre as ciencias, las más propicias para acoger en su seno toda clase de eyendas; la imposibilidad de usar la experimentación para la comrobación de los hechos históricos, predispone a una vida más ntensa y dilatada de la fantasía; la fuerza con que la hazaña heroica e graba en la imaginación de sus contemporáneos, facilita la creaión y desarrollo de la leyenda y de tal modo se compenetran y unden entre sí lo real y lo imaginario que no son pocas las ocasioes en que sólo la fábula da adecuada explicación a sucesos y avenuras que, de otro modo, no tendrían explicación posible.

Y cómo nos ha de extrañar, por consiguiente, que al recoger la listoria la odisea de aquellos exploradores y conquistadores que enaron de heroicas hazañas el continente americano, se halle tan ntimamente mezclada con la leyenda, que sea difícil señalar donde caba lo real y donde comienza lo imaginario? Y por qué hemos de echazar lo que haya de mito en la epopeya americana si precisaiente lo fabuloso era el impulso tras el cual se desarrollaba la realiad? Ciertamente que pocas veces habrá tenido la imaginación umana campo más abonado para el desarrollo de toda clase de ıntasías. «La mayor cosa después de la creación del mundo, sacando ı encarnación y muerte del que lo creó, es el descubrimiento de ıdias», dice Gómara al Rey al dedicarle su «Historia de las Indias», , en verdad, que los detalles del descubrimiento y conquista de Améca, son más propios para ser desarrollados por un exaltado poeta ue por un aficionado a la Historia. Todo, desde el descubrimiento olombino hasta el viaje de Elcano, desde las conquistas de Cortés y izarro hasta la sublevación del rebelde Aguirre, es heroico, legenario, maravilloso, y solamente factible para aquella raza de luchaores y aventureros que, habiendo templado su espíritu en la lucha e siete siglos contra el infiel, salió capacitada al terminar la Reconuista, para las más osadas e increíbles empresas.

Si en cualquier momento de la historia de la Humanidad, los mitos y las leyendas han ejercido una poderosa influencia en las actividades del hombre, no podemos olvidar que nuestros navegantes del siglo XVI, realizando proezas dignas de los relatos mitológicos, verificaron los descubrimientos más portentosos e inesperados sin que, en la mayor parte de las veces, tuviesen otro acicate, otro estímulo para obrar, que una fábula, una leyenda, un mito, que se esfumaba cuando más próxima parecía su realización.

Vamos a analizar, por consiguiente, un elemento de extraordinario interés en el descubrimiento y conquista de América. Se ha estudiado ya con todo detalle los efectos de la actividad de nuestros aventureros, los territorios descubiertos, los países dominados, sus relaciones con los indígenas y la organización de lo conquistado, pero todo ello es la consecuencia, el fruto recogido; ahora intentaremos orientarnos hacia las causas de esa actividad, hacia las intenciones de los protagonistas, hacia los motivos, más o menos reales, que presidieron sus actos y sostuvieron su extraordinaria movilidad y su heroico desprecio por las fatigas físicas.

América estaba preparada. Los mitos más dispares, las leyendas más heterogéneas, los mismos conflictos sociales, predispondrían al indígena a maravillarse ante el invasor y a aceptar su sobrenatural aparición como una nueva manifestación de la secreta voluntad de los dioses. Los españoles, que no se hallarían menos maravillados, mezclarían sus propias ilusiones con las vagas tradiciones de los indígenas acomodando éstas a aquéllas. Y sin hacer caso de las realidades, viviendo *en leyenda*, más que *en historia*, se desparramarían derrochando valor y tenacidad por todos los rincones del mundo recién descubierto y escribirían la más brillante página de la historia de la Humanidad.

CAPÍTULO II

Los argonautas del siglo XVI.

Si el ambiente de América era el más a propósito para la acep-ación de cualquier fenómeno que pareciese sobrenatural, el espíritu spañol de la misma época era también el mejor preparado para cometer cualquier empresa por fabulosa e inverosímil que pareciese. ,a Península acababa de fundir sus principales partes y acorralaba asta la derrota definitiva al enemigo secular, la guerra de Granada abía tomado aires de Cruzada, se consideraba la lucha y la conquista omo algo inherente a la vida española, y fué tal el impulso adquirido, ue se hacía preciso encontrar una válvula de escape por donde se ncauzase el afán de gloria y riquezas que seguía sintiéndose al cabar la Reconquista.

Si en aquel momento no hubiese sido descubierto el Nuevo Aundo, la misma ley de inercia hubiera obligado al español a saltar l estrecho y continuar combatiendo en tierras africanas, o le hubiera mpulsado a una segunda edición de la expedición de catalanes y ragoneses a Oriente; pero América apareció y el acicate de la ovedad se unió a todos los demás factores. Al afán de gloria y lominio, a la sed de aventuras, al deseo de propagar la fe, se unió a atracción de lo desconocido y, sobre todo en los primeros nomentos, la ambición, la creencia de que se iba a obtener el máximo ucro con el mínimo esfuerzo, la seguridad de que aquellos lugares, le los que aun nada se sabía, constituían una verdadera tierra de romisión que derramaría a manos llenas sus riquezas sobre los osados que arribasen hasta ella.

Y lo curioso del caso es que el mismo Colón, el que iba a lescubrir los nuevos territorios, el que aun no podía garantizar ni la

existencia de los lugares que buscaba, iba animado de las mismas ilusiones y de los mismos proyectos que llenaban la mente de los que le siguieron cuando ya habían llegado a la metrópoli las primeras piezas de oro del Nuevo Mundo. Y en Colón, como en los demás, la idea dominante era la posesión del áureo metal; por él resiste la dilatada espera ofreciendo sus proyectos en las distintas cortes europeas, por él discute de un modo intransigente con los Reyes Católicos los privilegios que se le habían de reconocer, él le asiste en el angustioso viaje de más de tres meses, capaz de desalentar a quien no esperase un premio que le compensase con creces de todas las amarguras.

Era el mito del oro el que empujaba a Colón, ante él aparecía un vellocino dorado infinitamente más rico que el del bosquecillo de Colcos, y Colón, al realizar su proeza, era pura y simplemente un argonauta. El mito de Jasón no es más que el modelo de la hazaña colombina; la aventura de los conquistadores de América es, en el siglo XVI, la reproducción, en escala gigante, de la fábula del vellocino de oro.

Al comparar los relatos de la leyenda griega y las hazañas de los conquistadores americanos, la repetición salta a la vista, como si la Providencia, al iniciar un suceso de trascendencia para toda la Humanidad, manejase el mismo espejuelo para atraer a los seres necesarios para su realización; y ¿qué espejuelo o ilusión moverá a los hombres a realizar las más heroicas empresas, a desafiar las cóleras del mar y los peligros de la tierra, sino el constante y universal afán de riquezas materiales? El argonauta, como el descubridor, sufrieron el espejismo del oro y brillaba éste en forma de vellocino en la edad incierta de Jasón, como en la edad cierta de Colón brillaban los palacios de plata, los templos de oro, las puertas incrustadas en zafiros y las riquezas en especiería pertenecientes al Gran Khan o al Preste Juan de las Indias.

La Cólquide, situada en lugar tan próximo a Grecia como el mar Negro, recuerda nuestras Indias orientales y occidentales, tan tenazmente buscadas por los nuevos argonautas; el vellocino famoso del mito griego, se trueca en mundo nuevo, en América entera, que forma toda ella un vellocino de oro más fabuloso y deslumbrador que el antiguo, pues se mantiene siempre inasequible a pesar de las riquezas que se iban encontrando en los distintos territorios americanos; no era un dragón el guardián del tesoro, sino un monstruo infernal y proteico que resultaba invencible por su misma complejidad: eran los hombres,

el clima, la tierra, los frutos, las fieras, los insectos y las enfermedades, era la Naturaleza entera, la que mostrándose desconocida y hostil, defendía los fabulosos tesoros de la avidez de los conquistadores. Y a pesar de ello no hubo sólo un Jasón sino centenares de ellos que, atraídos por el espejuelo dorado, impulsados por la ambición de gloria y dominados por una sed inextinguible de aventuras, se sucedieron sin interrupción en su marcha hacia lo desconocido, sin que las pérdidas y sufrimientos de los primeros desanimasen ni hiciesen retroceder a los que les seguían.

El vellocino de oro, el viaje de Jasón, representan la prehistoria, digámoslo así, el poema épico de los descubrimientos, y, para que las analogías no se acaben, aparece junto a Jasón la figura de Medea que también puede transformarse en símbolo: el símbolo de las razas conquistadas por los descubridores. Medea se nos muestra como hechicera representando a la magia y la magia es el denominador común que enlaza las primitivas creencias religiosas de los pueblos americanos; las seducciones, las agorerías, las nigromancias de Medea, simbolizan las ofrendas, los sacrificios, los valiosos presentes hechos por los indios recién descubiertos para alejar la cólera y granjearse la estimación de los que tomaron por dioses al aparecer ante ellos. La admiración, la obediencia ciega de Medea hacia el argonauta, es el símbolo de los idénticos sentimientos que embargarán el espíritu de los indígenas de América al observar la superioridad de los descubridores, su misterioso poder que les hace manejar el rayo y el trueno, su condición divina que los hacía aparecer como invulnerables.

La volubilidad de Jasón, sus facilidades en prometer unidas a sus dificultades en cumplir, el arrojo con que se lanza a los mares venciendo peligros sin cuento en requerimiento del codiciado objeto que constituye la meta de su viaje, las redes tendidas y los engaños hechos a la familia hospitalaria que lo recibe cuando está a punto de fracasar, los mil ardides puestos en ejecución hasta lograr la conquista del áureo vellocino, la mezcla de audacia y astucia que desarrolla en sus empresas, la tenacidad y el disimulo en sus propósitos, hasta su resolución de fundar su familia con la gente propia y erigir su hogar en la tierra patria, cuantas fases nos muestran el espíritu y la vida del famoso argonauta, tienen su repetición de un modo maravilloso en las aventuras naturales de cualquiera de los descubridores del siglo XVI; el mismo valor, la misma habilidad, la misma astucia, despliegan el aventurero helénico que el americano,

mostrándonos, el paralelo de ambas epopeyas, cómo se reproducen en la Historia las mismas virtudes y los mismos defectos a pesar de las grandes distancias en el tiempo y en el espacio.

Aun más; si observamos a Medea herida por el desengaño que la produce el abandono de aquel Jasón a quien recibió con los brazos abiertos y la vemos dispuesta a vengarse de quien ya es considerado como enemigo, tendremos simbolizado también el desengaño sufrido por los pueblos conquistados al ver que aquellos seres, a quienes tomaron por dioses en los primeros momentos, mostraban, al ser conocidos, las mismas debilidades, los mismos defectos y pasiones que los demás seres humanos.

Ahora bien, por grandes que sean las semejanzas entre las aventuras de los argonautas griegos y las de los argonautas españoles, no hay que olvidar que las de aquéllos se desarrollan en una época mitológica y las de éstos en una era completamente histórica; aquellos personajes son todos míticos, éstos no pueden ser más reales. Les unen el obrar impulsados por parecidas ilusiones y el realizar hazañas de reconocido heroísmo, pero el explorador español del siglo XVI tiene características especiales de religiosidad, sacrificio, resistencia y dinamismo, que le hacen doblemente interesante para nosotros.

Nuestro argonauta pertenece a la clase humilde, al pueblo, no existiendo entre los primeros descubridores y conquistadores ni un solo nombre de familia ilustre; el conquistador primitivo representa en América la democracia. Cortés y Pizarro, Almagro y Valdivia, Soto y Alvarado, todos los que añaden un nuevo florón a la corona de España, partieron a la conquista como aventureros que nada poseían y, sin nada que perder, sólo se exponían a realizar sus ilusiones, a que el mito se transformase en realidad y llenase sus manos del oro que tanto ambicionaban.

Nuestro conquistador no era culto; apenas si llegan a media docena los que han dejado sus nombres en obras útiles a la posteridad, el resto era de instrucción tan deficiente que rayaba en muchos con el analfabetismo. Por eso prende fácilmente en ellos la superstición, por eso recogen toda clase de leyendas y por eso creen, a pesar de los desengaños, que van a encontrar las fabulosas riquezas de que les hablan los indios o las aguas milagrosas que les devolverán la juventud. Y son en todo momento hombres de religión; la conquista toma tintes de Cruzada y cada conquistador es un campeón de la fe; la propaganda de la religión católica es la primera condición

jue aparece en todas las capitulaciones, religiosos de todas clases orman el obligado complemento de todas las tripulaciones, y la ruz acompaña siempre a la espada ya derrocando ídolos, ya con- irtiendo indígenas, ya sembrando de nombres de santos los territo- ios que se iban conquistando.

Pero donde se manifiestan en más alto grado las características le los aventureros del siglo XVI es en su heroísmo y movilidad. leroicos lo fueron hasta la exageración, ciegamente, sin que les mportase la vida, afrontando sonrientes los mayores peligros y lescubriendo a cada paso maneras inéditas de ser heroicos. Heroísmo n la conquista y heroísmo en la guerra civil. Habría que citar la ida de todos y cada uno de ellos para aducir ejemplos de valor. El mismo valor ciego que en el siglo XIV lanzó hacia Oriente a cata- alanes y aragoneses, lanzaba en el XVI hacia Occidente a castellanos y extremeños, y el mismo afán de lucro y de poder y la misma confianza en el azar que animó a Roger de Flor, Berenguer de Rocafort y Berenguer de Entenza, fueron las directrices de las empresas de Cortés, Pizarro y Balboa. Y es que el heroísmo no se ha localizado nunca en determinadas regiones españolas, sino que ha llenado por igual el espíritu de nuestra patria.

Y en cuanto a su movilidad, es tan característica, que diferencia le un modo radical la colonización española de la realizada por cualquiera otra nación europea. El explorador que se lanzaba hacia el Nuevo Mundo en pos del señuelo dorado que le seducía, nunca se consideraba satisfecho por muy rica que fuese la realidad encontrada. Apenas hubo pisado Colón la tierra de Guanahaní, se lanza desaten- ado a recorrer islas y más islas en busca de la maravillosa Cathay y del riquísimo Cipango; cuando pierde la esperanza de hallarlos, persigue la localización del Paraíso Terrenal; más tarde cree hallarse próximo a las minas de oro del rey Salomón, y, de este modo, en cada uno de sus viajes, va abandonando lo conocido que le decep- ciona, buscando siempre lo desconocido que le atrae. Cortés, que podía considerar realizado su ideal con la conquista de Méjico, cree que aun no se halla en posesión de la fuente de riqueza que buscaba y lanza emisarios en todas direcciones y aun él mismo emprende la penosa marcha que le lleva hasta California. Pizarro establece en el Perú un nuevo centro de expediciones para ir siempre más allá, expediciones que han de alcanzar el límite meridional del Continente.

Y así todos, haciendo posibles esas marchas inverosímiles a tra- vés de territorios vírgenes, esos encuentros de Alvarado y Belalcázar

en el Ecuador, procedente el uno de Méjico y el otro del Perú esas hazañas de Cabeza de Vaca y Andrés Ocampo, recorriend 10.000 y 20.000 millas respectivamente por terrenos desconocidos entre una naturaleza hostil y ante el continuo peligro del ataqu indígena; sólo así se comprende que en menos de medio siglo s hubiese podido descubrir y someter el continente americano desd California hasta Tierra de Fuego.

Es indudable que nuestros argonautas tuvieron defectos, pero n olvidemos la diferencia de época y huyamos de juzgar a los hombre del siglo XVI con el criterio del siglo XX. Con toda su ignorancia, co la crueldad de que tanto se les ha motejado, con su codicia, con s falta de habilidad política, fueron tantas las virtudes que mostraron tan magna la obra por ellos realizada, que la Historia los recog como el timbre más glorioso de nuestra raza. *Gracias a ellos pud España crear lo que —bueno o malo— existió durante siglos y fu raíz de lo que existe hoy y en lo futuro existirá* (1).

---

(1) R. Blanco-Fombona: «El conquistador español del siglo XVI». Madrid, 1921 pág. 294.

CAPÍTULO III

El mito del oro.

Si consideramos como hecho indudable que en todo mito o
'enda existe siempre algún fundamento de verdad, no podemos
gar su importancia como auxiliares eficacísimos de la Historia, ya
e suelen presentarnos, a través del ropaje maravilloso de los
entos de hadas, la explicación adecuada de sucesos que de otro
odo no sabríamos explicar. Todo mito, todo relato legendario, delei-
á nuestro espíritu con la desbordada intervención de la fantasía,
ro si depuramos sus afirmaciones, si apartamos un poco la brillante
bulosa que los envuelve, encontraremos la oculta verdad, el fondo
ntífico que la Historia debe aprovechar.

El mito de Prometeo, el titán que roba su fuego a Júpiter, fuego
e sólo la especie humana se sabe procurar, es la leyenda expli-
tiva de la invención de la llama del hogar, ese elemento tan indis-
nsable al hombre que sólo con su posesión se puede considerar
eño de la Naturaleza. El mito de Ceres, la hija bienamada de
oserpina, que desciende al Averno durante algunos meses para
cender al Olimpo durante el resto del año, es el símbolo mara-
loso de la invención de la Agricultura, que deposita las semillas
el surco durante el invierno para brotar en doradas espigas durante
primavera. El mismo mito de Jasón, visto a través de la Historia,
s deja entrever que bajo el señuelo del célebre vellocino de oro se
cerraba un núcleo de riquezas tan importante y verdadero como
minas de oro del Cáucaso (1).

Pues bien; todas las leyendas que poblaron de ilusiones la mente

1) Ch. Lummis: «Los exploradores españoles del siglo XVI», pág. 150.

de nuestros conquistadores, todos los mitos que impulsaron s
actividad, pueden reducirse a uno sólo, genérico, global, que pued
aplicarse a toda la conquista de América y que sirve para explicarno
los más interesantes detalles de la misma, las más intrépidas incu
siones y los heroísmos, muchas veces suicidas, de los exploradore
españoles; nos referimos al mito del oro, a esa fiebre amarilla q
se apoderó de los españoles del siglo XVI, como se había de apoder
de los ingleses al conocer los yacimientos diamantíferos del Transva
y de los norteamericanos en la época de los descubrimientos aurífer
de California. Fué un dedo de oro el que guió a Colón hacia Améric
a Cortés hacia Méjico y a Pizarro hacia el Perú; fué la obsesión
oro la que bautizó gran número de las regiones descubiertas c
los nombres de Castilla de Oro, Río de Oro, Costa de Oro, Río de
Plata, Puerto-Rico, Costa-Rica, etc., fué la misma obsesión la q
transformó otros nombres geográficos en sinónimos de riquezas: «pe
un Perú», «vale un Potosí», son expresiones que, datando de aqu
tiempo, aun han sobrevivido hasta nosotros.

Pero este mito directriz, que es el impulso general de la conquist
se divide y subdivide más tarde en tantos mitos y leyendas partic
lares, como son las regiones que han de ser objeto de la misma,
tal modo que no hay expedición o descubrimiento en el que no pue
señalarse la especial leyenda que sirvió de estímulo inicial. Y
vemos a Colón partir en busca de los estados del Gran Khan,
espléndido Cipango y de la maravillosa isla Cathay, y a Cortés
Pizarro lanzarse a la conquista de los poderosos imperios azteca
incásico, cuyas riquezas ya entrevieron los precursores Grijalva
Andagoya. La fiebre amarilla hace delirar a los conquistadores c
tesoros fantásticos y a medida que la realidad va confirmando y a
superando las primeras ilusiones, cuando las maravillas insosp
chadas que a cada paso encuentran, les hace no maravillarse ya
nada y creer las suposiciones más absurdas, las leyendas se ent
lazan y multiplican, y en medio de las selvas, a través de los ríos
más allá de los montes, buscan ciudades quiméricas con templ
de oro y palacios de plata, príncipes misteriosos que cubren s
cuerpos de oro y desprecian por su abundancia las perlas y piedr
preciosas, ríos y lagos en los que la más fantástica riqueza s
esperaba la llegada del primer poseedor.

Es la época en que se habla del «hombre de oro», tan ansios
mente buscado por las regiones de Nueva Granada, Venezuela y e
del Ecuador; de la «Casa del Sol», colocada por la imaginación

exploradores en las mesetas de los Andes; del riquísimo Imperio nagua, a quien se creía más fastuoso que el de los Incas; del lago rimé, con cordilleras de montañas de plata, ilusión que duró hasta e Humboldt, en el siglo XIX, lo identificó con el Orinoco; de las ous de oro del Meta, buscadas por toda la región ecuatorial; de fabulosas ciudades de Manoa, Enim y Paytiti, perseguidas a vés de las selvas del Amazonas; de las no menos fantásticas de bola y Quivira, entrevistas por la imaginación de fray Marcos de za y que hicieron a Coronado recorrer el territorio del actual Nuevo éjico. Hasta las regiones argentinas, las más alejadas de los mitivos lugares legendarios, sufren la influencia del mito del oro y habla en ellas del «Rey Blanco», poderoso señor de dilatados ubérrimos territorios, y de la «Ciudad de los Césares», y de Jauja, idad venturosa, y del país de la canela, ruta hacia riquísimos ritorios auríferos.

No hay lugar, por escondido que sea, que no se vea animado r una leyenda, y no hay leyenda, por inverosímil que parezca, que arrastre a legiones de exploradores en busca de las riquezas que confirmen. De esta manera, el mito del oro, que se hace cada vez ás errante e inasequible, nos da con toda sencillez la explicación la extraordinaria movilidad y gran dinamismo que se nota en uellos exploradores; en cuanto uno de ellos arribaba a cualquier into del continente americano, llegaba a sus oídos la noticia de que ás allá, casi siempre detrás de la vecina cordillera y a orillas de lago, se encontraba un poderoso reino o una fantástica ciudad ajada de riquezas, y el explorador se transformaba en conquista- r, dejaba lo seguro por lo eventual y desconocido y se aventuraba el interior del territorio en pos de aquel ideal que se alejaba tanto ás cuanto más cercano parecía. Y esto lo hacen hasta los que han contrado mayores riquezas que las que buscaban, siendo tal la fluencia de la dorada leyenda, que aun a fines del siglo XVIII y iando ya se había recorrido toda la América del Sur, todavía se ee en misteriosos rincones que harán fabulosamente rico a su escubridor.

El mito del oro, como dice nuestro panegirista norteameri- ino (1), siguió el curioso y característico curso de todos los mitos. rimero un hecho notable; después el relato de un hecho que ha ejado de existir; luego, el eco lejano de ese cuento enteramente

(1) Ch. Lummis: «Los exploradores españoles del siglo XVI», pág. 157.

despojado de sus hechos fundamentales y, por último, un enredo marafía general del hecho; la leyenda y el eco formando un nuev mito difícil de reconocer.

Ahora bien, si afirmamos que la codicia del áureo metal fué un de los principales, quizá el más importante, de los móviles de l conquista, sobre todo en sus primeros tiempos, no por eso hemos c afirmar que la pasión del oro fuese el único acicate que movió aquellos aventureros, ni muchos menos que constituya un defec genuino del pueblo español. Los españoles amaban el oro, como han amado y lo amarán todos los hombres mientras sea el m poderoso medio para la satisfacción de sus necesidades, mientr sea el único denominador común que permita la posesión de cuan se desee; en este sentido, el oro ha sido siempre la fuerza motriz c la Humanidad, la principal razón de sus actividades, y si el extra jero hacía todo lo posible por acercarse, más o menos lícitamente, aquellas tierras que tanta riqueza ofrecían, no nos ha de extrañar qu el español, que era el primer poseedor de lo descubierto, que dejab una patria pobre y provenía de una familia más pobre todavía, deslumbrase al encontrar oro en poder de gentes que desconocían menospreciaban su valor y que no tenían inconveniente en señal otros lugares en los que todavía se le encontraría en mayor abu dancia.

Y fué tan útil y fecunda la pasión del oro, que ella decidió l momentos difíciles que los españoles hallaron en su camino. Cuand Colón vió vacilar a sus tripulaciones, según el relato tradicional, n halló mejor argumento para animarlas que el recordar «quanta glor e provecho de la constancia se les seguiría perseverando en s camino; prometiales que en breves días darían fin a sus fatigas viaje *con mucha e indubitada prosperidad*». Al notar Cortés vacil ciones entre sus soldados ante la magnitud de la empresa que iban emprender, les dice como argumento definitivo: «El que quiera s rico que me siga, los demás que regresen a Cuba». Cuando Pizar se halla en la isla del Gallo, en el momento más apurado de s aventura, temiendo que nadie se atreva a seguirle a través de l peligros que va a arrostrar, traza una línea con su espada y exclam «Por aquí se vuelve a Panamá, a ser pobres; por aquí se va al Per a ser ricos». Al contemplar el hijo del cacique Comogre las disput de los compañeros de Balboa por el reparto del oro encontrado, l advirtió: «Reñís por bien poco; si es tanta el ansia que tenéis y si p la codicia habéis desamparado vuestra tierra viniendo a inquietar l

nas, provincia os mostraré donde podáis contentar este deseo», y sus palabras surgió el descubrimiento del Mar del Sur. Podrán exactas o no las frases mencionadas, pero lo que no ofrece duda que ese era su espíritu y que todos sabían la palabra mágica que endía los ánimos.

Sin embargo, había otros muchos impulsos que empujaban a la ntura a aquellos caballeros del Dorado, como les llama un joven toriador (1). En las jornadas americanas, la gloria de descubrir y yugar nuevos imperios, el supremo mando y la dirección de ellos otorgaban los reyes al afortunado capitán que ensanchaba sus ninios, y aun el simple goce de guerrear, fueron tan grande iente como el citado afán de riquezas materiales. Había una esidad psicológica de dominar en aquellos dominadores, un afán emulación, de superar a otros héroes, de mandar como reyes ya tan humildes nacieron, y, sobre todo, una sed de aventuras tal, si llegaban a ricos, en lugar de retirarse a gozar en una vida ífica de las riquezas tan trabajosamente ganadas, seguían orgando por su cuenta nuevas empresas y acababan arruinándose de evo en expediciones que, si no les reportaban ya beneficio econóco alguno, ensanchaban más y más los horizontes de lo desconoo a las generaciones posteriores.

Cortés, que podía haber disfrutado tranquilamente del oro que ancó a los tesoros de Motezuma, dilapidó sus beneficios en las ediciones de Honduras y California; Almagro, que reunió un gran tín con los repartos de Cajamarca y Cuzco, se arruinó completante en su excursión por el territorio de Chile. Eran conquistadores oro, pero «eran bien españoles, preferían la guerra y la muerte jándole la puerta abierta a la fortuna, antes que la vida del esfuerzo ntinuo y metódico» (2).

Y el mito del oro dió sus frutos, pero los dió lentamente, cuando habían desaparecido aquellos exploradores que lo habían perseido a costa de su sangre y de su vida. En la península tocada por rtés y recorrida por Coronado, apareció a mediados del siglo XIX zona de mayor riqueza aurífera del mundo, como si la Naturaleza ostrase en el oro de California el brillo que deslumbró a los ilusos rseguidores de Cibola y Quivira. Zacatecas en Méjico, Potosí en

1) Emiliano Jos: «La expedición de Ursua al Dorado y la rebelión de Lope de uirre».

2) R. Blanco Fombona: «El conquistador español del siglo XVI», pág. 237.

el Perú, han sido los filones más ricos del Nuevo Mundo y la envi de las naciones enemigas de España que han intentado, siempre han podido, arrebatarnos sus frutos atacando las remesas que ver a la metrópoli. En la región regada por la sángre de los que bus ban las tribus de oro de Meta, se han descubierto las minas de de Guayana, motivo de disputa entre Inglaterra y Venezuela. Y hablemos de la riqueza de las Antillas, de las minas de hierro, col zinc, manganeso y otros metales que se hallan repartidos por tod continente americano, de los yacimientos petrolíferos que constitu la obsesión de la América del Norte, de los mil y mil motivos existen para considerar el territorio descubierto por los explorad españoles, como un verdadero Dorado, como un inmenso velloci cuya riqueza supera a las fantasías de sus descubridores.

Maravilloso era el imperio del Gran Khan y extraordinario poder y la riqueza que Colón les suponía, pero nunca hubiera poc sospechar que la realidad superaría a sus sueños, como nu sospechó que había descubierto un Nuevo Mundo del que surgi veinte poderosas naciones, nacidas a la vida gracias al mito del que empujó sus naves.

CAPÍTULO IV

Colón y la leyenda negra.

Es un hecho indudable que los grandes sucesos históricos de la umanidad, aquellos que por su transcendencia y consecuencias eren vivamente las imaginaciones humanas, sufren, al pasar el empo, la intervención de elementos fantásticos, y van envolviéndose oco a poco en un ropaje legendario que, si bien los aleja de la ealidad, aumenta la belleza de sus detalles. La imaginación popular, reproducir el suceso, tiende al personalismo, a cristalizar en un olo personaje, el héroe, todas las virtudes y heroísmos que, en ealidad, no son más que las mismas virtudes y heroísmos del pueblo ue convivió con él; y si a este entusiasmo ensalzador se une la asión o los odios políticos, entonces no se contenta con elevar al egido, sino que descarga toda clase de censuras y ataques contra s que le rodearon para que, en su papel de malditos, sirvan de edestal al favorito.

Es decir, que siempre que nos encontremos con un hecho de anscendencia universal, sorpresa de propios y extraños, y de consecuencias ilimitadas, aparecerá en seguida la figura-símbolo de la popeya realizada, capaz de remover todos los obstáculos que se pongan hasta vencer su empresa; frente a ella la masa incapaz de omprender al héroe, la encargada de obstaculizarle, la que al fin se erá vencida por el poder del genio; y envolviendo a unos y a otros, leyenda tejerá toda clase de detalles, oscurecerá el relato histórico acabará haciendo muy difícil, a veces imposible, separar la realidad e las creaciones de la imaginación.

Este es el caso de Cristóbal Colón. Ni su nombre, ni su patria, i sus años, ni sus planes, ni siquiera sus hechos, han podido ser ecogidos sin vacilación alguna por la Historia. Realizó una hazaña

que extremeció de admiración a sus contemporáneos, inició u nueva era en la historia del mundo, comenzó él mismo a biografiar labor que aun está por realizar en nuestros días, y a pesar de resonancia de sus hechos, de sus consecuencias y de la época eruc en que vivió, hoy es la figura histórica más legendaria, valga la pa doja, ya que la leyenda rodea su cuna, le sigue en los momentos m interesantes de su vida, envuelve la gestación de los planes que llevaron al descubrimiento y acaba por acompañarle aún más allá su muerte.

Y si la leyenda en este caso se hubiera limitado a ensalzar méritos del Almirante o a embellecer el relato de sus hazañas, hubiera pasado de ser un complemento más o menos poético de Historia; pero desgraciadamente no fué así. Colón, considerado co extranjero, realizaba el descubrimiento bajo la bandera de España España, en aquellos momentos, abandonaba su fragmentación med val para preparar la formación del gran imperio del siglo XVI, Espa iba a adquirir la hegemonía de Europa y las demás naciones se d ponían a atacarla con toda clase de armas; se iba a forjar la leyen negra, esa leyenda anglo-franco-holandesa que no perdonaría me para atacarnos y que debía comenzar por borrar de nuestra Histo la gloria que nos correspondía por el descubrimiento del Nue Mundo. No es, pues, la leyenda poética la que aquí aparece, sino leyenda apasionada, la que trata de ensalzar al héroe rebajando a que le rodean, la leyenda antiespañola, admirablemente resumida Menéndez Pelayo en sus «Estudios de crítica literaria»: «Lo corrie y lo vulgar en Europa y en América, lo que cada día se estampa libros y papeles, es que la gloria de Colón es gloria italiana o de to la Humanidad, excepto de los españoles, que no hicieron más atormentarle y explotar inicuamente su descubrimiento, convirtiénd en una empresa de piratas. Esta es la leyenda de Colón y esta es que hay que exterminar por todos los medios, y hacen obra buena que la combaten, no sólo porque es antipatriótica, sino porque falsa y nada hay más santo que la verdad» (1).

La primera nebulosa histórica que aparece en la vida del Al rante es precisamente la del lugar de su nacimiento, cuestión la m batallona, la que ha suscitado mayores controversias y la que dividido más a sus biógrafos, como si de ella dependiera la mayo

(1) M. Menéndez y Pelayo: «Estudios de crítica literaria». Segunda serie: « los historiadores de Colón», pág. 292.

nenor gloria de España en el Descubrimiento. ¿Merece este problema a importancia que se le ha dado? Como dato histórico que sirviese para completar la biografía de un personaje célebre, es indudable que ofrece interés, pero ¿es que se puede vincular la gloria colombina al ugar en que más o menos fortuitamente viniese al mundo el descubridor? Si se demostrase de un modo indubitado que Colón era taliano, ¿dejaríamos por eso de ser los descubridores, conquistadores y colonizadores de un mundo nuevo?; ¿aumentaría la participación italiana en la gloria del Descubrimiento? En ese caso tendríamos también que afirmar que el viaje de Magallanes era una empresa portuguesa y que los maravillosos cuadros con que el Greco ha embellecido la ciudad de Toledo, eran manifestaciones del arte cretense.

Es decir, que aunque Colón no fuera español, nadie puede dejar de reconocer que el mérito de sus acciones no existe sino incorporado a la historia del pueblo español, que fué nuestra nación la que le acogió, encauzó e hizo viables sus propósitos, precisamente en circunstancias difíciles y cuando otros pueblos le habían rechazado, y que por mucho que se quiera conceder al genio, intuición y perseverancia del descubridor, no hay que olvidar a los colaboradores, a os compañeros, a los protectores, que hicieron triunfar a quien por sí solo no hubiera podido realizar sus proyectos. Es, por consiguiente, manifiesta ingenuidad, el querer demostrar a todo trance que Colón era español como si con ello se garantizase para nuestro país la gloria de la epopeya americana. Y, en último caso, ¿porqué ese empeño en dar ciudadanía española a quien nunca la quiso? No olvidemos que el mismo Almirante se enorgullecía de su noble origen extranjero, que se atribuía una educación universitaria no española, en una palabra, que el demostrar que era compatriota nuestro, era demostrar también que fué un mal compatriota. No es, pues, la cuna de Colón lo que nos interesa, ni debemos entretenernos en analizar os argumentos de los defensores de las distintas tesis que pretenden esolver el problema; lo que sí nos interesa y hemos de hacer resaltar, son las consecuencias que para la leyenda antiespañola tiene su condición de extranjero.

Para glorificar a Colón se sacrifica a sus colaboradores; simbolizando el héroe toda clase de virtudes, se llena de vituperios al pueblo que le rodeó, y en lugar de reconocer que alcanzó el triunfo *por* los españoles, se afirma que pudo lograrlo *a pesar* de los españoles. Esta es la leyenda de glorificación, la que presenta a Colón como un genio incomprendido, como un hombre superior a quien persiguiera

el recelo y la mediocridad de los españoles, leyenda sostenida pc los biógrafos inmediatos al Almirante, mantenida durante dos siglc y que sólo se va esfumando a medida que en el horizonte histórico s destaca la labor humilde y fecunda de los que se hallaban en segund plano, a medida que va desapareciendo la creencia de que son la grandes individualidades las que hacen avanzar a la Humanidad.

La España que conoció a Colón no era una España de env diosos e ignorantes; entre sus navegantes, cualquiera de los qu acompañaron al Almirante en su primer viaje, sobre todo los Pinzc nes podían competir con él en práctica y conocimiento de los mare: entre sus cartógrafos, el nombre de Juan de la Cosa, brilla como del primero que dejó dibujadas las tierras acabadas de descubrir; su capitanes y gobernantes demostraron un valor y una habilidad infin tamente superiores a las del genovés. Colón no realizó jamás ur navegación de tan admirable maestría como las de Martín Alonso Vicente Yáñez Pinzón, como las de Niño o Lepe, las de Bastidas Ojeda; blasonando de cartógrafo, ni siquiera intentó rivalizar cc Juan de la Cosa en la formación de la primera carta de la Tier Firme y de las Islas; instituído virrey y gobernador general de lo qu descubriese, es imposible comparar su genio militar ni sus dot políticas con las demostradas por Hernán Cortés, ni su nomb como colonizador eclipsará en la Historia al de don Antonio Mendoza y don Pedro de la Gasca.

Estaba muy lejos el Almirante de ser un caso único, un gen aislado en el pueblo que le acogió; no se le discutía por terquedad ignorancia, como tampoco se le persiguió por recelos o envidia. E todo momento encontró Colón abiertos los brazos de los español y, desde el pueblo, representado por los marinos de Palos, hasta l Reyes, tan preocupados por graves problemas políticos, pasando p la Nobleza, entre la que el Duque de Medinaceli es el entusias enamorado de sus proyectos, todos rivalizaron en darle hospitalida medios para que se sustentase con decoro, estímulos para sus plan y toda clase de recursos para su descubrimiento.

Y si es necesario investigar los motivos que hacían retrasar la firma de las capitulaciones, habrá que recordar que Colón, exponer sus proyectos en España, «tampoco quería explicarse much temiendo no le sucediese lo que en Portugal» (1), y, a pesar de es

(1) Fernando Colón: «Historia del Almirante don Cristóbal Colón», en Cole ción de libros raros y curiosos que tratan de América». T. V, pág. 62.

emeditada ambigüedad, se le escucha. Los que le presentan como único que creía en la esfericidad de la tierra y pintan a los teólogos pañoles escandalizados con tal afirmación, ignoran que desde iatro siglos antes de Jesucristo ya lo demostraban los griegos por procedimiento eliminativo, por el ejemplo del barco que se aleja y ›r la proyección de la sombra en los eclipses, y los españoles cono-an de sobra, comentaban y explicaban en sus cátedras, los textos iegos que Colón sólo adivinaba a través del Imago Mundi; y ientras el genovés estaba cegado por la errónea concepción del maño de la tierra que daba Alfagran, Antonio de Nebrija, autor ya una Cosmografía, hacía personalmente cálculos y observaciones ira medir con certeza la extensión del grado terrestre. Y a pesar de s serias objeciones científicas que se le podían presentar, no se le chaza de plano, y en una época de crisis económica, se le envían stintas partidas de dinero para que se vaya sosteniendo hasta acabar n la guerra de Granada, y cuando hasta él mismo se marcha sesperanzado, se le hace volver sin condiciones.

El principal obstáculo para la realización rápida del proyecto lombino fué —aparte de la guerra de Granada, problema capital ira los Reyes Católicos— las exigencias del mismo Colón, sus nbiciones, su terquedad e intransigencia al tratar con los monarcas. 1 una época en que estos acababan de mermar las atribuciones de nobleza, solicitaba títulos y mercedes que equivalían a crear un tado dentro del Estado; siendo un aventurero sin responsabilidad, igía honores, cargos y beneficios con los que ni siquiera soñaron s más principales figuras de la Corte; prometiendo un problemático sultado, demandaba sacrificios económicos y concesiones políticas compatibles con las conveniencias de un Estado que aun no había ›nsolidado su situación. Y, sin embargo, se le oye y se le protege, se nombra una Junta para que estudie serena e imparcialmente sus opósitos, y se le invita a explicarse ante ellos, cosa muy difícil ira quien más que razones científicas, alegaba, y con grandes servas, noticias particulares, y cuando su empeño e intransigencia irecían haber roto definitivamente las negociaciones, un rasgo de ofética intuición de la Reina Católica, un arrebato romántico del ieblo español, les hace aceptar, con la ceguera de la fe, todas las ›ndiciones impuestas por el iluminado genovés.

Y no será completo todo juicio que se haga respecto a las rela-ones entre Colón y España, sino se tienen en cuenta las particula-lades de carácter del genovés, su complicada fisonomía moral; sus

disimulos y desconfianzas, sus medias palabras y falta de franquez su poca habilidad para atraerse a las gentes, hacen aún más meritor la decisión de España. Emilio Castelar, en su «Historia del descub miento de América», pinta de mano maestra los rasgos dominant del carácter colombino: «Quien desconozca de Colón las plegaria las visiones, las profecías, el propósito de una evangelización, proyecto de recuperar el Santo Sepulcro, la tendencia incontrastab a oraculear y presagiar, desconoce toda una parte del ser suyo; pe quien desconozca su finura de italiano, su mercantilismo de genové su diplomacia del siglo décimoquinto, su hidrópica sed natural riqueza, sus estratagemas de navegante, sus dobleces florentinas conspirador, su propensión a entregarse al primer potentado c quien topaba, en cuerpo y alma, sus continuas sumas y restas, desconoce a su vez en otro aspecto no menos curioso que el prime y no menos decisivo para su magna finalidad y para su creaci maravillosa».

No negamos que Colón pueda ser considerado como un geni admirable por sus adivinaciones, por su tenacidad, por su fe; q fuese un profeta y un vidente llamado a realizar la más portento hazaña que vieron los siglos; pero era también un ambicioso, q jamás hubiera podido realizar sus planes si no hubiese tropezado c la nación generosa y desprendida —quijotesca al fin— que le protegi Y a los que afirman que la gloria de Colón es gloria de la Hum nidad, habrá que presentarles las negativas de Portugal, Inglater Francia, y quizá Génova y Venecia, a secundarle en sus propósito y, frente a ellas, el entusiasmo español que allana dificultades, apo carabelas y dinero, se alista en las banderas de un aventurero c desconocido y se lanza a la aventura sin temor a los peligros misterios del Mar Tenebroso.

«La expedición —dice un historiador— era popular. Era, com todas las cosas en España, producto de la iniciativa privada y ob de las clases inferiores, de la masa fuerte, sana, noble; obra d admirable Juan Español, que descubrió un continente, lo pobló, se entregó al Estado, y cuando éste lo perdió por su incompetenc secular, ha seguido nutriéndolo con su sangre fecunda» (1).

---

(1) Carlos Pereyra: «Historia de América española», t. I: «Descubrimiento exploración del Nuevo Mundo», pág. 70.

CAPÍTULO V

Los planes de Colón.

La leyenda, que acompaña a Colón en los momentos más :eresantes de su vida, no podía abandonarle al tratar de la gestación : sus proyectos, punto capital de la Historia del Descubrimiento. No »s ha de extrañar, por consiguiente, que las más densas nebulosi- ıdes rodeen la formación, desarrollo y modificaciones sucesivas de s planes de Colón y que mientras algunos historiadores —los man- ıedores de la tradición colombina— afirmen que siendo el genovés mejor cosmógrafo y cartógrafo de la época, conocía ya, o sospe- ıaba cuando menos, la existencia del mundo nuevo que iba a des- brir (1), no falten contradictores —los defensores de la reacción ítica— que reduzcan el proyecto colombino a una de tantas explo- ciones como realizaban los portugueses en aquel tiempo.

Prescindiendo de lo absurdo que resulta el creer que Colón ıdiese sospechar la existencia del gran continente que separa Asia : Europa, la cuestión queda reducida a lo siguiente: ¿tenía Colón el oyecto de alcanzar el Oriente siguiendo la ruta de Occidente,

(1) *Washington Irving* llega a la afirmación de que los contemporáneos de Colón signaban a las tierras descubiertas por éste Indias Occidentales, como si hubiesen ıido a la vista un completo mapa-mundi. *Gonzalo Fernández de Oviedo,* al relatar su «Historia de las Indias» el legendario motín de la tripulación, pone en boca l Almirante las siguientes palabras: «. .prometíales que en breves días darían fin sus fatigas e viaje, con mucha e indubitada prosperidad, y, en conclusión, les o que dentro de tres días hallarían la tierra que buscaban. Por tanto, que estu- esen de buen ánimo e prosiguiesen su viaje, que para quando les decía él les ense- ría *un Nuevo Mundo e Tierra...*».

llegando a las Indias siguiendo el camino opuesto al que utilizab los portugueses?, ¿o se propuso tan sólo navegar hacia el Oeste pa descubrir ciertas islas que se suponían situadas en el Océano en Europa y Asia?

La opinión de Vignaud es francamente negativa para el prim interrogante: «Colón jamás ha dicho una palabra de verdad sobre que le atañe personalmente. Ha sembrado sus escritos de afirmacion inexactas, hábilmente formuladas, que han dado por resultado el cre una especie de historia convencional de la formación de sus ideas de las causas de su descubrimiento, cuyos autores principales h sido, después del mismo Almirante, sus biógrafos inmediatos: Fe nando Colón y Las Casas. Aun se cree en la existencia de un gr proyecto, nacido de meditaciones científicas sobre la forma del mun y cuyo objeto difería, tanto por su origen como por su atrevimiento novedad, de todos los que hasta entonces se conocían. La vi leyenda que nos muestra a Colón buscando el camino de las Indi por el Oeste, ¿estará destinada a desaparecer como la referente a nobleza de sus antepasados? La cuestión no puede ser abandona puesto que de ella depende nuestro concepto sobre los orígenes carácter de la empresa que tuvo por resultado el descubrimiento Nuevo Mundo» (1).

Y en carta que, en 1922, poco antes de morir, escribía al erud historiador de la Marina francesa, Mr. Charles de la Ronciere, rem chaba aún más sus afirmaciones diciendo: «El resultado de l estudios perseguidos toda mi vida es que Cristóbal Colón no preten llegar a las costas orientales de Asia e islas de las Especies por camino del Oeste. Es el globo de Behaim, obra de un cosmógra ignorante, el que da alguna verosimilitud a este error» (2).

Por otra parte, Navarrete, tan entusiasta defensor como Vigna de la revisión crítica de la tradición colombina, no tiene inconvenie en afirmar que el origen de los viajes y descubrimientos de l españoles «fué buscar un nuevo camino para la India oriental p donde traer con mayor facilidad y presteza las ricas producciones q desde muy antiguo alimentaban el lujo de los europeos» (3). Es dec

---

(1) Henry Vignaud: «Histoire critique de la Gran Entreprise de Cristo Colomb». -París, 1911.

(2) Ch. de la Ronciere: «La carte de Cristophe Colomb».—París, 1924.

(3) M. Fernández Navarrete: «Colección de los viajes y descubrimientos hicieron por mar los españoles desde fines del siglo xv». -Madrid, 1825.

ıe admite el espejuelo de la riqueza oriental como fundamento de los anes colombinos.

A complicar una cuestión, tan oscura de por sí, ha venido la puesta correspondencia de Colón con el sabio florentino Paolo del ɔzzo Toscanelli. Sostenida la existencia de esta comunicación por ernando Colón y Las Casas, venía a dar un matiz científico a las ncepciones colombinas, hasta que un examen sereno del contenido de la forma, y sobre todo la crítica severa de Vignaud (1), demosaron que todo ello era falso; el bello edificio construído quizá por los s primeros historiadores del Almirante, caía con estrépito y desarecía con él la explicación más detallada, y más ingenua también, l proyecto colombino.

Porque en la citada carta —que Toscanelli escribía al canónigo rtugués Fernando Martins y retransmitía a Colón— se anunciaban *priori* todos los detalles del descubrimiento: las tierras que se contrarían, su distancia, riqueza de las mismas, etc., presentando viaje con tal facilidad y con tales ventajas económicas, que parece entira que hubiera quien tuviese inconveniente en realizarlo. Unos rrafos del ejemplar que inserta Las Casas, desvanecerá toda duda: .. bien que otras muchas veces tenga dicho del muy breve camino e hay de aquí a las Indias, adonde nace la especiería, por el camino la mar más corto que aquel que vosotros hacéis para Guinea... terminé... monstrar el dicho camino por una carta semejante a uellas que se hacen para navegar, y así la invió a S. M. hecha y bujada de mi mano, en la cual está pintado todo el fin del Poniente; mando desde Irlanda al Austro, hasta el fin de Guinea, con todas s islas que en este camino son, enfrente de las cuales, derecho por oniente, está pintado el comienzo de las Indias, con las islas y los gares adonde podéis desviar para la línea equinoccial, y por cuánto pacio, es a saber, en cuántas leguas podéis llegar a aquellos gares fertilísimos y de toda manera de especiería y de joyas y de edras preciosas... Y sabed que en todas aquellas islas no viven tractan sino mercaderes, avisándoos que allí hay tan gran cantidad naos, marineros, mercaderes con mercaderías, como en todo lo o del mundo, y en especial en un puerto nobilísimo llamado Zaiton, cargan y descargan cada año cien naos grandes de pimienta, ende las otras muchas naos que cargan las otras especierías. Esta tria es populatísima y en ella hay muchas provincias y muchos

1) H. Vignaud: «La lettre et la carte de Toscanelli.....».—París, 1901.

reinos y ciudades sin cuento, debajo del señorío de un Príncipe qu se llama Gran Khan, el cual nombre quiere decir en nuestro romanc Rey de los Reyes, el asiento del cual es lo más del tiempo en l provincia de Catayo... Esta patria es digna cuanto nunca se hay hallado, e no solamente se puede haber en ella grandísimas ganan cias e muchas cosas; mas aun se puede haber oro e plata e piedra preciosas e de todas maneras de especiería... Y de la ciudad d Lisboa, en derecho por el Poniente, son en la dicha carta 26 espacios y en cada uno dellos hay 250 millas, hasta la nobilísima y gran ciuda de Quisay, la cual tiene al cerco 100 millas, que son 25 leguas, en l cual son 10 puentes de piedra mármol. El nombre de la cual ciudad en nuestro romance, quiere decir, Ciudad del Cielo, de la cual s cuentan cosas maravillosas de la grandeza de los artificios y de la rentas... la cual ciudad es, en la provincia de Mango, vecina de l ciudad de Catayo, en la cual está lo más del tiempo el rey, e de l isla de Antil, la que vosotros llamáis de Siete Ciudades, de la cu tenemos noticia. Hasta la nobilísima isla de Cipango hay 10 espacio que son 2500 millas, es a saber, 225 leguas, la cual isla es fertilísim de oro y de perlas y piedras preciosas. Sabed que de oro pu cobijan los templos y las casas reales; así que por no ser conocic el camino, están todas estas cosas encubiertas, y a ella se puede muy seguramente... Fecha en la ciudad de Florencia, a 25 de Jun de 1474 años» (1). Si Colón hubiese conocido tan interesantes detalle avalados por la autoridad de Toscanelli, no hubiera callado ante Junta que le invitaba a explicarse.

Descartada la hipótesis de que las ideas de Toscanelli pudiese influir en el pensamiento colombino de buscar las Indias por Occident se nos presenta una cuestión parecida con el globo de Behaim. Mart de Behaim, que se decía discípulo del célebre cosmógrafo Regi montano (Johann Müller, de Koenisberg), había recorrido las cost de África con la expedición de Diego Cam y acabó por establecer en la isla de Fayal con su suegro, gobernador de la misma, al igu que Colón se casaba y establecía en Porto Santo. En una visita q hizo a Nüremberg, su ciudad natal, en 1492, dirigió la construcci de un globo geográfico en el que plasmó las concepciones geográfic de su época fijándolas en el estado en que se hallaban en el preci instante en que se hacía el primer viaje a través del Océano.

---

(1) Bartolomé de Las Casas: «Historia de las Indias», lib. I, cap. XII, en Col ción de documentos inéditos para la Historia de España, t. 62, pág. 93 y siguient

Según el globo de Behaim, frente a las costas de Europa y
rica, y a una distancia relativamente escasa, se desarrollaban las
stas del continente asiático, desde Tartaria a Ceilán, dejando en
centro una enorme extensión de terreno que era la India; ambos
ntinentes formaban una inmensa isla con dos grandes océanos al
rte y al sur y otro más pequeño que los separaba. Pero este
:éano (el Atlántico) no estaba desierto, sino que ofrecía, en las
oximidades del continente euro-africano, los archipiélagos de las
ores, Canarias y Cabo Verde, y al borde de las costas asiáticas
a infinidad de islas entre las que sobresalían por su tamaño las de
pango, Java Mayor, Candin, Anguana y Java Menor. Y aun más;
re unos archipiélagos y otros, como sirviéndoles de puente, colo-
ba dos islas más: la de Antilia, sobre el Trópico de Cáncer y otra
llamada por algunos Brasil) en el mismo círculo ecuatorial. En
a esfera terrestre se condensaba toda la geografía universal que
conocía en 1492 y su mismo autor añade que ha recogido para su
ra los conocimientos de Ptolomeo, más los datos que ofrecían los
jes de Marco Polo (1250) y Juan de Mandeville (1322), y los descu-
mientos hechos por los exploradores portugueses.

Como cosa curiosa, que luego nos interesará, hay que añadir
e junto a la isla denominada Antilia, la más importante para el
so del Océano, escribió Behaim esta nota: «En el año 743, después
nacimiento de Cristo, año en que toda España fué conquistada
los paganos, venidos de África, arribó a la isla Antilia, llamada
te Ribade un Arzobispo de Porto, con seis obispos y muchos
stianos, hombres y mujeres, que así se salvaron viniendo de
paña y trayendo sus ganados y otros bienes. En 1414, un navío
añol llegó cerca de ella».

Ahora bien, ¿qué relación pudo haber entre el famoso globo de
haim y los proyectos de Colón? Es indudable que el Almirante no
la esfera, que se estaba dibujando en la misma época en que salía
Palos la expedición descubridora, pero no es aventurado suponer
pudo haber relaciones y comunicaciones entre ambos; los dos
n navegantes, los dos estaban en contacto con los portugueses y
icados en islas portuguesas y pudieron comunicarse sus ideas
mográficas. Casi todos los argumentos que pudieron servir de
se a Colón para aventurarse en su empresa, podrían sacarse del
bo de Nüremberg: la redondez de la tierra, su pequeñez (reducida
el Almirante con un error de 10.000 kilómetros), la inmensa
ensión asiática que suprime el Océano Pacífico y el continente

americano, la consiguiente proximidad de las costas orientales
Asia, hasta las islas intérmedias que el genovés espera encontrar
todo momento, todo se halla gráficamente descrito en la esfera
Behaim; pero no olvidemos que también sin ella, y aun sin ter
noticia de la existencia de Behaim, hubiera hallado los mismos arg
mentos y las mismas ideas en la «Imago Mundi», en la Histo
rerum y en la Relación de Marco Polo, precisamente las obras qu
anotadas por él, se conservan en la Biblioteca Colombina y son co
sideradas como los libros de cabecera del Almirante (1).

La obra del Cardenal de Ailly le daba a Colón las opiniones
Aristóteles, Séneca y Plinio sobre la escasa distancia que debía ex
tir entre las costas de España en el Occidente y el principio de
India en el Oriente, le afirmaba la facilidad de pasar de la una a
otra a poco que fuesen favorables los vientos, le mostraba las ven
jas del viaje hacia Occidente ya que por el camino oriental, a trav
del Mediterráneo y el Mar Rojo —aun abierto el paso por Su
solución en la que ya se había pensado— no se tardarían menos
tres años en el viaje de ida y vuelta a la India (2), y hasta le cal
laba las dimensiones de la tierra con arreglo a las medidas
Alfagran (3), equivocadas, como hemos visto, en una cuarta par
Si a todos estos datos unía Colón las relaciones de Marco Polo y

(1) El ejemplar de la «Imago Mundi» del Cardenal Pierre d'Ailly puede co
derarse como la obra de consulta de Colón, ya que éste lo cubrió de notas; es
notas han sido publicadas por Cesare de Lollis: «Scritti di Cristoforo Colomb
Roma, 1895; part. II, vol. II de la Raccolta di documenti e studi publicati d
R. Commissione Colombiana.

(2) «Adeo ut ipsa simul jungere alveo manufacto quandoque Egyptii cogita
runt reges, mare Rubrum... cuyus longitudo vix sex mensium navegatione pertr
situr, a cujus littore Oceanus usque ad terminum Indie vix anno integro naviga
secundum Iheronimum. Unde refert quod classis Salomonis per triennium ab In
deportabat commertia».

(3) Dice Fernando Colón en la «Vida del Almirante»: «La quinta considerac
que hacía creer más al [Almirante] que aquel espacio fuese pequeño, era la opin
de Alfragano y los que le siguen, que pone la redondez de la tierra mucho me
que los demás autores y cosmógrafos, no atribuyendo a cada grado de ella
que 56 millas y dos tercios, de cuya opinión infería que, siendo pequeña toda
esfera, había de ser por fuerza pequeño el espacio que Marino dejaba por des
nocido, y en poco tiempo navegado, de que infería asimismo que, pues aun
estaba descubierta la fin oriental de la India, sería aquel fin el que está cerca
los otros por Occidente». Colec. de libros... T. V, pág. 29. Colón que, ni cono
ni quiso conocer, otro tamaño de la Tierra que el dado por Alfagran, sentó en e
error uno de los fundamentos de su viaje y lo mantuvo toda su vida.

andeville sobre las riquezas fabulosas de las tierras asiáticas, los atos de las exploraciones portuguesas y las leyendas que por todas rtes corrían sobre la existencia de islas misteriosas hacia Occinte, no necesitaba conocer a Behaim, ni tener la menor noticia del obo que se estaba construyendo en Nüremberg.

Podemos, por consiguiente, afirmar, que Colón tenía suficientes tos, antes de emprender su viaje, para sospechar la posibilidad de gar a las costas orientales de la India, siguiendo el camino de ccidente; sus primeros biógrafos, F. Colón y Las Casas, recogen nco razones que confirmaron al Almirante en su sospecha: 1.ª, la fericidad de la tierra que hacía «posible rodearse de Oriente a ccidente andando por ella los hombres hasta estar pies con pies, s unos con los otros, en cualquiera parte que en opósito se hallan»; 2.ª, que habiendo sido recorrida casi toda la tierra, sólo faltaba r conocer el trozo comprendido entre «el fin oriental de la India, que Ptolomeo y Marino tuvieron noticia, hasta que prosiguiendo vía del Oriente tornasen por nuestro Occidente a las islas de Cabo erde y de los Azores que era la más occidental tierra que entonces scubierta estaba»; 3.ª, que ese espacio desconocido no podía ser ás que la tercera parte del círculo mayor de la esfera pues, «el dicho arino había descripto por el Oriente, quince horas o partes de las inticuatro que hay en la redondez del mundo»; 4.ª, que como Marino n no había llegado al límite de la tierra oriental, ésta debía prolonrse más de las quince partes y tener su extremo más cercano aún las islas de Cabo Verde, y 5.ª, la opinión de Alfragrano que da a da grado de la esfera una extensión de 56 millas y 2/3, con lo que reducía aún más el espacio intermedio y desconocido (1).

Ahora bien, aun suponiendo que estas cinco razones, más o menos entíficas, fuesen las directrices del pensamiento colombino y no la plicación *a posteriori* de sus panegiristas, ¿cómo llegó el Almirante concretar sus ideas?, ¿en qué ambiente y con qué datos se formó proyecto?

Cuando Colón era habitante de los dominios del Rey de Portugal, bre todo durante su estancia en las islas de Porto Santo y Madera, spiró una atmósfera de descubrimientos, viajes, proyectos y leyens que forzosamente debió arrastrar al futuro Almirante a la idea realizar personalmente algo de lo que a diario realizaban sus nvecinos; por todas partes se hablaba de tierras descubiertas

(1) Las Casas: Ob. cit., Lib. I, cap. V, en Col. de Docs. Inéd. T. 62, pág. 55.

y por descubrir, todas las miradas se dirigían hacia el misterio Océano occidental, y de él llegaban los más confusos rumores ios más contradictorios datos sobre la existencia de tierras desc nocidas.

Las Casas y Fernando Colón nos presentan al Almirante en es época recogiendo atento todos cuantos relatos pudieran relacionar con su futuro proyecto; Martín Vicente, piloto del Rey de Portug había encontrado a 450 leguas del cabo de San Vicente, con fue viento oeste, una pieza de madera esculpida que venía evidentemen de alguna isla desconocida situada en el Poniente; Pedro Corre cuñado del Almirante, le dijo que él había visto hacia la isla de Por Santo, una pieza de madera semejante a la anterior y también veni de Occidente, y añadía saber del Rey de Portugal que hacia la mism isla se habían hallado cañas tan gruesas, que de nudo a nudo, cabí en ellas nueve garrafas de vino. A la isla de Flores, en los Azore habían llevado los vientos dos cuerpos de hombres muertos, de rost muy ancho y que no tenían nada del tipo europeo; otras veces el m arrojaba en ellas pinos de clase desconocida y hasta se hablaba haber visto almadias o barcas cubiertas, llenas de una especie gente de quien jamás habían oído hablar. Y tras los hallazgos mist riosos vienen las relaciones de pilotos, más o menos legendario que afirman haber visto las lejanas tierras: un Pedro Velasco, Palos, dijo a Colón, en el Monasterio de la Rábida, que después partir del Fayal anduvo 150 leguas por mar y a la vuelta descubrió isla de Flores; otro piloto, gallego, que había hecho el viaje a Irland habla de haberse desviado tanto en su derrotero hacia el N. O. q llegó a una tierra, sin duda la Tartaria, tierra que podría identificar hoy con Terranova o Labrador.

Hay, sobre todo, un misterioso piloto, único superviviente una expedición portuguesa, que vive lo suficiente para llegar a l pies de Colón y dejarle al expirar los papeles reveladores de la ru que conducía a las islas que acababa de descubrir; este es el famo Alonso Sánchez, de Huelva, a quien se ha querido atribuir la pate nidad del descubrimiento sin que el menor dato histórico nos permi adjudicarle ese papel; ni siquiera se le puede considerar como impulsor y acelerador de las vacilaciones del futuro Almirante, pu lo que le sobraba a éste era ambiente e indicios para decidirse. L leyenda del piloto onubense, más que por lo que tuviera de antec dente del proyecto colombino, nos interesa como símbolo y concr ción de la atmósfera que respiraba Colón: era indudable que existí

ɛrras hacia Occidente y se creía en ellas como si ya se hubieɛn visto.

Y que Colón pensaba de esta manera nos lo dice él mismo en el iario de su primer viaje, cuando al séptimo día de navegación ɛcribe: «Jueves 9 de Agosto..... Dice el Almirante que juraban uchos hombres honrados españoles, que en la Gomera estaban con oña Inés Peraza, madre de Guillén Peraza, que después fué el ɾimer conde de la Gomera, que eran vecinos de la isla de Hierro, ıe *cada año vian tierra* al Oueste de las Canarias, que es al oniente; y otros de la Gomera *afirmaban otro tanto con juramento*. ice aquí el Almirante que se acuerda que estando en Portugal el año ɛ 1484, vino uno de la isla de la Madera al Rey a le pedir una ırabela para ir a esta *tierra que via*, el cual *juraba que cada año via, y siempre de una manera;* y también dice que se acuerda *que mismo decían en las islas de los Azores*, y todos estos en una ɛrrota, y en una manera de señal, y en una grandeza» (1).

Fernando Colón nos confirma en lo mismo: «Colón pensaba que ıtre la extremidad de España y los límites de la India, debían enconarse islas... El Almirante estaba tanto más inclinado a creerlo así, ıanto que él había oído a menudo a los marinos que frecuentaban el ar occidental, de las Azores a Madera, hacer muchos relatos refeɛntes a lo mismo»; y para explicar de qué manera los intentos de los ɛmás excitaban a su padre a no demorar sus planes, dice al referirse la expedición intentada por el flamenco Fernando Van Olm, más onocido por Fernandolmos, capitán donatario de la isla Tercera: La contaré fielmente como la he encontrado en los escritos de mi ıdre, a fin de que se sepa cómo de un pequeño suceso, algunos ombres pueden hacer el fundamento de otros más grandes». Bartomé de Las Casas, por último, que escribe su «Historia de las Indias» on documentos de Colón, refiere que éste había tenido indicios de ɛrras occidentales por varios pilotos y marineros, portugueses y ıstellanos.

Podemos deducir, por todo lo expuesto, que Colón tenía, antes ɛ iniciar su viaje, suficientes datos para establecer dos conclusiones ıe sirviesen de guía a sus propósitos: 1.ª, la proximidad entre las ostas del Occidente europeo y del Oriente asiático; 2.ª, la existencia ɛ islas aun no descubiertas entre ambos continentes; si se decidía

(1) «Relaciones y cartas de Cristóbal Colón», Diario del primer viaje, Bib. Cláca, tomo CLXIV, pág. 5.

por la primera llegaría a las tierras fabulosamente ricas del Gra Khan y abriría con este soberano un lucrativo tráfico de especierí marfil, oro, sedas, etc.; si perseguía la segunda, formaría un virreinat para él y los suyos, constituyéndose en verdadero soberano de l descubierto. Este objetivo era más fácil pero más incierto, pues no s localizaban bien las islas y podía pasarse entre ellas sin encontrarla como ya había sucedido a otros; lo primero era más difícil, más pel groso, pero de resultados más seguros, pues según sus concepcione geográficas, a pesar de cualquier error de ruta, no podía fallar, «qu por cualquier parte del mar Océano —dice el ingenuo Cura de lo Palacios— andando y atravesando, no se podía errar tierra» (1). ¿Po cuál de los dos se decidió?

En las Capitulaciones acordadas entre los Reyes Católicos Cristóbal Colón en la ciudad de Santa Fe, (17 de Abril de 1492 para nada se hace mención de las Indias, ni del Gran Khan, ni d Cipango, ni de nada que haga sospechar este propósito. Se habl de lo que el Almirante «ha de descubrir en las mares oceana y del viaje que agora, con la ayuda de Dios, ha de hacer po ellas»; se hace a Colón Almirante en todas *aquellas islas tierras firmes* que por su mano e industria se descobrieren o ganare en las dichas mares oceanas, se le nombra virrey y gobernad general en las *islas y tierras firmes*. En el título que se expide Colón el 30 de Abril de 1492, dicen los Reyes: «Vades por nuestr mandado a descobrir e ganar con ciertas fustas nuestras, e co nuestra gente, ciertas *Islas e Tierra Firme* en la mar Oceana, e s espera que con la ayuda de Dios, se descobrirán e ganarán alguna de las dichas *Islas e Tierra Firme* en la dicha mar Oceana, po vuestra manera e industria». Y en la provisión para que los hab tantes de Palos aparejen dos carabelas, les ordenan: «Por cuant Nos habemos mandado a Cristóbal Colón que vaya con tres cara belas de armada, como nuestro capitán de las dichas tres carabela para ciertas partes de la mar Oceana, sobre algunas cosas qu cumplen a nuestro servicio...».

De modo que en lo que podríamos llamar documentación ofici referente al primer viaje, se omite, quizá deliberadamente, el nombr de las Indias y más bien parece deducirse que la expedición v directamente encaminada a encontrar *ciertas islas e tierra firme* qu

---

(1) Andrés Bernáldez: «Historia de los Reyes Católicos»... Cap. CXVII, en Bi de A. A. E E., tomo 70, pág. 657.

e suponen existentes en el Atlántico. *Oficialmente*, pues, Colón no a a las Indias, se decide por la solución más fácil y se lanza a la usca de unas islas occidentales que se suponen próximas. En este aso, ¿cuáles pueden ser estas islas?

Cuenta un mercader flamenco, Eustache de la Fosse, que, viaando de las islas de Cabo Verde a Portugal en un navío portugués, os marineros le enseñaron unas aves que volaban procedentes de as islas encantadas: «Et en naviguant vismes plusieurs oyseaulx oller; et dissoient nos maronnirs que ces oyseaulx estoient des isles nchantées, lesquelles isles ne s'approissent point ad cause que ung vesque de Portugal, avec toutz ceulx quy l'avoient voulu sievir, s'y aulverent, et fut devant le tempz de Charlemagne, roy de France, que outes les Espaignes furent conquises des Sarrazyns...» y añade espués, que el obispo portugués que en ellas se había refugiado, y ue «era gran cler, sçavant l'art de nigromansce encanta les dites sles et que jamais ne s'apparoistroient a pernonne tant que touttes s Espaignes ne seroient reunisses a nostre bonne foy catholique». sta leyenda, tan profética que señala ya la toma de Granada como mite al encantamiento de las islas, es la misma que hemos visto eñalada en el globo de Behaim referente a la isla Antilia o de las iete Ciudades.

Charles de la Ronciere (1), al publicar la carta que considera bra del mismo Almirante o de su hermano Bartolomé, hace resaltar na inscripción medio borrada que considera la clave del objetivo de Colón: «He aquí la isla llamada de las Siete Ciudades, colonia aun oblada de portugueses al decir de los grumetes españoles, en ella se ncuentra, según se asegura, oro entre las arenas» (2).

Que Colón conocía esta leyenda no se puede dudar, no sólo por generalizada que estaba, sino porque se encuentra perfectamente ecogida y resaltada en la historia de su hijo. Dice Fernando Colón, al eferirse a la isla de Antilia o de las Siete Ciudades, que era la isla isteriosa donde «los portugueses fueron a habitar el año 714, cuando s moros quitaron a España al Rey D. Rodrigo y se hicieron dueños e este reino. Dicen que en aquel tiempo, siete obispos, seguidos de antidad de gente, habiéndose embarcado, abordaron a aquella parte, onde fabricaron siete ciudades y quemaron todos los navíos, porque

(1) Ch. de la Ronciere: «La carte...».

(2) «Hec septem Civitatum insula vocatur, nunc Portugallensium colonia efecta, gromite citantur Hispanorum, in qua reperiri inter arenas argentum perhibetur».

la gente que los había acompañado no se fuese. Algunos portuguese han escrito, que los pilotos de su nación que han llegado a dicha isla jamás han vuelto, y que no obstante, en tiempo del Infante D. Enrique abordó allí un bajel, y desembarcada la gente, la llevaron los mora dores luego a la Iglesia para ver si eran católicos, y que habiéndolo reconocido tales, les rogaron se estuviesen con ellos algunos días para esperar su Señor que tendría mucho gusto de verlos; pero lo pilotos temiendo que los de la isla quisiesen quemar sus navíos, s embarcaron a toda prisa para volver a Portugal; añaden que a s vuelta contaron al Infante todo esto, creyendo ser recompensados po no haberse querido quedar en aquellos pueblos no conocidos, y qu el Infante les reprendió severamente, y les obligó a volver, pero qu los pilotos no pudiendo resolverse, se escaparon. Dicen más, qu mientras estaban en la Iglesia de estos isleños, los que se habían quedado en los bajeles cogieron arena en la orilla, para el uso de l cocina, de que era la tercera parte oro» (1). Y añade que relata est historia fabulosa como un *poderoso testimonio recogido por s padre en apoyo de un proyecto largamente meditado.*

¿Pudo ser la busca de esta isla el proyecto tan meditado por e Almirante y constituir el objetivo secreto que le impulsó a realizar s primer viaje? Para Ch. de la Ronciere la cuestión no ofrece duda haciendo resaltar la conformidad entre las palabras del hijo de Coló y las afirmaciones de una carta que juzga del propio Almirante deduce sin vacilación alguna que la isla de las Siete Ciudades «er el objetivo secreto de la expedición de Colón» (2).

Muy cómodo resultaría admitir esta categórica afirmación de historiador francés, aun prescindiendo de cuantas objeciones pudiera hacerse a las aventuradas conclusiones de su obra, si al presta tanto crédito a las palabras del Almirante o de su hijo, no nos encon tráramos con que ellos mismos, en otras declaraciones aun má explícitas, afirman ser otro el motivo de su expedición. Y lo afirma con tal ahinco, sobre todo el Descubridor, que parece mentira qu el que sale de Palos mediante unas capitulaciones en las que n como eventual posibilidad se citan las Indias como término de s viaje, sea el mismo que después se empeña en convencer a todo e mundo que sólo había pensado en hallar el camino más corto par alcanzarlas.

---

(1) Fernando Colón: «Vida...». En lugar cit., pág. 45.
(2) Ch. de la Ronciere: La «Carte...».

En la carta del Almirante a los Reyes Católicos que precede al)iario de su primer viaje, dice con toda claridad «... y luego en aquel resente mes por la información que yo había dado a Vuestras Altezas e las *tierras de Indias, y de un príncipe que es llamado Gran Can*, que quiere decir en nuestro romance Rey de los Reyes, como nuchas veces él y sus antecesores habían enviado a Roma a pedir octores en nuestra Santa Fe, porque le enseñasen en ella, y que unca el Santo Padre le había proveído y se perdían tantos pueblos reyendo en idolatrías, e recibiendo en sí sectas de perdición, Vuestras Altezas como católicos cristianos y Príncipes amadores de la Santa 'e cristiana y acrecentadores della, y enemigos de la secta de Mahoma de todas idolatrías y herejías, pensaron en enviarme a mí Cristóbal Colón, *a las dichas partidas de India* para ver los dichos Príncipes, los pueblos y tierras, y la disposición dellas y de todo, y la manera ue se pudiera tener para la conversión dellas a nuestra Santa Fe; ordenaron que yo no fuese por tierra al Oriente, por donde se ostumbra de andar, salvo por el camino de Occidente, por donde asta hoy no sabemos por cierta fe que haya pasado nadie» (1). Y l 19 de Septiembre, al encontrar aves que parecían indicar la proxiidad de tierras, escribe: «... no quiso detenerse... porque su voluntad ra de seguir adelante *hasta las Indias*, y el tiempo es bueno, porque laciendo a Dios a la vuelta se vería todo: estas son sus palaras» (2). Y el 3 de Octubre: «dice aquí el Almirante que no se quiso etener barloventeando la semana pasada, y estos días que había intas señales de tierra, aunque tenía noticia de ciertas islas en quella comarca, por no se detener, pues *su fin era pasar a las idias;* y si detuviera, dice él, que no fuera buen seso» (3). Por ltimo, en cuanto descubre la primera isla, lejos de andarse en vacilaiones sobre el lugar en que se halla, afirma (el 13 de Octubre): por no perder tiempo quiero ir a ver si puedo topar a la *isla de Cipango*» (4), idea que se transforma bien pronto en obsesión que persigue continuamente; «partir para otra isla grande mucho que ebe ser *Cipango*, según las señas que me dan estos indios que aigo... mas todavía tengo determinado de ir a la tierra firme a la ciudad de *Guisay*, y dar las cartas de Vuestras Alte-

(1) Diario del primer viaje, en Bib. clásica, t. CLXIV, pág. 2.
(2) Diario....., pág. 12.
(3) Diario....., pág. 17.
(4) Diario....., pág. 27.

zas al *Gran Can*, y pedir respuesta y venir con ella» (21 de Octubre) (1).

Aquí se nos presenta el Almirante como quien ha logrado el resultado normal de un proyecto largamente meditado, pero ¿cómo armonizar las conclusiones del Diario con las premisas de las Capitulaciones? El silogismo es incongruente. En aquellas sólo se habla de descubrir *islas y tierra firme en la mar Oceana*, aquí se afirma haberle enviado a las *dichas partidas de India;* en Santa Fe no se citan las ciudades ni los reyes orientales, a bordo busca Colón al Gran Khan para darle *las cartas de Vuestras Altezas*. ¿A qué documento atenerse: a las Capitulaciones o al Diario? ¿Disimularon los reyes para no alarmar a los portugueses con el anuncio de una expedición a unas tierras que tan lucrativo comercio les ofrecían? ¿Mintió Colón para dar a su gloriosa hazaña el marco de una completa preparación científica?

Si nos alejamos de unos textos en los más que de una vez se ve la verdad premeditadamente deformada o tergiversada y nos trasladamos con toda serenidad al ambiente que rodeaba a Colón, quizá encontremos respuesta a las anteriores preguntas. Colón pensó en buscar islas poco distantes de Europa, pero conocía, por el Imago Mundi, la poca distancia que separaba España de las Indias, según las concepciones geográficas de su época, y es indudable que vió factible el alcanzarlas por Occidente; ahora bien, dispuesto a pedir protección a los Reyes, no sabe qué ofrecer, vacila entre el objetivo próximo (las islas) y el objetivo remoto (las Indias), teme que si promete éste y sólo logra aquél sea un fracaso su viaje, mientras que si sucede lo contrario se atribuirá su éxito a la casualidad; como buen aventurero prefiere la ambigüedad, nadar entre dos aguas para no tener que desdecirse después y de ahí sus vaguedades, sus vacilaciones, de ahí esas capitulaciones en las que pudiéndose comprender todo, nada se comprendía. Pero llega el viaje y con él el éxito; no se encuentran las islas próximas, pero se llega tan lejos que ya no hay más que buscar a Cipango y Cathay, y entonces, *a posteriori*, es cuando hay que proclamar abiertamente que esto era lo que se buscaba, y llegan las afirmaciones categóricas del Diario, y se inventa la correspondencia de Toscanelli y se crea la leyenda colombina que pinta al Almirante como el único que vió *a priori* la posibilidad de

---

(1) Diario....., pág. 42.

ın viaje, realizado a pesar de todos los obstáculos que la ignorancia ɛspañola acumuló.

Ahondando más aun en la evolución de los propósitos colombinos, ›odríamos enconcontrar en ellos dos etapas que hasta se podrían ıacer coincidir con su estancia en cada una de las naciones vecinas: ɛtapa portuguesa y etapa española. La etapa portuguesa es la de la niciación de la idea, germinada entre la fiebre de descubrimientos :reada por la escuela de Sagres, consolidada durante su estancia en ›orto Santo y en las conversaciones sostenidas con su suegro el ›iloto Moniz de Perestrello y confirmada con los relatos y referencias le los nautas portugueses. Esta idea se reduce entonces simplemente ı encontrar islas o tierras por Occidente, sin especificar cuáles, sin ›ensar aún en las Indias; es un viaje más de los innumerables que ɛstaban realizando por aquel entonces los portugueses y que habían levado ya al descubrimiento de las islas más próximas al viejo :ontinente.

Pero viene después la etapa española y entonces nos encontramos :on un Colón más documentado, con unas ideas más precisas. Sin ıbandonar su primitiva idea, antes bien para completarla, ha estudiado as obras que nos guarda la Biblioteca Colombina y expuesto en ellas ηuizá los pensamientos más sinceros que salieron de su pluma; ha :reído, como todos, en la proximidad de las Indias, acaso haya ıablado con el misterioso piloto Alonso Sánchez de Huelva, ha ımpliado su primitivo proyecto y sienta como base dos conclusiones lecisivas: una verdadera, la esfericidad de la Tierra; otra errónea, el amaño de ésta, que reduce en una cuarta parte. Su ambición, que al ›rincipio podía conformarse con el oro que encontrase en las islas ›ceánicas, quizá entre las arenas de la de «Las Siete Ciudades», ›uede tener ahora un premio mucho mayor: las riquísimas tierras lescritas por Marco Polo. Este sería el supremo galardón de sus ıspiraciones y *ya no lo olvida jamás;* si encuentra islas será su ›oberano y extraerá sus riquezas, si llega a las Indias, como cree y ɛspera, el oro de Cipango colmará sus deseos.

Y Colón se ve envuelto en las mallas rosadas del mito del oro y erco e irreductible exige el mando de las tierras que va a descubrir y a décima parte de los incalculables tesoros que piensa encontrar. Y se anza a la ventura llevando en las proas de sus carabelas los contradictorios fundamentos que le sirven de guía: la verdad de la esferiidad de la tierra, indispensable para vencer las leyendas de la Geografía medieval, atravesar las regiones tenebrosas y seguir

adelante sin temor a llegar al límite del Océano y caer en el insondable abismo del vacío; el error del tamaño de nuestro planeta, no menos indispensable para mantener encendida la lucecita de la fe, ya que desconociendo la existencia de esa inmensa extensión de agua que es el Océano Pacífico, se hacía viable y hasta posible la temeraria empresa.

De esta manera, por vez primera en la Historia, el error y la verdad se unieron en alianza fecundísima para la Humanidad, apoyando la quimera de quien, al iniciar el Descubrimiento, iniciaba la gran epopeya americana.

CAPÍTULO VI

Las leyendas del primer viaje.

En la mañana del 3 de Agosto de 1492 salían del modesto uerto de Palos de Moguer las tres carabelas: Santa María, Pinta y Jiña, que constituían la modesta flota que se había destinado a la iventurada empresa. Sus tres capitanes: Cristóbal Colón, Martín Alonso Pinzón y Vicente Yáñez Pinzón, al frente de un centenar de iombres, olvidan todos los riesgos que pudiera depararles su marcha iacia lo desconocido y ponen proa al Oeste entre la admiración del ecindario en pleno de Palos, más las gentes de la Rábida, Moguer Huelva, que acudieron emocionadas a presenciar la partida.

La admiración que sentían aquellas sencillas gentes al ver salir sus paisanos, sin saber si podrían volver, la ha sentido la Historia il reconocer el alarde de audacia y valor que significaba el aventuarse por un Océano cuyo límite no se conocía, confiados a la esistencia de unos barquichuelos de los que el mayor —la Santa María— apenas alcanzaba las cien toneladas.

¿Cómo nos ha de extrañar que al verificarse el crucero más aliente que vieron los siglos —a excepción quizá del de Magallaies— los ánimos se sobreexcitaran, las imaginaciones se desbordaan y la leyenda se apoderase de los detalles de la travesía para lorificar hasta el último extremo al que había sido su promotor? Lanzadas las carabelas a la gran aventura, habiendo quedado muy itrás los últimos lugares conocidos, navegando ya en pleno misterio, il aparecer los primeros fenómenos insólitos que, como la declinaión de la aguja magnética, despiertan la zozobra en aquellas tripuaciones, se va oscureciendo poco a poco el relato histórico de la iavegación, para envolverse nuevamente en el poético ropaje de la eyenda.

Al principio todo fué bien; en dirección sudoeste y por camino perfectamente conocido se dirigían a las Canarias, a las que llegaron el 12 de Agosto. Pasado un mes en el archipiélago para reparar unas averías en la Pinta, se disponen a la partida definitiva, y el jueves 6 de Septiembre: «partió aquel día por la mañana del puerto de la Gomera y tomó la vuelta para ir su viaje»; el viernes y sábado «estuvo en calma», y el mismo sábado, 8 de Septiembre, «tres horas de noche, comenzó a ventar Nordeste y tomó su vía y camino al Oueste» (1); se perdían de vista las últimas tierras conocidas y se iniciaba la inexplorada ruta que se había de mantener constantemente hacia el Oeste.

Animados los primeros días con la esperanza del éxito, nadie vacilaba en la necesidad de seguir, pero bien pronto comenzaron los motivos de intranquilidad; el día 13 de Septiembre «al comienzo de la noche, las agujas noruesteaban, y a la mañana noruesteaban algún tanto», y el 17 «tomaron los pilotos el Norte marcándolo, y hallaron que las agujas noruesteaban una gran cuarta, y *temían los marineros y estaban penados y no decían de qué*. Conociólo el Almirante, mandó que tornasen a marcar el Norte en amaneciendo y hallaron que estaban buenas las agujas, la causa fué porque la estrella que parece hace movimiento y no las agujas» (2). Era la primera vez que se observaba la variación magnética y Colón, perplejo, daba una explicación que a nadie convencía (3).

Desde este día las inquietudes van en aumento y aquellos marineros que, según el Almirante, «iban muy alegres todos, y los navíos quien más podía andar andaba por ver primero tierra», fueron apagando sus fuegos al ver cómo transcurría el tiempo sin encontrar la tierra que a cada momento esperaban hallar; todas las señales que los ilusionaban: aparición de aves, manchas de hierba verde, cerrazones «que es señal de estar sobre tierra», una ballena «que es señal que estaban cerca de tierra», etc., etc., eran nuevos motivos de decepción al ver defraudadas sus esperanzas; aquella «mar siempre mansa y llana», cuyo fin no parecía, aquellos vientos siempre iguales

---

(1) Diario....., pág. 9.
(2) Diario....., pág. 10.
(3) La repite el 30 de Septiembre diciendo: «También en anocheciendo las agujas noruesteaban una cuarta, y en amaneciendo están con la estrella justo; por lo cual parece que la estrella hace movimiento como las otras estrellas, y las agujas piden siempre la verdad», Diario....., pág. 16.

que les hacían suponer imposible el regreso, «no ventaban esos mares vientos para volver a España», aquellos días interminables que parecían siglos, elevaron al último grado la tensión nerviosa de los tripulantes y surge entonces el famoso motín que han recogido, deformado por la leyenda, casi todos los historiadores.

Veamos cómo lo refieren los iniciadores de la leyenda, que en su afán de exaltar al Almirante, se sienten más colombinos que el mismo Colón. Dice Fernando Colón en el capítulo XIX de su obra: «Cuantas más señales de tierra veían que salían vanas, tanto más crecía el miedo de la gente y se aumentaba la ocasión de murmurar, y retirados en los navíos, decían que el Almirante, con su loca fantasía, había resuelto hacerse gran señor a costa de sus vidas y peligros, y morir en aquella empresa, y que puesto que ya habían satisfecho su obligación en tentar la fortuna y estaban tan remotos de tierra y de todo socorro más que otros algunos, no debían, siguiendo el viaje, ser autores de su propia ruina, y privarse del tiempo de arrepentirse, faltándoles los bastimentos y navíos, que tenían tantos defectos, que no podrían salvar hombres que estaban tan dentro del mar, y que nadie tendría esto a mal, antes serían muy estimados, por haberse expuesto a empresa semejante y haberse aventurado tanto, y que por ser el Almirante extranjero, y sin favor, y su opinión reprobada y despreciada por tantos hombres doctos y sabios, no tendría quien le patrocinase, y serían ellos creídos, echando la culpa a su mal gobierno y a su ignorancia, lo cual valdría más que cuantas justificaciones pudiese hacer él en contrario, y no faltaron algunos que decían que para quitar contiendas lo echasen en el mar, si no desistía de su intento, publicando después que él se había caído mirando las estrellas y las señales, y que ninguno anduviese buscando la verdad sobre esto, pues no había otro fundamento de su vuelta y salvamento que éste».

«Continuaban de este modo el viaje, murmurando, doliéndose y aconsejándose todos los días, y el Almirante no ignoraba su inconstancia y mala intención que tenían contra él; pero unas veces con palabras suaves y otras resuelto a morir, los amenazaba con el castigo que haría si impidiesen el viaje, con lo cual templaba alguna cosa sus miedos y maquinaciones, y en confirmación de la esperanzas que les daba, recordaba las señales que habían visto, prometiéndoles que en breve tiempo encontrarían alguna tierra» (1).

---

(1) Fernando Colón: «Vida.... ». En lugar cit., pág. 90.

Fijémonos en los detalles: una tripulación temerosa, en la que no se hace distinción entre marineros y capitanes, que piensa llegar hasta el crimen, llevada de su pánico, ante la seguridad de que los hombres sabios y doctos que *siempre han despreciado* la opinión del Almirante, se contentarán con la explicación de un accidente; y frente a ellos, Colón, que por ser extranjero se veía siempre perseguido —¡pronto se olvidaba el decisivo apoyo que se le acababa de prestar!— calmando unas veces y amenazando otras, desplegando unas dotes de gobierno que en ningún momento demostró y prometiendo, todavía de un modo ambiguo, el próximo encuentro de tierras.

Las líneas características de este relato se fijan ya y toman un tinte aun más heroico en la versión de Fernández de Oviedo: «Salidos pues, deste cuidado y temor de las yerbas, determinados todos tres capitanes e quantos marineros allí iban de dar la vuelta, e aun consultando entre sí de echar a Colón en la mar, creyendo que los había burlado; como él era e sintió la murmuración que dél se hacía, como prudente, comenzó a los confortar con muchas e dulces palabras rogándoles que no quisiesen perder su trabajo e tiempo. Acordábales cuanta gloria e provecho de la constancia se les seguiría perseverando en su camino; prometíales que en breves días darían fin a sus fatigas e viajes con mucha e indubitada prosperidad, y en conclusión les dijo que dentro de tres días hallarían la tierra que buscaban. Por tanto, que estuviesen de buen ánimo e prosiguiesen su viaje que para cuando decía él les enseñaría un Nuevo mundo e tierra e avrian concluydo sus trabajos e verían que él avia dicho verdad siempre, assi al Rey e Reyna Cathólicos como a ellos; e que si no fuesse assi hiçiessen su voluntad y lo que les paresçiesse, que él ninguna dubda tenía en lo que les deçia.....» (1). Como se puede observar en el anterior relato, la imaginación desbordada de Oviedo ha dejado señaladas todas las características de la leyenda de glorificación que tan a gusto recogieron los historiadores hispanófobos; ya no hay un silencio sospechoso sobre la actitud de los capitanes, sino que se les señala directamente en combinación con los marineros y dispuestos a asesinar a Colón por haberles engañado, y el Almirante ya no amenaza —¡de qué le valdría si estaban todos contra él!— sino que convence, y sus palabras abundantes y dulces, llenas de prudencia

(1) G. Fernández de Oviedo: «Historia General y Natural de las Indias» lib. II, cap. V.

s habla de lo que ya han realizado, de que pronto terminarán sus tigas y termina con la estupenda y profética promesa de hallar, no s Indias, sino aun más, un Nuevo Mundo, en el término de tres días. s tan palpable la fábula, tan absurdos los detalles, con el golpe nal del emplazamiento teatral hecho por quien a cada momento speraba hallar tierra desde el 13 de Septiembre (1), que no merecería pena de desmentirla, sino fueran precisamente estas fantasías las ue han contribuído a presentar ante el mundo un Colón que lleva na misión divina, obstaculizado constantemente por la ignorancia, temor o la envidia de los españoles.

Como reacción al relato legendario que acabamos de exponer, orría también otra leyenda españolista, pinzoniana mejor, que tuvo enos divulgación quizá porque no conviniese a los historiadores de ste primer viaje. Es la versión, según la cual, el que desfallecía, el ue estuvo a punto de volverse fué Colón, quien si llegó hasta el nal fué sostenido por el valor y decisión de los Pinzones. En las bras de Sales y Ferré y Fernández Duro (2), se recogen declaraones de marineros del primer viaje en las que se hace resaltar esta ecisiva influencia que se atribuye a los Pinzones: «la gente que enía en los navíos, habiendo navegado muchos días e no descuiendo tierras, los que venían con el dicho Don Cristóbal (se refiere n sólo a la tripulación de la Santa María), se querían amotinar y zar contra él diciendo que iban perdidos». Y entonces el dicho Don ristóbal Colón había dicho al dicho Martín Alonso Pinzón lo que asaba, y *qué le parecía que debía hacer*. Y el dicho Martín Alonso había respondido:

«Señor, aforque Vuesa Merced a media docena dellos, o échelos la mar. Y si no se atreve, yo y mis hermanos barlovearemos sobre los y lo haremos, que armada de tan altos príncipes no había de olver atrás sin buenas nuevas».

«Y con esto todos se animaron, y el dicho Don Cristóbal Colón abía dicho: «Martín Alonso, con estos hidalgos hayámonos bien, e

(1) «En amaneciendo aquel lunes vieron muchas más yerbas, y que parecían rbas de ríos, en las cuales hallaron un cangrejo vivo, el cual guardó el Almirante, dice que aquellas fueron señales ciertas de tierra, porque *no se hallan ochenta guas de tierra*».

(2) Manuel Sales y Ferré: «El descubrimiento de América según las últimas vestigaciones».

Cesáreo Fernández Duro: «Colón y Pinzón», en Memorias de la R. A. de H., tomo X.

andemos otros ocho días, e si en estos no fallamos tierra, daremo otra orden en lo que debemos hacer de tamaña navegación».

Otro testigo hace intervenir a los dos hermanos, poniendo e boca de Martín Alonso: «¿Agora partimos de la villa de Palos, y y Vuestra Merced se va enojando? Avante, señor, que Dios nos dar vitoria que descubramos tierra, que nunca Dios querrá que con t vergüenza volvamos». El Almirante respondió: «Bienaventurad seáis», y Yáñez Pinzón dió término al incidente con la siguiente fras digna de quien tantas millas debía aún recorrer: «¿Hemos andad ochocientas leguas? Andemos dos mil, y entonces será tiempo c platicar sobre el regreso».

Tan falsa es la tradición que presenta a los Pinzones capit neando a los marineros para asesinar a Colón, como la que n pinta vacilante a quien se distinguió por su tenacidad, y desespera zado a quien triunfó por su fe.

El Diario del Almirante, aunque nada dice de cuanto pudie relacionarse con el motín tumultuario de la leyenda, deja manifest en varias ocasiones el estado de inquietud creciente de las tripulaci nes. El 9 de Septiembre, primer día de camino hacia lo desconocid ya se anota la primera señal: «Los marineros gobernaban ma decayendo sobre la cuarta del Nordeste, y aun a la media partid sobre lo cual les riñó el Almirante muchas veces». El día 17, observar por segunda vez la desviación de la aguja, dice: «.....hall ron que las agujas noruesteaban una gran cuarta, y temían l marineros, y estaban penados y no decían de qué». El 22, que f cuando parece que comenzaron las inquietudes en la tripulación an el temor de no poder regresar, escribe: «Mucho me fué necesari este viento contrario, porque mi gente andaban muy estimulados, q pensaban que no ventaban estos mares vientos para volver a España La inquietud se acentúa el 23: «y como la mar estuviese mansa llana, murmuraba la gente diciendo: que pues por allí no había m grande, que nunca ventaría para volver a España; pero despué alzóse mucho la mar y sin viento, que los asombraba, por lo cu dice aquí el Almirante: Así que muy necesario me fué la mar alta q no pareció, salvo el tiempo de los judíos cuando salieron de Egipt contra Moysen, que los sacaba de cautiverio». Y aun no hab recorrido la mitad del camino!

El día 25 la intranquilidad llega a apoderarse del mismo Colón quien cambia impresiones con Martín Alonso y buscan entre los do explicación al hecho de no haber encontrado tierra todavía; o la

orrientes los derivan al Nordeste, o no era tanta como creían la stancia recorrida; pero no era cosa de vacilar en pleno viaje y guieron imperturbables su camino, aunque lo desconocido lo era nto para el Almirante como para el último de sus marinos.

La expectación y la tensión nerviosa aumenta cada día ante las ecepciones que la fingida vista de tierras les producía, y al llegar 10 de Octubre, refiere el Diario que «Aquí la gente ya no lo podía ufrir: quejábase del largo viaje; pero el Almirante los esforzó lo ejor que pudo dándoles buena esperanza de los provechos que odrían haber. Y añadía que por demás era quejarse, pues que él abía venido a las Indias y que así lo había de proseguir hasta allarlas con el ayuda de Nuestro Señor» (1). Al día siguiente ncontraron la anhelada tierra. Esto es cuanto dice el Diario, pero regreso todavía hace una alusión al mismo asunto relatando el 4 de Febrero de 1493, a punto de llegar a las Azores: «Mayormente ue pues le había librado a la ida cuando tenía mayor razón de temer e los trabajos que con los marineros y gente que llevaba, los cuales odos a una voz estaban determinados de se volver y alzarse contra haciendo protestaciones, y el eterno Dios le dió esfuerzo y valor ontra todos.....» (2).

¿Qué queda, pues, de la terrible conjura que tanto conmovía a os primeros biógrafos y con tanta fruición recogieron los historiaores extranjeros? Con arreglo a las palabras del mismo Almirante, i se vió amenazado de muerte, ni se vió obligado a fijar un plazo ara el descubrimiento; la actitud de los demás capitanes fué en todo nomento tan correcta, tan entusiasta, tan distinta de la legendaria omo no se podía menos de esperar de quienes estaban mucho más vezados al mar que el propio Colón y le habían de superar en avegaciones más perfectas y completas que las suyas. Colón onsulta a Martín Alonso Pinzón y procura explicarse con éste el notivo de no haber hallado ninguna tierra; este mismo piloto es el ue aconseja, el día 6 de Octubre, el cambio de dirección hacia el Sudeste (3), y aunque el Almirante no le hace caso, sigue su consejo

---

(1) Diario....., pág. 20.

(2) Diario....., pág. 167.

(3) «Esta noche, dijo Martín Alonso, que sería bien navegar a la cuarta del Oueste, a la parte del Sudueste; y al Almirante pareció que no decía esto Martín lonso por la isla de Cipango, y el Almirante via que si la erraban que no pudieran an presto tomar tierra, y que era mejor una vez ir a la tierra firme y después a las slas». Diario....., pág. 18.

al día siguiente, y a los cuatro días llegan a tierra; la Pinta, que er la más velera de las naves, iba siempre delante y de la Pinta salió l primera voz que, sin equivocarse, dijo ¡tierra! Hay que prescindir pc completo de toda intervención de los capitanes españoles en un conjura contra Colón; aun más, ni el menor indicio hace sospecha que la marinería de la Pinta o la Niña se quejase de haber sid engañada y pretendiese sublevarse para volver: eran marinero españoles mandados por jefes españoles en quienes tenían plen confianza y en ellos la disciplina vencía a cuantas inquietude pudiesen surgir.

¿Y en la Santa María? El caso ofrecía algunas diferencias. E primer lugar Colón, que nunca sobresalió por sus dotes de gobiern y que debía ser de genio bastante vidrioso, no supo granjearse nunc el afecto y la confianza de sus inferiores; les riñe, como hemos vist el 9 de Septiembre, porque derivaban hacia el Nordeste, y no debí tener mucha razón cuando el 25 del mismo mes reconoce que si n habían encontrado islas «lo debía haber causado las corrientes qu siempre habían echado los navíos al Nordeste». En estas condicione las vicisitudes de la travesía capaces de poner a prueba los ánimo mejor templados, producen inquietudes, desconfianza crecient murmuraciones, todo lo natural en quienes se creían completament a merced de la Divina Providencia, en quienes veían desaparece unas tras otras las falaces ilusiones de tierra, pero de ahí a l rebelión, a la amenaza, jamás. Todo el cacareado motín se reduce las naturales quejas de una parte mínima de la tripulación qu encuentra más fatigas y peligros que los que pensaba encontrar (1) todos los inconvenientes y zancadillas que los españoles ponen genio colombino, son las atinadas observaciones y acertados consejo del mayor de los Pinzones, fielmente seguidos por el Descubrido

Y no menos falsa que la anterior, ya que viene a ser s consecuencia, es la leyenda que supone a Colón rebajando el númer

(1) Andrés Bernáldez, a pesar de pertenecer a los panegiristas de Colón, com hombre que bebió en las propias fuentes del Almirante, nos da la nota ponderad y justa, describiendo una tripulación inquieta y unos capitanes valerosos y decidido: «Las opiniones de los marineros eran muchas, que de ellos decían que ya no e razón de andar más, que iban sin remedio perdidos y que sería maravilla acertar volver; y de esta opinión eran los más; y Colón *y los otros capitanes*, con dulc palabras, los convencieron que anduviesen más, y que fuesen ciertos, que con ayuda de Dios fallarían tierra». «Historia de los Reyes Católicos.....», en Bibliote de AA. EE., tomo 70, pág. 658.

e millas recorridas para evitar la alarma de sus tripulaciones. Como na medida preventiva que sería admirable sino fuese tan sospechosa, omienza esta táctica, según el Almirante, desde el mismo día 9 de eptiembre en que parten de Canarias, diciendo que «acordó contar ienos de las que andaba, porque si el viaje fuese luengo no se spantase ni desmayase la gente»; y a partir de ese momento, con na constancia machacona, como si no quisiese que se olvidase ese ato, va señalando en cada fecha de su Diario las leguas que recorre las que cuenta para los demás, sin olvidarse de volver a advertir e cuando en cuando que finge hacer menos camino para que a la ente no le parezca muy largo.

Cabe ahora preguntar ¿incluía en el engaño a los demás apitanes o estaba de acuerdo con éstos para engañar a la tripulación? o primero es de todo punto inverosímil. Marinos experimentados, on la historia que ya podía presentar Martín Alonso, con las mpresas que realizaron después Vicente Yáñez y Juan de la Cosa, o podían ser engañados como inocentes grumetes por quien ealizaba su primera navegación de altura. ¿Es que el piloto de la ropia nave capitana no iba a saber la distancia recorrida por su arabela? ¿Es que los jefes de la Pinta y la Niña no tenían en sus arcos los mismos elementos que Colón tuviese en el suyo para iedir el camino recorrido?

Pues si no hay que pensar en que el escamoteo de millas fuese bra privativa del Almirante, no es menos absurdo suponer que se usiese de acuerdo con los demás jefes para engañar a la tripulación. rescindiendo de que no hay el menor indicio que permita sospechar existencia de este acuerdo, hay que tener en cuenta que la ipotética confabulación pugna con el legendario relato del motín, ya ue mal podían sublevarse contra el Almirante los que se habían echo cómplices del engaño a los marineros. Y por otra parte ¿qué iotivo racional puede justificar la exagerada previsión del Almirante, ue le hace iniciar el engaño el mismo día que abandona las Canarias? Que el viaje podía ser largo? Eso lo sabían todos los que con él se mbarcaron como lo prueba la resistencia al embarque de los iarineros, solamente vencida por el prestigio y confianza de que ozaban los Pinzones. ¿Que resultó más largo de lo que pensaban? Eso no lo podía suponer ni el mismo Colón, que ya esperaba hallar erra el 17 o 18 de Septiembre y se admira el 25 de no haberla ncontrado todavía.

Si el subterfugio ideado por Colón hubiese sido de verosímil

realización y lo hubiese comenzado a poner en práctica durante l segunda mitad del viaje, cuando ya se habían iniciado las murmura ciones de la marinería, cabría concederle cierta beligerancia y tendrí algo de justificación; pero usar desde el primer día del engaño com si conociese de antemano todo cuanto iba a suceder, es virtud profe tica que los actos posteriores del Almirante no nos permiten concede Sobre que la inutilidad del remedio salta a la vista, ya que la reduc ción en un par de centenares de leguas recorridas, ni reducía e número de días que llevaba navegando siempre hacia el Oeste, n explicaba los alarmantes fenómenos magnéticos, ni impedía las con tinuas decepciones ante las mentidas ilusiones de tierra; y esta causas, que no se evitaban, fueron las que más influyeron en e malestar de la tripulación.

Quede, pues, el escamoteo de distancias como un elemento má de la leyenda colombina que, si bien tiene el apoyo de las anotacio nes del Diario, puede ser motivado por el afán del Almirante e aparecer ante la posteridad como el único director y ejecutor de l expedición, como el único que poseía el secreto del viaje; y ya vere mos más adelante lo aficionado que era Colón a envolver en u secreto personal las rutas de que se consideraba único descubridor (1

Y vamos con el último punto nebuloso del primer viaje realizad desde España a América. ¿Quién fué el primero que divisó tierra e la noche del 11 al 12 de Octubre de 1492? Los Reyes Católico habían prometido 10.000 maravedis de juro al que tal hiciese, Coló ofreció un jubón de seda, y la Historia esperaba a conocer su nomb para aumentar la lista de los personajes célebres. Eran demasiada circunstancias para que un hecho tan sencillo se desenvolviese si complicaciones.

El Diario refiere el solemne momento de la siguiente maner

---

(1) Durante el regreso del primer viaje y después de la tormenta pasada junto las Azores, Colón nos da la clave de sus intenciones al reincidir infantilmente e su prurito misterioso diciendo: «Lunes 18 de Febrero..... Y diz que fingió hab andado más camino por desatinar a los pilotos y marineros que carteaban, p quedar él Señor de aquella derrota de las Indias, como de hecho queda, porq ninguno de todos ellos traía su camino cierto, *por lo cual ninguno puede est seguro de su derrota para las Indias*». Diario....., pág. 171. Hubiera sido m noble confesar que la tormenta le desorientó y que tropezó con las Azores cuan creía hallarse frente a Portugal; sin olvidar que entre los pilotos a quienes dice l engañado, se encontraban Vicente Yáñez Pinzón y Juan de la Cosa que se apre dieron el camino de las Indias mejor que él.

' porque la carabela Pinta era más velera e iba delante del Almi-
nte halló tierra, y hizo las señas que el Almirante había mandado. *sta tierra vido primero un marinero que se decía Rodrigo de 'iana;* puesto que el Almirante a las diez de la noche, estando en el stillo de popa, *vido lumbre*, aunque fué cosa tan cerrada que no iiso afirmar que fuese tierra; pero llamó a Pero Gutiérrez, repos- 'o de estrados del Rey, e díjole, que parecía lumbre, que mirase él, así lo hizo y vídola: díjolo también a Rodrigo Sánchez de Segovia, ie el Rey e la Reina enviaban en la armada por veedor, el cual no do nada porque no estaba en lugar do la pudiese ver. Después que Almirante le dijo, se vido una vez o dos, y era como una cande- la de cera que se alzaba y levantaba, lo cual a pocos pareciera ser dicios de tierra. Pero el Almirante tuvo por cierto estar junto a la :rra. Por lo cual cuando dijeron la Salve, que la acostumbraban decir e cantar a su manera todos los marineros y se hallan dos, rogó y amonestólos el Almirante que hiciesen buena guarda castillo de proa y mirasen bien por la tierra, y que al que le dijese imero que vía tierra le daría luego un jubón de seda, sin las otras ercedes que los Reyes habían prometido, que eran diez mil mara- :dís de juro a quien primero la viese. A las dos horas después de edia noche pareció la tierra, de la cual estarían dos leguas» (1).

Las Casas repite el relato casi en idéntica forma y hace la misma stinción: el primero que vió tierra fué Rodrigo de Triana, el primero ie vió luz fué Colón. Fernández de Oviedo también cita a Rodrigo : Triana como el primero que vió tierra, pero complica la visión de misteriosa luz haciendo discutir sobre la prioridad en percibirla a olón y un marinero de la Santa María del que sólo sabe que era itural de Lepe; y como en la disputa saliese vencedor Colón, quien : adjudicó los maravedises prometidos como albricias por los Reyes atólicos, recoge el dramático rumor según el cual «aquel marinero ie dixo primero que veía lumbre en tierra, tornado después en spaña, porque no le dieron las albricias, despechado de aquesto, se isó en África y renegó de la fe».

Parecía decidida la cuestión afirmando que fué Rodrigo de 'iana, tripulante de la Pinta, quien vió el primero la tierra de Amé- :a, pero al repasar la lista de los tripulantes del primer viaje, lista ie va completando la infatigable Miss Gould Quincy con sus inves- gaciones en el archivo de Simancas, no aparece ninguno que se

(1) Diario....., pág. 22.

llame Rodrigo de Triana. El que sí aparece es un Juan Rodríguez Bermejo, vecino de Molinos, en tierra de Sevilla, y a él señalan como descubridor de la tierra las declaraciones de sus compañeros, la de Francisco García Vallejo, sobre todo, es terminante: «aquel jueves en la noche aclaró la luna, e un marinero que se decía Juan Rodríguez Bermejo, vecino de Molinos, de tierra de Sevilla, como la luna aclaró, del dicho navío de Martín Alonso Pinzón, vido una cabeza blanca de arena, e alzó los ojos, e vido tierra. E luego arremetió con una lombarda, e dió un trueno: ¡Tierra! ¡Tierra! E se tovieron a los navíos fasta que vino el día» (1).

Nos encontramos, por consiguiente, con dos versiones: la oficial que señala a Rodrigo de Triana, y la particular que nombra a Juan Rodríguez Bermejo. A poco que concedamos a las inseguridades de precisar nombres antiguos y a los fáciles errores de la transcripción, podremos hacer una sola persona de las dos citadas: convertir un Rodríguez en un Rodrigo, o viceversa, es la cosa más corriente, así como transformar en apellido, Triana, lo que podía ser un apodo geográfico que indicase procedencia y como Triana es el barrio marinero de Sevilla, no tendría nada de particular que el Juan Podríguez Bermejo procedente de Sevilla, fuese para la posteridad el Rodrigo de Triana que vió el primero la isla de Guanahani. Pero no olvidemos que el jubón de seda y los maravedises de juro se los quedó Colón por la luz que había visto a las diez de la noche.

* * *

Después de haber pasado poco más de tres meses recorriendo las islas americanas, Colón y los suyos emprendieron el regreso a España, el 16 de Enero de 1493, para dar cuenta del éxito que habían tenido sus planes; y para que en ningún momento se vea libre de la fantasía la brillante hazaña realizada, aparece de nuevo la leyenda colombina para presentarnos ahora un Colón víctima, a quien persigue y amenaza la envidia de un traidor. Así quedaba completo el ciclo: los españoles ignorantes e irresolutos antes de la partida, estuvieron a punto de impedirla, atemorizados e indisciplinados en pleno Océano casi la hicieron fracasar, envidiosos y traidores

---

(1) Manuel Sales y Ferré: «El descubrimiento de América según las últimas investigaciones». Sevilla, 1893.

espués del éxito, pretendieron robar la gloria al genovés. ¡Bonito anorama! Colón era el genio antes del viaje, en el viaje y después el viaje, mientras que España, representada por la Junta de sabios, os marineros y Alonso Pinzón, era el obstáculo que tuvo que vencer.

Aunque hoy, gracias a los trabajos de Fernández Duro (1), y Sales y Ferré (2), ya no acepta nadie la traición del mayor de los Pinzones, ha sido tan honda la huella dejada por la leyenda colombina, triunfante durante tres siglos, que conviene desarraigarla por ompleto.

La intervención de Martín Alonso Pinzón en los preparativos del iaje fué decisiva. Cuando todos desconfiaban de Colón, cuando adie quería arriesgarse a la empresa, cuando los Reyes Católicos se eían obligados a publicar una cédula suspendiendo toda acción udicial o penal a favor de los que quisieran embarcarse con el Almiante, aparece Martín Alonso «el mayor hombre y más determinado or la mar que en aquel tiempo había por esta tierra». Hombre de cción, piloto entusiasta y con grandes medios económicos, acababa le regresar de Roma donde había hablado largamente con un familiar le Inocencio VIII, cosmógrafo y erudito, sobre las tierras que estaban ún por descubrir y la conveniencia de armar navíos para descurirlas. Llegaba, por consiguiente, el marino de Palos con unos royectos que le harían identificarse inmediatamente con los de Colón, y lejos de sentirse egoísta y emprender solo sus planes, para o que le sobraban medios, se transforma en el más entusiasta propaandista de la idea colombina, vence con la garantía de su nombre a resistencia de los marineros, facilita dos de las tres carabelas que icieron el viaje y demuestra la confianza que tiene en el éxito embarándose con su hermano y cuatro parientes más. El apellido Pinzón ba en mayoría en la tripulación descubridora y bien se puede afirmar on el testigo Francisco García Vallejo que «si no fuera por Martín Alonso Pinzón, que la avió con sus parientes y amigos, no fuera el icho Almirante a descubrir ni fuera nadie con él» (3).

Colón reconoce la influencia decisiva de Martín Alonso cuando l enterarse el 6 de Agosto que se había averiado el timón de la

(1) Cesáreo Fernández Duro: «Colón y Pinzón», «Los pleitos de Colón», «Colón la historia póstuma», etc.

(2) Manuel Sales y Ferré: «El descubrimiento de América según las últimas ivestigaciones». Sevilla, 1893.

(4) M. Sales Ferré: «El descubrimiento......».

Pinta afirma «que alguna pena perdía con saber que Martín Alonso Pinzón era persona esforzada y de buen ingenio» (1); y en esta armonía se mantiene, como hemos visto, durante todo el viaje de ida tratando al piloto español como el hombre de confianza con quien podía comentar las incidencias de la marcha.

Inician juntos los descubrimientos y sigue el Almirante confiado en la pericia de Pinzón; el 17 de Octubre quiere rodear la isla Fernandina por el Sudeste, pero «Martín Alonso Pinzón, capitán de la carabela Pinta, en la cual yo mandé a tres de estos indios, vino a mí y me dijo que uno dellos muy certificadamente le había dado a entender que por la parte del Nornorueste muy más presto arrodearía la isla. Yo vide que el viento no me ayudaba por el camino que yo quería llevar, y era bueno por el otro, di la vela por el Nornorueste» (2). A partir de este momento, y sin más que una citación incidental que hace el 4 de Noviembre referente a Pinzón, no vuelve a hablar de él hasta el 21 de este mes en que dice: «Este día se apartó Martín Alonso Pinzón con la carabela Pinta sin obediencia y voluntad del Almirante, por cudicia diz que pensando que un indio que el Almirante había mandado poner en aquella carabela le había de dar mucho oro, y así se fué sin esperar, sin causa de mal tiempo, sino porque quiso. Y dice aquí el Almirante: *otras muchas me tiene hecho y dicho*» (3). Y aun añade al día siguiente para remachar el clavo: «...y cuando salió el sol se halló tan lejos [Colón] como el día pasado por las corrientes contrarias, y quedábale la tierra cuarenta millas. Esta noche Martín Alonso siguió el camino del Leste para ir a la isla de Babeque, donde dicen los indios que hay mucho oro, el cual iba a vista del Almirante, y abría hasta él diez y seis millas. Anduvo el Almirante toda la noche la vuelta de tierra, y hizo tomar algunas de las velas y tener farol toda la noche, porque le pareció que venía hacia él, y la noche hizo muy clara, y el ventecillo bueno para venir a él si quisiera» (4).

Su hijo y biógrafo tiene buen cuidado de dejar ya bien sentado el relato para la posteridad: «Siendo avisado en este viaje Martín Alonso Pinzón por algunos indios que llevaba en su carabela de que en la isla de Bochio, que como hemos dicho así llamaban a la Española,

---

(1) Diario....., pág. 4.
(2) Diario....., pág. 34.
(3) Diario....., pág. 70.
(4) Diario....., pág. 71.

abía mucho oro, se alejó codiciosamente del Almirante a 21 de)ctubre [debe ser Noviembre] sin fuerza de viento ni otra causa, ntes viento en popa podía llegarse a él, mas no quiso, procurando delantar su camino cuanto podía, y era su navío muy velero» (1).

En estas afirmaciones radica toda la leyenda de traición que nvuelve a Pinzón, sin que en ningún momento explique el Almirante ı causa de su enemistad ni las cosas que le ha hecho o dicho. Para xplicar la conducta de Pinzón basta reproducir los argumentos de on Cesáreo Fernández Duro en su conferencia «Primer viaje de ;olón», pronunciada en el Ateneo de Madrid el 23 de Noviembre e 1891: «En la travesía ocurrió un incidente al que han dado los omentadores proporçiones ajustadas a las del supuesto motín del olfo. Las carabelas salieron de Cuba velejeando contra el viento ontrario, y como después de anochecer el tercer día refrescara ıucho, resolvió el Almirante volver al punto de partida, y lo puso or obra, colocando en los palos faroles que indicaran el cambio de ımbo. En la Pinta, que iba delantera, no se vieron las luces, connuó, por consiguiente, la marcha, y quedó separada de las otras os naves. Causante de la dispersión fué el Almirante, por aquella ecisión repentina adoptada sin previo aviso, sin disparar cañonazos, in ninguna de las precauciones que la prudencia recomienda a los ɛfes de escuadra y las reglas les prescriben; no obstante, como sea ıás sencillo y acomodado a la naturaleza humana achacar a otros lo ue nos empece, que confesarnos autores responsables, disgustado ;olón del incidente, culpó de mala voluntad a su asociado, dándose cavilar sobre las consecuencias de la separación, que podrán, a su ıicio, acelerar el regreso de la Pinta a España y sustraerle las lbricias de tan gran nueva. Consignada la sospecha en el Diario e ocurrencias, ha sido bastante para que sobre ella levantara la ıntasía novelesca otro capítulo de tribulaciones del grande hombre, cargo del armador de la expedición, declarado sin más ni más esertor, cobarde, ingrato y envidioso, abreviando la lista de epítetos ıdignos. Pinzón que, según lo ordenado, continuó su derrota a la ɜla Babeque, llegado a ella, buscó el fondeadero y exploró la región, espachando indios con cartas por la costa, para que si en algún unto de ella parecía el Almirante, tuviera noticia de su paradero, y ın luego como supo que los naturales habían visto otras embarcaıones, marchó al encuentro, dando cuenta al jefe de la expedición de

(1) Fernando Colón: «Vida.....»: En lugar cit., pág. 127.

todo lo ocurrido y explicando cómo la separación había sido fortuita, sin haber podido él hacer otra cosa».

Hasta los primeros días de Enero de 1493 no volvieron a unirse los dos capitanes y es interesantísimo observar cómo las mayores calamidades le ocurren al Almirante precisamente en el mes y medio en que no tiene a su lado a Martín Alonso. El 25 de Diciembre encalló la Santa María en un banco, al oriente de Punta Santa, y Colón, que no reparaba en echar cargos sobre todo el mundo, se desata en acusaciones contra todos los que considera culpables del desastre: contra el grumete a quien se encargó el timón, contra los marineros que huían en vez de atender al ancla para salvar la embarcación, contra el maestre, Juan de la Cosa, que «porque lo había traído a estas partes por la primera vez, e por hombre hábil le había enseñado el arte de marear, andaba diciendo que sabía más que él»; y hasta contra las autoridades de Palos «porque la nao diz que era muy pesada y no para el oficio de descubrir; y llevar tal nao diz que causaron los de Palos, que no cumplieron con el Rey y la Reina lo que le habían prometido, dar navíos convenientes para aquella jornada, y no lo hicieron» (1). ¡Elocuentes pruebas de su falta de ecuanimidad para juzgar a los hombres y de su poca serenidad ante los contratiempos!

Con la pérdida de la Santa María la situación de Colón se hacía crítica, pues quedaba reducido a la Niña, la más pequeña de las naves, pero el 27 ya tiene noticias de hallarse la Pinta por aquellos alrededores y recobra la esperanza al alejarse el temor de que hubiese ido a España «a informar a los Reyes de mentiras».

El 6 de Enero volvieron a encontrarse ambos capitanes y Colón relata así la primera entrevista: «...vido venir la carabela Pinta con Leste a popa.... Vino Martín Alonso Pinzón a la carabela Niña, donde iba el Almirante, a se excusar diciendo que se había partido dél contra su voluntad, dando razones para ello; pero el Almirante dice que eran falsas todas, y con mucha soberbia y cudicia se había apartado aquella noche que se apartó dél, y que no sabía (dice el Almirante) de donde le hubiesen venido las soberbias y deshonestidad que había usado con él aquel viaje, las cuales quiso el Almirante disimular por no dar lugar a las malas obras de Satanás que deseaba impedir aquel viaje como hasta entonces había hecho, sino que por dicho de un indio de los quel Almirante le había encomendado con otros que

(1) Diario......, pág. 130.

eva en su carabela, el cual le había dicho que en una isla que se amaba Babeque había mucho oro, y como tenía el navío sotil y gero se quiso apartar, y ir por sí dejando al Almirante» (1). Del nismo Diario se desprende la distinta actitud de los dos capitanes: no presentándose espontáneamente y dando explicaciones de su nvoluntaria separación, razones que Colón tiene buen cuidado de allar; éste ocultando su resentimiento, sin aclarar el incidente y anzando nuevas acusaciones gratuitas contra Pinzón.

Entre ambos se había abierto un abismo de rencores que ya o había de desaparecer. En los días sucesivos no cesa el Almirante e lanzar diatribas contra Martín Alonso y los suyos, anunciando su ronto regreso para librarse de aquella «gente desmandada»; mprenden por fin la vuelta el 16 de Enero y todo fué bien al rincipio, hasta que el 12 de Febrero se inició la tempestad que había le dar otro argumento a la leyenda al separar de nuevo las dos arabelas.

El día 13 «la mar se hizo terribe, y cruzaban las olas que tormentaban los navíos»; el 14 «las olas eran espantables..... y mbarazaban el navío que no podía pasar adelante ni salir de ntremedias dellas.....», «y viendo el peligro grande, comenzó a orrer a popa donde el viento lo llevase, porque no había otro emedio. Entonces comenzó a correr también la carabela Pinta, en ue iba Martín Alonso, y desapareció, aunque toda la noche hizo aroles el Almirante y el otro le respondía; *hasta que parece que no udo más por la fuerza de la tormenta, y porque se hallaba muy uera del camino del Almirante* (2). Y en este hecho, al que hasta el nismo Almirante encuentra la adecuada explicación, se ha querido er el epílogo de la traición de Martín Alonso, desertor en Cuba ara apropiarse del oro que encontrase, y desertor ahora para llegar l primero a España y robar a Colón su mérito y el fruto de sus sfuerzos.

Y al hacerlo así se olvida toda la historia de Pinzón, su lesinterés al organizar la expedición, su conducta durante la primera eparación, los sanos consejos que, en todo momento, dió al Almirante (3). Y lo que sólo fué una prueba más de su mayor pericia

(1) Diario....., pág. 140.
(2) Diario....., pág. 165.
(3) Al conocer Martín Alonso Pinzón que se había construído el fuerte llamado e la Navidad y se dejaba en él 39 hombres de guarnición al mando de Diego de

náutica esquivando la tempestad y llegando a tierra española sin desorientarse, mientras Colón, juguete de la tormenta, prometía romerías a diversos santuarios, lanzaba pergaminos al mar y se exponía a ser capturado al tocar por dos veces en tierra extranjera, se toma como muestra de las intenciones aviesas del piloto español.

Martín Alonso Pinzón tuvo en su suerte su mayor enemigo, pues murió a poco de llegar a España y no pudo, con sus declaraciones, desmentir las acusaciones lanzadas contra él; el Diario del Almirante quedó como único relato del viaje y fué recogido y escrupulosamente comentado por los que hicieron la historia para la mayor gloria y honra de Colón, pero el tiempo ha abierto paso a la justicia y la figura de Martín Alonso, grande ya por sus méritos propios, se agiganta y sublima por la misma persecución de que fué objeto.

Arana, consideró que era una imprudencia el dejarlos en la Española, opinión que pudo recordar con amargura el Almirante al comprobar, en su segundo viaje, el trágico fin que habían tenido.

CAPITULO VII

El choque de dos mitos

El viernes, 12 de Octubre de 1492, el Almirante tomó solemne osesión de la isla de Guanahani, en nombre del Rey Don Fernando de la Reina Doña Isabel; para la posteridad se había descubierto el Nuevo Mundo, para Colón se había llegado a las avanzadas de las ndias Orientales. Y al producirse el encuentro de dos razas y de dos ivilizaciones, se producía también el choque de dos mitos, de dos onceptos legendarios: el indígena y el español, que acabarían por ompenetrarse para el mayor provecho de los descubridores.

Para los indios de Guanahani, los sucesos que presenciaron el rimer día de la aparición de los españoles, no podían tener explicación natural; las sorpresas fueron demasiadas y sobrado continuas ara que ni siquiera intentasen razonarlas y tuvieron que acudir a sus nás antiguas creencias, a sus tradiciones más remotas, para explicar le alguna manera lo que su razón se negaba a comprender. El caso 10 era para menos. Imaginemos a aquellos seres de mentalidad rimitiva sorprendidos por la lucecita que brillaba en el mar, aguardar nsiosos a que el nuevo día les muestre lo misterioso, y supongamos u estupefacción al ver unos monstruos extraños, inmensos, semeantes a un trozo de tierra lleno de troncos o palmas, que avanzaban acia ellos poco a poco; y al detenerse aquellos trozos de tierra lotante, su sorpresa no debió tener límites al ver acercarse unas anoas llevadas por seres extraños, que no son indios, es decir, no on hombres, de color pálido, tatuados de colores —los vestidos—, embradas de algodón las caras —barbados— y con unas varas que gitan trapos de colores —las banderas—. ¿Cómo explicar tan nisteriosa aparición?

La palidez de los recién llegados no era humana, era el color de los muertos y de los aparecidos, y quienes la ostentaban, y a pesar de ello se mostraban llenos de movimiento y vida, no podían menos de ser hechiceros, pero no hechiceros de su país, sino de algún otro lugar que les confiriese un mayor poder sobrenatural. Para los indios el mundo se reducía a su territorio, lo limitaban por el horizonte visible y concebían el firmamento como una inmensa bóveda o campana que descansaba sobre el plano que su vista alcanzaba; los que llegaban traspasando la línea del horizonte, no venían de más allá, puesto que ese más allá no existía para ellos, venían del punto de intersección de la bóveda con el plano, es decir, venían del cielo (1), luego eran dioses y como a tales era preciso acatarles y congraciarse con ellos para tenerlos propicios.

Las primeras escenas desarrolladas entre españoles e indígenas, tienen para éstos un sabor mágico que les han de afirmar más y más en su convicción; aquellos hombres de color pálido, rostro barbado y extraños vestidos, hablan un lenguaje ininteligible y verifican en la playa ceremonias misteriosas (la toma de posesión de la isla), y usaban varas brillantes (las espadas) cuyo solo contacto producía heridas.

En el mismo Diario del Almirante, a pesar de que éste no podía darse cuenta exacta del efecto que producía ante los indígenas, se alude algunas veces a ello; el 14 de Octubre, en San Salvador, escribe: «...cuando veían que yo no curaba de ir a tierra se echaban a la mar nadando y venían, y entendíamos que nos preguntaban *si éramos venidos del cielo;* y vino uno viejo en el batel dentro, y otros a voces grandes llamaban todos hombres y mujeres: *venid a ver los hombres que vinieron del cielo»;* el 22 dice: «que es verdad que cualquiera poca cosa que se les dé ellos también tenían a gran maravilla nuestra venida, y *creían que éramos venidos del cielo»;* el 6 de Noviembre, en Cuba, «los tocaban y los besaban las manos y los pies, maravillándose y *creyendo que venían del cielo,* y así se lo daban a entender... y que si quisieran dar lugar a los que con ellos se querían venir, que más de quinientos hombres y mujeres vinieran con ellos, porque *pensaban que se volvían al cielo».* Y así el resto del Diario y las historias de los primeros cronistas, están llenas de afirmaciones y frases semejantes a las anteriores y que prueban cuán natural y

(1) Maldonado de Guevara (Francisco): «El primer contacto de blancos y gente de color en América», Valladolid, pág. 17.

spontánea surgió entre los indígenas la creencia de hallarse ante nos enviados de los dioses.

Y las consecuencias y evolución de esta creencia fueron no ıenos naturales; primero era preciso congraciarse con los recién egados y ofrecerles las dádivas que pudiesen aplacar su cólera, ues su religión, basada en el temor, les impulsaba ante todo a evitar ɔs daños que los dioses blancos les pudiesen hacer, así que cuando ieron que los nuevos dioses amaban el oro y mostraban su deseo or poseer los adornos de este metal que ellos llevaban, se apresuaron a ofrecerles sin regateos la materia que juzgaron más propicia ara atraerse su amistad. Pero una vez pasados los primeros ıomentos de estupor y de pánico, visto el agrado con que eran ecibidas sus ofrendas y familiarizados con unos dioses que les egalaban bonetes, cascabeles y cuentas de vidrio, el afán de los ndios había de ser el retener a los blancos consigo, no perder su rotección y recibir los beneficios que su presencia sobrenatural odría reportarles; aplacados los manes, las cosechas serían abunantes y reinaría entre ellos la ventura y la prosperidad.

De este modo, el mito indígena del descenso de los dioses iba a ompenetrarse con el mito del oro que hasta allí había llevado a los escubridores; los dos mitos de tan distinto origen y condición: uno uropeo y materialista, otro americano y espiritual, se fundieron en na dirección como se habían de fundir también las dos razas que or primera vez se encontraron el 12 de Octubre de 1492. Mas dejemos ı mitológica explicación de las impresiones indígenas y veamos si la ealidad correspondía también al espejuelo dorado que empujó a Colón.

Los argonautas que salieron de Palos hacia Occidente iban en usca de un vellocino de oro que, siendo vago e impreciso para los ripulantes, reducido para algunos al encuentro de tierras de las que e pudieran extraer riquezas, tenía para el Almirante formas más conretas y determinadas. Prescindiendo del Milione de Marco Polo, nica relación que podía considerarse auténtica de un viajero que abía contemplado las riquezas de Cipango y el poderío del Gran Kan, podían haber llegado hasta los oídos del genovés las noticias de tros viajes fantásticos que señalaban también fabulosas riquezas a las egiones orientales que se podían encontrar caminando hacia el Oeste. Estos relatos fabulosos, fruto de la imaginación de quienes se decían aber recorrido todo el mundo y daban toda clase de noticias extrardinarias para sorprender la curiosidad y buena fe de sus lectores,

tienen su resumen y modelo en el llamado «Libro de las maravill del mundo», atribuído a un inexistente Juan de Mandeville.

Mandeville dice relatar un viaje verificado en 1322 a Tierra San e Indias y, aunque lo absurdo y fantástico de sus afirmaciones son mejor prueba de su falsedad, tuvo tanta boga al inventarse la impren y dice tales cosas al hablar de las Indias, que conviene hacer u rápida indicación del mismo. Después de describir el Paraíso Terren que coloca en el Oriente, y del cual parten cuatro grandes ríos de l que descienden todas las aguas dulces del mundo —y ya verem cómo también Colón habla en igual forma del Paraíso Terrenal pasa a describir las grandes ciudades de la corte del Gran Khan deteniéndose en Cathay, dice: «Catay es una rica e fermosa ciudad de muchas, muchas mercadurías. Van allá por especias much mercaderes más aina que en otra parte. E debéis saber que l mercaderes venecianos e ginoveses e lombardos e de otras partes q allá van, tardan once y doce meses en llegar a Catay, porque es príncipal región de aquellas partidas, la que se tiene con el Gran Khan ¿Conoció Colón la fantasía mandevillana? Imposible no es porq hay ediciones italianas de este relato desde 1480, francesas del mism año y latinas de poco después, pero hay que suponerlo muy dif pues ya desde 1484 vive Colón en España y la primera edición esp ñola de que se tiene noticia es de 1521.

Desde luego, no tiene importancia este libro como impulsor Colón, como tampoco la tiene el suponer exacta la corresponden de Toscanelli, en la que no se podía pintar con más brillantes colo la riqueza de Cipango y de Cathay; Colón no necesita de es estímulos, como hemos visto; le basta suponer que va hacia Indias para creer que en éstas encontrará oro en abundancia, especiería y toda clase de riquezas. Su vellocino, el áureo mito q le impulsó a la aventura, tendrá, en sus propósitos, dos etapas realización: la primera llegar, llegar a esas Indias que él busca, primero, por el camino más corto; la segunda, encontrar Cipang concreción de todas las ricas ciudades orientales, visitar el Gr Khan, señor de dilatados y ubérrimos territorios, acopiar el oro q ha de borrar con creces las fatigas pasadas.

Al poner sus pies en la isla de Guanahani considera realizada primera parte de su propósito, y cuando contempla los colgantes adornos de los indígenas y ve la facilidad con que se desprenden ellos, se convence de que se halla muy cerca de lograr el triun completo y se dispone a partir inmediatamente en busca de Cipan

el Gran Khan y a encontrar los yacimientos auríferos que han de ıriquecerle fabulosamente. Esto explica la constante inquietud y ovilidad que mostró en sus primeras exploraciones; salta rápida- ente de isla en isla, sin detenerse en ninguna; se preocupa tan sólo adquirir noticias ciertas que le guíen hacia Cipango, meta ideal de ı viaje; a cada momento cree aprehender la fabulosa ciudad, pero ipango era un mito y como tal inaprensible y errante, siempre ɛrca, pero nunca hallado.

Veamos en el Diario del Almirante cómo se mueve su ánimo ıtre las dos realidades que él cree inmediatas a realizar: el encuentro ɛ Cipango y la abundancia de oro.

Era natural que considerando a Cipango como el objetivo último ɛ su viaje, su primera preocupación, pasado el natural momento de dmiración, fuese el partir en busca de esta isla; y así, el día 13 de ctubre, siguiente al del desembarco, ya escribe: «...por señas pude ıtender que yendo hacia el Sur e volviendo la isla por el Sur, que staba allí un rey... mas por no perder tiempo quiero ir a ver si ıedo topar a la isla de Cipango» (1); llama perder el tiempo a ıtretenerse buscando el oro que se halla en la isla, de tal manera le bsesionaba el espejuelo de Cipango. Salta de isla en isla, siempre en os de su ilusión y, el domingo 21 del mismo mes, desde la Isabela, ɛ cree ya más cerca, por cuanto afirma: «por ende, si el tiempo me a lugar luego me partiré a rodear esta isla fasta que yo haya lengua on este Rey, y ver si puedo haber dél el oro que oyo que trae, y ɛspués partir para otra isla grande mucho, *que creo que debe ser ipango*, según las señas que me dan estos indios que yo traigo, a cual ellos llaman Colba [Cuba], en la cual dicen que ha naos y areantes muchos y muy grandes, y de esta isla otra que llaman osio [Bohio] que también dicen qués muy grande... Mas todavía ngo determinado de ir a la tierra firme y a la ciudad de Guisay a Quinsay de China], y dar las cartas de vuestras Altezas al Gran an, y pedir respuesta y venir con ella» (2).

Su imaginación comienza a concretarse; no sólo ha encontrado pista de Cipango, sino que piensa encontrar con ella las demás ɛrras fabulosas de Marco Polo y enarbolar en ellas el pendón del iunfador. La impaciencia le devora: «Quisiera hoy partir para la isla ɛ Cuba, *que creo que debe ser Cipango*, según las señas que me

(1) Diario....., pág. 27.
(2) Diario....., pág. 41.

dan esta gente de la grandeza della y riqueza» (1), dice el 23, en 24, por fin, sale de la Isabela: «para ir a la isla de Cuba... porq creo que si es así como por señas que me hicieron todos los indi de estas islas y aquellos que llevo yo en los navíos, porque de leng no los entiendo, *es la isla de Cipango*, de que cuentan cosas mar villosas, y en las esferas que yo ví y en las pinturas de mapamund es ella en esta comarca...» (2).

La obsesión del mito es bien clara: no entiende a los indio habla por señas con los de todas las islas y, a pesar de ello, reci de todos las indicaciones coincidentes con su deseo de encontrar anhelada región; camino de Cuba vuelve a afirmar el 25 que por l señas que le han dado pensaba que era *ella*, así, *ella*, lo ideal, lo q no hace falta nombrar, lo que es la ilusión con que se sueña día noche. Y por fin llegó el 28, y se maravilló de la hermosura de privilegiada isla, pero se encuentra con que no es *ella*, que el mito ha alejado cuando más cerca parecía y que hay que buscar de nue la ruta de Cipango. Desorientado ante la ilusión perdida comienza sentar arbitrarias afirmaciones: Cuba ya no es para él una isla si la tierra firme y el rey de esta tierra tenía guerra con el Gran Kha que debe estar cerca, así como la ciudad de Cathay, y hasta seña la distancia que le separa de las costas de China: «Y es cierto que es la tierra firme, y que estoy ante Zayto y Guinsay, cien legua poco más o menos, lejos de lo uno y de lo otro, y bien se amues por la mar que viene de otra suerte que fasta aquí no ha venido, ayer que iba al Norueste fallé que hacía frío» (1.º de Noviembre) (El desvarío es tan grande que nadie ha puesto más exacto comenta a estas incoherencias que el propio Las Casas, al anotar en extracto del Diario: «Esta algarabía no entiendo yo».

Y a partir de aquí desaparece del Diario el mito de Cipango, esfuma una de las facetas del espejuelo dorado que a Colón ani y, al fracasar una de las realidades perseguidas, concentrará atención en el otro aspecto de sus ilusiones: la abundancia de o

También desde el día siguiente al del desembarco se fijó Col en los adornos de oro de los indígenas y pidió noticias que le in casen el lugar de origen del codiciado metal, pero cuando le indicab que podía encontrarlo en alguna de las islas que tocaba, considera

---

(1) Diario....., pág. 42.
(2) Diario....., pág. 43.
(3) Diario ...., pág. 52.

útil entretenerse en ellas ya que en Cipango le esperaban cantidades traordinarias de oro y piedras preciosas. Pero cuando esta ilusión saparecíó, se vuelve más positivo y la busca del oro se hace más tenida y concienzudamente.

El 12 de Noviembre, desde Cuba, afirma que «sin duda es en tas tierras grandísimas sumas de oro, que no sin causa dicen estos dios que yo traigo, que ha en estas islas lugares adonde cavan el o y lo traen al pescuezo, a las orejas y los brazos e a las piernas, son manillas muy gruesas, y también ha piedras y ha perlas eciosas y infinitas especerías» (1). Al verificarse la separación de la nta, como Colón no tiene en ese momento más obsesión que el o, teme continuamente que el piloto español tenga más suerte que , y entre sus acusaciones contra Pinzón la que más sobresale es la la codicia: «esta noche Martín Alonso siguió el camino de Leste ra ir a la isla de Babeque [Bohio], *donde dicen los indios que hay ucho oro* (2) (22 de Noviembre); «resgató la carabela [Pinta] mucho o, que por un cabo de agujeta le daban buenos pedazos de oro del maño de dos dedos y a veces como la mano, y llevaba el Martín lonso la mitad, y la otra mitad se repartía por la gente» (3) Enero); y aun durante el regreso no cesa de murmurar «si el pitán..... Martín Alonso Pinzón, tuviera tanto cuidado de proveerse un buen mastel en las Indias, donde tantos y tales había, como é codicioso de se apartar dél pensando de hinchir la nave de oro, él pusiera bueno» (4) (23 de Enero).

Y sin embargo no parecía irle mal cuando se hallaba solo corriendo las islas: el 18 de Diciembre recibe noticias emocionantes: supo de un hombre viejo que había muchas islas comarcanas a cien guas y más, según pudo entender, en las cuales nasce muy mucho o; y en las otras, hasta decirle que había *isla que era todo oro*, y las otras que hay tanta cantidad que lo cogen y ciernen como con dazos, y lo funden y hacen vergas y mil labores» (5). Como es tural, se determinó el Almirante a buscarlas y también en esta asión cree hallarse a dos pasos de la realización de su sueño: Nuestro Señor me aderece, por su piedad, que halle este oro, digo

(1) Diario....., pág. 61.
(2) Diario....., pág. 71.
(3) Diario....., pág. 141.
(4) Diario..... , pág. 158.
(5) Diario....., pág. 109.

su mina, que hartos tengo aquí que dicen que lo saben» (23 Diciembre). El 25 naufraga su nao, pero bendice el desastre porque obligó a detenerse en un punto «ques el mejor lugar de toda la is [la Española] para hacer el asiento, y *más cerca de las minas c oro;* todos los datos coincidían: «trujeron al Almirante una gr carátula, que tenía grandes pedazos de oro en las orejas, en los oj y en otras partes, la qual le dió con otras joyas de oro quel mism rey Guacanagari había puesto al Almirante en la cabeza y en pescuezo»; «vino otra canoa de otro lugar que traía ciertos pedaz de oro, los cuales querían dar por un cascabel, porque otra co tanto no deseaban como cascabeles. Que aun no llega la canoa bordo cuando llamaban y mostraban los pedazos de oro, dicien chuq chuq por cascabeles, que están locos por ellos. Después haber visto y partiéndose estas canoas que eran de los otros lugar llamaron al Almirante y le rogaron que les mandase guardar cascabel hasta otro día, por quél traería cuatro pedazos de oro t grandes como la mano».

Decidido a señalar este sitio como futuro lugar de explotación las minas de oro, construye el fuerte de Navidad, pero como decían también que hacia el Este había más, sigue explorando Española y acaba por encontrar los ríos auríferos de que ya habían hablado. Los halla el 8 de Enero y los describe así: «...ib los marineros a tomar agua para el navío, y halló que el arena de boca del río, el cual es muy grande y hondo, era diz que toda lle de oro, y en tanto grado que era maravilla, puesto que era m menudo. Creía el Almirante que por venir por aquel río abajo desmenuzaba por el camino, puesto que dice que en poco espa halló muchos granos tan grandes como lentejas; mas de lo menud diz que había mucha cantidad. Y porqne la mar era llena y entra el agua salada con la dulce, mandó subir con la barca el río arri un tiro de piedra: hincheron los barriles desde la barca, y volviéndo a la carabela hallaban metidos por los aros de los barriles pedacit de oro, y lo mismo en los aros de la pipa. Puso por nombre Almirante al río el *Río del Oro,* el cual de dentro pasada la entra es muy hondo, aunque la entrada es baja y la boca muy ancha, dél a la villa de la Navidad diez y siete leguas. Entremedias h otros muchos ríos grandes; en especial tres, los cuales creía q debían tener mucho más oro que aquél, porque son más grand puesto queste es cuasi tan grande como Guadalquivir por Córdoba dellos a las minas de oro no hay veinte leguas. Dice más el Almiran

ıe no quiso tomar de la dicha arena que tenía tanto oro, pues ıs Altezas lo tenían todo en casa y a las puertas de su villa de la avidad, sino venirse a más andar por llevalles las nuevas...» (1).

¿Es qué había logrado transformar en realidad el mito que per-:guía? El optimismo rebosa en el párrafo transcrito: se han hallado ranos de oro como lentejas sin más que recoger la arena, y esto en río pequeño, que por lo que respecta à los otros, como traen más gua, dice Colón con lógica aplastante, debían tener más oro en 'oporción con su caudal; sin embargo, no hace falta ir muy lejos ıra ver al propio Las Casas poner la nota de incredulidad en el ›mentario al texto anterior: «Este río es Yaqui, muy poderoso y de ucho oro, y podía ser que lo hallase entonces el Almirante, como cen. Pero todavía creo que mucho de ello debía ser margasita, ›rque allí hay mucha, y pensaba quizá el Almirante *que era oro ›do lo que relucía*». ¡Esta es la verdadera respuesta a las afirma-ones de Colón! Era la ilusión, el engañoso espejismo, lo que le ıcía tomar por oro todo lo que relucía para aprehender con un :sesperado esfuerzo el mito dorado, que de nuevo se esfumaba ıtre sus manos cuando ya creía haberlo logrado.

Y ahí está su último párrafo para acabarnos de convencer; si era :rdad la riqueza de ese Río de Oro (2), si bastaba reçoger la arena sumergir barriles para encontrarlo, ¿qué le hubiera costado llevar a spaña un puñadito de las áureas lentejas que a nadie hubieran :jado dudar sobre la calidad y cantidad del oro encontrado?; y en gar de llevar consigo un argumento mejor que toda clase de razo-ımientos, se contenta con hacer constar que allí se queda el oro, *a puerta de casa* con un párrafo de suficiencia que hace pensar si :aso «estarían verdes» como las uvas de la fábula.

Y se vuelve a España con las manos vacías, como las trajo 'artín Alonso a pesar de los rescates fabulosos que le atribuyó. a recorrido durante tres meses las islas americanas y ha sufrido ternatives de esperanza y desaliento, de ilusión y decepciones. Las rcunstancias le han dirigido en sus pasos y variado sus pensa-ientos; el primer mes es el de la ilusión de Cipango, el que había : ver realizados sus planes tal como les tenía concebidos cuando ılió del puerto de Palos; es el mes de las marchas forzadas, del ovimiento continuo en el que descubre rapidísimamente las islas de

(1) Diario....., pág. 142.
(2) Es el río llamado actualmente de Santiago.

Guanahani, Concepción, Fernandina, Isabela, Cayo Hermoso, Arer y Cuba; aun no hace caso del oro del país ni de los objetos con qu se adornan los indígenas; espera encontrarlo con extraordinar abundancia en los próximos estados del Gran Khan. Pero esta fábu se desvanece, como hemos visto, y entonces su atención evolucion durante los dos últimos meses, y se fija ya en las riquezas que pued sacarse de las tierras descubiertas; en los meses de Noviembre Diciembre le vemos atender y buscar el oro que le ofrecen los nat rales y ya no aparece esa movilidad propia de quien corre en pos un fantasma; se llega a la fijación en una isla, la Española, y has se intenta un establecimiento definitivo con la creación del fuerte Navidad.

Y los tres mitos que el 12 de Octubre de 1492, coincidieron p vez primera en la isla de Guanahani, siguieron, como no pod menos de suceder, la evolución natural a toda clase de mitos. Er de naturaleza y condición completamente distintas; uno americano espiritual: el descenso de los Dioses; dos europeos y materiales: riqueza específica (Cipango) y la riqueza genérica (el oro); los tr comenzaron por ser impulso de actividades, originaron despu descubrimientos ajenos a su naturaleza y acabaron por esfumar cuando más próxima parecía su realización.

El mito americano, común a todas las religiones, que cuan son monoteístas esperan un Mesías y si no lo son temen en cualqui momento la intervención material de sus dioses, hizo a los indi recibir, con estupor primero, con agrado después, a los blanc recién llegados; y les acompañaron con gusto y desplegaron toda actividad para serles agradables y estuvieron dispuestos a marchar con ellos, pero vino la segunda fase y descubrieron que aquell hombres tenían las mismas necesidades y defectos que ellos y q no les preservaban de los maleficios sino que les perseguían perjudicaban, y que mantenían odios y rencillas entre ellos, y q pagaban el tributo a la muerte como cualquier ser humano; entonc el mito se desvanece, el temor a su cólera desaparece, son extraño pero hombres como ellos, y ya no resultan dioses sino invasores los que hay que destruir o rechazar. La Española, que fué la isla q más pronto pudo conocerles, fué también la primera que borró el m al realizar la matanza de los defensores del fuerte de Navidad.

Los mitos europeos, colombinos mejor, que presentan una s finalidad, el oro, con dos fases distintas, sirven primero de acica ante la aventura; la actividad de Colón y la de todas las tripulacione

ese a las inquietudes del viaje, se movía a impulsos del fantasma lorado y transforma en victoriosos argonautas a los que de otro nodo hubieran desfallecido en pleno Océano; animados por el mito ogran lo que no esperaban, el descubrimiento de un mundo nuevo que interpretan a su manera, y amplían lo descubierto ante la nminencia de hallar el vellocino que les ha de enriquecer, y sintiénlose cada vez más cerca de su posesión, ven desvanecerse una tras otra las ilusiones soñadas cuando ya habían creído que las iban a ealizar.

Los mitos, como tales, se alejaban, no podían transformarse en ealidad, pero se había levantado una punta del velo nebuloso que os envolvía y, a través de él, los hombres que se habían movido como juguetes de una ilusión, mostraban a la Humanidad el maravilloso fruto de su utopía: un cauce abierto a todas las actividades y in mundo cuya riqueza había de superar, en mucho, a cuanto soñase a calenturienta imaginación de los descubridores.

CAPÍTULO VIII

El fracaso de la quimera de Colón.

Cuando Colón llegó a España con la portentosa noticia del Descubrimiento, cuando se presentó, en Barcelona, ante los Reyes Don Fernando y Doña Isabel, y mostró los indios que con él habían venido, los trofeos de algodón y los pájaros de vistoso plumaje que probaban la existencia de extraños países, la nación le recibió con toda clase de honores y los Reyes le confirmaron en todos los cargos y preeminencias que se le habían adjudicado. La entrevista de Barcelona representa el apogeo de Colón, el momento de su máximo triunfo y de su máxima popularidad; lástima grande fué que no quedase con esto terminada su labor, pues hubiera quedado de él un recuerdo más glorioso que no se vería, en el día de hoy, empañado por los desaciertos y fracasos de su posterior actuación.

Pero el Almirante volvió por tres veces a América empleando en sus nuevas tentativas los diez últimos años de su existencia; y lejos de corregirse de los errores en que había caído, se confunde y se equivoca cada vez más; agudizada su quimera dorada a la que se une cierta monomanía mística que le hace creerse destinado a salvar los Santos lugares de la dominación infiel, no vacila en barajar sus mitos antiguos con otros nuevos, no duda en aceptar las explicaciones más absurdas, con tal de que le hablen de la existencia de tesoros, fáciles de poseer, que le ayuden a la realización de sus providenciales propósitos. Y así como cada uno de sus viajes tiene una característica especial que les diferencia de los otros: el primero de aventura, de confirmación el segundo, el tercero de desorientación y de fracaso el cuarto, así también existe en todos ellos un señuelo particular, un propósito inmediato, que gravita en el campo de la

ıntasía: Cipango, la tierra de Alfa y Omega, el Paraíso Terrenal y ıs minas de oro de Salomón, son las cuatro facetas con que el mito orado se presentó a Colón en sus distintos esfuerzos.

Es natural que al prepararse el segundo viaje, en el que había de onfirmarse la abundancia de oro en los países descubiertos en el rimero, fuese extraordinaria la concurrencia de solicitantes y sobraos los medios con que se contó; nada menos que 17 naves y .500 tripulantes, con un buen número de animales, semillas y lantas para colonizar, salieron de Cádiz el 25 de Septiembre de 1493.)iego Colón, hijo del Almirante y su heredero en el mando y ominio de lo descubierto, le acompañaba, y con él Ponce de León, ılonso de Ojeda, Juan de la Cosa y otros futuros descubridores y onquistadores; de los Pinzones se había prescindido, pues no resulıba grata su compañía y sólo Juan de la Cosa repetía, con Colón, l camino hacia las Indias.

Aprovechadas las experiencias del viaje anterior, los expediionarios toman, a partir de Canarias, una ruta más meridional que ɔs aparte de las calmas y hierbas que tanto les preocuparon antes (1), , aprovechando los vientos alisios, alcanzaron tierra, sin incidente lguno, con cinco días menos de travesía. Por la variación hecha en ı ruta encuentran toda la línea de las Pequeñas Antillas y la recorren ntes de llegar a la Española; se descubre entonces Dominica, Mari'alante, Guadalupe, Monserrat, la Redonda, Santa María la Antigua, ›an Martín, Santa Cruz, el grupo de las Once Mil Vírgenes y ›oriquen o Puerto Rico, a la que llaman San Juan. En ninguna de llas se detiene, no ya porque cree que están pobladas de caribes, la aza feroz y guerrera que atacaba a los pacíficos habitantes de la ɛspañola para devorar los prisioneros, sino porque tiene prisa por ɛcoger el oro que supone habrán almacenado los hombres que dejó n el fuerte de Navidad; y así como el año anterior corrió desatenıdo en pos de Cipango, así ahora nada le interesa hasta llegar a la ɛspañola.

Y en la Española recibió el primero de los desengaños; los ıdios habían roto el mito que les hacía considerar de origen divino a ɔs españoles y ninguno de éstos sobrevivió al ataque verificado por ɔs indígenas en venganza de su desencanto. Pero si los españoles ıabían perecido, quizá hubiesen tenido tiempo para recoger oro y se ıallase éste enterrado entre los restos del fuerte; Colón hizo cavar a

(1) El mar del Sargazo.

sus hombres para encontrar el tesoro que se suponía oculto, y nac encontraron (1). Mas no se desanimó por ello, pues también pod atribuirse el fracaso a que no hubiesen tenido tiempo para buscarlo en ese caso, allí estaba él para buscar directamente las minas y rec nocer a fondo la isla.

Después de iniciar la fundación de una ciudad (la Isabela) qu les evitase la repetición del triste fin que había tenido el fuerte Navidad, envió exploradores, dirigidos por Gorbalan y Ojeda, pa que recorriesen la isla, y gratas debieron ser las noticias que llevaron cuando en el Memorial sobre el segundo viaje que envía los Reyes, renace en él el optimismo como en los mejores tiempos su primer Diario: «...Y esto mismo en las minas del oro, porque co sólo dos que fueron a descubrir cada uno por su parte, sin detener allá porque era poca gente, se ha descubierto tantos ríos, tan poblad de oro, que cualquier de los que lo vieron e cogieron solamente co las manos por muestra, vinieron tan alegres, y dicen tantas cosas la abundancia dello, que yo tengo empacho de las decir y escribir sus Altezas; pero porque allá va Gorbalan, que fué uno de los desc bridores, él dirá lo que vió, aunque acá queda otro que llam Hojeda, criado del Duque de Medinaceli, muy discreto mozo y muy gran recabdo, que sin duda y aun sin comparación, descubr mucho más, según el memorial de los ríos que él trajo, diciendo q en cada uno de ellos hay cosa de no creella; por lo cual sus Altez pueden dar gracias a Dios, pues tan favorablemente se ha en tod estas cosas» (2).

El mito dorado volvía a brillar para Colón con toda su intensid y aunque quizá se podría aplicar a sus afirmaciones el comentario Las Casas al descubrimiento del Río de Oro, no hace falta forzar imaginación para suponer que las pepitas de los ríos recién desc biertos ni serían tan abundantes, ni estarían tan al alcance de mano, cuando el mismo Colón se excusa a continuación de no pod enviar oro a causa de las enfermedades que habían atacado a gente y del peligro que significa el internarse en corto número p regiones en que los indios aun no eran de confianza. Y aun da m

(1) «El Almirante... mandó limpiar el pozo de la fortaleza, creyendo que hallase en él oro, porque al tiempo de su partida, temiendo lo que pudiese suced había mandado a los que quedaban allí, que echasen en aquel pozo todo el oro q tuviesen, pero no se halló nada». F. Colón: Lug. cit., pág. 217.

(2) «Relaciones y cartas de Cristóbal Colón», Bib. Clásica, t. CLXIV, pág. 2

argas después: «Diréis a sus Altezas como quier que ya se lo escribo or las cartas, *que para este año non entiendo que sea posible ir a lescobrir* hasta que esto destos ríos que se hallaron de oro sea uesto en el asiento debido a servicio de sus Altezas, que después nucho mejor se podrá facer, porque no es cosa que nadie la pudiese acer sin mi presencia a mi grado, ni a servicio de sus Altezas, por nuy bien que lo ficiese, como es en dubda según lo que hombre vee or su presencia» (1).

Esto escribía en 30 de Enero de 1494 y, como tenía tiempo por lelante, se dispone a preparar los medios para la explotación, egada la hora, de la riqueza mineral del país, solicitando de los Reyes que le envíen mineros, pues él sólo tiene lavadores, es decir, ente dispuesta a coger el oro de las arenas sin el menor esfuerzo. Diréis a sus Altezas, por cuanto aunque los ríos tengan en la cuanidad que se dice por los que lo han visto, pero que lo cierto dello es uel oro non se engendra en los ríos más en la tierra, quel agua opando con las minas lo trae envuelto en las arenas, y porque en stos tantos ríos se han descubierto, como quiera que hay algunos randecitos, hay otros tan pequeños que son más fuentes que no íos, que non llevan de dos dedos de agua, y se falla luego el cabo londe nasce; para lo cual non sólo serán provechosos los lavadores ara cogerlo en el arena, mas los otros para cavarlo en la tierra, que erá lo más especial o de mayor cantidad; e por esto será bien que us Altezas envíen lavadores, e de los que andan en las minas allá n Almadén, porque en la una manera e en la otra se faga el ejericio, como quier que acá non esperaremos a ellos, que con los avadores que aquí tenemos, esperamos con la ayuda de Dios, si una ez la gente está sana, allegar un buen golpe de oro para las primeras arabelas que fuesen» (2).

A pesar de que parece desprenderse de este párrafo que Colón o va esperar el año para emprender la explotación del oro, no debió er la cosa muy factible cuando se cansa pronto de permanecer nactivo en la Española y sale de ella, en la primavera de 1494, en lirección a Cuba.

Constituía esta isla una obsesión para el Almirante. No podía lvidar que en el apogeo de sus primeras ilusiones la identificó con Cipango, que para él era la tierra firme, las verdaderas Indias que

(1) «Relaciones y Cartas.....». Lug. cit., pág. 218.
(2) «Relaciones y Cartas.....». Lug. cit., pág. 221.

gobierno de la colonia. Las insurrecciones, los encuentros con lo indígenas, el visitador enviado por los Reyes, fueron otros tanto problemas insolubles para él; llegó un momento en que se perdiero de tal modo sus noticias que se le consideró desaparecido y l Corona dictó una disposición (10 Abril 1495) por la que se permit el libre tráfico y navegación en las regiones descubiertas y se anulab el monopolio ejercido por Colón. Volvió éste a España en 149 sufriendo a su regreso luchas, temporales y naufragios, fué rec bido en Burgos por los Reyes y quiso de nuevo hacer ostentació de riqueza y optimismo, pero el aspecto de los expedicionarios dec bien a las claras cuál era la realidad que traían frente a las ilusion que llevaron.

Al final del segundo viaje colombino sólo se podía hacer u afirmación: que habían multiplicado el territorio conocido; pero ni encontraron las deseadas minas de oro, ni se poseían noticias co cretas sobre la situación de Cipango. A esto hay que añadir la apa ción de un gran peligro: la desmoralización de los exploradores q habían ido con Colón creyendo en el hallazgo de fabulosas riquez que los harían poderosos sin esfuerzo ni trabajo alguno. Para l que fueron en el segundo viaje el mito dorado brillaba con m intensidad que para nadie; por eso llevó Colón a sus familiares, p eso eran tantos los que querían partir con él, porque en lugar peligros y fatigas esperaban hallar oro a montones. Y cuando no encontraron, cuando se convencieron de que el oro no estaba a fl de tierra, cuando sufrieron las primeras enfermedades y ataques los indios, sobrevino el desencanto primero y la anarquía despué nadie había ido a trabajar, se les había engañado y su cólera estal en sublevaciones; ansiosos de oro perseguían y maltrataban a l indios para que se lo entregasen, y la mano débil e inexperta Colón, también obsesionado por el áureo mito, fué incapaz encauzar los primeros pasos de los colonizadores.

* * *

Hemos dicho que la característica del tercer viaje colombino e la desorientación y, desde la partida al regreso, todo en él nos demuestra. En los dos años que pasó Colón en España preparand la nueva expedición, tuvo tiempo sobrado para reflexionar sobre l causas de su fracaso y, repasando cuanto su experiencia anteri pudiera haberle enseñado, llega a encontrar la explicación que hab

servirle de norma en su tercera salida. Ya había notado en su
imer viaje, y así lo hace notar en su Diario, que los indios seña-
ɔan siempre hacia el Sur cuando les pedía noticias sobre los
gares auríferos; confirmaba esta sospecha una carta que recibió
1493 del eminente cosmógrafo y astrólogo Jaime Ferrer, en la
ie le decía que «las cosas grandes y de precio», como piedras
ıas, oro y especias, había que buscarlas en las tierras cálidas,
bitadas por negros como los del África ecuatorial, y que hasta
ıe no encontrase esta gente, no hallaría en abundancia las citadas
sas (1).

La solución la encontró Colón inmediatamente y es la que pone
práctica en su tercer viaje; varía la ruta descendiendo hacia el Sur
r las islas de Cabo Verde hasta el Ecuador y de allí emprende la
archa hacia el Oeste, sabiendo que deja la Española muy al Norte
esperando llegar a la tierra meridional de Asia. Tiene inmensa
ınscendencia para nosotros este cambio de ruta, pues al indicar que
bía que buscar el oro huyendo de la zona fría, da a la colonización
pañola un carácter eminentemente tropical, a diferencia de la inglesa
e se fijó, en América, precisamente entre los mismos paralelos en
e está situada la península ibérica.

A los 17 días de una navegación en la que la principal molestia
é el terrible calor ecuatorial, llegaron a la isla de la Trinidad el
de Julio de 1498. No se pudo entender con los primeros indígenas
e encontró y, al seguir su camino, halló una nueva tierra a la que
mó isla de Gracia; era ésta el continente americano y entre ella y
Trinidad se vió sorprendido por una impetuosa corriente que
traba por el canal. «...Y fallé que venía el agua de Oriente fasta el
oniente, con tanta furia como hace Guadalquivir en tiempo de
enida y esto de continuo noche y día, que creí que no podría volver
ás por la corriente, ni ir adelante por los bajos; y en la noche, ya
ıy tarde, estando al borde de la nao, oí un mugir muy terrible, que
nía de la parte del Austro hacia la nao, y me paré a mirar, y vi
vantando la mar de Poniente a Levante, en manera de una loma
ı alta como la nao, y todavía venía hacia mí poco a poco, y
cima dello venía un filero de corriente que venía rugiendo con muy
ande estrépito con aquella furia de aquel rugir que de los otros
eros que yo dije que me parecían ondas de mar que daban en
ñas, que hoy en día tengo el miedo en el cuerpo que no me

1) La carta está publicada en Navarrete: «Colección.....», T. II, págs. 103 y 105.

pensó encontrar en su marcha hacia el Oeste, y que era forzoso hallar en sus proximidades noticias del Gran Khan y de sus ciudades maravillosas. De esta manera pensaba, en este su segundo viaje, confirmar las dos ilusiones que se le desvanecieron en el primero por la mala conducta de sus compañeros: la existencia del oro, que ya arrancaría de la Española, y la situación de las tierras de Marco Polo, que ahora iba a comprobar. Y mientras aguardaba elementos y ocasión para lo primero, se lanzó a procurar lo segundo.

Durante el primer viaje le vimos recorrer la mitad oriental del Norte de Cuba; ahora sigue en su recorrido la costa meridional, y de tal modo se obsesiona por la primitiva ilusión, que le hacía creerse próximo a las ciudades detalladas por Marco Polo, que llega a las desorientaciones más absurdas y se aferra a una aberración que le ha de acompañar mientras viva: la de que Cuba es tierra firme, está en China y forma el extremo oriental del gran islote que se podía considerar formado por los continentes europeo y asiático. ¿Qué importa que los indios le digan que es una isla? Los indios «son gente bestial y piensan que todo el mundo es isla y no saben que cosa sea tierra firme; no tienen letras ni memorias antiguas, ni se deleitan en otra cosa que en comer o en mujeres» (1). Colón era el único que estaba en lo cierto, ya había afirmado varias veces que la Juana era Tierra Firme y para determinarlo mejor al «cabo o punta oriental de Cuba, púsole por nombre *Alpha et Omega*, que quiere decir principio y fin, porque creyó que aquel cabo era fin de la tierra firme, yendo hacia Oriente, y el principio, decía el Almirante, el cabo de San Vicente que es en Portugal, que creía ser comienzo o principio de la dicha tierra firme, partiendo y navegando desde dicho de San Vicente hacia el Poniente. Esto dijo el Almirante en una carta que escribió desde la isla Española a los Reyes» (2). Es decir, que para ir del cabo de San Vicente, en Portugal, a la punta de Alfa y Omega, en Cuba, Colón creía en la existencia de dos caminos opuestos: el marítimo, hacia el Oeste, a través del Atlántico, y el terrestre, hacia el Este, a través de Europa y Asia.

Bernáldez, que recibió al Almirante y le tuvo como huésped a regreso de su segundo viaje, teniendo, por lo tanto, motivos de

---

(1) Bernáldez: «Crónica.....», cap. CXXIII. En Bib. de A. A. E. E., Tom. 70, pág. 670.

(2) Las Casas: «Historia.....», Lib. I, cap. L, en Col. de docs. inéd. para la Hist. de Esp., T. 62, pág. 360.

obra para conocer sus ideas geográficas, dice que en circunstancias más prósperas hubiera procurado volver a España por Oriente, es decir, «viniendo por el Ganges, e dende al Seno Arábico, e después por Etiopia, e después pudiera venir por la tierra a Jerusalén, e dende a Japha, y embarcar y entrar en el mar Mediterráneo, e dende a Cádiz. El viaje, bien se pudiera hacer desta manera, empero muy peligroso por la tierra, porque todos son moros dende Etiopia a Jerusalén, empero él pudiera ir por la mar todavía, ir desde allí fasta Calicud, que es la ciudad que salieron los portugueses e la descubrieron, y para no salir por tierra, sino todavía por agua, él había de volver por el mismo mar Océano, rodeando toda la Lybia, que es la tierra de los negros, e volver por donde vienen los portugueses con la especería de clavo a Barta» (1).

No había duda para Colón respecto a la situación de la tierra que recorría; allí estaba Cipango, como estaba Cathay, Zayto, Quinsay y demás ciudades fabulosas, y lo que él creía era la verdad. Pero no debía quedar muy conforme con su convencimiento íntimo, cuando procedió a una ceremonia curiosísima y que conviene divulgar: erigido en dictador político y geográfico a bordo de la carabela Niña, requirió al notario de la Isabela, Fernand Pérez de Luna, para que fuese de carabela en carabela y a los maestros, pilotos, marineros y grumetes, les exigiese juramento sobre *si tenían duda alguna que esta tierra no fuese la tierra firme al comienzo de las Indias y fin a quien en estas partes quisiese venir de España por tierra;* al que en cualquier ocasión dijese algo en contra de este juramento se le cortaría la lengua y vendría condenado al pago de diez mil maravedís (2). Causa extrañeza ver al Almirante recurrir a estos procedimientos para fortalecer un mito que se le escapaba de las manos y todavía es más extraño el ver cómo, poco a poco, todos los juramentados reconocían la insularidad de Cuba y hasta la dibujaban con bastante exactitud, mientras el genovés reincidía una y mil veces en su error y moría abrazado a él.

Cuando consideró suficientemente dilucidado este punto y llegada la ocasión de obtener los frutos dorados de la Española, volvió Colón a esta isla, y en el año y medio que en ella permaneció intentando su explotación, pudo convencerse de su ineptitud para el

---

(1) Bernáldez: «Crónica.....», cap. CXXIII, en lug. cit., pág. 670.

(2) El original de esta pintoresca diligencia obra en el Archivo de Indias, pero ha sido publicado por Navarrete en «Colección de viajes.....», T. II, págs. 143-149.

trabucasen la nao cuando llegasen debajo della, y pasó y llegó fas la boca, adonde allí se detuvo grande espacio» (1).

Cuando aun no estaban repuestos de la sorpresa que les produ el anterior fenómeno, se dieron cuenta de que navegaban sobre ag dulce y de que tanto más dulce se hacía el agua cuanto más ava zaban hacia Occidente; la explicación era clara y Colón no vacila: halla en la desembocadura de un río de inmenso caudal que al choc con el agua del mar producía aquella corriente, aquellas lomas q salían y entraban, aquel rugir que tanto les había alarmado. Ma ¿cómo explicar la existencia de este río? Desde luego presuponía existencia de un gran continente, «viene este río y procede de tier infinita, ques al Austro, de la qual fasta agora no se tenía noticia» (2 Y esta tierra infinita, desconocida hasta entonces, ¿estaba unida a tierra firme de Cuba o constituía un nuevo y misterioso continent

Colón, que quiere llegar a una conclusión definida, comien por repasar los datos que le han ofrecido sus tres viajes y lueg razona así: «Yo siempre leí que el mundo, tierra e agua, era esféric e las autoridades y experiencias que Tolomeo y todos los otros esc bieron de este sitio, daban e amostraban para ello, así por eclips de la Luna e otras demostraciones que hacen de Oriente fas Occidente, cómo de la elevación del polo de Septentrión en Austr Agora vi tanta disformidad, como ya dije, y por esto me puse a ten esto del mundo, *y fallé que no era redondo en la forma q escriben; salvo que es de la forma de una pera que sea toda m redonda*, salvo allí donde tiene el pezón que allí tiene más alto, como quien tiene una pelota muy redonda, y en un lugar della fue como una teta de mujer allí puesta, y que esta parte de este pez sea la más alta y más propinca al cielo, y sea debajo la lín equinoccial, y en esta mar Oceana, en fin del Oriente: llamo yo fin Oriente adonde acaba toda la tierra e islas, y para esto allego tod las razones sobre escriptas, de la raya que pasa al occidente de l islas de los Azores, cien leguas, de Septentrión en Austro, que pasando de allí al Poniente, *ya van los navíos alzándose hacia cielo suavemente*, y entonces se goza de más suave temperancia se muda el aguja de marear por causa de la suavidad de esa cua de viento, e cuanto más va adelante e alzándose, más noruestea,

---

(1) «Tercer viaje del Almirante Cristóbal Colón», en «Relaciones y Cartas.... Bib. Clásica, tomo CLXIV, pág. 276.

(2) «Tercer viaje.....». En lug. cit., pág. 291.

 sta altura causa el desvariar del círculo que describe la estrella el Norte con las guardas, y *cuanto más pasare junto con la línea quinoccial, más se subirán en alto,* y más diferencia habrá en las ichas estrellas, y en los círculos dellas. Y Tolomeo y los otros abios que escribieron deste mundo, creyeron que era esférico, reyendo queste hemisferio que fuese redondo como aquel de allá onde ellos estaban, el cual tiene el centro en la isla de Arin, ques ebajo de la línea equinoccial, entre el sino Arábico y aquel de ersia, y el círculo pasa sobre el cabo de San Vicente, en Portugal, or el Poniente, y pasa en Oriente por Cangara y por las Seras, en l cual hemisferio no hago yo que hay ninguna dificultad, salvo que ea esférico, redondo como ellos dicen: mas este otro digo que es omo sería la mitad de la pera bien redonda, la cual tuviese el pezón lto como yo dije, e como una teta de mujer en una pelota redonda, sí que desta media parte non hobo noticia Tolomeo, ni los otros ue escribieron del mundo, por ser muy ignoto» (1).

Y una vez que ha rectificado a los antiguos y ha expuesto su riginal concepción del mundo, confirma su opinión con nuevos atos: la gente que es negra en el Norte de África, lo es mucho más medida que desciende por Cabo Verde y Sierra Leona, la tierra es ada vez más quemada, pero al ir hacia Occidente y pasar la raya ue coloca a cien leguas de las Azores, nota que va subiendo hacia l pezón de la pera: la temperatura es más suave, la tierra y los rboles son verdes y la gente mucho más blanca. Llega por fin al ezón, la parte más alta de la tierra que no está en los Polos, como ecían los antiguos, sino en el Ecuador, y al encontrarse en este unto crítico y hallarse con la gran corriente de agua dulce, surge en l el místico que había de escribir las Profecías y relaciona lo visto y xperimentado con los libros sagrados. «La Sacra Escriptura testifica ue Nuestro Señor hizo el Paraíso Terrenal, y en él puso el árbol de a vida, y dél sale una fuente de donde salen en este mundo cuatro os principales: Ganges en India, Tigris y Eufrates en [Turquía siática?] los cuales apartan la sierra y hacen la Mesopotamia y van tener en Persia, y el Nilo que nace en Etiopía y va en la mar en lejandría» (2).

Faltaba un cuarto río y éste era el que había encontrado. Todo conducía a esta conclusión: «Grandes indicios son estos del

(1) «Tercer viaje.....». En lug. cit., pág. 283 y siguientes.
(2) «Tercer viaje.....». En lug. cit., pág. 287.

6

Paraíso Terrenal, porquel sitio es conforme a la opinión de est santos e sanos teólogos, y asimismo las señales son muy conforme que yo jamás leí ni oí que tanta cantidad de agua dulce fuese a adentro e vecina con la salada; y en ello ayuda asimismo la suav sima temperancia, y si de allí del Paraíso no sale, parece aún may maravilla, porque no creo que se sepa en el mundo de río tan gran y tan fondo» (1). Y con tal fuerza se argumenta a sí mismo y robu tece su opinión, que acaba por desechar toda duda; «yo muy ase tado tengo en el ánima *que allí adonde dije es el Paraíso Terren* y descanso sobre razones y autoridades sobrescriptas» (2).

Si el Almirante hubiese vivido un poco más en la realidad, si se hubiese aferrado a unos errores que, si bien le ayudaron para descubrimiento, resultaban pueriles después a sus mismos conte poráneos, no hubiese llegado a conclusiones tan fantásticas como anterior; pero empeñado en empequeñecer el planeta, engrandecer Asia y aproximar las Indias a España, había de encontrar continu mente cosas inexplicables y ser cada vez más incomprensible, mismo para su época que para la posteridad. Y su anacronismo, q en 1492 lo fué de precursor, en 1498 lo era ya de rezagado.

Mas no se crea que el extraordinario descubrimiento que cre haber hecho le alejó de los propósitos que le habían hecho modific su ruta; él había variado el camino para llegar más directamente país del oro y no dejó de buscarlo a pesar de su proximidad Paraíso. Encontró indios con adornos de oro y hasta algunos q llevaban perlas atadas a los brazos; al pedirles noticias de su pro dencia, le señalaban al Poniente y al Norte; en esta dirección d cubre las islas de Margarita y Cubagua y allí sabe que los indígen se dedican a la pesca de perlas; logra rescatar unas cuantas; pare que se halla por fin en camino seguro para su meta fantástica, pe ahora es su salud la que falla y tiene que retirarse enfermo a Española viendo desaparecer una vez más el mito dorado que creía poseer.

* * *

Cuando en 1502 se dispuso el Almirante a emprender su últin viaje ya se había iniciado la serie infinita de las llamadas naveg ciones menores y un portugués, Vasco de Gama, había admirado

(1) «Tercer viaje.....». En lug. cit., pág. 288.
(2) «Tercer viaje.....». En lug. cit., pág. 291.

undo con su emocionante proeza de llegar a Calicut, en plena idia, por la costa africana. Es indudable que esta hazaña influyó en ánimo de Colón quien no pudo menos de sorprenderse viendo con ué facilidad se había logrado por el camino del Este, lo que a tanto le costaba alcanzar por el Oeste; esto decidió su viaje, rganizado, como consta en la autorización real, sin otro propósito ue el llegar de una vez hasta las Indias por la ruta Oceánica.

En su segundo viaje creyó haber encontrado una masa continental, Cuba, que se extendía de Oriente a Poniente para doblarse iego hacia el Sur; en el tercero tropezó con la desembocadura del ran río que le hacía suponer otra gran masa de tierras hacia el ur, donde estaba el Paraíso Terrenal; ahora necesitaba encontrar n paso entre ambas tierras, septentrional y meridional, que le llevase ún más allá, pues si en lo descubierto no estaban las fabulosas iudades citadas por Marco Polo, era indudable que constituía un bstáculo, atravesado el cual, se llegaría hasta ellas fácilmente.

Dispuesto a encontrar ese paso intermedio repite el itinerario del egundo viaje hasta Cuba y desde allí se lanza al sudoeste con umbo desconocido. Después de pasar una tempestad que les pone a unto de perecer, llega de nuevo al continente de la América meriional, en la costa de Honduras, lo recorre, y a poco de hacerlo uelve a surgir el Colón optimista y soñador que puede verse en la Carta, que, relatando este viaje, manda a los Reyes (1):

«Llegué a tierra de Cariay adonde me detuve a remediar los avíos y bastimentos, y dar aliento a la gente, que venía muy enferma. o, que como dije, había llegado muchas veces a la muerte, allí supe e las minas de oro de la provincia de Ciamba, *que yo buscaba.* os indios me llevaron a Carambaru, adonde la gente anda desnuda al cuello un espejo de oro, mas no le querían vender ni dar a ueque. Nombráronme muchos lugares en la costa de la mar, adonde ecían que había oro y minas; el postrero era Veragua, y lejos de llí, obra de veinte y cinco leguas; partí con intención de los tentar a odos, y, llegado ya al medio, supe que había minas a dos jornadas e andadura; acordé de inviarlas a ver víspera de San Simón y Judas

(1) Esta relación de su cuarto viaje es la conocida con el nombre de Lettera rísima y en ella tiene párrafos de profunda melancolía mezclados con exaltaones optimistas y continuas evocaciones de los textos sagrados; parece la obra e un visionario y muestra claramente el estado de hipertensión en que se hallaba Almirante durante los últimos años de su vida. Vid. «Relaciones y Cartas.....». ib. Clásica, Tom. CLXIV, págs. 363 y sigs.

que había de ser la partida; en esa noche se levantó tanta mar y viento, que fué necesario de correr adonde él quiso; y el indio adalid de las minas siempre conmigo».

«En todos estos lugares adonde yo había estado *fallé verdad todo lo que yo había oído;* esto me certificó que es así de la provincia de Ciguare, que, según ellos, es descrita nueve jornadas de andadura por tierra al Poniente; *allí dicen que hay infinito oro* y que traen corales en las cabezas, manillas a los pies y a los brazos dello y bien gordas; y dél sillas, y arcas y mesas, las guarnecen y enforran. También dijeron que las mujeres de allí traían collares colgados de la cabeza a las espaldas. En esto que yo digo, la gente toda destos lugares conciertan en ello, y dicen tanto, que yo sería contento con el diezmo. También todos conocieron la pimienta. En Ciguare usan tratar en ferias y mercaderías; esta gente así lo cuentan, y me amostraban el modo y forma que tienen en la barata. Otrosí, dicen que las naos traen lombardas, arcos y flechas, espadas y corazas, y andan vestidos, y en la tierra hay caballos, y usan la guerra, y traen ricas vestiduras, y tienen buenas cosas. También dicen que la mar boxa a Ciguare, y *de allí a diez jornadas es el río de Gangues.* Parece que estas tierras están con Veragua, como Tortosa con Fuenterrabía, o Pisa con Venecia. Cuando yo partí de Caramburu y llegué a esos lugares que dije; fallé la gente en aquel mismo uso, salvo que los espejos de oro quien los tenía los daba por tres cascabeles de gabilán por el uno, bien que pesasen diez o quince ducados de peso».

Es decir, que cree haber encontrado las dos cosas que buscaba, el oro y las Indias. Como le había sucedido en cada uno de sus viajes, vuelven a brillar las lucecitas de su ilusión y le es fácil encontrar argumentos que le sostengan y afirmen en su opinión: «el mundo es poco, el enjuto de ello es seis partes, la séptima solamente cubierta de agua; la experiencia ya está vista». Y como está convencido de la pequeñez del planeta y está seguro de haber recorrido la séptima parte que concede a la extensión de los mares, no tiene inconveniente en asegurar que dista del Ganges poco más que Tortosa de Fuenterrabía; de esta manera, cree tener tan cerca el Catay, Mango y todo el Oriente de Marco Polo, que ya no se acuerda del paso que había ido a buscar.

A partir de aquí Colón se deslumbra; afirma que ha guardado en secreto el camino recorrido, de tal manera, que ninguno de los que le acompañaron lo podría repetir (argucia que recuerda el escamoteo de millas del primer viaje), y, para dar una idea de la riqueza de l

erra de Veragua, que estaba recorriendo, dice que en dos días ha isto en ella mayor señal de oro que en cuatro años en la Española; ene revelaciones divinas; oye voces misteriosas que le animan a ontinuar en su profética misión, y acaba por considerarse un elegido el Señor a quien la Providencia regala montones de oro para que erifique el rescate de los Santos Lugares (1).

Y como el oro que destinaba a tan alto fin, merecía tener también n privilegiado origen, llega, en el colmo de su desvarío soñador, a stablecer que de las minas de Veragua, que acaba de encontrar, se acaba el oro para el templo de Salomón: Los señores de aquellas erras de la comarca de Veragua cuando mueren entierran el oro ue tienen con el cuerpo, así lo dicen: a Salomón llevaron de un amino seiscientos y sesenta y seis quintales de oro, allende lo que evaron los mercaderes y marineros, y allende lo que se pagó en .rabia. De este oro fizo doscientas lanzas y trescientos escudos, y zo el tablado que había de estar arriba dellas de oro y adornado de iedras preciosas, y fizo otras muchas cosas de oro, y vasos muchos muy grandes y ricos de piedras preciosas. Josefo, en su crónica de .ntiquitatibus, lo escribe. En el Paralipomenon y en el Libro de los eyes se cuenta de esto. Josefo quiere que este oro se hobiese en la .urea: si así fuese *digo que aquellas minas de la Aurea son unas y e convienen con estas de Veragua*, que como yo dije arriba se larga al Poniente veinte jornadas, y son en una distancia lejos del olo y de la línea. *Salomón compró todo aquello, oro, piedras y lata, e allí le pueden mandar a coger si les place.* David en su estamento dejó tres mil quintales de oro de las Indias a Salomón ara ayuda de edificar el templo, y según Josefo *era el de estas iismas tierras*» (2).

Después de afirmación tan categórica que pone en sus manos oro de Salomón encontrado en la comarca de Veragua, Colón no uda en mezclar la obsesión geográfica con la obsesión profética y mismo se adjudica la divina misión en que han de emplearse tales quezas: «Hierusalem y el monte Sión ha de ser reedificado por ano de cristianos: quién ha de ser, Dios por boca del profeta, en décimo cuarto salmo lo dice. El abad Joaquín dijo que éste había e salir de España. San Jerónimo a la santa mujer le mostró el

---

(1) Ya antes de iniciar su cuarto viaje había escrito una carta al Papa ofreciénsele, como paladín de la fe, para rescatar los Santos Lugares.

(2) «Carta a los Reyes.....». En lug. cit., pág. 378.

camino para ello. El Emperador de Catayo ha días que mandó sabio que le enseñasen en la fe de Cristo. «¿Quién será que se ofrezca esto? Si Nuestro Señor me lleva a España, yo me obligo de llevarle con el nombre de Dios, en salvo».

No se puede dar mayor mescolanza y desvarío: las profecía bíblicas unidas a la propagación de la fe en las tierras del Gra Khan, la restauración del Santo Sepulcro decidida por quien estab aún buscando las Indias. Colón, que ha entenebrecido su espíritu e el curso de los años, parece en este momento, más que un geógraf o descubridor que busca países nuevos, un iluminado, un místico que sufre la obsesión de cumplir una misión divina; quizá amargad al ver que otros iban recorriendo las nuevas tierras en viajes ventu rosos mientras a él le perseguían las tempestades y naufragios considerando quizá que siempre lograba medios triunfos que n podían satisfacer a quien salía con unas ilusiones y proyecto determinados; el caso es que la última relación del Almirante e desordenada, melancólica y fiel expresión del estado de ánimo qu debió padecer, viendo deshechas sus naves, sin medios para e regreso, viejo y enfermo, y con la íntima convicción de que nadie l había de creer aquellas fantásticas descripciones de las minas d Salomón, como no le creyeron su descubrimiento del Paraís Terrenal (1).

Causa pena, verdaderamente, contemplar al Almirante en la postrimerías de su vida, con la ilusión exacerbada, pero agotadas su fuerzas, ser juguete de los mares, arrastrar sus barcos, que se va deshaciendo, por las regiones de Costa Rica y Veragua, y llega enfermo y maltrecho a la isla de Jamaica, de donde tiene que recogerl una expedición de socorro; pero es aún mayor la admiración qu produce el oirle afirmar, en medio de tantas penalidades, que h encontrado las minas de oro del Rey Salomón y que muy cerca d ellas se encuentran las fabulosas ciudades de Marco Polo. Soñado por naturaleza y aferrado a sus ilusiones, pocas veces se habrá vist a un hombre perseguir un mito con tanta tenacidad; convencido de l exactitud de sus cálculos, engañándose a sí mismo cuando cre engañar a los demás y estimulado por el éxito de la primera parte d su proyecto, no podía conformarse con fracasar en la segunda

---

(1) Su mismo hijo y biógrafo, que tan cuidadosamente sigue en su historia tod los datos y referencias que hace el Almirante, omite por completo todas l alusiones señaladas referentes al Paraíso Terrenal y minas de Salomón.

Siempre se creyó en las inmediaciones de las Indias, y aunque el áureo mito adoptase ante él las más variadas y fantásticas formas, su conclusión definitiva era que no podía estar muy lejos de Cipango y demás tierras fabulosas en las que había oro, oro que él debía encontrar y poseer.

Con esta ilusión murió, quizá decepcionado por lo que podía considerar un fracaso a pesar de las poéticas formas con que lo rodeaba; Colón no llegó nunca a darse cuenta que había realizado el mito, que el oro se hallaba, sí, en las mismas tierras por el descubiertas, pero había que hacerlo fecundo con las artes del trabajo; y mucho menos llegó a sospechar que había abierto una era de insospechadas actividades, que gracias a su descubrimiento se iniciarían una serie de exploraciones en todos sentidos que acabarían por dar a conocer un Nuevo Mundo, y que los destellos del espejuelo que a él le deslumbró moverían a otros corazones para remover las entrañas de ese mundo nuevo, con cuyo jugo se nutriría el viejo continente. Esta es la gloria de Colón y esta es la gloria de España, la nación acogedora, que, pese a la leyenda, nunca se mostró ingrata con el Descubridor.

CAPÍTULO IX

La fiebre de los descubrimientos

Se dice que Colón, comentando las consecuencias de s descubrimiento, afirmaba que hasta los sastres se volvieron exploradores; podrá no ser cierta esta frase, pero es en extremo gráfic para poner de manifiesto el entusiasmo despertado en España po la gran noticia y la poca mella que, en el ánimo de los futuro conquistadores, causaba la noticia de las primeras decepciones Todos se consideraban predestinados a tener más suerte y nadi dudaba de la existencia del oro en las proximidades de las tierra descubiertas, de ahí la multiplicidad de exploraciones que se organiza y la forzosa confusión que se produce al estudiar los descubrimiento simultáneos de los primeros años de la conquista de América.

Sin embargo, podemos dividirlas, para su mayor claridad, e dos grandes grupos: exploraciones insulares y continentales; aquellas primeras en orden cronológico, no se apartan mucho de las tierra descubiertas por Colón y responden a la creencia que animaba a Almirante en sus dos primeros viajes: el oro debía hallarse en la Islas descubiertas o en sus alrededores. El segundo grupo d exploraciones responde a la idea que hizo modificar la ruta a Coló y le guió en sus dos últimos viajes: no hallándose el oro en las islas había que buscarlo más allá y lanzarse a la conquista de Tierr Firme.

Si tanto unos como otros exploradores se hubieran conformad con explotar de un modo natural las riquezas que hallaban en las tierras que iban descubriendo, es indudable que hubiese comenzad unos años antes la colonización y organización de lo descubierto, pero no es menos cierto que hubiese sido más larga la etapa

escubridora al desposeerla de la actividad febril de los que nunca eían satisfechos sus anhelos. Porque el oro existía, en la misma spañola sin ir más lejos, como existía la plata, el cobre (1) y el ierro, pero había que organizar una industria extractiva que era espreciada ante la esperanza de hallar el oro virgen en los ríos, sin iás trabajo que el de recogerlo; como se despreciaba la agricultura la ganadería que acabaron por ser, en tiempos de mayor serenidad, is más sólidas fuentes de riqueza de los nuevos territorios.

Y es que la seguridad de encontrar el oro y de encontrarlo con máxima facilidad, era general. Al hablar de la idea que dominaba ı España con respecto a las islas recién descubiertas, afirma Las asas: «Solamente sonó en los oídos de muchas gentes que tras el ey vinieron de Nápoles, que allá le habían servido y no pagado, y on importunidades le pedían la paga, *que en las indias se sacaba iucho oro, y que quien alcanzase a tener un repartimiento de idios ternía oro, y sería bienaventurado»* (2). Colón, un poco margado de su fracaso colonizador del segundo viaje, se burla de os que entonces se pelearon por embarcar con él, diciendo que «no enían, salvo con creencia que el oro que se decía que se hallaba, y specerías, *que era a coger con pala*, e las especias que eran della os líos hechos liados, y todo a la ribera del mar...» (3).

Cierto es que parece extremadamente ingenua la creencia de que oro estaba a paletadas y los fardos de especias preparados para el nbarque, pero no debe causarnos gran extrañeza cuando el mismo lmirante caía en prácticas mixtas de superstición y credulidad pueril ara alcanzar el éxito: «El Almirante don Christobal Colom, primero escubridor destas partes, como catholico capitán e buen gobernador, espués que tuvo notiçia de las minas de Cibao, e vió que los indios ogían el oro en el agua de los arroyos e ríos sin lo cavar, con la erimonia e religión que es dicho, *no dejaba a los chripstianos ir a oger oro, sin que se confessassen e comulgassen»* (4).

(1) «Cobre hay en esta isla [la Española], e muchos lo han hallado muchas veçes, aun diçen que es rico; pero haçen poco caso de tal grangería, porque sería grande rror dexar de buscar oro e sacarlo (sabiendo que lo hay), por buscar cobre, yendo tan grande la desigualdad del presçio y provecho que de lo uno e lo otro sigue». Oviedo, «Historia general y natural de Indias», lib. VI, cap. VIII.

(2) Las Casas: «Historia.....», Lib. II, cap. XLI, en Col. de docs. inéditos para H. de E., T. 64, pág. 209.

(3) Carta de Mayo de 1499, en «Relaciones y Cartas.....».

(4) Oviedo: «Historia.....», lib. V, cap. III.

Con arreglo a tan curioso sistema, es indudable que debía hallarse en perfecto estado de gracia los tres afortunados labradore de que nos habla Oviedo; después de haber sacrificado cuanto tenía en España por lograr que les llevasen a las Indias se vieron maltr chos y desesperados, sin nada en el presente y sin solución en porvenir; cuando ya se consideraban completamente fracasados comentaban su desgracia al pie de un árbol, hallaron a veinte paso de distancia, sobre la tierra y sin más esfuerzo que agacharse, un serie de granos de oro que les valió a los tres para volverse si preocupaciones a España (1). Y aunque distaba mucho de ser u santo, no fué menor la suerte del aragonés Miguel Díaz, quie huyendo de la justicia que le perseguía por un crimen cometido en Isabela, atravesó la isla en plan errabundo y, acogido por los nat rales del Sur, logró alcanzar los favores de la cacica Catalina y, co ellos la indicación de los lugares auríferos en que se había de empl zar más tarde la ciudad de Santo Domingo (2).

Esto es lo que buscaban los aventureros que, a partir del segund viaje colombino, se embarcaron para las Indias: una ocasión, un casualidad de las que de cuando en cuando se presentaban, pero qu ellos creían posible hallar en todo momento. Oviedo nos dice que oro virgen, el puro, el que no está rebajado por los indios con cob o plata, se hallaba en los ríos y en los cauces secos que perdiero el agua pero no el áureo metal, en los montes y en las quebrada en las sábanas, terrenos sin árboles, y en los arcabucos, llano monte con arbolado, es decir, en cualquier sitio, en cualquier lugar; si esto afirmaba quien era veedor de las fundiciones del oro de Tier Firme y lo aseguraba lo mismo de Castilla del Oro que de las isla nada tiene de particular que el aventurero, el ignorante, el ambicios que hacía un viaje para volver rico en el viaje siguiente, nunca hallas satisfacción a sus esperanzas, atribuyese a mala suerte lo que no e más que imposición de la realidad y, si no caía en la desilusión o e la indisciplina, buscase a todo trance otro campo a su actividad y s multiplicasen en pocos años las expediciones que habían de recorr y conquistar las Antillas.

Poco había que hacer en la Española; fué la primera en que lo españoles se asentaron y debía ser también la primera en organizars y entrar en la normalidad. Sus sucesivos Gobernadores: Cristób

(1) Oviedo: «Historia. ...», lib. VI, cap. VIII.
(2) Oviedo: «Historia.....», lib. II, cap. XIII.

olón, Nicolás de Ovando y Diego Colón, comprendieron que el oro e la isla produciría sus frutos poco a poco, a medida que se le fuese abajando, y que, entretanto, había que desarrollar también la ganaería y la agricultura. La materia activa, los brazos necesarios para trabajo, se hallaron con abundancia entre los mansos y dóciles dios de la isla que nunca mostraron la resistencia, valentía y arte uerrero de sus hermanos de Tierra Firme, los célebres caribes echeros que tanto habían preocupado a Colón. Se verificaron los epartimientos y encomiendas y la primera colonia de Indias comenzó funcionar ante la indignación y el escándalo del exaltado Obispo de Chiapa (1).

Pero lo que la Española podía ofrecer era muy poco para los ue, llevados de su áurea fiebre, habían atravesado el Océano; ni los ontentó ni los detuvo y la expansión se produjo inmediatamente. De n modo rápido, fulminante, como obedeciendo simultáneamente al onjuro del oro, comienzan a surgir expediciones por todas partes; ienen unas desde la metrópoli, irradian otras, las más, desde la spañola; tienen algunas objetivo determinado, van lanzadas la ayor parte al azar; pero en todas ellas puede hallarse como denoinador común la creencia de que en cualquier punto a que se arriase, fuese isla o tierra firme, se hallarían pródigamente las riquezas ue con tanta mesura comenzaba a dar la Española.

Los quince años comprendidos entre la publicación de la isposición real (10 Abril 1495) que permitía lanzarse a los descurimientos a todo el que quisiese y el momento en que aparece culto el joven Núñez de Balboa en la expedición del bachiller ernández de Enciso, constituyen el período de mayor actividad y l mismo tiempo de mayor desorientación entre los descubridores. ntes de 1495 el monopolio de navegación concedido a Colón educía todas las actividades a la iniciativa e intenciones del Almirante;

(1) Conocidas son las ideas de Las Casas sobre la colonización española en dias, sus afirmaciones sobre la destrucción de la raza indígena y la trascendencia ie en el extranjero han tenido sus obras. Basta para darse idea de su estilo el guiente párrafo en el que refiere la materia de que han de tratar algunos capílos de su Historia: «Como desta isla Española salió y procedió la pestilente y ortífera ponzoña causativa de todos las males y estragos, y perdición, que ha iciado de sus pobladores todas estas Indias, conviene a saber, las conquistas y el epartimiento de los indios, dos cosas que, si en todo lo poblado del mundo se obieran introducido y durado lo que en estas Indias dura hoy, no hobiera ya emoria del linaje humano». En Col. de docs. iné. para la H. de E., t. 64, pág. 10.

a partir de Balboa se encauzará toda la atención hacia el continent que comienza a colmar las aspiraciones de los buscadores de oro entre ambos momentos, centenares de exploradores, recorrerán lo nuevos mares en todas direcciones, se descubrirán y dominará tierras desconocidas, pero la inestabilidad y la desilusión será la características de estas expediciones.

Una de las que más interés habían de despertar era la de Puert Rico. La primera vez que se vió esta isla fué en el segundo viaj colombino; caminando en dirección a la Española, bordeó Colón l costa meridional de una isla que los indios llamaban Boriquen y qu él llamó de San Juan Bautista. Era una isla «hermosa e de mu buena tierra», situada a 25 o 30 leguas al Este de la Española y qu no interesó entonces al Almirante porque sus miras le llevaban como sabemos, a buscar rápidamente la Española donde esperab encontrar floreciente la guarnición del Fuerte de Navidad. Al cabo d algunos años, las campañas realizadas por Ovando para dominar l Española, le llevaron a una guerra con los indígenas de la part oriental de la isla, provincia de Higuey, y allí supo por éstos «que e la isla de San Juan o Boriquen había mucho oro»; como los indio de Higuey eran vecinos de los de Puerto Rico «cada día se iban co sus canoas o barquillas los de esta isla a aquella, y los de aquella esta venían, y se comunicaban, y así pudieron bien saber los unos los otros lo que en la tierra de cada uno había» (1).

Puesto el espejuelo era de esperar el resultado. El Capitán de l campaña de Higuey, compañero de Colón en el segundo viaje hombre de toda confianza de Ovando, Juan Ponce de León, fué e encargado de la expedición conquistadora. Comenzó la empresa baj los mejores auspicios: partiendo de Santo Domingo, llegaron Ponc y los suyos a la nueva isla desembarcando en tierras del caciqu Agueybana, con el que trabó tal amistad que le acompañó a recorre la tierra y llevándole a la zona Norte de la isla le indicó que al estaban los ríos ricos en oro; en dos de ellos, el Manatuabón y e Cebuco, hizo catas Juan Ponce y recogió una buena cantidad par llevarla al Comendador Mayor (Ovando), en prueba del éxito de l expedición. Diego Colón, que había sucedido a Ovando, se dispus a organizar formalmente la conquista y explotación de la isla, s fundaron los primeros pueblos, Caparra y Guanica, en la zona Nort

(1) Las Casas: «Historia.....», lib. II, cap. XLVI, en Col. de docs. iné. par la H. de E. T. 64, pág. 235.

ue era la rica en oro, pero habiendo muerto el cacique amigo de los spañoles, su sucesor excitó los ánimos de los indígenas y aprovehando como pretexto la implantación de los repartimientos, organizó n levantamiento general contra los invasores.

La guerra de Puerto Rico es la primera guerra de la indepenencia americana. El pueblo entero se levanta contra los españoles, os alardes de valor se suceden por una y otra parte y a los relatos egendarios y tradicionales se unen las más inverosímiles hazañas. dmirados los indios de Boriquen de lo fácil que había sido a los spañoles sojuzgar la Española, llegaron a creer que eran de origen elestial y por lo tanto inmortales, por lo que antes de lanzarse a la ublevación quisieron hacer un experimento que les confirmase o ectificase su creencia. Para ello se valieron de un imprudente español amado Salcedo que se confió a ellos hasta el punto de permitir que ayudasen a vadear un río; le ahogaron en el mismo «y después ue estuvo muerto, sacáronle a la ribera y costa del río, e decíanle: Señor Salçedo, levántate y perdónanos: que caymos contigo, e remos nuestro camino». E con estas preguntas e otras tales le ivieron assi tres días, hasta que olió mal, y aun hasta entonçes ni reían que aquél estaba muerto ni que los chripstianos morían. Y esque se çertificaron que eran mortales por la forma que he dicho, içiéronlo saber al caçique, el qual cada día enviaba otros indios a er si se levantaba el Salçedo; e aun dubdando si le deçían verdad, l mismo quiso yr a lo ver, hasta tanto que passados algunos días, le ieron mucho más dañado e podrido a aquel pecador. Y de allí omaron atrevimiento y confiança para su rebelión.....» (1).

Entablada la lucha se suceden sin interrupción los rasgos de alor. Diego de Salazar, que salvó del saqueo a la guarnición del ueblo de Aguada o Sotomayor, llegó a ser tan temido por los indios ue nunca iniciaban éstos un combate sin enterarse antes de si el aleroso español estaba entre los enemigos, y era corriente responder las amenazas de cualquier cristiano con la frase que cita Oviedo: Piensas tú que te tengo de temer, como si fuesses Salaçar». Entre os demás capitanes que acompañaban a Ponce de León en la onquista, sobresalen Miguel del Toro «el qual era hombre reçio e ara mucho»; Juan de León «hombre diestro en las cosas del mar y n la tierra, y en las cosas de la guerra, de buen saber y gentil nimo»; Alonso de Niebla que, habiendo sido labrador en España,

(1) Oviedo: «Historia.....», lib. XVI, cap. VIII.

«salió muy grande adalid» «y atreviasse a lo que otros no hicieran», muriendo en un combate con los indios por querer vengar el ataque hecho por éstos a la estancia de Martín de Guiluz, vecino y enemigo suyo; Mejía, hombre de vivas fuerzas, que «estando lleno de saetas e teniendo una lança en la mano, puso los ojos en un prinçipal de los caribes y echole la lança e atravesóle de parte a parte por los costados».

Lo escogido de la gente conquistadora hizo que, a pesar de su corto número, la victoria acabase por inclinarse de su parte, aunque en ningún momento pudiese considerarse la isla como totalmente pacificada. Muchos indígenas emigraron y hubo que adquirir esclavos negros para sustituirlos; las intermitentes apariciones de los caribes que, de cuando en cuando, atacaban las costas con sus mortíferas flechas, obligaron a los españoles que la ocupaban a sostenerse en un continuo pie de guerra. No era esto lo que se había soñado hallar en Puerto Rico; la pacífica explotación del oro se transformaba en una continua defensa contra agresiones después de una cruenta campaña y los colonos de la nueva isla comenzaron a sentir los efectos del desencanto y dirigieron sus miradas hacia otros lugares que les brindasen una nueva ilusión.

Y la ilusión aparece entonces en forma de una bella leyenda que había de originar nuevos descubrimientos y exploraciones, a costa como es natural, de nuevas víctimas; es la leyenda de la Fuente de la juventud. Los rumores llegaban del Norte a consecuencia de ciertas correrías hechas por las islas de los Lucayos para coger esclavos, pero con grandes indecisiones, sin localización fija dejando todo el margen necesario para que se destacase bien su carácter legendario.

El primero que había hablado de ella, con un lujo de detalles que mostraba bien a las claras su fundamento imaginativo, fué el célebre viajero conocido por el nombre de Juan de Mandeville. Afirma en su novelesco relato lo siguiente: «Junto a una selva estaba la ciudad de Polombe, y junto a esta ciudad una montaña, de la que toma su nombre la ciudad. Al pie de la montaña hay una gran fuente, noble y hermosa; el sabor del agua es dulce y oloroso, como si la formaran diversas maneras de especiería; el agua cambia con las horas del día; es otro su sabor y otro su olor. El que bebe de esa agua en cantidad suficiente, sana de sus enfermedades, ya no se enferma y es siempre joven. Yo, Juan de Mandeville, vi esa fuente y bebí tres veces de esa agua con mis compañeros y desde que bebí me siento bien, y

pongo que así estaré hasta que Dios disponga llevarme de esta da mortal. Algunos llaman a esta fuente *Fons juventutis*, pues los e beben de ella son siempre jóvenes» (1).

El cronista Herrera acepta no sólo la existencia de la fuente, sino nbién la de un río que tenía igual propiedad rejuvenecedora: «Es sa cierta, que demás del principal propósito de Juan Ponce de ;ón... que fué descubrir nuevas tierras... fué a buscar la fuente de mini, i en la Florida un río, dando en esto crédito a los indios de ıba, i a otros de la Española, que decían que bañándose en él, o la fuente, los hombres viejos se bolvían moços...: Esta fama de la usa que movió a estos para entrar en la Florida, movió también a dos los Reies i Caciques de aquellas comarcas, para tomar mui a chos, el saber qué río podría ser aquel, que tan buena obra hacía, tornar a los viejos en moços; i no quedó río ni arroyo en toda la orida hasta las lagunas, y pantanos, adonde no se bañasen...» (2).

El autor de las Décadas de Orbe Novo, dice primeramente: Entre ellas, a la distancia de trescientas veinticinco leguas de la spañola, cuentan que hay una isla, los que la exploraron en lo terior, que se llama Boyuca, alias Ananeo, la cual tiene una fuente n notable que, bebiendo de su agua, rejuvenecen los viejos. Y no ense Vuestra Beatitud que esto lo dicen de broma o por ligereza; n formalmente se han atrevido a extender esto por toda la corte, ıe todo el pueblo y no pocos de los que la virtud o la fortuna stingue del pueblo, lo tienen por verdad. Pero si Vuestra Santidad e pregunta mi parecer, responderé que yo no concedo tanto poder la naturaleza madre, de las cosas, y entiendo que Dios se ha reserıdo esta prerrogativa...» (3). Y en otro pasaje el mismo cronista ctifica la situación de la codiciada fuente y da nuevos detalles de la isma: «En mis primeras Décadas que corren impresas por el mundo dió la noticia de una fuente dotada de tal virtud oculta, según se ce, que usando su agua bebida o en baño, hace rejuvenecerse a los ıcianos. Apoyándome yo en el ejemplo de Aristóteles y de nuestro inio, me atreveré a considerar por escrito lo que no vacilan en irmar de viva voz hombres de gran autoridad...». Estos «declaran ıánimemente que han oído la historia de la fuente que restaura el gor, y creyeron, en parte, a los que contaban esta historia. Dicen

(1) Apud Carlos Pereyra: «Historia de América Española», t. I, pág. 285.
(2) Herrera: «Décadas.....», Dec. I, lib. IX, cap. XII.
(3) Martir: «Décadas.....», Dec. II, lib. X, cap. II.

que ellos no lo vieron ni lo comprobaron con la experiencia, porc los habitantes de aquella tierra Florida tienen las garras muy afilac y son acérrimos defensores de sus derechos. No quieren huésped y menos cuando éstos pretenden quitarles la libertad. Pasando flotas desde la Española, y con viaje más corto desde Cuba, propusieron varias veces los españoles sojuzgar a aquellos indíger y establecerse en sus tierras; pero cuantas veces acometieron empresa, otras tantas fueron rechazados, derrotados y muertos, pı aun cuando los naturales andan desnudos, pelean con armas arro dizas y flechas envenenadas. De estos milagros de la fuente citó Deán un caso: Tienen de criado a un yucayo que se llama Andı Barbudo, porque entre los de su raza, que todos son imberbes, él barbado. Dícese que fué engendrado por un hombre muy viejo. És atraído por la fama de aquella fuente y por el anhelo de alargar vida, quiso ir desde su isla natal, como los nuestros van de Roma de Nápoles a los baños de Puteoli, para recuperar la salud perdi Y hechos los preparativos marchó a tomar las aguas de la desea fuente. Fué, en efecto; se bañó y bebió del agua muchos días, hacien todo cuanto le aconsejaban los del balneario y se cuenta que lle a su casa con fuerzas viriles. Se casó otra vez y tuvo hijos (1).

De sobra se nota en la ironía del cronista la incredulidad con c recibe los hechos que relata, pero aun no llega a los tonos indigı dos de su compañero Fernández de Oviedo, que toma más en se las noticias que recogió: «E sabido esto por Johan Ponçe, acordó armar e fué con dos carabelas por la vanda del Norte, e descub las islas de Bimini, que están en la parte septentrional de la i Fernandina; y entonçes se divulgó aquella fábula de la fuente c haçia rejovenesçer e tornar mançebos los hombres viejos: esto fué año de mill e quinientos y doçe. E fué esto tan divulgado e çert cado por indios de aquellas partes, que anduvieron el capitán Joh Ponçe y su gente y carabelas perdidos y con mucho trabajo más seys meses, por entre aquellas islas, a buscar esta fuente: lo cual muy gran burla deçirlo los indios y mayor desvarío creerlo chripstianos e gastar tiempo en buscar tal fuente. Pero tuvo noti de la Tierra Firme e vídola e puso nombre a una parte della que en en la mar, como una manga, por espaçio de çient leguas de longitı e bien çinquenta de latitud y llamóla la Florida» (2).

---

(1) Martir: «Décadas.....», Dec. VII, lib. II, cap. I.

(2) Oviedo: «Historia.....», lib. XVI, cap. XI.

Por último, Wáshington Irving, vuelve a substituir la fuente por río y mezcla el ideal salutífero de sus aguas con la posibilidad de quirir al mismo tiempo grandes riquezas: «Aseguráronle que muy os, hacia el Norte, había un país abundantísimo en oro y en toda ise de delicias; pero lo más sorprendente que poseía era un río n la singular virtud de rejuvenecer a todo el que se bañaba en sus uas...» (1).

Fuése de una o de otra manera como llegase la leyenda a oídos Ponce de León, lo indudable es que creyó en ella y que, guiado r el espejuelo de la eterna juventud o por el afán de oro, descubrió Florida; detrás de él, empujados por la misma creencia, partieron itón de Alaminos que, con Hernández de Córdoba, recorrió la sta de Campeche, y Álvarez de Pineda que encontró la desembocara del Mississipí, y Juan de Grijalva que, internado por el golfo ejicano, trajo una noticia que había de originar otra serie interentísima de exploraciones, la de la existencia en el interior de un derosísimo imperio: el azteca.

Muy cerca de la Española, y al occidente de la misma, se halla ra de las Grandes Antillas, Jamaica, también descubierta por Colón su segundo viaje y refugio del mismo durante los luctuosos cesos que amargaron su última expedición. La situación de la isla su exuberante vegetación hicieron también suponer la existencia de nas de oro y, siendo Almirante y Gobernador Diego Colón, se cargó a Juan de Esquivel de la conquista y explotación de la isma. La empresa fué completamente distinta a la de Puerto Rico; s indígenas de Jamaica, de carácter pacífico, recibieron sin resisicia a los españoles y les dieron toda clase de facilidades para la sca del oro.

Nada encontraron. Las escasas minas de oro que pudieron llar no producían el suficiente metal para cubrir los gastos de plotación y hubieron de ser abandonadas, pero la riqueza agrícola la nueva isla era tal, sobre todo en algodón de inmejorable lidad, que su cultivo fué suficiente para asegurar la más creciente osperidad a la nueva colonia. «Y esta del algodón fué la principal anjería que aquellos españoles en aquella isla tuvieron, porque cían hacer a las gentes della, en especial a las mujeres, grandes as de algodón, y camisas y hamacas, de que usábamos por camas,

1) «Viajes y descubrimientos de los compañeros de Colón», «Juan Ponce de ón», cap. VI.

y traíanlas a esta isla y a la de Cuba, y a la Tierra Firme, desq fueron españoles a ella y las vendían de donde llevaban vino harina de Castilla, y aceite, vinagre, y ropa de lienzo y de paño, otras cosas que de Castilla venían y ellos habían menester.....» (1 «Los ganados se han hecho muy abundantemente, assi vacas, con ovejas y puercos y caballos de los que se truxeron de Castilla: especial de los puercos hay mucha moltitud, y los montes and llenos de puercos salvajes: las aguas y los pastos son muy exc lentes» (2). Jamaica había consolidado su situación y nada tiene extraño que sus colonizadores no sintiesen el ansia por nuev aventuras que habían sentido los de Puerto Rico.

Faltaba por reconocer y dominar la más hermosa de las grand islas, Cuba, la perla de las Antillas, descubierta por Colón en primer viaje y que tantos quebraderos de cabeza produjo al Almiran Poco tiempo antes que el Comendador Mayor de Alcántara Fr Nicolás de Ovando, fuese removido de la gobernación de la Español envió al hidalgo gallego Sebastián de Ocampo para que con d navíos averiguase de una vez si la llamada Cuba o Fernandina e isla o tierra firme y si se encontraría resistencia para poblarl Ocampo cumplió su encargo circunnavegando Cuba durante oc meses, con lo que trajo la seguridad de su forma insular y las m halagüeñas noticias sobre las riquezas de la isla y carácter de s habitantes.

Animado con tales nuevas, el sucesor de Ovando, Diego Coló preparó inmediatamente la conquista de Cuba, de la que en 1511 encargaba a Diego Velázquez, uno de los más estimados capitan de la Española. La misión no podía por menos de halagarle; iba a isla maravillosa que asombró por su belleza al primer descubridor sabía que en ella existían minas de oro que compensarían a todos los sacrificios de la expedición, pero no contó con el recelo cada v mayor de los indígenas y con la resistencia de aquellos que huyen de las otras islas se habían refugiado en la de Cuba.

Se cuenta que uno de estos descontentos, el cacique Hatue para organizar la resistencia contra los españoles, reunió a los suy y tomando una cestilla de palma llena de oro, les excitó de es manera: «Véis aquí su Señor [el de los españoles], a quien sirven

(1) Las Casas: «Historia.....», lib. II, cap. LVI, en Col. docs. inéd., t. 6 página 286.

(2) Oviedo: «Historia.....», lib. XVIII, cap. I.

ieren mucho y por lo que andan; por haber este Señor nos gustian, por éste nos persiguen, por éste nos han muerto nuestros dres y hermanos, y toda nuestra gente, y nuestros vecinos, y de dos nuestros bienes nos han privado, y por éste nos buscan y ltratan, y porque, como habéis oído ya, quieren pasar acá, y no etenden otra cosa sino buscar este Señor, y por buscallo y sacallo n de trabajar de nos perseguir y fatigar, como lo han hecho en estra tierrra de antes, por eso, hagámosle aquí fiesta y baile, rque cuando vengan les diga o les mande que no nos hagan al» (1).

Prescindiendo de los detalles que en el anterior relato haya odido mezclar la exaltada imaginación del cronista, lo que se duce ciertamente de él es que ya había pasado la época en que os cascabeles valían más que el oro para los indígenas, ya no se nsideraba el precioso metal como la mejor ofrenda para satisfacer los dioses blancos y se juzgaba la venida de éstos como una lamidad que a toda costa había que evitar.

La sublevación dirigida por Hatuey fué prontamente sofocada y cabecilla condenado a la hoguera; Velázquez y Pánfilo de Narváez abaron de recorrer y someter toda la isla y entre los fundadores ciudades y primeros colonizadores se cuentan los nombres que ás habían de brillar en las hazañas posteriores; Bartolomé de Las asas, que inicia en Cuba su labor de defensa de los indios, Hernán ortés, los Alvarado, Juan de Grijalva, Cristóbal de Olid y otros, lo ás selecto de los conquistadores, acompañaban a Diego de elázquez. La isla que pudo ser para Colón la meta de sus ilusiones, rá el semillero de donde surjan las nuevas ilusiones que habían de tender la conquista.

Se habían dominado ya las cuatro grandes islas que constituyen grupo mayor de las Antillas; la Española, Puerto Rico, Jamaica y uba, fueron simultánea o sucesivamente la presa dorada que rastró a los españoles; en todas ellas se creía encontrar una sola queza: el oro, pero una vez poseídas y conocidas, dieron cada una respuesta adecuada a su naturaleza. El oro natural, en las minas o los valles de los ríos, no todas lo poseían; quizá tan solo la pañola y Cuba pudieran compensar en este aspecto el esfuerzo alizado, pero las riquezas naturales de las cuatro islas, riquezas

1) Las Casas: «Historia.....», lib. III, cap. XXI, en Col. de docs. inéd. para H. de E. Tomo 64, pág. 465.

que a la larga en oro se transformaban, pudieron satisfacer todas l ambiciones. El valor del oro, entonces tan variable por las sorpres que las minas producían, estaba en razón inversa de su cantidad se daba el caso paradójico, y a la vez naturalísimo, de que el q más cantidad de oro cogía más pronto se quedaba sin él; la impl cable ley de la oferta y la demanda hacía valer precios exorbitant a los productos de Castilla, a los vestidos de algodón, los caballo las azadas para abrir las minas, y, mientras se volatilizaba el o entre las manos del que lo extraía, iba a enriquecer los bolsillos que, lejos de las minas, servía de proveedor de primeras materia

«Valía un azadón 10 y 15 castellanos, y una barreta, de dos tres libras, 5, y un almocafre, 2 y 3, y 4 ó 5.000 matas de las raíc que hacen el pan caçabi 200 y 300 y más castellanos o pesos, l más cudiciosos de coger oro, gastaban en estas pocas cosas 2 y 3.0 pesos de oro que cogían; cuando les pidieron el tercio del oro q habían cogido, y, por mejor decir, los indios que ellos oprimían, se hallaron con un maravedí; y así, vendían por 10 lo que habí comprado por 50, por manera, que todos los que más oro habí cogido, más que otros quedaron perdidos. Los que se habían da a las granjerías y no a coger oro, quedaron según las riquezas entonces, como no pagaron quedaron ricos; y esta fué regla gene en estas islas, que todos los que se dieron a las minas, siemp vivían en necesidad, y aun por las cárceles, por deudas; y por contrario tuvieron más descanso y abundancia los dados a l granjerías, sino era por otros malos recaudos de excesos en el vest y jaeces y otras vanidades que hacían, con que al cabo no medrab ni lucían, sino, como aire, todo se les iba.....» (1).

Es decir, que los que pudieron arrancarse la obsesión del o fueron los que lograron la prosperidad y, gracias a ellos, alcanzar la agricultura y la ganadería de las islas tal desarrollo, que en 1518 se podía escribir de las mismas: «Hállanse atajos de vaca que se perdieron en número de treinta o cuarenta, señaladas con hierro, e a cabo de tres o cuatro años parecen en los montes número de trescientas o cuatrocientas. Otro tanto es de los puerco e ovejas, e yeguas, e en los otros ganados..... Están los mont llenos de algodón, e agora hago hacer ingenios para lo limpiar.. Hay asimismo cañaverales de azúcar, de grandísima admiración;

---

(1) Las Casas: «Historia.....», lib. II, cap. VI, en Col. de docs. inéd., t. pág. 34.

caña tan gruesa como muñeca de hombre, e tan larga como dos estados de mediana estatura. Ya también se les consiente hacer ingenios para el azúcar, que será una cosa de grandísima riqueza» (1).

Las islas que acababan de ser dominadas cumplieron perfectamente su misión; su riqueza principal no fué la del oro sino la de la primera materia y sus algodones y cañas de azúcar, sus ganados de todas clases, fueron el verdadero vellocino que, aun en el día de hoy, siguen explotando sus afortunados poseedores. Y no olvidemos que fueron aquellos mismos españoles que tan ciegos parecían por el oro, los primeros que las encauzaron por el camino de prosperidad que nunca han perdido.

---

(1) «Colección de documentos inéditos para la historia de Indias», t. I, pág. 292.

CAPÍTULO X

La tierra prometida

Hablábamos en el capítulo anterior del entusiasmo producido pc el descubrimiento colombino y hemos visto cómo se apresuraron lc españoles a conquistar y dominar las islas descubiertas por Colón e sus dos primeros viajes; al lado de estas expediciones, simultánea mente con ellas y formando un entrecruzado difícil de separar, s organizaron otras muchas que tienen como denominador común dirigirse a las regiones entrevistas por el Almirante en sus dos últ mos viajes. El primer grupo es preferentemente insular, en el segund predomina lo continental; en el primero aun se habla de Cipango Cathay, en el segundo se trata de Veragua y el Darien; los primerc vieron premiado su afán con las primeras materias que trocaban e oro, los segundos encontrarán en abundancia el oro virgen y la auténticas perlas que les servirán para comprar las primeras mat rias... Y de este modo se fundirán y complementarán los dos grupo que habían de dar a España la riqueza que la compensase de lo sacrificios de sus hijos.

Apenas iniciada la conquista de las grandes islas, comenzó correr entre los españoles los más fantásticos rumores acerca de la riquezas que se hallaban en Tierra Firme. Aquella era la verdader tierra de promisión; en ella se encontraban perlas como avellanas granos de oro como hogazas de Alcalá; de allí se aceptaba todo, po fabuloso que fuese, pues nunca faltaba alguno que afirmase hab visto tales maravillas. Y tan íntimamente se mezclaba lo falso con verdadero que la comprobación de un detalle exacto hacía verosím todo lo imaginario, mucho más para aquella gente que desde qu salía de España vivía en una continua exaltación de la fantasía.

El primer descubrimiento importante fué el de las pesquerías de perlas de la isla de Cubagua, a cuatro leguas de Tierra Firme. Fué descubierta esta isla por Colón en su tercer viaje después de su fantástico hallazgo del Paraíso Terrenal y en seguida se dió cuenta, a pesar de las preocupaciones bíblicas que entonces llenaban su mente, de la riqueza que se le presentaba. «Assí como el Almirante surgió a par de Cubagua con sus tres caravelas, mandó a çiertos marineros salir en una barca y que fuessen a una canoa que andaba pescando perlas, la qual, como vido que los chripstianos yban a ella, se recogió haçia la tierra de la isla; y entre otros indios vieron una mujer que tenía al cuello una gran cantidad de hilos de aljophar y perlas, grueso el aljophar (porque de lo menudo no haçían caso los indios, ni tenían arte ni instrumento tan sotil para lo horadar). Entonçes uno de aquellos marineros tomó un plato de barro de los de Valençia (que también llaman de Málaga), que son labrados de labores que reluçen las figuras y pinturas que hay en los tales platos, y hízole pedaços, y a trueco de los cascos del plato rescataron de los indios e india çierto hilos de aquel aljophar grueso: e como les paresçió bien a aquellos marineros, lleváronlo al Almirante, el qual, como entendió el negoçio más profundamente pensó de lo disimular; pero no le dió lugar el plaçer que ovo en verlo, e dixo: «Digo os que estáis en la más rica tierra que hay en el mundo, y sean dadas a Dios muchas graçias por ello». E tornó a enviar la barca con otros hombres a tierra, e mandóles que rescatassen tanto aljophar o perlas quanto cupiesse en una escudilla a trueco de otro plato hecho pedaços, como el que es dicho, y de algunos cascaveles. Y llegados a la isla rescataron con aquellos pescadores hasta çinco o seys marcos de perlas y aljophar, todo mezclado, de la forma que los indios lo pescan, grueso y menudo... E no se quiso detener allí por no dar ocasión que los marineros y la gente que con él yban se çebassen en el deseo y cobdiçia de las perlas, penssando de tener la cosa secreta hasta en su tiempo e quando conviniesse» (1).

Fuese por su estado de salud, o por evitar la codicia de sus marineros, o por guardar el secreto de un lugar cuya riqueza pensase explotar en mejor ocasión (y esto parece lo más probable dada su reconocida afición a las incógnitas), el caso es que Colón abandonó pronto Cubagua para no volverla a ver. Y el secreto que creyó guardar, fué bien pronto pasto de todas las conversaciones y origen

(1) Oviedo: «Historia.....», lib. XIX, cap. I.

de inmediatas excursiones entre las que sobresalen las verificada por el marino de Moguer Per Alfonso Niño y Cristóbal Guerra. Y e entonces cuando las primeras perlas «tan grandes como avellanas muy claras y hermosas», comenzaron a deslumbrar a los españoles

Pero todos los rumores y relatos de riquezas resultaban pálido ante lo que se contaba de Tierra Firme. Era cosa sabida que los qu se aventuraban a recorrer la costa de Tierra Firme «por rescate d cosillas de poco valor, como cuentas verdes y azules, y espejuelos y cascabeles, cuchillos y tijeras, etc., *traían mucho provecho*». Un de los que primero se lanzaron a la prueba perdiendo el miedo a la distancias y a los mares profundos, fué el trianero Rodrigo de Basti das, en compañía del célebre Juan de la Cosa, los cuales, después d recorrer las costas de Venezuela, Santa Marta y Cartagena, hasta e golfo de Urabá, llegaron a Santo Domingo y «decíase que traían do o tres arcas de piezas de oro... Trujo consigo ciertos indios, no sé s tomados por fuerza o vinieron con él de su grado, los cuales anda ban por la ciudad de Sancto Domingo, en cueros vivos, como e tierra lo usaban, y por paños menores traían sus partes vergonzosa metidas dentro de unos canutos de fino oro, de hechura de embudos que no se les parecía nada» (1). Y al llegar a España el feliz explo rador pagó en oro y perlas el quinto correspondiente a la Corona causando gran alegría y el consiguiente afán de emulación a todo los que veían llegar aquellas riquezas de Tierra Firme (2).

Los mismos indios se encargaban de propalar las especies má absurdas, pues al ver el afán que tenían los españoles por el oro unas veces por agradarles, otras por alejarles de sus tierras, afir maban que «en tales y tales partes había inmensidad de oro y qu habían de hallar las sierras y montañas todas doradas». Se cuenta d un indígena que les hizo entender [a los españoles] *que había un rí*

---

(1) Las Casas: «Historia.....», lib. II, cap. II, en Col. de docs. inéd., t. 64, pág. 11

(2) Con la expedición de Bastidas debieron desaparecer completamente lo recelos que, sobre la riqueza de Indias, habían producido las primeras desilusione de la explotación de la Española. Al entusiasmo por embarcar del segundo viaj colombino había sucedido una nueva desconfianza y retraimiento que los mismo Reyes procuraban por todos los medios vencer; por ello le ordenaron a Bastida «quel oro que llevaba deste descubrimiento que avia hecho, le mostrase en toda las cibdades e villas, por donde passasse hasta llegar a la corte... Esto se haçí porque las cosas destas Indias aun no estaban en fama de tanta riqueça qu deseassen los hombres passar a estas partes: antes para traellos a ellas, avia d ser con mucho sueldo e apremiados». Oviedo: «Historia.....», lib. XXVI, cap. II. E oro de Bastidas y las perlas de Niño despertaron de nuevo el afán de embarcar.

nde con redes se pescaba el oro, lo llevaron los procuradores a astilla para que lo dijese al Rey, e, o porque el indio lo inventó, o rque ellos lo fingieron, de tal manera se extendió por todo el reino fama de que se pescaba el oro en la Tierra Firme, con redes, sque llegaron, *que para ir a pescallo cuasi toda Castilla se ovió,* y así, llamaron después pro provisiones reales, aquella ovincia, Castilla del Oro, porque los oficiales que el Rey entonces nía no eran muy enemigos del oro» (1).

Aunque parece mentira que pudieran creerse tales patrañas, la altación imaginativa de aquellos castellanos que habían visto alizarse ensueños que parecían aún más difíciles, les hacía suponer rosímil cuanto se les contase, y no sólo se vieron arrastrados por señuelo de la leyenda los aventureros de escasa cultura, sino que mbién intentaron probar fortuna aquellos que por su medio social y tuación económica debían haberse hallado más al abrigo de la ntación. El mismo cronista nos cuenta a continuación las desnturas de «un clérigo que parecía cuerdo, y de edad no muy mozo, los que, por esta nueva, de Castilla se movieron a pescar oro, tando yo en la isla de Cuba, donde vino él a parar huyendo de la pesquería, harto hambriento y flaco, y sin un quilate de oro, que bía dejado en Castilla 100.000 maravedís de renta en un beneficio e tenía, por venir a pescar el oro, y que, si no creyera que había volverse a Castilla en breves días, *con un arca llena de granos oro, tan gruesos como naranjas y granadas, y mayores,* no liera de su casa, dejando lo que tenía por venir a buscar menos que quel oro que decía; y esto, con juramento, lo afirmaba delante de rsonas graves, y a lo mismo me hallé presente». Pues si esto era paz de hacer el incauto eclesiástico que, ya en su edad madura, jaba su positiva renta para llenarse las arcas con granos de oro ayores que naranjas, ¿qué no harían aquellos crédulos castellanos, sangre aventurera y frágiles conocimientos que al lanzarse en pos l dorado espejuelo no se exponían a perder el suculento beneficio l citado clérigo?

Las exploraciones se multiplican y entrecruzan, la confusión de gares y fechas hace casi imposible su separación, los desengaños malaventuras de los unos servían de acicate y estímulo a los que suponían más afortunados, y bien pronto, en diez años escasos, a

---

(1) Las Casas: «Historia.....», lib. III, cap. XLV, en Col. de docs. inéd., t. 65, g. 97.

fuerza de buscar por todas partes los filones de oro, se fuer
descubriendo y recorriendo las costas del continente americano des
el cabo de San Agustín, en tierra brasileña, hasta más allá del ist
de Panamá, o sea, las regiones de Guyana, Venezuela, Colombia
América central. Son las exploraciones de Vicente Yáñez Pinzón,
con Díaz de Solís, ya solo, descubriendo la desembocadura
gigantesco Amazonas; la de Diego de Lepe por el cabo de S
Roque; las de Alfonso Niño y Cristóbal Guerra, que dijeron per
en un naufragio un costal de perlas y un cesto lleno de oro; la
citada de Bastidas; las de Vespucio, que tan curiosa derivac
tuvieron respecto a la denominación del continente recién descubier
la de Ojeda y Juan de la Cosa, preparatoria de otras de mayor env
gadura; hasta las de los Caboto, bajo la protección de Inglaterra,
prueban bien a las claras, así como las de los Cortereal, que no
sólo España la que se sentía conmovida por el espejuelo dorado.

Pasadas las exploraciones de tanteo que constituyen como
avanzadilla de los conquistadores, se organizó, en 1509, la g
empresa en la que Ojeda y Nicuesa habían de extraer la dese
riqueza de Tierra Firme; los descubrimientos verificados en el ist
decidieron a la Corona a colonizar aquella aurífera región y, divid
el territorio en dos provincias: Veragua y Castilla de Oro, se conce
a Diego Nicuesa la gobernación de la primera y a Alonso de Oj
la de la segunda; el golfo de Urabá servía de límite a ambas dem
caciones; la oriental, hasta el cabo de la Vela, era la de Ojeda,
occidental, hasta el cabo de Gracias a Dios, la de Nicuesa; ambos
aprovisionarían de Jamaica. Por primera vez no se iba a descubrir, s
a poblar, la Tierra Firme.

Ya en Santo Domingo, verificando los preparativos, comenzar
las discusiones entre ambos exploradores sobre los límites de
gobernaciones y el mismo Almirante D. Diego Colón, puso to
clase de obstáculos a Nicuesa por considerar que su concesión
mermaba los derechos que poseía por la herencia de su padre, ha
que, mejor o peor solventadas las dificultades, salió el primero Oj
llevando como lugarteniente a Juan de la Cosa; ocho días despu
salía Nicuesa para su destino.

La expedición de Ojeda puede tomarse como modelo de las
la época. Ojeda era pobre y ambicioso, de escasa cultura y de va
extraordinario; la leyenda aurífera que rodeaba a la tierra que ib
conquistar le hacía olvidar la otra leyenda negra que pudiera ami
narle; la de los indios caribes que poblaban su demarcación, la

s flechas envenenadas que mataban al menor rasguño, la de la ıtropofagia indígena que sepultaba a los invasores en los vientres e los que vencían. Hacía falta un espejuelo tan poderoso como el ıe ofrecía la Tierra Firme para que no faltasen alistados a las rdenes de Ojeda y hacía falta un Ojeda para que así se menosreciasen los peligros de la expedición.

Bien pronto pudo convencerse el atrevido explorador de las ificultades de su empresa. Apenas llegados a la bahía de Cartagena opezaron con el primer pueblo de indios, denominado de las Ollas, ı el que los principales, dirigidos por el cacique, se refugiaron en na gran casa del centro de la plaza; desde allí arrojaban «por la uerta haçia ellos algunas patenas e otras pieças de oro labradas, e ›s chripstianos cobdiçiándolas yban a tomarlas, y los flechaban y ıataban desde el buhio» (1). Vencida la resistencia continuaron su ıarcha hacia el interior y, al llegar al pueblo de Calamar o Matarap, ıvieron tan formidable encuentro con los indios que perecieron más e setenta españoles, entre ellos Juan de la Cosa. La mayor matanza e españoles en la tierra de máximas ilusiones; así iban y continuarían iempre unidas la pérdida de vidas y la sed de riquezas.

La llegada de Nicuesa pareció que iba a agravar la situación de ›s expedicionarios, pero el nuevo explorador olvidó ante el desastre ıs rencillas pasadas y ayudó a su compañero a vengar la derrota; e capturó una buena cantidad de oro (de la que Nicuesa no quiso ›mar ninguna parte), pero fué el oro más caro que hasta entonces e había obtenido. Abandonó Ojeda aquellos lugares de tan triste ecuerdo y se dirigió al golfo de Urabá donde fundó la ciudad de San ›ebastián, tomando a este santo como abogado contra las flechas ıortales; hasta allí llegó a oídos de los españoles el rumor de que ıuy cerca «estaba un Rey, señor de mucha gente, llamado Tiruñ, el ual tenía mucho oro» (2), y, como no buscaban otra cosa, intentaron na salida para buscar las tierras del legendario monarca, pero las uvias de flechas les hicieron volver. Después se repitieron las alidas, no ya para buscar oro sino para encontrar víveres, las nfermedades y las flechas aumentaron los claros en la guarnición de n modo alarmante y de tal manera llegó a ser insostenible la situaión que, en la primera ocasión que se les presentó, abandonaron

(1) Oviedo: «Historia.....», lib. XXVII, cap. III.
(2) Las Casas: «Historia.....», lib. II, cap. LIX, en Col. de docs. inéd., t. 64, ág. 299.

San Sebastián, y tras innumerables fatigas, que constituyen u patético capítulo de la odisea del explorador, llegaron a la Español Así acabó aquella expedición que con tanta ilusión se había prep rado; casi todos los expedicionarios perecieron, ninguna ciuda quedó como centro de colonización, y, en cuanto a Ojeda «no much después de lo dicho..... murió en esta ciudad [Santo Domingo] de s enfermedad, paupérrimo, sin dejar un cuarto, según creo, de cuan había rescatado y robado, para su entierro, de perlas y oro a lo indios, y dellos hechos esclavos muchas veces que a Tierra Firm había venido» (1). Si las hazañas de Ojeda son las típicas d explorador del siglo xvi, su final también es el corriente entre aquell ilusos perseguidores del vellocino.

Entre tanto, Diego de Nicuesa, hombre rico y culto, trinchad de los Reyes Católicos, tipo completamente opuesto a Ojeda, sufr en su demarcación parecidas calamidades a las de su compañer Iniciada su expedición después del socorro a Ojeda llevando com lugarteniente a Lope de Olano, se vió abandonado por éste q creyó encontrar por sí solo el oro que Colón señalaba en la tierra Veragua. Nicuesa, con una sola carabela, encalló en la costa de conocida y refugiándose en la isleta del Escudo pasó en ella tr angustiosos meses comiendo hierbas y mariscos y sufriendo tod los grados de la desesperación; entre tanto los que iban con Lope Olano haciendo reconocimientos en los ríos Belén y Veragua pa encontrar oro, sufrían de parecida escasez de víveres y bastimento hasta que reunidos casualmente los dos grupos en un estado total postración, lograron salir de tan fatales lugares y, recorriendo costa, fundar en sitio que pareció conveniente, el puerto de Nomb de Dios (2). La solución sólo fué momentánea, pues entre l esfuerzos hechos, los trabajos a que tenían que dedicarse pa levantar fortalezas que los protegiesen de los indios y la contin escasez de víveres, fueron aumentando las bajas de los expedici narios hasta el punto que de 785 hombres que salieron de la Españo con Nicuesa, apenas quedaba un centenar cuando llegó a Nomb

(1) Las Casas: «Historia.... », lib. II, cap. LXI, en Col. de docs. inéd., t. 6 pág. 310

(2) «Qués por donde han salido en estos postreros tiempos en que estam a esta parte tantos millones de pesos de oro, e innumerables quintales de plata se han llevado a España y traydo mucho dello a estas nuestras islas, en tan manera que no se sabía estimar su cantidad y valor cierto».—Oviedo: «Historia..... lib. XXVIII, cap. III.

Dios la expedición de socorro dirigida por Rodrigo Colmenares; ero esta expedición obedecía a un cambio total de la situación de erra Firme, producido por la aparición de la gran figura que había hallar el triunfo allí donde tantos habían hallado el dolor y la uerte.

Cuando Ojeda abandonó su fundación de San Sebastián para ir morir a la Española, había salido en su auxilio llevando víveres, uniciones y bastimentos, dos embarcaciones mandadas por su cio en el negocio Fernández de Enciso; en esta expedición, oculto una pipa vacía (Las Casas), o envuelto en la vela de la nao)viedo), se había embarcado Vasco Núñez de Balboa, joven tremeño, lleno de deudas, que habiendo recorrido ya con Bastidas s costas de Tierra Firme y no pudiendo organizar expediciones por situación económica, optó por el expedito procedimiento de ibarcarse como polizón, confiando en que los acontecimientos le rían ocasión de desplegar su actividad.

Natural es que sorprendiese a Enciso la aparición del huésped no vitado, pero no se puede admitir como dice Las Casas que llegase su indignación a amenazarle con dejarle abandonado en una isla sierta por haber violado la ley, pues el mismo Enciso intentó lmitir deudores insolventes en sus naves y si no lo hizo fué porque le dejó el Gobernador de la Española. El caso es que fué perdo- ido y como llegasen a Urabá, en la gobernación de Ojeda, y se terasen de lo inhóspito de la región y del gravísimo peligro que presentaban las flechas envenenadas, comenzaron todos a entris- cerse hasta que Balboa dijo: «Yo me acuerdo que los años pasados, niendo por esta costa con Rodrigo de Bastidas a descubrir, tramos en este golfo, y a la parte del occidente, a la mano derecha, gún me parece, salimos en tierra, y vimos un pueblo de la otra inda, de un gran río, y muy fresca y abundante tierra de comida, *la gente della no ponía hierba en sus flechas*» (1). En efecto, guidas las indicaciones de Balboa, llegaron al río de Darien y idieron comer y derrotar a los indios que no usaban veneno y, lo ie fué mejor, recoger en joyas unos 10.000 castellanos de oro fino.

El primer consejo del tripulante advenedizo había producido el imer éxito en aquella tierra en que todo habían sido calamidades; ida tiene de extraño, por consiguiente, que Balboa adquiriese bien

(1) Las Casas: «Historia.....», lib. II, cap. LXIII, en Col. de docs. inéd., t. 64, g. 316.

pronto una gran reputación entre los expedicionarios y que s comenzase a formar un partido para darle la jefatura de la empresa Fué fundada en el mismo lugar de la primera victoria la ciudad d Santa María la Antigua y es indudable que si el porvenir de la nuev colonia hubiese sido tan tétrico como el de San Sebastián o Nombr de Dios, fácilmente se hubiera arreglado la cuestión del mando de l misma, pero se acababa de ver lo contrario, el Darien era rico, férti poco peligroso, andaba el oro de por medio y tras el oro había salido todos, de ahí la dificultad de la solución y lo complicado d las jurisdicciones que pretendían imponerse.

Balboa contaba con el voto popular y era elegido alcalde por mayoría que adivinaba en él las dotes de organización y mando qu no tenían los demás, pero un pasajero clandestino no tenía autor zación de la corona para pasar a Tierra Firme y bastante era co procurar el perdón de su audacia. Enciso había venido mandando expedición, era representante de Ojeda a quien se había concedido gobernación de Castilla de Oro, pero carecía de la disposición energía necesarias para el cargo y acababa, en realidad, de se desposeído por la elección popular. Había un tercer aspirante a jefatura, Nicuesa, quien harto de sufrir privaciones en Nombre d Dios y enterado del oro que se había hallado en el Darien, reclam su posesión por hallarse este punto al occidente del golfo de Urabá pertenecer, por tanto, a su gobernación; le apoyan algunos des contentos de Santa María y le sigue Rodrigo de Colmenares qu recientemente llegado en expedición de socorro, acude, como hemo dicho, a Nombre de Dios y le da cuenta de lo que ocurre en el Darien

La actuación de Balboa ante tan complejo problema, podr acreditarle de habilidad y diplomacia, pero no dice gran cosa e favor de sus escrúpulos éticos. La conciencia del explorador fu extremadamente elástica en cuanto a los medios necesarios par apartar los obstáculos que se oponían a su ambición, y, lograndc que sus incondicionales no reconociesen la autoridad de Nicuesa, obliga a embarcarse con sus amigos en un bergantín de tan mala condiciones que ya no volvió a saberse nada más del compañero d Ojeda. Enciso tuvo más suerte, pues logró llegar en un mal navi hasta la Española y desde allí se trasladó a la Corte para plantea su acusación contra Balboa. Y, entre tanto, éste, desembarazado d sus rivales, nombrado Capitán y Alcalde Mayor de Tierra Firme pudo dedicarse de lleno a desplegar la actividad que había de hacerl inmortal.

Vasco Núñez de Balboa aparece, desde este momento, como un mbre de acción sólo comparable a los grandes conquistadores y guramente les hubiera superado si su vida no hubiese sido segada ı prematuramente; sólo cinco años vivió en Tierra Firme y, en tan co tiempo, demostró tales dotes de explorador, organizador y nquistador, que la naciente colonia se transformó en sus manos en más floreciente de las ciudades y fué en adelante el más fecundo ntro de exploraciones a pesar de los desaciertos de su sucesor, y al, Pedrarias Dávida.

Apenas se vió jefe de la expedición, y después de enviar a España ienes le defendiesen de los cargos que contra él se presentasen en Corte, se dispuso a lanzarse en busca del vellocino áureo cuyos splandores llegaban insistentemente hasta él; sin esperar ayuda, ı preocuparse del escasísimo número de hombres con que contaba, recibir noticias de que en la provincia de Cueba, a 30 leguas hacia interior, había un cacique llamado Careta, señor de terrenos abunntes en oro; inició sus exploraciones mandando primero a Franısco Pizarro, el futuro conquistador, y marchando después persolmente hacia el lugar señalado.

Y ahora es cuando comienza Balboa a mostrar su habilidad para conquista. A semejanza de lo que harían después Cortés en Méjico Pizarro en el Perú, inicia el sistema de apoyarse en el mismo dígena para avanzar en el país; en lugar de dilapidar vidas humas de ambas razas para imponerse por el terror, economiza la ngre todo lo posible; debe ahorrar sus hombres que son escasos y ra ello debe evitar la desesperación del indio que producía siempre guna matanza de españoles; obrará con energía cuando convenga ostrar superioridad, pero procurará en seguida convencer de que ené como protector y que sólo desea la amistad del indígena. Y el dio, que temía a los españoles, que sólo a la desesperada les presntaba resistencia abierta, acogió a Balboa con los brazos abiertos, colmó de atenciones y regalos y le dió toda clase de facilidades ra que hallase el oro que deseaba (1).

1) La política de Balboa está claramente determinada en la carta que escribe Rey don Fernando en 20 de Enero de 1513: «... Principalmente e procurado por quiera que he andado que los indios desta tierra sean muy bien tratados, no nsintiendo hacerles mal ninguno, tratándoles mucha verdad, dándoles muchas sas de las de Castilla por atraerlos a nuestra amistad. Ha sido cabsa, tratándoles rdad, que he sabido dellos muy grandes secretos y cosas, donde se puede haber y grandes riquezas en mucha cantidad de oro...».

El primer fruto de esta política fué la amistad con el caciq
Careta estableciendo con él un pacto de alianza. Careta tenía po
oro, pero vecina a la suya estaba la provincia regida por el caciq
Comogre, famoso por su riqueza; el primer cacique sirvió de int
mediario para el segundo y bien pronto Comogre invitó a los esp
ñoles a que le visitasen en su propio palacio. El deslumbramier
comienza. Ya no encuentran bohíos de cañas y tierra, sino u
verdadera ciudad con un palacio maravilloso; aparecen artesonad
y pavimentos, bodegas, graneros y despensas, una especie de capi
con las momias de los antepasados reales adornadas con joyas
perlas y, sobre todo ello, sobre la misma amabilidad del cacique
sus hijos, el regalo de 70 esclavos y piezas de oro que pesarí
4.000 pesos en señal de alianza y amistad. El oro existía y se
ofrecía casi sin esfuerzo.

Pero cuando los españoles casi lloraron de alegría, cuando
convencieron de que por fin estaban muy cerca de realizar la ilusi
dorada que a todos había empujado, fué al oir las palabras del h
mayor del cacique, extrañado de que se pudiese disputar por
reparto del oro: «¿Qué es esto cristianos? ¿por tan poca cosa reñís
si tanta gana tenéis de oro que por haberlo inquietáis y fatigáis p
estas tierras las pacíficas gentes, y con tantos trabajos vuestros,
desterrásteis de vuestras tierras, *yo os mostraré provincia don
podáis cumplir vuestro deseo*, pero es menester para esto que se
más en número de los que sois, porque habéis de tener penden
con grandes Reyes, que con mucho esfuerzo y rigor defienden s
tierras, y entre aquéllos habéis de topar, primero con el *R
Tubamaná que abunda deste oro que tenéis por riquezas*, y dis
desta nuestra tierra, de andadura, obra de seis soles», y señala
entonces hacia la mar del Sur, que es a Mediodía con el dedo,
cual decía que verían pasando ciertas sierras, donde navegaban otr
gentes con navíos o barcos poco menos que los nuestros, con ve
y remos; pasado aquel mar, eso mismo añadía, *que hallarían de c
gran riqueza y que tenían grandes vasos de oro en que comían
bebían*.....» (1).

A los datos concretos que daba el hijo del cacique añádanse l
exageraciones y fantasías de los hambrientos de oro y tendremos
cuadro de fantasmagoria que se presentaba a los que, desde lej

(1) Las Casas: «Historia.....», lib. III, cap. LXI, en Col. de Doc. inéd., t.
pág. 78.

peraban ansiosos las noticias de Tierra Firme. Por docenas decían ntar los ríos auríferos; los valles que las avenidas arrasaban edaban después sembrados de granos brillantes que el agua andonaba; por doquier se verificaban catas, allí se encontraban quísimas vetas del áureo metal; se hablaba de huertos que producían utos de oro; se citaban caciques que tenían cuevas llenas de oro y ontones de perlas; se aseguraba que los granos de oro, del tamaño naranjas, como los que deslumbraron al clérigo castellano, se allarían fácilmente en el camino al Mar del Sur. Los más alucinantes eños, las más desatadas fantasías, runruneaban entre los compaeros de Balboa, rebotaban en la Española y llegaban a Castilla usando el pasmo y la admiración de las gentes que creían haber allado por fin la tierra prometida; era de nuevo el mito del oro, en eno apogeo, con todo su poder tentador, como se había mostrado los más optimistas momentos de la imaginación de Colón. Y en sta ocasión, la primera desde la época del descubrimiento, el sueño mó un aspecto de realidad, el mito dejó de ser inasequible y oandonó en manos de los españoles girones de su codiciada ivoltura.

Comienza Balboa por enviar a la Corona el quinto del oro cogido para amenguar el valor de los cargos que contra él se nzasen y manda después embajadores que expliquen y propaguen s fundadas esperanzas de fructíferos descubrimientos y muestren la ecesidad de refuerzos para realizarlos. En espera de ello remonta río Grande hasta la provincia del cacique Dabayba y recoge, en las asas abandonadas por los indígenas, joyas y piezas de oro por alor de 7.000 castellanos. Recibe a poco el refuerzo pedido, pero mbién llegan a sus oídos noticias de la indignación que en el ánimo al ha producido su conducta y como único y eficaz medio de ontrarrestarla decide activar la empresa que le había de hacer élebre.

Partiendo de la tierra de Careta, y con guías de este cacique, asaron a las tierras del cacique Ponca, quien después de ofrecerles omo presentes «algunas piezas de oro muy bien labradas e finas», es dixo, que çiertas jornadas de allí había otro *pechry*, que en quella lengua quiere deçir mar» (1). Confirmada la buena nueva ontinúan avanzando por el territorio de Quarequa, al que tienen que encer, y cuando ya las enfermedades y trabajos comenzaban a hacer

(1) Oviedo: «Historia.....», lib. XXIX, cap. III.

su efecto entre su gente, divisó Balboa por primera vez el Mar d
Sur el martes 25 de Septiembre de 1513. Al día siguiente llegaban
la orilla del mar, en el golfo de San Miguel, y después de probar
agua para convencerse de que era salada, tomaron posesión de él e
nombre de los Reyes de Castilla. Lograda, con mayor o men
espontaneidad, la amistad de los caciques de Chiapes y Tumac
hallaron una riqueza inesperada de perlas que les eran ofrecida
como cosa sin valor; 240 perlas gruesas les regaló el cacique
Tumaco y les aseguró que en una isla distante de allí cinco leguas
criaban perlas tan grandes como aceitunas «y como habas», y, a
más, que siguiendo la costa había un país tan rico en oro que a
lado palidecían todos los que habían conocido.

El mito se lograba en parte y en parte se alejaba; por much
riquezas que Balboa y los suyos encontrasen, ya no olvidarían
que había más allá, y, si la desgracia no hubiera interrumpido la vi
del conquistador, no hubiese sido Pizarro el descubridor del Perú.

El regreso al Darien es una lluvia continua de oro; en un
sitios recogen tranquilamente las joyas abandonadas por sus mor
dores; el que resiste es apresado y condenado a pagar fuerte rescat
hay lugares que ofrecen fructíferas catas sin necesidad de escoger
terreno, arroyos en los que encuentran granos como lentejas y de
manera se les van acumulando riquezas, que acaban por ir tod
«tan cargados de oro, que más indios con cargas de oro que c
bastimentos y comida ocupaban». La entrada en el Darien fué triunf
«saliéronlo a rescibir todos los españoles del Darien, con solemn
sima fiesta, pero desque supieron que había descubierto la mar del S
y las perlas, y traía tanta carga de oro, y tan ricas perlas, no se podr
encarecer la excesiva alegría que todos rescibieron, estimando
cada uno dellos, de todos los hombres del mundo, el más felice» (1

Balboa comunicó a la Corte todo lo hecho y tuvo buen cuida
de enviar a la Corona las mejores perlas y de pintar con los m
halagüeños colores las sorprendentes riquezas que aun se podrí
hallar en los pueblos del Mar del Sur; de esta manera transmitía
Monarca la ilusión que él acariciaba y logró que se le perdonas
sus desvíos pasados y se le nombrase Adelantado del Mar del S
pero no pudo evitar que se nombrase Gobernador del Darien y q
este nombramiento recayese en la persona que más daño le había
hacer: en Pedrarias Dávila.

(1) Las Casas: «Historia.....», lib. III, cap. LI, en Col. doc. inéd., t. 65, pág. 1

Muchos eran los aspirantes a la tal Gobernación, pero la influencia
Obispo de Palencia, Presidente del Real Consejo de Indias, don
in Rodríguez de Fonseca, decidió la elección en favor del sego-
ino Pedrarias Dávila. A las órdenes de éste corría a alistarse la
nte deseosa de tomar parte en aquella orgía de oro que se des-
ollaba en Tierra Firme; se acudía a la recomendación, al favor, al
borno y a la súplica para ser admitido, no siendo pocos los que
ecían partir a costa propia y sin sueldo alguno; tal era la fuerza
l espejuelo que Balboa había descubierto. Salió, por fin, Pedrarias,
n 1.500 hombres después de recibir una detalladísima instrucción
bre la conducta que había de seguir con los indios; el 30 de Junio
1514, llegó al Darien.

Tan grandes eran las ilusiones que llevaban los recién llegados
e en todo encontraban decepción. Un enviado de Pedrarias fué a
scar a Vasco Núñez, «dijéronle, veislo allí, el cual estaba mirando
ayudando a los que tenía por esclavos, que le hacían o cubrían de
ja una casa, vestido de una camisa de algodón o de angeo, sobre
a de lienzo, y calzado de unos alpargates los pies, y en las piernas
os zaragüelles. El hombre quedó espantado de ser aquel Vasco
iñez, de quien tantas hazañas y riquezas se decían en Castilla,
*eyendo que lo había de hallar en algún trono de magestad
esto*» (1). Y respecto de sus planes, «la gente toda, recién venida,
*se descuidaba de preguntar dónde y cómo el oro con redes se
scaba*, y, según yo creo, comenzó desde luego a desmayar como
vía las redes y aparejos con que se pescaba, ni hablar o tratar
lo a cada paso; y así fué que, oídos los trabajos que los huéspe-
s les contaban haber pasado, y cómo el oro que tenían no era
scado sino a los indios robado, y puesto que había muchas minas
nuy ricas en la tierra, pero que se sacaba con inmenso trabajo,
nenzaron luego a se desengañar y hallarse del todo burlados» (2).

Lo mismo le pasó a Pedrarias. Con más ambición y con menos
bilidad que Balboa, no supo o no quiso seguir la táctica de éste y,
bioso por no hallar a manos llenas el oro que deseaba, se lanzó
n sus capitanes a una desenfrenada cacería de indios que acabó
r enemistar y levantar contra él a todos los caciques del Darien.
ando vió que nada lograba con esta táctica y perdía terreno en la
nfianza de la Corona, hizo un cambio de política y, asociándose a

---

1) Las Casas: «Historia.....», lib. III, cap. LX, en Col. docs. inéd., t. 65, pág. 169.
2) Las Casas: «Historia.....», lib. III, cap. LX, en Col. docs. inéd., t. 65, pág. 170.

Balboa, le casó con una hija suya y le ayudó a construir un astille en el Mar del Sur para preparar la conquista de los ricos países q se hallaban en sus costas. Y, roído finalmente por la envidia quien había triunfado donde él se hundía cada vez más, envolvió un vergonzoso proceso a quien llamaba hijo y, acusándole de qu rerse alzar contra el Rey, le hizo decapitar en la plaza mayor de Ac

Así acabó sus días el descubridor del Pacífico, víctima inocer de las envidias de un inepto y ambicioso gobernador. Si la conduc de Balboa con Nicuesa y Enciso no fué todo lo noble que hubie sido de desear, sus éxitos posteriores casi la justificaron y así entendieron el Rey y Pedrarias cuando el primero le nombra Adela tado y el segundo le recibe en su familia. Si en sus luchas con l indios mostró alguna vez la crueldad de que le acusa Las Casas, f en cambio tan cariñoso con sus soldados que el mismo Oviedo muestra admirado al relatar que les cuidaba y alentaba más q como jefe, como padre o hermano. Sus defectos son los propios todos los conquistadores, los propios de su época, pero muest virtudes y condiciones tan poco frecuentes que oscurecen a aquéll y aureolan de simpatía la figura del hombre que tan difícil empre había realizado. Sin contar con que hubiera sido él quien hubie realizado inmediatamente la conquista de aquel Birú cuyo resplanc ya le cegaba.

Tres años después de la ejecución de Balboa, moría en Mad galejo Fernando el Católico y la Historia de España se disponía entrar en una nueva era con el advenimiento de la Casa de Austr también la política seguida en América se disponía a salir de infancia para entrar en la adolescencia. En los 25 años que v desde 1492 a 1517 había predominado la exploración, ahora va predominar la conquista, como más adelante, en su madurez, pred minará la organización. Entre el fruto recogido por los explorador en sus correrías en pos de ilusiones más o menos fantásticas, se h definido perfectamente los tres núcleos de que han de partir l grandes conquistadores; son los lugares más ricos y mejor con cidos: la Española, Cuba y Darien. De Cuba veremos partir al co quistador de Méjico, de la Española se parte a Tierra Firme y en Darien se organizará la conquista del Perú, constituyendo tod ellos nuevos centros de donde irradiarán nuevas expediciones qu siguiendo siempre al fantasma del oro, acabarán descubriend recorriendo y dominando todo el continente americano.

CAPÍTULO XI

El oro azteca

De la isla de Cuba había de partir, como ya hemos dicho, una de ıs expediciones de resonancia mayor en los anales de la conquista e América, siendo como siempre el espejismo del oro el motivo npulsor de la aventura. Las Grandes Antillas llevaban ya muchos ños del período de su colonización; dominadas y pacificadas se abía intentado, con los repartimientos de indios primero, con la sclavitud negra después, la explotación metódica y fructífera de las ıismas. Y al cabo de quince años pudieron convencerse los gober-adores de las islas que las verdaderas fuentes de riqueza que oseían no eran las minas de oro sino la ganadería y el cultivo. En ambio lo que se sabía del Darien confirmaba los sueños de los que abían desembarcado en Tierra Firme; pudieron morir en desgracia icuesa, Ojeda y Balboa, pero allí había oro y perlas y se iba a iciar la explotación en regla de las minas.

En esta situación, fácil es suponer el estado de ánimo de Diego elázquez, Gobernador de Cuba, señor de la isla maravillosa y ɔérrima, pero ansioso del oro que sólo en Tierra Firme se desparra-aba; había que buscar un país tan rico como el descubierto por alboa, y este país no podía buscarse por el Sur, donde gobernaba edrarias, ni por el Norte, donde la expedición de Ponce de León abía demostrado la falsedad de las leyendas que rodeaban a la lorida; no quedaba más remedio que fijar la mirada en las desco-ocidas tierras de Occidente y, como cauto Gobernador, encargar la xpedición a otro que se enfrentase con los peligros y repartiese las anancias. Velázquez, como Diego Colón, como el mismo Pedra-as, consideraron en su prudencia que el cargo de Gobernador era

incompatible con el oficio de conquistador y esperaron siempre q
les trajesen las riquezas a casa.

Se tenía casi la absoluta certeza de que existían tierras
dirección occidental no sólo por los informes dados por Colón en
cuarto viaje, sino también por las afirmaciones de Juan Díaz de So
y Vicente Yáñez Pinzón que habían llegado a la vista de la península
del Yucatán; sólo faltaba, por consiguiente, averiguar si esas tierr
también respondían a la fama de riquezas que aureolaba a toda
Tierra Firme, y encargada de averiguarlo fué la expedición que, en 151
envió Velázquez bajo la dirección de Francisco Hernández de Córdob

Y al cabo de tres lustros viene esta expedición a continuar
último viaje de Colón heredando las ilusiones e itinerario que aq
llevaba. El encargado de establecer la continuación fué el pil
Antón de Alaminos, antiguo grumete del Almirante, el cual d
«al capitán Francisco Hernández que le parecía que por aquella m
del Poniente, abajo de la dicha isla de Cuba, le daba el corazón q
había de haber tierra muy rica, porque cuando andaba con el Al
rante viejo, siendo él muchacho, vía que el Almirante se inclina
mucho a navegar hacia aquella parte, con esperanza grande
tenía *que había de hallar tierra muy poblada y muy más rica q
hasta allí*» (1). Si a esto se añadía el recuerdo de haber encontra
Colón en la isla Guanaja unas grandes canoas llenas de indios q
le indicaron la existencia de tierras ricas hacia occidente, nada tie
de extraño que los expedicionarios se ufanasen continuando en u
dirección que el mismo Almirante hubiese seguido en cuanto se
hubiese presentado buena ocasión (2).

Tras las penalidades corrientes entre los que se aventuraban p
mares cuyas corrientes y vientos eran desconocidos, llegaron a la i
de Cozumel, que llamaron Santa María de los Remedios y, apresad
algunos indígenas de la isla e interrogados sobre la existencia
oro, respondió uno de ellos «que lo había dello labrado como arrie
para los dedos, y cadenas tan gruesas como una de hierro que allí
el navío vido, y que había otras joyas grandes y diversas». Bordean

(1) Las Casas: «Historia.....», lib. III, cap. XCVI, en Col. docs. inéd., t.
pág 349.

(2) Dice Fernando Colón en su «Historia del Almirante», cap. XC, que «aun
el Almirante supo por los indios de aquella canoa, las grandes riquezas, la polí
y la industria que había en los puertos de las partes occidentales, de la Nu
España, no quiso ir allí, pareciéndole que estando aquellos países a sotaven
podía navegar a ellos desde Cuba cuando le tuviese más conveniencia.....».

ı isla encontraron un pueblo que tenía más de mil casas y fortalezas echas de cal y canto que probaban la existencia de un estado de ultura superior; recogieron algunos presentes y, siguiendo su camino, egaron a la punta de la península de Yucatán, a la que llamaron cabo Catoche.

En la costa de Yucatán las sorpresas aumentaron, «vieron gente estida de algodón con mantas delgadas e blancas e con çarçillos en n las orejas e con patenas e otras joyas de oro al cuello» (1). l llegar a Campeche vieron edificios más grandes y mejores, torres e cantería y muestras de oro que los indios les cambiaban fácilıente; pero una celada que les prepararon y en la que casi todos alieron heridos, les mostró la escasez de medios que poseían para ı conquista del país. Fué preciso regresar a Cuba y dar a Velázquez ı buena nueva: se había hallado una tierra rica y grande, bien oblada, con casas de cal y canto (cosa desconocida hasta entonces) a muy poca distancia de su gobernación; la fuerza principal de la rgumentación consistía en unas arquillas del cabo Catoche que, unque de oro bajo, parecían excelentes por su labor, y dos natuıles que fueron bautizados y vinieron con ellos para informar a todo l que quería interrogarles que su tierra poseía oro en cantidad ıcalculable.

La decisión de Velázquez no se hizo esperar; se habían confirıado las sospechas tan acariciadas sobre las riquezas de las tierras e Occidente y ya no había más que conquistarlas. Para ello se reparó la segunda expedición, dirigida por Juan de Grijalva, de la ue arrancaría la leyenda de las riquezas de Méjico que acabarían or sumir en el olvido cuanto se esperaba del maravilloso Yucatán.

El recorrido fué mucho mayor: desde la isla de Cozumel hasta la egión de Panuco, bordeando toda la costa mejicana y demostrando, n contra de lo que creían los anteriores exploradores, que el Yucatán o era una isla. Las sorpresas y noticias recibidas en este segundo iaje fueron aún más extraordinarias que las del anterior: se vieron y xaminaron las casas y templos construidos de piedra, los indígenas estidos con tejidos de vivos colores, se entablaron las primeras egociaciones con ellos y a cambio de cuentas de vidrio, peines, ascabeles, espejuelos y otras chucherías, se obtuvieron gran cantidad e objetos y joyas de oro más o menos puro que llenaron de satisıcción a los españoles.

(1) Oviedo: «Historia.....», lib. XVII, cap. VIII.

En el río de Tabasco, al que pusieron el nombre de Grijalva recibieron los primeros presentes; «ciertas joyas de oro, que fuero ciertas ánades como las de Castilla, y otras joyas como lagartijas, tres collares de cuentas vaciadizas, y otras cosas de oro de poc valor» (1), dice Bernal Díaz del Castillo; «piezas de oro y algunas d palo cubiertas de hojas de oro» hasta constituir una armadura qu «subiría más de 2 o 3.000 castellanos o pesos oro» (2), afirma La Casas. Cuando los indígenas intentaban honrar a sus visitadore con tortas y pan de maíz, gallinas o peces, se les advertía bie pronto que no era éso lo que se buscaba, sino oro. «El capitán le dijo que no queríamos sino oro, y ellos le respondieron que l traerían; al día siguiente trajeron oro fundido en barras, y el capitá les dijo que trajeran más de aquéllo, y a otro día vinieron con un máscara de oro muy hermosa, y una figura pequeña de hombre co una mascarilla de oro, y una corona de cuentas de oro, con otra joyas y piedras de diversos colores. Los nuestros les pidieron oro d fundición, y ellos se lo enseñaron y dijeron que salía al pie de aquell sierra, porque se hallaba en los ríos que salían de ella; y que un indi solía partir de aquí y llegar allí a mediodía, y hasta la noche teni tiempo de llenar un cañuto del grueso de un dedo; y que par cogerlo se metían al fondo del agua y sacaban las manos llenas d arena, para buscar luego en ella los granos, los que se metían en l boca; por donde se cree que en esta tierra hay mucho oro. Esto indios lo fundían en una cazuela dondequiera que se hallaban, para fundirlo les servían de fuelles unos cañutos de caña, con los qu encendían el fuego; y así lo vimos hacer en nuestra presencia...» (3

En el río de Banderas experimentaron los expedicionarios apogeo de su alegría. Encontraron emisarios de un gran señor d interior que venía a conocerles y a congraciarse con ellos, se cel braron varias ceremonias de amistad y durante varios días s procedió al rescate más fructífero de toda la expedición: zarzillo para orejas y narices, sartas de cuentas doradas, ajorcas, brazalete figuras de oro, collares, máscaras, idolillos, piedras preciosas, tod una inmensa variedad de joyas pasaron a poder de los españoles cambio de bonetes, cuentas verdes, tijeras y espejuelos. Se calculab

(1) «Verdadera historia de los sucesos de la conquista de la Nueva España por el Capitán Bernal Díaz del Castillo, cap. XI, en Bib. de A. A. E. E., t. 2 pág. 10.

(2) Las Casas: «Historia.....», lib. III, cap. XCI, en Col. docs. ined. t. 65, pág. 42

(3) Apud Carlos Pereyra: «Historia de América española», t. III, Méjico, pág. 5

muchos miles de pesos lo rescatado y se pensó bien pronto en lver a Cuba para dar cuenta a Velázquez de lo realizado.

No podían ser más gratas las nuevas recibidas por el Gober- lor de Cuba; mucho era el oro recibido y, desde luego, elocuente ıeba de que había hallado un excelente lugar de explotación, pero n era más lo que se adivinaba. Los indios del Yucatán habían rmado varias veces que el verdadero país aurífero, el que poseía undancia de oro bueno y no de baja calidad como el suyo, se llaba hacia donde se ponía el Sol, más al interior (1); confirmaban tas afirmaciones el rescate del río de Banderas donde los que tregaban el oro no eran los naturales de la región, sino los ıisarios de un gran rey, señor de muchas provincias y tierras, que minaba aquella región occidental donde el oro era más puro y más undante. Bien podía Velázquez celebrar fiestas y organizar rápi- mente una tercera expedición; hasta él habían llegado las primeras ticias del poderoso imperio azteca y de su señor Motezuma, ticias que trasladando aún más allá el centro del codiciado metal, ı a dar ocasión para que se manifestasen las maravillosas cuali- des conquistadoras y políticas de una de las figuras más brillantes la epopeya americana: de Hernán Cortés.

Nacido en Medellín, Extremadura, de familia hidalga que le guió r el camino de las letras haciéndole estudiar en la Universidad de ılamanca, el futuro conquistador de Méjico, llevado de su afán de enturas, no tardó en cambiar la tranquila ciudad española por las rbulentas y agitadas de las Antillas. En Cuba, donde se hizo notar r su novelesca vida, trabó amistad con Diego Velázquez y fué cogido por éste para dirigir la expedición definitiva de conquista de ı nuevas tierras occidentales. Los incidentes que acompañaron a la rtida de la expedición, son sobradamente conocidos: cuando todo taba preparado, Velázquez se arrepintió del nombramiento y desti- yó a Cortés, pero no estando éste dispuesto a abandonar una ıpresa que había acogido con todo entusiasmo, desobedeció al ɔbernador y, en situación oficial de rebeldía, zarpó de Santiago el de Noviembre de 1518.

Once navíos, el mayor de 120 toneladas y poco más de 500

1) «E dijeron que recibiésemos aquello de buena voluntad, e que no tienen más ɔ que nos dar; que adelante, hacia donde se pone el Sol, hay mucho; y decían *lba, Culba, Méjico, Méjico;* y nosotros no sabíamos qué cosa era Culba, ni aun éjico tampoco». Bernal Díaz del Castillo. «Historia.....», cap. XI, en Bib. de A. A. E., t. 26, pág. 10.

hombres, entre los que figuraban los Alvarado, Cristóbal de Ol
Juan de Escalante, Diego de Ordaz y otros, eran los medios con q
contaba Cortés para triunfar en una empresa que, dadas las con
ciones en que salió, debía abarcar tres partes: vencer al gran impe
azteca que tenía varios millones de habitantes; defenderse de l
fuerzas que Diego Velázquez enviaría seguramente contra él, y log
que la Corona reconociera sus actos y le nombrara Gobernador
las tierras que pensaba conquistar. Causa admiración comparar
escasez de los medios empleados y la magnitud del resultado ob
nido, sobre todo si se tiene en cuenta que estaban expuestos l
españoles a una guerra civil en el corazón del territorio mejicano.

El itinerario a seguir estaba ya señalado por las anteriores ex
diciones, sobre todo por la de Grijalva, y en nada se apartaron
él; pero Cortés contó bien pronto con dos valiosos elementos p
sus relaciones con los indios: un náufrago recogido en Cozum
Jerónimo de Aguilar, y una india entregada en el río Tabasco, do
Marina, los cuales, con su conocimiento de las lenguas indígen
permitieron a Cortés conocer hasta en sus más sutiles pormenores
tierra por donde se iba a aventurar.

En el río Tabasco halló la primera resistencia formal por pa
de los indígenas y acreditó sus dotes militares en una batalla en
que jugaron por igual el valor y la astucia. No sólo venció a l
indios, sino que se los hizo amigos, le trajeron presentes y, al p
guntarles de qué parte traían el oro y las joyas, volvieron a
la respuesta, que no por incomprensible dejaba de confirmar s
esperanzas (1).

Al llegar a San Juan de Ulúa tuvo lugar el primer contacto en
Cortés y los emisarios de Motezuma, contacto en el que amb
partes se encontraban dominadas por dos leyendas distintas que
complementaron tan admirablemente como había sucedido en
primer encuentro de Colón con los indios de San Salvador. A Cor
le guiaba la leyenda áurea que dominaba a todos los conquistado
y que cristalizaba, en esta ocasión, en la posesión del podero
imperio que se adivinaba hacia Occidente. Los aztecas, desde
primera aparición de los españoles por sus costas, recordaron u

---

(1) «Respondieron que de hacia donde se pone el Sol, y decían *Culchua* y *Méj*
y como no sabíamos qué cosa era Méjico ni Culchua, dejábamoslo pasar por alt
Díaz del Castillo: «Historia.....», cap. XXXVI, en Bib. de A. A. E. E., t.
pág. 30.

mota tradición de sus antepasados según la cual llegarían de
rras de Oriente unos hombres extraños, de rostros blancos y bar-
dos, que acabarían con la soberanía azteca. «Y parece ser que un
ldado tenía un casco medio dorado, y vióle Tendile, [un emisario
Motezuma], que era más entrometido indio qne el otro; y dijo que
recía a uno que ellos tienen que les habían dejado sus antepasados
l linaje donde venían, el cual tenía puestas a la cabeza a sus dioses
uichilobos, que es su ídolo de la guerra, y que su señor Motezuma
holgará de lo ver, y luego se lo dieron; y les dijo Cortés que
rque quería saber si el oro desta tierra es como el que sacan de la
iestra de los ríos, que le envíen aquel casco lleno de granos para
viarlo a nuestro gran emperador... y cuando el gran Motezuma le
ó quedó admirado, y recibió por otra parte mucho contento, y
sque vió el casco y el que tenía su Huichilobos, *tuvo por cierto
ie éramos del linaje de los que habían dicho sus antepasados que
ndrían a señorear aquesta tierra*» (1).

A estos recuerdos se unieron siniestros presagios, como la apa-
ción de cometas, el desbordamiento del lago que rodeaba a la
pital, el incendio de un templo y otras desgracias, resultando de
do ello que Motezuma no se atrevió a rechazar violentamente a
juellos seres que debían ser dioses, pues disponían del rayo y del
ieno. Sigue, pues, el mismo camino que los indios de Guanahani y
cide, como cosa mejor, congraciarse con los que venían y ofre-
rles aquello que tanto les gustaba.

Y ya que lo que los invasores ambicionaban era el oro, se les
ría oro en cantidad suficiente para satisfacer al más codicioso; no
lo les devolvió el casco lleno de los áureos granos, sino que
nandó sacar de sus riquezas y tesoros (grandes cierto y nunca
ros se cree antes de estos haberse visto ni oído), un presente de
sas tan ricas y por tal artificio hechas y labradas, que parecía ser
eño y no artificiadas por manos de hombres» (2). Ante los asom-
ados ojos de los españoles fueron extendidas las joyas que les
iviaba Motezuma y «lo primero que dió fué una rueda de hechura
sol, tan grande como una carreta, con muchas labores, todo de
o muy fino, gran obra de mirar, que valía, a lo que después dijeron
ie lo habían pesado, sobre veinte mil pesos de oro, y otra mayor

(1) Díaz del Castillo: «Historia.....», cap. XXXVIII, Bib. de A. A. E. E., t. 26,
g. 33.
(2) Las Casas: «Historia.....», lib. III, cap. CXXI, Col. docs. inéd., t. 65, pág. 484.

rueda de plata, figurada la luna con muchos resplandores, y otr figuras en ella, y ésta era de gran peso, que valía mucho, y trujo casco lleno de oro en granos crespos como lo sacan de las mina que valía tres mil pesos» (1). Y además, figuritas de animales, oro, collares de piedras preciosas, espejos, rodelas, varillas, todo oro, y plumas de colores y tejidos y un sin fin de objetos precios que colocaban al rescate de San Juan de Ulúa como la realización d sueño tan apetecido.

Claro está que el buen Motezuma, al mismo tiempo que obs quiaba a los hombres blancos, les pedía que se marchasen creyen que había satisfecho su interés. El resultado, como es natural, fué contrario; los españoles suponían inmensamente rico al país que tal regalos podía ofrecer y, despertada su ambición, se fortalecieron a más de lo que estaban en la idea de ir a conquistarlo. Viendo el j azteca que los cristianos seguían avanzando volvió a enviarl nuevos presentes para ver si al fin les contentaba y de esta mane se iba él mismo preparando poco a poco su fin, pues cuantas m embajadas enviaba a Cortés, mayor era la seguridad de éste haber encontrado el rico país soñado y mayor su deseo de apod rarse de él (2).

Comienzan entonces a manifestarse las habilidades políticas Cortés. Antes de lanzarse a la conquista de los que ya comenzab a mirarle con recelo por su persistencia en avanzar, tenía que cons lidar su situación y atraerse la aprobación de la Corona. Para primero realizó una serie de ceremonias en la recién fundada Vi Rica de Veracruz por las que logró la confirmación de sus carg por elección popular y acabar además con descontentos e irresolut «dando de través» a sus naves. Para lo segundo destinó íntegro riquísimo rescate de San Juan de Ulúa; capitanes y soldados renu ciaron a sus partes y todas las preseas, con las grandes ruedas oro y plata que tanta admiración causaban, constituyeron el m poderoso argumento que se podía presentar para que la Corona ju gase si debía o no proteger al que, con sólo iniciar su conquis había obtenido tan halagüeños resultados.

---

(1) Díaz del Castillo: «Historia.....», cap. XXIX, Bib. de A. A. E. E., t. pág. 34.

(2) Hasta el mismo momento en que los españoles llegaron a Méjico estu Motezuma enviando embajadas a Cortés pidiendo que no avanzasen más, p como en todas ellas mandaba presentes de oro constituían nuevos acicates para marcha de los conquistadores.

Y en verdad que Cortés pudo contemplar satisfecho el resultado su política. Animado por los suyos y confirmado en sus cargos r el Rey, nada le detenía ya en sus proyectos de conquista y realiza a de esas hazañas que inmortalizan a su autor. La audacia y la tucia le acompaña por doquier y a medida que el mito dorado que empujaba hacia la opulenta Tenochtitlan le muestra con mayor erza sus resplandores, sus dotes políticas van asegurando el avance haciendo posible la estancia y victoria de un puñado de hombres un país en que les rodeaban millares de indios en actitud expecnte primero, francamente hostil después. La fundación de Veracruz, n su célebre borrón y cuenta nueva, sus alianzas con Cempoala, s victorias en Tlaxcala y su habilidad para aterrorizar a los chotecas, la entrada en la capital, el encuentro con Pánfilo de Narváez, yos soldados no pudieron resistir el dorado soborno con que les ntó el conquistador, la vuelta a Méjico y las terribles luchas de la oche Triste, batalla de Otumba y asalto definitivo a la poderosa nochtitlan, en que la temeridad de los españoles se superó a sí sma, son páginas de leyenda que sólo aquella raza de héroes era paz de escribir.

Pero los frutos que se obtuvieron fueron proporcionados a los crificios. En una de sus primeras entrevistas preguntó Cortés a otezuma por el lugar donde se encontraban las minas o ríos que oducían el oro; envió a tres de sus capitanes hacia los lugares ñalados y los tres volvieron confirmando las indicaciones del e azteca. Gonzalo de Umbría, que había partido hacia el Sur hasta provincia de Zacatula, halló que los indios «lavaban la tierra y gían el oro, y era de dos ríos, y dijeron que si fuesen buenos neros y la lavasen como en la isla de Santo Domingo o como en isla de Cuba, que serían buenas minas». Pizarro, que se dirigió cia el Norte, a la provincia de Tustepeque, trajo «sobre mil pesos granos de oro sacado de las minas» añadiendo que procedía de gares de primera calidad. Diego de Ordaz, procedente del río etzacoalco, encontró grandes pueblos donde le dieron «ciertas as de oro y una india hermosa» (1).

A los pocos días se pidió de Motezuma que diesen órdenes a los los caciques y pueblos de la tierra para que mandasen esentes de oro como tributo de amistad al Rey de Castilla y, hecha

1) Díaz del Castillo: «Historia.....», caps. CII y CIII., Bib. de A. A. E. E., t. 26, . 103.

la colecta sin dilación, se reunieron tres montones de oro que valía más de 600.000 pesos, sin contar la riqueza en plata, plumas, collar y tejidos. Era un tesoro fantástico que dejó sentir sus efectos has en el último de los conquistadores; pero como no todos habí tomado igual parte en la empresa y los que habían quedado Veracruz no querían ser menos que los que habían llegado a capital, no sólo no se satisfizo la ambición general, sino que fuer muchos los que comenzaron a murmurar del reparto.

Es decir, que a pesar de que con la conquista de Méjico y sumisión del valle de Anahuac, parecía que debía amortiguarse al la fiebre conquistadora, sucedió todo lo contrario. Cuanto más da la realidad, más suponía la imaginación y nunca el oro encontra cerraba el paso a las esperanzas del que se creía hallar; llegó creerse que todos los presentes y rescates obtenidos hasta entonc no eran más que pálidas manifestaciones de un tesoro fantástico q aún no había aparecido. Unos rumores señalaban a Cuahutemoc co culpable de haberlo escondido en una laguna en espera de que hombres blancos se marchasen; otros señalaban como autores de desaparición a los aliados indígenas que habían ayudado a Cor en la conquista. El Conquistador se hallaba ante un gravísi problema que amenazaba acabar con las ventajas adquiridas, al ig de lo que había sucedido en la Española con Colón, pero más há y mejor político que el primer Almirante, tomó una medida radi que al par que solucionaba la cuestión, engrandecía el terre conquistado: consultando los libros de renta de Motezuma, informó de qué partes le traían el oro y se dispuso a que los conqu tadores saliesen de Méjico para buscar en sus fuentes el rico me

Y ahora desde Méjico, como antes desde la Española y desde Darien después, parten nuevas expediciones en las que los españo recorren un camino que está siempre jalonado por las tres mism etapas: una de espejismo, que les ilusiona; otra de impulso, que anima, y la última de desencanto, que les agota; pero los fracas individuales desaparecen y sólo se destaca la magnificencia de resultados globales. Dos fueron las direcciones tomadas por nuevos expedicionarios: la del Sur y la del Norte, y en ambas encuentra en seguida el espejismo dorado que encendió la ilusión.

Hasta Cortés había llegado ya la noticia del maravilloso viaje Magallanes y Elcano alrededor del mundo y, con la confirmación que se podía llegar por el mismo camino de Occidente hasta las is de la Especiería, se había visto también que el camino encontra

' el extremo meridional del Nuevo Mundo era sumamente peligroso argo. Se hacía necesario encontrar otro camino más recto buscando 'a ello otro paso al mar del Sur, que debería hallarse por las iones meridionales de Méjico, ya que no se podía suponer que piese tierra sin interrupción desde las costas de la Florida hasta el recho de Magallanes; esta necesidad de comunicación interoceánica, e error natural del continente americano, corregido tantos años pués por el istmo de Panamá, es lo que decidió a Cortés a enviar us capitanes hacia el Sur.

Y en dicha dirección partió la expedición dirigida por Pedro de 'arado. Entre los lugares que habían enviado emisarios a Cortés a felicitarle por su victoria, había causado sensación el de Tute- jue, no sólo por el presente de oro que llevaron, sino por la noticia que «era gente muy rica, así de oro que tenían en joyas, como minas»; ése fué el lugar que se ofreció a Alvarado y hacia él se gió optimista y animoso, logrando bien pronto reunir la bonita na de veinticinco mil pesos en piezas labradas. No se decidió, sin bargo, a quedarse en el país por considerar que era muy insano vuelto a Méjico, es encargado por Cortés de la conquista de atemala, donde se sabía que «había recios pueblos de mucha gente ue había minas». La campaña de Alvarado fué larga y penosa. s estados poderosos: los quichés, los cakchiqueles y los tzutohiles, tres grandes ciudades: Utatlan, Iximché y Atitlán, constituían la ıal república de Guatemala; para dominarlos tuvo que emplear arado no sólo todo su arrojo, sino también toda su fortuna. El que ía tomado parte en tan espléndidos rescates de oro, murió pobre, o añadió un nuevo florón a la corona de Castilla.

Otro de los capitanes prudentemente *alejados* por Cortés, fué stóbal de Olid. Se tenía noticia de que existían ricas tierras y nas minas en la región de Honduras y hasta decían unos pilotos e habían estado en aquel paraje o bien cerca dél, que habían ado unos indios pescando en la mar y que les tomaron las redes, ue las plomadas que en ellas tenían para pescar que eran de oro uelto con cobre; y le dijeron que creyeron que había por aquel aje estrecho y que pasaban por él de la banda del Norte a la Sur» (1). El objetivo de Olid, por consiguiente, era doble: coger oro de Honduras y hallar el paso al mar del Sur. No era Olid tan

) Díaz del Castillo: «Historia.....», cap. CLXV, Bib. de A. A. E. E., t. 26, 222.

sumiso capitán como Alvarado y se dejó convencer por las ins nuaciones de Velázquez para que se alzase independiente de Cortés se repartiesen entre los dos el abundante botín que se espera hallar. La sublevación de Cristóbal de Olid originó que se envias sucesivamente dos nuevas expediciones: una al mando de Francis de Las Casas y otra dirigida por el mismo Cortés, las que, aunq no lograron encontrar el anhelado paso al mar del Sur, dieron p resultado el reconocimiento de toda la región de Honduras.

Aún se hicieron más expediciones, unas encaminadas a bus el paso marítimo al país de la especiería y otras en busca de cier islas que se decía ser muy ricas en perlas, pero todas fueron desg ciadas. Diego Hurtado de Mendoza, Diego de Becerra y el pro Hernán Cortés, pasaron sucesivamente toda clase de calamidades su infructuosa búsqueda, antes de convencerse de su esterilidad. S afanes sólo recibieron desengaños, pero sus esfuerzos acabaron p descubrir toda la costa del Pacífico hasta el río Colorado; se ha circunnavegado la isla de Cedros en la baja California y Cortés lle a recorrer 50 leguas de esta península que había de asombrar un al mundo por su riqueza aurífera.

Murió Cortés, con los títulos de Marqués del Valle de Oaxaca Capitán General de la Nueva España y de la Mar del Sur, p bastante más pobre que cuando no tenía otro sobrenombre que el conquistador. Es indudable que ganó mucho dinero; el oro po rescatado alcanzó cantidades extraordinarias y los quintos reales envió a España fueron los más importantes hasta que se conocie los del Perú, pero sus últimos tiempos fueron muy desafortunado las empresas de Honduras y California deshicieron la fortuna pudo haber disfrutado tranquilamente; era el sino del aventur español, que muy pocas veces llevó una vejez dorada con el esfue de su juventud.

La ilusión del oro que empujó a Cortés le envolvió durante u momentos y volvió a alejarse de él; el país que conquistó y del sacó más fatigas que riquezas, sería, con el correr de los días, de los más ricos del mundo: el primero en plata, entre los prime en oro y cobre. Si Cortés hubiera podido sospechar la inme riqueza que encerraba el imperio dominado por él, lejos de m desilusionado y triste, hubiera creído realizar por entero el n dorado que tanto le ilusionó.

CAPÍTULO XII

Las ciudades fabulosas

A pesar de que el viaje de Magallanes hecho en 1519 y el descu-
imiento del Perú iniciado en 1524, deberían haber impulsado a los
pañoles a orientar sus esfuerzos hacia la zona meridional, nunca
jan de verificarse expediciones interesantísimas por las tierras del
orte, respondiendo quizá a la supervivencia de creencias que
ribuian a estas regiones riquezas, aún no descubiertas, comparables
n sólo a las de Tenochtitlan o Cuzco. Al principio partían los
pedicionarios sin más objetivo que las vagas noticias sobre la
istencia de tierras ricas en oro; ningún contacto unía a los unos
n los otros, pero poco a poco fué surgiendo la novelesca leyenda
e, tomando apoyo en los rumores de todos ellos, acabaría por
ncretarse en una ilusión determinada: la existencia de los reinos
Cibola y Quivira.

Se había conquistado el Yucatán por Francisco de Montejo
1526. En la Florida, después de la conquista por Juan Ponce de
ón, habían recorrido toda la península en busca de sus riquezas
neda y Vázquez de Ayllón. Pánfilo de Narváez, esperando tener
ás suerte, organizó en 1529 una gran expedición que se dirigió a la
sta occidental de la misma y, aunque no le faltaron indios que le
sen buenas nuevas (1), su empresa acabó desastrosamente después

1) «E mostróles un poco de oro, e dixeron que en aquella tierra no lo avía,
lexos de allí, en la provinçia que dicen Apalache, en la cual avía mucho oro en
n cantidad, segúnd ellos daban a entender por sus señas: e todo quanto les
straban a aquellos indios, que a ellos les paresçía que los chripstianos tenían en
, deçían que de aquéllo había mucho en Apalache» Oviedo: «Historia.....»,
XXXV, cap. I.

de haber recorrido la costa Norte del golfo de Méjico: la corrien
del Mississipí les hizo naufragar y Narváez pereció. Sus compañero
dirigidos por Alvar Núñez Cabeza de Vaca, tuvieron que atraves
el continente americano desde la costa de la actual Tejas has
Culiacán, en el golfo de California, pasando siete años de continu
penalidades, curando a los indios, que los tomaban por santos
llegando tan sólo cuatro supervivientes al final de su odisea. El via
de Cabeza de Vaca con sus tres compañeros, que constituye u
prueba definitiva de la intrepidez y resistencia de aquellos explor
dores, es una de las hazañas que mejor se conocen por haber
dejado relatada su propio autor (1). Casi al mismo tiempo Nuño
Guzmán conquistaba Nueva Galicia, Esteban Gómez recorría
costa desde el Labrador a la Florida, atravesando ante las de
embocaduras de los ríos Connectticut, Hudson y Delaware, y
arriesgado Hernando de Soto remontaba el curso del Mississ
después de recorrer casi todos los actuales Estados Unid
del Sur.

La conquista avanzaba continuamente; amenazaba ya desbord
la América del Norte, como había desbordado la del Sur, y entonc
es cuando surge la dorada leyenda de las ciudades fantásticas,
los reinos aún no hallados, de los riquísimos pueblos que habían
obscurecer la fama de los ya conocidos.

Puede afirmarse que, a pesar de que el motivo inmediato
aparición de la leyenda fueron las expediciones señaladas, existí
otros antecedentes de distinto origen que quizá no tuviesen relaci
con ella, pero hacían más verosímil su aparición y más fácil
aceptación. Conocida es la leyenda portuguesa a que hemos hec
referencia al hablar de los planes de Colón; se afirmaba en e
que en el año 714, siete obispos portugueses, huyendo de la invasi
árabe, habían arribado a una isla en la que fundaron siete ciudad
no se había vuelto a saber de ellos hasta que otro bajel portugu
las descubrió por casualidad y halló que en sus tierras abundaba
oro, pero el temor a la cólera de los que vivían en dichas ciudad
hizo que se perdiese su dirección y volvieran a sumergirse en
desconocido, constituyendo durante mucho tiempo una secreta as
ración de cuantos recorrían el Océano. El descubrimiento de Améri

---

(1) «Naufragios de Alvar Núñez Cabeza de Vaca y relación de la jornada
hizo a la Florida con el adelantado Pánfilo de Narváez», en Bib. A. A. E. E. t.
pág. 517.

n las sorpresas que diariamente producía, amortiguó la ilusión de s que soñaban todavía con hallar la legendaria isla de las Siete iudades, y aún no debía haberse borrado por completo su recuerdo ıando apareció el rumor que colocaba precisamente otras siete udades en el interior del continente americano; la localización era stinta, los datos diferentes, pero si se había aceptado como posible leyenda portuguesa, aún lo había de ser más la de las ciudades nericanas, sobre todo si se tiene en cuenta que se vivía en una ›oca en que nada parecía inverosímil.

Paralelo a este sedimento legendario que encontramos entre los pañoles podía señalarse también otro antecedente que quizá influ-se en la imaginación de los indígenas. Los aztecas, como las más tribus mejicanas, creían, según una remota tradición, en la istencia del *Chicomoztot*, o siete cuevas, situadas hacia las giones nórdicas y que constituyeron la cuna primitiva de donde, r emigración, se fueron extendiendo las siete tribus de los Nahuas; l *Chicomoztot* procedían todos los pobladores de Méjico y bien dieron esas siete cuevas misteriosas confundirse, en la imaginación dígena, con siete ciudades de inusitada riqueza (1).

Parece, pues, que el terreno se hallaba bien abonado para la arición de la leyenda y que nadie discutió su verosimilitud. Por lo más, el cuadro no podía ser más tentador; se hablaba de ciudades deadas de altas vallas e inexpugnables fuertes; que poseían nume-sos y magníficos palacios, cuyas columnas y puertas estaban chas de turquesas y en los que la luz no penetraba por vidrieras ıo a través de piedras que constituían las ventanas; que los soberanos l país eran servidos por hermosas esclavas en vajillas de oro, siendo s festines dignos de Lúculo; que alrededor de estas ciudades existían ›ntes de ópalo que brillaban a larga distancia y entre ellos había lles con campos de piedras preciosas y ríos de cristal cuyos lechos an de arenas de plata. Entre ellas el rumor se detenía con delec-ción en una cierta Cibola y en una Quivira, creaciones del ensueño de la codicia, último baluarte del espíritu que no quiere aceptar la existencia de los países fantásticos.

Al parecer debe buscarse el origen de esta leyenda en el acci-ntado viaje de Cabeza de Vaca con sus compañeros supervi-entes Andrés Dorantes, Alonso del Castillo Maldonado y el negro

1) Enrique de Gandía: «Historia crítica de los mitos de la conquista de América», drid, 1929, pág. 63.

Estebanico. La imaginación de éste, más excitable que la de l
blancos, más predispuesta a lo sobrenatural, o más torturada por l
privaciones de su odisea, fué la que creó la fantasía que esparci
inmediatamente por Méjico, exaltó todos los deseos y hasta persuad
al Virrey don Antonio de Mendoza de la necesidad de averiguar
que en ello hubiese de verdad.

Casi todos los historiadores consideran que la primera expedici
comprobadora de las fantasías de Estebanico, fué la dirigida por fr
Marcos de Niza; pero fray Jerónimo Mendieta (1) habla de otro frai
anterior a fray Marcos, que enviado con otros varios por el Provi
cial fray Antonio de Ciudad Rodrigo a descubrir por el mar del S
logró andar por los terrenos de Cibola «más de doscientas leguas,
cuasi en todo este camino tuvo noticia de una tierra muy poblada
gente vestida, y que tiene casas de terrado, y no sólo de un alto si
de muchos sobrados... Y que de aquellos pueblos traían much
turquesas... En demanda de esta tierra habían salido ya muchas
gruesas armadas por mar y ejércitos por la tierra, y de todos
encubrió Dios y quiso que un pobre fraile descalzo la descubrie
primero que otros...».

En 1539 el Virrey Mendoza encargó al Gobernador de Nue
Granada, Francisco Vázquez de Coronado, en cuya jurisdicción es
ban los fabulosos reinos, que hiciese investigaciones para comprob
estas maravillas, y éste encargó de ello al fraile franciscano fr
Marcos de Niza, indicándole que se llevase como guía al neg
Estebanico, que tan convencido se hallaba de su existencia. Fr
Marcos, que ya no se maravillaba de nada, pues acababa de conte
plar los esplendores del Perú, emprendió su viaje el 7 de Marzo
siguiendo la costumbre de sus contemporáneos, escribió una «Re
ción» de su viaje que es una completa exposición de fantasías.

«Con el aiuda de Dios Nuestro Señor, i de la Virgen su mad
i de el Seráfico San Francisco, fray Marcos de Niça partió de
villa de San Miguel de Culiacán, a siete de Março de este año [15
llevando a su compañero fray Honorato, i a Estevanico con los re
ridos indios domésticos, i ladinos, i los de Petarlan, al qual pueblo
encaminó, llevando todos gran contento y alegría...». En Petal
fray Marcos dejó enfermo a fray Onorato y siguió «por donde
guió el Espíritu Santo sin merescello yo». Pasó un despoblado
cuatro días y al cabo de otros cuatro llegó a una población llama

(1) «Historia eclesiástica Indiana», cap. XI.

ıcapá, «que está quarenta leguas de la mar». En ella se detuvo sta la Pascua de Resurrección enviando entre tanto a Estebanico y otros mensajeros a explorar en distintas direcciones. Cuatro días spués de haber partido Estebanico, llegó un indio enviado por él, cual «me dixo tantas grandezas de la tierra, que dexé de creellas ra después de habellas visto o de tener más certificación de la sa». Decía el indio «que en esta primer provincia hay siete ciudades ıy grandes, todas debajo de un señor, y de casas de piedra y de l, grandes; las más pequeñas, de un sobrado y una azutea encima, otras de dos y tres sobrados, y la del señor, de cuatro, juntas todas r su orden; y en las portadas de las casas principales muchas bores de piedras turquesas, de las cuales, dijo, que hay en abunncia» (1).

Si fray Marcos hubiese sostenido siempre la imparcialidad de ıe hace gala en el párrafo anterior, las ciudades fabulosas hubiesen rdido pronto el brillo que las envolvía, pero apenas prosigue su mino siguiendo la derrota de Estebanico, comienza a perder su píritu crítico. A los tres días otros mensajeros del negro vinieron a nfirmarle la grandeza de la tierra de Cibola, que era la primera de s Siete Ciudades. Aquellos indios traían «todos turquesas colgadas las orejas y de las narices, finas y buenas, y dicen que dellas tán hechas labores en las puertas principales de Cibola». Mientras s noticias procedían de Estebanico podía seguirse creyendo que el altado negro era un maravilloso inventor, pero bien pronto comienn las impresiones personales del franciscano.

Afirma que pasadas las Siete Ciudades había tres grandes reinos mados Marata, Acús y Totonteac. Más adelante «halló una cruz ande, que Estevanico había dexado en señal de que crecía la nueva la buena tierra». Pasado un gran despoblado, dice fray Marcos e allí «había tanta noticia de Cibola, como en la Nueva España de éxico y en el Perú del Cuzco». La gente de aquellos lugares hablaba Cibola y de las Siete Ciudades con la más grande naturalidad, ro sin referir en substancia nada de maravilloso: que había casas piedra y cal y que la gente vestía de paño. La principal de las ıdades parecía ser Ahacus, aunque Cibola debía tener también erta importancia comercial, pues «todo dicen que viene de la cibdad Cibola, de la cual tienen tanta noticia, como yo de lo que traigo ıre manos...».

1) Apud Enrique de Gandía: «Historia.....», pág. 64 y sigs.

Sigue el viaje informándose de las guerras y costumbres de lo habitantes de las Siete Ciudades, en tanto que Estebanico, siempre la vanguardia, le enviaba mensajeros repitiéndole: «que desde qu caminaba solo, nunca havía tomado a los indios en mentira, por l cual se les podía creer lo que decían de las grandes tierras que havía y así afirmó el Padre, que en ciento i doce leguas que había cami nado, desde el lugar a donde tuvo la primera nueva de Cibola siempre halló puntualmente quanto le decían». Llegó un momento e que los indios le comunicaron la triste nueva de que los habitantes d Cibola habían matado a Estabanico; no se desanimó por ello el bue fraile y siguió adelante hasta llegar por fin a la vista de la desead ciudad.

Y comienza a describirla: «Está asentada en un llano, a la fald de un cerro redondo. Tiene muy hermoso parecer de pueblo, *el mejo que en todas partes yo he visto;* son las casas por la manera qu los indios me dijeron, todas de piedra con sus sobrados y azuteas, lo que me paresció desde un cerro donde me puse a vella. La pobl ción es mayor que la cibdad de México; muchas veces me vi tentad de entrar en ella, ya que arriesgaba más de mi vida que hab ofrecido a Dios el día que comencé el viaje, pero, considerando peligro, temí que si me mataban se perdería el conocimiento de aqu país que, según mi opinión, *es el más grande y mejor de todos l que hasta hoy se han descubierto.* Diciendo yo a los principal que tenía conmigo, cuán bien me parecía Cibola, me dixeron que e la menor de las siete ciudades y que Totonteac es mucho mayor mejor que todas las siete ciudades y que es de tantas casas y gente que no tiene cabo. Vista la disposición de la ciudad paresción llamar a aquella tierra el nuevo reino de San Francisco... la cu posesión dixe que tomaba allí de todas las siete ciudades y de l reinos de Totonteac y de Acús y de Marata, y que no pasaba a ello por volver a dar razón de lo hecho y visto. Y así me volví con har más temor que comida...».

En pleno regreso, ya lejos de Cibola, vuelve a recalcar, como quisiese fijar bien sus impresiones, que «solamente vi, desde la bo de la obra, siete poblaciones razonables, algo lexos, un valle abax muy fresco y de muy buena tierra, de donde salían muchos humo tuve razón que hay en ella mucho oro y que lo tratan los natural della en vasijas y joyas, para las orejas y paletillas con que se raen quitan el sudor...». Y afirma, por fin, que «solamente digo lo que ví me digeron, por las tierras donde anduve y de las que tuve razón...»

¿Era posible que fray Marcos viese lo que relata? No hay que vidar la excitación en que vivían aquellos exploradores bajo la sesión del oro; fray Marcos vería, en efecto, desde una altura y a avés de la calina del desierto, formas de torreones y cúpulas de urallas y catedrales, pero no eran más que las aldeas indígenas, bricadas en las rocas, cuya apariencia extraña simula masas arqui-ctónicas de extraordinario vigor y presenta perspectivas ilusorias; qué más necesitaba un espíritu exaltado por la fiebre de las aven-ras, un testigo que había presenciado los esplendores de Caja-arca, Pachacamac y Cuzco? Para él no había duda de que se contraba en presencia de una de las ciudades del reino de Cíbola y que tras ella se extendían en forma ilimitada las inmensas riquezas los reinos aún no entrevistos. Como su misión no era conquis-dora, sino simplemente informadora, consideró inútil arriesgar su da y el ir más allá, pero no se olvidó de dejar bien consolidado su aginario descubrimiento levantando un monumento que señalase el mino a los que le siguieran y bautizando con el pomposo nombre Nuevo Reino de San Francisco los terrenos que se habían de nquistar.

Ante la relación de fray Marcos se desvanecieron las pocas idas que pudiesen existir y la fantasía de los conquistadores tejió eños de oro en torno de las torres imaginarias y de las míticas udades. El Virrey Mendoza encargó a Vázquez Coronado que sin rdida de tiempo se dirigiese hacia los reinos de Totonteac, Acús y arata; Coronado, mientras preparaba su gran expedición y con ojeto de ganar tiempo, envió por delante al explorador Melchor iaz, quien en 20 de Marzo de 1540, daba sus primeros informes: enuaba y modificaba en parte las afirmaciones de fray Marcos, pero jaba en pie la existencia de las Siete Ciudades con su corte de aravillas.

La expedición de Coronado es una de las más interesantes de s realizadas en la conquista de América; más de dos años estuvo corriendo los territorios del Norte sin que los primeros desengaños sanimasen a los exploradores. Primero tras el mito de Cíbola, tras de Quivira después, vieron deshacerse poco a poco todo su castillo naipes ante la mísera realidad que les presentaba aldeas de adobe nde esperaban encontrar ricos palacios. Nada hallaron que compen-se su esfuerzo, pero, en su marcha de desengaños, recorrieron el rritorio del actual Nuevo Méjico, cruzaron el cañón del Colorado, aravilla de la Naturaleza que vieron por primera vez ojos europeos,

y se acercaron hasta los límites de los actuales estados de Dakot
y Nebraska.

Causa admiración contemplar a aquellos hombres, irreductible a la realidad, recorrer leguas y más leguas sin que su ilusión desapa reciese. En las trescientas leguas que separaban a Culiacán de Cibol «pasaron necesidad, y se murieron de hambre por el camino mucho indios y algunos caballos»; al llegar a Cíbola, la ciudad que ta maravillosa pareció a fray Marcos, se encontraron con que era «d hasta doscientas casas de tierra y madera tosca; altas cuatro y cinc sobrados, y las puertas como escotillones de nao. Suben a ellas co escaleras de palo que quitan de noche y en tiempos de guerra... La famosas Siete Ciudades de fray Marcos de Niza, que están en espa cio de seis leguas, ternan obra de cuatro mil hombres. *Las riqueza de su reino es no tener que comer ni que vestir, durando la niev siete meses*» (1).

La contradicción con las descripciones del franciscano era ev dente y aunque mucho se murmuró de él y «dieron los soldados mu pocas gracias a los frailes que con ellos iban, y que loaban aquell tierra de Sibola», por no volverse a Méjico sin riquezas y creyend siempre que las hallarían más adelante, donde decían los indígena que era mejor tierra, llegaron a Tíguex, a orillas de un gran rí «donde tuvieron noticia de Axa y Quivira, donde decían que estab un rey por nombre Tatarrax, barbudo, cano y rico; que ceñía u bracamarte, que rezaba en horas, que adoraba una cruz de oro y un imagen de mujer, señora del cielo. Mucho alegró y sostuvo esta nuev el ejército, aunque algunos la tuvieron por falsa, y echadiza d frailes. Determinaron de ir allá con el fin de invernar en tierra ta rica como se sonaba» (2). Las calamidades aumentaban; sufriero ataques de los indios, pasaron hambre, les atacaban enfermedades pero por fin llegaron a la anhelada Quivira, «y hallaron al Tatarra que buscaban, hombre ya cano, desnudo y con una joya de cobre a cuello que era toda su riqueza. Visto por los españoles la burla d tan famosa riqueza, se volvieron a Tíguex sin ver cruz ni rastro d cristiandad, y de allí a Méjico, en fin de Marzo del año de 42».

A pesar del desastre y del disgusto del Virrey que había gastad en la empresa más de sesenta mil pesos de oro sin lograr que l

(1) López de Gómara: «Historia de las Indias», en Bib. de A. A. E. E., t. 2 pág. 287.
(2) López de Gómara: «Historia,...,», en Bib. de A. A. E. E., t. 25, pág. 288.

sen «cosa ninguna de allá, ni muestra de plata, ni de oro, ni de riqueza», el mito de las ciudades fabulosas había arraigado o, que, todavía, cuarenta años después, un nuevo iluso, Juan de ejo, comerciante acaudalado, gastaba su fortuna para encontrar sólo las huellas de los compañeros de Coronado; y en 1596, Juan Oñate, hacía una última y también fracasada tentativa en busca oro de Quivira.

Cuando el encanto se desvaneció desaparecieron aquellas Siete dades misteriosas que la imaginación de los conquistadores supotan ricas como las de Méjico y las del Perú; pero el engaño había provechoso. Gracias a él se había llegado al conocimiento de vastísima zona continental, precisamente la zona que, andando años, había de asombrar al mundo con su riqueza aurífera, como l fin se hubiese decidido a sacar de su seno los inagotables tesocon que soñaron sus primeros exploradores.

CAPÍTULO XIII

El rescate de Atahualpa

Dejando ya las tierras del Norte, donde durante mucho tiem aún se siguieron haciendo incursiones en busca de países más menos fantásticos, vayamos ya a las empresas que simultáneame se verificaban en la América del Sur. Hemos visto cómo el Dar era, con la Española y Cuba, uno de los tres centros de expansi conquistadora, y en el Darien hemos visto la actuación de Vas Núñez de Balboa, del que es preciso afirmar que, si no hubiese si truncada su carrera por la persecución de Pedrarias Dávila, hubi sido seguramente el descubridor del Perú.

Desaparecido Balboa, quedaron flotando en el ambiente noticias por él recogidas sobre la existencia de un poderoso reino las costas del Mar del Sur y, como no era aquella época de andarse c vacilaciones, surgieron en seguida los continuadores de su obra. Tı la fracasada tentativa de Becerra, que sólo pudo dar noticias de cacique poderoso que gobernaba las regiones situadas hacia el S se organizó la expedición de Pascual de Andagoya, quien dejó escr una relación de su viaje en la que afirmaba haber llegado hasta el de San Juan. Y así como Grijalva, al traer noticias exactas de existencia de Motezuma, precipitó la llegada de Cortés, tambi Andagoya, hablando con toda precisión de una provincia del Bi relatando los señores y mercaderes que la habitaban y dejando entre las riquezas que poseía, estimuló y decidió la organización Pizar Almagro-Luque para la conquista del país entrevisto.

Tan conocidas son las personas de los nuevos conquistado que es inútil su presentación; pero sí conviene hacer notar las car terísticas de los que en la empresa tomaron parte, ya que cada u

ellos es, a su modo, un caso típico de aquellos aventureros del
lo xvi. Pizarro y Almagro son el tipo del conquistador; ambos de
gen humilde, oscuro, apto para que lo recoja la leyenda; los dos
alfabetos; los dos pobres, ambiciosos, llegados a las Indias sin
s medios que su espada, pero dispuestos a adquirir riquezas
pias de reyes; amigos entrañables hasta el punto de que Oviedo
ce resaltar una amistad que les hace parecer «un mesmo hombre en
s cuerpos» acaban asesinándose e iniciando la primera guerra
il de los nuevos territorios. Luque, clérigo rico e influyente, amigo
Pedrarias y aficionado a las aventuras, es el banquero de la
presa, el socio capitalista que ya que no puede alejarse de Panamá
su cargo de Maestrescuela, participará, con el riesgo a que expone
riquezas, de la emoción de la conquista; Luque, Las Casas,
nseca, son, cada uno en su género, modelos de aquellos clérigos
activo vivir que no podían considerar a su ministerio apartado de
vida civil. Pedrarias es el tipo del gobernador inepto, pero ambi-
so, que desea el oro, pero no quiere arriesgar la vida ni sus
nodidades, que se prevale de su cargo para establecer pactos
erosos con los que le necesitan; en la empresa del Perú estará a la
rta parte en los gastos y ganancias, pero comienza por no
ntribuir más que con palabras; es el punto negro de la reunión, el
co que no expone nada, quizá el que más hubiera sacado si el
cto no se hubiese roto con oportunidad.

En Noviembre de 1524 se realizó la primera tentativa; Pizarro
ió con 114 hombres, en un solo navío, mientras Almagro prepa-
a otro para alcanzarle después. La expedición fué corta y acciden-
a; algunos españoles perdieron la vida y Almagro volvió con un
de menos, pero «truxo hasta tres mill pessos de oro de diez y
s e diez y siete quilates, e alguna plata en quentas menudas, e
as cosas; e dixo que avía mucho oro en aquella tierra, e quél
diera traer cient mill pessos dello, e que lo dexó, pensando que era
y baxo más de ley de lo que en los tres mill pessos paresçió que
, e que por esso lo avía dexado» (1). Y algo más importante
avía, que «a diez soles de allí había un rey muy poderoso, yendo
espesas montañas, y que otro más poderoso, hijo del Sol, había
ido de milagro a quitarle el reino, sobre que tuvieron muy san-
entas batallas».

Animados con tan favorables auspicios, repitieron el intento en

) Oviedo: «Historia.....», lib. XXIX, cap. XXIII.

1526 después de haber excluido a Pedrarias y confirmado solem mente el pacto entre los tres asociados; duró esta segunda expe ción tres años y fué aún más accidentada y penosa que la anteri Al llegar a la desembocadura del río San Juan, la resistencia de indios fué tan tenaz, que se acordó que Almagro volviese a Pana por refuerzos, mientras Pizarro continuaba los descubrimientos. Y tanto llegaban aquéllos, Pizarro recorría la costa, veía la tierra b cultivada, con señales de grandes riquezas y encontraba una g canoa en la que los indígenas llevaban sartales de conchas colorac por las que daban todo el oro o plata que se les pidiese; es mismos indígenas les hablaron del modo como sacaban el oro, islas muy pobladas, con gran abundancia de perlas y de que en tierra de donde venían había muchas piedras de valor.

Entre tanto, Almagro, al llegar al Panamá, comenzó a relata todo el mundo que habían hecho catas en la costa que hab recorrido y la hallaron muy rica en minas de oro y que conocían existencia de un gran señor, el cacique Coquo, que tenía mucho o noticias todas muy influidas por la imaginación de Almagro, pero tuvieron la virtud de hacer que lograse sin dificultades su propósi el alistamiento de unos 80 hombres recién venidos de España a busca de riquezas, con los que volvió a unirse a su asociado. juntos los dos, siguieron a la bahía, que llamaron de San Mateo, donde vieron llegar ocho o diez canoas grandes «llenas de gente c armaduras de oro o de plata en su cuerpo e braços e cabeças; y aquel edificio que traían en las popas de las canoas, puestas muc pieças de oro». En Tacamez vieron que «todos los indios que sal de guerra traían sembradas las caras con clavos de oro en aguje que para ello tenían hechos» (1), pero comprendieron también que tenían elementos ni preparación para la conquista de tan pobla territorios, y se decidió que volviese Almagro a Panamá mient Pizarro le esperaba en la isla del Gallo.

Almagro llegaba de nuevo al Panamá en pleno optimismo, a mando que en la primera entrada que hiciesen «en poco tiempo podrían aver más de doscientos mill pessos de oro... porque segu lo que avían visto los chripstianos en los indios de las canoas dichas, en los que vieron en la tierra e por relaçión de indios q tomaron, la cosa era muy riquíssima e de grande esperança para

(1) Agustín de Zárate: «Historia del descubrimiento y conquista del Per cap. I, en Bib. de A. A. E. E., tom. 26, pág. 464.

adelante, e tan çerca de Panamá que se podía ir y venir cada año
a o dos veçes, e traer de allá mucho oro e plata e indios e otras
sas que se esperaban hallar en aquella tierra» (1).

Sin embargo, no todos debían participar del mismo optimismo
ando se llega hasta a producirse el conflicto que da origen al cono-
ísimo y tradicional relato del ovillo de algodón. Se cuenta que los
ldados de Pizarro se hallaban en la isla del Gallo fatigados de la
presa, desanimados y con deseos de descansar; al ver que Almagro
por nuevos refuerzos para continuar la marcha, se valieron de un
illo de algodón para enviar un papel a la esposa del nuevo Gober-
dor de Panamá, don Pedro de los Ríos, pidiéndole que se les sacase
infierno en que se hallaban; el Gobernador, atendiendo la indica-
n, envió un navío para recoger a todos los que quisiesen abandonar
Pizarro, y entonces surge en éste la decisión heroica y haciendo una
a en el suelo pronunció sus célebres frases: «Allí, hacia el Sur,
á el Perú con sus tesoros; a vuestro lado, hacia el Norte, Panamá
n su pobreza eterna. Ahora escojed. ¡Yo voy al Sur!». Sólo trece
saron la raya y gracias a ellos pudo continuar los descubrimientos
e le llevarían a la conquista del imperio incásico. Es indudable la
leza de este relato que pone de manifiesto el irreductible carácter
aquellos conquistadores; podrán variar los detalles, las palabras,
número de los que se quedaron, pero lo que sí es indudable es que
a docena de hombres se decidieron a permanecer en una isla
sierta, pequeña y próxima a una tierra en la que hormigueaban los
lios; y no menos cierto es que el argumento decisivo que se les
puso fué el del oro, idea directriz que les guiaba y les sostenía en
adversidad.

El Gobernador de Panamá no pudo menos de quedarse admirado
arrojo de los que se quedaron y, enviándoles víveres, les dió un
zo para hacer su exploración. El plazo fué bien aprovechado; de
isla del Gallo pasaron Pizarro y sus doce compañeros a la de
rgona y, desde allí, siguiendo la costa, avistaron la ciudad de
mbez, que les pareció cosa de magia; dos marineros bajaron a
servarla y su imaginación desbordada vió pronto no sólo templos
oro, sino jardines y árboles con frutas del mismo metal. Hubiera
lo oportuno comprobar sus declaraciones, pero bastaba con la
ta de la ciudad para comprender que se había llegado a las puertas
Perú; el tiempo apremiaba, pues el plazo concedido era corto y

1) Oviedo: «Historia.....», lib. XLIII, cap. III.

Pizarro se dió por satisfecho y regresó a Panamá llevando animal indígenas, muestras de oro y plata y la gran noticia de la ciu maravillosa.

Era preciso marchar a conquistarla cuanto antes, pero se ne sitaba mucho dinero y ellos estaban arruinados, mucha gente y e Panamá era difícil reunirla después del incidente de la isla del Ga había que apelar a los recursos extraordinarios: buscar el apoyo la Corona relatándola lo ya descubierto y traer gente de España. todo ello fué encargado Pizarro, que salía para España en la pri vera de 1528. Recibido por Carlos V se negociaron entre ambos capitulaciones de 26 de Julio de 1529, en las que Pizarro recibía títulos vitalicios de Gobernador y Adelantado del Perú, más parte de los beneficios que se esperaban lograr; no fué lo peor se olvidase de procurar para Almagro cargos y preeminencias igu a las suyas, ya que iguales habían sido sus méritos, sino que se ll en su compañía a sus cuatro hermanos Hernando, Juan, Gonzal Francisco, gente soberbia y ambiciosa, sobre todo el primero, habían de introducir el desasosiego, la envidia y, por último guerra entre los dos viejos compañeros.

Decepcionado Almagro al verse tan postergado en la capit ción, estuvo a punto de disolver la sociedad y seguramente hub llegado a ello si la intervención pacificadora de Luque y las prome de Pizarro no le hubiesen calmado. En Enero de 1531 salió por fi expedición definitiva formada por tres navíos y cerca de 200 homb aprovechando los vientos favorables llegaron en trece días a la ba de San Mateo, lugar que les había costado antes dos años alcan: Los víveres se acabaron y fué preciso seguir por tierra en una pe grinación dolorosísima que les llevó, enflaquecidos y agotados Coaque. Allí comenzó a sonreírles la fortuna; aparte de los víve abundantes que restauraron las fuerzas de los expedicionarios, to ron quince mil pesos de oro y mil quinientos marcos de plata, de que acordaron enviar inmediatamente treinta mil castellanos a Pana «para acreditar la tierra y poner codicia a la gente que pasase a el Y no fueron sólo los metales preciosos la riqueza encontrada, s que también «hallaron algunas esmeraldas, y muy buenas», p quedaron menos asombrados de este hallazgo, que casi inutiliza «porque los que allí iban eran tan poco prácticos en este género piedras, que les paresció que para ser finas las esmeraldas no habían de quebrar con martillo, como los diamantes, y así, creyer que los indios les engañaban con algunas piedras falsas, las dal

n una piedra; y así destruyeron grandísimo valor de estas esmedas» (1).

En la provincia que llamaron Puerto Viejo, en la actual república Ecuador, se les unió Sebastián de Benalcázar, y en la isla de na, Hernando de Soto, trayendo ambos alguna gente de pie y de ballo, con lo cual ya no temió Pizarro el choque con los indios y o algunos encuentros sangrientos en la citada isla y en Túmbez; ndo los hubo aterrorizado los admitió a la paz y, recibidos y artidos los presentes de oro que les hicieron, prosiguió su camino ta las orillas del río Chira donde, hallando favorable el lugar, dó el pueblo de San Miguel, a seis leguas del puerto de Payta, a nejanza de la fundación de Veracruz, hecha por Cortés. San guel sería el punto de enlace entre Panamá y Perú; a él arriba n y de él partirían los barcos que pusiesen en comunicación a os con otros, y, en caso necesario, sería lugar de refugio para que fuesen derrotados por los incas. Y en San Miguel, antes internarse en busca de las grandes ciudades, recibió Pizarro las neras noticias directas de Huascar y Atahualpa, señalándole avorable ocasión en que las discordias intestinas habían colocado Perú.

Y al igual que en San Salvador con Colón, y en San Juan de a con Cortés, se verificaba ahora, al partir de San Miguel, el oque de los dos mitos, el español y el indígena, que había de orecer la labor de los conquistadores. El mito dorado era el mismo a todos los españoles; el mito tradicional de los que saldrían cidos en el choque, variaba según los países. En Méjico fué la iquísima tradición que radicaba en Huichilobos; en el Perú otra enda, no menos antigua, señalaba a Viracocha como el autor de predicción de la ruina del Imperio y la llegada de los españoles. os siniestros presagios que atemorizaron a Motezuma se dieron bién ante el jefe de los incas: hubo terremotos, mayores que los de ordinario sacudían el Perú; como consecuencia de ello se ervaron mareas violentísimas; aparecieron cometas; en una fiesta Sol presenciaron los indígenas cómo una docena de cernícalos seguían hasta matarla a un águila real, y, entre tanto agüero de gracia, se observó en una noche que la luna tenía tres grandes cos: el primero de color sangre, el segundo verdinegro y el tercero parecía humo. Los hechiceros estaban temerosos y entristecidos

) Zárate: «Historia.....», lib. II, cap. I, Bib. A. A. E. E., t. 26, pág. 474.

ante estas señales que sólo podían significar una cosa: la ruin destrucción de su imperio.

Simultáneamente con estos presagios se supo la aparición gentes extrañas y nunca vistas en aquella tierra y, por si esto fu poco, a la muerte de Huayna Capac, se encendió una cruenta gu civil entre sus dos hijos Huascar y Atahualpa que, en el moment la llegada de Pizarro, terminaba por la prisión del primero y reco cimiento como Inca del segundo. Pero Atahualpa no podía e tranquilo; al temor religioso de las predicciones de sus adivinos unía el temor político de la aún candente lucha civil, y ante los ex ños visitantes, fuesen quienes fuesen, no tenía otro camino intentar atraerlos, usar de halagos y presentes, quizá evitar o dem el primer ataque hasta que en mejor ocasión y sobre seguro pud aniquilarlos.

En estas circunstancias sale Pizarro de San Miguel en direc a Cajamarca y, para imitar en todo a Cortés, pregonó en el vall Piura que dejaba volverse tranquilamente a los que no quisi seguir adelante; sólo nueve hombres retrocedieron a unirse con de San Miguel, y con los 168 que le quedaban siguió adela Habiendo enviado un mensajero para que se le adelantase hast pueblo de Caxas, le trajo éste la noticia de que a treinta jorna de andadura había una ciudad, llamada Cuzco, en la cual es enterrado el padre de Atahualpa en una sala cuyo suelo es chapado de plata y las paredes con chapas de oro y plata entre das; al mismo tiempo llegaba el primer mensajero de Atahualpa venía a saludarle como amigo y traerle un presente consistent dos figuras de fortalezas a manera de fuente para que bebiese y cargas de patos secos desollados para que, hechos polvo, se s mase según era costumbre entre los señores de aquella tierra Poco antes de llegar a Cajamarca, nuevos emisarios de Atahua les entregaron diez ovejas con nuevas promesas de amistad por p del Inca y por fin, el 15 de Noviembre de 1532, llegaban a la vist la ciudad.

Al llegar a la plaza de Cajamarca y avistar el real de Atahu acampado a las afueras con más de treinta mil hombres armad

---

(1) Oviedo: «Historia.....», lib. XLVI, cap. III y Francisco de Jerez: «Verda relación de la conquista del Perú y provincia del Cuzco», en Bib. de A. A E t. 26, pág. 326. Zárate: «Historia....», lib. II, cap. IV, dice que el presente cons en unos zapatos pintados y unos puñetes de oro para que se los pusiese y f por ellos reconocido.

cados en el mejor orden, los españoles se sobrecogieron por
nera vez y comprendieron que sólo un golpe de audacia podía
gurar su existencia en el país. Y el golpe se verificó, mucho más
az que el de Cortés, pues no fué realizado entre los salones del
cio real, sino en pleno campo y ante un numeroso ejército, y tan
tífero como aquél, pues quedó Atahualpa prisionero y se abrieron
él, ante los españoles, los tesoros del Perú.

El primer botín importante lo recogieron al día siguiente de la
alla de Cajamarca al hacerse el registro del campamento real. «Y
el oro quel día antes se avía recogido e lo que en estotro día se
ogió e se truxo, ovo quarenta mill pessos, todo buen oro, e siete
marcos de plata e catorçe esmeraldas. Y en el oro e plata ovo
ças muy grandes, e cántaros, e ollas, e copones, e brasseros, e
is diverssidades de vassijas e todas pessadas: lo qual todo dixo
baliba que era vaxilla de su serviçio ordinario, e otra mucha can-
d que dixo que sus indios que habían huydo llevaron» (1).

Pero el verdadero deslumbramiento de los españoles comenzó
las primeras conversaciones sostenidas con su prisionero. Ata-
lpa, que conocía de sobra las aspiraciones de sus vencedores, se
ló muy bien de excitarlas todo lo posible, como medio de asegu-
su vida, y les entusiasmó relatándoles con todo detalle las riquezas
que podía disponer: «...hay en aquella ciudad [Cuzco] otras
nte casas, las paredes chapadas de una hoja delgada con plan-
s de oro. Y es muy grand población, de ricos e buenos edifiçios;
llí tenía mi padre un thessoro, que era tres buhíos llenos de pieças
oro, e cinco buhíos de plata, e çient mill tejuelos de oro (que lo
an sacado de las minas, cada tejuelo de pesso de çinqüenta caste-
os), lo cual ovo de los tributos que le daban en las tierras que
señoreado».

«Más adelante desta cibdad está una provinçia que se dice
lao, donde está un río que tiene mucha cantidad de oro, e cavando
uito, quassi a la haz de la tierra, sacan granos de oro tan gordos
no huevos e como nueçes. E camino de Chincha, diez jornadas
ta provinçia de Caxamalca, está otro río en otra provinçia que
diçe Guanaco, tan rico en oro como el de Collao; y en todas
s provinçias hay minas de oro e muchas e muy ricas de plata.
a plata se saca en las sierras en çiertas partes con poco trabaxo:
cada indio saca cada día çinco o seys marcos de plata envuelta

(1) Oviedo: «Historia.....», lib. XLI, cap. VIII.

con plomo y estaño e piedra açufre, e la apuran; e para sacalla peg fuego a la sierra, donde ella está, e con la piedra açufre arde, e cor se quema, cae la plata a pedaços» (1).

Y cuando ya les ha encandilado les ofrece por su libertad el m fabuloso rescate que vieron los siglos. «...E porque a mí no me mat los españoles, que les he gran temor, yo te daré a ti e a los que prendieron mucha cantidad de oro y plata. El Gobernador le pregu que qué tanto le daría y en qué término. Dixo que de oro daría u sala de apossento donde el gobernador residía entre día, que te veynte e dos pies de luengo e diez y siete de ancho llena hasta u raya blanca de cal que a la mitad del altor de la sala estaba, hasta que avía desde el suelo estado y medio: *lo qual daría y henchiría oro en cántaros e ollas e tejuelos maçiços e otras diversas pieç e que de plata daría todo aquel buhío dos veçes lleno, e que cumpliría dentro de dos messes»* (2).

Al poco tiempo comenzó a recibirse el oro en remesas diar que oscilaban entre 20 y 60.000 pesos. Sin embargo, como pasara plazo de dos meses dado por el prisionero y aún no hubiese reuni el rescate señalado, comenzaron las murmuraciones ante lo c consideraban como una dilación de la promesa y, para acallarlas ayudar al mismo tiempo a los indios a transportar el botín, fuer despachados algunos capitanes hacia las ciudades proveedoras oro. Hernando de Soto y Pedro del Barco partieron en direcció Cuzco, y se encontraron en el camino con Huascar, a quien tra prisionero los soldados de Atahualpa; como Huascar viese tamb en la codicia de los cristianos un medio para recuperar la libertad y trono, procuró seducirles con mayores promesas de riquezas, dici doles «que si el Marqués lo hacía [el devolverle la libertad], no so mente cumpliría lo que por su hermano se había proferido de dar el tambo o portal de Caxamalca un estado de hombre lleno de vasi de oro, pero que le hinchiría todo el tambo hasta la techumbre, c era tres tantos más; y que se informasen y supiesen si él podía ha

(1) Oviedo: «Historia.....», lib. XLVI, cap. IX.

(2) Oviedo: «Historia.....», lib. XLVI, cap. IX. López de Gómara y Zárate dicen para señalar la altura levantó la mano cuanto pudo e hizo en la pared una raya r Pedro Pizarro agrega en su «Relación» el detalle de que su hermano Francisco l llamar a un escribano para que diese fe de la promesa de Atahualpa y de que ade era voluntad de éste que el rescate fuese sólo para los que le habían apresado Cajamarca; salta a la vista la parcialidad de este relato, con el que sólo se prete legalizar la exclusión en el reparto de Almagro y los que con él venían.

fácilmente aquello que su hermano lo otro; porque para cumplir
)aliba lo que había prometido le era forzoso deshacer la casa del
del Cuzco, que estaba toda labrada de tablones de oro y plata
ılmente, por no tener otra parte donde hacerlo; y él tenía en su
er todos los tesoros y joyas de su padre, con que fácilmente podía
plir mucho más que aquéllo; en lo cual decía verdad, aunque los
a todos enterrados en parte donde persona del mundo no lo sabía,
lespués acá se ha podido hallar, porque los llevó a enterrar y
)nder con mucho número de indios que lo llevan a cuestas, y
cabando de enterrarlos mató a todos para que no lo dijesen ni se
iese saber...» (1).

No pudieron los emisarios detenerse a tratar con Huascar sobre
erdad de sus promesas y, mientras continuaban hacia Cuzco, se
ró Atahualpa de los ofrecimientos hechos por su hermano y
iendo que venciesen a los suyos le mandó matar. Los emisarios
Cuzco trajeron noticias maravillosas: de una sola casa quitaron
planchas de oro de unos 500 pesos cada una; de Jauja les enviaron
s 700 y, despreciando la plata por no poderla llevar, reunieron
cargas que presentaron ante los ojos atónitos de sus compañeros.

Por su parte, Hernando Pizarro había salido también a apresurar
nvío del oro. En Guamanchurco o Guamacucho encontraron a un
nano de Atahualpa que venía a toda marcha con más de tres-
tos mil pesos de oro y una no despreciable cantidad de plata; en
hacamac pudieron reunir hasta noventa mil pesos, dándose
más perfecta cuenta de que se había ocultado la mayor parte del
ro; cerca de Jauja hallaron 150 arrobas de oro enviadas por
lcuchima y, ya en esta ciudad, reunieron treinta arrobas más con
que regresaron a Cajamarca (2).

Grandes eran las riquezas reunidas, «nadie creía que se hubiese
o en el mundo tanto oro y plata como allí había», pero aún no
aba el tesoro hasta la raya señalada; sin embargo, como la
aciencia era mucha y se iniciaba el temor de que la presencia de
agro, que acababa de llegar, produjese disturbios, se acordó
var a Atahualpa de su promesa y repartir lo reunido entre los
lados de Pizarro, para que en adelante todos participasen de los

---

Zárate: «Historia.....», lib. II, cap. VII, Bib. A. A. E. E., t. 26, pág. 479.
Los detalles de la expedición de Hernando Pizarro se hallan en la relación
a por el veedor de la misma Miguel Estete, recogida por Oviedo y Francisco
erez.

botines futuros. En 13 de mayo de 1533 se comenzó a hacer fundición que duró hasta el 25 de julio; echada la cuenta del resca se encontró *un cuento e tresçientos e veynte e sey mill e quinien e treynta y nueve pesos de buen oro y çinquenta e un mill e se çientos y diez marcos de plata*. Descontados el quinto real y derechos de marca y fundición se verificó el siguiente reparto: Piza tomó para sí 57.230 pesos de oro y 2.350 marcos de plata, aden de la plancha de oro que servía de asiento en las andas del Inca; hermano Hernando 31.080 pesos y 1.267 marcos; el capitán S 15.740 y 714 respectivamente; siguen en orden los demás capita y, en cuanto a los soldados «cupo a los de caballo a ocho mi ochoçientos y ochenta pessos de buen oro, e a tresçientos e sesse y dos marcos de plata; e a los de pie a quatro mill e quatroçiento quarenta pessos de oro, e a çiento e ochenta y un marcos de pl e algunos a más e otros a menos, según que paresció al goberna que cada uno meresçía, conforme a la calidad de su person trabaxo» (1).

Y aún se pudo dar 1.000 pesos a cada uno de los soldados Almagro para compensarles de haber llegado tarde, otra canti para los que habían quedado en el pueblo de San Miguel, limosna para edificar la iglesia de Cajamarca y otras partidas p todos los mercaderes y marineros que después de la guerra he vinieron a la fundición, «por manera que a todos los españoles en aquella tierra e reyno se hallaron alcançó parte». En cuanto a Corona se le envió la bonita cantidad de 100.000 pesos de oro 20.000 marcos de plata y se le escogieron las piezas más grande vistosas para que produjesen la máxima impresión en Castilla, así trajo [Hernando Pizarro] muchas tinajas y braseros y atambor y carneros, y figuras de hombres y mujeres, con que hinchió el p y valor arriba dicho».

Halagüeño por demás había sido el resultado inmediato, pero lo fueron tanto las consecuencias. Aquellos soldados enriquecidos la noche a la mañana menospreciaron el dinero tan fácilme adquirido y, al depreciarse la moneda, encarecieron extraordina mente las mercancías europeas. Se llegaba a pagar tres mil pe por un caballo, cuarenta por un par de borceguíes y medio peso una cabeza de ajos; el juego acabó por alterar el valor del oro y corriente pagar las deudas con pedazos de oro, a bulto, sin aquila

(1) Oviedo: «Historia.....», lib. XLVI, cap. XIII.

valor. Entre almagristas y pizarristas comenzaron las disputas y
é Atahualpa la primera víctima de ellas por creer aquéllos que
entras el Inca viviese todo el oro que se encontrase se atribuiría al
scate de que ellos no participaban. Algunos, muy pocos, conside-
ron satisfecha su ambición y regresaron a España con sus tesoros,
slumbrando a sus paisanos y encendiendo en todas partes el deseo
marchar a la adquisición de tales riquezas; los más, no conformes
n lo adquirido, siguieron el rastro del oro traído por orden de
ahualpa y llegaron a Cuzco.

En esta ciudad, capital del imperio incásico, se repitieron las
aravillas de la leyenda en medio de un saqueo sin precedentes.
gún Gómara «los españoles en el Cuzco sin contradicción alguna...
menzaron a desentablar las paredes del templo, que de oro y plata
an; otros a desenterrar las joyas y vasos de oro que con los muer-
s estaban; otros a tomar ídolos que de lo mesmo eran. Saquearon
mbién las casas y la fortaleza, que aún tenía mucha plata y oro de
Guaynacapa. *En fin, hubieron allí y a la redonda más cantidad
oro y plata que con la prisión de Atabaliba habían habido en
xamalca*. Empero, como eran muchos más que no allá no les
po a tanto...» (1).

Pero Cuzco, que parecía representar el apogeo de la borrachera
oro incásico, señalaría también, y por eso mismo, el comienzo de
desgracia para los conquistadores. Almagro había visto por fin
emiados sus esfuerzos con la gobernación de Nueva Toledo, al
r de la gobernación de Pizarro; Cuzco estaba en el límite y era
dad muy codiciada, a la que aspiraban los dos ex-asociados;
zco había de ser el pretexto de la guerra civil y en ella habían de
recer los dos. Sin embargo, las disputas que habían de trasformar
mortales enemigos a los dos antiguos compañeros, no habían de
óbice para que se siguiese persiguiendo el mito dorado por todas
rtes y, al igual que Méjico, Cuzco se constituyó bien pronto en
nto de partida de nuevas expediciones que, buscando en todas
ecciones las fuentes del áureo metal, acabarían por recorrer casi
la la América meridional.

Hacia el Norte partió Sebastián de Benalcázar ilusionado por las
icaciones de un indio que le aseguraba haber tanto oro y plata en
ito que todos sus caballos no podrían llevar la veintena parte; se
rmaba además la existencia de tres casas llenas de oro y plata

) Apud C. Pereyra: «Historia.....», t. VII, «Perú y Bolivia», pág. 141.

«sin muchos cántaros que avía de la casa del Sol, e otras riqueça
Esto confirmaba las sospechas de que Quito era una de las ciudad
que más habían contribuido al rescate de Atahualpa y nadie duda
entre los soldados de Benalcázar que iban a volver más ricos
los participantes de Cajamarca.

Internados en el Ecuador, y después de vencer la desespera
resistencia de los indios, tuvieron noticias de que un jefe llama
Orominani había huido de Quito cargado de riquezas y, en su per
cución, llegaron a la elevada llanura donde se asienta la capital.
sus encuentros con los indios sólo habían logrado algunas vasi
de oro y plata; más adelante, en Quioché «hallaron diez cántaros
fina plata, dos de oro de subida ley, y entrometido en ellos, al
metal de gran perfición». Esto no era la riqueza soñada, pero era
indicio de la misma y en pos de ella continuaban su camino cuan
se vieron sorprendidos por la aparición de unos inesperados rival
Pedro de Alvarado, el compañero de Cortés y conquistador de G
temala, avanzaba hacia el Sur atraído por el espejuelo del
incásico cuyo brillo llegaba hasta las regiones aztecas. El encuent
que pudo ser sangriento, se arregló pacíficamente, por intervenc
de Almagro, concediéndosele a Alvarado una indemnización de c
mil pesos para que dejase el camino libre a los conquistadores per
nos. Y mientras Alvarado volvía a Guatemala y Benalcázar co
nuaba siempre hacia el Norte en busca de legendarias regiones
las que volvería a encontrar nuevos perseguidores de su mis
ideal (1), se acababa de verificar en la alta meseta ecuatoriana
prueba de la fuerza dinámica del mito dorado; allanando obstácul
venciendo dificultades, manteniendo combates, dos grupos, uno
norte y otro del sur, habían coincidido en busca del vellocino dora
y habían realizado, para llegar hasta allí, la heroica marcha a tra
de comarcas que aun hoy, en plena civilización, son difíciles
atravesar.

Hacia el Sur salió Almagro. Por muchos deseos que éste tuvi
de poseer Cuzco, no dejó de pensar que quizá en su gobernación
Nueva Toledo hallase riquezas que hiciesen palidecer las ya co
cidas, y, antes de lanzarse a la guerra civil, prefirió convencerse
lo que buenamente podía poseer y partió a la conquista de Chile.
los preparativos gastó Almagro todo lo que le había correspondido
los botines de Cajamarca y Cuzco; comenzó por buscarse exceler

(1) V. pág. 156.

uías e intérpretes, pagados a peso de oro, que le informaron per-
ectamente de las provincias, puertos, despoblados, fuentes, etc.,
e la región que iba a conquistar; el alistamiento se asemejó más a
n reparto de botín que a un preparativo de conquista, pues comenzó
lmagro a repartir oro y plata entre los expedicionarios sin más
ondición que la devolución voluntaria con lo que se ganase en
hile, decidiendo a alistarse a mucha gente que sólo acudía atraída
or su fama de pródigo y por la esperanza de sus espléndidos
egalos.

El comienzo de la empresa tuvo la feliz sorpresa de los tribu-
rios de Chile que entregaron cerca de cien mil pesos de oro y
vivaron las ilusiones sobre el porvenir; pero éste no pudo ser más
ítrico. El frío, las nieves, las tierras pobres, las ásperas montañas,
inexistencia de las riquezas soñadas y, desde el primer momento,
resistencia de los araucanos, la más tenaz y heroica que encon-
aron los españoles en sus expediciones por América, desanimaron
Almagro, a quien, por otra parte, ya preocupaba bastante la cues-
ón de los límites de su demarcación. Abandonó, por lo tanto, su
npresa, y se volvió al Perú a reclamar sus pretendidos derechos
obre Cuzco y encender la guerra civil en que todos habían de
erecer.

Sin embargo, la conquista de Chile no se vió abandonada y fué
edro de Valdivia el encargado de realizarla escribiendo las páginas
ás brillantes que, en el orden militar, se han escrito en la historia
e la conquista americana. Más adelante, don García Hurtado de
lendoza, Gobernador de Chile, haría extender las posesiones espa-
olas del Sur hasta Patagonia, llegando así al límite meridional del
ontinente y estableciendo contacto por tierra con el estrecho de
lagallanes.

CAPÍTULO XIV

El país de las esmeraldas

A medida que se iban conociendo en España los detalles de fabulosas riquezas que se estaban hallando en el país de los inc se consolidaba la opinión de que toda la Tierra Firme constituía u inmensa mina de oro y que lo mismo que se había hallado éste por costa del mar del Sur, podría hallarse internándose por la costa Atlántico. La cuestión era encontrar un buen punto de entrada, y si tiene en cuenta que las proximidades del Darien, lo que constituye norte de la América meridional, era una zona que, aunque conoci desde la época de Colón, había permanecido casi virgen a las exp raciones, no es de extrañar que en ella se fijase la atención de probables conquistadores y hacia ella dirigiesen sus actividades.

Habían pasado 25 años desde que el trianero Rodrigo Bastidas recorrió, en 1500, las costas del cabo de la Vela, hasta c fundó la ciudad de Santa Marta; poco después, en 1533, se funda la ciudad de Cartagena. Estos dos puntos, situados a un lado y otro del Río Grande (Magdalena), habían de dar origen a interesa tísimas expediciones que, persiguiendo especiales facetas del m dorado, acabarían por lograr el conocimiento claro y exacto interior de un país hasta entonces ignorado.

De Cartagena había de salir Pedro de Heredia; fundó la ciud en el punto que los indígenas llamaban Calamar y se dispuso a lle como norma en su aventura la táctica cortesiana de proteger un tribus contra otras para acabar dominándolas a todas. Sostenido primer choque con los indios en Turbaco, no encontraron todo oro que esperaban porque había sido escondido de antemano por naturales, pero bien pronto tropezaron con pueblos pacíficos que

recieron los primeros presentes. Después de derrotar al cacique de ocachica, llamado Cárex, obtuvo de él cien mil ducados de oro, is sesenta mil que le dió el cacique de Bahaire; aliado con Camyo, cacique de Mahates, llega a la barranca de San Mateo, en el Magdalena, y tiene noticias de que existe una región riquísima, la l Cenú, de la que proviene todo el oro que va reuniendo. Dispuesto preparar su conquista cree necesario reorganizar primero sus erzas y guardar el botín ya recogido; por ello vuelve a Cartagena, vando de esta su primera expedición, más de un millón de ducados oro.

Al conocerse las noticias de estas riquezas se produjo en España an sensación. El relato de un puerco espín de oro fino que pesaba nco arrobas y media desataba la imaginación de los castellanos y saberse que Heredia necesitaba más gente, acudieron a él hombres mujeres, de todas las clases sociales, dispuestos a emborracharse oro. Los rumores que se propagaron confirmaban todas las fantas. Los indios conocían la costumbre que tenían los caciques y ñores principales del Cenú de enterrarse con el oro y joyas de su opiedad; en estas sepulturas se reunían grandes cantidades de oro piezas labradas de mucho valor. A esto se unían fantásticos latos, como el que afirmaba la existencia de bosques cuyos boles tenían como frutas campanas de oro del tamaño y forma almireces. Si esta visión americana del jardín de las Hespérides correspondía a la realidad, por lo menos respondía perfectaente al estado de ánimo de los que se aprestaban a la conquista l Cenú.

Enviada una expedición exploradora regresaron afirmando haber gado a unas «largas y rasas campiñas e sábanas de más de quince guas, en las cuales, obra de tres leguas metido en el raso, estaba etido el Cenú, donde tenían los indios sus sepulturas hechas sobre tierra, de suerte que desde lejos se parescían e divisaban en tal anera que una muy señalada sepultura, que los indios tenían hecha honra de su simulacro, que fué por los españoles llamada la *epultura del Diablo*, se parescía y divisaba, por su gran altura, sde una extendida legua de distancia». Y se llegó primero al ncenú (una de las partes del Cenú), donde encontraron un templo n veinticuatro ídolos de madera recubiertos de piezas de oro ísimo, labradas a martillo, o de tejuelos de fundición; inmediataente se buscaron y hallaron las sepulturas, que fueron despojadas punto del oro y joyas que poseían. Algunas sepulturas apenas si

producían quinientos pesos, pero otras, las de señores ricos
caciques, llegaron a los quince y veinte mil ducados, de tal mo
que después de recorrer el Fincenú y el Cenufana, saquear
templos y necrópolis, se había alcanzado el importante botín
500.000 ducados de oro.

Sin embargo, el oro del Cenú, oro de los muertos, había
costar muy caro a los expedicionarios haciendo, así, pagar la vic
ción de que había nacido. Primero se depreció, como había suced
en el Perú, y tal precio adquirieron las mercaderías que resu
escaso para adquirirlas; después comenzaron las enfermedades y
hambre a hacer sus víctimas y fué necesario regresar inmediatame
a Cartagena, bajo pena de quedarse a descansar para siempre
lado de los ricos tesoros que se habían descubierto.

Como no era éste el resultado que se esperaba, los desconten
iniciaron la especie de que Heredia había ocultado el oro y
corriente afirmar que entre el jefe y sus criados se habían guarda
más de treinta arrobas del áureo metal, con lo que no solamente
había estafado a los expedicionarios sino que también la Cor
quedaba defraudada en su quinto real. Para averiguar lo que en
hubiese de cierto, fué nombrado Juan de Vadillo, quien, después
encerrar en la cárcel a Heredia, se dejó encantar también po
sirena del oro y continuó la conquista de su antecesor.

Las noticias que llegaron hasta Vadillo ya no se referían
sepulturas, que habían quedado desacreditadas, sino que trataban
la existencia en el interior de unas minas riquísimas en oro. Desp
de unas fatigosas marchas hallaron un cacique que les confirmó
existencia de dichas minas, aunque vagamente detalladas y loc
zadas; más adelante las minas toman nombre: se llaman Cuyr-C
y tienen todas las características de las minas legendarias. «l
minas de Cuyr-Cuyr, en las cuales hay tanto oro, según los ind
afirmaban, *que no hacen sino llegar y con la mano, sin otro inst
mento de trabaxo, sacan el oro, e sin lavarlo, lo funden, por
es oro granado*. E publicaban que en los nascimientos de aquel
avía grandíssima cantidad de oro y esmeraldas» (1). Y no eran s
las minas, sino que al lado de ellas se colocaba un bohío he
con plumas de papagayo y lleno de oro, más una casa del dia
«que le llaman Trabuco», la cual era la mitad de oro y la mi
de piedra.

(1) Oviedo: «Historia.....», lib. XXVII, cap. XI.

Resultaban demasiados alicientes y demasiado imprecisos para ue se viesen confirmados por la realidad, y las minas de Cuyr-Cuyr esultaron ser una de esas facetas de la leyenda dorada que nunca asaron de éso, de leyenda. Primero sin nombre, después ya bautizaas, no tienen lugar, y, cuando se recorren todos los sitios donde se udieran hallar, resultan ser un simple reflejo de las riquezas del Perú, uya fama se extendía, aunque de un modo impreciso y vago, entre odas las tribus indígenas que poblaban la América del Sur. Y una ez más, la ilusión del oro había hecho posible, en poco más de diez ños, el reconocimiento y conquista de la mitad occidental de olombia; la región costera comprendida entre el golfo de Urabá y Río Grande, con su zona interior desde la orilla izquierda de este o hasta los límites de la gobernación de Popayan, que regía Benalízar, fueron los terrenos recorridos y poblados por Heredia, Vadillo sus capitanes.

* * *

Ya hemos dicho que a la derecha del Río Grande, en 1525, había ndado Rodrigo de Bastidas la ciudad de Santa Marta y que de ella abía de partir una serie interesantísima de expediciones. Después de s gobernaciones de Pedro Vadillo y Rodrigo Alvarez de Palomino, encargaba del mando de Santa Marta el burgalés Diego García de erma, quien no tuvo otro afán que «adquirir oro por todas las vías ue él pudo con justa o injusta forma, y en perjuiçio de su conençia, y en deserviçio de Dios y de sus Magestades, y en daño de quella tierra y ofensa de quantos pobladores chripstianos e indios lá avía, exçepto de algunos particulares, hechos a su apetito, y que baban para él y para sí» (1). Lerma intentó llegar también a las erras del Cenú remontando el río Grande o Magdalena, pero sus ldados sufrieron un descalabro y él era depuesto poco después.

Le sucedió en la gobernación de Santa Marta don Pedro Ferández de Lugo, «buen caballero y diestro capitán en las cosas de la uerra», quien llevaba en su compañía como subalterno al licenciado onzalo Jiménez de Quesada, que había de oscurecerle como conuistador. Contaba Fernández de Lugo con más de 2.000 hombres ra la conquista de una gobernación relativamente pequeña y

(1) Oviedo: «Historia.....», lib. XXVI, cap. VIII.

flanqueada al Este por la de los Welser, en Venezuela, y al Oeste p
la de Heredia, en Cartagena; su fuerza era la más elevada que
había destinado a empresas de conquista y todo parecía que iba a s
facilidades para el logro de sus propósitos, si no hubiesen hecho
aparición las tres calamidades que asolaban Tierra Firme: las enf
medades, el hambre y las flechas envenenadas. Y tan rápidamente
hizo crítica su situación que comenzaron en serio las desercion
siendo una de las que más llamaron la atención la del propio hijo
Adelantado, que se escapó a Cuba, y de allí a España, con 15.0
pesos de oro que se habían ganado en la primera entrada que
hizo a los indios. Fernández de Lugo decidió organizar rápidame
la expedición que había de internarse por el Río Grande en busca
los países ricos que les compensasen de la miseria que estab
pasando, y encargó de la misma a Jiménez de Quesada, que había
realizar la proeza geográfica más notable de su tiempo.

El 5 de Abril de 1536 comenzó Quesada su empresa remontan
el Río Grande, como lo había hecho su antecesor Diego de Lern
La marcha se presentó erizada de dificultades: fué preciso abri
camino por la selva a golpe de machete y rodeados de tigres
serpientes; cruzaban las ciénagas luchando con los caimanes,
enfermedades y el hambre; los caballos muertos, y hasta sus mism
compañeros caídos en el camino, sirvieron de alimento para aquel
hombres que apenas disponían de unos granos de maíz, y segurame
se hubiera abandonado el intento, si la serenidad, la prudencia y
valor de Quesada, no hubiera sostenido hasta lo último el aliento
los que desfallecían; al llegar a los linderos del imperio chibc
cuando iban a separarse por fin del Río Grande para internarse en
desconocido, sólo quedaban 176 hombres en el último límite de
resistencia, de los seiscientos que habían salido de Santa Marta. C
tan escasos elementos se iba a verificar la conquista de un impe
cuyo poder seguía inmediatamente al del azteca y el inca.

Lo primero que extrañó a Quesada y los suyos fué el hallar
las chozas de los indios panes de sal en forma de pilones de azúc
cosa desconocida en la costa y que indicaba la existencia de
pueblo industrial hacia el interior; en busca de las misteriosas salin
atravesaron la serranía de Atún y a sus pies se presentó una tie
rasa y llana, ausente de montañas y muy poblada; era el comien
del Nuevo Reino de Granada, el imperio chibcha. Si Quesa
hubiera tenido indios intérpretes, se hubiera percatado inmedia
mente de la existencia en el reino codiciado de dos poderes iguale

tagónicos: el zaque de Tunja, al Norte, y el zipa de Bogotá, al
ır, y, siguiendo los pasos de Cortés y Pizarro, hubiera podido apoyar
uno para vencer al otro y acabar dominando a los dos, pero tuvo
e esperar algún tiempo hasta que los primeros indios prisioneros
rendieron a hablar el castellano y, entre tanto, iniciar la aventura
plena desorientación.

Cuando los españoles comenzaron a penetrar en la tierra rasa y
na que tenían por delante y atravesaron poblados que tenían mil y
s mil casas, pudieron comprender la imprudencia que representaba
avance de 176 hombres agotados y enfermos en un país tan popu-
o; pero también en esta ocasión vinieron a favorecerles las creen-
s supersticiosas de los indígenas. Estos consideraban a los recién
gados como hijos del Sol y de la Luna y, no sabiendo aún qué
sas les satisfacían, les ofrecían niños para que los devorasen. «Y
sque vieron que los chripstianos, sin parar en el indio, avían
ssado adelante, debieron penssar que por ser viejo y ruin carne
uélla, no la querían, y enviáronles otra carne más fresca, y haçían
nir y baxar niños de sus propios hijos, para que los comiessen.
s chripstianos haçíanles señas que no era aquel manjar para ellos,
os indios deçían entre sí, como después se supo, que aquella gente
estra debían ser hijos del sol, y que debían ser enviados para
stigar sus faltas y pecados: y començaron a llamar a los chripstia-
s *usachies*, que es nombre compuesto de dos vocablos con que
uella gente bárbara nombran al sol y a la luna; porque el sol diçen
a, y a la luna *Echia*» (1).

Pero no tardaron los expedicionarios en hacerse entender de los
lígenas respecto a sus aspiraciones. Una vez que encontraron, en
valle de los Alcázares, el lugar donde se hacía la sal que tanto les
bía preocupado, se dirigieron contra el señor de Bogotá, al que
rrotaron, pero no pudieron aprehenderlo ni lograr de él más que
a pequeña cantidad de oro; comprendió entonces el zipa el motivo
e afanaba a los españoles y supo aprovecharlo con astucia para
jarlos de sus dominios. «Como ya tenía entendido que los chrips-
nos se holgaban cuando les daban oro y esmeraldas, no pudieron
gar los nuestros su cobdiçia y que se maravillaban cada día cresçer
cantidad, y que quanto más les daban, más querían del oro y
ssas joyas, y que con grand atençión preguntaban de dónde se
ían y que hasta allí no se lo avían querido decir; envió a los

1) Oviedo: «Historia.....», lib. XXVI, cap. XXII.

chripstianos doçe indios el Bogotá en secreto. Y entraron por el re con provisión y con hartas esmeraldas, fingiendo en su hábito y co fingido cansançio y mucho polvo que traían, que venían de lueng camino; y que eran de un caçique y señor que estaba ocho jornada de allí, e que avía oydo deçir que los chripstianos avían venido aquella tierra de Bogotá, y que preguntaban que de dónde sacaban de dó se traían las esmeraldas; y que sabía que eran hijos del sol, se lo quería descobrir. Y que a esso venían aquellos indios, pa deçirles que a quatro jornadas de su valle o poblaçión, estaba señor ques señor de las minas de las esmeraldas, y donde aquell piedras se sacan: e para esto los enviaron para que los chripstian fuessen allá» (1).

Inmediatamente salió Quesada de la región de Bogotá y se dirig al valle de la Trompeta, desde donde envió como explorador al cap tán Pedro de Valenzuela; al cabo de veinte días volvió éste afirman ser verdad todo lo que los indios habían dicho, pues había visto mismo sacar las esmeraldas de las minas por los propios indígena Aun no convencido Quesada, marchó en persona a ver las mina que pertenecían a un señor llamado Somindoco y, bien recibido p éste, mandó a los indios que sacasen esmeraldas y así lo hicieron su presencia.

Halladas las piedras preciosas, faltaba encontrar el oro. Éste poseía, según las informaciones de los mismos indios, el zaque Tunja, y contra él se dirigieron a continuación, logrando hacer prisionero; no se pudo evitar que la parte principal de su teso hubiese sido escondida de antemano en previsión de los acontec mientos, pero aun así pudieron lograr una buena cantidad de oro plata. «Lo poco que se le tomó fué en su apossento, donde dormía, en unos oratorios que estaban junto a él. Serían hasta çiento quarenta mill pessos de oro fino, y treynta mill de oro baxo, co algunas piedras, aunque pocas, porque como deçimos, lo tenían y escondido» (2). De allí pasaron al pueblo de Sogamoso, don «hallaron colgados en unos oratorios que tienen, hasta cantidad quarenta mill pessos de oro fino y algund oro baxo y piedras». E decir, que cuando regresaron a Tunja para hacer el recuento del bot recogido, hallaron que «se pessó el oro que avía, y pessado ov assí en lo que se tomó en Tunja como en lo de Sagamoso y ot

---

(1) Oviedo: «Historia.....», lib. XXVI, cap. XXIV.

(2) «Relación de los oficiales San Martín y Lebrija» en Oviedo, lib. XXVI, c. X

o de oro que por la tierra se avía avido, pessó de çiento e noventa
n mill e çiento e noventa y quatro pessos de oro fino, y de otro
más baxo treynta e siete mill e dosçientos e treynta y ocho
sos, y de otro oro que se llama chafallonia, en que ovo diez e
o mill e tresçientos e noventa pessos. Oviéronse mill e ochoçien-
quinçe piedras esmeraldas, en las quales hay piedras de muchas
dades, unas grandes y otras pequeñas y de muchas suertes» (1).
lucidos los quintos reales y reservadas nueve partes al Adelan-
o, tocaron a cada soldado 512 pesos de oro fino, el doble a los
tes y el cuádruplo a los capitanes.

Animados con el resultado y suponiendo fundadamente que el
a de Bogotá, siendo señor más poderoso que el de Tunja, tendría
s ricos tesoros que éste, decidieron marchar de nuevo sobre
gotá hasta dominar al zipa. En el camino tuvieron noticias de las
as de oro de Neyva, que visitaron, viendo muestras de oro y
a, de buena calidad, allí extraídas. También recogieron el rumor
que existía una nación de mujeres guerreras, a las que llamaron
azonas, que tenían el oro en gran abundancia. Supieron, por
mo, que más allá de Sogamoso había una gente riquísima que
a un templo tan abundante en oro que se le conocía con el nombre
a Casa del Sol y donde se hacían ciertos sacrificios y ceremonias
se guardaba gran cantidad de oro y piedras preciosas. Si no
iese sido tan grande el entusiasmo con que se emprendía la
rcha para capturar al cacique de Bogotá, cualquiera de los ante-
es rumores hubiera producido escisiones y subdivisiones de la
edición, pero en aquellas circunstancias sólo el tercero de los
ejuelos tuvo poder para atraer la atención de una parte de los
edicionarios, quizá por ser el que se mostraba más cerca y el que
ecía de más fácil acceso; Hernán Pérez de Quesada, hermano del
nciado Jiménez, partió en busca de la Casa del Sol y tuvo que
ver bien pronto sin haber hallado nada que justificase sus espe-
zas.

En su marcha hacia Bogotá se enteró Quesada de que el zipa
ía muerto y se había alzado un sobrino, llamado Sagipa, con
o el oro y riquezas de su tío. Sagipa intentó primero resistir a los
añoles, pero viéndose perdido optó por pactar con ellos y, como
le dolían promesas, «dixo que dentro de veynte días lo daría [el

---

) «Relación de los oficiales Juan de San Martín y Antonio de Lebrija», en
edo: «Historia.....», lib. XXVI, cap. XI.

oro] e que un apossento pequeño que estaba cabe al del liçençiado daría lleno de oro: que a ser verdad cupieran más de quinçe millon de oro en lo que ofresçía. E dixo que demás desso daría tres esc dillas grandes llenas de esmeraldas» (1). Habría que ver las ilusion que se harían los españoles durante esos veinte días, creyen achicar a los vencedores de Cajamarca; pero pasaron esos vei días y las promesas no llevaban camino de realizarse, se le dió u prórroga, y luego otra, y nada hacía prever su cumplimiento, has que cansados los soldados de la informalidad del cacique, imp saron a Quesada a que lo sometiese a tormento. Fuese por éste «afligido por la prissión y tristeça», murió el señor de Bogotá que los españoles supiesen nunca dónde podía haber escondido tesoro.

Desaparecidos los dos jefes quedaba dominada la región Colombia situada a la derecha del Río Grande; Quesada fundaba Teusaquillo, lugar de recreo del zipa, la ciudad de Santa Fe Bogotá y considerando terminada su misión se dispuso a regresa España. Entonces ocurrió uno de esos encuentros sensaciona que mostrando, por una parte, el valor que daba la leyenda a territorios recién conquistados, eran a la vez una prueba de que resistencia y la tenacidad de los españoles no reconocían obstácul Quesada, a punto de iniciar el regreso a España, recibió con s presa la noticia de que se acercaban por el Sur «muchos cristian de pie y de caballo», y, simultáneamente, le decían que por el orie se hallaba a seis leguas otro ejército de igual clase que se diri también al valle de Bogotá. El primer grupo estaba formado por ge del Perú, mandada por Sebastián de Benalcázar; el segundo constituían soldados de Venezuela, dirigidos por Nicolás Federm Los tres ejércitos habían salido de sus respectivas demarcacion siguiendo cada uno de ellos un espejuelo seductor: Quesada, maravilloso país de las esmeraldas amenizado con el oro de Tunj Sogamoso; Benalcázar, buscando el cacique que se hacía espolv rear de oro en la laguna de Guatavitá y que, como verem ilusionó a casi todos los que vivían en las Indias; Federman, tras región de Meta, poderoso señuelo que supo mantener siempre ilusión, pues nunca fué aprehendido.

Y después de un recorrido lleno de privaciones, fatigas y dific tades, a través de un continente inexplorado, coincidían los tres

(1) Oviedo: «Historia.....», lib. XXVI, cap. XXIX.

antiplanicie de Bogotá, dando a la posteridad el conocimiento gráfico de una de las regiones de más difícil acceso, aun en la ualidad. Así, fué posible escribir, en 1538: «A esta saçón y tiempo aban el dicho Nicolás Federman con su real, y el dicho Sebastián Benalcázar con el suyo, y nosotros en el valle de Bogotá, en estro pueblo, todos en triángulo de seys leguas, sabiendo los unos los otros cosas que Vuestra Magestad y todos los que lo supieren, nán a grand maravilla juntarse gente de tres gobernaçiones como del Pirú e Veneçuela y Sancta Marta, en una parte tan lexos de la ar, assí de la del Sur, como de la del Norte. Plega a Nuestro ñor sea para más serviçio suyo e de Vuestra Magestad» (1).

1) «Relación» de San Martín y Lebrija, en Oviedo: lib. XXVI, cap. XI.

CAPÍTULO XV

El Dorado

En 1532 entraba Pizarro en Cajamarca iniciando la serie
fabulosos rescates que habían de dar un brillo especial a la epope
peruana, y en 1535 fundaba la ciudad de Lima, en el valle del Rima
haciendo entrar al Perú en una nueva fase de su historia. A partir
esta fecha, y mientras los conquistadores peruanos se despedazab
mutuamente, desarrollábase una extraordinaria actividad explorado
en toda la zona del continente situado al Norte del río Amazona
¿Cuál era el motivo de esta afluencia febril de conquistadores en u
zona inexplorada y casi inaccesible? Es que a las imaginacion
atormentadas por las pesadillas áureas de la conquista incási
había llegado el rumor de una leyenda que suponía la existencia
otro mundo más maravilloso todavía, capaz de obscurecer la rique
de los anteriores; la leyenda del Dorado, que sintetizaba en un s
mito todas las ilusiones doradas de los españoles.

Esta interesantísima leyenda, la más extendida y la más fecun
de cuantas rodaron por el Nuevo Mundo, no es más que la proy
ción del mito del oro, móvil engendrador de todas las empresas y
todos los descubrimientos. Como él es una y múltiple. Simboliza c
su nombre genérico a todos los países más o menos fabulos
tenazmente perseguidos por los conquistadores, pero en cada luga
en cada ocasión tiene un nombre especial, muestra una particu
faceta, que hace posible mantener la ilusión de todos sin que sos
chen que son juguete de sus mismos deseos. Y como todo mito tie
un fondo de realidad, también aquí aparece el hecho real origina
cristalizado en cierta costumbre, que veremos, de los indios de Nue

nada; pero se rodea de tal ropaje fantástico, son tantos los deta- que añade la imaginación, que se hace al final irrecognoscible a para los que más cerca se hallaron de él.

¿Cuál era el origen de esta leyenda? Según parece, la primera cia acerca del Hombre Dorado la llevó al Ecuador, en 1534, un o de Bogotá y bien pronto comenzó a correr el relato de que en ldea de Guatavitá, en Nueva Granada, había existido una cacica ltera a la que el cacique obligó, en castigo de su delito, a comerse una fiesta «las partes de la punidad de su amante», o la entregó a indios más ruines que había en la ciudad para que usaran de ella, ndando al mismo tiempo que el crimen fuese cantado y propagado todas partes para escarmiento de las demás mujeres. La cacica, esperada, se arrojó con su hija a la laguna de Guatavitá, y enton- el cacique, arrepentido, consultó con los sacerdotes, quienes le eron creer que la cacica estaba viva en un palacio escondido en ondo de la laguna y que había que honrarla con ofrendas de oro; de entonces el cacique «entraba algunas veces al año, en unas sas bien fechas, al medio de ella, yendo en cueros, pero todo el rpo lleno desde la cabeza a los pies y manos de una tremen- muy pegajosa, y sobre ella echado mucho oro en polvo fino... ntrando así hasta el medio de la laguna allí hacía sacrificios frendas, arrojando al agua algunas piezas de oro y esme- las...» (1).

Los antecedentes que se refieren al adulterio de la cacica no han recogidos por ningún cronista, pero sea éste u otro el motivo de ostumbre señalada, lo cierto es que ésta existió y que Oviedo nos ala el texto completo de la tradición recogida por los españoles esta forma: «Preguntando yo por qué causa llaman aquel prínçipe cacique o rey Dorado, diçen los españoles, que en Quito han ido e aquí a Sancto Domingo han venido (e al presente hay en cibdad más de diez dellos), que lo que desto se ha entendido de indios es que aquel grand señor o prínçipe continuamente anda ierto de oro molido e tan menudo como sal molida; porque le esçe a él que traer otro cualquier atavío es menos hermoso, e que erse pieças o armas de oro labradas de martillo o estampadas o otra manera, es grosería e cosa común, e que otros señores e nçipes ricos las traen, quando quieren; pero que polvoriçarse con

) Fr. Pedro Simón: «Noticias historiales», tercera noticia, cap. I. Apud que de Gandía: «Hist. crítica de los mitos de la conq. de Amér.», pág. 111.

oro es cosa peregrina, inusitada e nueva e más costosa, pues que que se pone un día por la mañana se lo quita e lava en la noche e echa e pierde por tierra; e esto haçe todos los días del mundo. E hábito que andando, como anda de tal forma vestido o cubierto, le da estorbo ni empacho ni se encubre ni ofende la linda proporçi de su persona e dispusiçión natural, de quél mucho se presçia, sin poner ençima otra vestido ni ropa alguna. Yo querría más la esc billa de la cámara deste prínçipe que no la de las fundiçiones grand que de oro ha avido en el Perú o que puede aver en ninguna pa del mundo. Assí que, este caçique o rey diçen los indios ques m riquísimo e grand señor, e con çierta goma o licor que huele m bien se unta cada mañana, e sobre aquella unçión assienta e se pe el oro molido o tan menudo como conviene para lo ques dicho queda toda su persona cubierta de oro desde la planta del pie ha la cabeça, e tan resplendesçiente como suele quedar una pieça de labrada de mano de un gran artífice. Y creo yo que si esse caçi aquesso usa, que debe tener muy ricas minas de semejante cali de oro, porque yo he visto harto en la Tierra Firme, que los españo llamamos volador, y tan menudo que con façilidad se podría haçe ques dicho» (1).

De la misma manera describe Castellanos la ceremonia que ocupa:

«Después que con aquella gente vino
Añasco, Benalcázar, inquiría,
Un indio forastero peregrino
Que en la ciudad de Quito residía
Y de Bogotá dijo ser vecino
Allí venido no se por qué vía;
El cual habló con él, y certifica
Ser tierra de esmeraldas y oro rica.
Y entre las cosas que les encamina
Dijo de cierto Rey que sin vestido
En balsas iba por una piscina
A hacer oblación según él vido,
Ungido todo bien de trementina,
Y encima cantidad de oro molido,
Desde los bajos pies hasta la frente,

(1) Oviedo: «Historia.....», lib. XLIX, cap. II.

Como rayo del Sol resplandeciente.
Dijo más las venidas ser continas
Allí para hacer ofrecimientos
De joyas de oro y esmeraldas finas
Con otras piezas de sus ornamentos
Y afirmando ser cosas fidedinas» (1).

Nos encontramos, por lo tanto, con una costumbre practicada la laguna de Guatavitá por los indígenas de Nueva Granada y namente comprobada, no sólo por los relatos de los cronistas, o hasta por hallazgos arqueológicos. En 1856, al desaguar parlmente la laguna de Siecha para recoger el oro que se suponía en fondo (siempre persistente la idea del tesoro oculto por las aguas los lagos), se encontró una tosca balsa de oro puro, que se halla nservada actualmente en el Museo de Berlín, representando, sobre a plataforma circular de nueve centímetros y medio de diámetro, z figurillas humanas, de las que una es de doble tamaño que las más. Es indudable la reproducción de la ceremonia de los indígenas Guatavitá; el cacique, figura grande, y su séquito se disponen a ir la balsa al centro de la laguna para realizar la tradicional ofrenda, l material de las figuras, el oro, habla bien a las claras de los alles de la misma.

Ahora bien, si es indudable que esta costumbre existió, también es que ya había desaparecido al arribar los españoles a aquellas iones; los belicosos muiscas de Bogotá pusieron fin a ella de un do violento declarando la guerra a la tribu de Guatavitá, bajando sta dicha aldea y exterminando a casi todos sus habitantes. Pero desapareció el sacrificio ritual, no sucedió lo mismo con su uerdo. Sobrevivió éste durante largo tiempo y, al reflejarse y nsmitirse sus detalles, sufrieron poco a poco las adulteraciones y tificaciones suficientes para hacer que lo que primero no era más «El hombre dorado», pasase después a ser «El país dorado», hasta nsformarse en «El Dorado», lugar pletórico de oro, que había que scar en una dilatada región que se extendía entre el Perú y Venela, en toda la extensa cuenca del Amazonas y el Orinoco, región gen e inaccesible y muy a propósito para esconder lugares mitolóos como el que nos ocupa. Y aunque casi se podían considerar

) Juan de Castellanos: «Elegías de varones ilustres de Indias», parte III, gía a Benalcázar, canto II.

invencibles las dificultades que ofrecía la exploración de estas reg
nes, también era invencible la tentación que representaba la po
sión del Dorado, y, una vez más, gracias al mito, gracias a
ficción que servía de espejuelo a los exploradores, se pudo lle
al reconocimiento geográfico de la más salvaje región del contine
americano.

Claro está que si el Dorado se hubiera ofrecido siempre bajo
mismo aspecto, hubiera acabado por ser monopolizado por un c
quistador, como lo fueron Méjico y Perú, pero al transformarse
símbolo de país abundante en oro, al presentar infinidad de face
que parecían, y muchas veces lo eran, independientes entre sí,
exploraciones se multiplicaron. Aunque no había existido más que
«Hombre Dorado», todos creían hallar un «Dorado» al final de
esfuerzos; hoy podemos afirmar que, en realidad, todos persegu
lo mismo, países ricos, y que aunque algunas veces un mismo cen
de riqueza atrajese a varios exploradores, llamaba a cada uno
ellos con un nombre especial para que no se considerasen rivales
la consecución de un mismo ideal; de esta manera pudo recorrers
selva ecuatoriana en todas direcciones y a pesar de las desilusio
que se produjeron, nunca faltaron matices nuevos que mantuvie
encendido el entusiasmo. Es decir, que entre las expediciones qu
suelen agrupar como perseguidoras del Dorado, hubo algunas,
menos, que entendiendo por tal al cacique de Guatavitá, hacia é
encaminaron; otras, que podríamos llamar de falsos Dorados, p
cindiendo o ignorando la ceremonia de la laguna, buscaron pa
ricos, de nombre determinado (Cenú, Meta, Casa del Sol, etc.
los que sólo por extensión se les podía dar aquel nombre; y hu
por último, expedicionarios que acabaron buscando puras ilusio
montañas y lagos imaginarios, en los que el espejismo y el de
habían hecho ver fantásticas riquezas. Cada uno de estos gru
señala la evolución que hemos visto sufrir a la leyenda: prim
«Hombre Dorado», después «País Dorado», por último, el fanta
del Dorado.

El primero que pensó en dirigirse a buscar el príncipe o caci
que llamaban el Dorado, fué seguramente Sebastián de Benalcá
el conquistador de Quito, quien tuvo en esta ciudad la noticia d
ceremonia de Guatavitá y en lugar de quedarse tranquilo en
gobernación de Popayan, emprendió la marcha hacia el Norte h
verificar el encuentro ya conocido con Quesada y Federman.

Las mismas noticias, aunque con más interesantes consecuenc

ɛgaron a oídos de Gonzalo Pizarro, hermano del conquistador ɛl Perú. Se inició la expedición hacia las regiones orientales de uito, donde se decía que abundaba la canela, esperando además ıcontrar un poco más allá poderosas tribus indias ricas en oro; los ıstellanos pensaron que allí estaba el Dorado y rápidamente se rganizó la empresa con 280 hombres y 260 caballos. Dos años duró jornada de Gonzalo Pizarro y en ella sufrieron toda clase de cala- idades, pereciendo a racimos y teniendo que devorar sus propios ıballos para poder regresar a Quito; se encontró el árbol de la ınela, pero no el «hombre dorado»; y era tal la seguridad con que ıbían emprendido sus propósitos que Toribio de Ortigueira no ıcila en expresar la convicción que dominaba a sus contemporáneos firmando que Gonzalo Pizarro perdió aquel tiempo, «sin haber ıdo por entonces con la tierra que buscaba, ni aún se ha hallado ısta agora, ni las minas ricas que allí tenía Guaynacapa, a quien staba sujeto el Perú; *de las cuales hay mucha noticia y serían ́ciles de descubrir si hubiese curiosidad y diligencia, según dicen ›s que lo entienden*» (1).

Pero la jornada de Gonzalo Pizarro tuvo una segunda parte ɛna de interés. Como llegasen a orillas de un río caudaloso y ıbiese falta de víveres, ordenó Gonzalo a Francisco de Orellana ıe bajase embarcado por el río en busca de provisiones y, sea por- ıe lo violento de la corriente les dificultase el regreso, o porque se ɛspertase la ambición del segundo, el caso es que abandonó a su fe y dejándose llevar por las aguas del río llegaron al Atlántico, ›mando tierra en la isla de Cubagua. Habían recorrido más de 1.800 guas, pusieron al río el nombre de Amazonas con que hoy se le ›noce y llevaron a Castilla no sólo los datos geográficos propios de ı descubrimiento, sino la noticia de haber recorrido una tierra muy ca, donde se hallaba el oro y la plata en abundancia.

Esta primera sospecha de la riqueza de la región amazónica se ó confirmada poco después por la llegada al Perú de unos cente- ıres de indios «brasiles» que, habiendo sido arrojados de sus tierras ›r la hostilidad de las tribus vecinas, remontaron el Amazonas diri- dos por su jefe Viarazu y dos portugueses. Habían sufrido grandes ɛnalidades en su prolongada huida y al llegar comenzaron a contar

(1) Toribio de Ortigueira: «Jornada del río Marañón con todo lo acaecido en a...». Apud Ballesteros (A.): «Historia de España.....». T. IV, primera parte, g. 428.

cosas fantásticas de las regiones que habían atravesado, dejan
empequeñecidas las noticias de Orellana; «fueron tantas y tan grand
las cosas que le dijeron [al Marqués de Cañete] de la tierra y gra
deza della, con sus munchas y grandes poblazones, y el oro y pla
que habían visto, de que dió testimonio una rodela que Virazu lle
con brazaletes de plata claveteados de oro, que movió los corazon
de los hombres a quererlo ver y conquistar». La imaginación, fác
mente excitable, de los españoles, vió bien pronto a las orillas
Amazonas grandes ciudades cuajadas de oro y rebosantes de piedr
preciosas y, olvidándose del cacique de Guatavitá, consideró mej
Dorado el que describían aquellos «brasiles» como «mejor tierra
más rica que el Perú».

El Virrey del Perú don Andrés Hurtado de Mendoza encargó
capitán navarro Pedro de Ursúa el mando de la expedición más res
nante de cuantas fueron en demanda de los áureos territorios.
jornada de Omagua y el Dorado, nombre con que se conoce es
empresa, es la más novelesca relación de cuantas se refieren a l
descubrimientos y está minuciosamente estudiada por don Emilia
Jos (1). Iniciada la navegación del Amazonas pronto apareció
desencanto del oro al confirmarse la falsedad de los relatos de l
«brasiles», y con él surgieron las primeras muestras de indisciplin
que fueron llevadas a extremos increíbles por el guipuzcoano Lo
de Aguirre, alma de la rebelión. Asesinado Ursúa, fué nombrado
su lugar Fernando de Guzmán con el sedicioso título de Príncipe
Tierra Firme, Perú y Chile; pronto siguió el flamante jefe la sue
del anterior y, colocado Aguirre al frente de los rebeldes, proye
los más locos sueños mientras sus naves se deslizaban hasta
Atlántico; en la isla Margarita y en la costa de Venezuela su presen
se señaló por una estela de crímenes y rapiñas hasta que, sitiado
Barquisimeto y después de apuñalar a su propia hija, que le ha
acompañado en sus terribles correrías, recibió la muerte con
misma altivez y orgullo que había mostrado en todos sus actos.

Aparte de las expediciones citadas, que tuvieron como punto
arranque el Perú, hubo otro grupo procedente de la costa que bus
primero especiales regiones de riqueza y acabó también persiguien
la ilusión del Dorado. Ya hemos visto a Heredia y Quesada partir
las gobernaciones gemelas de Cartagena y Santa Marta para bus

(1) Emiliano Jos: «La expedición de Ursúa al Dorado y la rebelión de Lope
Aguirre».

pectivamente las riquezas del Cenú y los prodigios del país de las neraldas. Un Dorado resultó para ellos lo descubierto, pero esta- tan ajenos a la ceremonia de la laguna de Guatavitá, que Quesada gó hasta la población de este nombre sin sospechar que se hallaba un lugar que había de ser tan ansiosamente buscado por todas tes. En el centro del mito, en el mismo sitio donde tradicional- nte se había verificado la ofrenda de oro, no existía ya ni el uerdo de la misma; en cambio, al conjuro de su reflejo llegaban ta la antiplanicie de Bogotá los otros dos exploradores Benal- ar y Federman, que traían, desde lejos, más noticias del Dorado el propio conquistador del país.

Paralela a las gobernaciones de Cartagena y Santa Marta se laba la de Venezuela y de ella salieron un sinnúmero de expedi- nes. Diego Caballero y Juan de Ampiés fueron los primeros que iaron los rescates de oro en las partes de Tierra Firme de Castilla Oro e islas adyacentes, con el encargo de poblar y adoctrinar a indios; Ampiés fundó Santa Ana de Coro y entabló amistad con unos caciques, pero tuvo que interrumpir su labor porque la con- sta de Venezuela iba a ser una empresa alemana. En 1528 el perador capitulaba con los alemanes Enrique Ehinger y Jerónimo yler para que colonizasen y descubriesen el interior; poco después concesionarios renunciaban sus derechos en favor de los ricos queros de Augsburgo, Antonio y Bartolomé Welser, y Carlos V firmaba el traspaso.

Bajo esta dirección alemana se iniciaron las expediciones, en las para nada se habla al principio del Dorado. Ambrosio Alfinger o nger y Bartolomé Sayler, hermanos de los primitivos conce- narios, partieron de Coro, en 1529, en busca de «una mui rica ra, de la cual se podía sacar mucho provecho, porque en ella se ían descubierto muchas minas» (1). El recorrido de Alfinger por orillas del lago Maracaibo y la península de Goajira, penetrando ta el río Magdalena, fué señalado por la crueldad; logró obtener ún oro y envió a su capitán Iñigo de Vascuña para que llevase Coro unos sesenta mil pesos que había reunido (2), pero sus

---

) Herrera: Década IV, lib. IV, cap. VIII.

) La marcha de Vascuña y sus veinticinco hombres fué una de las más trágicas Nuevo Mundo. Extraviados en la selva tuvieron que enterrar el oro para poder ir «casi dexando sus corazones allí soterrados con aquel metal»; acosados ués por la falta de víveres, acabaron por devorar a los indios e indias que

violencias contra los indios fueron tan grandes que, rebelados a
paso, mantuvieron una continua lucha, en la que murió el explorac

Su sucesor Jorge Hohermuth, más conocido con el nombre
Jorge de Spira, preparó la segunda expedición en 1535, saliendo
Coro con toda la abundancia de elementos de que los podero
Welser podían disponer y llevando entre sus propósitos, con t
seguridad, el hallazgo del Dorado, cuya noticia en esta fecha ya p
haber llegado a sus oídos. Atravesando la provincia de Barquisin
y después de vadear el caudaloso Apure, comenzaron a darle n
cias los naturales de que «de la otra parte de las sierras hallarían
chripstianos mucho oro e plata e ovejas mansas, como las qu
hallan en el Perú, y las guardan de noche en sus corrales; y que
tierra de sávanas y falta de leña, e que todas las vasijas del serv
de los indios son de oro e plata. E que en dos lunas de can
llegaría a un caçique o rey, señor muy grande, que le llaman Ca
guey, donde está aquella riqueça; y aquel grand señor, que es
poderosso y señorea una grand poblaçón, e que tiene unas c
grandes de oraçión o mezquitas, donde çiertos días de la seman
haçen çiertas çerimonias. Y finalmente, dixo muchas particularid
de aquellas riqueças, y que las sierras eran ásperas; mas qu
passaría sin peligro, y que él quería yr con el gobernador, a n
trarles a los chripstianos lo que deçía y el camino» (1).

Animados con tales nuevas se dispusieron a atravesar la si
pero fueron tales las dificultades que hallaron que se vieron desvi
hacia las selvas del alto Orinoco, donde recibieron otra sorprend
noticia: la de que se hallaban cerca del nacimiento del Meta. Y c
este nombre era otro espejuelo dorado que había originado nu
expediciones en su busca, decidieron ver «qué cosa era Meta
hacia él se dirigieron llegando al nacimiento de este río y encontra
entre los indios ciertas láminas de oro y plata muy fina; al pre
tarles que de dónde traían estos metales, contestaban siempre
del otro lado de la sierra, pero habiendo fracasado cuantas v
intentaron el paso de la misma y viéndose cada vez más merm

---

llevaban consigo, diseminándose después entre las montañas hasta perecer;
uno de ellos, Francisco Martín, logró verse de nuevo entre los españoles, des
de haber pasado muchos años entre los indios, viviendo como ellos y llegan
identificarse completamente con sus costumbres. Del oro enterrado nad
volvió a saber.

(1) Oviedo: «Historia.....», lib. XXV, cap: XI.

or las enfermedades y luchas con los indígenas, decidieron aban- onar el deseado señuelo y regresar a Coro antes de que fuese emasiado tarde.

Spira había dejado en Coro, como lugarteniente suyo, a Nicolás ederman, pero el afán de aventuras y el ansia de oro pudo en éste ás que la disciplina y, sin esperar a su jefe, arrogándose atribu- ones que no tenía, organizó por su cuenta una expedición y salió de oro en busca del Dorado. Procurando esquivar el encuentro con pira se dirigió hacia las sierras que separan el país pobre, que con randes fatigas había logrado atravesar, de la tierra rica productora e oro; fué atravesada, por fin, la infranqueable barrera a costa de creíbles fatigas, muriendo casi todos los caballos en sus heladas umbres, y cuando avistó, por fin, la tierra deseada, la halló ocupada or las gentes de Jiménez de Quesada, a las que se unían inmediata- ente las de Benalcázar.

La impresión que recibe Federman ante la nueva tierra, nos la a él mismo en su carta al regidor de Santo Domingo, Francisco ávila: «...es la más rica tierra de oro y piedras esmeraldas que ay en lo descubierto tanto por tanto, aunque es chico rincón. Y no e ovieron menos de dosçientos mill pessos de un indio solo, y de n oratorio a dó sacrifican al sol çinqüenta mill, y hasta dos mill smeraldas de todas suertes. Y esto porque cuando los de Sancta arta entraron en aquella tierra llegaron muy desbaratados y sin ngua, y tuvieron los indios lugar y tiempo de alçar el oro. Y aun quello que se ovo, pudieran alçar, si el señor a quien lo tomaron, o lo tuviera en poco, por ser viejo, de lo qual ya no haçía cuenta ni estimaba; porque segund paresçe, como es gente muy ydólatra y doran al sol, el oro viejo no les paresçe que quando lo ofresçen es n açepto al sol, porque no resplandeçe. Las minas que tienen son uy ricas de oro e piedras esmeraldas, porque los chripstianos las eron a ver e las hiçieron sacar en su presencia. No paresçen de la peçie de las del Perú, y tienen éstas por mejores» (1).

Solucionadas entre los tres jefes, que se reunieron en Bogotá, s cuestiones de competencia surgidas por el encuentro, se dispuso ederman a repetir prontamente su hazaña, pues no pensó nunca en bandonar los derechos que creía le correspondían en el descubri- iento de Nueva Granada, pero detenido en Gante, primero, y en adrid, después, para responder de defraudaciones a la Hacienda,

(1) Oviedo: «Historia.....», lib. XXV, cap. XVIII.

murió a poco en la capital castellana sin haber podido realizar s
sueños.

En 1541, sucedió a las anteriores la expedición de Felipe
Hutten, joven y ambicioso alemán que, después de vagar desori
tado describiendo un ancho círculo, tuvo noticias de la existencia
una tribu poderosa y rica en oro, de habitantes muy belicosos y
ciudades cuajadas de tesoros. Partió en pos de ella y encontró
país de los Omaguas, la rica tribu de que tanto habían hablado l
indios «brasiles» y que fué motivo de la expedición de Ursúa. Hut
no pudo comprobar la riqueza del país; eran muy bravos los ind
y muy escasa su gente para permanecer allí y tiene que empren
la retirada después de haber sido herido gravemente en una ca
de los indígenas. Con la empresa de Hutten termina la dominac
alemana en Venezuela y pierden brillo los relatos traídos por
primeros exploradores.

Las cuencas del Marañón y Orinoco también ejercían gran atr
ción sobre los españoles, pues suponían que unos ríos tan gran
sólo podían emanar de grandes lagos y la imagen del lago evoc
la de Guatavitá. En todas las investigaciones hechas en aqu
época en busca del Dorado o de cualquier país rico, tienen
importancia excepcional las montañas y los lagos; las primeras p
que son el obstáculo, la prohibición, el guardián que sólo dará
tesoro escondido al osado que las humille; los segundos por
esconden el secreto bajo sus aguas tranquilas y quizá algu
veces, reverberando al sol, simulen desde lejos grandes láminas
oro. Y como lo mismo la montaña que el lago dan origen al
de ahí el valor indicativo de éste, que lo mismo puede arras
trozos del tesoro que duerme en su nacimiento, que servir
acceso y fácil comunicación hasta el pueblo o región deslumbra
de riquezas.

Entre los atraídos por el Orinoco se halla, en primer lugar, Die
de Ordaz, que obtiene permiso en 1531 para descubrir y poblar de
el término de Venezuela hasta el río Marañón. Comenzó remonta
el Orinoco y apresó un indio, al cual «al fin vinieron a mostrarle
sortija de oro que llevaba el Gobernador en el dedo, y el in
conociendo el metal, después de haberlo restregado y olido, dijo
de aquéllo había mucho detrás de una cordillera que se hacía a
mano izquierda del río, que era a la parte del Leste, donde ha
innumerable multitud de indios, cuyo señor era un indio tuerto m
valiente, el cual, si prendiesen, podrían henchir los navíos de aq

ıtal» (1). A pesar de las promesas del indio y de tener además ticia de una provincia llamada Meta, fabulosamente rica, que se llaba hacia el nacimiento del río, la expedición terminó en desastre: llegar a las cataratas no pudieron seguir, no se halló tierra que blar ni oro que recoger y casi toda la gente «quedó en el río muerta perecida de hambre y enfermedades», salvo los que se fueron, preiendo quedar perdidos entre los indios.

Pero el fracaso no hizo olvidar el rumor de la tribu de oro del eta y no faltaron continuadores, como Jerónimo de Ortal, Alonso errera y Antonio Sedeño. Nada nos puede pintar mejor las ilusiones e los encendían como esta noticia referente a Sedeño: tenía en su sa una india «la cual sobre las noticias que comunmente andaban de riquezas del río Meta, que habían sido las que habían hecho emprenr las dos jornadas de Ordás y Ortal, las engrandeció tanto levanndo tan de punto las riquezas que por allí bajaban de otras tierras, e, como hemos dicho, eran éstas del Nuevo Reino de Granada, de meraldas, oro, sal y telas de algodón, que prometiendo entregarle ellas, si fuese con la gente que bastase a resistir tantos y tan lientes indios como había por el camino, *se consideraba ya Sedeño los principales príncipes del mundo en prosperidades de esto y ñorío de vasallos»* (2).

Todos pensaban lo mismo y todos tuvieron el mismo fin: el acaso de sus ilusiones, agravado en este caso por la lucha entre mismos conquistadores que mueren sin haber logrado divisar la bu dorada. Y es que el Meta, como los Omaguas, como la casa l Sol y el lago Parimé y la ciudad de Manoa y tantos otros fantasas perseguidos por los españoles, cuando no eran meras ilusiones, e no tenían realidad alguna, constituían tan sólo un reflejo de la ma del Dorado, que, como un fuego fatuo, saltaba de un punto a ro y lo mismo tomaba la forma de una ciudad, que la de un lago, país o unas montañas. El caso era permanecer siempre inaseible para seguir siendo un mito ambicionado y perseguido, explindose así el que la región en la que más expediciones ser ealizaron ese también la que menos frutos dió a la ambición de sus conistadores.

Y es que la leyenda del Dorado, con todas sus ramificaciones y

1) Fr. Pedro Simón: «Noticias historiales», segunda noticia, cap. XXIII. Apud rique de Gandía: «Historia.....», pág. 124.

2) Fr. Pedro Simón: «Cuarta noticia», cap. IV.

derivaciones, sintetiza mejor que ninguna otra el mito genérico q
produjo el descubrimiento colombino; mezcla de errores y verdad
ofrecía el suficiente aliciente para lanzarse a la empresa aventura
su falta de localización predisponía a la movilidad; las dificultades
la empresa, los peligros y enfermedades, no eran tenidos en cue
por una raza para la que poco significaba el sacrificio personal,
mientras se recorrían leguas y más leguas, y la sangre españ
fecundaba los terrenos que se descubrían, iba apareciendo bajo
pies de los exploradores un mundo nuevo, un doble contine
desconocido, que, nacido entre pesadillas de oro, no podría olvid
el día en que los tesoros adivinados se transformasen en realidad,
país descubridor, a la patria racial que agotó su sangre para c
germinara pujante en sus hijos americanos.

CAPÍTULO XVI

Las leyendas del Plata

Mientras el fantasma del Dorado ejercía su irresistible atracción a zona ecuatorial americana, nuevos fantasmas hacían su apari- en los extremos meridionales del nuevo continente, despertando nterés por esta región, la más alejada de los primeros centros nizadores. Las comarcas argentinas habían sido descubiertas por Díaz de Solís, quien buscando el paso al Mar del Sur, llegó a lesembocadura del Plata, y al querer explorar sus orillas, cayó ına celada que le prepararon los indígenas, pereciendo con casi ɔs sus compañeros (1515).

A pesar de tan desgraciado comienzo, fué esta expedición un ate para los que la sucedieron, por nacer en ella la leyenda que a de intensificar el reconocimiento de estas regiones. Se contaba cinco supervivientes de la expedición de Solís, que habían dado abandonados en el Puerto de los Patos, excitados por las ciones de los indígenas, que les hablaban de un «Rey Blanco» y ın imperio de riqueza infinita, lograron alistar unos cientos de ranies y con ellos se lanzaron a través de las selvas del Brasil, a el Occidente desconocido, en busca de la Sierra de la Plata, iéndose al frente de ellos Alejo García, portugués, personaje muy utido, pero cuya existencia parece indudable por las infinitas iones que se recogieron entre los indígenas referentes a su paso. orrió el Chaco, trabó relación con los indios chanes y charcas, vivió durante ocho años con los guaraníes, llegando hasta los es peruanos, y, cuando regresaba al Paraguay, cargado de oro, eció asesinado por los guaraníes cerca del sitio donde, años más

adelante, se edificaría la ciudad de la Asunción (1525). Sólo u
esclavos lograron escapar de la matanza y llegaron al Puerto de
Patos con algunas muestras de oro y los relatos de haber avist
la Sierra de la Plata y los dominios del albo cacique.

No hacía falta más para despertar la ambición de los explo
dores y fué el veneciano Sebastián Caboto el que se lanzó prime
la conquista del nuevo mito. Caboto conseguía del Emperador
capitulación para ir «en busca de las otras islas i tierras de Ta
Ofir, i el Catayo Oriental, i Cipango, atravesando aquel golfo p
hacer rescate, i cargar los navíos del oro, plata, i piedras precio
perlas, drogas, especerías, sedas, brocados, i otras cosas
valor...» (1). Es decir, que debía seguir las huellas de Magallane
dirigirse a las tierras del Maluco.

Fuese por las noticias obtenidas en el camino o porque ya tuv
concebido secretamente su propósito, el hecho es que cuando lleg
a Pernambuco comenzaron los manejos misteriosos entre los jefe
las carabelas y acordaron manifestar públicamente que dejaba
ruta del Maluco y se disponían a buscar y remontar el río de S
donde hallarían náufragos que les enseñasen el camino de las gra
riquezas. Como durante toda la travesía, y sobre todo desd
cambio de itinerario, había habido protestas entre la tripulac
Caboto decidió cortar por lo sano y, desembarcando a los cabec
desacordes, los abandonó cruelmente en las playas desiertas y
siguió su viaje hacia el Puerto de los Patos.

Allí encontraron a Enrique Montes y Melchor Ramírez, su
vivientes de la expedición de Solís, quienes les contaron la hist
de las hazañas de Alejo García con las fabulosas riquezas d
Sierra de la Plata. Decían «que entrando por este dicho río [de S
arriba no tenía en mucho cargar las naos de oro y plata, aun
fuesen mayores, porque dicho río de Paraná y otros que a él vie
a dar iban a confinar con una sierra adonde muchos indios acost
braban ir y venir, y que en esta sierra había mucha manera de m
y que en ella había mucho oro y plata, otro género de metal
aquello no alcanzaban qué metal era». Al mismo tiempo que refe
la historia del Rey Blanco y de aquellos habitantes de la Sierra
llevaban coronas de plata en la cabeza y planchas de oro colga
al cuello, mostraban algunas cuentas de oro y plata, porque las
arrobas que de aquellos metales tenían, se habían hundido en el

---

(1) Herrera: Década III, lib. IX, cap. III.

llevarlas en un batel a la nave de Rodrigo de Acuña, que había sado por allí cuatro meses antes. Enrique Montes era el más entuasmado de los náufragos; no se cansaba de repetir a la gente de aboto que «nunca hombres fueron tan bien aventurados como los sa dicha armada, porque decían que había tanta plata e oro en el de Solís que todos serían ricos, e que tan rico sería el paje como marinero... e de alegría que tenía el dicho Enrique Montes, ando decía aquéllo e mostrando las dichas cuentas de oro, raba...» (1).

No necesitaban más los recién llegados para arder en deseos de nfirmar tales datos y, llegados al río de la Plata, se dispusieron a montarlo según las indicaciones de Francisco del Puerto, otro perviviente de la primera expedición. Después de fundar la fortaza de Sancti Spíritus, remontaron el Paraná hasta la boca del lcomayo, siendo cada vez más frecuentes y precisas las notias del Rey Blanco y de la Sierra de la Plata, de donde venían s indios afirmando ser un país riquísimo y maravilloso. Nada tenía a los expedicionarios, que llegaban a orillas del Carcañá, el río «que descendía de las sierras donde comenzaban las inas del oro e plata», padeciendo un hambre tan terrible que nsideraban exquisitos bocados a los perros y ratones que podían pturar.

Y a pesar de ello no fué sólo Caboto el ilusionado por la gañosa leyenda, sino que otro antiguo compañero de Solís, Diego arcía de Moguer, utilizando el mismo pretexto de la marcha al país la especiería, abandonaba su fingida ruta y remontaba también el araná hasta encontrarse con Caboto. Podía temerse un sangriento oque entre los dos rivales, pero como en lugar de botín por el que sputar, habían hallado desgracia que compartir, pudo más en ellos instinto de conservación y, viendo imposible la realización de sus ueños por la carencia de víveres y por la violencia de la corriente, ecidieron regresar juntos, viendo amargada su retirada con el esastre de Sancti Spíritus, que fué arrasado por los indígenas. arcía primero, y Caboto después, volvieron a España en pleno acaso «el qual sintieron las bolsas de los que le armaron e las idas e personas de los que le siguieron, donde unos con las açiendas las dexaron, mal acabando, y los demás perdieron lo que enían y todo el tiempo, pues que tan mal le emplearon, cobdiçiando

(1) Apud Enrique de Gandía: «Historia.....», pág. 172.

lo que no hallaron y desseando lo que no vieron; e finalment acabando sin honra e sin provecho» (1).

A pesar del fracaso de Caboto sobrevivía la proeza de Ale García y aun hubo ambiente para el nacimiento de una nueva leyend Se fundaba ésta en la noticia del Capitán César, que despachado p Caboto en busca de la Sierra, desde Sancti Spíritus, para que fues «por la tierra adentro a descubrir las minas de oro e plata e otr riquezas que hay en aquella tierra», se apartó por primera vez de vía fluvial y regresó al cabo de mes y medio con solo siete de s compañeros. Al dar éstos cuenta de la exploración realizada, come zaron a deslumbrar con sus relatos a sus compañeros; habían hallad según decían, «tanta riqueza que era maravilla, de oro e plata, piedras preciosas e otras cosas», pero tantas veces cuantas se inten llegar a las fantásticas ciudades *vistas* por César y sus compañero la realidad se encargó de ir apagando los entusiasmos de los que l buscaban. Es que César no había *visto*, sino *oído*, las maravill del Imperio incásico, cuyos resplandores se extendían, más o men precisos, por toda América, y como bastaba el menor indicio pa ilusionar a aquellos exploradores, el mito de César y la ciudad César, fué una realidad ávidamente buscada durante muchos año siendo quizá la ilusión más duradera de las que se encendieron en Nuevo Mundo. Y así como los conquistadores de la Nueva Espa se agitaron con las *visiones* de fray Marcos de Niza y recorrieron su busca las regiones septentrionales de América, los del Río de Plata sintieron el anhelo de la Tierra de los Césares y registraro en pos de ella, hasta los más meridionales extremos de la inexplorac Patagonia.

Apenas se supo en la península el regreso de Caboto y Garcí los portugueses, eternos rivales de los españoles y tan ilusionad como éstos por los espejismos que iluminaban aquella época febri dispusieron una brillante armada con la que, sin dejarse impresion por la desgracia de aquéllos y sin hacer caso de reclamacion diplomáticas, pretendían obtener más éxito en la búsqueda común la Sierra de la Plata y Cacique Blanco. La expedición, que partió Lisboa el 3 de Diciembre de 1530, iba mandada por Martín Alfons de Sousa y llevaba entre sus tripulantes a aquel Enrique Montes q lloraba de emoción ante la seguridad de las riquezas que a todos l esperaban. A pesar de los brillantes aprestos, los portugueses

(1) Oviedo: «Historia.....», lib. XXIII, cap. IV.

ıitaron a internarse por la bahía de Río Janeiro y recorrer unas antas leguas de tierra sin poder llegar al río de Paraguay, donde decían que existía el oro; al cabo de un año de infructuosas pesisas, volvieron a Portugal sin más fruto que el desencanto produo por la descarnada realidad.

Sin embargo, la tentativa portuguesa sirvió para avivar la actilad de los castellanos y preparar la expedición del magnífico elantado don Pedro de Mendoza, Caballero de la Orden de Sango, quien con doce naos y cerca de 2.000 hombres, «armada digna César», se dispuso a enmendar los errores de Solís y Caboto y rtió de Sanlúcar de Barrameda con la idea de aprisionar algún evo Atahualpa y oscurecer a los vencedores de Cajamarca. Todo se eveía en la capitulación: «...mandamos que si en la dicha nuestra nquista o governación se cativase o prendiere algún cacique o ñor, que de todos los tesoros oro y plata, piedras y perlas que se ieren dél por vía de rescate o en otra cualquier manera se nos dé sexta parte dello y lo demás se reparta entre los conquistadores, cando primeramente nuestro quinto, y en caso que el dicho cacique señor principal matasen en batalla o después por vía de justicia y otra cualquier manera, que en tal caso de los tesoros y bienes sodichos que dél oviesen, justamente hayamos la mitad, la qual te todas cosas cobren nuestros oficiales y la otra mitad se reparta cando primeramente nuestro quinto» (1).

Vencida una tempestad que dispersó la flota y después de unos idenfes que produjeron la muerte de Juan de Osorio, dada en Río ıeiro por orden de Mendoza, llegaron éstos al Río de la Plata ıdando en sus orillas la ciudad de Buenos Aires. En esta ciudad frieron terribles privaciones (2), ataques de las fieras y los indínas, enfermedades, etc., pero lograron vencer todas las adversides y mantenerse en ella con la ilusión fija en las ricas tierras de cidente. Cuando los guaraníes comenzaron a dejarlos tranquilos, stigados también por la falta de víveres, Mendoza encargó a su ıyordomo Juan de Ayolas que se dirigiese hacia el Carcarañá en sca de la Sierra de Plata. Ayolas partió con 136 hombres dispuesto vencer cuantos obstáculos se presentasen en su camino y sólo se

1) Apud Enrique de Gandía: «Historia.....», pág. 184.

2) El hambre de Buenos Aires se hizo famosa por los relatos y grabados de ico de Schmidel; la antropofagia se hizo corriente y se producían disputas hasta a robar los cuerpos de los ahorcados.

supo de él que, remontando el Paraná, había fundado el puerto
Candelaria, donde dejó a Irala para que esperase su regreso, y
internó hacia los misterios de las tierras desconocidas. Ayolas
todos sus compañeros desaparecieron trágica y misteriosamen
tragados por el Chaco infinito y silencioso. Palparon un instante l
riquezas de Charcas y disfrutaron fugazmente, pagándola con
vida, la incomparable realidad de haber alcanzado al fin la codicia
Sierra de la Plata. Habían abandonado España, cruzado el Océan
luchado contra los indios de Buenos Aires, remontado el Paraguay
vencido el Chaco, para morir oscuramente en las márgenes c
encantado Paraguay, bajo los golpes de los indios traidores. Algun
pocos de los compañeros de Ayolas que habían quedado en l
confines del Perú, también fueron muertos antes que pudies
salvarlos los soldados de Irala, cuando la gente del Paraguay
lanzó al Chaco decidida a morir o alcanzar aquella enloquecedo
noticia y halló, después de tantos esfuerzos, el Perú ya descubierto
conquistado» (1).

Entre tanto, Mendoza regresaba enfermo a España, muriendo
la travesía, y Salazar e Irala buscaban desesperadamente a Ayo
por el Gran Chaco, sin poder tener de él más que la noticia de
muerte; la gran expedición había sido completamente deshecha
hasta la Sierra de la Plata comenzó a palidecer ante los repetic
fracasos, surgiendo en su lugar la visión de un poderoso imper
el imperio incásico, que se hallaba más allá del Chaco y se ofrecí
los valientes que lo atravesasen.

Y tras el espejismo peruano que, aun después de conquistac
ilusionaba con su esplendor a los que todavía le creían terreno virg
de exploraciones, salieron expediciones continuas a estrellarse, u
tras otra, ante el invencible Chaco. Cabeza de Vaca, Irala, Ortiz
Zárate, Garay, entre otros muchos, renovaron sus esfuerzos p
llegar al inasequible país que modificaba continuamente los refle
de sus riquezas. A la Sierra de la Plata, ya desacreditada, siguió
creencia en la tierra rica de los Mojos, y después la laguna de l
Xarayes y el gran lago de Paitití, mezclándose y confundiéndo
unas ilusiones con otras, de tal modo que acabaron por no sal
qué buscaban ni dónde lo buscaban.

La extensísima región argentina, con Uruguay y Paraguay, ha
lindar por una parte con el Perú y extenderse por la otra al extre

---

(1) Apud Enrique de Gandía: «Historia.....», pág. 187.

la Patagonia, fué recorrida en todas direcciones por aquellos con-
istadores, que nunca se dieron cuenta del espejismo que los ofus-
ba. Los indios declaraban terminantemente que los países buscados
an las tierras y ciudades de los Incas; pero nadie daba crédito a
as afirmaciones que equivalían a la prueba de la inutilidad de sus
fuerzos. Fué preciso que pasase mucho tiempo para que los mitos
rados de la conquista y las esperanzas que despertaron, comenza-
n a desaparecer. El tiempo y la civilización los fueron borrando,
ro ya habían hecho su papel: el descubrimiento y conquista de un
ievo Mundo.

INDICE

Páginas


UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 07022 5373

